son devir OSMANLI ULEMASI

SADIK ALBAYRAK

2

Düzenleyen:bilgin DK
2018-07-08

Milli Gazete
YAYINLARI

Sadık ALBAYRAK

SON DEVİR OSMANLI ULEMASI
(İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali)

CİLD 2

MEDRESE YAYINEVİ

Yeşil Tulumba Sokak No: 10
Zafer Han, Kat: 4/27 Aksaray — İstanbul

Muhabere Adresi : P.K. 635/İSTANBUL

Medrese Yayınları nu : DÖRT - İKİ

— Her hakkı mahfuzdur.
Kısmen veya tamamen iktibas edilemez. —

ZAFER MATBAASI
İSTANBUL — 1980

Zamana sığmayan müslümanın küfür çağına karşı
en güçlü silâhı «KİTAB»dır.

Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz buyuruyor ki :

«KİM BİR MÜMİNİN HAYATINI YAZARSA, SANKİ ONA HAYAT VERMİŞ GİBİDİR.»

Bu eserde yer alan ulemanın ruhaniyeti mecur
olmamıza vesile olur ümidiyle:.. S.A.

B

BAHAEDDİN EFENDİ (Kudüslü)

Kudüs Hatibi Abdülkerim Efendinin oğlu olup 1260 h. senesinde Kudüs'te doğmuştur. Sıbyan mektebi ve Rüştiyeyi okuduktan sonra İstanbul'da Fatih Camiinde sarf, nahiv, usul-ü fıkıh, fıkıh ve tefsîr tahsil etmiştir. Ayrıca 18 Safer 1307 tarihli 4. sınıf niyâbet intihabnâmesini hâiz idi.

4 Teşrinisani 1292'de İstanbul Bab Mahkemesi'ne girmiş ve 3 Haziran 1293 tarihinde ruûs maaşına nâil olmuştur. 11 Mart 1294'de Fetvâhane Pusula Odası'na nakletmiştir. 12 Mart 1299 tarihinde Trablusgarb vilâyetine bağlı Mısrata Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Altı ay burada vazife gördükten sonra istifa etmiş ve 18 Kânuni-evvel 1299'dan 22 Mayıs 1302'ye kadar Suriye Vilâyetinde Cebel-i Kelmûn diğer adı ile Doma Kazası niyâbetinde bulunmuştur. 5 Temmuz 1302'de aynı vilâyetin Merciiyyun Kazası Niyâbetine, 9 Temmuz 1303'de Buka'ul Azîz Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve bu son niyâbet vazifesinden 1 Temmuz 1305'de ayrılmıştır.

Fetvâhane Pusula Odasındaki vazifesi 10 Ağustos 1308'de Müsevvit Odasına nakledilmiştir. 26 Mart 1309'dan 8 Kânunisani 1310'a kadar Cisrmustafapaşa Kazası niyâbetinde bulunmuştur. 8 Mayıs 1311'de Nevrokop Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 16 Nisan 1313'de buradan ayrılmıştır. 1 Eylül 1313 tarihinde Yanya'ya bağlı Margiliç Kazası niyâbetine tayin edilmiş ve 14 Nisan 1315'de istifa ederek ayrılmıştır.

Gurre-i Zilkade 1293'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuş ve 3 Ramazan 1294'de Hareket-i Dahil'e, 19 Muharrem 1296'da Musila-i Sahn'a, 11 Cemazielaher 1298'de Sahn'a, 15 Rebiulaher 1299'da İbtidaî Altmışlı'ya, 5 Rebiulaher 1300'de Hare-

ket-i Altmışlı'ya ve 11 Safer 1310'da Musıla-i Süleymaniye'ye terfi buyurulup, 17 Şaban 1312'de 4. rütbeden Mecidî ve 5 Rebiulaher 1315'-de aynı rütbeden Osmanlı nişanları ile taltif olunmuştur.

Nevrokop'ta iken inşa olunan Kız Mektebine kendisi tarafından 10.627, ahali tarafından 8.088 kuruş ve yine Hüseyincik Medresesine hamiyetmendân ahaliden 3.600 ve kendisi tarafından 1.086,5 kuruş ve kezâ Kubbeli Camii'ne ahaliden 3223 ve kendisi tarafından 516,5 kuruş sarfı ile yeniden ve mükemmel bir surette tamir ve inşa ettirmiştir.

27 Haziran 1315'den 5 Haziran 1317'ye kadar Çeşme, 18 Kânunievvel 1318 (Şevval 1320) den azil tarihi olan 15 Safer 1322'ye kadar Mulve Kazası niyâbetinde bulunmuştur.

11 Kânunisani 1320'de Mersin Niyâbetine tayin edilmiş ve burada hâkimlik mesleğine münâfi hallerinden dolayı 7 Nisan 1321'de azline karar verilmiştir. 1 Mayıs 1322'de sınıfının bir alt kademesi olan Develi Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 8 Nisan 1324'de Develi'den ayrılmıştır. 1 Eylül 1324'de Tekirdağ niyâbetine tayin edilmiş ve Develi'de iken Ömer ve Agop Efendilerle kanuna muhalif hareketleri görülmüş olup mahkûmiyetleri bir maaş karşılığı ceza ile intaç ettirildiğinden Tekirdağ'da iken bu sebebe istinaden 10 Temmuz 1325 tarihinde mezkûr niyâbetten infikâk ettirilmiştir. Aynı yılın 16 Teşrinievvel'inden 1 Şubat (1325) tarihine kadar Şile Kazası Niyâbetinde bulunmuştur.

Her ne kadar niyâbetlerinde hakkında şikâyetler vâki olup azl edilmişse de Çeşme Kazasında iken Muselli Camii'nin harap hâlde olması ile tamirine gayret göstererek kaza Evkaf Vekili Ahmet Ragıp Efendiden senetle 9592 ve kabristan'a defn edilenlerden 777 kuruş tahsil ederek camii yeniden inşa ettirmiştir. Develi'de iken de maarifin intişar ve devamı için gayret sarfetmiş ve muaallimînin maaşlarını teminde büyük gayretleri olmuştur.

Haiz olduğu ilmî pâyesi 3 Zilhicce 1318 tarihinde İzmir Pâye-i Mücerredine terfi' kılınmıştır.

10 Ağustos 1326 tarihinde Drama Sancağı Niyâbetine tayin edilmiş ve 24 Teşrinisani 1327 tarihinde Kırkkilise (Kırklareli) Niyâbetine nakledilmiştir. 20 Temmuz 1328'de Kırkkilise Niyâbetinden «hüsn-ü hizmet ve beraat-ı zimmetle» ayrılmıştır. Bu tarihten itibaren mâzûliyet maaşına nâil olmuş ve 31 Ağustos 1335/1919 tarihinde vefat etmiştir. (c. 1, sh: 398)

BAHAEDDİN AYDIN EFENDİ (Manastırlı)

Ömer Ağanın oğlu olup 1286 h. senesinde Manastır Vilâyetinin Kesriye Kasabasında doğmuştur. Sıbyan ve Rüştiyeyi bitirmiş ve medresede Kâfiye ve farsçadan Gülistan okumuştur. Türkçenin yanında Arnavutça, Rumca ve Bulgarca konuşurdu.

1302 h. tarihinde 16 yaşındai ken Kesriye Tahrirat ve sonradan Mal Kalemine girmiş ve 2 Cemazielaher 1308'de Kaza Nüfus Kâtibi olmuştur.

Muhtelif tarihlerde Karviçe, Tırhala, Kırçova, Pirlepe, Florina, Nasliç, Kayalar Kazaları mal ve nüfus memuriyet ve müdürlüklerinde bulunduktan sonra 1 Teşrinievvel 1329 tarihinde mâzûl addedilmiştir.

1 Teşrinievvel 1330 tarihinde 2. sınıf kâtibliğe tayin edilmiş ve 11 Nisan 1331'de birinci sınıfa terfi' etmiştir. **(c. 7, sh: 240)**

BEHCET EFENDİ (Siirtli)

«Molla Ali Halef-Zadeler» ismi ile meşhur olan Seyfeddin Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde Siirt'te Soyka (veya Sivika) Mahallesinde doğmuştur. Siirt Sıbyan ve Rüştiyesinde okuduktan sonra aynı yerde bulunan Mahmudiye Medresesine dahil olmuş ve burada dinî ilimleri tahsil ederek icâzet almıştır. Arapça, Türkçe, Farsça ve Kürtçe okur yazardı.

25 Teşrinievvel 1325 tarihinde Eruh Kazası Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 16 Şubat 1327'den 29 Mart 1328'e kadar da aynı yerin Kaza Niyâbet Vekâletinde bulunmuştur. 29 Nisan 1329'da Çapakçur Kazasına bağlı Pürhengök Nahiyesine nâib tayin edilmiş ve mezkûr nahiye niyâbetinden sarf-ı nazar etmesinden dolayı Malazgirt Kazasına bağlı Nureddin Nahiyesi Niyâbetine 17 Haziran 1329'da tayin edilmiştir. Fakat tekrar Pürhengök Nahiyesi niyâbetine tayin edilip 1 Mart 1330 tarihinde bu nahiyenin lâğvı ile niyâbet vazifesinden ayrılmıştır.

20 Eylül 1340 tarihli Diyanet tezkeresi ile Şirvan (Bitlis) Müftüsü olduğu tebeyyün etmektedir. **(c. 4, sh: 42, dosya: 895)**

BEHRAM EFENDİ (Oflu)

Oflu Reşit Ağa'nın oğlu olup 1287 h. senesinde Of Kazasında doğmuştur. Of kazası İbtidaî Mektebi ile Medresesinde bir müddet

tahsilden sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Abdüllâtif Efendiden ikmâl-i nuseh-i ilim ederek icâzetname almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a girerek 15 Şaban 1328 tarihinde 3. sınıf niyâbet şehâdetnamesi almıştır.

15 Kânunievvel 1326/1910 tarihinde Debre Sancağı Niyâbetine tayin edilmiştir. 1 Haziran 1328 tarihinde Debre'den ayrılarak 2 Ağustos 1329 tarihinde Genç Sancağı Niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 4, sh: 269)

(Hacı İsmailoğlu) **BEKİR EFENDİ** (Taşköprülü)

Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1286 h. senesinde Taşköprü Kazasının Bey Karyesinde doğmuştur. İbtidaî'yi köyde ve Rüştiyeyi kazada bitirdikten sonra 1304 h. senesinde İstanbul'a gelerek Bayezit Dersiâmlarından Arapkir'li Hüseyin Avnî Efendiden 20 Cemazielaher 1319 tarihinde icazetname ve aynı tarihte gümüş liyakat madalyası almıştır.

24 Haziran 1318 tarihinden itibaren Taşköprü Kazası Medresesine Müderris tayin edilmiş ve Teşrinisani 1325'e kadar müderrislikte istihdam edildikten sonra 15 Teşrinisani 1326'da yani kazanın rüştiyesine ikinci muallim tayin edilmiştir. 1 Eylül 1329'da aynı kazanın Reşadiye Merkez İbtidaî Muallim Muavinliğine nakledilmiştir. Şubat 1331'de istifa ederek 7 Nisan 1332'de (20 Nisan 1916) Taşköprü Şeyh Hüsameddin İbtidaî Mektebi Birinci Muallimliğine tayin edilmiştir. İnhilâl eden kaza Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliğine 1 Mart 1333 tarihinde tayin edilmiştir.

8 Zilkade 1319 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. (c. 6, sh: 89)

BEKİR EFENDİ (Taşköprülü)

Rençber Ahmet Ağanın oğlu olup Mart 1285'de Taşköprü Kazasının Bey Karyesinde doğmuştur. İstanbul'a gelerek Kemankeş Karamustafapaşa Medresesinde ikametle tahsilini bitirip icâzet almıştır.

1320 senesinde ruûs imtihanını kazanarak uhdesine münhâl bulunan İbtidaî Hariç Edirne(Sabia-yi Lütfiye Medresesi) Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. Haziran 1318'de memleketi olan Taşköprü'de ders okutmağa başlamış ve nihayet Teşrinievvel 1325'de Gerze'de bulunan Hamidiye Medresesi Müderrisliğine naklen tayin olunmuştur. (Dosya: 2657)

BEKİR BEKTAŞ EFENDİ (Kırşehirli)

Ahmet Efendinin oğlu olup 1286 h. senesinde Kırşehir'de doğmuştur. Kırşehir medresesinde bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Ayasofya Camii Dersiâmlarından Malatya Mebusu Mehmet Tevfik ve sâbık Meşihât-ı Ulyâ Müsteşarı Abdülkadir Raşit Efendilerden ulûm-ı âliye ve âliyeyi ve Gümüşhaneli Hacı Ahmet Efendi'den de hadîs kitablarını okuyarak icâzetname almıştır.

23 Zilkade 1311 tarihinde İstanbul Bab Mahkemesi kâtibliğine tayin edilmiş ve 1 Kânunisani 1316'da İkinci Sınıf Kâtibliğe terfi etmişse de 1 Eylül1325'de icra kılınan tensîkatta 3. sınıf kâtibler meyanında addolunmuştur.

22 Temmuz 1330'da İkinci Sınıf Kâtibliğe terfi etmiştir. **(c. 2, sh: 533, dosya: 405?)**

BEKİR HAKİ EFENDİ (Safioğlu) (Dağıstanlı)

Molla Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1300 h. senesinde Dağıstan'ın Karabağ Eyaletinde doğmuştur. Karabağ'da Seyit Abdülâziz Efendi'den Farsça ve Arapçadan da Molla Cami'e kadar okuduktan sonra hicret ederek Van'da Bediuz-zaman Said'il Kürdî'den ve daha sonra Tokat Müftüsü Hacı Osman Efendi'den ikmâl-i nuseh ederek icâzet almıştır. Fâtih Dersiâmlarından Muharrem Lütfü Efendi'nin tedris halkasına müdavemetle Haziran 1328'de icâzetname almıştır. Tedrîs-i ulûm etmek üzere Ders Vekâletince icra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet etmesine mebni 15 Haziran 1329 tarihli ruhsatname almıştır. Devam etmekte olduğu Medrese'tül Kuzât'tan 13 Şaban 1333 tarihinde 5. sınıf niyâbet mezuniyet ruûsuna nâil olmuştur.

Mümaileyh 14 Eylül 1329 tarihinden itibaren Dâr'ül Hilâfet'il Âliye Medresesi «Kısm-ı Sanî» İkinci Sınıf Birinci Şube «Sarf ve Lûgât» Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1 Mayıs 1333/1917 tarihinde Muhallefat-ı Umumîye Kassamlığı 4. Sınıf Kâtibliğine tayin edilmiştir. 5 Ağustos 1334/1918 tarihinde Dâr'ül Hikmet-i İslâmiye İkinci Sınıf Kâtibliğine tayin buyurulmuş ve 9 Eylül 1336/1920 tarihinden itibaren de İstanbul Kadılığı İkinci Sınıf Kâtibliğine tayin olunmuştur. 2 Teşrinisani 1336 tarihinde sâbık memuriyeti olan Dâr'ül Hikmet-i İslâmiye İkinci Sınıf Kâtibliğine iadeten tayin olunup

30 Temmuz 1338/12 Ağustos 1922 tarihinde Mahmutpaşa Mahkeme-i Şer'iyesi İkinci Sınıf Kâtibliğine naklen tayin edilmiştir.

15 Teşrinisanî 1339'da İbtidaî Dahil Medresesi Ferâiz ve İntikal müderrisi, 13 Kânunisani 1339'da da Sahn Medresesi Belâgat-i Arabiye müderrisi olmuştur.

Mümaileyh, ilmiye teşkilâtının kaldırılması ile sadece mersiâm maaşı ile kalmış, 15 Haziran 1939'da İstanbul müftülüğü müsevvidi olmuş ve 1949'da emekli olmuştur. Üç yıl kadar Süleymaniye kütübhanesinde tasnif işlerinde çalışmış ve 1953'de kendi arzusu ile ayrılmıştır. Aralık 1954'de Eminönü kazası müftüsü olmuştur. 15 Haziran 1960'da vekâleten, on beş gün sonra da asaleten İstanbul müftüsü olmuştur. 2 Mayıs 1961'de İstanbul müftülüğünden alınıp, raportörlük vazifesine getirilmiştir. 1964'de raportörlükten ayrılıp, bir müddet de vekâleten İstanbul müftülüğünü yürütmüştür. Bunun ardından resmî vazifelerden ayrılmıştır.

Bize olan ifadesine göre, Karabağ'dan Van'a, oradan da Zile'ye gelip yerleşmiştir. Tokat müftüsünden «Şifa-i Şerîf» okumuştur. İlim tahsili için İstanbul'a geldiğinde Süleymaniye'de Yoğurtçuoğlu Medresesinde ikametle ders okumaya başlamıştır. Dersiâmlığa ilk olarak Beyazit camiinde başlamıştır.

Son devir ulemâsı içinde mümtaz bir yeri olduğu hâlde eser bırakmadan göçüp gitmiştir. Arap edebiyatına derin vukufu vardı. Kuvvetli bir zekâya sahibti.

Fatih'te İskenderpaşa camiine yakın bir evde, 2 Mart 1975'de vefat etmiştir. (Sicil def., c. 5, sh: 159/1, dosya nu: 3696?)

HAFIZ BEKİR HAZİM EFENDİ (Midillili)

Kadirî Tarikati Meşâyihinden Mehmet Efendinin oğlu olup 1270 h. senesinde Midilli Adasına bağlı Sığri Kasabasında Ağre Karyesinde doğmuştur. Mukaddemat-ı ulûm ve Kur'an-ı Kerim'i hıfz ettikten sonra İstanbul'a gelip sâbık Meşihât-ı Ulyâ Mütseşarı merhum İbrahim Hakkı Efendiden, Hazret-i Şehr-i-yârî Birinci İmamı Mehmet Reşit Efendi merhumdan İlm-i Vücûh kıraat ederek her ikisinden icâzetname almıştır. Dâr'ül Muallimîn-i İbtidaî'ye devam ederek 1 Şaban 1304 tarihinde muallimlik ehliyetnamesi almıştır.

Kendi eli ile yazdığı terceme-i hâl'inde 19 Cemazielaher 1318'e kadarki safahatı şöyledir:

«1290 senesinde şehrî 100 kuruşluk vazife ile Hacı Küçük Camii Hatibliği, 1292 senesinde kezâ 100 kuruş maaş ile Mahmutpaşa-i

Velî Camii İkinci İmamlığına ve 1300 senesinde sabah namazından sonra okunması şart olan Osmaniye Camiinde Buharî-hanlık, 1317 senesinde Hacı Küçük Camiinde Şeyh'ül Kurâlık vazifeleri uhdeme imtihanla ve beratla tevcih olunmuştur.

«1304 tarihinde (25 Nisan 1303) Topkapı Sarayında Hırka-i Saadet Dairesinde tilâvet-i Kur'an-ı Kerîm'e memur olarak vazife gördüm ve 6 sene müddetle devam ederek (1308 Şubat sonuna kadar) 5. rütbeden bir kıt'a Mecidî Nişanı ile taltif olundum. 1292 senesinde İbtidaî Hariç Edirne Ruûsu uhdeme tevcih olunup derece derece 1310 senesinde (hicrî) İbtidaî Altmışlı'ya terfi buyuruldum. 1310 senesi ortalarında Hazret-i Şehriyârî'nin İkinci İmamlığına intihab için dâvet edilen 7 kişi arasında padişahın huzrunda okunan Kur'an-ı Kerîm aşrı ile takdîr olundum ve bundan sonra yalnız Ramazan'larda Harem-i Hümâyûn'da İmamet etmekliğim irade buyurulmuştur.» (1)

1 Kânunievvel 1310 tarihinde Tetkik-i Mesahif-i Şerife Azâlığına tayin edilmiştir. Tetkik-i Mesahif-i Şerife Meclisi Azâlığında başarılı çalışmaları görüldüğünden Ağustos 1316 tarihinde 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ile taltif olunmuştur. (15 Rebiulaher 1318)

4 Safer 1323 tarihinden itibaren de İzmir Pâye-i Müreddine nâil olmuştur.

Yaşının ilerlemesi dolayısıyle tekaüte sevki gerektiği hâlde Meclis-i Vükelâ'ca iki sene daha Tetkik-i Mesâhif-i Şerîfe Meclisi Azâlığında kalması münasip görüldüğünden 22 Teşrinisani 1335 tarihinden itibaren bu vazifede devam etmiştir.

1 Teşrinisani 1338 tarihinde tekrar vazifesinde ibka edilmiş ve nihayet yerine başkasının tayini ile 13 Temmuz 1339 tarihinde tekaüte sevk edilmiştir. 18 Temmuz 1339 tarihinden itibaren İstanbul'dan ödenmek üzere 415 kuruş tekaüt maaşına nâil olmuştur. (c. 4, sh: 266, dosya: 202)

BEKİR SITKI EFENDİ (Erbaalı)

Köyağası-zâde Hasan Ağanın oğlu olup 1305 h. senesinde Erbaa'da doğmuştur. Sıbyan Mektebinden sonra 29 Haziran 1318 tarihinde Rüştiyeyi bitirerek şehâdetname almıştır.

1 Temmuz 1318'de Erbaa Bidâyet Mahkemesi ve Şer'iye Mahkemesine mülâzemeten dahil olmuş ve bir aralık Erbaa Bidâyet

(1) Bir numaralı vesikaya bakınız.

Mahkemesi Mukavelât Muharriri Refakatine tayin edilmiştir. 29 Mart 1324'e kadar hizmet ederek aidatla mâişetini temin edemediğinden isti'fâ etmiştir. 10 Kânunievvel 1325'de imtihanla Erbaa Mahkeme-i Şer'iyesi 2. Kâtibliğine tayin edilmiş ve 1 Mart 1328'de mahkemenin Başkâtibliğine terfi etmiştir. (c. 4, sh: 116)

BEKİR SITKI EFENDİ (Kastamonulu)

Ağa ve esnaf sınıfından Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1248 h. senesinde Kastmonu'da doğmuştur. İstanbul'a gelerek Büyük Ayasofya Medresesine dahil olup Manisalı Hüseyin Hilmi Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. Ulûm ve fünûnu tahsil ederek 1285 h. senesinde icâzet almıştır.

15 Eylül 1284'de Ayasofya Camiinde müderrisliğe başlamış ve 1301'de icâzet vermiştir. Bu müderrislik yanında, Teşrinievvel 1301'de Rodos Vâizliğine tayin olunmuştur. 11 Mart 1320'de sıhhî sebeblerden dolayı bu memuriyetten istifa etmiştir.

1285 h. (13 Muharrem) tarihinden itibaren İbtidaî Hariç, Hareket-i Hariç, İbtidaî Dahil, Musıla-i Sahn, Hamise-i Süleymaniye ve İbtidaî Altmışlı Ruûs-i Hümâyûnlarına nâil olup Huzur Dersleri Baş Mukarriri iken (Mayıs 1326) 4. rütbeden Mecidî ve Osmanlı Nisanları ihsan olunmuştur.

Ayasofya Mucîz Dersiâmlarından ve Huzur Dersleri Başmukarriri iken 26 Temmuz 1327'de vefat etmiştir: 1911. **(Dosya: 189)**

BEKİR SITKI EFENDİ (Mihaliccikli)

Ömer Beşeoğlu Karyesi Hocası Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1255 h. senesinde Ankara'ya bağlı Mihaliccik Kasabasında doğmuştur. Fatih Camii Dersiâmlarından merhum Şevket Efendi'nin halka-i tedrîsinde bulunarak ve Ankaralı Emîn Efendi'nin derslerini ikmal ederek icâzetname almıştır. Aynı yıl icra kılınan ruûs imtihanında ehliyeti sabit olduğundan ders vermeğe mezuniyetini müş'ir yedine Gurre-i Şaban 1292 tarihli bir adet ruhsatname verilmiştir. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'ta dört sene içinde mu'tad olan dersleri okuyup 10 Zilkade 1304 tarihinde 4. sınıf şehâdetnamesi alarak mezkûr mektepten neş'et etmiştir.

İstihsâl ettiği ruhsatname ile Beyazıt Camii'nde ders vermeğe başlamıştır. 21 Zilkade 1295 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. 21 Recep 1305 tarihinde im-

tihanla Fetvâhane-i Âlî Pusula Odası'na dahil olmuş ve Şevval 1326 (11 Teşrinisani 1324) tarihinde Müsevvit Mülâzimi (yardımcısı) olmuştur.

1 Eylül 1325 tarihinde 65 yaşını ikmal ettiği için icra kılınan tensikatta kadro harici bırakılmıştır.

21 Mart 1305'de Beypazarı Kazası Niyâbetine tayin edilmişse de hakkında vâki şikâyet üzerine 3 Eylül 1306'da azledilmiştir. 14 Haziran 1308'den 24 Mayıs 1310'a kadar Şarköy, 28 Kânunievvel 1311'den 2 Haziran 1314'e kadar Antakya, 20 Haziran 1316'dan 30 Mayıs 1318'e kadar Çorlu Kazaları ve üçüncü sınıf'a terfi ettiğinden 21 Haziran 1321'den 30 Mayıs 1323'e kadar Akkâ Livası Niyâbetinde bulunmuştur.

Haiz olduğu müderrislik 21 Muharrem 1304'de Hareket-i Hariç'e, 13 Cemazielaher 1309'da İbtidaî Dahil'e, Gurre-i Zilhicce 1312'de Hareket-i Dahil'e, Gurre-i Cemazielaher 1318 tarihinde de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur. **(c. 1, sh: 347)**

BEKİR SITKI EFENDİ (Nevşehirli)

Sâbık Nevşehir Belediye Reisi Na'lebend-zâde Ahmet Zabit Efendinin oğlu olup 1298 h. senesinde Nevşehir'de Memişbey Mahallesinde doğmuştur. Nevşehir'de ibtidaî ve rüştiyeyi bitirip medresede beş sene kadar tahsil görmüştür.

Nevşehir Eytam Müdürlüğü için açılan imtihanda ehliyetini isbat ederek 14 Mart 1326 tarihinden itibaren mezkûr müdürlüğe tayin edilmiştir. 4 Kânunisani 1331 tarihinde encümence hakkında vâki olan tezkere ile ehl-i istikamet ve ahlâk-ı hamide ashâbından olduğu belirtilmiştir. **(c. 2, sh: 491)**

HAFIZ BEKİR SITKI EFENDİ (Tortumlu)

Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1293 h. senesinde Tortum'da doğmuştur. Erzurum'un Kağızman Medresesinde Müftüzâde İsmail Efendiden ulûm-i Arabîye ile ferâiz tahsil edip ferâizden bir adet icazetname almıştır. Arapça,farsça ve türkçe tekellüm ve kitabet ederdi.

25 Teşrinisani 1325 tarihinde aidatla Erzurum Mahkeme-i Şer'iyesi Muhzırlığına tayin edilmiş ve 25 Mayıs 1326'da mezkûr mahkemenin Kâtibliğine nakledilmiştir. **(c. 6, sh: 94)**

BEKİR SITKI EFENDİ (*Urfalı*)

Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde Urfa'nın Tozeken Mahallesinde doğmuştur.

Tahsilini bitirip icâzet aldıktan sonra Urfa'ya mülhak Birecik Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. 9 Temmuz 1328'de mübtelâ olduğu «nevrasteni» hastalığından dolayı tabib raporu ile mezun addedilmiştir. **(Dosya: 1684).**

BESİM AHMET EFENDİ (Ergirili)

Ali Ağanın oğlu olup 1296 h. senesinde Ergiri'de doğmuştur. Ergiri'de rüştiyeyi bitirip İskendelî Medresesinde müderris Süleyman Sırrı Efendi'den sarf, nahiv, mantık, akâid, fıkıh, mülteka, kudurî ve ferâiz tahsil etmiştir. Türkçenin yanında Arnavutça ve rumca bilirdi.

7 Şevval 1325 tarihinde Akçahisar Kazasına bağlı Kışla Nahiyesi niyâbetine Meclis-i İntihab-ı Hükkâm'ın kararı ile tayin edilmiştir. Ayrıca Merkez Tensik Komisyonunun kararına tevfikan Mekteb-i Kuzat imtihanına girerek isbat-ı ehliyet etmiş ve bundan dolayı da 27 Rebiulevvel 1329 tarihinde 5. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır. Aynı yılın 15 Cemazielevvel'inde (10 Mayıs 1327) İşkodra'ya bağlı Poka Kazası Nâibliğine tayin edilmiştir. **(c. 4, sh: 243, dosya: 1480?)**

BESİM SABRİ EFENDİ (Ohrili)

Rüstem Ağa'nın oğlu olup 1300 h. senesinde Ohri'de de doğmuştur. Ohri'de ibtidaî ve rüştiyeyi bitirmiştir. Bulgar ve Arnavut lisanlarını bilirdi.

11 Teşrinievvel 1316 tarihinde Ohri Mahkeme-i Şer'iyesi Kalemine mülâzemeten tayin edilmiş ve 12 Şubat 1319'da Başkâtibliğe tayin edilerek bu vazifede 14 Teşrinisani 1327'ye kadar kaldığı sicilinden anlaşılmaktadır. **(c. 2, sh: 62, dosya: 2501?)**

BEYAZIT EFENDİ (Ergirili)

Yusuf Efendinin oğlu olup 1253 h. senesinde Ergiri Sancağına bağlı Donavat Kasabasında doğmuştur. Ergiri ve daha sonra İstanbul'da dinî ilimlerden sarf, nahiv, meanî, fıkıh, usûl ve ferâiz tahsil

etmiştir. Türkçe ve Rumca okur yazar ve konuştuğu gibi Arnavutça, Boşnakça tekellüm edebilirdi.

1 Ağustos 1280 tarihinde 28 yaşındai ken 2500 kuruş maaşla Bosna Vilâyetine bağlı Ahlona Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 27 Teşrinievvel 1286 tarihinde buradan ayrılarak aynı vilâyete bağlı İsterviçe Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 28 Temmuz 1289'da istifa ederek 21 Mart 1290'dan 28 Şubat 1291'e kadar Alasonya Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve 2 Mayıs 1293'de Tuna Vilâyetinin Niğbolu Kazası Niyâbetine tayin edilmişse de aynı yıl içinde 11 Eylül 1293'de İstanköy Kazası niyâbetine nakledilmiştir. 23 Nisan 1295'de İstanköy'den ayrılmış ve Cezair-i Bahr-i Sefîd Vilâyeti (Ege Adaları Vilâyeti) dahilinde bulunan Limni Sancağı Niyâbetinde 27 Eylül 1297'den 6 Eylül 1299'a kadar bulunmuştur. 12 Teşrinisani 1300'de Selânik'e bağlı Menlik Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve 21 Teşrinievvel 1321'de buradan infisal ile 30 Mayıs 1304'den 9 Mayıs 1306'ya kadar Vodina Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve 16 Nisan 1308'de Kosova Vilâyetine bağlı Priştine Sancağı Niyâbetine tayin edilmiştir.

6 Şevval 1302 tarihinde Menlik Kazası Niyâbetinde iken 4. rütbeden Mecidî Nişanına nail olmuştur.

26 Mart 1316 tarihinde Priştine Niyâbetinden ayrılmış ve 2 Mayıs 1312'den 11 Nisan 1324'e kadar memleketi olan Ergiri Sancağı Niyâbetinde ve 21 Kânunisani 1315'den 14 Teşrinievvel 1317'ye kadar Karahisarışarkî Sancağı niyâbetinde bulunmuştur. (c. 1, sh: 239).

BİLÂL EFENDİ (Şavşatlı)

Zürra'dan Muratzâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1265 h. senesinde Şavşat Kazasında doğmuştur. İstanbul'a gelerek Karadeniz Başkurşunlu Medresesine dahil olmuştur. Urfalı Mehmet Re'fet Efendi'den 1304 h. de icâzet almıştır. 1305'de tedrîşe mübaşeret edip 1320 h. de icâzet vermeğe başlamıştır. İcâzet vermeğe başladığı tarihte bir altın liyakat madalyası, 4. rütbeden Osmanlı ve 3. rütbeden Mecidî Nişanları kendisine ihsan olunmuştur.

11 Muharrem 1310'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 1 Cemazielaher 1318'de Hareket-i Hariç'e ve 11 Safer 1324'de İbtidaî Dahil'e terfi' buyurulmuştur.

Fatih Camiinde talebe yetiştirmekle meşgulken ve İbtidaî Da-

hil İstanbul Müderrislerinden iken 19 Mart 1328'de vefat etmiştir: 1912. (Dosya: 219)

BİLÂL KÂMİL EFENDİ (Batumlu)

Ulemâdan Hamid Efendi'nin oğlu olup Haziran 1287'de Batum'un Muradiye Nahiyesinde doğmuştur. Ailece Adapazarı'na göç ederek Adapazarı müftüsü bulunan amcası Mehmet Emîn Efendi'den bir müddet ders görüp Eylül 1303'de Fatih'te Çifte Ayak Kurşunlu Medresesinde ikametle Arnavut İbrahim Hakkı Efendi'nin tedris halkasına dahil olmuştur. Bilâhare Bâb-ı Fetvâ Mümeyyizlerinden Ali Rıza Efendi'den ikmâl-i nuseh edinceye kadar ders görmüş ve 1 Ağustos 1326'da icâzet almıştır.

Sapanca Kazası Mümtaziye Karyesinde bulunan Firdevs-i Aşiyan Vâlide Sultan'ın ihyâ gerdesi bulunan cami'de ders okutmağa başlamıştır. 36 yaşında iken Çanakkale'ye bağlı Ayvacık Kasabasında bulunan Hamidiye (Cedîd) Medresesi müderrisliğine Kânunievvel 1323'de tayin olunmuştur.

İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur. (Dosya: 3013)

BİLÂL SÜHEYL EFENDİ (Kosovalı)

Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Kosova'nın Metroviçe Kazasında doğmuştur. Metroviçe'nin Gazi İsa Bey Mahallesinde bulunan sıbyan Mektebinde okuduktan sonra müderris Osman ve Abdülhalîm Efendilerden sarf, nahiv, halebî, mülteka; kavâid-i farisiden Gülistan ile fıkıh kitablarından bir kısmını okumuştur. Arnavut ve boşnak lisanlarını bilirdi. Türkçe okur yazardı.

1 Eylül 1312'de Metroviçe Sandık Eminliğine tayin edilmiş ve 16 Nisan 1314'de kazanın Tahrirat Kâtibliğine naklen tayin edilmiştir. 6 Nisan 1317'de bu kâtiblikten istifa etmiştir.

İstifasından dolayısıyle tekrar 1 Mayıs 1318 tarihinde Sandık Eminliğine tayin edilmiştir. 23 Haziran 1319'da bu vazifeden de istifa ettiğinden iki defa mal müdürlüğü vekâletinde bulunduktan sonra 6 Teşrinievvel 1324'den Kânunievvel 1325'e kadar Metroviçe Kazası Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliğinde bulunmuştur. Metroviçe Kazasının istilâsı üzerine yedinde mevcut para ve senedatı Sırbistan Hükümetine teslim etmiş ve hiç bir zimmet ve ilişiği bulunmadığı kaza mal müdürlüğü tarafından imza edilen 17 Mart 1329 tarihli mazbatadan anlaşılmıştır.

7 Mart 1329 tarihinde kur'ası Trabzon'a çıktığı hâlde gitmemiş ve eski hâli üzere maaşı verilmiştir. (c. 4, sh' 129/1, dosya: 4718?)

C

CAFER FAHRÎ EFENDİ (Batumlu)

Ünye Kazası Orman Süvari memuru Hüseyin Sıtkı Efendi'nin oğlu olup 1292 (1876) tarihinde Batum'da doğmuştur. İlk tahsilini Ünye'de yaptıktan sonra İstanbul'a gelmiş ve Dârüşşafaka'da altıncı sınıfa kadar olan dersleri okuyup 1311 (1895) tarihinde tasdikname alarak sonradan Mülkiye Yüksek Baytar Mektebine girmiştir. Amelî ve nazarî dersleri tahsil ederek Kânunievvel 1315 (1899) tarihinde baytar tabib olarak icâzetname almıştır. Bakteriyoloji-hane'ye de devam ederek okutulan amelî dersleri görmüş ve buradan Kânunievvel 1899'da bir tasdikname almıştır.

Mezuniyetini müteakıp Trabzon'a tayin edilmiş ve Mayıs 1317 (1901) tarihinde izinli olarak İstanbul'a gelmiştir. Akabinde Galata Gümrüğü Tahlilhanesine devam ederek kimyevî tahlillerde bulunarak ihtisas kazanmış ve kimyevî tahlillerde iktidarı bulunduğunu gösteren bir şehâdetname almıştır: (23 Teşrinievvel 1317/5 Kasım 1901)

Türkçe, fransızca ve gürcüce bilirdi.

Şubat 1315 (1900) tarihinde Trabzon Hayvan muayenesi memurluğuna ve Teşrinievvel 1318 (1902)'de Adapazarı Hayvan muayenesi si memurluğuna tayin edilmiştir. 30 Nisan 1319 (1903) tarihinde Mülkiye Baytar Mektebi «Serîriyyat ve Ameliyat-ı Cerrahîye» muallim muavinliğine nakledilmiştir. Ayrıca Bakteriyoloji-hâne baytarlık muavinliğine ve bu mektebin ilâve olarak «Muayene-i Lahm» muallimliği de kendisine verilmiştir: (Ağustos 1320/1904). Ağustos 1325 (1909) tarihinde Baytar Bakteriyoloji Kliniği Müdür muavinliğine terfi' etmiştir.

Halkalı Ziraat Mektebi öğretmenlerinden Kemal Efendi ile müş-

tereken «Tavukçuluk Rehberi» adı ile Maarifin izni alınarak Haziran 1323 (1907'de) bir kitab bastırmış ve Mülkiye Yüksek Baytar Mektebi bulaşıcı hastalıklar öğretmeni Nikolaki Efendi ile birlikte «Hayvanat-ı Ehliye'nin Protoplazması» adlı bir risale (1326/1910) ile yine aynı yıl yalnızca «Muafiyetin Mihanikiyeti (Antijen) ve Antikor Veba-i Bakarî Seromu» hakkında bir risale de yazmıştır.

Bu ara hayvan vebası serumu hakkında Rusya'da tetkikte bulunmak üzere gönderilen heyette bulunmuş ve Teşrinisani 1329 (1913) tarihinde «Muayene-i Luhûm» yani «Etlerin Muayenesi» öğretmenliği üzerinden almıştır. Bakteriyoloji Baytar Müdür Muavinliğinde Temmuz 1328 (1912) den Mart 1330 (1914)'a kadar kalmıştır.

Bakteriyoloji-hane Baytarlık Müdürü Mösyö Fürje'nin bakanlığa verdiği rapor üzerine Ağustos 1330 (1914)'da Mülkiye Yüksek Baytar Mektebi müdür muavinliğine tayin edilmiştir. Adalar'da Kızılay, Müdafaa-i Milliye cemiyetleri başkanlıklarında ve mebus intihabı için delegelik sıfatlarında bulunmuştur.

25Teşrinievvel 1330 (1914) tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesi Kısm-ı Talî «Mevalid-i sülüse ve Malûmât-ı Ziraîye Dersi» muallimliğine tayin edilmiştir. Ekim 1915 senelerinde aynı dersi okutuyordu. Cafer Efendi Talî kısmının dördüncü ve beşinci sınıflarında bu dersi okutmaktaydı. (Dosya nu: 1171)

CAFER MAHFİ EFENDİ (Süleymaniyeli)

Hasan Efendi'nin oğlu olup 1270 h. senesinde Süleymaniye Livasının Kel'anber Kazasının Hirpani Karyesinde doğmuştur. Süleymaniye ve Kerkük cihetleri medreselerinde okuyarak meşhur Çilzâde Hacı Abdullah Efendi'den icâzet almıştır.

5 Nisan 1926'da Kerkük'e bağlı Köysancak Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. Haziran 1330'da aynı yerde ders okutuyordu. (Dosya: 2760)

CAFER SITKI EFENDİ (Rizeli)

Akrepoğlu İsmail Efendi'nin oğlu olup 1269 senesinde Rize'nin Salandoz Karyesinde doğmuştur. İstanbul'da Şehzade Camii Dersiâmlarından Rizeli Hacı Abbas Efendi'den icâzet almıştır.

15 Haziran 1318'de Rize Müderrisliğine tayin olunmuş ve 1 Haziran 1321'de Yalova Kazası Müderrisliğine naklen tayin olunmuş-

Uhdesine 4 Receb 1320'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur. 19 Şubat 1336'da vefat etmiştir. (1) (Dosya: 2967)

CELÂLEDDİN EFENDİ (Arabkirli)

İnşâ ettiği camide imamlık ve hitabetle meşgulken ticaret yapan Mehmet Salih Efendi'nin oğlu olup 1287 (1869) tarihinde Arabkir'de doğmuştur. İlk tahsilini bitirdikten sonra babası vefat etmiş ve bunun üzerine Mısır'da müfettiş bulunan amcası Bekir Bey'in yanına gitmiştir. Burada hususî olarak tahsilini ikmal etmiştir.

Temmuz 1303 (1887)'de İstanbul'a gelip Harbiye Nezareti İstihkâm ve İnşaat Dairesi ikinci şubesine tayin edilmiştir. Mart 1305'de müteferrika anbar kâtibliğine, Nisan 1322 (1906)'da da Muhasebe kalemine tayin edilmiştir. Kânunievvel 1325 (1909)'de 3. sınıf memurluğa terfi etmiş ve Erkân-ı Harbiye Birinci Şubesine nakledilmiştir. Bir müddet sonra da Muhakemat Dairesine tayin edilmiştir.

Mayıs 1330 (1914) tarihinde emekli olmuş ve bu yıl çıkmağa başlayan «Ceride-i İlmiye» mecmuasının müdürlüğüne tayin edilmiştir. 1334 (1918) tarihlerinde aynı müdürlükte bulunuyordu. (Dosya nu: 417)

HAFIZ CEMAL EFENDİ (Debre-i Balâlı)

Kibar-ı Müderrisinden Şakir Efendi'nin oğlu olup büyük pederi ise Süleyman Efendi'dir. 1299 h. senesinde Manastır Debre-i Balâ'sında doğmuştur. İbtidaî mektebinden sonra 13 Temmuz 1313 tarihinde Rüştiyeyi bitirmiştir. Akabinde İstanbul'a gelerek merhum Şevket Efendi Zade El-Hac Abdullah Münip Efendinin tedrîs halkasına dahil olup ikmâl-i nuseh ederek 22 Zilkade 1323'de icâzetname ve ruûs imtihanında muvaffak olarak 1327 h. senesinden itibaren başlamak üzere 24 Rebiulevvel 1324 tarihli tedrîs ehliyetnamesi almıştır. Türkçe, arapça, arnavutça ve bulgarca bilir, farsça'ya aşina bulunuyordu.

İlk memuriyeti muallimlik olup 1 Ağustos 1317'de Debre'ye Ta'lim-i Kur'an Muallimliğine tayin edilmiştir. Beş sene sonra da Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye'ye kâtib tayin edilmiştir. 1 Mart 1323'den itibaren bu mecliste kâtiblik vazifesine başlayan Mehmet Cemaled-

(1) İki numaralı vesikaya bakınız.

din Efendi 1 Eylül 1325'de mezkûr meclisin birinci sınıf kâtibliğine tayin edilmiştir. Birinci sınıf kâtiblik maaşı 1000 kuruşa terakki etmiş ve 1 Ağustos 1325'den itibaren de Dersiâm maaşı olarak 400 kuruş almaya başlamış ve böylece maaşı 1400 kuruşa yükselmiştir. Mümaileyh Fatih Camii Dersiâmlarından bulunuyordu.

Uhdesine 16 Zilhicce 1319 tarihinde tevcih buyurulan İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği Gurre-i Zilhicce 1325'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine tahvil ve 21 Rebiulaher 1320'de Hareket-i Hariç'e terfi buyurulmuştur.

5 Teşrinisani 1330 tarihinde aynı maaşla Fetvâhane-i Âlî Müsevvitliğine naklolunarak 27 Kânunievvel 1331 tarihinde İ'lâmat Mümeyyizlik Muavinliğine tayin edilmiştir. 1 Haziran 1336 tarihinde memuriyet ünvanı Zabt-ı Dâvâ Memuriyetine tahvil buyurulmuştur. 1336 yılının 19 Eylül'ünde Fetvâhane İ'lâmat İkinci Sınıf Mümeyyizliğine tayini karara bağlanmışsa da selefinin tekrar vazifesine iadesi ile eski vazifesine dönmüştür. 24 Şubat 1337'de 2000 kuruş maaşla Taharri-i Mesail Memurluğuna tayin edilmiştir.

Mehmet Cemaleddin Efendi 22 Haziran 1330/11 Şubat 1332 tarihinde Medrese'tül Kudât'tan a'lâ derecede şehâdetname almıştır.

1 Teşrinisani 1338'de vazifeden açıkta kalmış ve mâzûl addedilmiştir.

İbtidaî Hariç Medresesi Birinci ve İkinci Sınıfları birinci şubelerinde açıkta bulunan 8 saatlik Türkçe Müderrisliğine tayin edilen Ermenaklı Mustafa Saffet Efendi'nin yalnız birinci sınıf birinci şubesindeki dört saati uhdesine aldığından ikinci sınıf birinci şubedeki Türkçe Müderrisliğine Mehmet Cemaleddin Efendi tayin edilmiş ve 19 Kânunievvel 1333 tarihinde vazifeye başlamıştır. (1)

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşundan sonra sadece mâzûl addedilmiş ve dersiâmlık maaşı ile idareye etmeye çalışmıştır.

Mülgâ Fetvâhane Müsevvitlerinden ve Fatih Dersiâmlarından olan Mehmed Cemaleddin Efendi, 8 Kânunisani 1340/1924 tarihinde izine ayrıldığını bildirmiş ve fakat bir müddet sonra Arnavutluğa gittiği ve orada mebus intihab edildiği Arnavutluk Konsolosluğundan öğrenilmiştir. (2) Böylece Dersiâmlık maaşı kesilmiştir. (c. 4, sh: 157, dosya: 72)

---

(1) Üç numaralı vesikaya bakınız.

(2) Dört numaralı vesikaya bakınız.

ŞEYH CEVDET EFENDİ (Yanyalı)

Şeyh Mehmet Ali Efendi'nin oğlu olup 1278 (1862) tarihinde Yanya'da doğmuştur. «Sipahioğlu» şöhreti ile bilinirdi. Ayrıca «Şeyh Mehmet Cevdet Efendi» lâkabı ile anılırdı. Yanya'da Arslan Bey Medresesinde babasından tahsil görmüş ve vücûh-aşere üzerinde de çalışmıştır. Dini tahsilini bitirip 1310 (1894) tarihinde babasından icâzet almıştır. Türkçe, arapça, arnavutça ve rumca bilirdi. Basılmamış eserleri vardı.

Dini icâzetnamesi yanında Nakşibendi tarikatı icâzetnamesi almıştır.

Teşkilâtının genişlemesi üzerine yeniden âza tayini şart olan Meclis-i Meşayih'e 21 Temmuz 1334 (1918) tarihinde âza tayin edilmiştir. (3) 26 Mart 1335 (1919) tarihinde âzalıktan affedilmişse de 19 Kânunisani 1336 (1920) tarihinde tekrar mezkûr âzalığa tayin edilmiştir.

Meclis-i Meşâyih âzalığı Teşrinisani 1338 (1922) tarihine kadar devam etmiştir. **(Dosya nu: 1403)**

---

(3) Aza tayin edildiğine dair Müsteşar Hüseyin Kâmil Efendi'nin tezkeresine bak. 5 numaralı vesika...

Ç

(ÇERKEZ) EMÎN EFENDİ (Sındırgılı)

Ulemâdan Çerkez Hasan Efendi'nin oğlu olup 31 Mart 1271'de Sındırgı'nın Cami-i Kebîr Mahallesinde doğmuştur. Sındırgı'nın Şerif Paşa Medresesinde Müderris Hüseyin Efendi'den bir müddet ders görüp Fatih Dersiâmlarından Hafız Şakir Efendi'den 8 Şubat 1303'de icâzet almıştır. 23 Temmuz 1305'de Sındırgı'da Yeni Medrese Müderrisliğine maaşsız müderris tayin olunmuştur.

6 Mart 1312'de Sındırgı Bidâyet Mahkemesi Azâlığına tayin olunmuş ve 1 Mart 1326'da Sındırgı Kazası Müderrisliğine 200 kuruş maaşla resmen tayin olunmuştur.

8 Nisan 1336'da vefat etmiştir: 1920. (Dosya: 3149)

D

EL-HAC DAVUT EFENDİ (Surlu)

Ahaliden Hacı Hüseyin Efendinin oğlu olup 1278 h. senesinde Beyrut'un Sûr Kazasında doğmuştur. Kaza Medresesinde okuyup icâzet almıştır. Arapça'nın yanında oldukça Türkçe bilirdi.

Sûr Camiinde ders vermeğe devam ederken 27 Şubat 1308'de Sûr Kazası İdare Meclisi âzalığına tayin edilmiş ve 27 Mart 1311'de âzalıktan ayrılarak aynı tarihte Belediye Reisi intihab edilmiştir. 23 Kânunisani 1316'da ayrılmış ve 27 Temmuz 1323'den itibaren de Sûr Müftüsü olmuştur. 16 Mart 1326'da vazifesinde ibka edilerek müftülükte kalmıştır. (c. 2, sh: 415)

DERVİŞ EFENDİ (Ergirili)

İbrahim Efendinin oğlu olup 1294 h. senesinde Ergiri Sancağına bağlı Lihve kasabasında doğmuştur. İbtidaî tahsilinden sonra İstanbul'a gelerek Fatih'de Bahr-i Sefîd Baş-Kurşunlu Medresesinde sarf, mantık, meanî, akâid, fıkıh, ferâiz, usûl-i fıkıh ve farisi tederrüs etmiştir.

Kosova Vilâyetinin inhâsı ile 25 Haziran 1316 tarihinde Terğovişte Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1318'de güzerân müddetine mebni mezkûr niyâbetten ayrılmış ve aynı tarihten itibaren de hasılâtla Osmaniye Kazası Niyâbetine nakledilmiştir. Osmaniye'deki maaşı Rumeli Vilâyetleri nâibleri maaşları arttırıldığı sırada maaş tahsis edildiğinden 1 Mart 1319 tarihinden itibaren de tam kadro ile maaş almış ve nihayet 10 Şubat 1320'de Osmaniye Niyâbetinden ayrılmıştır. 12 Şubat 1321 tarihinde Koyulhisar (Sivas) Kazası Niyâbetine, 27 Ağustos 1322'de Alucra Kazası Niyâbetine nak-

ledilmiş ve 22 Kânunisani 1323'de Alucra'dan münfasıl olmuştur. 3 Teşrinievvel 1324'de Aydonat (Yanya) Kazası niyâbetine tayin edilmiştir. 11 Eylül 1326'da Aydonat Niyâbetinden ayrılmış ve akabinde Mekteb-i Kudât'ta imtihana girerek 22 Zilhicce 1328 tarihinde 5. sınıf ehliyetnamesi almıştır. 16 Kânunisani 1326'da (28 Muharrem 1329) Kozanî Niyâbetine tayin edilmişse de harp dolayısıyle İstanbul'a avdet etmiştir.

14 Nisan 1329 tarihinde Karakilise (Erzurum) Kadılığına tayin edilmiş ve fakat bir müddet sonra becayiş suretiyle Erciş Kadılığına nakledilmiştir. 12 Nisan 1330'da Erciş Kadılığında vazifeye başlamıştır. Yalnız siciline nazaran bu vazifede kalması muvafık görülmediğinden İrade-i Seniyye kararı ile 23 Ağustos 1330'da Erciş'ten ayrılmıştır.

Mümaileyh sonradan Medrese'tül Kudât'a devam ederek tahsilini ikmâl etmiş ve 15 Şaban 1336 tarihinde 3. derecede mezuniyet ruûsuna nâil olarak neş'et etmiştir. 5 Muharrem 1337 (12 Teşrinievvel 1334) de Orhaneli Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. 1 Ağustos 1336 tarihinden itibaren maaşı İstanbul'dan ödenmek üzere mâzûl addedilmiş ve 30 Teşrinievvel 1337'de Kirmasti (Mustafakemalpaşa) Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 51, dosya: 1436?)

DERVİŞ ALİ EFENDİ (Adanalı)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1295 h. senesinde Adana'da doğmuştur. İlk tahsilden sonra Adana Müderrislerinden Hasan ve Musa Kâzım ile Hacı Ali Efendilerden ulûm-i Arabiye tahsil etmiştir.

15 Teşrinievvel 1327 tarihinde Adana Merkez Mahkeme-i Şer'iyesi Kâtibliğine tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 394, dosya: 1554?)

DURSUN EFENDİ (Arhavili)

Osman Efendinin oğlu olup 1284 h. senesinde Arhavi'de doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek Bayezit Camii Dersiâmlarından Rizeli Ahmet Rıf'at Efendi'nin halka-i tedrîsinde ders görerek 2 Cemazielaher 1315 tarihinde icâzetname almıştır.

Mümaileyh 3 Nisan 1314'den 15 Kânunisani 1323'e kadar sıra ile ve aidatla Karasu, Abana ve Çan Nahiyeleri niyâbetlerinde bulunmuş ve 9 Şubat 1324'den 15 Ağustos 1327 tarihine kadar Kâhta Kazası Niyâbetinde istihdam edilmiştir. 1 Şubat 1327'de Torul Kaza-

sı Niyâbetine tayin edilmiş ve yerine başkasının gelmesi ile 29 Ağustos 1329'da buradan münfasıl olmuştur. (c. 7, sh: 100, dosya: 1334?)

HACI DURSUN FEYZÎ EFENDİ (GÜVEN) (Oflu)

1299 (1883) senesinde Of'un Çalek karyesinde doğmuştur. Babasının adı Yakub Efendi'dir. İlk olarak dinî ilimleri ikmâl edip tahsilini itmam için İstanbul'a gelmiştir. Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliyye Medresesine girip Sahn Medresesini bitirdikten sonra imtihanla 1334 (1918) senesinde Süleymaniye Medresesinin Kelâm ve Hikmet Şubesinde okumaya başlamıştır. 14 Mayıs 1335'de ikinci sınıfa geçmiştir. 17 Nisan 1338'de kelâm ve hikmet şubesinden mezun olmuştur. (1)

15 Teşrinievvel 1339'da dersiâm olmuş ve 400 kuruş maaşa nâil olmuştur.

Umûr-u Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti tarafından Trabzon ve havalisi medreseler müfettişliğine tayin edilmiştir. 1340'da ise medreselerin kaldırılması üzerine müfettişlikten ayrılmıştır.

Takdîr edilen cüz'i dersiâm maaşı ile kifaf-ı nefs etmiş ve kendini talebe okutmaya vermiştir.

Şöhreti bölgeyi aşmış, «Çalekli Hacı Dursun Efendi» adı ile haklı bir nam kazanmış, Cumhuriyetçilere karşı direnmesi ile halkın ve talebelerinin dilinden adı düşmez olmuştur.

Fâtih dersiâmlarından ve Süleymaniye medresesi kelâm, felsefe (hikmet) ve tasavvuf şubesinden mezun olan Hacı Dursun Efendi, 1964'de «Muhtaru'l-Ehadis-i Nebeviye» tercemesinin birinci cildini bastırabilmiş ve nihayet 23 Şubat 1977'de doğum yeri olan Çalek köyünde vefat ile iki gün sonra bir cuma günü toprağa verilmiştir.

---

(1) Altı numaralı vesikaya bakınız.

E

EBUBEKİR EFENDİ (Ergirili)

Talha Ağa'nın oğlu olup 1273 h. senesinde Yanya'nın Ergiri Sancağının Donavat Mahallesinde doğmuştur. İbtidaî tahsilini memleketinde yaptıktan sonra Fatih Camii'nde dinî ilimleri tahsil ederek bilâhare Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve 21 Zilhicce 1311 tarihinde hamis şehâdetnamesine nâil olarak neş'et etmiştir.

Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olduktan sonra 16 Kânunievvel 1310'dan 1 Mayıs 1316'ya kadar Buldan, 19 Haziran 1312'den 29 Mayıs 1314'e kadar Petriç (Selânik), 21 Ağustos 1314'den 27 Haziran 1315'e kadar Makri (yeni adı Fethiye), 18 Şubat 1315'den 16 Şubat 1317'ye kadar Toyran (Selânik), 4 Teşrinievvel 1318'den 2 Kânunievvel 1320'ye kadar Avlonya, 12 Ağustos 1321'den 21 Ağustos 1323'e kadar Koniçe (Yanya) Kazaları niyâbetlerinde ve 4 Zilhicce 1325'de 4. sınıfa terfi ettiğinden 9 Nisan 1324'den 7 Haziran 1325'e kadar Florina, 13 Teşrinisani 1325'den 22 Teşrinievvel 1327'ye kadar Alaşehir Kazaları niyâbetlerinde bulunmuş ve 22 Nisan 1327 tarihinde Kirmasti (Mustafakemalpaşa) kazası niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 140)

EBUBEKİR EFENDİ (Harputlu)

İlmiyeden Abdullah Efendi'nin oğlu olup Kânunisani 1255 (1839) tarihinde Elâzığ (Harput)'ın bir köyünde doğmuştur. Köyünde yirmi bir sene ders okutmuş ve 1277 (1861) tarihinde Harput'a gelip Kurşunlulu Medresesine dahil olmuştur. Bu medresenin müderrisi Hacı Mustafa Efendi'nin derslerine 1290 (1874) tarihlerine kadar devam etmiştir. Bu tarihte İstanbul'a gelip Ruznamçe-i evvel Başkâtibi

Ali Efendi Medresesine kaydolmuştur. Sabık Meşihat müsteşarı Kayserili İbrahim Derviş Efendi (Bayezit dersiâmlarından)'nin derslerine devam ederek 1297 (1879) tarihinde icâzet almıştır. Bir yıl sonra ruûs imtihanını kazanarak Bayezit Camii dersiâmları arasına katılmıştır. 1312 (1896) tarihinde icâzet vermiştir. 1306 h. de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcih olunmuş ve Huzur Dersleri muhatablığına tayin olduğu 1324 (1908)'de de dördüncü rütbeden Osmanlı ve Mecidî nişanını almıştır.

1331 (1915)'e kadar Huzur Derslerinde kalmış ve ilmî rütbesi Rebiulaher 1328'de Musıla-i Sahn'a terfi, etmiştir. Rebiulaher 1334'de Mahreç pâyesini kazanmıştır.

19 Kânunievvel 1339 (1923)'da Kumkapı'da Lâla Hüseyin Paşa Mahallesinde vefat etmiştir. **(Dosya nu: 3472)**

EBUBEKİR FİKRÎ EFENDİ (Sivaslı)

Sabık Sivas Müftüsü Hacı Mehmet Vehbi Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Sivas'ta doğmuştur. Sivas Rüştiyesinden mezun olduktan sonra medreselerde dinî tahsil görmüş ve Müderris Hacı Halîl Efendi'den icâzet aldığı gibi Vilâyet Nâibi Dârendeli Hacı Hüseyin Sıtkı Efendiden de İlm-i Hadîs tahsil etmiştir.

1 Kânunisani 1310'da aidatla Sivas Mahkeme-i Şer'iyesi'ne kâtib olarak nasb edilmiş ve 5 Teşrinisani 1317 tarihinde Başkâtibliğe tayin edilmişse de 1 Mart 1318'de mahkeme başkâtibliğine başkası tayin kılınmakla mezkûr mahkemenin İkinci Kâtibliğine tenzîl kılınmıştır. 8 Şubat 1318'de Başkâtiblik tekrar inhilâl ettiğinden eski yerine tayin meşrut kılınmıştır.

İlmî rütbesi 29 Muharrem 1324'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliğine ve 21 Receb 1327'de İbtidaî Dâhil'e terfi buyurulmuştur. **(c. 3, sh: 171/1, dosya: 1371?)**

HAFIZ EBUBEKİR LÜTFÎ EFENDİ (Sinoplu)

Ömer Ağa'nın oğlu olup 1248 h. senesinde Sinop'ta doğmuştur. Babasının İstanbul Hayvan Ahırında memur bulunmasından dolayı İstanbul'a gelmiş, küçüklüğünden itibaren İbtidaî'yi bitirmiş ve Kur'an-ı Kerîm'i ezberlemiştir. Maliye Emînî Boyabatlı Hacı İsmail Efendi'den İlm-i Vücûh kıraat etmiş ve Tekirdağlı El-Hac Ömer Efendiden tertib üzere dinî ilimleri tahsil ederek icâzet almıştır. İki İcâzetnamenin tarihi şöyledir: Muharrem 1270 ve 5 Cemazielulâ 1283.

İstabl-ı Âmire (İstanbul Ahırı, Harası) de babası bulunduğundan tahsil imkânlarına kavuşmuş ve 1277 senesinde icra kılınan imtihanda ruûs pâyesini alarak Ayasofya Camiinde tedrise mübaşeret etmiştir. Bunun akabinde 9 Rebiulaher 1280 tarihinde rütbe-i ilmîye olmak üzere uhdesine İstanbul Müderrisliği tevcih buyurularak 12 Safer 1281 (1 Temmuz 1280) de müderrislik maaşı tahsis kılınmıştır.

İlmî neşr yanında ayrıca 1 Mart 1293 tarihinde Fetvâhane'ye dahil olup 1 Teşrinisani 1293'de Müsevvit Mülâzimliğine tayin edilmiştir. Fetvâhane'ce mülâzimlik yardımcılık vazifesini tazammun ettiğinden 27 Mart 1303'de Müsevvit Sınıfına terfi etmiştir. 22 Kânunievvel 1312'de uhdesine Buharî-i Şerîf Kıraatı cihetine tevcih olunup 7 Şubat 1312'de Meclis-i Mesâlih-i Talebe Azâlığına tayin edilmiştir. 1 Ağustos 1324'de mezkûr âzalıktan istifa etmiştir.

Uhdesinde bulunan İstanbul Müderrisliği 9 Zilkade 1294'de Hareket-i Altmışlı'ya, 25 Ramazan 1297'de Hamise-i Süleymaniye'ye, 13 Cemazielaher 1309'da Süleymaniye'ye ve 21 Şaban 1311'de Dâr'ül Hadis'e terfi ve 11 Zilkade 1319'da İstanbul Pâye-i Refi'i, Ramazan 1320'de Anadolu Kazaskerliği Pâye-i Celîli tevcih buyurulmuştur.

15 Şevval 1305'de 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ile taltif buyurulmuş ve 6 Cemazielevvel 1311'de Üçüncü, 6 Zilhicce 1319'da tebdilen İkinci, 26 Şevval 1320'de tebdilen Birinci rütbelerden Mecidî Nişanları ile taltif buyurulmuştur.

İlmî bakımından müderrislikte pek çok talebe yetiştirmiş ve Fetvâhane'de idarî mevkilerde bulunmuş olan mümaileyh yaşının hadd-i nizamî'yi mütecaviz bulunduğundan 3 Muharrem 1328 (28 Kânunievvel 1325).de emekliye ayrılmıştır. Bir müddet sonra öldü. **(c. 1, sh: 330, Dosya nu: 126)**

EBU BEKİR SAMİ EFENDİ (İbradılı)

Bodrum sâbık nâibi Hüseyin Hüsnü Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde İbradı'nın Balâ Karyesinde doğmuştur. İbradı Sıbyan mektebi ile medresesinde bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Fatih Camii Dersiâmlarından Aydınlı Hasan Efendi'den Akaid'e kadar tahsil etmiştir. Mekteb-i Kudât'ta imtihan olarak 7 Şevval 1328 (28 Eylül 1326) de Beşinci Sınıf ehliyetnamesi almıştır.

İlk memuriyeti pederinin bulunduğu Bodrum'da olup 1 Haziran 1312'den Ağustos 1313'e kadar Bodrum Şer'iye Mahkemesi Kâ-

tibliğinde bulunmuştur. Zilhicce 1319'da niyâbete kabul edildiğinden Meclis-i İntihab-ı Hükkâm kararı ile 6 Kânunisani 1318'den 15 Teşrinisani 1320'ye kadar Fetvâhane'ce Hizan (Bitlis) Kazası Niyâbetinde istihdam edilmiştir. 17 Nisan 1321'den 4 Teşrinievvel 1323'e kadar Intap, diğer adı ile Tutak Kazası niyâbetinde, buradan Diyadin Kazası Niyâbetine tayin edilmişse de istifası üzerine 15 Şubat 1323'den 3 Haziran 1326'ya kadar Çapakçur Kazası Niyâbetinde, 22 Teşrinievvel 1326'dan 1 Mart 1328'e kadar Ereğli (Konya) Kazası Niyâbetinde ve 4 Mart 1328'den 27 Ağustos 1330'a kadar Mihaliccik Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh 19 Kânunievvel 1331'de Trabzon, 8 Şubat 1331'de Taşköprü ve 23 Teşrinisani 1332'de Ilgın Kazası Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliklerine tayin edilmiş ve nihayet 1 Kânunievvel 1334'de Orhangazi Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. Ilgın'dan 4 Nisan 1335'de ayrılarak 22 Temmuz 1335'de yeni vazifesi olan Orhangazi'de işe mübaşeret etmiştir.

Memuriyet mahallinin Yunanlılar tarafından işgli üzerine Hüdâvendigâr'a gelmiş ve mâzûl addedilerek 6 Ağustos 1337'den itibaren mâzûliyet maaşına müstahak olduğu Fetvâpenahi tarafından tasvib olunmuştur. **(c. 4, sh: 279, dosya: 1389?)**

ES-SEYİT EBU BEKİR SITKI EFENDİ (Çemişkezekli)

Rufaî Tarikati hulefâsından Hoca-zâde Şeyh Ali Efendi'nin oğlu olup 1267 h. senesinde Elâzığ'a bağlı Çemişkezek Kazasında doğmuştur. Sıbyan Mektebinde dinî ilimleri okumuş ve pederinden de sarf ve nahivle bir nebze de farisî tederrüs ederek İstanbul'a gelerek Dâr'ül Hadîs Medresesinde dersiâm hoca efendilerden faziletlü Es'at Efendiden mantık, meanî, vaz', beyan, adâb, fıkıh- usûl-i fıkıh ve ilm-i kelâm tahsil ederek akabinde Mekteb-i Nüvvab'ta tahsille 10 Zilkade 1304 tarihinde 4. sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır.

15 Haziran 1292 yılında Mahfel-i Şer'iyyat'a aidatla tayin edilmiş ve kâtiblik vazifesi sırasında Elâzığ'a bağlı Çarsancak Niyâbetine tayin edilmiştir. 2 Mart 1304'den 5 Ağustos 1306'ya kadar Çarsancak ve 19 Kânunisani 1306'dan 23 Haziran 1309'a kadar Kızılkilise Kazaları niyâbetlerinde bulunduktan sonra 13 Şubat 1310'da Elbistan Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir.

18 Temmuz 1313'de Elbistan Niyâbetinden ayrılarak 5 Teşrinievvel 1314'den 13 Eylül 1316'ya kadar Sivas'ın Aziziye Kazası niyâbetinde istihdam edilmiştir. 10 Kânunievvel 1316'dan 15 Mayıs 1319'a

kadar tekrar Çarsancak, 10 Mayıs 1320'den 12 Nisan 1322'ye kadar Cebelibereket, 8 Nisan 1324'den 15 Kânunisani 1325'e kadar Mardin ve 15 Nisan 1326'dan 15 Kânunievvel 1326'ya kadar Ergani Niyâbetlerinde bulunmuştur.

26 Ramazan 1329'da İkinci sınıf niyâbete terfi etmiştir.

Ramazan 1325'de İzmir pâyesine nâil olmuştur.

Bir müddet mâzûl sayılmışsa da 5 Temmuz 1328'de Dersim Kadısı olmuştur. 21 Kânunievvel 1330 (1914)'da burada vefat etmiştir. **(c. 3, sh: 141, Dosya nu: 987)**

EBU'L-ALÂ ALİ ZEYNELABİDİN BEY (Mardinli)

Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye âzalarından Yusuf Sıtfı Efendi'nin oğlu olup babasının vazifeli olduğu İşkodra'da 1298 h. senesinde doğmuştur. Hususî surette arapça ve farsça okuyup Mekteb-i Hukuk'a girmiştir. Bu mektebten mezun olmuştur.

30 Nisan 1314'de 17 yaşında olduğu hâlde mülâzemet suretiyle Temyiz Mahkemesi İstida Dairesi kalemine dahil olmuştur. 10 Rebiulaher 1316'da uhdesine İbtidaî Hariç Ruûsu tevcih olunmuştur. 23 Haziran 1317'de mezkûr mahkemenin 5. sınıf kâtibliğine tayin olunmuştur.

16 Ağustos 1319'da Mekteb-i Hukuk'tan pek-iyi derece ile mezun olmuştur: (29.8.1903)

10 Eylül 1325'de İstanbul İkinci Ticaret Mahkemesi Azâ Mülâzimliğine tayin olunmuştur. 27 Ağustos 1327'de İstanbul İsti'naf Mahkemesi Azâ Mülâzimliğine terfian tayin olunmuştur. 27 Kânunisani 1328'de Şurâ-i Evkaf Azâlığına tayin olunmuştur.

Bu ara «Kelime-i Tayyibe», «Sırat-ı Müstakîm» adlarında iki gazetenin neşri ile alâkadar olmuştur. 9 Mart 1330'da Bâb-ı Fetvâ Tahrirat Müdürlüğüne tayin olunmuştur. 24 Mart 1330'da neşr olunan kanun mucibince memuriyet ünvanı «Meşihat Mektubculuğu» olmuştur. Ehliyet, fezâil ve gayretinden ötürü 24 Şevval 1332'de uhdesine Haremeyn'il-Muhteremeyn Pâyesi tevcih olunmuştur. 10 Kânunisani 1330'da Mekteb-i Mülkiye'de «Ahkâm-ı Evkaf» muallimliğinde ayrıca tavzif olunmuştur. 28 Teşrinievvel 1331'de mezkûr Hukuk Fakültesinin doktoraya ait «Medenî Hukuk» dersinin «Hukuk-i Tasrife-i Arazi ve Ahkâm-ı Evkaf» kısımları müderrisliği uhdesine tevdi olunmuştur.

18 Şubat 1331'de Makam-ı Meşihat-penahî Müsteşarlığına ve haiz olduğu pâyenin İstanbul Pâye-i Refi'ine terfii ile tayini hususun-

da İrade-i Seniyye şeref müteallik buyurulmuştur. (1) Mecelle'nin asrın icabatına göre islâhı bâbında teşekkül eden komisyonda bulunmaları 5 Mayıs 1332 ve 11 Kânunievvel 1335 tarihli emirle kendisine tebliğ olunmuştur. (2) 17 Temmuz 1332'de Meşihat Müsteşarlığından istifa etmiş ve fakat «Medenî Hukuk» müderrisliğine devam etmiştir.

22 Kânunievvel 1332'de Niğde Sancağı'ndan mebus intihab olunarak Meclis-i Mebusan'a dahil olmuştur. Bu mebusluğu 21 Kânunievvel 1334'e kadar sürmüş ve 12 Kânunisani 1336'dan 12 Nisan 1336'ya kadar da Mardin Mebusu olarak mecliste bulunmuştur.

Medreselerin ve Meşihat'ın lâğvı ile açkta kalmış yalnız yeniden teşekkül eden İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde «Medenî Hukuk» Ord. Prof. lüğüne tayin olunmuştur. Bu vazifede vefatı olan 13 Ocak 1957 yılına kadar kalmıştır. Osmanlı Arazi Hukukunu ve Mecelle'yi en iyi bilen ulemâdandı. «Huzur Dersleri» adlı 3 ciltlik eseri yanında hukuka ait bir çok kitabları da vardır. (Dosya: 90, sicil defteri, c. 4, sh: 189)

EDHEM EFENDİ (Hemşinli)

Demircioğlu Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1288 (1872) tarihinde Hemşin'de Mapavrî nahiyesinin Perastan köyünde doğmuştur. İlk bilgileri aldıktan sonra köyüne yakın olan Palahor Karyesi Medresesinde bir müddet tahsil görmüştür. Bir müddet Karadere'de okumuş ve 1312 (1886) tarihinde İstanbul'a gelerek Bayezit Dersiâmlarından Konyalı Hacı Tahir Efendi'nin ders halkasına katılmıştır. 1320 (1904)'de hocasından icâzet almıştır. 1322 (1906)'de İstanbul ruûsunu kazanmış ve Bayezit dersiâmları arasına katılmıştır.

Bayezit Dersiâmı ve Medâris-i Tali'ye ikinci sınıf müderrisi iken seferberlikte silâh altına alınmış ve Gümüşhane'de iken hasta olmuştur. Gümüşhane Menzil Nokta Kumandanlığının vukuat haberine göre Gümüşhane civarında istirahathanede 31 Mayıs 1331 (1915) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya nu: 3721)

EKREM MEMDUH EFENDİ (Prizrenli)

Prizrenli Cemali Ağanın oğlu olup 1278 h. senesinde Prizren'de doğmuştur. Memleketinde ibtidaîyi tahsil ile medresede bir müd-

(1-2) Yedi, sekiz, dokuz ve on numaralı vesikalara bakınız.

det okumuş ve akabinde İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Kuvayeli İbrahim Efendi'den tertib-i ma'ruf üzere akaid'e kadar ders görüp memleketi olan Prizren'e gitmek mecburiyetinde kaldığından tahsilini terk ile Prizren'de bulunan Mehmetpaşa Medresesinde Müderris Abdülazîz Efendiden ikmâl-i nuseh ederek icâzet almıştır.

Türkçe okur-yazar, arapça, arnavutça ve boşnak lisanları ile merâmını ifade edebilecek kadar lisan bilgisi vardı.

1 Nisan 1310'dan 25 Mart 1321'e kadar Prizren Mahkeme-i Şer'iyesi Kâtibliğinde aidatla istihdam edilmiş ve niyâbet vazifesine kabul edilmesi ile 26 Mart 1321 tarihinde Loma Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 26 Kânunievvel 1323'de idarî tasarrufları uygun görülmeyerek vazifeden azil suretiyle ayrılmıştır. 12 Teşrinisani 1324'de Gosine Kazası Niyâbet-i Şer'iyesine tayin edilmiş ve 11 Teşrinievvel 1327'de müddetini ikmâl edip bu niyâbetten ayrılmıştır. Bu ara Mekteb-i Kudât'ta imtihan olarak ehliyetini tisbat etmiş olmakla 10 Kânunievvel 1327'den itibaren Yakova Niyâbetine tayin edilmiştir. Yakova'dan Micve'ye nakli tahakkuk etmişse de buraya gitmeden İstanbul'a gelmiş ve 25 Temmuz 1329 tarihinden itibaren Malkara Kadılığına nasb olunmuştur. Malkara'nın düşman tarafından işgali ile İstanbul'a gelmiştir.

Loma Niyâbetinde iken uhdesine 2 Cemazielaher 1324'de Musıla-i Sahn Edirne Müderrisliği tevcih buyurulmuş ve ilmî rütbesi 4 Receb 1324'de Musıla-i Süleymaniye derecesine terfi edilmiştir.

1 Ağustos 1336/13 Ağustos 1920 tarihinden itibaren mâzûl addi ile maaşa bağlanmıştır. **(c. 5, sh: 25)**

EMİN SITKI EFENDİ (Zonguldaklı)

Mahmutoğlu Hasan Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Zonguldak'ın Akşeyh Karyesinde doğmuştur. Süleymaniye civarında Dökmeci-i Ulâ Medresesinde ikametle (1305 senesinde), 1318 Haziran'ında icâzet almıştır. Bu tarihten itibaren köyünde ders okutmağa başlamış ve Teşrinievvel 1325'de Zonguldak'ta inşâ olunan medreseye resmen müderris tâyin olunmuştur. **(Dosya: 2993)**

HAFIZ EMRULLAH EFENDİ (Tırnovalı)

Pederinin adı Halil Efendi olup 1288 h. senesinde Tırnova'nın Kosova Karyesinde doğmuştur. Türbedere Nahiyesine hicret ederek

1304 senesinde İstanbul'a gelip Fatih civarında Dülgerzâde Medresesine kayt ve kabul olunarak Fatih Dersiâmlarından Dağıstan'lı Ali Rıza Efendi'den 1317 senesinde icâzet almıştır.

3 Haziran 1318'de 30 yaşında olduğu halde Çorlu Kazasına tabi Türbedere Nahiyesi Müderrisliğine tayin olunmutur. Teşrinievvel 1325'de Çorlu Müderrisliğine naklen tayin olunmuştur. 31 Mart 1324'deki vak'ada (1) şüphe üzerine Divan-ı Harb-i Örfî'ye alınmışsa da tahkikat sonunda masûmiyeti tahakkuk ederek beraat etmiştir.

Çorlu Kazası Müderrisi bulunduğu Nisan 1326 tarihli sicil evrafından anlaşılmıştır. **(Dosya: 477)**

ENVER KEMAL EFENDİ (İstanbullu)

Maliye Nezareti Evrak Kalemi mümeyyiz muavini Ahmet Kemâl Bey'in oğlu olup 1308 (1892) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Kovacılar'da bulunan **«Rehber-i** Tahsil» Mektebinden 1322 (1906), Vefâ İ'dadisinden 1326 (1911) ve Dârü'l-Fünûn-i Osmanî Edebiyat Şubesi'nden pek iyi derece ile Kânunisani 1330 (1914) tarihinde mezun olmuştur.

Eser yazabilecek derecede türkçe bilirdi. Ayrıca Fransızca da konuşurdu. Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliyye medreselerinde verdiği edebiyat derslerinin hülâsası 1331 (1915) tarihinde Meşihat tarafından Matbaa-i Âmire'de kitap halinde bastırılmıştır.

1330 (1914) tarihinde Edebiyat Şubesinden mezun olmadan evvel Mahmut Şevket Paşa ve Köprülü Fâzıl Ahmet Paşa Nümune Mektebleri el işleri öğretmeni idi. Mezun olduktan sonra Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliyye Medresesi birinci sınıf coğrafya ve ikinci sınıf Türkçe muallimliğine tayin olunmuştur. **(Dosya nu: 1169)**

ES'AT EFENDİ (İstanbullu)

«Mehmet Es'at Efendi» ismi ile şöhret bulmuştur. Huzur dersleri mukarrirlerinden Nûman Efendi'nin oğludur. Annesi İmam-zâde Mehmet Es'at Efendi'nin baba-bir erkek kardeşi Fetvâhâne müsevvitlerinden Abdülmennan Efendi'nin kızıdır. 1259 (1843) tarihinde İstanbul'da Şehzade civarında Emîn Nureddin Mahallesinde doğmuştur. Önce Şehzade Camii birinci imamı Hâfız Emîn Efendi'den hâfızlığa başlamış ve izin aldıktan sonra (1272 h.'de) bir müddet

(1) 31 Mart Vak'ası.

dinî dersleri tahsil ile arapça ve farsça öğrenmiş ve 1278 (1862) senesinde el-Hac Nurî Efendi'den okumağa başlamıştır. Nurî Efendi'den tahsili şart olan ilimleri okuyarak 1290 (1874) senesinde icâzet almıştır. 1291 (1875) senesinde Süleymaniye Camiinde derse çıkmış ve 1306 (1980) senesinde talebelerine icâzet vermiştir.

Ağustos 1292 (1876) tarihinde Fetvâhane'ye mülâzim olarak girmiş ve Mart 1296 (1880) tarihinde İ'lâmat-ı Şer'iyye Mümeyyiz İkinci Muavinliğine terfi etmiştir. Mart 1307 (1891)'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Mümeyyizi olmuştur.

1293 Ramazan'ında Huzur Derslerine muhatap olarak tayin olunmuş ve muhatablığı 1322 Ramazan'ına kadar devam etmiştir. Mevleviyetlerini zabt ettiği zamanlar bu derslere iştirak etmemiştir.

Rebiulaher 1280'de uhdesine tevcih olunan İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği ilmî pâyesi Şevval 1285'de Hareket-i Hariç'e, Şaban 1287'de İbtidaî Dahil'e, Zilkade 1288'de Hareket-i Dahil'e, Şevval 1291'de Musıla-i Sahn'a, Zilkade 1294'de Sahna. Rebiulaher 1296'da İbtidaî Altmışlı'ya, Receb 1296'da Musıla-i Süleymaniye'ye, Zilkade 1298'de Hamise-i Süleymaniye'te terfi buyurulmuştur. Ramazan 1308'de Trabzon Mevleviyetini, Ramazan 1310'da Bilâd-ı Hamse'den Bursa Mevleviyetini, Muharrem 1313'de Haremeyn-i Muhteremeyn, Rebiulevvel 1313'de İstanbul pâyesi ve 14 Şaban 1315'de Anadolu Kazaskerliği pâyesini kazanmıştır.

Dördüncü rütbeden Osmanlı nişanı da kendisine ihsan olunmuştur.

1312 (1896) Nisan'ında beş ay kadar Senedât-ı Hakanî Şer'iye Memurluğuna tayin edilmişse de tekrar mümeyyizliğe dönmüştür.

1322 h. den itibaren Huzur Dersleri yedinci ders mukarrirliğine terfi etmiş ve vefat tarihi olduğu tahmin edilen 1326 h. (1908) tarihine kadar Mukarrirlik yapmıştır. (Dosya nu: 1125)

(Huzur Dersleri adlı kitabın c. 2-3, sh: 156'da vefatı 2 Muharrem 1341 (1922) olarak gösterilmektedir).

ES'AT EFENDİ (İstanbullu)

Eski nâiblerden Şerîf Efendi'nin oğlu olup 1287 (1871) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Hususî olarak ders okuduktan sonra Dârü'l-Fünûn Hukuk Şubesine girmiştir. Şevval 1330 (10 Eylül 1328/1912) senesinde pek iyi derece ile Hukuk'tan mezun olmuştur.

17 yaşında iken Şubat 1304 (1888) tarihinde İstanbul Bâb Mah-

kemesi kâtibi olmuş ve Teşrinievvel 1316 (1900)'da İstanbul Kadılığı Şer'î Vekâyi' Kâtibi tayin edilmiştir. Mayıs 1325 (1909)'de Bâb Mahkemesi Başkâtibi olmuştur. Beş ay sonra da İstanbul Kadılığı Birinci sınıf kâtibliğine terfi etmiştir. Mayıs 1329 (1913)'da Kassam-ı Umumî muamelât kalemi mümeyyizi olmuştur.

Zilkade 1323'de 4. rütbeden Mecidî nişanı almış ve Safer 1326'da da nikel Hicaz Demiryolu madalyası ile taltif olunmuştur.

Zilkade 1320'de uhdesine İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

Kassam mümeyyizliğinde bulunurken 7 Şubat 1330 (20 Şubat 1915) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya nu: 134)**

ES'AT EFENDİ (İbrahimoğlu) (Yenihanlı)

Çerkez muhâcirlerinden Said Ağa'nın oğlu olup 1294 h. senesinde Sivas'a bağlı Yenihan kazasında doğmuştur. Köyünde bir müddet okuyup Tokat'a gelmiştir. Tokat'ta **Tekke Medresesi'nde** müderris ve beldenin müftüsü Hacı Osman Efendi'den ders görerek Rebiulaher 1323 tarihinde icâzet almıştır.

22 Eylül 1328'de Erbaa'ya bağlı Belîdli Tekke, diğer adı ile Destek Nahiyesi Nâibliğine tayin edilmiştir. **(c. 5, sh: 75/1, dosya: 3822?)**

ŞEYH ES'AT EŞ-ŞUKAYRÎ EFENDİ (Taberiyalı)

Aslen Beyrut'a bağlı Teberiya kazasındandır.

Tetkîk-i Mesahîf ve Müellefat-ı Şer'iyye Meclisi reisliğine tayin olunmuş ve bu sıralarda Birinci Dünya Harbi'nin başlaması ile Üçüncü Ordu'nun emrinde ve Cemal Paşa'nın yanında üç yıl kadar bulunmuştur. Mezkûr reisliğe 3 Haziran 1330 (1914)'da tayin edilmiştir. Daha evvel vilâyet merkezleri niyâbetlerinde bulunmuş ve sonunda bu reisliğe getirilmiştir.

Ordu'nun refakatinde bulunması ve aşiret, kabile ve mücâhidlere va'z ve nasihatta bulunmak üzere izinli olarak Suriye cephesine gönderilen Es'at Efendi üç yıl kadar oralarda kalmış ve yaptığı hizmetten ötürü Cemal Paşa'nın tezkeresi ile uhdesine İstanbul pâyesi tevcih olunmuştur.

Daha önce Medresetü'l-Kuzât'ta «Mükaleme-i Arabiye» müderrisliğini fahrî olarak yapmakta iken 1 Haziran 1327 (1911)'de vazifelendirilmiş ve fakat bir yıl sonra Kânunievvel 1328 (1912)'de yerine başkasının tayini ile bu müderrislikten ayrılmıştır.

İkinci Mecidî Nişanı aldığı gibi Altın Liyakat madalyası da vardı. 1914'den önce Akkâ Mebusluğu da yapmıştır.

Eş-Şukayrî, Arap ihtilâl hareketlerine karşı olduğu ve Osmanlı taraftarı bulunduğu için IV. Ordu emrine müftü tayin edilmiştir. Cemal Paşa'nın kurduğu divan-ı harb-i örfî'de jüri olarak yer almıştır.

1 Şubat 1334 (1919) tarihinde padişahın emri ile reisi bulunduğu Tetkik-i Mesahif ve Müellefat-ı Şer'iyye Meclisinden azl edilmiş ve 1921'de kurşunla öldürülmüştür. (Dosya nu: 196)

(MOLLA) EŞREF EFENDİ (Batumlu)

Feyzioğlu Osman Ağa'nın oğlu olup 1288 h. senesinde Batum'da doğmuştur. Erzurum'a giderek orada bulunan Fevziye Medresesine dahil olmuş ve Müderris Hacı Süleyman Efendiden bir müddet tahsilde bulunduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camii Dersiâmlarından Ahiskalı Hasan Hilmi Efendinin halka-i tedrisine devam ve ikmâl-i nuseh ederek 1309 h. senesinde icâzet almıştır.

11 Haziran 1318 tarihinde Orhangazi Müderrisliğine tayin edilmiş ve 24 Cemazielaher 1319'da gümüş Liyakat Madalyası ile taltif olunduğu gibi 8 Rebiulaher 1320 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur.

27 Nisan 1337 tarihinde Fetvahane'ye verdiği istidaya göre Yunanlıların bu taribte tazyik ve icbârı ile bilumum ahâli ile birlikte Gemlik'e sevk ve bilâhare İstanbul'a gelmiştir. Hâliyle Orhangazi'den ayrılış tarihinden itibaren mâzûliyet maaşı almaya başlamıştır.

20 - 12 - 1932 tarihinde Diyanet'in dosyasını isteyen emrinden bu tarihlerde mümaileyhin Orhangazi Vaizi bulunduğu anlaşılıyor.

Eşref Efendi ayrıca «Mehmet» ismi ile de yâd olunurdu. (c. 7, sh: 75, dosya: 4107)

EYÜB SABRİ EFENDİ (Batumlu)

Osman Efendi'nin oğlu olup «Çelebioğlu» şöhreti ile tanınırdı. 1295 h. senesinde Batum'un Hola Kasabasında doğmuştur. İlk tahsili pederinden ve hıfzı Hacı Ömer Efendiden ikmâl ettikten sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Hâfız Hasan Efendiden arapça tahsil etmiştir.

Ayancık Kazası İbtidaî Mektebinde Muallimlik vazifesinde beş

sene bulunduktan sonra aynı kazanın Mahkeme-i Şer'iyesi Eytam Müdürlüğüne kazanın idare meclisi kararı ile 3 Kânunievvel 1325 tarihinde tayın kılınmıştır. 1 Mart 1328 tarihinde mezkûr müdüriyetin lâğvı ile yine kazanın Mahkeme-i Şer'iyyesi Başkâtibliği münhâl olduğundan bu vazifeyi vekâleten deruhte etmiş ve 15 Eylül 1328' de asaleten tayini vuku bulmuştur. (c. 4, sh: 75/1, dosya: 2518?)

EYÜB SABRİ EFENDİ (Serezli)

Bezzaz esnafından İbrahim Bey'in oğlu olup 1272 h. senesinde Serez kasabasında doğmuştur. Serez Sıbyan Mektebi ile Rüştiyesini bitirip İstanbul'da Fatih Camii Dersiâmlarından El-Hac Hâfız Şükrü Efendinin derslerine devam ederek icâzet almıştır.

Receb 1301 tarihinde icrâ kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek tedrîse ve neşr-i ulûma mezun olmuş ve 28 Cemazielaher 1302/ 1Nisan 1301 tarihinde aylık 95 kuruş maaşa nâil olarak Fatih Dersiâmı olmuştur.

5 Safer 1306 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ihsan buyurulmuştur.

17 Receb 1308 tarihinde imtihanla Fetvâhane Pusula Odasına dahil olmuş ve 14 Cemazielaher 1309 (1 Kânunisani 1308) tarihinde ikinci sınıfa, 1 Mart 1311'de birinci sınıfa terfi etmiş ise de 8 Şaban 1313 (12 Kânunisani 1311) de Fetvâ Odası'na nakledilmiştir. 23 Safer 1316 (1 Temmuz 1314/13 Temmuz 1898) tarihinde İ'lâmat-ı Şer'iye Odasına tayin edilmiş ve 11 Mart 1316'da İ'lâmat-ı Şer'iye Temyiz Mukayyidi İkinci Muavinliğine terfi etmiştir. Mayıs 1330'da 1. mümeyyiz oldu.

Haiz olduğu ilmî rütbesi (İstanbul ruûsu) 25 Şevval 1314 tarihinde Hareket-i Hariç raddesine terfi' buyurulmuştur.

1320 - 1323 (1904 - 1907) senelerinde Medine Niyâbetinde bulundu. Sonra eski vazifesine döndü. 14 Kânunievvel 1331 (1915) de vefat etmiştir. (c. 2, sh: 29, dosya nu: 31).

F

FAKİRULLAH MOLLAZADE EFENDİ (Cizreli)

Ahmet Mollazâde'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Cizre'nin Tûr Karyesinde doğmuştur. Mekke'ye giderek orada tahsil-i ilimde bulunmuş ve icâzet alarak memleketine dönmüştür: (26 Zilhicce 1324)

25 Şubat 1325'de Nusaybin Kazası Müderrisliğine tayin olunmuş ve 30 Temmuz 1334'de Nusaybin Müftülüğüne tayin olunmuştur.

Kânunisani 1341'de aynı yerde müftü bulunuyordu: 1925. **(Dosya: 3609)**

FEHİM FEHMİ EFENDİ (Muşlu)

Sâlis rütbesini haiz ve 4. Mecidî nişanını hâmil Fethullah Efendi'nin oğludur. Babasının son vazifesi Muş Belediye Reisliğidir. 4 Mayıs 1292 senesinde Muş'un Kal'a Mahallesinde doğmuştur.

Muş'ta Alâeddin Bey Camiine bağlı Maksudpaşa Medresesine dahil olup 15 sene zarfında icâzetname almıştır. Bu medresede tedrisle meşgul olup sonradan 3 Mart 1326'da Malazgirt Kazası Niyâbet Vekâletine tayin olunmuştur. Yalnız mezkûr müderrislikten münfasıl olmamıştır. **(Dosya: 946)**

HAFIZ FEHMİ EFENDİ (Oflu)

«Hacı Velioğlu» şöhretiyle mütearif olup Osman Efendinin oğludur. 1293 h. senesinde Of Kazasının Paçan Karyesinde doğmuştur. Paçan Karyesi Medresesinde ve buradan İstanbul'a gelerek Bayezit Camiinde Sürmeneli Hacı Sait Efendi'nin halka-i tedrîsinde dinî

ilimleri tahsil ederek icâzet almıştır. Türkçe okur-yazar ve Rumca konuşurdu.

Meclis-i İntihab-ı Hükkâm'ca imtihan edilerek nahiye niyâbetlerinde istihdamı karargir olmuştur, 17 Mart 1327 tarihinde Kayabaşı Nahiyesi Niyâbetine ve 2 Mayıs 1329 tarihinde de Adana Vilâyetine bağlı bir nahiyeye tayin edilmiştir. (c. 5, sh: 115, dosya: 2649?)

FEYZULLAH ŞÜKRÜ EFENDİ (Devrek-Hamidiyeli)

Devrekli İbrahim Ağa'nın oğlu olup 1246 h. senesinde Bolu sancağında Devrek Kasabasında doğmuştur. Mevâli'den Nevşehirli Hâzim Efendi'den arabî ilimleri tahsil ile icâzet almıştır.

1285'den 1294 mali yılına kadar Matbaa-yi Amire'de Musahhihlik yapmış ve Kavaim-i Nakdiye (Kâğıt paralar) nin Matbaa-yi Amire'de tab' olunması cihetiyle kitab tab'ı ta'til edildiğinden açıkta kalmıştır. 16 Şubat 1294'de mülâzemetle ve 1296'da ise maaşla Fetvâhane Pusula Odası İkinci Sınıf Müsevvitliğine tayin edilmiş ve 28 Mart 1299 tarihinde niyâbet vazifesi ile Yeniköy Niyâbetine tayin edilmiştir. 23 Şubat 1301'de Üsküp Niyâbetine tayin edilmiş ve hakkında vâki bir şikâyet üzerine 5 Teşrinisani 1303'de azledilmiştir. 25 Mart 1306'dan 27 Ağustos 1308'e kadar 2500 kuruş maaşla Cebel-i Arabî Niyâbetine tayin edilmiştir. 21 Kânunievvel 1308 tarihinde Fetvâhane'nin Birinci Sınıf Müsevvitliğine terfi etmiştir.

15 Eylül 1284'de Tarik Maaşına nâil olmuştur. 9 Nisan 1310'da uhdesine Havass-ı Refia Mevleviyeti tevcih edilmesinden naşî Tarik maaşı kaldırılmıştır. 28 Mayıs 1311'de de bu mevleviyetten infisal etmiştir.

1297 h. senesinden 1302 h. senesine kadar Huzur-i Hümâyûn Ders-i Şerîf Muhatablığında (1880/1885) bulunmuştur.

Uhdesine 13 Muharrem 1285/20 Nisan 1284'de İbtidaî Hariç, 3 Şuban 1289/6 Eylül 1288'de Hareket-i Hariç'e, 27 Şevval 1291/23 Teşrinisani 1290'da İbtidaî Dahil'e, 9 Zilkade 1294/1Teşrinisani 1293'de Musıla-i Sahn'a, 29 Zilkade 1298/10 Teşrinievvel 1297'de İbtidaî Altmışlı'ya, 21 Muharrem 1304/7 Teşrinievvel 1302'de Hareket-i Altmışlı'ya, 9 Zilhicce 1307/14 Temmuz 1306'da Musıla-i Süleymaniye'ye ve 25 Zilhicce 1310/27 Haziran 1309'da Hamise-i Süleymaniye'ye ilmî bakımdan terfi etmiştir.

Huzur-i Hümayûn Muhatablığında bulunduğu sıralarda 4. Rütbeden Sadakat Nişanı'na nâil olmuştur.

22 Mart 1313'de Karahisar-i Sahip Niyabetine tayin edilmiştir.

16 Nisan 1319'da bu niyâbetten infisal etmiştir. 24 Mart 1321'den 1 Haziran 1322'ye kadar Erzurum Niyâbetinde bulunmuş ve infisal tarihinden itibaren Diyarbakır ve Denizli Niyâbetlerinde istihdam edilmiştir.

Diyarbakır Niyâbetinde pek az bir zaman kalıp 23 Eylül 1323'den 17 Mayıs 1325'e kadar Denizli Niyâbetinde bulunmuştur.

25 Zilkade 1327'de yaşı nizamî haddi aştığından tekaüte sevk edilmiştir.

Uhdesine bir sene zabt etmek üzere 15 Mayıs 1319 tarihinde Bilâd-ı Hamse'den Bursa Mevleviyeti tevcih edilmiştir. 4 Mayıs 1320'de mezkûr mevleviyetten münfasıl olmuştur. (c. 1, sh: 181/182)

FEYZURRAHMAN EFENDİ (Kazanlı)

Süleyman Efendinin oğlu olup 1277 h. senesinde Rusya'da Kazan şehrinde doğmuştur. Orenburg şehrinde bulunan Medresede kıraat ve sarf ilmine devama başlamıştır. Dinî ilimleri tahsil ederek Orenburg şehri Ruhanî Cemiyeti huzurunda imtihanı icra edilerek Rusya Hükümetince birinci sınıf memur istihkakına nâil olmuştur. Ve icâzetname almıştır. Akabinde Medine-i Münevvere'ye azimetle Harem-i Şerif-i Nebevî Müderrisi Seyit Ali Ez-Zâhir Efendi'den Buharî, Ömer Efendi'den Kadî Tefsîri ve Hacı Ahmet Efendi'den İlm-i Kıraat okuyarak icâzet almıştır.

Türkçe, Arapça ve Rusça'yı mükemmel bilirdi.

İstanbul'a hicret ederek Osmanlı tabiiyetine girdikten sonra Meclis-i İntihab-ı Hükkâm'ca niyâbete kabul edilmiş ve 14 Haziran 1312 tarihinde Trablusgarb'a bağlı Nalut Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 7 Ağustos 1314 tarihinde istifa ederek 16 Haziran 1315'de Elâziz'e bağlı Keban Madenî Kazası Niyâbetine, 18 Teşrinisani 1317'de ayrılarak 17 Mart 1319'da Harput Niyâbetine tayin edilmiştir. 29 Ağustos 1320'de naklen Pötürge Niyâbetine tayin edilmiş ve 28 Kânunievvel 1321'de istifa etmiştir. 1 Teşrinievvel 1322'de Kalkandelen, 28 Şubat 1324'de Akova, 19 Kânunisani 1326'da Yakova Niyâbetine tayin edilmiştir. Yakova'da halkın umumî kıyâmı üzerine bir varlık gösterememiş ve halkın hükûmet-i hâzıraya karşı olan hoşnutsuzluğundan dolayı da teskin edici bir faaliyette bulunamadığından 1 Teşrinisani 1327'de Sofulu Kazası Niyâbetine naklen tayin edilmiştir.

21 Temmuz 1298'e kadar Sofulu Niyâbetinde kalarak bu tarihten itibaren Tuna'da Adakale Niyabetine nakledilmiştir. 7 Mayıs

1330'da Asîr Sancağı'na bağlı Mihail Kazası Kadılığına tayin edilmişse de üç ay rahatsız olarak vazifeye devam etmemiş ve akbinde 4 Şubat 1331'de Hüdeyde'de Bacıl Kazası Kadılığına tayin edilmiştir.

26 Teşrinisani 1335 (1919) de Re'sü'l-Ayn Kadısı oldu. (c. 3, sh: 150, dosya: 1089?)

H

HAFIZ HASAN EFENDİ (İşkodralı)

Hacı Ağa Lühe Efendi'nin oğlu olup 16 Eylül 1270 senesinde İşkodra'nın Tebe Karyesinde doğmuştur. İşkodra medresesinde Podgoriçeli Hoca Hasan Efendi'den ikmâl-i nuseh ederek icâzet almıştır. İcâzetini müteakıb 12 sene kadar İşkodra Medresesinde fahrî olarak ders okutmuş ve 1 Şubat 1325'de 169.5 kuruş maaşla müderris tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1324'de İşkodra Meclis İdare Azâlığına tayin olunmuştur. (Dosya: 4917)

HAFIZ HAŞİM EFENDİ (Kandıralı)

Hâfız Receb Efendi'nin oğlu olup 10 Eylül 1281 h. senesinde İzmit'in Kandıra Kazası Kaymas Nahiyesinde Muharremler Karyesinde doğmuştur.

Vâizlikte bulunarak 1 Mart 1326'da Kandıra'da Hacı Dursun Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2971)

HALİD EFENDİ (Ergirili)

Eski nâiblerden Yusuf Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde Ergiri Kasabasının Pelâfe Mahallesinde doğmuştur. Ergiri ve İstanbul Medreselerinde Arabi ilimleri tahsil ile Mekteb-i Nüvvab'a dahil olmuş ve 3 Cemazielaher 1316 tarihinde «Sınıf-ı Rabi'» şehâdetname almıştır. Türkçe'nin yanında Arnavutça ve Rumca bilirdi.

Mekteb-i Nüvvab'ı bitirdikten sonra 28 Haziran 1315'den 6 Haziran 1317'ye kadar Yanya'ya bağlı Loşna, 12 Ağustos 1319'dan 21 Temmuz 1321'e kadar Edremit, 8 Haziran 1323'den 17 Mayıs 1325'e ka-

dar İskeçe ve 23 Ağustos 1326'dan 1 Ağustos 1328'e kadar Avlonya Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur. (c. 1, sh: 264/1, dosya nu: 1425?)

HALİD EFENDİ (İstanbullu)

Eyüp Ağa'nın oğlu olup 1291 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk tahsilini Anadolukavağı'nda yapmıştır.

1 Temmuz 1318'de Meşihât Dairesi'nde hademelik vazifesine başlamış ve Sefer-i Birlik (Umumî harp) te silâh altına alınmıştır. 5 Nisan 1335'de ilân edildiği hâlde vazifesine dönmemiş ve mâzûl addedilmiştir. 8 Şubat 1337'de mâzûliyet maaşına hak kazanmıştır. (c. 7, sh: 70, dosya nu: 347?)

HALİD NURİ EFENDİ (Kastamonulu)

Gayende oğlu Hâfız Mehmet Efendi'nin oğlu olup Haziran 1278'de Kastamonu'nun Kırkçeşme Mahallesinde doğmuştur. Babası seyyar tiftik tüccarı idi. 1296 tarihinde Merdiyye Medresesine dahil olup Mahir Efendi'den Mayıs 1309'da icâzet almıştır. 1 Eylül 1326'da talebelerine icâzet vermeğe başlamıştır. Mezkûr medresede müderrisken ayrıca Kırkçeşme Dergâhında her cuma günü «Şifa-i Şerîf» okutuyordu. Bu hizmetinden dolayı 1326'da müstehikkîn tertibinden 150 kuruş maaşa nâil olmuştur.

Haziran 1330'da berhayat olup Merdiyye Medresesinde arapça sarf ve lûgat müderrisi idi. (Dosya: 650)

HALİL EFENDİ (Amasyalı)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1264 h. senesinde Amasya şehrinde doğmuştur. Amasya ile İstanbul'da Fatih Camiinde ilim tahsil ederek icâzet almıştır.

8 Kânunievvel 1289 tarihinde 60 kuruş maaşla Fetvâhane İ'lâmat Odasına dahil olmuştur. 30 Ağustos 1291'de Müsevvit Mülâzim (Yardımcı) liğine ve 1 Ağustos 1293'de Müsevvitliğe tayin olunmuştur. 30 Mart 1296'da İ'lâmat Odası Mümeyyiz Üçüncü Muavinliğine, 1 Temmuz 1301'de İkinci Muavinliğine ve 1 Mart 1307'de Birinci Muavinliğe terfi ettirilmiştir. Böylece Muavinlik ve Müsevvitlik vazifelerini birlikte deruhte etmeye başlamıştır.

1 Eylül 1293'de Tarîk Maaşına nâil olmuştur.

İlmî rütbe olarak uhdesine 5 Şevval 1291/1 Teşrinisani 1290'da İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 9 Zilkade 1294'de Musıla-i Sahn'a, 13 Receb 1302'de Sahn'a, 23 Zilkade 1304'de İbtidaî Altmışlı'ya ve 13 Cemazielaher 1309'da da Hareket-i Altmışlı raddelerine terfi buyurulmuştur.

Mümaileyh 21 Şaban 1311 tarihinde Musıla-i Süleymaniye'ye terfi etmiştir. 17 Safer 1316 tarihinde yine ilmî rütbesi terfi buyurularak Hamise-i Süleymaniye'ye terakki etmiştir. Muharrem 1318 (17 Nisan 1316) tarihinden itibaren zabt etmek üzere Trabzon Mevleviyeti tevcih olunmuş ve Tarîk maaşı kaldırılmıştır. Mevleviyet vazifesi bir yıl kadar devam etmiş ve 7 Nisan 1317'de infisal etmiştir. **(c. 1, sh: 155)**

HALİL EFENDİ (Bosnalı)

Murad Efendi'nin oğlu olup 1251 h. tarihinde Bosna'da doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Tikveşli Yusuf Ziyaeddin Efendi'den okuyarak icâzet almıştır. 1 Teşrinievvel 1302'de Fatih Camii'nde tedrise mübaşeret etmiştir.

Kendisine 21 Rebiulevvel 1308'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği rütbesi tevcih olunup 17 Safer 1317'de Hareket-i Hariç'e 1 Rebiulaher 1322'de İbtidaî Dahil'e terfi buyurulmuştur.

15 Teşrinisani 1327'de vefat etmiştir: 1911. **(Dosya: 208)**

HALİL EFENDİ (Za'ra-i Atik - Eskizaralı)

Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1283 h. senesinde Eskizarâ'da doğmuştur. İlk tahsilini Sultanselim İbtidaî Mektebinde yapmış ve akabinde Fatih Camii Dersiâmlarından Gümülcineli Hüseyin Hüsnü Efendi'nin tedris halkasına dahil olmuştur. Dinî ilimleri Hüseyin Efendiden, ferâiz'i muallim Hacı Selim Efendiden ve hatt-ı Ta'lîk'i de Hacı Hasan Efendiden öğrenmiştir. 4 Cemazielaher 1317 tarihinde icâzetname almıştır.

25 Nisan 1303 tarihinde Maliye-i Beyt'ül Mal Kassamlığına hâsılattan 50 kuruş aidatla kâtib tayin edilmiştir. 21 Şubat 1309'da birinci sınıf kâtibliğe terfi etmiştir. 1 Eylül 1325 tarihinde mezkûr Beyt'ül Mal Kassamlığının lâğvı ile aynı tarihte Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığına naklen tayin edilmiştir. 7 Şubat 1327'de bu vazifeden azl ile Tevzi-i Muhassasat İdaresine 21 Mart 1328'de tayin edilmiştir. 9 Mayıs 1328'de de Beyt'ül Mal İdaresi Kâtibliğine naklen tayin edil-

18 Receb 1320 tarihinde uhdelerine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

Mümaileyh Mekteb-i Kuzât'ın hususî sınıfından 30 Ağustos 1331 tarihinde karîb-i a'lâ (iyiye yakın) derecede mezuniyet ruûsuna nâil olmuştur.

8 Mart 1332 tarihinden itibaren mâzûl addedilmiş ve fakat inhilâl eden Tetkîk-i Mesâhif ve Müellefat-ı Şer'iye Meclisi Kâtibliğine 25 Temmuz 1332 tarihinden itibaren tayin edilmiştir.

Bu vazifede iken 27 Teşrinievvel 1334 (1918) tarihinde vefat etmiştir. **(c. 4, sh: 50)**

HALİL EFENDİ (İzmitli)

Zürra'dan Tahir Efendi'nin oğlu olup 1274 h. senesinde İzmit'te doğmuştur. İlh tahsilden sonra Fatih Dersiâmlarından Perkofçalı Hâfız Mustafa Nuri Efendiden tahsilini ikmâl ederek 1311 tarihinde icâzet almıştır.

1 Kânunievvel 1310 tarihinde İzmit'te İmâret İbtidaî Mektebi Muallim-i Sanîliğine tayin edilmiş ve 1 Kânunisani 1313'de istifa ederek aynı tarihte Yalova Kazası Telgrafhane'si Çavuşluğuna tayin edilmiştir. 24 Haziran 1314'de becâyiş suretiyle İzmit Merkez Muharrerat Musilliğine ve 21 Haziran 1321'de Evkaf İdare Sandık Emînliğine tayin edilmiştir.

26 Teşrinisani 1325 tarihinde İzmit Livası Merkez Müderrisliğine tayin edilmiştir. Müderrislik vazifesinde uzun seneler kaldıktan sonra 27 Haziran 1337 tarihinde İzmit'te vuku bulan İzmit Faciası (Katl-i Âm'ı) dolayısıyle umum memurların İstanbul'a göç etmesi ile açıkta kalmış ve o sırada mecrûh (yaralı) olduğu için daha sonra (7 Eylül 1337'de) İstanbul'a gelmiştir.

1 Temmuz 1337'de müderrislikten mâ'zûl ve 20 Temmuz 1338'de ise tekaüde sevk edilmiştir. **(c. 3, sh: 49, dosya: 2513)**

HALİL EFENDİ (Kayserili)

«Amcaoğlu» denmekle maruf olup 1302 h. senesinde Kayseri'nin Keşlik karyesinde doğmuştur. Babasının adı ise Ahmet Ağa'dır. İlk tahsilini memleketinde yapmıştır.

1 Ağustos 1323'de hademelikte istihdam edilmiş ve 24 Nisan 1329'da Beyoğlu Vakıflar İdaresi hademeliğinde vazifeye başlamıştır. 9 Nisan 1330'da Fetvâhane'ye hademe nasb edilmiştir. 1 Kânunisan 1331 tarihinden itibaren de Meşihat otomobili şoförlüğünü yapmaya başlamıştır. Uzun müddet Şeyʼül-İslâmlığın makam arabası

şoförlüğünü yapan Halil Efendi umum meyanında 1338/1922 tarihinde açıkta kalmıştır.

Meşihat Makamının ilgasından sonra İstanbul Belediyesinde vazife almıştır. (c. 6, sh: 290, dosya: 356)

HALİL EFENDİ (Kırkkiliseli)

Hacı Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Kırkkilise kasabasında doğmuştur. Kırkkilise (Kırklareli) rüştiyesini bitirdikten sonra (16 Temmuz 1305), Edirne Dâr'ül Muallimin-i İbtidaî Şubesinde müretteb dersleri ikmâl ederek 10 Kânunievvel 1316 tarihinde a'lâ derecede şehâdetname almıştır. Akabinde İstanbul'a gelerek arabî ilimlerden icâzet almıştır.

12 Mayıs 1320'de Edirne Dâr'ül Muallimin'i Muaviliğine tayin edilmiş ve 2 Teşrinisani 1324'de muavinlikten istifa etmiştir. 1 Şubat 1324den itibaren Kırkkilise İ'dadisi Farsça, 1 Eylül 1325'de Türkçe Dersi muallimliğine tayin edilmiştir. 20 Kânunisani 1325 tarihinde Kırkkilise Mahkeme-i Şer'iyesi Mukayyitliğine tayin edilmiştir. Fakat Balkan Harbi dolayısıyla İstanbul'a gelmiştir. 29 Ağustos 1329'da tekrar aynı mahkemede işe başlamıştır. Fakat akabinde eski vazifesi olan muallimliğe dönmüş ve 4 Kânunievvel 1330'da Kırkkilise İbtidaî Mektebi Muallim-i Evvel'liğine tayin kılınmıştır. (c. 6, sh: 129, dosya: 5292?)

HALİL EFENDİ (Konyalı)

Ulemâdan Konyalı Hemzade Abdurrahman Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde Konya'da doğmuştur. Konya'da ilk tahsili bitirerek medreseye girmiş ve mahallî ulemâdan meşhur Müderris Hadimî Mehmet Vehbî Efendiden ulûm-i âliye ve a'liyeyi tahsil ve tekmil-i nuseh eyledikten sonra Mısır'a giderek Cami'ul Ezher'de İlm-i hadîs ve tefsîr okuyarak icâzet almıştır. Buradan İstanbul'a gelmiş ve İstanbul'da Fatih Dersiâmlarından Tokatlı Şakir Efendi'den okuyarak ayrıca icâzet almıştır.

Lâpseki Kazasına bağlı Çardak Karyesi Gazi Yakup Bey Medresesi Müderrisliğine Meşihat'ın emri mucibince ve maaşı Evkaf Hazinesinden verilmek üzere tayin edilmiştir. (Sicil def.: c. 4, sh: 12)

Sicil dosyasına göre ise:

İcâzet veren ulemâdan Abdurrahman Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde Konya'nın Sille Nahiyesinin Aşağı-Cami Mahallesinde doğmuştur. 1304'de Sille Medresesine dahil olup, oradan Konya'ya giderek Sarı Hâfız Medresesinde dersiâmdan Hadımlı Mehmet Vehbi

Efendiden tahsil görmüştür. İcâzet almadan Mısır'a gitmiştir. Ezher'den İstanbul'a gelmiştir. Fatih'te Bahrisefid Çifte Ayak Kurşunlu Medresesinde ikametle Fatih Dersiâmlarından Tokatlı Hâfız Şakir Efendi'den 1327 h. de icâzet almıştır.

30 Mart 1326'da Lâpseki Kazasına bağlı Çardak Nahiyesi Gazi Yakup Bey Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur.

«Hemzâde» şöhretiyle ma'ruftu. (Dosya: 2971)

HAFIZ HALİL EFENDİ (Mardinli)

Mardin ahâlisinden şeyh Seyit İbrahim Efendinin oğlu olup 1275 h. senesinde Mardin'de doğmuştur. İlk mekteb tahsilini ikmâl ettikten sonra Mardin'de bulunan Kasım-Padişah Medresesinde Müderris Diyarbakırlı Hacı Ahmet Hilmi Efendiden «Şerh-i Akaid» ve «Kudurî» okuyup, müteakip nüshaları Mardin Müftüsü Ahmet Hilmi Efendi'nin tedris halkasında ikmâl ederek 12 Şaban 1313 tarihinde icâzetnâme almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça tekellüm ve kitabet ettiği gibi Kürtçe de tekellüm edebilirdi.

9 Kânunisani 1307 tarihinde Mardin Müftülüğü müsevvitliğine aidatla tayin edilmiş ve 6 sene hizmet ifa ettikten sonra 16 Mayıs 1314'de Mardin Mahkeme-i Şer'iyesi ikinci kâtibliğine tayin edilmiştir. Mardin Livası Nâibinin riyâseti altında teşekkül eden bir komisyon huzurunda teşekkül eden imtihanda muvaffak olmuş ve Midyat Kazasına bağlı Hasankeyf Nahiyesi Niyâbetine 1 Teşrinisani 1315 tarihinde nâib tayin edilmiştir. Nâibliğe tayini ile mahkemenin kâtibliğinden ayrılmıştır. 4 Haziran 1317'de mezkûr niyâbetten istifa ile aynı tarihte Mardin Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 6 Kânunievvel 1325 tarihine kadar bu vazifede kalmış ve bu tarihten itibaren de İzmir Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliğine tayin edildiğinden İzmir'e giderek 30 Kânunisani 1325'de işe mübaşeret etmiştir.

Mümaileyh Mekteb-i Kuzat'ta imtihan olarak ehliyetini isbat etmiş ve 6 Zilhicce 1328'de 5. sınıf ehliyetnamesine nâil olmuştur.

1 Mart 1327 tarihinde Garzan Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Müddetinin bitmesi ile, 2 Ağustos 1329'da Garzan'dan ayrılarak 19 Mart 1330'da İşare (Zor Livasına bağlı) Kazası Kadılığına ve 26 Ağustos 1332 tarihinde de Beşirî Kazası Kadılığına naklen tayin edilmiştir. (c. 2, sh: 211)

MOLLA HALİL EFENDİ (Muşlu)

Molla Mevlüd Efendi'nin oğlu olup 5 Haziran 1290'da Muş'un

Kale Mahallesinde doğmuştur. 5 yaşından itibaren medreselerde ders okumağa başlamış ve El-Hac İlyas Sami Efendi'den icâzet almıştır.

7 Haziran 1326 senesinde Bitlis Vilâyeti İlmî Heyeti huzurunda imtihan olarak ayda 250 kuruş maaşla Muş Sancağı Müderrisliğine tayin olunmuştur. **(Dosya: 1974)**

HALİL EFENDİ (Serezli)

Yusuf Ağa'nın oğlu olup 1292 h. senesinde Siroz (Serez) Livasının Petriç Kasabasında doğmuştur. Rüştiye ile Sarf ve nahvi Petriç mekteb ve medresesinde ikmâl ettikten sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Filibeli Hâfız Rasih Efendi'nin derslerine devamla tekmil-i nuseh ederek 1323 h. senesinde icâzetname almıştır. Mekteb-i Hukuk'a girmiş olup üçüncü sınıfa kadar devam ettiği elde mevcut vesaikten anlaşılmaktadır.

18 Nisan 1316 tarihinde Anadolu Kazaskerliği Vekayi' Kalemi Kâtibliğine aidatla dahil olmuştur. 1 Eylül 1327'de birinci sınıf memuriyete terfi etmiş ve Kazaskerliklerin tevhidi ile Kazaskerlik Mahkemesine aynı maaşla nakil ve tayin edilmiştir. **(c. 2, sh: 322)**

HALİL ES'AT EFENDİ (Elbistanlı)

Mütekait Adliye memurlarından Ali Rıza Efenlidinin oğlu olup 1271 h. senesinde Elbistan Kazasında doğmuştur. Antakya Kazasında Şeyh Abdüssamed Efendi ile Ders Vekili Semahatlü Ahmet Asım Efendi Hazretlerinden ikmâl-i nuseh ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'ta okuyarak 3. sınıftan 18 Receb 1308 (14 Şubat 1306) tarihinde şehâdetname almıştır.

«Hülâsetü'ş-Şuruhi'n-Nahviyye» ve «Cilâ'u'l-Uyûn» adlarında matbu iki eseri vardır.

Arapça, Farsça ve Türkçe okuyup yazdığı gibi tekellüm de edebilirdi.

15 Eylül 1307 tarihinde Muş Sancağı Niyâbetine tayin edilmiştir. 18 Nisan 1310 tarihinde Muş Sancağı Niyâbetinden ayrılarak 15 Kânunisani 1311'den 24 Kânunievvel 1313'e kadar Gümüşhane Sancağı Niyâbetinde bulunmuştur. Buradan ayrılışını müteakip ikinci defa olarak 10 Mart 1315'de Muş Sancağı Niyâbetine tayin edilmiştir. 13 Ağustos 1317'de vazife müddetinin hitamı ile Muş'tan ayrılmıştır.

Mümaileyhin uhdesine 15 Rebiulaher 1299 senesinde Hareket-i

Hariç Edirne Müderrisliği tevcih ve 21 Cemazielaher 1314'de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur.

14 Temmuz 1319'dan 21 Haziran 1321'e kadar Akkâ Sancağı Nivâbetinde, 24 Teşrinisani 1323'den itibaren Trablus Sancağı Niyâbetinde ve 15 Teşrinievvel 1326'da terfi ettirilerek Yemen Vilâyeti Merkez Niyâbetine tayin edilmiştir. 23 Mayıs 1330 tarihinde Yemen Vilâyeti Tetkik-i Vesaik-i Şer'iyye Memurluğuna tayin edilmiş, hizmet ve mesaisinden dolayı Makam-ı Meşihat'a yapılan teklif uygun görülerek 2 Nisan 1332 tarihinde ikinci rütbeden Osmanlı Nişanı'na nâil olmuştur.

15 Eylül 1336 tarihinde yaş haddinden dolayı tekaüdiyesi icra edilmesi gerekirken iki sene müddetle istihdamı matlûba muvafık görülmüştür. (c. 3, sh: 179)

HALİL FAHRİ EFENDİ (Erzurumlu)

Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1278 h. senesinde Erzurum'da doğmuştur. İlk mektebi ve medrese tahsilinin bir kısmını Erzurum'da tamamlayarak İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii'nde okuyarak icâzet almıştır. Akabinde Mekteb-i Nüvvab'da bulunan dersleri ikmâl ederek 17 Receb 1304 tarihinde 4. sınıf niyâbet şehâdetnamesi alarak mezun olmuştur.

21 Eylül 1303'den 25 Şubat 1305'e kadar Tortum ve 8 Haziran 1308'den 29 Mayıs 1309'a kadar Nevrokop kazası niyâbetlerinde bulunduktan sonra 29 Teşrinievvel 1309'da Trablusgarb Vilâyetine bağlı Mısrata Kazası Niyâbetine tâyin edilmiştir. 2 Nisan 1312'de Mısrata Niyâbetinden ayrılarak 21 Nisan 1314'de Bayburt Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 25 Eylül 1315'de Bayburt'tan ayrılmış ve 16 Temmuz 1316'da Pasinler Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. (c. 3, sh: 165)

HALİL FEHMİ EFENDİ (Ergirili)

İlyas Ağa'nın oğlu olup 1289 h. senesinde Ergiri Sancağının Deyundar Mahallesinde doğmuştur. Sıbyan ve Rüştiyeyi okuduktan sonra Ergiri'de İsfendol Medresesinde bir müddet Arapça okuyup İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Fâtih Dersiâmlarından Rahmî Efendiden mütebakî dersleri okuyarak icâzetname almıştır. Bu ara Mekteb-i Nüvvab'a devam ederek 17 Şaban 1326'da 4. sınıf niyâbet şehâdetnamesi almıştır. Türkçe'nin yanında Rumca ve Arnavutça konuşur ve yazardı.

1 Teşrinievvel 1324'de Marğiliç Kazası Niyâbetine tayinle 9 Eylül 1326'da müddet-i örfîsini bitirerek ayrılmış ve 1 Nisan 1327'de Yanya'ya bağlı Köniçe Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir.

İcâzet aldığı sırada Gümüş Liyakat Madalyasına nâil olmuştur. **(c. 3, sh: 154)**

HALİL FEVZÎ EFENDİ (Antebli)

Anteb Bidayet Mahkemesi Başkâtibi müteveffâ Ahmet Şevket Efendinin oğlu olup 1297 h. senesinde Anteb'in Şehre Küstü Mahallesinde doğmuştur. Anteb'in İbtidaî Mektebinde ilk tahsilini yapmış ve **Mihaliye** (Mihailiye) **Medresesi**'nde Müderris Bayram-zâde Abdullah Edîb Efendiden sarf, nahiv, mantık, meanî ve bedî' fenlerini tahsil etmiştir. Dersaadet'e gelerek Bayezit Camii Dersiâmlarından Vefâ Efendiden mütebakî nüshaları tederrüs ve tahsil ederek icâzetname almıştır. Mekteb-i Hukuk-i Şâhâne'ye girerek hukuk tahsil etmiş ve 1323 tarihinde **«a'lâ»** derecede mezuniyet ruûsuna nâil olmuştur. İrade-i Seniyye ile 1324 tarihinde icra kılınan «Ruûs» imtihanında isbat-ı ehliyet ederek Ders Vekâletince verilen ruhsat üzerine Beyazıt Camii'nde tedrîs ve neşr-i ulûm etmeğe başlamıştır.

Hukuk Mektebinden mezun olduktan sonra usûlen meşrut olan 6 ay mülâzemet (yardımcılık) müddetinin yarısını Dersaadet Bidâyet Mahkemesi Ceza İdaresinde ve diğer yarısını İsti'naf Hukuk Mahkemesinde İ'lâm ve Evrak-ı Resmîye tanzimi ve muamelât-ı sairеyi ifâ suretiyle ikmâl etmiştir.

12 Mart 1325'de ilk olarak Niyâbet vazifesinde istihdam edilmiş ve üç ay kadar Kırkkilise Livası Niyâbetini vekâleten yürütmüştür.

Meşrutiyeti muhafaza maksadiyle İstanbul'a gelen Hareket Ordusundan şehit olanların evlâd ve iyâline yardım toplamak için teşekkül eden komisyon'un reisliğini hüsn-i ifâ ettikten sonra 1 Eylül 1325 tarihinde Meclis-i İntihab ve Sicil-i Memurîn Kalemi İkinci Sınıf Kâtibliğine tayin edilmiş ve 8 Kânunievvel 1326'da 1. sınıf kâtibliğe terfi etmiştir.

1 Kânunievvel 1326'dan itibaren müderrislik maaşına nâil olmuştur.

14 Temmuz 1329'da kâtiblik vazifesinden mümeyyizlik vazifesine tayin edilmiştir.

25 Teşrinievvel 1330'da Dâr'ül Hilâfet'il A'liye Medreseleri «Ma'lûmat-ı Kanunîye» Muallimliğine, 8 Şubat 1330'da «Tali Kısm-ı Ulâ» 4. Sınıf İkinci Şu'be «Ma'lûmat-ı Kanuniye» muallimliği ilâveten uhdesine tevdi olunmuştur. Ders Vekâletinin müzekkeresi ile Eylül 1331'de «Kısm-ı Sanî» 6. Sınıf 2. Senesinde «İlm-i Tevhîd» tedrisine mezun addedilmiştir.

13 Nisan 1331 tarihinde Fetvâ Emîni Haydar Efendi ile Kazasker Hulûsî Efendi'nin riyasetleri altında teşekkül eden ve «terekât», «mesarifat» ve «nesep» gibi muamelâtın tetkikine ve Fetvâhane'nin «Hey'et-i Temyîziye» kısmı için bir nizamname lâyihası hazırlamak vazifesi ile teşekkül eden hey'etin kâtibliğine memur olunmuştur.

10 Rebiülevvel 1335'de uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih buyurulmuştur.

23 Mayıs 1333'de Kafkas, Irak, Süveyş Harekâtlarında ve Şumnu'da esir edilen Osmanlı memurlarının durumlarının ne olduğu meşkûk olduğundan bu durumu tesbit etmek üzere teşkil olunan komisyonun âzalığına tayin edilmiş ve taşrada mevcut bütün medreselerin gelen evrak ile ihtiyaçlarını ve görülecek noksanları tesbit gayesiyle esaslı bir fezleke hazırlayacak komisyona da âza olarak aynı yılın 16 Nisan'ında tayin edilmiştir.

5 Haziran 1333'de Dâr'ül Hilâfeti'l- A'liyye Medreseleri «Tali Kısm-ı Evvel»inde programları ve imtihanları hakkiyle tatbik ve ta'kib ettiğinden ve tullâba son derece nafî olduğundan 5. Rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur.

Hazine dâva vekâletinde bir müddet istihdam olunmuşsa da 1928'de istifa etmiştir. (c.2, sh: 487)

HALİL FEVZİ EFENDİ (Hayrabolulu)

Mehmet Efendi'nin oğlu olup Şaban 1278'de Hayrabolu Kazasında doğmuştur. Receb 1293'de İstanbul'da Yenibahçe'de Defterdâr Ahmet Çelebi Medresesinde ikametle Hayrabolu'lu Hilmi Efendi'den 8 Cemazielaher 1311'de ahz-i icâzet etmiştir.

29 Mayıs 1326'da Malkara Müderrisliğine tayin olunmuş ve 25 Mayıs 1338'de vefat etmiştir: 1922. (Dosya: 1938)

HALİL FİKRİ EFENDİ (Harşovalı)

Kırım Muhâcirlerinden Mehmet Efendi'nin oğlu olup 5 Teşrinievvel 1288'de Romanya'da Harsova Kazasının Kadıkışlası Karyesin-

de doğmuştur. İlk tahsile Ankara'nın Ayaş Kazasında başlamış ve Bursa'da Haraççı-zâde Medresesi'nde 15 - 16 sene tahsil görerek 24 Eylül 1319'da icâzetname almıştır.

17 Haziran 1328'de 40 yaşında olduğu halde Afyon'a bağlı Dinar Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Muhtar Mehmetzâde Halil Fikrî Efendi 29 Haziran 1330'da Meşihat'a irsâl ettiği terceme-i hâl varakasında hâlen Dinar Müderrisi bulunduğunu izhar etmişlerdi. (Dosya: 2273)

HALİL HÂKÎ EFENDİ (Mapavrî - Çayelili)

Hoca Ahmet Hamdî Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Rize'nin Mapavrî (Çayeli) Kasabasının Balahor Karyesinde doğmuştur. Balahor Karyesi ibtidaî mektebinde ve medresesinde Kur'an-ı Kerîm'i hıfz ederek medresede sarf, nahiv, mantık, fıkıh, mültekâ ve bazı dinî ilimleri tederrüs ettikten sonra İstanbul'a gelerek Süleymaniye Camii Dersiâmlarından Osman Nuri Efendi'nin derslerine dahil olmuştur. DersiâmOsman Efendiden tekmil-i nuseh ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a girerek 16 Cemazielaher 1317 tarihinde 4. sınıf niyâbet şehâdetnamesi almıştır.

Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olduktan sonra sıra ile 9 Kânunisani 1316'dan 18 Kânunievvel 1318'e kadar Ünye, 1320'den 12 Nisan 1322'ye kadar Midilli'ye bağlı Mulve, 12 Mayıs 1322'den 19 Nisan 1324e kadar Kelkit ve 1 Şubat 1325'den 10 Kânunisani 1327'ye kadar Sandıklı kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. 23 Kânunisani 1328'de Taşköprü niyâbetine ve 22 Teşrinisani 1330'da Sürmene, 5 Temmuz 1332'de Kuruçay, ve 4 Eylül 1332'de Terme Kazaları Kadılığına tayin edilmiştir.

Teşrinisani 1334'de yerine başkasının tayini ile Terme'den ayrılmıştır. (c. 3, sh: 197)

HALİL HAŞMET EFENDİ (İbradılı)

Kuzât'tan Minkarî-zâde Mehmet Es'at Efendi'nin oğlu olup 1266 h. senesinde İbradi kasabasında dünyaya gelmiştir. İbradı, Seydişehir ve İstanbul Medreselerinde ders okumuştur.

5 Eylül 1290'dan 10 Ağustos 1292'ye kadar Garbî-Karaağaç Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğinde bulunmuş (yeni adı ile Acıbadem) ve imtihanda muvaffak olup nâiblik vazifesine hak kazandığından 28 Şubat 1295'den 7 Teşrinisani 1296'ya kadar Musul'a bağlı Zîbar Kazası Niyâbetinde, 12 Eylül 1297'den 21 Ağustos 1299'a kadar Karaağaç-Yalvaç, 11 Temmuz 1300'den 20 Haziran 1302'ye kadar Balâ,

6 Eylül 1303'den 15 Ağustos 1305'e kadar Konya Ereğli, 20 Haziran 1306'dan 21 Teşrinievvel 1307'ye kadar Beyşehir, bu tarihten itibaren 6 ay kadar Bozkır, 8 Mayıs 1310'dan 8 Teşrinievvel 1311'e kadar Arabsun, bu tarihten 16 Nisan 1312'ye kadar Aksaray, 30 Nisan 1314'den 8 Nisan 1316'ya kadar İskilip, 27 Eylül 1316'dan 7 Eylül 1318'e kadar Gerede, 9 Nisan 1320'den 19 Mart 1322'ye kadar Ilgın, ve 9 Eylül 1322'den 13 Eylül 1324'e kadar Gülnar Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Gurre-i Şaban 1277'den itibaren Anadolu menasibinden Ağlasun, Kemerhamid, Gürün ve Koçhisar kazalarını fâsılalarla 1304'e kadar (Cemazielaher) zabt etmiş ve Kırşehir Kazası Muvakkitliğinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kuzât'ta imtihan olarak 28 Safer 1328'de 5. Sınıf niyâbet ehliyetnamesi almıştır. 1 Şubat 1325'de Alâiyye Niyâbetine tayin edilmiş ve müddetinin hitamı ile 10 Kânunisani 1327'de buradan münfasıl olmuştur. Teşrinisani 1328'de Ankara'ya bağlı Mecidiye Niyâbetine tayin edilmiş ve 18 Ağustos 1330'da emekli olmuştur.

Gerede Niyâbetinde iken ehliyet ve hizmetinden dolayı uhdesine İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. **(c. 1, sh: 254, dosya nu: 618)**

HAFIZ HALÎL HİLMÎ EFENDİ (Aydos'lu)

Zürra'dan Osman Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Aydos'ta doğmuştur. İlk mektebi memleketinde okuyup İstanbul'a gelmiş ve Fatih Dersiâmlarından El-Hac Ahmet Hilmi Efendi'nin derslerine devam ederek 1319 tarihinde icâzet almıştır.

22 Haziran 1318 tarihinde Çatalca'da Alipaşa Camii Müderrisliğine, 8 Teşrinisani 1325'de Çatalca Fetvâ Müsevvitliğine tayin edilmiş ve 1 Eylül 1326'da Silivri Kazası Müftülüğüne naklen tayin edilmiştir. 30 Nisan 1327'de uhdesine ayrıca Silivri Kazası Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. Sulh Muahedesi ahkâmı mucibince terk olunan mahallerin memurlarından olması hasebiyle maaşı 22 Ağustos 1336'da kesilmiştir. Böylece açıkta kalmıştır. Bu tarihten itibaren mâzûl addedilmişse de 27 Kânunievvel 1338'de tekrar Silivri Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir.

İcâzet aldığı sırada (24 Cemazielaher 1319'da) gümüş liyakat madalyası ile taltif edildiği gibi 8 Safer 1320'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisiliği ilmî rütbesi tevcih buyurulmuştur. **(c. 2, sh: 282).**

HALİL HİLMİ EFENDİ (Bolvadinli)

İbrahim Ağa'nın oğlu olup 1303 h. senesinde Bolvadin Kazasının Karapınar Yörük Mahallesinde doğmuştur. Bolvadin, Akşehir ve Konya'da bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelerek «Akaid»e kadar okumuştur. Daha sonra Dâr'ül Fünûn-i Osmani Hukuk Şubesine dahil olmuş ve 10 Eylül 1328'de aliyyül'alâ derecede şehâdetname almıştır.

16 Mayıs 1329'da İstanbul Evkaf Mahkemesinde kâtibliğe tayin edilmişse de 15 Nisan 1330'da istifa etmiştir. (c. 4, sh: 169, dosya: 677?)

HAFIZ HALİL HİLMİ EFENDİ (İzmirli)

Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1287 h. senesinde İzmir'in Turgutlu'ya yakın Pirûnabâd Nahiyesinin Pınarbaşı Köyünde doğmuştur. Kendi nahiyesinde Kur'an hıfzı ile üç sene kadar arapça okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Alasonyalı Hacı Ali Efendi'den Arabî ilimleri tahsil ederek 1318 h. senesinde icâzet almıştır. Ders Vekâletinin tesbit ettiği bir komisyon huzurunda ders verebilme hakkını kazandığı gibi ruûs pâyesine 11 Mayıs 1318'de ermiş ve Medresetü'l- Kuzat'tan da 9 Eylül 1330 tarihinde mezun olmuştur.

1 Kânunisani 1320'de dersiâmlık hakkını kazanmış ve bu tarihten itibaren dersiâmlık maaşı almaya başlamıştır. 6 Teşrinievvel 1332'de İstanbul Kadılığı Mahkemesinde inhilâl eden kâtibliğe tayini ile 18 Mart 1333'de dersiâmlık maaşı ücrete tahvil edilmiştir.

Uhdesine Şaban 1326 tarihinde İbtidaî Hariç İstanbul Ruûs-i Hümâyûn'u tevcih olunmuştur.

İstanbul Kadılığı Mahkemesinde gayretli çalışmaları görüldüğünden 6 Kânunisani 1338 tarihinde Haymana Kazası Kadılığına tayin edilmişse de memuriyet mahalline gitmediğinden müstafi addedilmiştir.

Mümaileyh daha evvel 1 Teşrinisani 1330'dan Ağustos 1333 tarihine kadar «Medaris-i Taliye», 6. Sınıf ile «Kısm-ı Sanî» «Hadis-i Şerîf» ve 8 Şubat 1336 tarihinden Ağustos 1337'ye kadar «Sahn Medresesi», «Ferâiz ve İntikâl Kanunu» Müderrisliğinde bulunmuştur. 15 Şubat 1339'da «Sahn Medresesi», «Fıkıh ve Mecelle» Müderrisliğine tayin olunmuştur. 1 Teşrinievvel 1339'da «İbtidaî Hariç Medre-

sesi» Müdürlüğüne tayin olunmuştur. Müdürlüğe nasbı ile «Fıkıh ve Mecelle» Müderrisliğinden ayrılmıştır.

3 Mart 1340'da Medreseler Maarif'e devredildiğinden bu tarihten itibaren açıkta bırakılmış ve İmam-Hatip Mektebi'nin Nisan 1340'da teşekkülü ile bu mektebte istihdam edilmiştir.

1940'da hayatta idi. (c. 2, sh: 136)

HAFIZ HALİL HİLMİ EFENDİ (Yenişehirli)

Yusuf Efendi'nin oğlu olup 1275 h. senesinde Yenişehir Kazasının Ermiye nahiyesinde doğmuştur. Memleketinde ilk tahsil ile Kur'an hıfzını tamamlayarak İstanbul'a gelmiştir. Ateş Hoca Tokatlı Mustafa Vehbi Efendi'den Arabi ilimleri ve meşahir-i Kurrâ'dan Bayezit Camii Dersiâmlarından Eğinli Eşref-zâde El-Hac Mehmet Hulûsî Efendiden Vücûh ve Kıraat-ı Kur'aniyye'yi tederrüs ederek 1307 ve 1318 tarihlerinde her iki zattan icâzetname almıştır.

8 Rebiulaher 1325'de fahrî olarak Teftiş-i Mesâhif-i Şerîfe Meclisine memur tayin edilmiş ve 1 Eylül 1325'de ise maaş tahsisi ile vazifesinde ibka edilmiştir. 26 Temmuz 1332'de aynı Meclisin Azâlığına tayin olunmuştur.

Medaris ve tedrisatın islâhı için teşkil olunan Encümen âzalığına Ders Vekâletinin emri ile 6 Temmuz 1329'da intihap olunmuştur.

Uhdesine 9 Safer 1303'de İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu tevcih ve 9 Receb 1323'de Musıla-i Sahn raddesine terfi buyurulmuştur.

Ayrıca muhtelif camilerde imamlık ve mekteblerde Kur'an-ı Kerîm muallimliğinde bulunmuştur.

1 Teşrinisani 1338'de mezkûr meclisin âza adedi tenkis edildiği halde mümalileyh âzalıkta ibka edilmiş ve 6 Ağustos 1340 tarihinden itibaren de Tetkik-i Mesahif-i Şerîfe Heyetinde ibka ile tahdit-i sin (yaş haddi)nden istisna kılınmıştır. (c. 6, sh: 283, dosya: 203: Diyanete)

HALİL HULUSÎ EFENDİ (Burdurlu)

Hacı Rahmî Efendinin oğlu olup 1294 h. senesinde Burdur'da doğmuştur. İlk mektebten sonra babası Hacı Rahmi Efendiden sarf, nahiv, ve mantık tederrüs ettikten sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Çarşambalı Ahmet Hamdî Efendi'den meşrut olan dersleri ikmâl ederek Cemazielâher 1317 tarihinde icâzet almıştır.

27 Haziran 1318 tarihinde Burdur Sancağı Müderrisliğine tayin olunmuş ve burada uzun müddet müderrislik yaptıktan sonra Ni-

hayet 1326'da ayrılarak 23 Teşrinisani 1326'da Burdur Livası Müftülüğüne tayin edilmiştir. 8 Temmuz 1335'de mezkûr müftülükten iftâ ile me'lûf hareketleri görülmediğinden infikâk ettirilmiştir.

11 Receb 1327'de tunçtan bir madalya ile taltif olunduğu gibi Burdur'daki gayretli çalışmaları nişanesi olarak uhdesine 29 Cemazielevvel 1336 tarihinde İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur.

8 Temmuz 1335 tarihinden itibaren ma'zûl addedilmiştir. **(c. 6, sh: 72)**

HALÎL HULUSÎ EFENDİ (Hekimhan'lı)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 10 Eylül 1276'da Akçadağ Kazasının Hekimhan Nahiyesinde doğmuştur. **«Kalekethüdasıoğlu»** adı ile iştihar etmiştir. Eylül 1294'de Malatya'ya giderek medresesinde Güreşçioğlu Hacı Süleyman Efendi'den icâzet alacağı sırada hocasının vefatı ile talebelerinden Ahîoğlu Hacı Osman Efendi'den 27 Nisan 1307'de icâzet almıştır. Kânunisani 1312'de Hekimhan İbtidaî Mektebi muallimliğine tayin olunmuştur. 2 Kânunievvel 1327'de Akçadağ Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. **(Dosya: 2699)**

HALÎL İBRAHİM EFENDİ (Muğlalı)

Bahçivan Osman Ağa ve Şerîfe Hanım'ın oğlu olup, 1279 h. senesinde Muğla'da doğmuştur. İlk tahsili ve rüştiyeyi Muğla'da bitirmiş ve burada bulunan **Kurşunlu Medresesinde** Müderris Mehmet Emîn Zekâî Efendiden dinî ilimleri ikmâl ederek 29 Cemazielaher 1306 (16 Şubat 1304) tarihinde icâzet almıştır. Mezkûr medresede 6 sene ders okutmuştur.

1 Nisan 1310'dan itibaren Bozöyük Nahiyesi Niyâbetine tayin edilmiş ve 15 Mart 1327'ye kadar nâiblik vazifesinde bulunduktan sonra Ulâ Nahiyesi (Gökâbâd) Niyâbetine tayin edilmiştir. 28 Teşrinievvel 1328'e kadar Ulâ'da kalmış ve becayiş suretiyle tekrar Bozöyük Niyâbetine tayinini yaptırmıştır. 8 Mart 1330'da Muğla Kadılığının imtihanında başarı sağlayarak iktidarı tebeyyün etmiş ve Bozöyük'te vazifesinin devamı uygun görülmüştür.

Bozöyük Niyâbetinde iken 2 Nisan 1334 (1918) de vefat etmiştir. **(c. 3, sh: 16/1, dosya: 3826)**

HALİL İBRAHİM HİLMÎ EFENDİ (Milâslı)

«Hatibzâde» şöhretiyle maruf olup babası Hatib Mehmet bin Ömer'dir. Nisan 1293'de Milâs Kazasının Kerme-i Cedid Karyesinde

doğmuştur. Milâs'ta Cami-i Kebîr ve Ağa Camii Medreseleri'nde müderris bulunan Milâs'ın Kozyaka Karyesinden Yusuf Efendi'den bir müddet ders okumuştur. 1311'de yine Milâs'ta Bülend Camii Medresesi'ne naklederek mezkûr kazanın sâbık müftüsü ve Çandar Karyesinden Molla Abdullah zâde Mehmet Rüştü Efendi'den ders görerek Cemazielaher 1319'da icâzet almıştır. Bundan sonra İstanbul'a gitmiştir. Fatih Dersiâmlarından İstanbullu Ahmet Ramiz Efendi'nin derslerine dehâletle Cemazielaher 1322'de ikinci icâzetini almıştır.

Memleketine dönerek Milâs'ın Hoca Bedreddin Medresesi'nde müderrisliğe başlamıştır. 22 Temmuz 1330'da Meşihat'a gönderdiği terceme-i hâl'inde mezkûr medresenin müderrisliğine devam etmekteydi. (Dosya: 905)

HAFIZ HALİL KÂMİL EFENDİ (Elbistanlı)

Hâfız Mehmet Sakib Efendi'nin oğlu olup 1284 h. senesinde Elbistan Kazasında doğmuştur. Elbistan rüştiyesini bitirdikten sonra kazada bulunan medresede «Akâid»e kadar tahsil edip İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Mehmet Hulusi Efendi'den okuyarak icâzet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan Gurre-i Muharrem 1313 tarihinde 3. sınıf şehâdetnâmesi ile neş'et etmiştir. Arapça, farsça ve türkçe bilirdi.

8 Eylül 1311'den 10 Şubat 1313'e kadar Çarsancak (Dersim Livasına bağlı), 9 Eylül 1315'den 16 Ağustos 1317'ye kadar Bergama Kazaları, 6 Ağustos 1319'den 16 Ağustos 1317'ye kadar Bergama Kazaları, 6 Ağustos 1319'dan 15 Temmuz 1321'e kadar Drama Livası, 14 Eylül 1324'den 18 Şubat 1326'ya kadar Malatya Livası Niyâbetlerinde bulunmuş ve salâbet-i dinîyesi yanında şer'i dâvaları hakkaniyetle usûlüne muvafık bir surette yürüttüğünden 19 Haziran 1328'de Mardin Livası Kadılığına tayin edilmiştir. 18 Mart 1330 tarihinde mezkûr kadılıktan ayrılmıştır. 23 Teşrinievvel 1331 tarihinde Haçin (Adana) Kazası Kadılığına tayin edilmiştir.

Uhdesine Gurre-i Cemazielevvel 1317 tarihinde İbtidai Hariç Edirne Ruûsu tevcih buyurulmuştur. (c. 5, sh: 199, dosya: 12027)

HALİL RAHMİ EFENDİ (Dedeağaçlı)

Hacı Ahmet Efendi'nin oğlu olup 11 Nisan 1284'de Dedeağaç Sancağının Karacık Kasabasının Cami-i Kebîr Mahallesinde doğmuştur. «Pehlivanağaoğlu» denmekle ma'ruftu.

İstanbul'a gelip ders okuyarak icâzet almış ve 15 Haziran 1318'de Edirne Müderrisliği (İbtidai Hariç) tevcih olunmuştur.

24 Eylül 1318'de Dedeağaç'a bağlı Karacık Kasabasındaki Süleyman Ağa Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Ağustos 1330'da şehit edilerek vefat etmiştir: 1914. (Dosya: 1851)

HALİL SIRRÎ EFENDİ (İstanbullu)

Şu'râ-i Bahriye Mümeyyizlerinden Asitaneli Mehmet Nazîf Efendi'nin oğlu ve Sinan Erdebîlî sülâlesinden olup 1286 h. senesinde İstanbul'da Büyük Ayasofya yakınında İshakpaşa Mahallesinde doğmuştur. İshakpaşa Mahallesinde Mihrimâh Sultan İbtidaî Mektebinde okumuş ve Vücûh-ı Seb'a ve Aşere'yi Hoca İsmail Efendiden tederrüs edip icâzete müstehak olmuşsa da o devirde usulden olmadığı için icâzetname almamıştır. Mehâric-i hurûfu devrin meşhur hâfızlarından Hoca Es'at Efendi'den okumuştur. Dinî ve Arabî ilimleri okumak için Bayezit Dersiâmlarından Alay Müftüsü Ankaralı Hoca Mehmet Şükrü Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olmuş ve 1317 h. senesinde icâzetnâme almıştır. Hususî surette Bolu'lu Hoca Hüseyin Efendiden Farsça (Gülistan, Bostan ve Bend-i Attar) okumuştur. 1319 h. senesinde açılan ruûs imtihanına dahil olmuş ve Ders Vekâletince tedrîse mezun olduğuna dair 15 Zilhicce 1319 tarihli ilm-u-haber'i almaya hak kazanmıştır.

10 Mart 1301 senesinde İstanbul Kadılığı Vekayi' Odası'na mülâzemetle tayin olunup 1 Teşrinisani 1302'de Vekayi' Kâtib Muavinliğine çerağ buyurulmuştur. 15 Teşrinisani 1306'da istifa ederek 31 Mayıs 1307'de Evkâf-ı Hümâyûn Teftiş Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuşsa da bir sene sonra (8 Mayıs 1308'de) üçüncü sınıf kâtibliğe terfi' etmiştir.

13 Temmuz 1321'de aynı mahkemenin 3. Mümeyyizliğine tayin edilmiş ve 9 Teşrinisani 1322'de Kısmet Mümeyyiz-i Sanîliğine terfi olunup 1 Eylül 1325'de Evkaf Mahkemesi İ'lâmat Mümeyyizliği memuriyetine tayin edilmiştir.

Uhdesine 25 Cemazielulâ 1313'de Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği tevciholunup 12 Cemazielaher 1315'de Sahn'a, Gurre-i Cemazielulâ 1317'de Hareket-i Altmışlı'ya, 5 Muharrem 1319'da Süleymaniye'ye ve 27 Cemazielulâ 1321'de Musıla-i Süleymaniye raddelerine terfi buyurulmuştur.

15 Temmuz 1330'da Evkâf-ı Hümâyûn Mahkemesi Kalemi Müdürlüğüne tayin olunmuş ve 28 Kânunievvel 1331'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye Mümeyyizliğine naklen tayin edilmiştir.

1334 hicrî senesinde Surre-i Hümâyûn Niyâbetine tayini için Sürre-i Hümâyûn Emîni Tabîb Mirlivalıktan mütekait Mustafa Kad-

ri Paşa'nın teklifi ve Fetvâhane'nin tasvibi ile 26 Mayıs 1332'de mezkûr niyâbete tayin olunmuş ve 15 Rebiuelevvel 1335'de uhdesine Mahreç pâyesi tevcih buyurulmuştur.

Tevhîd-i Kazâ münasebetiyle 1 Mayıs 1333'de Fetvâhane-i Âli Müsevvitliğine tayin olunmuştur. 9 Kânunievvel 1335'de Senedât-ı Hakanî Şer' Memurluğuna tayini ile mezkûr müsevvitlikten ayrılmıştır.

10 Rebiulaher 1337' de terfian uhdesine Bilâd-ı Hamse pâyesi tevcih buyurulmuştur. (c. 2, sh: 167, dosya: 328?)

HAFIZ HALÎL ŞÜKRÜ EFENDİ (Boyabatlı)

Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1269 h. senesinde Boyabat'ta Doğluca köyünde doğmuştur. Küçüklüğünde İstanbul'a gelerek Divanyolu'nda Kara-Hâfız Halîl Efendi Mektebinde Kur'an'ı hıfza başlamıştır.Hıfzını Büyükayasofya Camii İmamı Hacı Hâfız Osman Efendi'den ikmâl ettikten sonra a'mâ Hâfız Halîl Rüştü Efendi'den ulûm-i diniyeyi ikmâl ederek icâzet almıştır. Hüsn-ü hattan mezun olup Türkçe ve Arapça'nın yanında Farsçaya aşina bulunuyordu.

2 Eylül 1294 tarihinde buyruldu-ı Seraskeri (Erkân-ı Harbiye Riyasetinin emri) ile kolağası maaşına muadil bir ücretle 1. Ordu Piyade 8. Alayı İmamlığına tayin olunmuştur.

1295 h. senesinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 21 Muharrem 1304 tarihinde Hareket-i Hariç'e terfi ve 20 Şevval 1304'de 4. Rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur.

Bolu'da Kur'a Mümeyizliğinde bulunduğu sırada zuhur eden bazı hâdisat dolayısıyle münasip bir niyâbete tayin uygun görülmüş ve 26 Ağustos 1309'da Beyt'üş-Şebab Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 10 Ağustos 1311'de İmadiye Kazası Niyâbetine naklen tayin olunmuştur. Fakat bir daha İstanbul'a gelmemek ve İmadiye'de bulunmamak üzere tekrar Beyt'üş-Şebab'a tayin edilmiştir. Akaid-i Ehl-i Sünnet'e muhalif itikada sahip olması ve fesad-ı ahlâkiyyesine binaen 22 Kânunisani 1312'de Beyt'üş-Şebab'tan azl ile herhangi bir yerde niyâbet vazifesi verilmemek üzere memleketi olan Boyabat'ta ikamete mecbur edilmiştir. Yalnız maaş tahsisi münasip görülerek 300 kuruş maaş tahsis olunmuştur.

Meşrutiyetin ilânı ile ma'durîn-i siyasîlerden olduğunu iddia ederek Meşrutiyetçiler tarafından 20 Mayıs 1325'de Yalova Kazası Niyâbetine, oradan 24 Kânunisani 1327'de Konya Aksaray'ına tayin olunmuş ve 10 Mart 1330'da buradan ayrılmış ve ma'zûl addedilmiştir. (c. 1, sh: 370, dosya nu: 1443)

HALİL VEHBÎ EFENDİ (Nevşehirli)

Safranbolu Redif Taburu Yüzbaşı'lığından mütekaid İbrahim Hilmi Bey'in oğlu olup 1283 h. senesinde Nevşehir'de doğmuştur. Nevşehir ve Safranbolu'da bir müddet dinî tahsil gördükten sonra İstanbul'a gelerek Atıf Bey'den tahsil görerek 21 Cemazielaher 1311'de icâzet almıştır. Ders Vekâletince icra kılınan imtihanda başarı sağlayarak 1314 h. senesi başlarında Bayezit Camii'nde ders vermeğe başlamıştır.

1 Haziran 1313'de Müderrislik maaşına nâil olmuş ve müderrisliği yanında 1 Eylül 1325'de Fetvâhane-i Âlî Müsevvitliğine tayin olunmuştur. 1 Haziran 1336'da Fetvâhane Müsted'iyat Memuriyetine tayin olunmuştur.

Zilhicce 1322'deki ruûs mucibince bâ-Hareket İstanbul Müderrisliğini haizdir.

10 Zilkade 1332'de Medaris-i Âlî'ye Usûl-i Fıkıh ve 1 Teşrinievvel 1332'de İlm-i Kelâm Müderrisliğinde iken 1 Eylül 1333'de Sahn Medresesi'nde aynı derslerin müderrisliğinde ibka kılınmıştır. 5 Ağustos 1335'de İrade-i Seniyye ile Süleymaniye Medresesi Hanefî Fıkhı Müderrisliğine naklen tayin olunmuş ve T.B.M.M. nin İstanbul'da te'sisi ve medarisin ilgâsından naşî 1338'de gayr-ı faâl olarak açıkta kalmıştır. Fakat sonradan 26 Mart 1339'da İstanbul Müftülüğü Müsevvitliğine tayin olunmuştur. Medreselerin lâğvı ile Süleymaniye Müderrisliğinden 1 Mart 1340'da açıkta kalmıştır. İstanbul Müftülüğü müsevvidi iken 1938'de vefat etmiştir. (c. 6, sh: 269, dosya : 107)

HALİL ZARÎF EFENDİ (Çorumlu)

Şeyh Osman Fehmî Efendi'nin oğlu olup 1276 h. senesinde Çorum'da doğmuştur. Çorum'da rüştiyeyi 28 Haziran 1294'de bitirdikten sonra ulûm-i Arabîyeden (11 Kânunisani 1306) ve ilm-i Ferâiz'den (1 Şubat 1307) iki adet icâzetname almıştır. Belâgat ilmine ait «Telhis Hamişî» adında bir eseri olup 30 Kânunievvel 1305 tarihinde neşr etmek için resmî izin almışıtr.

1303 malî senesinde Ahî Çelebi Mahkemesine girmiş ve 23 Kânunievvel 1305'de aynı mahkemede kâtib olarak nasb edilmiştir.

22 Şubat 1306'da Padişah beratı ile Kelenderhane Medresesi Ferraşlık ciheti uhdesine tevcih buyurulmuştur.

Mümaileyh Halîl Zarîf Efendi'ye 13 Cemazielaher 1315'de İbtidaî Hariç ve 16 Zilkade 1319'da Musıla-i Sahn Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur. 1 Eylül 1325'e kadar mezkûr mahkemede zabıt kâtibliği ve tereke memuriyetinde bulunmuş ve aynı tarihte bu mahkemenin ilgâ edilmesi ile Dâvutpaşa Mahkemesi İkinci Kâtibliğine tayin olunmuştur. **(c. 1, sh: 147)**

HAMDÎ EFENDİ (İmamoğlu) (Vezirköprülü)

Hacı Bayraktar-zâde Emîn Ağa'nın oğlu olup 1284 h. senesinde Vezirköprü'de doğmuştur. İlk tahsilinden sonra üç sene Vezirköprü'de Müftü Medresesi'nde ve bir müddet de Amasya'da Saraçhane Medresesi'nde dinî ilimleri tahsil etmiştir.

20 Nisan 1330 tarihinde imtihanla Canik (Samsun) Sancağı Eytam Müdürlüğüne tayin olunmuştur. **(c. 2, sh: 300, dosya: 4211?)**

HAMİD EFENDİ (Rizeli)

Hatîb-zâde Hacı Hasan Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Rize'de doğmuştur. Rize Medresesinde bir müddet okuyup Dersaadet'e gelmiştir. Fatih Camii Dersiâmlarından Rizeli İbrahim Hakkı Efendi'den Akâid'e kadar ve Filibeli-zâde Ahmet Hulusî Efendi'den de ferâiz ta'lim ederek icâzet almıştır.

6 Şubat 1308'den 26 Mayıs 1314'e kadar Edirne Şer'iye Mahkemesi Mukayyıtlığında istihdam olunduktan sonra iki sene kadar Bigadiç Nahiyesi Niyâbetinde bulunmuştur. 2 Eylül 1321'den 22 Kânunisani 1323'e kadar Siirt Sancağına bağlı Pervarî, 1 Eylül 1325'e kadar İpsala ve 5. sınıf ehliyetnamesini aldıktan sonra 1 Mart 1326'dan 8 Şubat 1327'ye kadar Adranos (Orhaneli) Kazası niyâbetlerinde bulunmuştur. 13 Haziran 1328'den itibaren de Atina (Pazar) Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. Fakat yerine gitmeden istifa etmiştir.

10 Ağustos 1328'de Lâdik Kazası Niyâbetine tayinle işe başlamış fakat Medrese'tül-Kuzat mezunu olmamakla kaza niyâbetine tayini ve istihdamı tecvîz olunmamış ve Zile Kazasına bağlı Kadışehrî Nâhiyesine tayin edilmiştir. 8 Nisan 1331'e kadar bu nâhiyede kaldığı kayden anlaşılmaktadır. **(c. 3, sh: 226, dosya: 915?)**

HAMİD HAMDÎ EFENDİ (Arhavili)

Nüvvab'tan Müftü-zâde Ali Zihnî Efendi'nin oğlu olup 1277 h. se-

nesinde Arhavi'de doğmuştur. Arhavi'de sarf ve nahiv okuduktan sonra İstanbul'a gelmiş ve Bayezit Dersiâmlarından Çarşambalı Hacı Ahmet Efendi'den ulûm-i Arabîyeyi okuyarak 1312 h. senesinde icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a girerek 3 Şaban 1322'de 4. sınıf niyâbet ehliyetnamesi alarak neş'et etmiştir.

9 Teşrinievvel 1321'den 18 Eylül 1323'e kadar Soma, 25 Ağustos 1324'den 25 Mart 1326'ya kadar Keskin, 19 Mart 1327'den 20 Şubat 1328'e kadar Bandırma Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Gurre-i Receb 1324'de İbtidaî Hariç Bursa Ruûsu uhdesine tevcih olunmuştur. 15 Temmuz 1329'da Eleşkirt Kadılığına tayin edilmiş ve 12 Mayıs 1330'da Pasinler ve 12 Eylül 1332'de Cide Kazaları Kadılıklarına naklen tayin olunmuştur. (c. 2, sh: 100, dosya: 640?)

HAMİD HAMDİ EFENDİ (Bosnalı)

Bilâl Begoviç Bosnalı Ahmet Bey'in oğlu olup 1292 h. senesinde Bosna'da doğmuştur. Sarf, nahiv ve mantık'ı memleketinde okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Elbasanlı İbrahim Efendi'nin derslerine devam etmiştir. Sonradan Dörtyol Kazası nevâhiinden Piyas Müftüsü İncesulu Hasan Efendiden tahsilini ikmâl ederek 4 Muharrem 1324 tarihinde icâzet almıştır. İcâzetini müteakip Bosna'ya dönmüş ve Behke Kasabasında tedrîs'e başlamıştır. Ayrıca kasabanın camiinde kürsü şeyh'liği ve Cemiyet-i İlmîye Azâlığında bulunmuştur.

Türkçe, Arapça, Farsça, Rusça, Bulgarca, Almanca, Lâtince ve Ermenice konuşur ve yazardı.

Gevgili Kazasına hicret ederek bu kazanın Mahkeme-i Şer'îyesinde inhilâl eden ikinci kâtibliğe 1 Ağustos 1327 tarihinde tayin olunmuştur. 11 Nisan 1328 tarihinde nâibliğe kabulü ile Selânik Vilâyetine bağlı Gevgili'nin nahiyesi Nodya Niyâbetine tayin olunmuştur. Fakat Balkan Harbi dolayısiyle İstanbul'a gelmesinden bu niyâbetten ayrılmaya mecbur olmuştur. 28 Kânunisani 1328'de ise Aydın'a bağlı Buldan'ın Günay Nahiyesi niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 14, sh: 90)

HAMİD HAYDAR EFENDİ (Ergirili)

Angon-zâde Ali Ağa'nın oğlu olup 1289 h. senesinde Yanya'nın Ergiri Sancağında doğmuştur. Memleketinde bir müddet okuyup Dersaadet'e gelmiş ve Fatih Dersiâmlarından Hezargrad'lı El-Hac Hâfız Osman Efendi'nin tedris halkasına dahil olarak icâzetname almağa muvaffak olmuştur. İmtihanla Mekteb-i Nüvvab'a dahil ola-

rak 3 Cemazielaher 1316 tarihinde 4. sınıftan şehâdetname almıştır. Türkçe ve Arapça'nın yanında Arnavutça ve Rumca bilirdi.

Mektebten neş'et ettikten sonra 27 Temmuz 1315'den 4 Temmuz 1317'ye kadar Bodrum, 19 Teşrinievvel 1317'den 1 Mart 1319'a kadar Alasonya, 31 Temmuz 1320'den 10 Temmuz 1322'ye kadar Sivas'a bağlı Azîziye, 4 Kânunievvel 322'den 12 Teşrinisani 1324'e kadar Manastır'a bağlı Kesriye ve 3 Nisan 1325'den 2 Nisan 1327'ye kadar Selânik'e bağlı Kesendire Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

15 Şubat 1327 tarihinde Kavala Livası Nâibliğine tayin olunmuş ve 1 Haziran 1328'de Debre Livası Niyâbetine nakl olunmuştur. Bura'nın düşman tarafından istilâsı üzerine çok geçmeden 14 Teşrinisani 1328'de terk-i niyâbet etmiştir.

1 Mayıs 1329 tarihinde İrade-i Seniye ile Bayezit Livası Kadılığına tayin olunmuştur.

4 Teşrinisani 1331'de Kerkük Sancağı Kadısı olmuştur. (c. 3, sh: 106)

HAMİD HAYRULLAH EFENDİ (Şamlı)

Şam ulemâsından Hoca-zâde Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Şam'da doğmuştur. Sibyan Mektebinde okuyup hıfz-ı Kur'an'ı bitirdikten sonra hüsn-ü hat dersi almıştır. Akabinde Şam'da bulunan Muradiye ve Şembesatiye (veya Şemisatiye) Medreselerinde sarf, nahiv, mantık, meanî, bedi', beyân, usûl-i fıkıh, tevhid, tefsîr ve Buharî-i Şerîf tahsil etmiştir.

Niyâbet görevine kabûlü ile 3 Kânunievvel 1314'den 6 Mayıs 1317'ye kadar Ebu-Kemal, 26 Nisan 1318'den 4 Nisan 1320'ye kadar Der'a, 9 Kânunievvel 1321'den 18 Teşrinisani 1322'ye kadar Saft, 23 Haziran 1324'den 15 Kânunisani 1325'e kadar Sahyûn Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 16 Zilhicce 1319'da İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuş ve 21 Receb 1323'de İbtidaî Dahil'e terfi ile 23 Şevval 1323'de İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif buyurulmuştur.

13 Temmuz 1327'de Şam Merkez Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğine tayin edilerek bir müddet orada kalmıştır. 15 Ağustos 1327 tarihinde Ma'ret'ün-Nu'man Kazası Niyâbetine tayin olunmuş ve hâkimliğe münafi ahvâli görüldüğünden 18 Mayıs 1328'de bu niyâbetten azl olunmuştur. İslâh-ı nefs ettiğinden 15 Temmuz 1329'da Saft Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. Fakat Medrese'tül-Kudât'tan mezun

olmamakla mezkûr kadılıkta ancak 16 Eylül 1330 tarihine kadar kalmıştır. (c. 3, sh: 93)

HAMÎD SA'DÎ EFENDİ (Pazarlı)

Ulemâdan Genç-ali-zâde El-Hac Ahmet Efendinin oğlu olup 1291 h. senesinde Rize'nin Atina (Pazar) Kazasının Mutaf Karyesinde doğmuştur. İlk tahsilinden sonra İstanbul'a gelerek Fatih'te Bahr-i Siyah Tetimme-i Sâdise Medresesine kayıt olmuş ve Fatih Camii muciz dersiâmlarından Eğinli Mehmet Rahmi Efendi'den okuyarak 24 Cemazielaher 1319'da icâzet almıştır.

8 Cemazielevvel 1316'da imtihanla Mekteb-i Kudât'a girerek 15 Receb 1321'de 4. sınıf şehâdetname alarak neş'et etmiştir.

Mekteb-i Kudât'tan mezun olduktan sonra 11 Teşrinievvel 1321 tarihinde Ezine Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 21 Eylül 1322 tarihinde Ezine'den ayrılarak 5 Mart 1324'de Sürmene Kazası ve 14 Mart 1326'da da Giresun Niyâbetlerine tayin olunmuştur.

20 Kânunisani 1328 tarihinde Giresun Niyâbetinden ayrılmıştır.

25 Temmuz 1329'da Arapkir Kadısı olmuş ve 7 Mart 1331'de Gümüşhane Sancağı Kadılığına tayin olunmuştur. Burada az bir müddet kalmış ve 5 Eylül 1331 (1915) de Tokat Sancağı Kadılığına nakledilmiştir. (c. 3, sh: 22)

HAMÎD ŞÜKRÜ EFENDİ (Pazarlı)

Çerağoğlu Salih Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Atina (Pazar) Kazasında doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek dinî ve Arabî ilimleri tahsil etmiş ve Mekteb-i Nüvvab'a girerek 22 Şaban 1323 tarihinde 4. sınıf tezkeresi almıştır.

Mekteb-i Nüvvab'tan mezuniyetini müteakıb 21 Eylül 1322'de Ezine Niyâbetine tayin olunmuş ve 29 Ağustos 1324'de buradan ayrılmıştır. 15 Teşrinisani 1325'den 24 Teşrinievvel 1327'ye kadar Of Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve 24 Haziran 1328'de İnebolu Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 78/1, dosya: 945?)

HAMZA FEHMİ EFENDİ (Siverekli)

Hacı Musâ-zâdelerden Ebuzer Zihni Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesi Cemazielaher'inin 22. günü Siverek'te Hüseyin Çelebi Mahallesinde doğmuştur. Rüştiye-i Mülkiye'de tahsil edip Arapça, farsça, coğrafya, hendese ve ilm-i hesap okumuştur.

1 Şubat 1325 tarihinde imtihanla Siverek Sancağı Şer'iye Mahkemesi ikinci kâtibliğine tayin edilmiştir. Vefat tarihi olan 1 Şubat

1334 tarihine kadar bu vazifede bulunmuştur. (c. 5, sh: 85/1, dosya: 4462)

HASAN EFENDİ (Dramalı)

Emin Efendi'nin oğlu olup 1276 h. senesinde Drama'ya bağlı Koniştan Köyünde doğmuştur. İlk tahsilini köyünde gördükten sonra Ahiçelebi Kazasının Odabaşı (veya Ovabaşı) Köyünde Müftü Hacı Abdurrahman Efendi Medresesi'nde 6 sene kadar ulûm-i Arabiye ve farisiye tahsil etmiştir.

1 Mart 1296'dan Teşrinisani 1301 sonuna kadar Drama Sancağına bağlı Çeç Nahiyesi tapu kâtibliğine tayin edilmiş ve bu nahiyenin tapu kâtibliği Drama Livası idaresi ile birleştirilince 7 Receb 1305 (8 Mart 1304) tarihinden itibaren de aynı nahiyenin niyâbetine tayin olunmuştur. Balkan Harbi'nin zuhuru ile 1 Haziran 1327'de İstanbul'a gelmiştir. 1319'dan 1323'e kadar bir kaç defa da nahiyenin müdür vekâletinde bulunmuştur. (c. 4, sh: 17/1, dosya: 4512?)

HASAN EFENDİ (Elbistanlı)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Elbistan'da doğmuştur. Temmuz 1311'de memleketinde rüştiyeyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih Dersiâmlarından Hemşinli Yusuf Efendi'den icâzet almış ve Mekteb-i Kudât'a da girerek oradan pek-iyi derece ile şehâdetnâme almıştır.

Kudât Mektebini bitirdikten sonra 18 Ağustos 1328'de Bergama Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 217)

HASAN EFENDİ (Erzincanlı)

Âşıkzâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Erzincan'da doğmuştur. Köyünde Kur'an ve ilm-i hâl bilgisi aldıktan sonra Erzincan'da Müftî Medresesi'nde bir müddet okuyup İstanbul'a gitmiştir. Fatih Camii Dersiâmlarından Alasonya'lı Hacı Ali Efendi'den dinî ve arabî ilimleri okuyarak icâzet almıştır. İmtihanla tedrise liyakatini isbat ederek Muharrem 1325 tarihinden itibaren Beyazıt Camiinde tedrise mübaşerek etmiştir. 5 Kânunisani 1324'de Dâr'ül-Muallimîn Rüştiye şubesinden ve 29 Haziran 1326 tarihinde de Dâr'ül-Fünûn Edebiyat Kısmından pek-iyi derecelerde şehâdetnâme almıştır. 28 Mayıs 1332'de Medrese'tül-Kuzât'dan 4. derecede mezuniyet ruûsu almıştır. Fransızca bilirdi.

1 Ağustos 1323'den itibaren dersiâmlık maaşı almaya başlamıştır. Rebiulevvel 1329 tarihinde İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu uhdesine tevdi olunmuştur.

6 Temmuz 1329'da Medaris-i İlmiye Encümen-i Muallimîn Azâlığına ve 25 Teşrinievvel 1330'da Dâr'ül-Hilâfet'il-Âliye Medresesi Farsça Muallimliğine ve 1 Eylül 1333'de İbtidaî Dahil Medresesi İslâm Tarihi Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1 Eylül 1336'da mezkûr müderrislikten ayrılmıştır.

3 Eylül 1336'da İbtidaî Hariç Medresesi Müdüriyetine tayin olunmuştur. Aynı yıl içinde 1 Teşrinisani'de müdürlükten afv edilerek (1), 11 Teşrinisani'de eski müderrisliği olan İslâm Tarihi Müderrisliğine tayin olunmuştur. 18 Şubat 1338'de Süleymaniye Medresesi Kelâm Şubesi Mantık Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Nişantaşı'nda İttihad-ı Vakf, Mahmut Adlî ve Kanunî Sultan Süleyman Mekteblerinde muallimlik vazifelerinde bulunmuştur.

Torul Hâkimi iken 25 Mart 1931'de vefat etmiştir. (c. 6, sh: 287, dosya: 3713?)

(Not: Medreselerin kaldırılmasından sonra İstanbul Müftülüğü'ne yazdığı istidânâme devrin ulemâsının umumî durumunu gösterir. (2)

HASAN EFENDİ (Gümülçineli)

Debbağ esnafından Hacı İsmail Efendi'nin oğlu olup 1273 h. senesinde Gümülçine'nin Yenice Mahallesinde doğmuştur. 1291 tarihinde 18 yaşında iken İstanbul'a gelmiştir. Fatih civarında Haydarpaşa Medresesi'ne dahil olup dersiâmdan Dramalı Şükrü Efendi'den okumaya başlamış, fakat mümaileyhin vefatı ile Kazasker Gümülçineli Hacı Hasan Efendi'nin derslerine devam ederek Cemazielaher 1303'de icâzet almıştır. Temmuz 1304'de Fatih Camii'nde dersiâmlığa başlamıştır. Cemazielaher 1319'da icâzet vermeğe başlamıştır.

11 Muharrem 1310'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 11 Safer 1324'de İbtidaî Dahil'e terfi buyurulmuştur. (1)

6 Temmuz 1327'de vefat etmiştir: 19 Temmuz 1911. (Dosya: 252)

---

(1) Onbir ve oniki numaralı vesikalara bakınız.
(2) Onüç numaralı vesikaya bakınız.
(1) Ondört ve onbeş numaralı vesikalara bakınız.

HAFIZ HASAN EFENDİ (İstanbullu)

El-Hac Ahmet Salih Efendi'nin oğluolup 1296 h. senesinde Kasımpaşa'da «Cami-i Kebîr» Mahallesinde doğmuştur. Eyüp'te Kalenderhane-i Lealli-zâde İbtidaî Mektebinde ilk tahsilini bitirip Kur'an-ı Kerim'i hıfz ettikten sonra Bâb-ı Meşihat Mektûbî Kalemi hulefâsından meşhur hattat Hoca Aziz Efendi'den «Hatt-ı Tâ'lik»'ten ve mezkûr mektebin birinci muallimi Hâfız Hoca Osman Hilmi Efendiden de «Sülüs ve Nesih»ten icâzet almıştır. Ayrıca Eyüb'te Nişancı Mahallesi imamı Hoca Musa Efendi'den de hususî olarak Molla-Cami'e kadar arapça okumuştur. Eyüb'te «Özbekler» Dergâhı Postnişini Şeyh Akil Efendi'den de «Kavâid-i Osmaniye» tahsil etmiştir.

13 Ağustos 1317'de Mahkeme-i Teftîş-i Evkaf Kalemine dahil olmuş ve 22 Mart 1323'de üçüncü sınıf kâtibliğe kadar terfi etmiştir. 1 Teşrinisani 1329'da memuriyet mahalli lâğv edildiğinden ayrılmış ve 29 Mayıs 1333'de Dâr'ül-Hilâfe Kadılığı 4. sınıf kâtibliğine tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 73)

HASAN EFENDİ (Manastırlı)

Şerif Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde Manastır'a bağlı Cum'a (Kayalar) Kazasında doğmuştur. Cuma'da bir müddet tahsil ettikten sonra İstanbul'a gelip Fatih Dersiâmlarından Filibeli Mehmet Rasim Efendi'den tahsilini ikmâl ederek Zilhicce 1323'de icâzet almıştır. İmtihanla dahil olduğu Muallimhâne-i Nüvvab'dan 9 Şaban 1327'de 3. sınıf şehâdetnâmesi almıştır.

Mekteb'ten neş'et ettikten sonra 15 Kânunisani 1325 (16 Muharrem 1328) de Akkâ Livası Niyâbetine tayin olunmuştur. 1 Şubat 1326'da istifa ederek 17 Teşrinisani 1327'de Kosova'ya bağlı Seniçe Livası Niyâbetine tayin olunmuştur. Harp dolayısıyle 1 Kânunievvel 1328'de İstanbul'a hicret etmiştir.

İki sene kadar Rumeli memurîni meyânında Dersaadet'te maaş aldıktan sonra 4 Ağustos 1330'da Adalar (İstanbul) Kadılığına tayin edilmiştir. Akabinde 27 Ağustos 1330'da Cisr-ergene (Uzunköprü) ve 27 Haziran 1331'de de Tire Kazaları Kadılıklarına tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 102)

HASAN EFENDİ (Mürefteli)

«Cebeci» şöhretiyle maruf Mehmet Ağa'nın oğlu olup Mayıs 1267 senesinde Tekirdağ'ın Mürefte Kazasında doğmuştur.

Önce Fatih'te Bahr-i Sefid Tetimme-i Salise Medresesinde, daha

sonra Yeniçeşme yakınında **Yahya Tevfik Efendi** Medresesi'nde ikametle 24 Mayıs 1318'de icâzet almıştır.

8 Haziran 1318'de Mürefte Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

27 Temmuz 1328'de vefat etmiştir: 1912. **(Dosya: 1841)**

HASAN EFENDİ (Oflu)

Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Of Kazasına bağlı Hopşera-i Ulyâ Karyesinde doğmuştur. İlk tahsilini köyündeki İbtidaî Mektebinde yaptıktan sonra mahallî medresede müderris bulunan babası Mahmut Efendi'den dinî ve arabî ilimleri tahsil etmiş ve fakat icâzetten evvel babası vefat ettiğinden icâzetnâme alamamıştır.

20 Şevval 1324'den aynı yılın 7 Zilhicce'sine kadar Ertuğrul Livasına bağlı Küplü Nahiyesi Niyâbetinde ve 6 Safer 1326'ya kadar da aynı livaya bağlı Bozöyük Nahiyesi Niyâbetinde bulunmuştur. Bu tarihten 3 Şaban 1327'ye kadar İnönü ve 10 Şevval 1327'ye kadar da ikinci defa olarak Bozöyük Nahiyeleri Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kudât'da 7 Muharrem 1329'da imtihan olarak teklif edilecek mahallere gitmek üzere 5. sınıf ehliyetnâmesi aldıktan sonra 12 Rebiulevvel 1329 (1 Mart 1327) da Van Vilâyetine bağlı Şitak Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 1 Ağustos 1329 tarihinde ise müddetini bitirerek buradan ayrılmıştır.

Hasan (Lütfî) Efendi bu tarihten itibaren İstanbul'dan ödenmek üzere mâzûliyet maaşına nâil olmuştur. **(c. 3, sh: 215, dosya: 1218?)**

HASAN EFENDİ (Tırnovalı)

1232 h. tarihinde Tırnova'da doğmuştur. Abdullah Efendi'nin oğludur.

1 Eylül 1276 tarihinde Süleymaniye Camiinde tedrîse başlamıştır. Süleymaniye mucîz dersiâmlarından ve Süleymaniye İstanbul müderrislerinden iken 1 Kânunievvel 1296 tarihinde vefat etmiştir: 1880. **(Dosya: 637)**

HASAN EFENDİ (Tırnovalı)

Haziran 1318'de Meşihat'ça Babaeski Müderrisliğine tayin olunmuşve 1933'de Babaeski Vâizi bulunuyordu.

1298 h. senesinde doğmuştur. ve Müfid Efendi'nin oğludur. **(Dosya: 449)**

HASAN EFENDİ (Trablusşamlı)

Trablusşam ulemâsından Safti-zâde Abdülhalîm Efendi'nin oğlu olup 1282 h. senesinde Trablusşam'da doğmuştur. Trablusşam mekteblerinde ve babasından hususî surette ulûm-i şer'iyye ve ferâiz okumuştur.

15 Şevval 1310'da Trablusşam'ın İskele Nahiyesine nâib olarak tayin edilmiştir. 1323'de Râşyâ Kazası Nâibliğine tayin olunmuş ve 1 Kanunisani 1325'de infikâk etmiştir.

Mekteb-i Kudât'ta imtihan olarak 14 Cemazielaher 1328'de 5. sınıf ehliyetnâmesi aldıktan sonra Trablusgarp Vilâyetine bağlı Zilteyn Kazası Nâibliğine tayin edilmiştir: (15 Temmuz 1326). 2 Teşrinievvel 1328'de buradan infikâk etmiştir.

Trablusşam'da İskele Nahiyesi medresesinde Zilkade 1315'de müderrislik yapmıştır.

15 Temmuz 1329'da Basra Vilâyetine bağlı Aliy'-yül-Garbî Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 111, dosya: 344?)

HASAN EFENDİ (Uşaklı)

Bodur-zâde Osman Ağa'nın oğlu olup 1281 h. senesinde Uşak'ta doğmuştur. İbtidaî tahsilinden sonra Uşak'ta bulunan medrese ile Kula, Ödemiş, Tire, Kütahya, Manisa ve Urla kasabaları medreselerinde arapça ve farsça okumuştur. Daha sonra İstanbul'a gelerek sâbık Ders Vekili Ahmet Efendi'nin derslerine devam ederek 1305 h. senesinde icâzet almıştır. Devam etmekte bulunduğu Mekteb-i Nüvvab'tan 21 Zilhicce 1311'de 3. sınıf niyâbete nâil olarak neş'et etmiştir.

20 Kânunievvel 1311'den itibaren başlayarak 28 Teşrinisani 1313'e kadar Karahisar-ı Şarkî Livası niyâbetinde bulunmuştur. 17 Ağustos 1314'de Bayezit Livası Niyâbetine tayin olunmuşsa da memuriyet mahalline gitmeyerek istifa etmiştir. 1 Haziran 1315'de Kassam-ı Umumî Muavinliğine tayin olunmuş ve 1 Mart 1316'da ilâve memuriyet olarak da Mekteb-i Hukuk Müfettişliğine tayin olunmuştur. 1 Mart 1317'de İstanbul Bâb Mahkemesi Niyâbetine tayin olununcа mezkûr muavinlikten ayrılmıştır. 28 Mart 1318'de Bilâd-ı Devriye'den Kengiri (Çankırı) Mevleviyetini zabt etmiştir. 27 Mart 1319'da bu mevleviyetten ayrılmıştır. 1 Ağustos 1324'de Mekteb-i Hukuk Müfettişliğinden ayrılmıştır. 8 Eylül 1325'de İstanbul Kadılığı Müşavirliğine ve 9 Kânunievvel 1325'de de Evkaf Mahkemesi Müşavirliğine tayin olunmuştur. Mart 1326 tarihinde muvakkat bütçede memuriyet maaşı Meclis-i Vükelâ'ca kabul edilmediğinden bu memuriyet-

ten ayrılıp 26 Nisan 1327'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye Başkâtibliğine tayin olunmuştur. 14 Teşrinisani 1328'de Anadolu Kazaskerliği Müşavirliğine tayin olunmuş ve 12 Şubat 1328'de Üsküdar Kadılığına resmen tayin edilmiştir. 22 Kânunievvel 1331'de Edirne Kadılığına (merkez) tayin olunmuşsa da bir müddet sonra yerine başkasının tayini ile 7 Kânunisani 1331'de Şû'râ-i Evkaf Azâlığına tayin olunmuştur.

28 Temmuz 1332'de Medrese'tül-Kudât Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 21 Kânunisani 1335'de Evrak Müdürlüğüne tayin olunmuşsa da 5 Nisan 1335'de tekrar Üsküdar Kadılığına tayini ile bu müdürlükten ayrılmıştır.

11 Eylül 1318'den itibaren 6 Nisan 1335'e kadar müteaddit defalar İstanbul'dan ayrılmadığı zamanlar Mekteb-i Hukuk ve Mekteb-i Nüvvab'da Mecelle Muallimliklerinde bulunmuştur.

1334 (1918)de «**Salâhu'r-reşâd**» adı altında 160 sh. lik bir eseri basılmıştır. Ayrıca «**Dürerü'l-vâhid**» adlı bir eseri varsa da göremedik. **(c. 6, sh: 173, dosya: 609?)**

HASAN EFENDİ (Zonguldaklı)

Kocaoğlu Hasan Efendi'nin oğlu olup 1301 h. senesinde Zonguldak'ın Saka Köyünde doğmuştur. Memleketinde bir miktar okuyup Ereğli Hamidiye Medresesi'nde sarf ve nahiv okumuştur. Akabinde İstanbul'a gelerek Beyazıt Camii Dersiâmlarından Hadimî Abdülbaki Efendinin derslerine devam etmiştir.

25 Teşrinisani 1320'de Kısmet-i Askeriye Mahkemesine dahil olmuş ve 4 Ağustos 1325'de rahatsızlığı hasebiyle bu vazifeden ayrılmıştır. **(c. 2, sh: 225)**

HASAN ALİ EFENDİ (Hallaçoğlu) (Kasaba - Turgutlulu)

Hasan Ağa'nın oğlu olup 1292 h. senesinde Turgutlu'da doğmuştur. 7 Temmuz 1309'da memleketinde rüştiyeyi bitirmiş ve bir müddet ders gördükten sonra İstanbul'a gelerek iki sene kadar tahsil yapmıştır. Bilâhare memleketine döndü ve müderris Abdurrahman Efendi'den tahsilini ikmâl ederek 1329 h. senesinde icâzetnâme almıştır. Bunun üzerine Kasaba (Turgutlu) Kazası İkinci Müderrisliği vazifesi uhdesine tevdi olunmuştur.

1 Temmuz 1321'den 8 Ağustos 1326'ya kadar Kasaba Kazası A'şar Memurluğunda ve 24 Mayıs 1327'den 15 Teşrinievvel 1327'ye kadar da harman muharrirliği ve çavuş üzümü mubassırlığında bulunmuştur. 16 Teşrinievvel 1327'de Kasaba Eytam Müdüriyetine ta-

yin olunmuştur. 11 Ağustos 1332'de mezkûr müdüriyette muamelâtı vukûfiyetle yürüttüğü izhar olunmuştur. (c. 3, sh: 10/1, dosya: 1903?)

HASAN ÂTIF EFENDİ (Rizeli)

Bilâd-ı Hamse Mevalisinden Şakir Âgâhi Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Rize'de doğmuştur. Memleketinde bir müddet tahsil görüp İstanbul'a gelmiş ve Zeyrek Rüştiyesini bitirdikten sonra Mekteb-i Kudât eski müdürlerinden Rahmi Efendi ile Fetvâhane-i Âlî İ'lâmat-ı Şer'iyye memurlarından Ergirili Reisî Efendi'lerden «Tasdîkat»a kadar okumuştur. Muallimhane-i Nüvvab'a dahil olarak 16 Cemazielaher 1317'de 4. sınıf şehâdetnâmeye nâiliyetle neş'et etmiştir.

25 Teşrinisani 1316 tarihinde Burhaniye Niyâbetine tayin olunmuş ve 3 Teşrinisani 1318 tarihinde bu niyâbetten ayrılmıştır. 5 Mart 1320'de Tavasî, 13 Mart 1322'de Florina ve 20 Haziran 1325'de Edremit Kazaları Niyâbetlerine tayin olunmuştur. 20 Teşrinisani 1326'da Kastamonu Merkez Hukuk Mahkemesi Reisliğine tayin olunmuştur.

5 Muharrem 1319'da uhdesine İbtidai Hariç Bursa Ruûsu tevcih olunup 5 Şevval 1325'de Musıla-i Sahn'a terfi olunmuştur.

6 Ağustos 1334'de Diyarbakır Merkez Kadılığına tayin olunup memuriyet mahalline gitmediğinden Adana Vilâyet Kadılığına tayin edilmiş ve 23 Nisan 1335'de mâzûl addedilmiştir. 5 Kânunisani 1336'da İstanbul Bidâyet Mahkemesi Azâlığına tayin olunmuş ve bu tarihten on iki gün sonra da aynı mahkemenin İkinci Hukuk Dairesi Reisliğine getirilmiştir. Ayrıca 18 Eylül 1336'da Evkaf-ı Hümâyûn Kadılığına tayin edilmiş ve yerine selefinin gelmesi ile 29 Teşrinisani'de ayrılmıştır.

18 Kânunisani 1337 tarihli İrade-i Seniyye-i Hazret-i Padişahî şeref-müteallik buyurulmuş olduğundan İstanbul İsti'naf Mahkemesi Azâalığına tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 78, dosya: 375?)

HASAN BAHRÎ EFENDİ (Anamurlu)

Anamur ulemâsından Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1297 h. senesinde Anamur'da doğmuştur. Anamur, Konya ve İstanbul medreselerinde tahsil görmüş ve Bayezit Camii Dersiâmlarından Çarşambalı El-Hac Ahmet Efendi'den 1319 tarihinde icâzet aldıktan sonra Mekteb-i Kudât'ta talebe sıfatiyle imtihan olup bu mektebe kayd olmuştur. 5 Şaban 1324 (10 Eylül 1322)'de 3. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

1319h. tarihinde ruûs imtihanında ehliyetini isbat ederek 1320 h. senesi ortalarında Fatih Camiinde tedrîs ve neşr-i ulûma başlamıştır. 29 Teşrinisani 1324'de Elbistan Kazası Nâibliğine tayin edilmesi ile dersiâmlik maaşı kat' edilmiştir. 3 Mayıs 1325'de mezkûr niyâbetten ayrılarak 1 Eylül 1325'de Rumelikazaskerliği Mümeyyizliğine tayin olunmuştur. 30 Eylül 1326'da âzalık inzimâmı ile Meclis-i İntihab ve Sicil-i Memurîn-i İlmîye Reis Muavinliğine memuriyeti tahvil olunmuştur. 15 Kânunisani 1326'dan itibaren de Şû'râ-i İlmîye Azâlığına tayin olunmuştur. Memuriyeti 1327 yılı bütçesi mucibince lâğvedilince 1 Haziran 1327'den itibaren Rumelikazaskerliği Müşavirliğine nakledilmiştir. 13 Teşrinievvel 1328'de bu müşavirlikten infisâl ederek Galata Kazası Kadı Müavirliğine ve Mecelle'nin bazı maddelerinin tetkiki zımnında nezd-i Meşihat-penâhî'de teşkil olunan encümende 15 Şevval 1331 tarihli Fetvâhane tezkeresi ile tavzif olunmuştur.

7 Ramazan 1332'de çıkan kanun mucibince kadılar'a berat vermek için «Fetvâ Emîni» riyâsetinde teşekkül eden hususî encümenin âzalığına tayin olunmuştur.

1 Teşrinisani 1332'de Medrese'tül-Mütehassısîn ve Medrese-i Külliye İkinci Sınıf Hanbelî Fıkhı Müderrisliğine tayin olunmuştur. 10 Cemazielaher 1335 tarihinde çıkan kanun mucibince medreseler birleştirilerek Dâr'ül-Hilâfet'il-Âlîye adı altında tesmiye olunduğundan bu müesseseye bağlanan Süleymaniye Medresesi 1., 2., ve 3. sınıfları Hanbelî Fıkhı Müderrisliğine 1 Eylül 1333 tarihinde tayin olunmuştur.

18 Rebiulaher 1337 (21 Kânunisani 1335) de Medrese'tül-Kudât Müdürlüğüne tayin olunmuştur. Müdüriyete tayini ile bu medresede Mecelle Muallimliğine de başlamıştır. 25 Mart 1335'de müdürlükten azl edildiği gibi Mecelle Muallimliğinden de ayrılmıştır. Aynı yıl içinde Hanbelî Fıkhı Müderrisliğinden azl edilmiş ve fakat Mecelle Muallimliği tekrar uhdesine tevdi olunmuştur. İzinli olup mezuniyetinin hitamında vazifesine dönmediğinden 4 Haziran 1337'de müsta'fi addedilmiştir: 1921. **(Sicil def.: c. 3, sh: 53)**

HASAN BAHRÎ EFENDİ (Eskişehirli)

Na'lebend Hacı Mahmud hafîdi Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde Eskişehir'de doğmuştur. Eskişehir rüştiyesinde ve medresesinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camiinde ikmâl-i nuseh ederek İlâmat-ı Şer'iyye Müdürü Muğlalı Ali Rı-

za Efendi'den icâzet almıştır. Mekteb-i Kudât'a da dahil olarak 18 Temmuz 1328'de iyi derecede şehâdetnâme almıştır.

1 Kânunisani 1328 tarihinde Adilcevaz Kazası Niyâbetine tayin olunup 18 Eylül 1330'da azledilmiştir. 21 Kânunievvel 1330'da Şamiye Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. 18 Eylül 1331'de Hanikin Kazası Kadılığına nakledilmiştir. Bağdat'a bağlı olan Hanikin'in istilâsı üzerine Kerkük'e ric'at etmiş ve bilâhare İstanbul'a gelerek 5 Nisan 1333'de Kırkkilise İsti'naf Mahkemesi Mülâzimliğine muvakkaten tayin olunmuştur. 22 Eylül 1335'de Eşme Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. **(Sicil def.: c. 4, sh: 263)**

HASAN BASRÎ EFENDİ (Gönenli)

Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1297 h. senesinde Gönen'in Çarşı Mahallesinde doğmuştur. Rüştiyeyi 18 Temmuz 1309'da Gönen'de bitirdikten sonra İstanbul'a gelip Fatih Camii Dersiâmlarından Batum'lu Abdullah Vehbî Efendi'den 14 sene ilim tahsil etmiştir. 1316 h. senesinde imtihanla Mekteb-i Hukuk-ı Şâhâne'ye dahil olmuş ve iki sene kadar devam etmiştir.

19 Nisan 1327 tarihinde İskeçe Kazasına bağlı Halili Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuş, fakat Balkan Harbi'nin zuhuru ile İstanbul'a avdet etmeğe mecbur olmuştur. 30 Mayıs 1329'da Ayaş Kazasına bağlı Güdül Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuştur. 27 Kânunievvel 1330'da ise Karesi Livası (Balıkesir) dahilinde, Balad (Dursunbey) Nahiyesi Niyâbetine naklen tayin olunmuştur. **(c. 2, sh: 254, dosya: 3886?)**

HASAN BASRÎ EFENDİ (Limnili)

Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Limni'de doğmuştur. Limni Duyûn-i Umumîye Merkez Memuriyeti Kâtibliğine tayin olunmuş ve 12 Temmuz 1310'da Çömlek Duyûn-i Umûmiye Memuriyetine becayiş suretiyle tayin edilmişse de buradan üç ay sonra istifa ederek ayrılmıştır. 17 Mart 1311'de Limni Adası Duyûn-i Umûmiye Merkez Memuriyeti Tuz Anbarı memurluğuna tayin olunmuştur. 6 ay sonra da aynı yerin Merkez memuriyeti kâtibliğine nakledilmiştir. 16 Teşrinievvel 1316'da Sandık Emîni vazifesi uhdesine tevdi' olunmuştur. 13 Kânunievvel 1320'de Limni Duyûn-i Umûmiye Memuriyetine terfi etmiştir.

19 Teşrinievvel 1325'de Libni Eytam Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 1 Haziran 1327'de bu memuriyetine lâğvı ile infikâk etmiştir **(c. 2, sh: 373)**

HASAN BASRÎ EFENDİ (Serezli)

Müderrisinden Ömer Efendi'nin oğlu olup 1302 h. senesinde Serez Livasına bağlı Zihne (Zilhova) Kazasının Vosta Karyesinde doğmuştur. Kaza rüştiyesinde iki sene okuduktan sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii Dersiâmlarından Serezli Ömer Lütfü Efendi'den ders görerek 8 Cemazielaher 1324 tarihinde icâzetnâme almıştır.

25 Mart 1326'da Zihne Kazası Şer'iyye Mahkemesi İkinci Kâtibliğine tayin olunmuş ve 1 Nisan 1326 tarihinde bu kazanın Müderrisliğine tayin olunmuştur. Balkan Harbi'nin zuhuru ile hicret etmiştir. 1 Haziran 1330'da Nazilli Şer'iyye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin olunmuştur. 25 Eylül 1330'da Turgutlu Kazası Müftülüğü'ne tayin olunmuştur.

2 Zilkade 1334'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur.

Zilhova Kasabasının Gazi Kara Ali Bey Medresesi müderrisliği 7 Eylül 1329'dan itibaren uhdesine tevdi olunmuştur. (Günde 25 akçe ile.)

25 Eylül 1330'da Turgutlu'ya tayin olunduğunda bu kazada müderris olarak istihdam olunan zevat ise aşağıdadır:

Hasbî-Kerem Müderrisi Abdurrahman Efendi, Yenicami Müderrisi Mehmet Hulusî Efendi, Taşlıcami Müderrisi Ahmet Hamdi Efendi, Alankapı Müderrisi İsmail Efendi, İbrahimî Müderrisi Hızır Efendi ve Tetimme Köprü Müderrisi Hacı İbrahim Efendi'dir.

5 Ağustos 1340'da Turgutlu müftüsü iken dosyası Diyanetten istenmiştir. **(c. 7, sh: 194, dosya: 1900)**

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Aksekili)

Ulemâdan Musa Kâzım Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde Akseki Kazası'nın Güdün Kasabasında doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Tırnovalı İdris Efendi'den ders görmüştür. Adapazarı'na gidip Karaosmanağa Medresesi'nde beldenin müftüsü Mehmet Emîn Efendi'den ders görüp icâzet almıştır. Ferâiz'i Filibeli Hulusî Efendi'den okumuştur.

3 Kânunisani 1313 senesinde Adapazarı Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 27 Temmuz 1315'de başkâtibliğe terfi' etmiştir. 1 Teşrinievvel 1325'de Adapazarı Livası tensik komisyonunca açığa çıkarılmıştır. 1 Kânunisani 1325'de Makriköy (Bakırköy) Şer'iyye Mahkemesi Başkâtibliğine tayinle 18 Mayıs 1327'de açıkta kal-

21 Receb 1323'de Hareket-i Hariç Bursa Müderrisliği rütbesi uhdesine tevcih buyurulmuştur. (c. 2, sh: 359)

HASAN FEHMİ EFENDİ (Anamurlu)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1263 h. senesinde Anamur'da doğmuştur. Memleketinden Dersaadet'e gelmiş ve Beyazıt Camii Dersiâmlarından Ermenak'lı Mehmet Aynî Efendi'den icâzet almış ve 8 Cemazielaher 1295 tarihinde de Muallimhane-i Nüvvâb'tan 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi ile neş'et etmiştir. Bulgarca ve Rumca bilirdi.

27 Ağustos 1297'den 15 Ağustos 1299'a kadar Kırkağaç ve 20 Eylul 1299'dan 28 Ağustos 1301'e kadar Ermenak Niyâbetlerinde bulunmuştur. 8 Ağustos 1303'de Mihaliç Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. Fakat bu mahalde ikamet etmekte olan muhâcirlerin 10 seneden beri ellerinde olan çiftliklerini ve mahsullerini kendi arzusuna göre tanzim ve tertip etmek istediğinden ve halkın aylarca mahkeme kapılarında kalmasına sebeb olduğu şeklinde şikâyetler vuku' bulduğundan 25 Eylül 1304'de yerine başkasının gelmesi ile Mihaliç'ten ayrılmıştır. 12 Teşrinisani 1304'de Sandıklı Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 23 Şubat 1305'de buradan ayrılmıştır. 27 Temmuz 1306'dan 5 Temmuz 1308'e kadar Karaisalı (Adana), 26 Mart 1309'dan 5 Mart 1311'e kadar Razlık (Siroz Livasına bağlı) ve bu tarihten 10 Nisan 1314'e kadar Nevşehir Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

9 Eylül 1315'de Kuşadası, 27 Eylül 1316'da Keskin, 19 Mart 1318'de ikinci defa Karaisalı, (burada kız kaçıranların hapis hâli devam ederken zorbaların tahliyesine izin vermiş ve mahkemesi âzası Ali Efendi'ye bir cemm-i gafir huzurunda itale-i lisanda bulunduğundan mahkemeye verilmiş ve) 13 Temmuz 1319'da Köprülü Kazaları niyâbetlerine tayin ve naklolunmuştur. Köprülü'den 10 Kânunisani 1319'da azledilerek 27 Eylül 1320'de Suriye'ye bağlı Tafile Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. Kalan müddetini tamamlamak üzere 15 Teşrinisani 1321'de Tavas Kazasına naklen, 24 Teşrinisani 1323'de Boğazlıyan Kazasına tayin, 26 Kânunievvel 1324'de Genç Livasına tayin olunup bu livadan 1 Teşrinisani 1326'da yine azlen ayrılmıştır.

Uhdesine 18 Receb 1320 tarihinde Musıla-i Süleymaniye Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

7 Şubat 1327'de Beyazıt Livası Niyâbetine tayin olunmuşsa da 1 Mayıs 1329'da tekaüde sevk olunmuştur. 17 Mayıs 1329'dan itibaren de 749 kuruş tekaüt maaşı tahsis olunmuştur. (c. 3, sh: 57/1, doğ ya: 295?)

HASAN FEHMİ EFENDİ ((Arhavili)

Hurşit Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Rize'nin Arhavi Kasabasında doğmuştur. Arhavi'de hıfz-ı Kur'an ile bazı dinî kitabları okuduktan sonra Sürmene kazasına bağlı Gönöşera Karyesindeki medresede dinî ilimleri okuyup icazet almıştır. Akabinde İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Atıf Bey'den de ders okuyarak icazet aldıktan sonra Mekteb-i Nüvvab'a dahil olmuş ve 12 Cemazielevvel 1315'de 3. sınıf niyabet şehadetnâmesi alarak neş'et etmiştir.

Mektebten mezun olduktan sonra 10 Şubat 1313'de Trablusgarb vilayetine bağlı Urfala kazası niyabetine tayin olunmuştur. 1 Şubat 1316'dan 31 Temmuz 1320'ye kadar Fîzan, 21 Temmuz 1321'den 18 Temmuz 1323'e kadar Hicaz'a bağlı Cidde, 1 Eylül 1324'den 5 Nisan 1327'ye kadar Zor Livaları niyabetlerinde bulunmuştur. 24 Kanunievvel 1327de Serfiçe (Manastır) Livası niyabetine tayinle orada uzun müddet kalamamış ve Balkan Harbi dolayısıyle 1 Kanunievvel 1328'de İstanbul'a avdet etmiştir.

Mümaileyh 25 Safer 1323 tarihli Ruûs-i Hümayûn mucibince Musıla-i Süleymaniye Bursa Müderrisliğini haizdir.

6 Mart 1329'da Urfa Sancağı Kadılığına tayin edilmiş ve hakkında vaki şikâyet üzerine 5 Mayıs 1330'da Zor Sancağı Kadılığına naklen tayin olunmuştur. 12 Kanunisani 1332'de Mardin Sancağı Kadılığına tayin olunmuştur. **(c. 3, sh: 160)**

HASAN FEHMİ EFENDİ (Batumlu)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1269 h. senesinde Batum Sancağına bağlı Günye kasabasında doğmuştur. Fatih Camii'nde okuyup icazetnâme aldığı gibi Mekteb-i Nüvvâb'a girerek 8 Receb 1298'de 3. sınıf niyabet ve Mekteb-i Hukuk'tan da pek-iyi derece ile mezun olarak mehakim riyaseti şehadetnâmelerini almıştır.

16 Teşrinievvel 1298'den 10 Eylül 1300.e kadar Kirmastî (Mustafakemalpaşa) kazası niyabetinde bulunmuştur. 20 Temmuz 1302'de Genç Sancağı Niyabetine tayin olunmuş ve 22 Kanunievvel 1304'de müddetinin hıtamı ile ayrılmıştır. 21 Temmuz 1306'dan 28 Haziran 1308'e kadar Lâzistan, 3 Teşrinievvel 1310'dan 1 Mart 1312'ye kadar Hama Livaları niyabetlerinde bulunmuştur.

21 Receb 1309'da uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcîh olunmuş ve 22 Rebiulevvel 1315'de de İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif olunmuştur.

7 Nisan 1317'de Diyarbakır Merkez Niyabetine, 23 Nisan 1321'de

Kosova Merkez Niyabetine tayin olunmuş ve buradan Mekke-i Mükerreme Kadılığına tayini ile 20 Eylül 1323'de ayrılmıştır.

22 Kanunisani 1323'de Mekke-i Mükerreme Kadılığında vazifeye başlamıştır. 6 Temmuz 1325'de Beyrut Merkez Niyabetine tayin olunmuş ve fakat yerine başkasının tayini ile Meclis-i İntihab ve Sicil Riyasetine tayin olunmuştur.

Haiz olduğu ilmi rütbesi 20 Şaban 1316'da Mahreç, 5 Şevval 1319'da Haremeyn-i Muhteremeyn pâyelerine terfi' ve Diyarbakır Niyabetinde iken vazifelerini son derece başarı ile tedvir ettiğinden 12 Cemazielaher 1320 tarihinde 3. rütbeden Osmanlı ve Mekke Kadılığında da bulunduğu sırada da 27 Şaban 1325'de 3. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltîf buyurulmuştur. **(Sicil def. c. 3, sh: 166)**

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Batumlu)

Mehmet Ali Efendi'nin oğlu olup 1295 h. senesinde Batum'da doğmuştur. Gönen kazasında ibtidaîyi bitirip İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiamlarından Batumlu Hafız Lâtif Efendi'nin tedris halkasına girerek icazet almıştır. 1325 h. senesinde ruûs imtihanında ehliyetini isbat ederek tedrise mezuniyet ruhsatnamesi almıştır. Dâr'ül-Fünûn Ulûm-i Dinîye Şubesinden 9 Ağustos 1323'de pekiyi derece ve Mekteb-i Kudât'tan 22 Haziran 1330'da iyi derece ile mezun olmuştur.

1 Ağustos 1325'den itibaren dersiâm olarak vazifeye başlamış ve 6 Teşrinievvel 1327'de Ekmekçizâde Dershanesi Müderrisliğine tayin olunmuştur. 9 Eylül 1329'da Bahrisiyah Ayak - Kurşunlu Dershanesi Müdürlüğüne naklen tayin olunmuştur.

1 Şubat 1333'de tevhid-i kazâ münasebetiyle Adliye ve Mezahib Nezaretine geçmiş ve 25 Temmuz 1338'de Mümeyyiz-i Saniliğe terfi' olunmuştur. **(c. 4, sh: 217, dosya: 3674 ?)**

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Besnili)

Ali Efendi'nin oğlu olup Mağmure'tül-Aziz vilayetine bağlı Besni kazasında 1298 h de doğmuştur. Anteb'de Zül'Kadriye Medresesinde bir müddet ders görmüş ve daha sonra İstanbul'a gelerek Bergamalı Ahmet Cevdet Efendi'den 1326 senesinde icazet ve dahil olduğu Medrese'tül-Kudat'tan da 5 Eylül 1329'da aliyyül-alâ derecede şe-

hadetnâme almıştır. Ders vermeğe liyakatı olduğunu tevsik eden 27 Temmuz 1326 tarihli Ders Vekaletinin ruhsatnamesini de haizdi.

1 Teşrinievvel 1326'da Dersiâm olarak tayin olunmuştur. 20 Kanunisani 1329'da tayin olup 1 Teşrinisani 1329 tarihinde Sanî - Çorlulu Medresesi Müdürlüğünden ayrılmıştır. 21 Kanunisani 1329'da Fetvahâne-i Alî Müsevvitliğine tayin olunmuştur. 1 Haziran 1336'da Fetvahâne Mukayyit ve Hafız Kütûbluğuna tayin olunmuştur.

24 Rebiulevvel 1333'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği uhdesine tevcîh olunmuştur. (1)

24 Şubat 1337'de Mukayyit-i Evveliğe terfi' olunmuştur.

Mümaileyh 1 Şubat 1330 tarihinden itibaren Medaris-i Tâliye 5. sınıf Fıkıh, 1 Teşrinisani 1332'de Kısm-ı Sanî ve 1 Eylül 1333'de İbtidaî Hariç Medresesi Nahv-i Arabî Müderrisliklerinde bulunup 27 Kanunisani 1335'de İbtidaî Dahil Medresesi Lisan-ı Arabî Müderrisliğine nakli icra olunmuşsa da 1 Eylül 1335'de kadrodan açıkta kalmış ve ayrılmıştır.

26 Mart 1339'da İstanbul Müftü Müsevvitliğine tayin olunmuş ve müderris bulunduğu medresenin İmam-Hatip Mektebine tahvili ile 1 Mayıs 1340'da müderrislikten açıkta kalmıştır.

İst. Müftülüğü müsevvitlerinden iken 19 Mayıs 1936'da vefat etmiştir. **(c. 6, sh: 278, dosya: 65 ?)**

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Boyabatlı)

Ali Ağa'nın oğlu olup 1260 h. senesinde Boyabat'da doğmuştur. İstanbul'a gelerek Ayasofya Camii Dersiâmlarından Safranbolulu Halil Efendi'nin derslerine devam ederek 9 Cemazielevvel 1297'de icazet aldığı gibi usul-i tedrîs ve nailiyet-i ruûs hakkında ittihaz olunan karara tevfikan icra kılınan imtihana dahil olup ehliyet ve liyakatını isbat ederek 11 Cemazielaher 1297 tarihinde ders okutma iznini almıştır.

Aldığı izne tevfikan Ayasofya Camiinde ders ve 1313 h. tarihinde icazet vermeğe başlamıştır.

11 Şevval 1301 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcîh buyurulmuştur.

1 Mart 1311 tarihinde Enderûn-i Hümâyun Mektebi Muallim-i Evvelliğine tayin olunmuştur. 1 Temmuz 1325'de Enderûn-i Hümâyûn Mektebinin lâğvı ile mezkûr muallimlikten ayrılmıştır. Ayasofya Camiindeki müderrisliği kema-kân devam etmiştir.

---

(1) 16, 17 ve 18 numaralı vesikalara bakınız.

İlmî rütbesi 13 Cemazielaher 1309'da Hareket-i Hariç'e, 17 Safer 1316'da İbtidaî Dahil'e, 21 Rebiulaher 1321'de Hareket-i Dahil'e ve 11 Safer 1324'de Musılâ-i Sahn'a terfi' kılınmıştır.

Enderun-i Hümayun Mektebinden ayrılması ile tekaut aidatı tevkif edilmiştir. (c. 2, sh: 197)

Meşihat Dairesindeki (385) numaralı dosyaya göre:

Rencber Ali Ağa'nın oğluolup 1265 h. senesinde Boyabat'ta doğmuştur. 1281 h. senesinde İstanbul'a gelip Ayasofya Dersiâmlarından Safranbolulu Halil Efendi'nin tedris halkasına dahil olup Mart 1296'da icazet almıştır. Bab-ı Fetvâ'da icra kılınan imtihanda Cemazielaher 1297'de 2. derecede imtihanı kazanmıştır. Şevval 1297 (Haziran 1296) de Ayasofya Camiinde dersiâm olarak ders okutmaya başlamıştır. 18 Teşrinievvel 1310'da talebelerine icazet vermeğe başlamıştır. 1 Mart 1311'de Enderun-i Humayûn Mektebi Arapça Muallimliğine tayin olunmuş ve bu vazifede 14 sene kalmıştır.

1323 senesi Ramazan'ında Huzur Dersleri Muhatablığına tayin olunmuştur.

11 Şevval 1311'de uhdesine tevcih buyurulan İstanbul Müderrisliği 13 Cemazielaher 1309'da Hareket-i Hariç'e, 17 Safer 1316'da İbtidaî Dahil'e, 21 Rebiulevvel 1321'de Hareket-i Dahil'e ve 11 Safer 1324de Musıla-i Sahn'a terfi' buyurulmuştur.

Ayasofya Camii mucîz dersiâmlarından iken 31 Mart 1329 tarihinde vefat etmiştir: 1913.

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Çankırılı)

Dokulağazâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1276 h. senesinde Çankırı'da doğmuştur. 1295'de Fatih mucîz dersiâmlarından Eğinli Hacı Mehmet Efendi'nin derslerine devamla 17 Cemazielaher 1311'de icâzet almıştır. 1314 h. senesinde ruûs imtihanını kazanmıştır. Şevval 1319'da 38 yaşında Fatih Camiinde tedrise başlamıştır.

Teşrinievvel 1322'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunup 1325'de ise Hareket-i Hariç'e terfi' olunmuştur. (1)

Fatih Dersiâmlarından iken 5 Teşrinisani 1328'de vefat etmiştir: 18 Kasım 1912. (Dosya: 232 ve 285)

HASAN FEHMİ EFENDİ (Mapavrîli) (Çayelili)

Giritlioğlu İlyas Ağa'nın oğlu olup 1299 h. senesinde Rize'nin

(1) 19 numaralı vesikaya bakınız.

Mapavrî nahiyesinde doğmuştur. İlk mekteb tahsilinden sonra İstanbul'a gelmiş ve Beyazit Camii Dersiamlarından Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'den ders görüp 1327 h. tarihinde icazet almıştır. İmtihanla Mekteb-i Kudât'a girerek iyi derecede 18 Temmuz 1328 tarihinde şehadetname almıştır.

9 Mart 1329'da Balıkesir'e bağlı Baliye kazası niyabetine tayin olunmuş ve 29 Haziran 1330'da Tirebolu Kazası Kadılığına becayiş suretiyle tayini yapılmıştır. (c. 3, sh: 122)

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Karadeniz Ereğlili)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1284 h. senesinde (Karadeniz) Ereğli kazasının Gülek Karyesinde doğmuştur.

İstanbul'da Tirebolulu Ahmet Efendi'den 1317 tarihinde icazet almıştır. 1319'dan itibaren Ereğli kazasına bağlı Alaylı nahiyesi müderrisliğine tayin olunmuştur.

1332'de (1916'da) iktidar-ı ilmiiyyesi olduğu sabit görülerek vazifesinde ibka kılınmıştır. (Dosya: 4121)

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Gümüşhaneli)

Durmuşzâde Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1256 h. senesinde Gümüşhane'de doğmuştur. Önce Gümüşhane'de daha sonra da İstanbul'da Fatih Camiinde Ders Vekili Ahmet Asım Efendi'den tefsîr, sarf, nahiv, mantık, meanî, kelâm, usûl, adâb ve hikmet okuyup icazet almıştır. Sonradan Muallimhane-i Nüvvab'a girerek 3. sınıf niyabet şehadetnamesi almıştır. Daha önce de ruûs imtihanına girmiş ve 14. olarak 15 Cemazielaher 1297'de şehâdetname almıştır. -

1 Haziran 1287 tarihinden itibaren Şumnu, 3 Mart 1289'da Erzurum, 23 Mart 1290'da Ankara, 21 Nisan 1291'de Çorum, 26 Teşrinisani 1292'de Bolu ve 26 Teşrinisani 1293'den itibaren de Diyarbakır Askerlik Daireleri Kur'a Mümeyyizliklerine tayin olunmuştur.

26 Teşrinievvel 1297'den 20 Kânunisani 1300'e kadar Burdur, 12 Teşrinievvel 1301'den 21 Eylül 1303'e kadar Karahisarışarkî, 14 Mayıs 1304'den 9 Eylül 1304'e kadar Üsküp ve 22 Eylül 1304'den 9 Mayıs 1306ya kadar Priştine sancakları niyabetlerinde bulunmuştur.

27 Şubat 1307'de memleketi olan Gümüşhane Sancağı Niyabetine tayin olunmuştur.

25 Rebiulevvel 1301'de uhdesine İbtidaî Hariç Hamise-i Hekîm Çelebi der - Edirne, 29 Şevval 1306'da İbtidaî Dahil Nasuhî-zâde Abdî Çelebi der - Edirne ve 24 Receb 1307'de İbtidaî Hariç Musıla-i Süleymaniye Ruûs-i Hümayûnlarına nail olmuştur.

5 Şubat 1309'da Gümüşhane Niyabetinden ayrılarak 13 Mayıs 1311'de Prizren Sancağı niyabetine tayin olunmuştur. 17 Temmuz 1313'de Prizren'den ayrılarak 16 Teşrinisani 1314'de Kayseri Sancağı Niyabetine tayin edilmiş ve 24 Teşrinievvel 1316'ya kadar bu sancakta niyabet vazifesini ifâ etmiştir.

Kayseri Naibi iken uhdesine Kudüs-ü Şerif Mahreç Pâyesi tevcîh olunmuştur. (Sicil Defteri, c. 4, sh: 44) c. 1, sh: 207)

HASAN FEHMÎ EFENDİ (İzmitli)

Tüccardan Hacı Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde İzmit'te dünyaya gelmiştir. İzmit Rüştiyesini bitirdikten sonra bu livada bulunan Fevziyye Medresesinde bir müddet ders görmüş ve akabinde İstanbul'a gelip Fatih Camii Dersiâmlarından Rumeli kazaskerliği yapmış olan Semahatlü El-Hac İbrahim Efendi'den ikmal-i nuseh ederek icazet almıştır. Türk gramerine ait «Bedâyi'ul-Kavaid» adlı matbu bir eseri vardır.

18 Mart 1301'de İzmit Rüştiyesi Hüsn-ü Hat Muallimliğine tayin olunmuştur. 12 Eylül 1303'de İzmit İ'dadisi Hüsn-ü Hat ve Lisan-ı Osmanî Muallimliği vazifesi de uhdesine tevdii olunmuştur. 28 Şubat 1306'da rüştiye lâğv edilerek i'dadi ile tevhîd olunmuştur. Böylece İ'dadi (lise) Muallimliği vazifesi üzerinde kalmıştır. 15 Teşrinievvel 1308'de Tarih muallimliği de uhdesine tevdi' olunmuştur.

24 Şubat 1313'de İzmit Müftülüğü vazifesi ile tevzîf olunmuş ve mezkür muallimliklerden istifa etmiştir.

Cemazielevvel 1317'de uhdesine Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği tevcîh olunmuş ve 17 Cemazielaher 1318'de İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltîf olunmuştur. 17 Cemazielaher 1326'da Edirne Pâyesine terfi' etmiştir.

14 Şaban 1317'de 4. rütbeden Mecidî ve 12 Şaban 1322'de yine 4. rütbeden Osmanlı Nişanları Mümaileyh'e insan buyurulmuştur.

1323'de müftülük maaşı terfi' ettirilmiştir.

Hicaz Demiryolu Nikel Madalyasını da haizdi.

«Moralzâde» şöhreti ile bilinirdi. (c.2, sh: 173)

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Köprülülü)

Tüccardan Kahraman Efendi'nin oğlu olup 1272 h. senesinde Kosova'nın Köprülü kazasında doğmuştur. Köprülü Medresesinde bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelip Fatih Camii Dersiâmlarından Elbasanlı Kerîm Efendi'den ders görmüştür. Tekrar Köprülü'ye

avdet ederek müderris Hacı Halil Efendi'den ders görerek icazet almıştır.

Köprülü halkının isteği ve kaza idare meclisinin talebi üzerine Meşihat'ça 22 Kanunisani 1324 tarihinde Köprülü Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. 25 Eylül 1328'de mezkür müftülükten azl edilmiştir.

1340 (1924) tarihinde tekaütlüğünü talep ettiğinden dosyası 17 Kanunievvel 1340/1924'de Diyanete irsal olunmuştur. (c. 7, sh: 201, dosya: 4622)

HASAN FEHMÎ EFENDİ (Nevşehirli)

Parmaksızoğlu Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Nevşehir'de doğmuştur. Memleketinden Kayseri'ye gelerek ulemadan Emin Efendi'den bir müddet dinî ve Arabî tahsil gördükten sonra İstanbul'a gelmiştir. Ders Vekili Ahmet Asım Efendi'den 1311 h. senesinde icazet almıştır. 20 Muharrem 1314 tarihli Ders Vekaleti ruhsatınca imtihanda başarı göstererek ders vermeğe mezun addedilmiştir.

7 Ağustos 1316 tarihinde Bayezit Camii'nde ders okutmağa başlamış ve dersiâmlık maaşına nail olmuştur.

24 Temmuz 1330'da Bozkır Kazası Müftülüğüne tayin olunmuş ve 19 Nisan 1331'de Eskişehir Kazası Müftülüğüne naklen tayin olunmuştur. 11 Nisan 1333'de hakkında vaki şikâyet üzerine vazifesinden ayrılmıştır.

Rebiulevvel 1313'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Ruûsu tevcih olunmuş ve 9 Ramazan 1315'de Hareket-i Hariç'e terfi' olunmuştur.

1 Haziran 1327'de Halıcılar'da bulunan Sultan Selim Dershanesine Müdür tayin olunmuş ve Tarih-i İslâm Müderrisliği yapmıştır. Yukarıda geçtiği üzere Bozkır Kazası Müftülüğüne tayini ile bu vazifelerden ayrılmıştır. 1 Haziran 1331'de Eskişehir Medresesi Müdür ve Birinci Muallimliğini de yapmış ve Fıkıh dersi okutmuştur. Ayrıca bu medresede Lügât ve İştikâk dersi de okutmuştur.

31 Temmuz 1335'de Ankara Medresesi Müdür ve Muallim-i Evvelliğine Ders Vekaletinin emirleri ile tayin olunmuştur. (c. 6, sh: 53, dosya: 2561)

HASAN FEHMİ EFENDİ (Seydişehirli)

Tüccardan Hasan Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Seydişehir kasabasının Mahremkulu karyesinde doğmuştur. İzmir'de

bir müddet tahsil görüp İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii Dersiamlarından Abdüllâtif Efendi'den 1322'de icazetnâme ve mezkûr dersiâmdan okurken girdiği Mekteb-i Nüvvab'ı da bitirerek 8 Şaban 1325'de 4. sınıf niyabet şehadetnâması almıştır.

Ders Vekâletinin açtığı ruûs imtihanını da kazanarak 25 Rebiulevvel 1324 tarihli tedrise mezun olduğuna dair bir intihabnâme almıştır.

Mezuniyeti ile Fatih Camiinde ders vermeğe başlamış ve 30 Ağustos 1323 (4 Şaban 1325) de müderris maaşına nail olmuştur.

25 Teşrinievvel 1330'da Dar'ül-Hilâfet'il-Âliye Medresesi «Hilâfiyat» Dersi Müderrisliğine, 27 Kanunievvel 1330'da Medrese'tül - Kudât Sınıf-ı Mahsûs «Nikâh» Dersi Muallimliğine ve 5 Teşrinisani 1331'de Hilâfetil-Âliye Medresesi Kısm-ı Alî 1. Sınıf Usul-i Fıkıh Müderrisliğine naklen tayin olunmuştur. 1 Eylül 1333'de Sahn Medresesi Fıkıh Müderrisliği uhdesine tevcih olunmuş ve 6 Temmuz 1335'de «Sınıf-ı Mahsus» kısmı lâğv olunduğundan 1 Eylül 1335'de yeni teşkilat mucibince resmen mezkûr «Usul-i Fıkıh» Müderrisliğine tayin olunmuştur.

1 Eylül 1325'de Fetvâhane Fetvâ Odası İkinci Sınıf Müsevvitliğine tayin olunmuştur. Müderrisliği yanında Fetvâhane'de 15 Teşrinievvel 1330'da Hey'et Te'lifiye Azalığına tayin olunmuştur. 1 Haziran 1336'da Cevab-ı Şifahî Memuriyeti Muavinliğine terfian tayin olunmuştur.

5 Cemazielevvel 1328'de uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 19 Zilhicce 1332'de Musıla-i Sahn derecesine terfi've 13 Rebiulaher 1334'de Huzur-i Hümayûn Ders-i Şerîf Muhatablığı ile benâm buyurulmuştur.

Mümaileyh 16 Eylül 1336'da Cevab-ı Şifahi Memurluğuna tayin olunmuştur.

1 Eylül 1337'de Sahn Medresesi Usul-i Fıkıh Müderrisliğinden kadro harici kaldığından 10 Teşrinievvel 1337'de aynı medresenin 2. Sınıf 2. Şube Kelâm Müderrisliğine tayin edilmiştir. 18 Temmuz 1338 tarihli kararname ile mecburi mezuniyete sevk edilmiştir. Medreselerin ilgası ile açıkta kalmış ve 1Kanunisani 1340/1924'de dersiâm maaşı ile kalmıştır. 1925'de İstiklâl Mahkemesince 15 seneye mahkûm edilmiştir. (1) (c. 6, sh: 256, dosya: 11)

---

(1) 20 numaralı vesikaya bakınız.

(Arslan) HASAN FEHMİ EFENDİ (Üsküplü)

Zürra'dan Yaşar Nuri Efendi'nin oğlu olup 1273 h. senesinde Üsküb'ün Vizikçe karyesinde doğmuştur. Üsküp (Kosova'da) müderrislerinden Hacı Şakir ve beldenin müftüsü İsmail Hakkı Efendilerden bir müddet ders gördükten sonra İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiamlarından Kalkandelenli Recep Efendi'den icazet almıştır.Bu aralık Ders Vekili Ahmet Asım Efendi ile dersiâmdan Şakir, Manastırlı İsmail, Şehri Ahmet ve Tokati-zâde Hacı Efendi'lerden adâb ve feraiz okumuştur.

Üsküp'te Atiyye Hanım Medresesine müderris tayin olunup 1314 senesinde icazet vermiştir. «Zübte'tüt-Ta'lîm» ve «Risale-i İmaniye» adlarında iki adet matbu eseri vardır. Türkçe ve Arapça'nın yanında Arnavutça ve Bulgarca bilirdi.

17 Temmuz 1317'den 13 Kanunisani 1318'e kadar Kosova Vilâyeti İsti'nâf Ceza Mahkemesi Azalığında bulunmuş ve 1 Nisan 1322 tarihinde Kosova Müftülüğüne tayin olunmuştur. Balkan Harbinin zuhuru ile 1 Kanunisani 1328'de İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da müstehikkin-i rical-i ilmiye tertibinden olmak üzere uzun seneler maaşını açıktan almıştır. 1 Mayıs 1329'dan itibaren Salihli kazasından maaşını istifâ etmiştir.

Uhdesine 24 Şevval 1325'de İzmir Pâye-i Mücerredi tevcîh olunmuştur.

15 Eylül 1337'de İnegöl Kazası Müftülüğüne tayin olunmuş ve 1927'ye kadar burada müftü olarak kaldığı Diyanet'in dosyasını istemesi ile alakalı evraktan anlaşılmıştır. (c. 7, sh: 180, dosya: 4613)

HASAN FEVZİ EFENDİ (Fekeli)

Hattatzâde Ahmet Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Feke kazasının Köylülü karyesinde doğmuştur. İlk mektebi köyünde, sarf ve nahv'i Kozan Livasında okuduktan sonra Kayseri'ye gelerek Hacı Kasım ve Hafız Seyit Efendi'lerden dinî ilimleri ve Trablusgarb'ta Tefsîr ve Hadîs dersleri ile iştigal ve daha sonra İstanbul'a gelerek Bayezit Camii Dersiâmlarından Kayserili Mahmut Hamdi Efendi'den ikmal-i nuseh ederek 1322 h. senesinde icazet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan 17 Şaban 1326'da 3. sınıf şehadetnamesi almıştır.

1 Kanunisani 1325de Kozan Livası Niyabetine tayin olunmuştur. 11 Kanunievvel 1327'de hıtam-ı müddetine mebni Kozan'dan ayrılmış ve Kozan'da iken 5 ay kadar Mutasarrıf Vekâletinde bulunmuştur.

12 Teşrinisani 1329'da İrade-i Seniyye ile Kozan Sancağı Kadılığına tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 275)

HASAN FİKRÎ EFENDİ (Rizeli)

Esnaftan Bozşeyhi zâde Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1291 h. senesinde Lâzistan Sancağına bağlı Bahne Karyesinde doğmuştur. İlk tahsilini müteakıp İstanbul'a gelerek bir müddet tahsil gördükten sonra tekrar memleketine dönmüştür. Memleketinde Cezbe (veya Cizye) Medresesinde 8 sene tahsil etmiştir. Akabinde tekrar İstanbul'a gelerek SSüleymaniye civarında Mülâzimler Medresesine dehaletle Bayezit Camii Muciz Dersiâmlarından olup sonradan Rumeli Kazaskeri Müşaviri olan Mehmet Arif Efendi'den 17 Zilkade 1322 tarihinde icazetnâme almıştır.

29 Haziran 1316'da İstanbul Bâb Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuş ve niyabet vazifesine kabulü ile 5 Mart 1324'de Urfa'ya bağlı Harran Kazası Niyabetine tayin olunmuştur. 8 Eylül 1326'da istifaen ayrılarak 1 Nisan 1327'de Pınarhisar Kazası Niyabetine tayin olunmuştur.

Harp dolayısıyle Pınarhisar'dan İstanbul'a gelmiştir. 15 Temmuz 1329'da Malkara Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. Bir müddet sonra da Mürefte Kazası Niyâbetine tayin olunmuş ve müslüman muhâcirlerin iskânı ve umûr-ı maarifi tedvîrde fevkalâde gayreti görüldüğünden 31 Mayıs 1332'de taltif olunmuştur.

Mekteb-i Kudât'ta imtihan olarak 20 Ramazan 1328'de yedine 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi verilmiştir.

Uhdesine Zilkade 1318'de İbtidai Hariç Edirne Müderrisliği rusû tevcih olunup 19 Zilhicce 1319'da Hareket-i Hariç'e, 1 Zilkade 1320'de Hareket-i Dahil'e, ve 29 Rebiulevvel 1325'de de İbtidai Altmışlı'ya terfi olunmuştur. (c. 2, sh: 223)

HASAN FEVZÎ EFENDİ (Şumnulu)

Zürrâ'dan Ali Ağa'nın oğlu olup 1263 h. senesinde Şumnu Kazasında doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek Ders Vekili Semahatlü Ahmet Asım Efendi'den ders görüp 1307 h. senesinde icâzet almıştır.

İcâzetnâme aldıktan sonra 22 Nisan 1306 tarihinde Erdek Kazası müftülüğüne tayin olunmuştur. 23 Mart 1330'da müftülükten tekaüde sevk olunmuştur.

Uhdesine 21 Receb 1309'da İbtidai Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur. (c. 6, sh: 40, dosya: 1946?)

HASAN FİKRÎ EFENDİ (Sürmeneli)

Zürradan Osman Efendi'nin oğlu olup Trabzon'un Sürmene Kazasında 1276 yılında doğmuştur. Sürmene Medresesinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Dersiâmlarından Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'den okuyarak icâzet almıştır. Şubat 1317'de Yomra Kazasında Kavala Karyesinde ders okutmağa başlamışsa da 18 Kânunisani 1325'de Kelkit Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2513)

HAFIZ HASAN HADÎ EFENDİ (Serezli)

Fatih Camii Dersiâmlarından Serezli Ömer Lütfü Efendi'nin oğlu olup 1292 h. senesinde Serez'de doğmuştur. İbtidaî tahsilinden sonra hususî surette farsça, tarih, coğrafya ve hesap dersi almıştır. Babasından Kur'an-ı Kerîm'i hıfz ettikten sonra Fatih Camii Dersiâmlarından Batumlu Abdullah Efendi'den okuyarak 1326 tarihinde icâzet almıştır.

21 Kânunievvel 1308'de Sicil-i Ahvâl Şubesine ve 21 Kânunisani 1310'da Meclis-i Mesalih-i Talebe Şubesine kâtib olarak tayin olunmuştur. 1 Mart 1331'de Tali Kısm-ı Evvel Medresesi Kâtibliğine naklen tayin olunmuştur. 21 Temmuz 1334'de İbtidaî Hariç Medresesi Umum Müdürlüğü Kâtibliğine tayin olunmuştur.

1 Eylül 1306'da ruûs maaşına nail olmuştur. 9 Receb 1312'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunup 3 Rebiulaher 1315'de İbtidaî Dahil'e terfi olunmuştur. 2 Cemazielaher 1318'de 4. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur.

Osmanlı Devletinin bekâsını icab eden siyasete muhâlif harekâtından dolayı 2 Eylül 1336'da azledilmiştir. Mağduriyetine binaen 1 Teşrinisani 1336'da memuriyetine iade edilmiştir.

11 Haziran 1331'de Medrese'tül-Kudât'ın «Sınıf-ı Mahsusu»ndan iyi derecede mezuniyet ruûsuna nâil olmuştur.

3 Mart 1340'da herkes gibi açıkta kalmıştır. (c. 7, sh: 19, dosya: 84)

HASAN HAKKI EFENDİ (Dadaylı)

Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1280 h. senesinde Daday Kazasının Karacı Karyesinde doğmuştur. İstanbul'da Bayezit Camii Dersiâmlarından Mustafa Şükrü Efendi'den tasavvurat ve tasdikat'a kadar ve Hacı Mustafa Efendi'den de hususî olarak ferâiz okumuştur.

29 Haziran 1313'de Daday'a bağlı Azdavay Nahiyesi Niyâbetine tayinle 11 Haziran 1327'ye kadar burada kalmış ve bu tarihten

Kânunisani 1334'e kadar da Cide'ye bağlı Hoşalay Nahiyesi Niyâbetinde istihdam edilmiştir. (c. 6, sh: 212, dosya: 3829?)

HASAN HAMİ EFENDİ (Mecitözülü)

Tapu kâtibi İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1260 h. senesinde Mecitözü Kazasının Hacıköy Kasabasında doğmuştur. Hacıköy Medresesinde sarf ve nahiv okumuştur.

1 Eylül 1295'de Mecitözü Dâva kâtibliğine tayin olunmuş ve Haziran 1297'de kaza Mustantik Muavinliğine, Şubat 1298'de Nizamiye Mahkemesi Başkâtibliğine ve Mart 1299'da da Bidâyet Mahkemesi Başkâtibliğine tayin olunmuştur. 6 Mart 1315'de diğer kaza mahkeme heyeti ile mahkemeye verildiğinden azlolunmuştur.

Temmuz 1316'dan Mart 1317'ye kadar Mecitözü Ziraat Bankası Müdürlüğünde bulunmuştur. 20 Teşrinievvel 1324'de tekrar kaza Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin olunmuştur.

2 Kânunisani 1334'de tekaüde sevk olunmuştur. (c. 3, sh: 162/1, dosya: 3881)

HASAN HAYREDDİN EFENDİ (Aksekili)

Zürrâdan Hasan Çavuşoğlu Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1285 h. senesinde Akseki'nin Berğuş Kasabasında doğmuştur. Akseki'ye bağlı Viranyaka Medresesinde müderris Mehmet Said Efendi'den ders görüp icâzet almıştır.

21 Ağustos 1313'de Kırkağaç Kazasına bağlı Başgelenbe Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuş ve mezkûr nahiyenin Çarşı Camii Medresesinde fahri olarak talebe okutmuştur. 4 Şubat 1319'da Zevare Kazası Niyâbetine tayin olunmasından sonra buradan ayrılmıştır. 30 Teşrinisani 1321'de Zevare'den ayrılarak 12 Mayıs 1322'de Cebel-i Cezzar Niyâbetine tayin olunmuştur. 20 Haziran 1325'de buradan ayrılmıştır. 1 Şubat 1325'den itibaren de Sarayköy (Aydın) Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur.

9 Receb 1324'de uhdesine İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

10 Kânunisani 1327'de Sarayköy'den ayrılarak 1 Ağustos 1328'de Bozcaada Niyâbetine tayin olunmuşsa da harp dolayısıyle Çanakkale'ye avdet etmiş ve 17 Kânunisani 1329'da Ezine Kazası Kadılığına tayin olunmuştur.

2 Temmuz 1332'de de Koçhisar Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 68)

HASAN HAYRULLAH EFENDİ (İstanbul'lu)

Padişah imamlarından Hâfız Yusuf Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Beşiktaş İbtidaî ve Rüşti Mekteblerini bitirdikten sonra Anadolu Kazaskerlerinden Tokati-zâde Semahatlü Ahmet Efendi'den ulûm-i Arabi'yi tederrüs etmiştir. İmtihanla Mekteb-i Nüvvab'a dahil olmuş ve 22 Rebiulaher 1314'de 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

13 Şaban 1300'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuştur.

19 Temmuz 1313'den 28 Haziran 1315'e kadar Ahî Çelebi Niyâbetinde bulunmuş ve bu tarihten itibaren de Galata Kadılığı uhdesine tevcih olunmuştur. 13 Eylül 1316'da Galata Kadılığından ayrılarak 1317 senesinin 21 Ağustos'undan 15 Teşrinievvel'ine kadar Çatalca, bu tarihten 20 Mart 1320'ye kadar Tekirdağ, 8 Teşrinievvel 1321'den 5 Eylül 1324'e kadar Biga, ve 21 Kânunievvel 1325'den 11 Teşrinievvel 1326'ya kadar Hüdavendigâr Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Hüdavendigâr Niyâbetinden ayrıldığı tarihten itibaren Rumeli Kazaskerliği Muavinliğine ve 1 Haziran 1327'de de Kassam-ı Umumi Müşavirliğine tayin olunmuştur.

Haiz olduğu ilmî rütbesi 21 Şaban 1311'de Hareket-i Altmışlı'ya, 25 Şevval 1314'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi olunup 1 Rebiulevvel 1317'de de Mahreç Mevleviyetini ihraz etmiştir. Biga Niyâbetinde iken yaptığı hizmetlerden dolayı 23 Rebiulaher 1324'de 4. rütbeden Osmanlı nişanı ile taltif olunmuştur.

23 Kânunievvel 1330'da müşavirlikten ayrılarak tekrar Galata Kadılığına tayin olunmuştur. İkiyıl sonra da (10 Cemazielevvel 1334'de) İrade-i Seniyye kararı ile Berat-ı Şerif'e nâil olmuştur. **(c. 3, sh: 136)**

HASAN HAYRULLAH EFENDİ (İstanbullu)

Huzur-i Hümâyûn Ders-i Şerif Mukarrirlerinden Malatyalı Muhammet Feyzi Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Gülhane Askerî Rüştiyesini bitirdikten sonra hususî surette ders görmüş ve girdiği Mekteb-i Nüvvab'tan 3 Cemazielaher 1316 tarihinde 4. sınıf şehâdetnâmesi almıştır. Arapça, farsça ve fransızca bilirdi.

11 Şevval 1301 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuştur. 1 Ramazan 1302 (1 Haziran 1301) de tarîk maaşına nâil olmuştur. 17 Nisan 1316'da Gönen Kazası Niyâbetine

tayin olunmuştur. 28 Mart 1318'de buradan ayrılmıştır. 14 Haziran 1319'dan 23 Mayıs 1321'e kadar Bandırma, 12 Mayıs 1322'den 19 Şubat 1324'e kadar Akçaabad, 7 Haziran 1325'den 17 Mayıs 1327'ye kadar Biga Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Babasından müntekil Gümüş Liyakat Madalyasını haizdir.

İlmî rütbesi 11 Ramazan 1323'de İbtidaî Altmışlı'ya ve 21 Rebiulaher 1328'de de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi olunmuştur.

25 Şubat 1328'den 11 Ağustos 1330'a kadar ikinci defa olarak Bandırma Niyâbetinde bulunduktan sonra 1 Eylül 1330'da Aydın Vilâyeti Merkez Kadılığı Müşavirliğine tayin olunmuş ve 16 Teşrinievvel 1337'de İzmir Yunan Komiserliğince vazifesine son verilmiştir. Ve işgal edilen yerler dışına çıkması Yunanlılarca kendisine bildirilmiştir.

25 Rebiulaher 1340'da Bilâd-ı Hamse Pâyesi uhdesine tevcih olunmuştur.

24 Kânunisani 1338'de Üsküdar Kadılığı Müşavirliğine tayin olunup 22 Kânunisani 1339'da ise İstanbul İsti'naf Müdde-i Umumiliğine geçmiştir. (c. 2, sh: 337, dosya: 1127?)

HASAN HİLMİ EFENDİ (Amasralı)

El-Hac Mehmet Zühtü Efendi'nin oğlu olup 1276 h. senesinde Bartın Kazasının Amasra Kasabasında doğmuştur. İstanbul'da Ayasofya Camii Dersiâmlarından Safranbolulu Hüseyin Hamid Efendi'nin derslerine devam ederek 18 Cemazielaher 1305'de icâzet almıştır.

28 Teşrinievvel 1302'de İstanbul Bâb Mahkemesine kâtib olarak girmiş ve 13 Ağustos 1324'de ilâve memuriyet olarak da Sicillat-ı Şer'iyye Muhafaza Memur Muavinliğine tayin olunmuştur.

Uhdesine 25 Zilkade 1316'da tevcih buyurulan Bursa Müderrisliği, 1 Zilkade 1322'de İbtidaî Dahil'e ve 11 Receb 1325'de de İzmir Pâye-i Mücerredine terfi olunmuştur. (c. 4, sh: 121/1, dosya: 313?)

EL-HAC HASAN HİLMİ EFENDİ (Burdurlu)

Sipahi Hâfız-zâde Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1268 h. senesinde Burdur'da doğmuştur. Beldenin müftüsü Sofizâde Hasan Hüsnü Efendi'den okuyarak icâzet almıştır.

15 Haziran 1308'den 13 Haziran 1319'a kadar Burdur Livası Eytam Müdürlüğünde bulunduktan sonra 13 Mart 1322'den 15 Ağustos 1324'e kadar Beşiri, 23 Şubat 1324'den 8 Şubat 1325'e kadar Eğridir Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kudât'tan 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi aldıktan sonra 15 Nisan 1327'de Bayındır Niyâbetine tayin olunmuştur. 24 Mart 1329'da Bayındır'dan ayrılmıştır.

1 Eylül 1332 (1916) de emekliye sevk edildi. (c. 3, sh: 220, Dosya nu: 1219)

HASAN HİLMÎ EFENDİ (Göreleli)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup «Hacı Halîloğlu» adı ile yâd olunurdu. 12 Haziran 1284'de Görele'nin Daylo Karyesinde doğmuştur. Görele'de Hasan Hoca Medresesinde Balioğlu Hacı Hüseyin Efendi'den bir müddet ders görmüş ve 1308'de İstanbul'a gelip Papazzâde Mustafa Çelebi Medresesine kayd ve kabul olup Ödemişli Mustafa Fehmî Efendi'den 1318 h. de (Haziran 1316) icâzet almıştır.

3 Haziran 1318'den itibaren memleketinde bulunan Daylo Karyesinde ders okutmağa başlamıştır.

Eylül 1318'de Daylo Karyesi müderrisliğine resmen tayin olunup 12 odalı bir medrese bina etmiştir. Uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur. (Dosya: 3461)

EL-HAC HASAN HİLMÎ EFENDİ (Gümülçineli)

Tüccardan Emîn Ağa'nın oğlu olup 1253 h. senesinde Gümülçine'de doğmuştur. İstanbul'da Sudûr-i İzâm'dan Semahatlü Şerîf Muhyiddin ve Halid Efendilerden ve Ders Vekili Ahmet Asım, Faziletlü Abdülkerîm Şevket ve Hâfız Gâlip Efendi'lerden arabî ve dinî ilimleri tahsil ederek icâzet almıştır. Akabinde Fatih Camiinde ders okutup icâzet vermeğe başlamıştır.

Ramazan 1296 (Eylül 1295) de Huzûr-i Hümâyûn Ders-i Şerîf Muhatablığında bulunmuş ve 1 Teşrinisani 1304'de Meşihatça Buhari-i Şerîf okutma vazifesi verilmiştir. 10 Şubat 1305'de Meclis-i Mesalih-i Talebe Azâlığına tayin olunmuştur. Ayrıca bu tarihte Hırka-i Saadet'te Buharî okutma vazifesi de verilmiştir.

Uhdesine 7 Zilhicce 1285'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 23 Receb 1290'da Hareket-i Hariç'e, 21 Cemazielaher 1293'de İbtidaî Dahil'e, 9 Zilkade 1294'de Musıla-i Sahn'a, Ramazan 1299'da Mecidî Nişanı (4. rütbeden), 11 Muharrem 1301'de Hareket-i Altmışlı'ya, 2. Zilkade 1303'de 4. rütbeden Osmanlı Nişanı, 21 Muharrem 1304'de Musıla-i Süleymaniye ve 9 Zilhicce 1307'de Hamise-i Süleymaniye rütbeleri tevcih olunmuştur.

Mekke Mollası ve Anadolu Kazaskeri olduktan sonra Ramazan 1319 (1901) da Rumeli Kazaskeri oldu. Huzur derslerinde 1313'e ka-

dar muhatap ve bu tarihten 1320'ye kadar mukarrirlik yapmıştır. 24 Ekim 1319 (16 Şaban 1321) de vefat etmiştir. (c. 1, sh: 3)

HASAN HİLMÎ EFENDİ (Hadımlı)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1283 malî yılında Hadım Kazasının Pirlerkondu Karyesinde doğmuştur. İstanbul'da Sultanahmet Medresesinde ikamet ve ilim tahsil ederek 1317 h. senesinde icâzet almıştır.

35 yaşında olduğu hâlde Rebiulaher 1320 senesinde Çanakkale'ye bağlı Ayvacık Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. Mayıs 1326'da Bozcaada Müderrisiliğine naklen tayin olunmuştur. (Dosya: 3941).

HASAN HİLMÎ EFENDİ (Ordulu)

Karaosmanlı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1279 h. tarihinde Ordu Kazasının Ebu'l-Hayr Nahiyesinin Kestane Karyesinde doğmuştur. 1299'da tahsil için Amasya'ya gitmiş ve Erzurumlu Ömer Rüştü Efendi'den icâzet almıştır. (1308 h. de). Ömer Rüştü Efendi'den ferâiz'den aldığı icâzet yanında, 1309'da Samsunlu Mehmet Efendi'den de tekmil-i nuseh ederek 1311 h. de icâzet almıştır. 1317 h. senesinde ruûs imtihanını kazanarak ders okutmağa başlamıştır.

1 Mart 1316'dan itibaren dersiâm olarak Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır. Ağustos 1322'de Hareket-i Hariç'e terfi buyurulmuştur.

Fatih Camiinde «Kadı Beyzavî» ve «Buharî» okutup talebe yetiştirirken 17 Mart 1331'de vefat etmiştir: 30 mart 1915. (Dosya: 601)

HASAN HİLMÎ EFENDİ (Ordulu)

Eyüb-zâde Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1254 h. senesinde Ordu'nun Ulubey Nahiyesinde doğmuştur. Vezirköprü'de beş sene okuyup 1280 h. de İstanbul'a gelip Karaağaç-Yalvaçlı Halil Hilmi Efendi'den üç sene okuyup Meclis-i Tetkîkat-ı Şer'iye Azâsından Mahmut Kâmil Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. 1295 h. tarihinde icâzet almıştır.

39 yaşında iken Fetvâhane Pusula Odasına dahil olmuştur: (1294 h.). 1295 h. tarihinde Beyazıt Camiinde dersiâmlığa başlamıştır. 6 Zilhicce 1298'de Ordu Niyâbetine tayin olunmuştur. Şaban 1302'de Kelkit, Zilkade 1306'da tekrar Ordu ve Cemazielevvel 1310'da İçel Sancağı Niyâbetine tayin olunmuştur. İçel'den avdeti ile Fetvâhane Müsevvit Muavinliğine tayin olmuştur: (18 Teşrinievvel 1309) (Dosya: 4)

HASAN HİLMİ EFENDİ (Pazarlı)

Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Atina (Pazar) Kazasında doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Ahmet İslâm ve Eğinli Hacı Hâfız Efendi'lerden Arabî ilimleri tahsil etmiş ve Trabzon'a giderek Müftü Medresesinde Hacı Mehmet Kâmil Efendi'den de ders görmüştür. Ve sonunda icâzetnâme almıştır.

16 Şubat 1315'den 6 Mayıs 1320'ye kadar Trabzon'da Zeytinlik mahallesi İbtidaî Mektebi Muallimliğinde bulunmuş ve 31 Ağustos 1321'de Pazar Kazası Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 20 Ağustos 1326'da Maçka Kazası Nâibliğine tayin olunmuş ve 5 Ağustos 1329'da buradan ayrılmıştır.

Ayrılış sırasında Trabzon'da dâva vekilliği yapıyordu. (c. 6, sh: 250).

HAFIZ HASAN HİLMİ EFENDİ (Rusçuklu)

İsmail Ağa'nın oğlu olup 1288 h. senesinde Bulgaristan'ın Rusçuk Kazasında doğmuştur. İstanbul'a hicret ederek «Cumartesi Pazarı» yakınında Mirmirân Hasan Paşa Mektebinde okuyup kıraat-ı aşere ve seb'ayı bitirmiş ve 1 Şaban 1309'da icâzetnâme almıştır. Fatih Dersiâmlarından Kuşadalı Musa Kâzım ve Çekmeçe'li İsmail Efendi'lerden ulûm-i âliyeden Molla Câmi ve ğâliyeden Halebî ve Mülteka ve Filibe'li Hüseyin Efendi'den de Feraiz tahsil etmiştir.

24 Eylül 1308'den itibaren Maliye-i Beyt'ül-Mâl Kassamlığı Kâtibliğine tayin olunmuş ve mezkûr kassamlığın lâğvı ile Eylül 1325'den itibaren de Tetkik-i Mesahif ve Müellefat-ı Şer'iye Meclisi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 5 Şubat 1327'de Sicil Kalemi Kâtibliğine tayin olunmuş ve 8 Nisan 1339'da Makriköy (Bakırköy) Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin olunmuştur.

19 Receb 1324'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunup 1 Ramazan 1329'da ise Hareket-i Dahil'e terfi olunmuştur.

Mümaileyh 2 Kânunievvel 1341'de vefat etmiştir: 2.12.1925. (c. 4, sh: 52, dosya: 189)

HAFIZ HASAN HİLMİ EFENDİ (Sinoplu)

Vezirköprü'de Bakla Köyünde sâkin çerkes muhâcirlerinden ve ulemâdan Osman Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde Sinop'un İncirpınar Köyünde doğmuştur. Babasından bir müddet okumuş ve İstanbul'a gelerek Bayezit Dersiâmlarından Göynüklü Mustafa Zühtü Efendiden ders görerek Mısır'a gitmiştir. Cami'ul-Ezher Medrese-

sinde Hoca İbrahim Berağî'nin derslerine devamla «Ecrumiye» ve «Elfiye» tederrüs ve Mehmet Hanefi Efendi'den de «Cezeri» okumuştur.

Mekteb-i Hukuk'a girmişse de gözlerinden rahatsız olduğundan bu tahsili bırakmıştır.

Mısır'dan döndükten sonra eski hocası Mustafa Zühtü Efendi'nin derslerine devama başlamış ve 15 Rebiulaher 1322'de icâzet almıştır.

16 Cemazielevvel 1322'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur.

6 Kânunievvel 1311'de Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 16 Receb 1322'de Süleymaniye Camii 5. Müezzinliğine tayin olunmuştur.

Mezkûr Kâtiblikte iken Nâib İbrahim Hilmi Efendi ile mahkeme hüccetlerinde tahrifat yaptıkları gerekçesi ile muhakeme olundularsa da mümaileyh 7 Mart 1333'de beraat etmiştir. (c. 2, sh: 251)

HASAN HİLMÎ EFENDİ (Şavşatlı)

Zürrâdan İbrahim Ağa'nın oğlu olup 1271 h. senesinde Şavşat'ta doğmuştur. Babası aslen Ahıskalıdır. 1286 tarihinde tahsil için Kars'a azimetle Göncüoğlu Medresesinde meşâhir-i ulemâdan İsmail Efendi'den ders okumağa başlamıştır. 1291 rumîsinde tahsilini ikmâl için İstanbul'a gelmiştir. Bahr-i Sefîd Tetimme-i Sâlise Medresesine kayt ve kabul olunmuştur. Fatih Dersiâmlarından Ahıskalı Ali Rıza Efendi'den 1303'de icâzet almıştır.

1304'de Fetvâhâne'de imtihan olarak «Kürsüşeyhliği» uhdesine tevcih olunmuştur.

1 Kânunievvel 1304'de Aksaray Valide Camii Kürsü Şeyhliğine tayin olunmuştur. Bu tarihten sonra sıra ile 1 Mart 1305'de Dolmabahçe Valide Sultan, 1 Ağustos 1305'de Rumelihisarı, 6 Kânunisani 1309'da Beşiktaş Süleymaniye, 16 Kânunisani 1312'de Rami Çiftliği, 1 Ağustos 1325'de Beylerbeyi ve 21 Kânunievvel 1325'de Üsküdar Valide Sultan Cami'leri Kürsü Şeyhliklerine tayin olunmuştur.

15 Teşrinisani 1336'da Süleymaniye Camii Kürsü Şeyhliğine tayin olunmuştur.

Fatih Dersiâmlarından ve Süleymaniye Camii Kürsü Şeyhi iken 18 Ağustos 1338'de vefat etmiştir: 1922. (Dosya: 880)

HASAN HİLMİ EFENDİ (Torullu)

İsmail Hakkı Efendi'nin oğlu olup 18 Eylül 1290 senesinde To-

rul Kazasının Farfara Karyesinde doğmuştur. 1313 senesine kadar Torul Merkez Medresesinde okumuş ve 1314'den 1321'e kadar Gümüşhane'deki Kanuni Sultan Süleyman Medresesinde dinî ilimleri tahsille liva müftüsü Mehmet Hakîm Efendi'den 23 Nisan 1322'de icâzet almıştır. 39 yaşında olduğu hâlde 8 Temmuz 1329'da Torul Kazası Seyyar Müderrisliğine tayin olunmuştur. (2468 numaralı dosya)

HASAN HULKÎ EFENDİ (Kayserili)

Sâbık Kayseri Müftüsü ve Musıka-i Hümâyûn Arapça Muallimi Mes'ud Efendi'nin oğlu olup 1282 h. senesinde Kayseri'de doğmuştur. Babasından ders görüp Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi alarak neş'et etmiştir.

14 Nisan 1311'den 27 Mart 1314'e kadar Develi, 14 Nisan 1315'den 23 Mart 1317'ye kadar Sungurlu ve 25 Mart 1318'den 1 Eylül 1320'ye kadar Nevşehir Kazaları Niyâbetleri ile Hukuk Mahkemeleri reisliklerinde bulunmuştur. 8 Mart 1321'de Hademe-i Hassa-i Şâhâne ve Musika-i Hümâyûn Arapça Muallimliğine tayin olunmuştur.

25 Safer 1325 senesinde Bilâd-ı Hamse pâyesine nâil olduğu gibi aynı yılın 2 Rebiulevvelinde 3. rütbeden Osmanlı Nişanına nâil olmuştur.

13 Teşrinisani 1324'de Emlâk-ı Hümâyûn Komisyon Azâlığına tayin olunduğu gibi Selâtîn-i Behişt-nuşîn Hazerâtının terekelerini tahrîr ve duyûn-ı müsbitelerini hükümden sonra tenfîze memur kılınmıştır.

10 Eylül 1325'de Beyoğlu Bidayet Mahkemesi Azâlığına tayin olunmuş ve 12 Kânunisani 1326'da Dersaadet Bidayet Mahkemesi Azâlığına naklolunmuştur. 1 Eylül 1327'de ise Evkaf Nezareti Hukuk Müşavirliğine tayin olunmuştur.

2 Nisan 1330'da Fetvâ Eminliği Muavinliğine tayin olunmuş ve 9 Cemazielaher 1333'de Haremeyn-i Muhteremeyn Pâyesi ile taltif olunmuştur. 16 Zilhicce 1336'da uhdesine terfian İstanbul Pâye-i Refi'i tevcih olunmuştur. 10 Mayıs 1336'da Meclis-i Tetkîkat-ı Şer'îye Azâlığına tayin olunmuştur. 9 Kânunievvel 1336'da ise Temyîz Mahkemesi Azâlığına naklen tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 212)

HASAN HULUSÎ EFENDİ (Araçlı)

Türkmenoğlu İsmail Ağa'nın oğlu olup 1259 h. senesinde Araç Kazasının Eğdir Nahiyesinin Okçular Köyünde doğmuştur.

İstanbul'da Dersiâm Sinoblu Ahmet Nazîf Efendi'den ders gö-

rüp 1295 h. senesinde icâzetnâme almıştır. 1297 h. senesinde imtihanı kazanarak Beyazıt Camiinde ders vermeğe başlamıştır.

Beyazıt Camiinde ders okutup icâzet veren mümaileyh tekaüte ayrıldıktan sonra memleketine avdet etmiş ve köyü olan Okçular Köyünde 4 Eylül 1337'de vefat etmiştir. (Hanım'ın adı Zeliha Hanım'dır.) (c. 7, sh: 144/1,dosya: 3249)

HASAN HÜSNÜ EFENDİ (Alâiyyeli)

Müderrisinden Reyhan-zâde Mustafa Şifâ Efendi'nin oğlu olup 1264 h. senesinde Alâiyye'de doğmuştur. Babasından sarf ve nahiv okuduktan sonra Cami'ul Ezher'de ve Konya'da tahsil görerek icâzet almıştır.

30 Ağustos 1288'de 100 kuruş vakfiyesi bulunan Alâiyye'de Kırk Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur. 21 Temmuz 1292'de Alâiyye Müftüsü olmuştur.

3 Cemazielevvel 1297'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur.

19 Safer 1318'e kadar burada aynı vazifelerle istihdam olunmuştur. (c. 1, sh: 41)

HASAN HÜSNÜ EFENDİ (Azdavaylı)

Mahmut Beşe oğlu Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1277 h. de Daday Kazasının Azdavay Nahiyesinin Alacak Karyesinde doğmuştur. Topçuoğlu Camii avlusunda bulunan Sumhiyye Medresesi'ne dahil olup Hacı Mehmet Zühtü Efendi'den Kânunievvel 1300'de icâzet almıştır.

Mezkûr Medresede Fıkıh Müderrisliğine başlamıştır. Teşrinisani 1329'da 300 kuruşluk maaşa nâil olmuştur. (Dosya: 652)

HACI HASAN HÜSNÜ (Sultanoğlu) EFENDİ (Eğridirli)

Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Eğridir'de doğmuştur. Mekke'de ve Mısır'da Arapça ile Hadîs okumuş ve Üsküdar'da Selîmiye Hankâhı'nda Mesnevi tahsil ederek icâzet almıştı. Mekteb-i Kudât'ta komisyon kararı ile imtihan olarak 8 Şubat 1327'de 5. sınıf ehliyetnâmesi almıştır. Ayrıca Kudüs'te (Mescid-i Aksâ)da ders okumuştur.

1 Haziran 1324'den 21 Mayıs 1326'ya kadar Üçle (Çalû) Kazası niyâbetinde bulunduktan sonra 3 Haziran 1328'de Beyrut'a bağlı Merciiyyûn Kazası niyâbetine tayin olunmuştur. Fakat 6 ay sonra buradan azl olunmuştur.

Malta (Adası) Şehbenderhânesi İmamlığına 10 Şubat 1328'de

tayin olunmuşsa da ilmiyeye yakışmayan kılık-kıyafeti ve kîyl'ü-kâl ashâbından olmasından nâşi 10 Kânunisani 1329'da mezkûr imamlıktan ayrılmıştır.

1 Kânunisani 1331'den itibaren «Müstehikkîn-i Ricâl-i İlmiye Tertibi»nden maaş almaya başlamıştır. (c. 3, sh: 9/1, dosya: 1217?)

HASAN HÜSNÜ EFENDİ (İbradılı)

Asâkir-i Şâhâne yüzbaşılarından Mehmet Nureddin Ağa'nın oğlu olup 1275 h. senesinde İbradı Kasabasında doğmuştur. Hususî muallimden arapça, farsça ve fen ilimleri okumuştur.

25 Haziran 1293'de Mahfel-i Şer'iyat Kâtibliğine tayin olunmuştur. 2 Eylül 1296 tarihinde Dazkırı Nahiyesi Niyâbet vekâletine tayin olunup 10 ay kaldıktan sonra 25 Mart 1298'den 8 Eylül 1300'e kadar Karapınar, 200 Temmuz 1302'ye kadar Erbaa, 24 Teşrinievvel 1304.e kadar Hadım, 24 Mayıs 1305'den 8 Ağustos 1307'ye kadar Karaağaç-Yalvaç, 9 Teşrinisani 1308'den 13 Mayıs 1311'e kadar saniyen Hadım, Mayıs 1313'den 14 Nisan 1315'e kadar Akdağ, 22 Nisan 1316'dan 2 Nisan 1318'e kadar Beyşehir, 18 Kânunievvel 1318'den 24 Ağustos 1320'ye kadar Ünye, 30 Kânunisani 1320'den 21 Teşrinisani 1322'ye kadar Kirmasti (Mustafakemalpaşa), 22 Kânunisani 1323'den 21 Kânunievvel 1325'e kadar Urla Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Mümaileyh'e 15 Cemazielaher 1318 tarihinde İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih olunmuştur.

1 Nisan 1326'dan 11 Mart 1328'e kadar Kikler Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve 17 Kânunisani 1328'de Çal Kazası Kadılığına tayin olunmuştur.

30 Nisan 1330 tarihinde Çal Kazası Kadılığından ayrılmış ve 10 Mayıs 1330 tarihinden itibaren de tekaüde sevk olunmuştur. (c. 1, sh: 340, dosya: 766?)

HASAN LÂMİĞ EFENDİ (Cizreli)

Tüccardan Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Cizre'de doğmuştur. Diyarbakır Dâr'ül Muallimîn'inden mezun olduktan sonra İstanbul'da Bayezit Dersiâmlarından Mustafa Efendi'den ders görüp 1317 h. tarihinde icâzetnâme almıştır. Dâr'ül Fünûn Ulûm-i Diniye Kısmı'na devam ederek 1321 ve 1322 seneleri zarfında ikmâl ederek pekiyi derecede mezuniyet şehâdetnâmesi almıştır. 1325 h. senesinde açılan ruûs imtihanında liyakatını isbat ederek Beyazıt Camiinde ders okutmağa başlamıştır.

İlm-i Nahv'a ait «Muîn'ut Tullâb fî's-Suali ve'l-Cevab» adında matbu bir eseri vardır.

30 Agustos 1323'de müderrislik maaşı tahsis olunup 1 Eylül 1325'-de Medâris Müfettişliğine tayin olunmuştur.

1 Rebiulevvel 1329'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuştur. Akabinde Mardin Sancağından Meclis-i Mebusan Azâlığına intihab olunmasından dolayı müfettişlikten ayrılmışve 1 Mayıs 1328'de maaşı kesilmiştir. Fakat 23 Temmuz 1328'-de meclisin seddi üzerine mebusluktan ayrılmıştır. Üçüncü devre intihabında 9 Temmuz 1330'da tekrar mebus olmuş ve Bitlis Mebusu olarak meclise girmiştir.

1 Teşrinisani 1330'da Medâris-i Talîye 6. Sınıf Mantık Müderrisliğine ve akabinde Huzur Dersleri Muhatabhğına tayin olunmuş ve 25 Ramazan 1334'de ilmî rütbesi Sahn Müderrisilğine terfi olunmuştur.

11 Teşrinievvel 1331'de adı sonradan «Medrese-i Süleymaniye»ye kalbedilen Medrese'tül Mütehassısın Şâfiî Fıkhı Müderrisliğine tayin olunmuştur. Mebusluğu meclisin feshi olan 21 Kânunievvel 1334'e kadar devam etmiştir. Medrese'tül İrşad «Vâizîn» Şubesi 2. Sınıf Kelâm Müderrisliğine tayin olunmuştur. (25 Teşrinisani 1335)

Ağustos 1340 (1924) de vefat etmiştir. İki kızı ve iki oğlu vardır. (c. 6, sh: 245, dosya: 3686?)

HASAN NAZIM EFENDİ (Ercişli)

Şeyh Ahmet bin Şeyh Mehmet Efendi'nin oğlu olup 19 Şubat 1263'de Van vilâyetine bağlı Erciş Kazasının Pirömer Karyesinde doğmuştur. 20 sene Adilcevaz Kasabasında ve sonradan Malazgirt, Garzan ve Kars taraflarındaki medreselerde okumuştur.

Meşrutiyette Diyadin Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. Meşrû mâzeretlerine binaen bu kazanın müftülüğüne gidememiş ve Eleşkirt Kazası Rüştiye Mektebine 1. Muallim tayin olunmuştur.

18 Eylül 1327'de Bayezit Sancağı Müderrisliğine tayin olunmuştur. 29 Teşrinievvel 1328'de Erzurum Valiliğinden gelen bir tezkereye göre müderris Hasan Efendi'nin Karakilise Kazası Müderrisi Hacı Mehmet Şerif Efendi ile becayişleri yapıldığı ifade olunmuştur. Böylece Hasan Nazım Efendi Karakilise Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 360)

HASAN RECEP EFENDİ (Batumlu)

Numan Efendi'nin oğlu olup 1258 h. senesinde Batum'a bağlı

İçare Kazasının Maçhel Kasabasında doğmuştur. 1271 h. tarihine kadar memleketinde okuyup bu tarihten sonra Kayseri'ye hicret edip burada El-Hac Mehmet Salih ve El-Hac Dursun Efendi'lerden ders görüp 1284 h. tarihinde icâzet almıştır. 1286 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Süleymaniye civarında Dökmeci-i Ulâ Medresesine kayd ve dahil olup Dağıstanlı El-Hac İbrahim En-Natıki Efendi'nin derslerine dahil olup 1290 h. de icâzetnâme almıştır.

1288 h. senesinde Süleymaniye Camiinde ders okutmağa ve 1305 h. tarihinde icâzet vermeğe başlamıştır. 1291 h. senesinde ruûs imtihanına girmiş ve imtihanda muvaffak olarak İstanbul ruûsuna nâil olmuştur.

Ramazan 1310 h. senesinde Huzur Dersleri Muhatablığına tayin olmuş ve iki adet 4. rütbelerden Mecidî ve Osmanlı Nişanlarına nâil olmuştur.

5 Şubat 1297'de Mahfel-i Şer'iyyat Muavinliğine tayin olmuş ve kendi ifadesine göre Meclis-i Eytam Azâsı bulunan bir zâtın Şeyh'ül-İslâm'ı iğfali üzerine bu vazifeden münfasıl olmuştur. 1 Ağustos 1306'da Meclis-i Tetkîkat-ı Şer'iye Azâlığına tayin olmuştur. 20 Kânunievvel 1307'de ise Beşiktaş Niyâbetine tayin olunmuştur. 16 Eylül 1313'de Davutpaşa Nâibi olmuş ve 1 Şubat 1314'de Meclis-i Eytam Azâlığına tayin olmuştur. 10 Mart 1321'de Mahfel Şer'iyyatçılığına tayin olmuştur.

Fatih Camii mucîz dersiâmlarından ve Hamise-i Süleymaniye İstanbul Müderrislerinden olan Ahiskalı Hasan Receb Efendi 27 Mayıs 1324'de vefat etmiştir: (1908). (dosya ve terceme-i hâl varakası: sayı: 1)

HASAN RIF'AT EFENDİ (Giritli)

Molla İbrahim Zekeriyya Ağa'nın oğlu olup 1283 h. senesinde Girit'in Resmo Kasabasında doğmuştur. Resmo'da ibtidaî'yi ve Limni'de rüştiyeyi bitirmiş (11 Mayıs 1302) ve Resmo Müftüsü İzzet Salih Efendi'den mültekâ, halebi, ferâiz ve dürer tederrüs etmiştir.

19 Temmuz 1302'den 9 Ağustos 1314'e kadar iki defa Resmo Mahkeme-i Şer'iyyesi İkinci Kâtibliğinde bulunmuş ve Mart 1315'den Şubat 1316'ya kadar Karaburun, 1 Nisan 1316'dan 23 Eylül 1316'ya kadar Balyanbolu ve 28 Mart 1318'den 20 Şubat 1319'a kadar Kozak Nahiyeleri niyâbetlerinde bulunmuştur.

15 Temmuz 1324'de İzmir Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 25/1, dosya: 1741?).

HASAN SADEDDİN EFENDİ (Aksekili)

«Molla Halilzâde» şöhreti ile mâruf nüvvab'tan Hüseyin Şükrü Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde Akseki'de doğmuştur. Rüştiyeyi (Konya) Ereğli'sinde bitirdikten sonra hususî muallimden dini dersler yanında hesap ve tarih okumuştur. İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Ödemişli Mustafa ve Rif'at Efendilerin tedris halkasına dahil olmuş ve âdâb, akâid, mültekâ, dürer ve ferâiz tahsil etmiştir.

26 Teşrinievvel 1301'den 5 Teşrinievvel 1303'e kadar Ilgın, 30 Nisan 1304'den 5 Ağustos 1306'ya kadar Gediz, 15 Teşrinievvel 1306'dan 12 Haziran 1307'ye kadar Bigadiç kazaları Şer'iye Mahkemeleri kâtibliğinde bulunmuştur. 9 Temmuz 1307'den 11 Ağustos 1308'e kadar Şuhut ve 1 Mart 1309 tarihine kadar da Kikler (Dinar) nahiyeleri niyâbetinde bulunmuştur. 16 Mayıs 1312'den 1 Haziran 1315'e kadar Söke Kazası Şer'iye Mahkemesi niyâbetinde bulunduktan sonra 13 Eylül 1316'da Konya'da Hamidiye niyâbetine tayin edilmiştir. 1318'de buradan ayrılarak 25 Ağustos 1319'da Arapkir niyâbetine tayin olunmuştur.

16 Cemazielevvel 1322 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur. Kânunisani 1321'de Arapkir'den ayrılmıştır. 1 Eylül 1324'den 5 Nisan 1326'ya kadar Akdağmadeni niyâbetinde bulunmuştur. 14 Cemazielaher 1328 tarihinde Mekteb-i Kuzat'ta icra kılınan imtihanda isbat-ı ehliyet ederek 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.

16 Kânunisani 1326'da Develi Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 13 Teşrinisani 1327'de Gediz Kazası Niyâbetine tayin olunmuş ve 27 Haziran 1331'de buradan infikâk etmiştir. **(c. 1, sh: 392)**

HASAN SABRİ EFENDİ (Artvinli)

«Koçoğlu» denmekle maruf olup, Hâfız Mehmet Efendi'nin oğludur. 1274 rumî senesinde Artvin'e bağlı Berte Nahiyesinde doğmuştur. Artvin'de müderris Mahmut Efendi'den üç sene kadar Orta Camii Medresesinde ders görüp 1291 tarihinde İstanbul'a gelerek Fatih civarında Tâbhâne Medresesine kayt olmuştur. Burada Merzifonlu El-Hac Hâfız Mustafa Efendiden ders görüp 1311 tarihinde icâzetnâme almıştır. Bu esnada Fatih Camii dersiâmlarından Mehmet Hilmi Efendiden de «Kaside-i Bürde» okumuştur. 1299 tarihinde Bâb-ı Meşihat'ta imtihan olarak «Tarik Kadılığı» imtihanını kazanarak 1311'de Baş-Kurşunlu Medresesinde açılan ruûs imtihanında başarı sağlayarak taşra müderrisliği hakkını kazanmıştır.

22 Haziran 1318 tarihinde Batum'un Ruslar tarafından işgali ile ailesiyle beraber o tarihte hicret edip yerleştiği Şile Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. 15 Temmuz 1326 (28 Temmuz 1910). Ayrıca Şile'de Hacı Kasım Camii bitişiğindeki medresenin müderrisliği de uhdesine tevdi olunmuştur. 1 Teşrinievvel 1325'de Şile Müderrisi olmuştur. 1 Temmuz 1334'de yaş haddini doldurduğundan tekaüde sevk olunmuştur.

10 Teşrinisani 1338'de dört kişilik ailesine eytamiye bağlandığından bu tarihten evvel vefat etmiş olması gerekir: 1922. (Dosya: 3887)

HASAN SABRİ EFENDİ (Beypazarı'lı)

Ankara Merkez Niyâbeti'nin izharı üzere mahalli ulemâdan Hacı Boncukluzâde Hüseyin Sabri Efendi teşekkül eden imtihan heyeti huzurunda isbat-ı ehliyet ederek Beypazarı Müderrisliğine inhâsı uygun görülmüştür : (1 Eylül 1328). 1 Nisan 1329'da vefat etmiştir: 1.4.1913. (Dosya: 619)

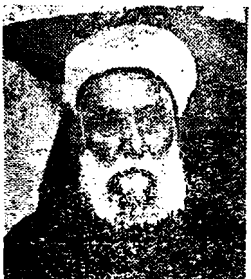

EL-HAC HASAN SABRÎ EFENDİ (Hadımlı)

Seyyitlerden, Hasan Fakihzâde Seyyit Abdülbaki Efendi'nin oğlu olup 1273 h. senesinde Hadım'da doğmuştur. İstanbul'da Meşihât-ı Ulyâ Müsteşarı Abdülkadir Raşit Efendi'den dinî ilimleri tahsil edip icâzet aldığı gibi Dâr'ül-Muallimîn'e girerek 1 Eylül 1304'de iyi derecede şehâdetnâme almıştır. 1307 tarihinde ruûs imtihanında başarı göstererek Bayezit Camiinde tedris ve neşr-i ulûm'a başlamıştır.

Arapça ve Farsça'nın yanında Fransızca da bilirdi.

«İkaz'ül-Mü'minîn fî Redd'il-Salîbin» adlı bir eseri te'lif ve neşr ettirmiştir: (Ahmet Matbaası, İstanbul: 1331)

Beyazıt Camiinde ders vermeğe başlaması ile 8 Kânunisani 1308'de dersiâmlık maaşı almağa başlamıştır.

1 Mart 1319'da Tetkik-i Müellefât-ı Dinîye Heyeti Azâlığına tayin buyurulup 1 Haziran 1327'de Emvâl-i Eytam İdaresi Meclis Azâlığına tayin olunmuş, fakat 1 Teşrinisani 1328'de tekrar eski vazifesine iade edilmiştir.

Müderrisinden olmakla 7 Zilhicce 1313'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 21 Rebiulevvel 1321'de İbtidâî Dahil'e, 21 Rebiulaher 1328'de Hareket-i Dahil'e terfi olunmuş-

tur. 1293 harbinde Sırbistan'da Asakîr-i Muâvene-i İlmiye 2. Taburu erleri meyanında harbe iştirak edip yaptığı hamasî mücadeleden dolayı madalya ile taltif edilmiş ve ders verdikten sonra icâzet verdiğinden 28 Zilkade 1322 tarihinde Altın Liyakat Madalyası ve 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ile taltif olunmuştur.

12 Ağustos 1331'de Müellefat Azâlığından azl edilmiş ve 18 Mart 1332'de tekrar bu azâlığa tayin olunmuştur. 11 Mart 1335'de Şûrâ-i Evkaf Azâlığına tayin olunmuştur. 1333'de Huzûr Derslerine muhatap tayin edildi. 1338'e kadar Huzur Derslerine devam etti.

1929'da vefat etmiştir. **(c. 6, sh: 6 ve c. 4, sh: 181)**

HASAN ŞEVKİ EFENDİ (Hezargradlı)

İbtidaî Mektebi Muallimi Osman Vehbi Efendi'nin oğlu olup 28 Mayıs 1270'de Hezargrad Kazasının Eğerci Karyesinde doğmuştur. Kânunisani 1283'de Hezargrad'da Debbağhâne Medresesinde müderris Hocazâde Süleyman Efendi'den arabî dersler ve Hoca Abdullah Lebibî Efendi'den de sülûs ve nesih hatlarını öğrenip Kânunisani 1289'da İstanbul'a gelmiştir. Kalkandelenli Receb Rüştü Efendi'den de tekmil-i nuseh ederek 27 Şubat 1302 senesi perşembe günü icâzetnâme almıştır.

1 Nisan 1306'da ruûs maaşına nâil olup Fatih Camiinde dersiâmlığa başlamıştır. 24 Eylül 1318'de icâzet vermeğe başlamıştır. Bundan nâşi bir adet altın madalya ile 4. rütbeden Osmanlı ve 3. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan olunmuştur. 18 Teşrinievvel 1325'de Fatih Bahr-i Sefîd Çifte Baş-Kurşunlu Medresesinde müderris olarak ders okutmağa başlamıştır.

İlmî rütbesi 9 Safer 1311'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine, 1 Cemazielaher 1318'de Hareket-i Hariç'e, 9 Zilkade 1325'de İbtidaî Dahil'e terfi buyurulmuştur.

12 Kânunievvel 1327'de vefat etmiştir: 1911 **(Dosya nu: 185)**

HASAN TAHSİN EFENDİ (Ergirili)

Ca'fer Ağa'nın oğlu olup 1292 h. senesinde Ergiri'de doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelip Şehrî Ahmet Efendi'den ders gördüğü gibi Mekteb-i Nüvvab'a da devam ederek 15 Receb 1321'de 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır. Türkçe, arapça ve arnavutça bilirdi.

Mektebten neş'et ettikten sonra 7 Eylül 1320'den 17 Ağustos 1322'ye kadar Menemen, 1 Teşrinievvel 1324'den 30 Ağustos 1327'ye

kadar Tire Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuş ve 28 Nisan 1328'de Sivrihisar Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur.

21 Eylül 1329'da Sivrihisar'dan ayrılmıştır. **(c. 3, sh: 161)**

HASAN TAHSİN EFENDİ (Erzurumlu)

Jandarma teğmeni hâfız Şerîf Efendi'nin oğlu olup 1304 h. senesinde (13 Mart 1303) Erzurum'da doğmuştur. Erzurum ve İstanbul medreselerinde ders okuyup icâzet aldığı gibi imtihan olarak alay imamlığı intihabnâmesi de almıştır. Mekteb-i Kudât'a girerek buradan mezun olmuştur.

9 Nisan 1327'de Anadolu Kordonu Defter-i Hakanî Kalemi mülâzimliğine tayin olunmuştur. Aynı yılın 1 Haziranında Taşra Senedât Kalemi mülâzım sınıfına naklen tayin edilmişse de devam etmediğinden 1 Teşrinievvel 1327'de kaydı silinmiştir.

2 Ağustos 1329'da Erzurum'a bağlı Kığı kazası, 12 Mayıs 1330'da Eleşkirt, 17 Kânunievvel 1331'de İspir, 31 Mayıs 1332'de İncesu ve 2 Şubat 1332'den itibaren de Develi Kazaları Kadılıklarına tayin olunmuştur. **(c. 5, sh: 60, dosya: 652?)**

HASAN TAHSİN EFENDİ (Harputlu)

Eski nâiblerden Karamehmet-zâde Mustafa Sabri Efendi'nin oğlu olup 1278 h. senesinde Harput'ta doğmuştur. Harput'ta İshakpaşa Medresesinde dört sene ilim tahsil etmiştir.

1 Mart 1297'den 1 Teşrinisani 1303'e kadar Elâzığ Bidâyet Mahkemesi mülâzımlığında bulunmuş ve Erzurum Bidâyet Mahkemesi mülâzımlığına tayin olunmuştur. 1 Temmuz 1306'da Elâzığ'a tekrar geri dönmüştür. 1 Teşrinisani 1306'da İskenderun Bidâyet Mahkemesi 2. Kâtibliğine tayin olunmuştur. 8 Kânunievvel 1307'de Saiteli Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuştur. Ağustos 1310'da Karapınar, 1 Mart 1312'de Besni, 11 Şubat 1313'de Çarsancak, 7 Mart 1317'de Osmancık, 29 Teşrinievvel 1319'da Havsa, 28 Kânunievvel 1321'de Pötürge, 11 Eylül 1324'de Arapkir Kazaları Niyâbetlerine tayin olunmuştur.

13 Şevval 1311'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunup 27 Receb 1321'de İbtidaî Dahil'e terfi etmiş ve 22 Zilhicce 1320'de Nikel Hicaz Demiryolu Madalyasına nâil olmuştur.

Arapkir Kazası Niyâbetinden ayrılış tarihi olan 3 Eylül 1329'dan itibaren ma'zûliyet maaşı kendisine tahsîs kılınmıştır. **(c. 5, sh: 167, dosya: 1142?)**

HASAN TAHSİN EFENDİ (İbradılı)

Esnaftan Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1269 h. senesinde Akseki'nin İbradı Kasabasında doğmuştur. İbradı'da ilk tahsilinden sonra 9 sene İbradı medreselerinde sarf ve nahiv ile mantık okuduktan sonra Kırşehir'e gitmiş ve orada tahsilde iken iki sene Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğinde bulunmuştur. Akabinde İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Ömer Hilmi Efendi'den de üç sene ders okumuştur.

1 Haziran 1297'den 5 Nisan 1298'e kadar Loma, bu tarihten 19 Teşrinievvel 1302'ye kadar Niksar, 20 Teşrinievvel 1302'den 8 Teşrinievvel 1304'e kadar Kaş, 12 Teşrinisani 1305'den 21 Teşrinisani 1307'ye kadar Bor, 17 Haziran 1309'dan 27 Mayıs 1311'e kadar Eğridir, 26 Teşrinievvel 1312'den 16 Teşrinievvel 1314'e kadar Tefenni, 17 Mayıs 1316'dan 16 Kânunisani 1318'e kadar Uluborlu, bu tarihten 24 Kânunievvel 1320'ye kadar Karaağaç-Yalvaç, 16 Mart 1322'den 21 Ağustos 1324'e kadar Ilgın ve bu tarihten 20 Temmuz 1327'ye kadar Bozdoğan Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

20 Temmuz 1328'de Koçhisar Kazası Kadılığına tayin olunmuş ve 8 Ağustos 1330'da Bozdoğan kadılığından ayrılmıştır. Bu tarihten itibaren mâzûl addedilmiş ve Eylül 1333'de tekaüte sevk olunmuştur. (c. 5, sh: 175, dosya: 1431)

HASAN TAHSİN EFENDİ (Kütahyalı)

1243 sene-i hicriyesinde (1243 sene-i mâliye) Kütahya'da tevellüd ettiği nüfus tezkere-i Osmâniyesi'nde muharrerdir. Mehmet Ağa'nın oğludur.

Beyazıt Cami-i Şerîfi dersiâmlarından müteveffâ Hâzım Efendi'den ulûm-u âliye ve âliye tahsil ederek icâzetnâme almıştır. Arapça ve türkçe tekellüm ve kitabet ederdi.

1 Nisan 1281 senesinde ruûs maaşına nâil olmuştur. 1288 Ramazanında (Kânunievvel 1287) Huzur-i Hümâyûn Ders-i Şerif Muhatablığına memur olmuştur. 3 Eylül 1288'de Meşihat-penahî Buharî Hocalığına tayin olunmuş ve 23 Teşrinisani 1304'den 2 Haziran 1305'e kadar İstanbul Bâb Mahkemesi Muavinliğinde bulunmuştur. 22 Mayıs 1306'da Havass-ı Eyüp Mevleviyeti uhdesine tevcih edilince Buhari-i Şerîf hocalığından ayrılmıştır. 11 Mayıs 1307'de mezkûr mevleviyetten ayrıldığı gibi Huzur Dersleri Muhatablığından afv olunmuştur. 20 Kânunievvel 1308'den 5 Nisan 1311'e kadar Cisr-Ergene (Uzunköprü) Niyâbetinde bulunup 28 Kânunisani 1311'de Mürefte Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 2 Rebiulevvel 1312'de 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ile taltif olunmuştur. (c. 1, sh: 83)

HASAN TAHSİN EFENDİ (Pazarlı)

«Sarımuslihzâde» denmekle mâruf olup Ali Efendi'nin oğludur. 1296 h. senesinde Atina (Pazar) Kazasında Lâmko köyünde doğmuştur. Pazar kazasına bağlı Apso Köyü Medresesinde akâid'e kadar ders okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Ayasofya Camiinde Dersiâmdan Abdülkadir Raşit Efendi'den ikmâl-i nuseh ederek 15 Cemazielaher 1317 tarihinde icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan da 8 Şubat 1325'de 4. sınıf niyâbet tezkeresi almıştır.

4 Ağustos 1324'de Elmalı Kazası Niyâbetine tayin olunmuş ve 15 Kânunievvel 1325'de yerine başkasının tayini ile buradan ayrılmıştır. 24 Ağustos 1326'dan 2 Ağustos 1328'e kadar Ordu, 15 Teşrinievvel 1328'de Adilcevaz Kazası Niyâbetine tayin olunmuşsa da memuriyet mahalline gitmemiş ve 15 Temmuz 1329'da Arapkir Kazası Kadılığına, 10 gün sonra da yerine başkasının tayini ile 29 Ağustos'ta Karadeniz Ereğlisi'ne Nâib olarak tayin olunmuştur. (c. 1, sh: 239/1, dosya: 1065?)

HASAN TEVFİK EFENDİ (Sultanyerili)

Gümülçine Livasına bağlı Sultanyeri Kazasının Terzopren Karyesindeki medresede müderrisken 1280 h. tarihinde vefat eden Hüseyin Efendi'nin oğludur. 1271 h. tarihinde doğmuştur.

1289'da İstanbul'a gelip Yenibahçe yakınında Lütfüpaşa adı ile mâruf Defterdar Ahmet Çelebi Medresesi'ne dahil olmuştur. Burada ikametle Kalkandelenli Receb Rüştü Efendi'den okuyup 1304 h. senesinde icâzet almıştır.

1 Teşrinievvel 1304'de müderrislik maaşı ile Fatih Camiine dersiâm tayin olunmuştur.

27 Zilkade 1308'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunup 1 Rebiulaher 1318'de Hareket-i Hariç'e ve 11 Safer 1322'de İbtidaî Dahil'e terfi buyurulmuştur.

Fatih mucîz dersiâmlarından ve İbtidaî Dahil İstanbul müderrislerinden iken 4 Eylül 1327'de vefat etmiştir: 1911. (Dosya: 205)

HASAN VEHBİ EFENDİ (Eğridereli)

Dersiâmdan Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1306 h. senesinde Edirne'ye bağlı Eğridere Kazasında doğmuştur. İstanbul'a gelip Fatih Dersiâmlarından Eğridereli Hâfız Mehmet Efendi'den ders görüp 1328 h. senesinde icâzet aldığı gibi müdâvim bulunduğu Dâr'ül-Fünûn-i Osmanî Hukuk Şubesinden 6 Rebiulevvel 1331'de iyi derecede mezuniyet ruûsuna nâil olmuştur.

1 Teşrinisani 1326'dan itibaren Talebe-i Ulûm Tevzi-i Muhassasat kâtibliğine tayin olunmuş ve 10 Mart 1328'de Eytam Müdürlüğü 3. sınıf kâtibliğine tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 119/1)

HASAN VEHBİ EFENDİ (Eğridereli)

İbtidaî mektebi muallimlerinden Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Eğridere Kasabasının Kocaaliler Köyünde doğmuştur. İstanbul'da Fatih Dersiâmlarından Hasan, Muğlalı Ali Rıza ve Alasonyalı Hacı Ali ve Hâlis Efendilerden tahsil görerek icâzet almıştır.

6 Temmuz 1322 tarihinde Cisr - Mustafapaşa Kazası (Uzunköprü) Cemâat-ı İslâmiyesi tarafından mezkûr kazada bulunan medresede müderris olarak intihab olunmuş ve aynı yıl içinde Meşihat'ça da beldenin müftülüğüne tayin olunmuştur. (c. 2, sh: 155)

EL-HAC HAFIZ HASAN ZİHNÎ EFENDİ (İstanbullu)

Abdüllâtif Ağa'nın oğlu olup 1290 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Hususî muallimden hıfz-ı Kur'an ve dinî tahsil görmüştür.

Şubat 1303'de İlmîye Kalemine dahil olmuş ve 29 Temmuz 1309'da Vilâyet Başkâtibliği Muavinliğine naklen tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1330'da bu vazifeden ma'zûl addedilmiş ve müftülük kâtibliklerinden birine tayini hususunda yapılan teklifleri kabul etmediğinden 24 Haziran 1341'den itibaren tekaüde sevk olunmuştur. (c. 4, sh: 230)

HASAN ZİYAEDDİN EFENDİ (Nallıhanlı)

«Çelebi-Yusufzâde'ler» denmekle mâruf olup Mehmet Efendi'nin oğludur. 1 Nisan 1277 senesinde Nallıhan'da doğmuş. Köyün adı ise Ömer Şeyhler köyüdür. Köyünde sıbyan mektebini bitirdikten sonra 1295 h. senelerine kadar Mihaliccik ve Mudurnu Medreselerinde ders okuduktan sonra İstanbul'a gelerek 1296 h. tarihinden itibaren de Hoca Üveys Medresesine kayt olmuştur. Bayezit Camii Dersiâmlarından Ahmet Ziyaeddin Efendi'nin tedris halkasına sahil olup 1306 h. senesinde icâzetnâme almıştır. Merhum Gümüşhaneli El-Hac Eş-Şeyh Ahmed Ziyaeddin Efendi'nin seyr-i sülûküne devamla 1303'de Ramuz'dan ve Nakşibendî Tarikatı'nın Halidî kolundan da 1304 h. senesinde hilâfet ve icâzet eylediğini kendisi terceme-i hâlinde ifade etmiştir.

1307 h. senesinde memleketi olan Nallıhan'da Hacı Mehmet Ağa Medresesinde Müderrisliğe başlamış ve icâzet vermiştir. 25 Cema-

zielevvel 1326 tarihinde Meşihat'ça Nallıhan Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur.

Nallıhan Naibi Mehmet Saadeddin Efendi'nin yazılı ifadesine göre 17 Safer 1330 (23 Kânunisani 1327) Pazartesi günü vefat etmiştir: (1912). **(Dosya: 609)**

HASBÎ EFENDİ (Ergirili)

Ergirili Mamanzâde Arşi Efendi'nin oğlu olup 1288 h. senesinde Ergiri'de Palurdoz Karyesinde doğmuştur. İstanbul'da Fatih Dersiâmlarından Şehrî Ahmet Efendi'nin derslerine devam ederek icâzet aldığı gibi, Mekteb-i Nüvvab'tan da 3 Şuban 1322'de 5. sınıf şehâdetnâmesine nâil olmuştur.

15 Teşrinisani 1320'den 25 Teşrinievvel 1322'ye kadar Bodrum, 1 Nisan 1323'den 10 Mart 1325'e kadar Leskovik ve 27 Ağustos 1325'den 5 Ağustos 1327'ye kadar Soma Niyâbetlerinde bulunmuştur. Salihli Kazası Niyâbetine tayini yapılmışsa da 10 Temmuz 1328'de Haymana kazası niyâbetine naklolunmuştur. Bu kazada uzun müddet kaldığından şikâyetler vuku bulmuş ve bunun üzerine 4 Eylül 1332'de Zor Sancağına bağlı İşare Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. **(c. 3, sh: 162)**

HAYREDDİN EFENDİ (Ergirili)

Eyüp Ağa'nın oğlu olup 1287 h. senesinde Yanya'ya bağlı Ergiri Sancağında Tekiye Karyesinde doğmuştur. Ergiri'de İskendol Medresesinde beldenin müftüsü Abdülhamid Efendi'den ulûm-i diniye tederrüs ettikten sonra İstanbul'a gelip Fatih Camii Dersiâmlarından Gümülçineli Hacı Ali Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olmuş ve icâzetmâne almıştır. Mekeb-i Nüvvab'ı da 9 Şaban 1327'de bitirerek şehâdetname almıştır.

15 Kânunievvel 1325'de Elmalı Kazası Niyâbetine tayin olunmuş ve müddet-i örfîyesi hitamında 24 Teşrinievvel 1327'de ayrılmıştır. 24 Haziran 1328'den 22 Kânunievvel 1329'a kadar Gördeş Kazası Niyâbetinde bulunmuştur. **(c. 3, sh: 79/3, dosya: 1427?)**

HAYREDDİN EFENDİ (Komanolu)

Haydar Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Kosova Vilâyetinin Komano Kazasının Nikoştak Karyesinde doğmuştur. Mart 1302'de Üsküb'te Gazi İsa Bey Medresesi'nde ders okumağa başlamış ve 1313 h. senesinde İstanbul'a gelerek Fatih Akdeniz Başkurşunlu Med-

resesinde ikametle dinî ilimleri tahsile başlamıştır. Haziran 1318'de icâzet almıştır.

İcâzetini müteakıb Komano Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. 9 sene kadar burada müderrislik edip âhiren İstanbul'a gelmiştir. 3 Teşrinisani 1326'da İştip Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 4706)

HAYREDDİN EFENDİ (Trablusşam'lı)

Tüccardan Hacı Kasım Efendi'nin oğlu olup 1304 h. senesinde Trablusşam'da doğmuştur. Ebhâ Medresesi Müderrisi Hüsnüzâde Şeyh Mehmet Efendi'den tahsil görüp 1 Rebiulevvel 1330 tarihinde icâzet almıştır.

6 Eylül 1330'dan 7 Teşrinisani 1331'e kadar Trablusşam'da Kıyye Mahallesindeki İbtidaî Mektebi Muallimliğinde bulunmuş ve 11 Teşrinisani1331 'de Trablusşam Mahkeme-i Şer'iyyesi Mukayyıtlığına tayin olunmuştur. (c. 2, sh: 255, dosya: 3078?)

HAFIZ HAYRÎ EFENDİ (İstanbullu)

Muhzîr Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1299 h. senesinde İstanbul'da Beykoz'da doğmuştur. Fatih Camiinde ders okumuştur.

1 Eylül 1319'da Beykoz Şer'iyye Mahkemesi İkinci Kâtibliğine tayin olunmuş ve 15 Ağustos 1322'de Dâvurpaşa Mahkemesi Kâtibliğine naklen tayin olunmuştur. Eylül 1325'de tekrar Beykoz'daki eski vazifesine dönmüştür. 31 Ağustos 1336 tarihinde «devlet-i ebedmüddet» Osmaniye'nin mevcudiyetinin bekâsı için takip edilecek siyasete muğayir harekâtta bulunduğundan vazifesinden azledilmiş ve fakat ma'dûriyeti göz önüne alınarak 10 Teşrinisani 1336'da eski vazifesi olan Beykoz Kazası Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğine iadeten tayin olunmuştur. (c. 6, sh: 288, dosya: 2928?)

HAYRULLAH EFENDİ (Ergirili)

Ashâb-ı alâkadan Arslan Bey'in oğlu olup 1282 h. senesinde Ergiri'nin Mescid Mahallesinde doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek mucîz dersiâmlarından Gümülçineli Ali Rıza Efendi'nin derslerine devama başlamış ve icâzet almıştır. 12 Cemazielevvel 1315'de Mekteb-i Nüvvab'tan 3. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır. Arnavutça ve Rumca bilirdi. Türkçe ve Arapça tekellüm ve kitabet ederdi.

20 Mart 1315'den 26 Şubat 1316'ya kadar Alaşehir, 24 Haziran 1318'den 2 Haziran 1320'ye kadar Milâs, 23 Mayıs 1321'den 1 Mayıs 1323'e kadar Draç, yine 9 Nisan 1325'den 19 Mart 1327'ye kadar ikin-

ci defa olarak Draç Kazaları Niyâbetlerinde bulunduktan sonra 5 Haziran 1327'de Siroz Sancağı Niyâbetine tayin olunmuştur. Harp dolayısıyle İzmir'e hicret etmiş ve Teşrinisani 1328'den itibaren açıkta kalmıştır.

2 Nisan 1332'de İrade-i Seniyye mucibince Dörtyol Kazası Kadılığına tayin olunmuştur.

Milâs Kazası Niyâbetinde iken hizmetinden dolayı uhdesine İbtidaî Altmışlı Bursa Müderrisliği rütbesi tevcih olunmuştur. (c. 3, sh: 130)

HAFIZ HİLMİ EFENDİ (Göynüklü)

Ulemâdan Şerif-hoca-zâde Hâfız Nazif Efendi'nin oğlu olup 1302 h. senesinde Göynük Kazasının Çeşme Mahallesinde doğmuştur. Göynük Medresesinde sarf ve nahiv okuduktan sonra İstanbul'da Fatih Camii dersiâmlarından Mustafa Safvet Efendi'nin halka-i tedrîsine dahil olup 17 Cemazielaher 1332'de icâzetnâme almıştır. Hususî olarak Fetvâ Emini Muğlalı Ali Rıza Efendi'den ilm-i kelâm ve mantık dersi okumuştur. 14 Safer 1337'de ukdesine İstanbul Ruûsu tevcih olunmuştur. Dâr'ül-Hilâfet'il-Âliyye Medresesinden 5 Cemazielevvel 1337 (6 Şubat 1335) tarihinde iyi derece ile mezun olmuştur.

1 Kânunievvel 1334'de Muhallefat-ı Umumîye Kassamlığı 4. sınıf kâtibliğine tayin olunmuş ve 1 Haziran 1336 tarihinde müderris olarak Meşihat'ca tayin olunmuştur. (c. 7, sh: 93, dosya: 4280?)

HİLMİ İSMAİL EFENDİ (İbradılı)

Feyzemir-zâde Es'at Efendi'nin oğlu olup 1301 h. senesinde İbradı Nahiyesinin Balâ Karyesinde doğmuştur. Bozkır'da rüştiyeyi bitirip İstanbul'a gelmiş ve ilim tahsil ederek icâzet almıştır. Fakat Çırçır yangınında şehâdetnâmelerini kaybetmiştir.

14 Eylül 1324'den 27 Nisan 1327'ye kadar Kuyucak Nahiyesi Niyâbetinde bulunmuş ve akabinde Yumurtalık Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 7/1, dosya: 3353?)

HÜSEYİN EFENDİ (Beyanabadlı),

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1262 h. senesinde Ankara'ya bağlı Beyanâbad Kazasında doğmuştur. 25 yaşında iken İstanbul'a gelip Nuruosmaniye Medresesine kayd olmuştur. Bayezit Camiinde dinî ilimleri okuyarak 1303 h. senesinde Göynüklü Es-Seyit Hacı Ali Raik Efendiden icâzet almıştır.

1319 h. senesinde uhdesine Devriyye Ruûsu (Müderrisliği) tevcih olunmuştur. Daha önce 5 Muharrem 1303'de Kızıltaş Camii İmamlığına tayin olunmuştu. Terceme-i hâl tezkeresine göre 30 Mayıs 1326'ya kadar mezkûr imamlıkta bulunmuştur.

5 Muharrem 1310'da uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur. (Dosya ve terceme-i hâl varakası: 3)

MOLLA HÜSEYİN EFENDİ (Bitlisli)

«Hevendzâde» adı ile iştihar etmiş olup Aziz Efendi'nin oğludur. 1280 h. senesinde Bitlis'in Hersan Mahallesinde doğmuştur.

Meşâhir-i ulemâdan ve nakşî meşâyihinden «Norşinli Hazret» namı ile iştihar etmiş Ziyaeddin Mehmet bin Abdurrahman Et-Tahi Hazretlerinden icâzetname almıştır. (İcâzetnâme fotokopisi) (1) 19 Teşrinievvel 1329'da Bitlis Merkez Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 904)

Bitlisli Molla Hüseyin Efendi hakkında oğlu Ahmet Bedi' Ergün şu malûmatı verdiler:

«Babam müderris tayin olunmadan evvel Bitlis İsti'naf Mahkemesi Azâlığında uzun zaman bulunmuştur. Taş Camii ve Kuru-bulak Medreselerinde müderrislik yapıyordu. Sonradan «müderris-i umumî» olmuştur. İcâzet aldığı Muhammet Ziyaeddin Efendi Nakşibendî Tarikatı Şeyhi idi. Maddî ve manevî feyzini kâmilen şeyhinden almış ve müşarünileyh'ten istihlâf etmiştir. Umumî harbte hocası Muhammet Ziyaeddin Efendi ile Bitlis'te Poran, Malâ-şeref, Çirli, Melefan ve Âl-i Yunus aşiretlerini toplayarak harbe iştirakle Ruslar'la harp etmişlerdir. Erzurum'a gelerek Pasin Ovalarına kadar harbe iştirak ettiler, fakat sonradan tedricî olarak geri çekilmeye mecbur oldular ve Bitlis'e kadar geldiler. Rus Muhasarasında şehri müdafaa ettiler. Bu esnada tifo'ya yakalanan Molla Hüseyin Efendi 1332 (1916) senesinde bu hastalıktan vefat etmiştir.»

HÜSEYİN EFENDİ (Boyabadlı)

Hoca Ali Efendi'nin oğlu olup 1276 h. senesinde Boyabad'da doğmuştur. Pederinden Kur'an-ı Kerîm'i hıfz ettikten sonra İstanbul'a gelmiş ve Atıf Bey'den dinî ve arabî dersleri tederrüs ederek icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan da 12 Cemazielevvel 1315 tarihinde 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi alarak neş'et etmiştir.

Mektebten mezun olduktan sonra 14 Şubat 1313'den 24 Kânuni-

(1) 21 numaralı vesikaya bakınız.

sani 1315'e kadar Tirebolu, 19 Mart 1316'dan 22 Haziran 1318'e kadar Perviçoz, 17 Kânunisani 1318'den 21 Haziran 1321'e kadar Derne, 27 Mart 1322'den 1 Haziran 1324'e kadar Eğridere ve 28 Kânunievvel 1324'den 7 Kânunievvel 1326'ya kadar Ustromça Niyâbetlerinde bulunmuştur. 13 Mart 1327'de Demirhisar Niyâbetine tayin edilmişse de harp dolayısiyle bir sene kadar burada kalmış ve 13 Mayıs 1329'da Siirt Livası Kadılığına tayin olunmuştur. 27 Haziran 1331' de Medine-i Münevvere Kadılığı Müşavirliğine naklolunup iki sene sonra müddeti hitamında Medine'de kalması İrade-i Seniyye kararı ile temdit edilmiştir: (27 Şaban 1335) (c. 5, sh: 48)

DALKILIÇ HÜSEYİN EFENDİ (Dedeağaçlı)

Hafız Şakir Efendi'nin oğlu olup 1295 h. senesinde Dedeağaç kazasında doğmuştur. Haziran 1310'da rüştiyeyi bitirerek İstanbul'a gelmiş ve Fatih Dersiâmlarından Hâfız Hüseyin Necmeddin Efendi'den dini ilimleri itmam ederek 1327 h. senesinde icâzet almıştır.

Dedeağaç'ta tedrîs-i ulûm ile meşgul olmuş ve Balkan Harbi dolayısiyle İstanbul'a avdet etmiş ve 9 Nisan 1329'da Yozgat'a bağlı Sorgun Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 220/1, dosya: 3817?)

HACI HÜSEYİN EFENDİ (Demirçili)

Ömer Hulûsî oğlu Ali Efendi'nin oğlu olup 1268 h. senesinde Manisa'ya bağlı Demirci Kazasında Durhasanhoca Köyünde doğmuştur. Demirci, Simav ve Uşak kazalarında sarf, nahiv, mantık ve fıkıh tahsilinden sonra İstanbul'a gelmiştir. Süleymaniye Dersiâmlarından İbrahim Kadrî Efendi'den ders görüp 1297 h. senesinde icâzet almıştır.

1298 h. senesinde Biga Kazası Hacı Emîn Ağa Medresesi Müderrisliği ile kütübhanesinin «hâfız kütüb» lüğü uhdesine tevcih lunmuş ve yine Biga'nın Mîrahor Hacı Mustafa (diğer adı ile Çarşı Camii) Medresesi Müderrisliği uhdesine inzimam olunmuştur. Burada 6 sene ders okuttuktan sonra Çanakkale'de Fatih'in yaptırdığı camiin 2. imamlığına 1305 h. de tayin olunmuştur. 1306 h. senesinde Biga Müftülüğüne tayin olunmuştur. Maaşsız müftülük vazifesini yaparken eskiden olduğu gibi burada bulunan iki medresenin müderrisliğini yapmaya başlamıştır. 30 Şaban 1315 (12 Kânunisani 1313) de Biga Müftülüğünden azlolunmuştur. 17 Ağustos 1314'den 12 Teşrinievvel 1316'ya kadar Ayancık Niyâbetinde bulunmuş ve 3 Receb 1318 (25 Teşrinievvel 1316) tarihinde Muallimhane-i Nüv-

vab'ta talebelerle beraber imtihana girerek 4. sınıf şehâdetnamesi almıştır.

Niyâbet şehâdetnâmesinden sonra 6 Mayıs 1317'den 4 Ağustos 1319'a kadar Genç Livası, 23 Mayıs 1321'den 27 Ağustos 1323'e kadar Eceabad ve 24 Teşrinisani 1325'den 1 Mart 1326'ya kadar saniyen Eceabad Niyâbetlerinde bulunmuştur. 18 Mayıs 1326'dan aynı yılın 8 Şubatına kadar Turgutlu ve 1 Mayıs 1327'de Çorlu Niyâbetine tayin olunmuştur. Fakat harp dolayısiyle 1 Kânunievvel 1328'de Çorlu'dan İstanbul'a avdet etmiştir.

28 Kânunisani 1330'da Çeşme Kazası Kadılığına İrade-i Seniyye mucibince tayin olunmuştur.

Teşrinisani 1333'e kadar Çeşme Kadılığında bulunmuş ve Mayıs 1334 (1918) de vefat etmiştir. (c. 4, sh: 281, Dosya nu: 1436)

HÜSEYİN EFENDİ (Eğridirli)

18 Mayıs 1326'da Antalya Müderrisliğine tayin olunmuş ve 4 Cemazielaher 1335'de uhdesine Hareket-i Dahil Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur.

Teşrinievvel 1341'de Antalya Vâizi bulunuyordu: 1925. (Dosya: 2637)

HÜSEYİN EFENDİ (Hopalı)

Hacı Mustafa'nın oğlu olup 1283'de Hopa'da doğmuştur.

12 Mayıs 1328'de Hopa Kazası Müderrisliğine tayin olmuştur. Bir müddet sonra «Bimarhâne»ye tedavi için gönderilip 5 Mart 1331'de vefat etmiştir: 1915. (Dosya: 1780)

HÜSEYİN ÂŞİR EFENDİ (İstanbullu)

Bilâd-ı Hamse pâyelilerinden «Pirlepeli-zâdeler» denmekle mütearif Mehmet Sami Efendinin oğlu olup 1284 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Göynüklü Mehmet Tevfik Efendi'den ilk bilgileri hususî surette, Aksaray'da Mahmudiye Rüştiyesinde dört sene müddetle tahsil gördükten sonra İçel Müftüsü Hacı Şakir Efendi'den nahiv ve mantık, Bayezit Camii Dersiâmlarından Ermenaklı Süleyman Sırrı Efendi'den ulûm-i âliye ve ğâliye'yi itmam ederek icâzet almıştır. 8 Şevval 1309'da Mekteb-i Nüvvab'ı bitirerek 4. sınıf Niyâbet Şehâdetnâmesi almıştır.

7 Haziran 1309'da Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Kalemine dahil olmuştur. 10 Teşrinievvel 1310'da tarîk maaşına nail olmuş ve 8 Haziran 1314'de İskeçe Niyâbetine tayin olunmuştur. 14 Ağustos 1316'-

da İskeçe'den ayrılarak 9 Nisan 1317'den 16 Temmuz 1319'a kadar Beykoz, 6 Mart 1320'den 12 Şubat 1321'e kadar Havass-ı Refia Mevleviyeti, 8 Mart 1322'den 19 Nisan 1324'e kadar İçel, 9 Şubat 1324'den 1 Kânunievvel 1325'e kadar Ma'mure'tül-Azîz ve bu tarihten itibaren 14 Temmuz 1327'ye kadar Konya Merkez Niyâbetlerinde bulunmuştur.

11 Muharrem 1313'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup ilmî rütbesi 1 Receb 1312'de Hareket-i Hariç'e, 17 Safer 1316'da İbtidaî Dahil'e, 1 Şevval 1319'da Sahn'a, 1 Cemazielaher 1320'da Musıla-i Sahn'a ve 21 Receb 1321'de Musila-i Süleymaniye raddelerine terfi buyurulmuştur. Yukarıda da zikr olunduğu üzere 6 Muharrem 1322 tarihinde Mahreç Pâyesinden Havass-ı Refia Mevleviyeti uhdesine tevcih olunmuştur.

15 Şevval 1317 tarihinde hizmetinden dolayı 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ile taltif olunmuştur.

Konya Niyâbetinden infisalinden sonra 1 Mart 1328'de mâzûl addedilmiş ve 12 Teşrinievvel 1329'da Kastamonu Merkez Kadılığına tayin edilmiştir. 2 Ağustos 1330'da Kastamonu'dan ayrılmış ve 12 Ağustos 1336'ya kadar Ankara Kadılığında bulunmuştur. 6 Eylül 1336'da Kuvvâ-i Milliye'ce Sivas Kadılığına tayin olunmuştur. 30 Haziran 1337'ye kadar burada kalmıştır.

İsti'dat ve gayretinden dolayı 13 Rebiulaher 1335 tarihinde uhdesine Haremeyn-i Muhteremeyn Pâyesi tevcih olunmuştur. **(c. 5, sh: 33)**

HÜSEYİN ATIF EFENDİ (İspartalı)

Kavukçuzâde Osman Efendi'nin oğlu olup 1284 h. senesinde Isparta'da doğmuştur. Isparta'da medrese tahsili görmüştür.

İlk defa Mart 1300 tarihinde Isparta Defter-i Hakanî Kalemine girmiş ve Şubat 1310'da Evkaf Müdür vekâletinde bulunmuştur. 1 Haziran 1327'de Kalecik Kazası Evkaf Müdürlüğüne tayin olunmuş ve Konya'ya bağlı Eğros Nahiyesi Niyâbetine 4 Teşrinievvel 1327'de tayin edilince buradan ayrılmıştır.

Uhdesine 18 Cemazielevvel 1323'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih ve 23 Muharrem 1335'de Hareket-i Hariçe terfi' olunmuştur. **(c. 5, sh: 229/1, dosya: 3317?)**

HÜSEYİN AVNİ EFENDİ (Arabkirli)

«Molla Hasan» nâmı ile ma'ruf Kara Mehmed-zâde Hoca Hasan Fehmi Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde Arabkir Kazasının Hazenek Karyesinde doğmuştur. İbtidaî ve Rüştiyeyi bitirdikten sonra Arabkir'de Ispanakçızâde Medresesinde müderris Mustafa Fevzi Efendi'den müretteb ulûm ve fünûnu tederrüs ederek 1303 senesinde icâzet almıştır. İstanbul'a gelerek Beyazıt Camii Dersiâmlarından Bayburtlu Hüseyin Hüsnü Efendi'den ve Şeyh'ül-İslâm Bodrumî Ömer Lütfü Efendilerden iki adet icâzet almıştır. İcra kılınan ruûs imtihanında isbat-ı ehliyet ederek dersiâm olmuş ve 1305'de Beyazıt Camiinde ders okutmağa başlamıştır.

15 sene kadar talebe-i ulûma ders okutup icâzet verdikten sonra 1320 senesinde Dâr'ül-Fünûn İlmi Kelâm Müderrisliğine, 1324'de Mclis-i Mesâlih-i Talebe Azâlığına, 1329 senesinde Fatih Sahn Medresesi Arap Edebiyatı Müderrisliğine, 1333'de Medrese-i Süleymaniye Müdürlüğüne (1) ve 1335 senesinde Dâr'ül-Hikmeti'l-İslâmiye Azâlığına tayin olunmuştur. Başta vekâleten olmak üzere 1335 senesinde Dâr'ül-Hikmeti'l-İslâmiye riyâsetine tayin olunmuştur.

Medreselerin ve Meşihat Makamının ilgası ile yukarıda mezkûr ilmî ve idarî faaliyetlerinden açıkta kalmış ve nihayet 1926 senesinde İlâhiyat Fakültesi «Hadis ve Hadis Tarihi» ile «İlm-i Kelâm» dersleri müderrisliğine tayin olunmuş, bilâhare bu fakültenin de kapatılması ile tekaüde sevk olunmuştur.

1330 senesinde Huzur Derslerine muhatap tayin olunmuş ve 1334 (1918) senesinde Mukarrirliğe terfi buyurulmuştur. Diğer müesseselerin kaldırılması gibi bu usulün de kaldırılması ile 1341'de bu vazifesi de son bulmuştur.

Âlim ve fâzıl bir zattı. Pek çok matbu eseri yanında basılmamış eserleri de vardır.

Ramazan ayında 11 Mayıs 1954 senesinde İstanbul'da vefat etmiştir. (Soyadı Karamehmetoğlu idi).

HÜSEYİN AVNİ EFENDİ (Bağdatlı)

Molla Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1278 h. senesinde Bağdat'ta doğmuştur. Bağdat medârisinde okuyup icâzet almıştır. Mantık,

(1) 1. cilddeki 1 ve 2 nolu vesikalara bakınız.

beyan ve ilm-i nahiv'e ait tab' olunmamış eserleri olduğu sicilinde mezkûrdur.

15 Teşrinievvel 1300 tarihinde Kerk Askerî Rüştiyesi Arapça Muallimliğine tayin olunmuş ve bu mektebin San'a'ya nakli üzerine oraya gitmekten içtinab etmiş ve 22 Haziran 1305'de istifa etmiştir. 31 Ağustos 1305'de Bağdat Şer'iye Mahkemesi Mümeyyizliğinden ayrılmışsa da 1 Mart 1307'de mezkûr mahkemenin başkâtibliğine tayin olunmuştur. 26 Eylül 1312'de Şamiye Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 16 Temmuz 1315'de Şamiye'den ayrılarak 13 Ağustos 1316'dan 17 Kânunisani 1318'e kadar Necef, 4 Nisan 1320'den 6 Eylül 1322'ye kadar Hayy, ve 18 Mayıs 1324'den 23 Kânunisani 1325'e kadar Bedre kazaları niyâbetlerinde bulunduktan sonra Bağdat Şer'iye Mahkemesindeki eski vazifesi olan Başkâtibliğine tayin olunmuştur.

Eylül 1305'den Ağustos 1306'ya kadar Sûk'uş-Şuyuh ve Kurna Kazaları Niyâbet vekâletlerinde bulunmuştur. (c. 2, sh: 427).

HÜSEYİN AVNÎ EFENDİ (Batumlu)

Molla Hüseyin oğlu Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1295 h. senesinde Batum'da doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Tokatlı Şakir Efendi'den 1320 h. tarihinde icâzet aldığı gibi, 17 Şaban 1330'da Medrese'tül-Kudât'tan pek-iyi derecede mezuniyet ruûsuna nâil olmuştur. Ders okutabilecek ehliyeti haiz olduğuna dair Ders Vekâletinin verdiği 3 Şaban 1328 tarihli ruhsatnâmeyi haizdir.

1 Teşrinievvel 1326 tarihinden itibaren müderrislik maaşı almağa başlamıştır. 25 Teşrinisani 1328'de Fetvâhane Müsevvit Mülâzimliğine ve 10 Teşrinievvel 1329'da ise başmülâzimliğine terfi etmiştir. 21 Kânunisani 1329'da ise 2. Sınıf müsevvitliğe terfi etmiştir.

4 Nisan 1333'de Adliye Nezareti Umûr-i Hukukiye Müdürlüğü Kalemi Tetkikat-ı Şer'iye Şubesi 1. sınıf kâtibliğine nakledilmiştir. 1 Teşrinievvel 1334'de Batum Müftülüğüne tayin olunmuştur. 1 Haziran 1336'da Fetvâhane İstifta Muharrirleri Reisliğine tayin olununca Batum'dan ayrılmıştır.

18 Eylül 1330'da Medâris-i Taliye 4. sınıf Fıkıh ve 1332'de Hanefî Fıkhı Müderrisliğine tayin edilmiş ve 15 Şubat 1339'dan itibaren de İbtidaî Dahil Medresesi Fıkıh Müderrisliğine tayin olunmuştur.

1 Kânunisani 1340'da faâl müderrislik vazifesinden herkes gibi ayrılmıştır.

İstanbul Cinayet Müddeiumumiliğine 1 Teşrinievvel 1340'da geçtiğinden dosyası oraya irsal edilmiştir. (c. 6, sh: 275, dosya: 25?)

HÜSEYİN AVNİ EFENDİ (Dâridreli)

Tüccardan Hacı Hasan Ağa'nın oğlu olup 1266 h. senesinde Dâridre Kazasında doğmuştur. Dâridre Medresesinde sarf ve nahiv okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Gümülçineli Hasan Hilmi Efendi'den ikmâl-i nuseh ederek icâzet almıştır. Türkçe, arapça ve farsça'nın yanında Pomakça da bilirdi.

7 Şevval 1292 h. senesinden itibaren Dâridre'de vâki' Pazaryeri Medresesi Müderrisliğine fahrî olarak beratla tayin olduğu gibi 14 Şaban 1311'de bu kazanın müftülüğüne fahriyen tayin olunmuştur. (c. 2, sh: 101)

HÜSEYİN AVNİ EFENDİ (Ergirili)

Karagözlüzâde, ashaâb-ı emlâktan Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup 1276 h. senesinde Yanya vilâyetinin Ergiri Sancağında Donavat mahallesinde doğmuştur. Medrese'de «Camî'»e kadar okumuş ve İstanbul'a gelerek mantık, meanî, fıkıh ve kelâm okumuştur. Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve 15 Şaban 1303'de 5. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

11 Şubat 1302'de Demirci Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 21 Şubat 1304'de ayrılıp 8 Mayıs 1306'dan 17 Nisan 1308'e kadar Permedî, 13 Ağustos 1308'den 5 Ağustos 1310'a kadar Mudanya, 12 Temmuz 1311'den 28 Ağustos 1312'ye kadar Yakova, 20 Haziran 1313'den 2 Ağustos 1314'e kadar Makri (Fethiye), 27 Haziran 1315'den 5 Haziran 1317'ye kadar Poğun, 24 Haziran 1318'den 27 Eylül 1320'ye kadar İskrapar, 27 Mayıs 1321'den itibaren de Ohrî Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. Ohrî'de lisân-i Osmanî yerine Arnavutça konuştuğundan 6 ay sonra buradan azlolunmuştur. 24 Teşrinievvel 1322'den 3 Eylül 1324'e kadar Bodrum, 21 Teşrinisani 1324'den 25 Temmuz 1325'e kadar Foçetîn (Aydın'a bağlı) ve 1 Teşrinisani 1326'da Kolvina kazası niyâbetine tayin olunmuştur. Fakat buradan çok geçmeden alınmış ve adlî muamelâtı olmayan bir kaza niyâbetine tayini için münasıp bir yer bulunana kadar açıkta bırakılmıştır. (c. 3, sh: 11)

HÜSEYİN AVNİ EFENDİ (Eskicumalı)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1288 h. senesinde Eskicuma'da (Cuma-i Atik'te) doğmuştur. Memleketinden hicret edip Bursa'nın Selimiye Karyesinde yerleşmiştir. 17 Eylül 1317'de Fâtih Dersiâmlarından İzmit'li Mustafa Efendi'den icâzet almıştır. Bursa'da ilimle meşgul-

ken 20 Şubat 1325'de Erdek Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Şubat 1339'da vefat etmiştir: 1923. (Dosya: 3127)

HÜSEYİN AVNÎ EFENDİ (Hemşinli)

«Nâibzâde» Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1295 h. senesinde Hemşin'de doğmuştur. Memleketinden Erzurum'a gidip orada Hoca Mustafa Efendiden akâid'e kadar ders görüp 1321 h. senesinde İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Erzurum Müftüzâdesi Ahmet Hamdi Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olarak 24 Zilkade 1325'de icâzetnâme almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan da 12 Şaban 1329' da 3. sınıf şehâdetnâmesi almıştır.

22 Nisan 1329'da Biga Kazası Nâibliğine tayin olunmuştur. 8 Kânunievvel 1331'de Mudanya Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. **(c. 5, sh: 47, dosya: 412?)**

HÜSEYİN AVNÎ EFENDİ (Köstenceli)

Hüseyin Bayraktarzâde Molla Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Köstence'de doğmuştur. Sultanselim'de ilk mektebi bitirdikten sonra Fatih Mülkiye Rüştiyesine girmiş ve sonradan terk etmiştir.

8 Kânunievvel 1303'de Evkaf Teftîş Kalemi Kâtibliğine girmiş ve 1 Eylül 1325'de Kassam-ı Umumi İkinci Kâtibliğine tayin olunmuştur.

9 Receb 1312'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunup 13 Cemazielaher 1315'de Hareket-i Hariç raddesine terfi ve 24 Zilhicce 1317'de 4. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif buyurulmuştur. **(c. 2, sh: 257)**

HÜSEYİN AVNÎ EFENDİ (Perşembeli)

«Hacı Müftüzâde» şöhreti ile mâruf Hacı Hüseyin Efendi'nin oğluolup 1294 h. senesinde Perşembe Kazasında doğmuştur. Babası vazifeli olacak ki İbtidai'yi Mecidözü ve rüştiyeyi Daday kazasında bitirmiştir. Bundan sonra İstanbul'a gelerek ders okumuştur.

Nisan 1319'da Koçhisar kazası Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olmuştur. Mayıs 1321'den Kânunisani 1322'ye kadar Eğridir Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğinde bulunmuş ve 21 Mayıs 1324'e kadar da Ayancık Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğinde bulunmuştur.

Uhdesine 1 Rebiulevvel 1322'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisli-

ği ruûsu tevcih olunmuş ve Receb 1324'de İbtidaî Dahil'e terfi olunmuştur.

17 Şaban 1328'de Mekteb-i Kudât'ta imtihan olarak 5. sınıf ehliyetnamesi aldıktan sonra 6 Eylül 1326'da Tercan Kazasına Nâib olarak tayin olunmuştur. 9 Şubat 1328'de buradan ayrılmıştır. 21 Eylül 1329'da Nusaybin Kadılığına, 7 Kânunisani 1329'da Midyat ve 2 Teşrinievvel 1331'de de Pasinler Kazaları Kadılıklarına tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 222, dosya: 873)

HÜSEYİN AVNÎ EFENDİ (Uluborlulu)

Zürra'dan Durmuşali Ağa'nın oğlu olup 1301 h. senesinde Uluborlu'nun Senirkent Nahiyesinde doğmuştur. Dersiâm Tokatlı Şakir Efendi'den ders görüp icâzet aldıktan sonra Medrese'tül-Kudât'tan 12 Şaban 1331 (3 Temmuz 1329) de iyi derece ile mezuniyet rûûsuna nâil olmuştur.

Mezuniyetini müteakip 10 Eylül 1329'da Revanduz Kazası kadılığına tayin olmuştur. 30 Temmuz 1330'da Şadra'tül-İmare Kadılığına naklolunmuş fakat bir ay sonra da istifa etmiştir. İstifasını müteakıp Necef'ül-Eşref Kadılığına tayin olunmuştur. 25 Haziran 1333'de Raşiya Kazası kadılığına tayin olunmuş ve memuriyet mahallinin istilâya uğraması üzerine memleketi olan İsparta'ya gitmiş ve oradan da İstanbul'a gelmiştir.

23 Şubat 1336'da Alaşehir Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. (c. 5, sh: 235, dosya: 764?)

HÜSEYİN AVNÎ EFENDİ (Viçeli)

Mutanikoğlu Ali Ağa'nın oğlu olup 1296 h. senesinde Rize'nin Viçe Nahiyesinde doğmuştur. İstanbul'a gelerek Fatih Camiinde Kelâm'a kadar ders okuyup Dâr'ül-Fünûn Ulûm-i Diniye Şubesine girmiş ve iki sene sonra rahatsızlığı sebebiyle terk-i tahsil etmiştir.

8 Haziran 1329'da Ordu'ya bağlı Aybastı Nahiyesi Niyabetine tayin olunmuş ve 21 Teşrinievvel 1329'da Hemşin Nahiyesi Niyâbetine naklen tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 113/1, dosya: 3981)

HÜSEYİN AVNÎ EFENDİ (Yozgatlı)

Tüccardan Yazılıtaşlıoğlu Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Yozgat'ta doğmuştur. İstanbul'da Alasonyalı. Hacı Ali Efendi'den ulûm-i âliyeyi tederrüs ederek 1318 h. senesinde icâzetnâme almıştır. 9 Ağustos 1323'de Dâr'ül-Fünûn-i Osmanî Ulûm-i Diniye Şubesinden pek - iyi derece ile mezun olmuştur. 25 Rebiulevvel 1324'de tedrîse mezun olduğuna dair ruhsatnâme de almıştır.

15 Teşrinievvel 1325'de Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır. 6 Teşrinievvel 1327'de Üçüncü Süleymaniye Dershanesi Müdürlüğüne tayin olunmuş ve 16 Temmuz 1333'de 1. Kısım Umummüdürlüğüne kâtib olarak tayin olunmuştur. 13 Mayıs 1335'de Üsküdar İhzârî Şubesi Müdürlüğüne tayin olunmuşsa da 12 Teşrinisani 1335'de İbtidaî Hariç dahiliye müdürlüğüne nakil ve tayin olunmuştur.

15 Rebiulaher 1332'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuştur.

1 Mart 1340'da İbtidaî Hariç Medresesi diğer medreselerle beraber kaldırıldığından açıkta kalmıştır.

17 Mart 1929'da vefat etmiştir. (c. 6, sh: 274)

HÜSEYİN CEMALEDDİN EFENDİ (Arhavili)

Hurşit Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Rize'nin Arhavî Kasabasında doğmuştur. Memleketinde bir müddet okuduktan sonra Sürmene Kazasına bağlı Gönöşera Karyesindeki medresede dinî dersleri okuyup icâzet aldıktan sonra İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Atıf Bey'den de icâzet alıp Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve 12 Cemazielevvel 1315'de 3. Sınıf Niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

10 Şubat 1313'den 15 Temmuz 1316'ya kadar Orfele (Trablusgarb'a bağlı), 1 Şubat 1316'dan 31 Temmuz 1320'ye kadar Fizan, 21 Temmuz 1321'den 18 Temmuz 1323'e kadar Cidde Niyâbetlerinde bulunmuş ve 1 Kânunievvel 1325'de Zor Sancağı Niyâbetine tayin olunmuştur. 15 Nisan 1327'de Zor Niyâbetinden ayrılmıştır. 24 Kânunievvel 1327'de Serfiçe Livası Niyâbetine tayin olunmuş, fakat harp dolayısiyle İstanbul'a gelmiştir. 5 Mayıs 1330'da ikinci defa Zor Sancağı Kadılığına tayin olunmuştur. 12 Kânunisani 1332'de Mardin Kadılığına naklen tayin olunmuştur.

25 Safer 1323'de haiz olduğu müderrislik ruûsu Musıla-i Süleymaniye Bursa Ruûsuna terfi olunmuştur. (c. 3, sh: 160/1, dosya: 406?)

HACI HÜSEYİN EDİP EFENDİ (Sivaslı)

Künbendlizâde Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde Sivas'ın Paşa Mahallesinde doğmuştur. Sivas Askerî Rüştiyesinde bir müddet okuduktan sonra müderrislerden Hâfız Râsih, Emîn Edip ve El-Hac Yusuf Ziyaeddin Efendilerden arabî ilimleri tederrüs ile 1327 h. senesinde icâzet almıştır.

21 Kânunisani 1327 tarihinde Seferihisar kazasına bağlı İpsili Nahiyesine Nâib olarak tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 153/1, dosya: 3833?)

HÜSEYİN FEHMİ EFENDİ (Batumlu)

Nüvvab'tan Anzaloğlu Ali Rıza Efendi'nin oğlu olup 1296 h. senesinde Batum'un Leyvane kasabasında doğmuştur. Oradan hicret ederek Şile'ye geldi ve İstanbul'da Fatih Dersiâmlarından Abdüllâtif Efendinin derslerine devam ederek icâzetnâme ve bir gümüş liyakat madalyası almıştır.

9 Kânunisani 1316'da Anadolu Sadareti Vekayi' Kalemine dahil olmuş ve Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı İkinci Sınıf Kâtibliğine terfi etmiştir.

5 Teşrinievvel 1331'de mezkûr kassamlığın birinci sınıf kâtibliğine terfi etmiş ve 11 Haziran 1331'de Mekteb-i Kudat'ta Sınıf-ı Mahsustan iyi derecede mezuniyet ruûsuna nâil olmuştur.

Daha önce Şaban 1321'den Cemazielevvel 1322'ye kadar Azdavay Nahiyesi Niyâbetinde bulunmuştur. (c. 4, sh: 64, dosya: 244?)

HÜSEYİN FEHMİ EFENDİ (Cizreli)

Abdullah Rahmi Efendi'nin oğlu olup 20 Şubat 1288'de Cizre Kazasında doğmuştur. İlim tahsili ile meşgul olup 32 yaşında icâzet almıştır. İlm-i Beyan'dan «Risâle-i Ebû' Bekriye»yi şerh ve sayısız derecedeki ilmî kitabları tahşiyye etmişse de neşrine muvaffak olamamıştır.

15 Kânunievvel 1325'de müderrislik imtihanını kazanarak Silvan Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (2293 no'lu dosya)

HÜSEYİN FEHMİ EFENDİ (Ermenekli)

Bezzaz Mehmet Ağa'nın oğlu olup 16 Haziran 1278'de Ermenek Kazasının Gülpazar Mahallesinde doğmuştur.

Ermenek Cami-i Kebîr, Silifke Müftü Efendi Medreselerinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Hâkim Çelebi Medresesinde ikametle Ordu'lu Ahmet Ramiz ve İçelli Süleyman Sırrı Efendilerden ferâiz ve ulûm-i âliye icâzetnâmeleri almıştır. 8 Haziran 1318'de Ermenek'te tedrîsle iştigale başlamış ve 15Kânunievvel 1325'de Konya Ereğlisi Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 2787)

HÜSEYİN FEVZİ EFENDİ (Ergirili)

Arşi Bey'in oğlu olup 1286 h. senesinde Ergiri Livasında doğmuştur. Ergiri Medresesinde bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Mekteb-i Nüvvab'a imtihanla girerek 21 Zilhicce 1311'de 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

Mektebten mezuniyeti ile tayin olunmuş ve 14 Şubat 1310'dan

22 Kânunisani 1312'ye kadar Şarköy, 8 Temmuz 1314'den 15 Haziran 1316'ya kadar Yenicevardar, 1 Eylül 1317'den 1 Haziran 1319'a kadar Edremit, 10 Teşrinievvel 1321'den 19 Eylül 1323'e kadar Eskişehir Niyâbetlerinde bulunduktan sonra 19 Mart 1327'de Yanya'ya bağlı Poğun Niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 191)

HÜSEYİN FEVZİ EFENDİ (Safranbolulu)

Hacı Muratoğlu Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1268 h. senesinde Safranbolu'nun Bulak Köyünde doğmuştur. Köyündeki medresede Molla Câmi'e kadar okuyup İstanbul'a gelmiştir. Süleymaniye Dersiâmlarından Trabzonlu Mehmet Efendi'nin halka-i tedrîsine devam etmiştir.

22 Teşrinisani 1307'den 28 Kânunievvel 1313'e kadar Preveze Sancağı Rüştiyesinde Muallimlik ve Kal'a-i Hakanî Caminde imamet ve hitabet vazifelerinde bulunmuştur.

21 Nisan 1322'de Şuhud ve 17 Haziran 1327'de Eflânî Nahiyeleri Niyâbetlerine tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 244/1, dosya: 3830)

HÜSEYİN FİKRİ EFENDİ (Batumlu)

Mehmet Tahir Efendi'nin oğlu olup 1269 h. senesinde Batum'un Pahçil Nahiyesinde doğmuştur. Fatih Camiinde arabî derslerini ikmâl ederek icâzet almıştır. Muahharen Mekteb-i Nüvvab'a girerek 17 Receb 1302'de 4. sınıf niyâbet tezkeresi almıştır.

1301'de (30 Ağustos) Niyâbete tayin olunmuş ve 14 Teşrinievvel 1305'den 22 Eylül 1307'ye kadar Çeşme Niyâbetinde bulunmuş ve 4 Temmuz 1309'dan itibaren de Milâs Niyâbetine tayin olunmuştur. 11 Haziran 1311'de Milâs'tan münfasıl olmuştur.

21 Receb 1309'da uhdesine İbtidaî Hariç «Sâlise-i Dersiyye-i Ömer Naimî Efendi Medresesi» Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

19 Kânunisani 1311'den 28 Kânunievvel 1313'e kadar Adana'ya bağlı Kars-zül-Kadriye, 17 Temmuz 1314'den 2'3 Haziran 1317'ye kadar Erdek, 23 Temmuz 1318'den 31 Mayıs 1319'a kadar Ergani ve 6 Temmuz 1324'den 1 Haziran 1326'ya kadar Sinop Niyâbetlerinde bulunmuştur.

1 Cemazielevvel 1317'de ilmî rütbesi İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliğine terfi olunmuştur.

10 Teşrinievvel 1326'dan 13 Mayıs 1329'a kadar Siirt Livası Niyâbetinde bulunmuştur. 7 Mayıs 1330'da Kerkük Livası Kadılığına tayin olunmuştur. 6 Teşrinisanı 1331'de Kerkük'ten münfasıl olup

ma'zul addedilmiş ve İrade-i Senniye mucibince 9 Eylül 1332'de Antalya Sancağı Kadılığına tayin olunmuştur. 15 Nisan 1334 (1918) de emekli olmuştur. (c. 3, sh: 2, dosya nu: 1009)

HÜSEYİN HALİS EFENDİ (Karahisar-i-Sahip'li)

Afyon eşrâfından Turunç-zâde İsmail Bahtiyar Bey'in oğludur. 1283 h. senesinde Afyon'da Fakihpaşa Mahallesinde doğmuştur.

Afyon'da «Feyziyye» Medresesinde tahsil görerek İstanbul'a gelmiştir. Sulanahmet Medreselerinde akâid'e kadar tahsil görmüştür. Mekteb-i Nüvvab'a imtihanla dahil olup 8 Şevval 1309 tarihinde 3. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

1310 h. senesinde 6 ay kadar Bolvadin ve Sandıklı Şer'iye Mahkemeleri Başkâtibliği ile Nâib vekâletinde bulunmuştur. 25 Nisan 1310'da Karahisar-ı Şarkî Livası Niyâbetine tayin olunmuştur. 29 Mayıs 1313'den 8 Mayıs 1315'e kadar Tarsus, 5 Haziran 1317'den 15 Mayıs 1319'a kadar Nazilli, 29 Mart 1320'den 16 Teşrinievvel 1324'e kadar Debre Livaları Niyâbetlerinde bulunduktan sonra 12 Teşrinievvel 1325'de Mekteb-i Kudat 3. sınıf Sakk-ı Şer'î Muallimliğine tayin olunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 5 Rebiulaher 1309'da İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği tevcih olunup 4 Cemazielevvel 1322'de İzmir Pâye-i Mücerred'i ve 3. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur.

28 Kânunievvel 1331'de Mahkeme-i Evkaf-ı Hümâyûn Kalemi Müdürlüğüne tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 26)

HAFIZ HÜSEYİN HAMİD EFENDİ (Hadımlı)

Mehmet Emîn Efendi'nin oğludur. Kendi ifadesine göre 1273 h. senesinde Hadım Kazasında doğmuştur. Ve ayrıca pederi tarafından Seyyit Abdülkadir Geylânî ve vâlidesi cihetinden de Seyyit Sâadeddin El-Cebbavî Hazerâtının sülâlesinden olduğu kendi elindeki silsilenâmeden anlaşılmıştır. İstanbul'a gelerek Bayezit Camii dersiâmlarından Hadımlı Mehmet Nurî Efendi'nin tedris halkasına dahil olmuş ve icâzet almıştır.

1305 h. senesinde ilmini isbat edip imtihanı kazandığından 14 Şevval 1307 h. senesinde Beyazıt Camiinde ders okutmağa başlamıştır. Zilkade 1321'de icâzet vermeğe başlamıştır.

1 Nisan 1308'den itibaren müderrislik maaşı almağa başlamış ve Eylül 1325'de Fetvâhâne Pusula Odası Müsevvitliğine tayin olmuştur. 14 Kânunievvel 1326'da 3. sınıf Mülâzimliğe, 11 Teşrinievv

vel 1327'de İ'lâmat Dairesi 3. sınıf müsevvitliğine terfi etmiştir. 1 Haziran 1336'da Müsted'iyat memurluğuna tayin olunmuştur.

19 Cemazielaher 1312'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 21 Rebiulaher 1321'de Hareket-i Hariç'e terfi olunmuştur.

27 Temmuz 1338'de 60 yaşını ikmâl ettiğinden tekaüde sevk olunmuştur. 20 Nisan 1339'da İstanbul Tapu Müdürlüğü Ferâiz Memurluğuna tayini yapılıp kendisine tebliğ edilmek istendiğinde mümaileyh'in 12 Mart 1339 tarihinde vefat ettiği öğrenilmiştir. (c. 7, sh: 16, dosya: 62)

HÜSEYİN HAYDAR EFENDİ (İstanbullu)

Sâbık İstanbul Kadısı Mektubî-zâde Şemseddin Efendi hafidi Abdürrahman Azîz Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Üsküdar İmrahor Mahallesinde Rüstempaşa İbtidâîsi ile Atlamataşı Rüştiyesinde okumuştur. Hususî surette «Akâid»e kadar ders görmüştür.

1 Eylül 1307'de Üsküdar Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunup kâtib ve başkâtib olarak vazife yapmış ve 1 Temmuz 1326'da Mekteb-i Kudât'ta imtihan olup 4. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi alarak neş'et etmiştir. Akabinde5 Kânunievvel 1326'da Çorlu Kazası Niyâbetine tayin olmuştur.

Uhdesine 3 Rebiulaher 1314'de İbtidaî Dahil Edirne Müderrisliği tevcih olunup 10 Ramazan 1315'de Musıla-i Sahn'a, 19 Şevval 1316'da İbtidaî Altmışlı'ya ve 1 Rebiulaher 1317'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi buyurulmuştur.

1 Şaban 1320'de Mahreç Pâyesi ile taltif buyurulmuştur.

8 Mart 1332'den itibaren ma'zul addedilmiştir. (c. 1, sh: 204, dosya: 1437?)

HÜSEYİN HAYRÎ EFENDİ (İstanbullu)

Fâtih mucîz dersiâmlarından Ali Murtezâ Efendi'nin oğlu olup 12 Mart 1298 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. «Hadika'tül-Maarif» adlı hususî mektebte ilk tahsilini ve «Dâr'üt-Tedris» idâdasinde lise tahsilini (25 Haziran 1312)'de bitirmiştir.

2 Mayıs 1314'de Fetvâhâne Rumelikazaskerliği Vekayi-i Şer'iye Kalemine dahil olmuş ve 18 Ramazan 1318'de tarik maaşına nâil ol-

13 Zilkade 1318 tarihinde İbtidaî Hariç Edirne ruûsu uhdesine tevcih olunmuştur. Fatih Dersiâmlarından Alasonyalı Hacı Ali Zeyabidin Efendi'den 4 Kânunisani 1320'de icâzet almıştır. Pederinin vefatı ile ailesinin geçimini mezkûr kalemden temin edemiyeceği cihetiyle 20 Kânunisani 1320'de istifa etmiş ve Mekteb-i Harbiye'de «Arapça, Farsça ve Osmanlıca» sarf, nahiv ve mantık kaideleriyle, «Akâid ve Kitabet» dersleri için yapılan imtihanı birincilikle kazanazarak Kocamustafapaşa Askerî Rüştiyesine «Farsça» ve «Akâid-i Diniye» Muallimi olarak tayin olmuştur Terceme-i hâlini yazdığı 30 Mayıs 1326'ya kadar bu vazifede bulunuyordu.

İcâzet sırasında umum meyanında bir adet liyakat madalyası almıştır. **(Dosya: 414)**

HAFIZ HÜSEYİN HİLMİ EFENDİ (Bozkırlı)

Ali Ağanın oğlu olup 1292 h. senesinde Bozkır Kazasının Akçapınar köyünde doğmuştur. İstanbul'da Bayezit Camii dersiâmlarından Karğınlı Hafız Mustafa Sabrî Efendi'den ikmâl-i nuseh ederek Cemazielaher 1320'de icâzet ve Ders Vekâletince açılan imtihanda başarı sağlayarak tedrise mezuniyetini havi 12 Mart 1328 tarihli ilm-ü haberi almıştır.

6 Haziran 1318 tarihinde Bozkır Kazası Müderrisliğine tayin olunmuş ve müderrislik vazifesi yanında kaza Mahkeme-i Şer'iyesi Başkâtibliğine tayin olunmuştur: **(30 Kânunievvel 1326)**

8 Receb 1320 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Ruûsu tevcih olunmuştur. **(c. 6, sh: 117, dosya: 30917)**

HÜSEYİN HİLMİ EFENDİ (Filibeli)

Hacı Ahmet Efendi'nin oğludur. Babası Kızanlık Kazasının Duymuşlar Köyünden olup Sultan Abdülmecid devrinde İstanbul'a gelmiş ve meşhur Yakovalı Ali Efendi'den 18 sene ders okuyup 1267 h. senelerinde Filibe'ye bağlı Karlova Kazasının Kulfeller Köyü Hocalığı ile orada kalmış ve evlenerek 1280 h. tarihlerinde orada vefat etmiştir. Hüseyin Hilmî Efendi «Karlovalı» ve «Sultanselim Muvakkidi» diye şöhret bulmuştur. Receb 1275 tarihinde doğmuştur. Teşrinisani 1289 (Şevval 1290) tarihlerinde İstanbul'a gelmiştir Büyük kardeşi ile Çarşamba yakınlarında Mehmet Ağa Medresesine dahil olmuştur. Fatih Camiinde Ferâiz Muallimi Karlovalı Ahmet

Hulûsî'den ferâiz okumuş ve Mayıs 1297'de icâzet almıştır. 25 Ağustos 1299'da sâbık Müneccimbaşı Mustafa Asım Efendiden de ilm-i Nücûm okumaya başlamıştır. 1309'da İlm-i Nücûm ruhsatnâmesi almıştır.

Haremeyn'il-Muhteremeyn'in arz ve tûl dairelerinin evkatını tesbit ettiği gibi 1312'de «Mir'at'ül Evkat» adı ile bir takvim neşretmiştir.

Kânunievvel 1309 tarihlerinde Merzifonlu Fatih Camii Dersiâmlarından Hafız Mustafa Efendi'den icâzetnâme almıştır. 22 Haziran 1312'de Fatih Camiinde redrise ve 20 Haziran 1325'de talebe mezun etmeğe başlamıştır.

Kıbrıslı Eş-Şeyh Hafız Zeki Efendi'den de «Buharî» ve «Şifâ-i Şerif» okuyarak 11 Teşrinievvel 1325'de icâzetnâme almıştır.

1 Mart 1313'de müderrislik maaşına nâil olmuştur. 12 Teşrinievvel 1325 tarihinde uhdesine «Müneccimbaşı»lık vazifesi tevdi olunmuştur.

1 Eylül 1335'de İbtidaî Dahil Medresesi Hey'et Dersi Müderrisliğine tayin olunmuştur.

Uhdesine 27 Rebiulevvel 1319'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 1 Zilhicce 1322'de Hareket-i Hariç'e terfi ve 18 Zilkade 1332'de Mahreç, 6 Rebiulaher 1334'de Bilâd-ı Hamse ve 22 Şaban 1340 tarihlerinde de Haremeyn-i Muhteremeyn Pâyeleriyle taltif olunmuştur.

Medârisin lâğvı ile açıkta kalmış olan mümaileyh Aksaray'da Horhor civarında Baba Hasan İlmî Mahallesinde ikamet etmekte iken 13 Eylûl 1340/1924'de vefat etmiştir. (c. 7, sh: 118, dosya: 309)

HAFIZ HÜSEYİN HİLMİ EFENDİ (İncesulu)

Sofi Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1280 h. senesinde Kayseri'nin İncesu kazasının Develikarahisar Nahiyesinde doğmuştur. Kayseri Medresesinde sarf ve nahiv okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Bayezit Dersiâmlarından Kayserili İbrahim Hakkı Egendi'den ikmâl-i nuseh ederek icâzet almış ve Mekteb-i Nüvvab'tan da 3 Şaban 1322'de 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

23 Şubat 1320'dan 1 Şubat 1322'ye kadar Karaman, 1 Mayıs 1323'

den 28 Nisan 1325'e kadar Cum'a (diğer adı ile Kayalar), 28 Mayıs 1325'den 25 Temmuz 1325'e kadar Adranos (Dursunbey), 29 Teşrinisani 1325'den 10 Nisan 1327'ye kadar 2. defa olarak Cum'a (Kayalar) Niyâbetlerinde bulunmuş ve 21 Teşrinievvel 1327'de Avrethisar (Selânik'e bağlı) Niyâbetine tayin olunmuştur. Fakat harp dolayısıyle İstanbul'a avdet etmiş ve 7 Haziran 1329'da Konya'ya bağlı Arabsun Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 7 Mart 1331'de Avanos Kazası Kadılığına naklen tayin olunmuş fakat fazla kalmayarak 8 Kânunievvel 1311'de Mihaliccik (Kuyucak) Kazası Kadılığına naklen tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 189)

HÜSEYİN HİLMİ EFENDİ (Ortaköylü)

Hafız Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1245 h. senesinde Ortaköy Kazasının Mahmudlu Nahiyesinde doğmuştur. Edirne'de Üçşerefeli Saatlı Medresesinde okuyup 1262 h. tarihinde İstanbul'a gelip Hüseyinağa Dâr'ül-Hadîs Medresesine kaydolmuştur. Şeyhü'l-İslâm Amasyalı Hoca Halil Efendi'den Fatih Camiinde okuyup icâzet almıştır.

1277 tarihinde Edirne'ye gidip orada Hacı Mehmetağa Medresesinde müderris olarak ders okutmağa başlamıştır. 1292 tarihinde 45 talebeye icâzet vermiştir. Bunun üzerine Süleymaniye Şihabüddinpaşa ünvanı ve Kibar-i müderrisin ile taltif olunmuştur. Edirne'de açılan Cemaat-ı İslâmiye Meclisi Reisliği yapmıştır. 1293 tarihinde Edirne'de bulunan Taşlık (diğer adı ile Ali Bey) Medresesine müderris olarak tayin olunmuştur.

Teşrinievvel 1326'da vefat ettiği tahmin olunmaktadır: 1910. (Dosya: 441)

HÜSEYİN HİLMİ EFENDİ (Süleymaniyeli)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1272 h. senesinde Süleymaniye'de doğmuştur. İstanbul'a gelip sâbık Ders Vekillerinden Gümülçineli Ahmet Asım Efendi'den icâzet ve Ramazan 1310'da Mekteb-i Nüvvab'tan 4. sınıf niyâbe şehâdetnâmesi almıştır.

13 Teşrinievvel 1309'dan 1 Mayıs 1312'ye kadar Şıtak, 25 Teşrinisani 1312'den 29 Nisan 1315'e kadar Birecik, 18 Mart 1316'dan 22 Ağustos 1318'e kadar Elbistan kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. 23 Teşrinievvel 1319'dan 1 Teşrinievvel 1321'e kadar Babaeski, 25 Ma-

yıs 1322'den 2 Mayıs 1324'e kadar Havsa Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

3. sınıf kadroya terfi ettiğinden 31 Teşrinievvel 1325'de Urfa Livası Niyâbetine tayin olunmuştur. 1 Haziran 1326'da buradan ayrılarak 24 Eylül 1326'da Debre Livasına tayin olunmuştur. Yalnız zarurî sebebler serdederek buradan ayrılmış ve 4. sınıf niyâbet kadrosunu tazammun eden ve talibi olmayan Timetoka Kazası Niyâbetine 15 Tevrinisani 1326'da tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1327'de buradan münfasıl olmuştur.

3 Temmuz 1328'den 14 Mayıs 1330'a kadar İçel Kadılığında bulunmuştur. 30 Kânunisani 1330'da Şehripazar Kadılığına tayin olunmuşsa da 11 Şubat 1330'da Edlib Kadılığına nakledilmiştir.

12 Kânunievvel 1333 (1917) tarihinde vefat etmiştir. **(c. 3, sh: 204, Dosya nu: 1224)**

HACI HÜSEYİN HÜSAMEDDİN EFENDİ (Amasyalı)

Hacı Ağa'nın oğlu olup 1287 h. senesinde Amasya Sancağında doğmuştur. 11 Temmuz 1303'de rüştiyeyi bitirmiş ve Amasya Medresesinde arabî ilimlerden bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Tokatîzâde El-Hac Ahmet Nureddin Efendi'den icâzet almıştır.

17 Mart 1319'da Sivas'a bağlı Köprü Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 6 Teşrinievvel 1321'den 15 Eylül 1323'e kadar Osmancık, 12 Teşrinisani 1324'den 22 Teşrinievvel 1326'ya kadar Niksar, 1 Nisan 1327'den itibaren de Refahiye Kazaları Niyâbetlerine tayin olunmuştur.

Refahiye Kazası Niyâbetine tayini sırasında Evkaf Nezaretince **«Arapça eski vakıf kayıtları mütercimliğine»** tayin olunmuştur. **(c. 5, sh: 66, dosya: 338?)**

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Arhavili)

Arhavi Sandık Emîni Hacı Mehmet Hulusî Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde Arhavi'de doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Trabzonlu Yakup Sabrî Efendi'den ikmâl-i nuseh ederek icâzet almıştır.

Zilkade 1308'den itibaren tarik-i kâzâya dahil olmuş ve Zilkade 1313'e kadar Metrofça, Bozcaada, Akhisar ve İskenderun Kaza-

ları Niyâbetlerinde bulunmuştur. Kandıra ve Karasu kazaları Şer'iye mahkemeleri baş-kâtipliklerinde bulunduktan sonra 1318'den 1 Eylül 1320'ye kadar Tutak (diğer adı ile İntap) Kazası Niyâbetinde, 23 Nisan 1321'den 1 Nisan 1323'e kadar Rakalar, 10 Eylül 323'den 19 Ağustos 1325'e kadar Pelenka, 16 Teşirnievvel 1325'den 24 Eylül 1327ye kadar Küçükçekmece Niyâbetlerinde bulunmuştur.

19 Zilkade 1319'da uhdesine İbtidaî Dahil Edirne Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

24 Kânuisani 1327'de İnegöl Kazası Niyâbetine tayin olmuştur. Sicilinde Meşrutiyetin istediği vazifeleri hakkı ile ifa ettiğinden devrinde Küçükçekmece'de takdirle yâd olunduğu ve İstanbul'da çıkan yangın sonunda halktan iane toplamak için Bakırköy'de teşekkül eden komisyona riyaset etmiştir.

Vefat tarihi olan 14 Mayıs 1337 (1921)'ye kadar İnegöl Kadılığındı bulunmuştur. **(c. 1, sh: 34-, Dosya nu: 847)**

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Aydınlı)

Velibaşoğullarından Bağcı İbrahim Ağa'nın oğlu olup 1301 h. senesinde Aydın'ın Karaburun Kazasının **«Saib»** karyesinde doğmuştur. Memleketinden Bolvadin'e giderek Hoca Ahmet Vehbi Efendi'den arapça tahsil ettikten sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Rizeli Muharrem Efendi'nin derslerine devam ederek icâzet almış ve imtihanla Medrese'tül-Kudât'a girerek 4 Haziran 1333'de mezun olmuştur.

«Şehzade» Medresesinde bir müddet ders okutmuştur.

26 Teşrinisani 1334'de 1500 kuruş maaşla Terme Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. **(c. 7, sh: 97, dosya: 5469?)**

EL-HAC HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Batumlu)

Zaîmzâde Hacı Zâim Efendi'nin oğlu olup 1237 h. senesinde Batum'da doğmuştur. İlk olarak memleketindeki medreselerde okumuş ve akabinde İstanbul'a gelerek Fatih Camii Dersiâmlarından Karînabadlı Abdurrahman Efendi'den tahsil-i ulûm etmiştir.

9 Mart 1292'de Hopa Kazası Meclis-i Deavi Azâlığına tayin olunmuş ve 1300 tarihlerinde fahrî olarak Kaza İdare Meclisi Azâlığına getirilmiştir. 17 Haziran 1306'da mahallince Hopa Müftülüğüne in-

hası Fetvâhâne'ce münasib görülerek bu tarihten itibaren bu vazifeyi ifaya başlamıştır. (c. 2, sh: 99)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Batumlu)

Osman Ağa'nın oğlu olup 1286 h. senesinde Batum'da doğmuştur. Batum'dan hicret ederek İnegöl'e ailece yerleştikten sonra İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Camii Dersiâmlarından Ordulu Ahmet Remzi Efendi'den ders okuyup icâzet almıştır. 22 Şaban 1323'de Mekteb-i Kudât'tan 5. derecede şehâdetnâme almıştır. İcra olunan ruûs imtihanında isbat-ı ehliyet ederek Ders Vekâletince i'ta olunan 15 Zilhicce 1319 tarihli tedrîs ve neşr-i ulûm ruhsatnâmesi almıştır.

29 Mayıs 1322'de Zonguldak Niyâbetine tayin olunmuşsa da bir ay kaldıktan sonra 25 Haziran 1322'de Kula Niyâbetine tayin olunmuştur. 1 Haziran 1324'de Kula'dan münfasıl olmuştur.

22 Ağustos 1324'den 4 Mart 1326'ya kadar Pazarköy, 20 Mart 1326'dan Teşrinievvel 1327'ye kadar Derne Niyâbetinde bulunmuş ve harp dolayısıyle Derne'den İstanbul'a gelmiştir.

21 Kânunisani 1328'de Mudurnu Kazası Niyâbetine tayin olmuş ve bu sıralarda zam yapılmayarak sadece uhdesine İbtidaî Dahil Bursa Ruûsu tevcih olunmuştur.

Mudurnu'da iken vefat eden Ulviye Hanım adındaki bir kadının terekesini tahrîr etmeyip altı ay beklettiğinden niyâbetten azl ve mahkemeye verilmesi tasvibe karîn bulunmuştur: (22 Teşrinisani 1332).

15 Kânunievvel 1337'de Yenişehir Kazası Kadılığına tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 21)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Çarşambalı)

Çarşamba Kazası Şer'iye Kâtibi müteveffâ Hacı Mahmut Efendinin oğlu olup 1289 h. senesinde Çarşamba Kazasında doğmuştur. Çarşamba ve Samsun Medreselerinde tahsil görmüştür.

12 Haziran 1311'de Samsun Şer'iye Mahkemesi 2. kâtibliğine tayin olunup 21 Mayıs 1313'de Başkâtib olmuştur.

1325 h. senesinden 1327'ye kadar Maraş'a bağlı Andırın ve 1328'den 1330 (1 Mart 1326/8 Şubat 1327) h. senelerine kadar da İçel'e bağlı Ayaş Nahiyeleri niyâbetlerinde bulunmuştur. 1 Mayıs 1328'den itibaren de Makrî (yeni adı Fethiye) kazası Niyâbetine tayin

olunmuştur. 28 Kânunisani 1329'da Ünye Kadılığına tayin olunmuştur.

15 Cemazielevvel 1323'de uhdesine İbtidai Hariç Bursa Müderrisliği pâyesi tevcih olunmuştur. (c. 5, sh: 9)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Mapavrili - Çayelili)

Yazıcızâde Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1270 h. senesinde Lâzistan Sancağının Mapavri (Çayeli) Kazasında doğmuştur. Bayezit Camii civarında Hasanpaşa Medresesinde arapç ve fıkıh okuyup müderrislerden Mapavrili Osman Hilmi Efendi'den Cemazielaher 1313' de icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan 4. sınıf ehliyetnâmesini 17 Receb 1312'de almıştır.

15 Kânunievvel 1302'de Malkara Kazası Niyâbetine tayin olunup 20 Kânunisani 1304'de buradan münfasıl olmuştur. 17 Temmuz 1305'den 26 Haziran 1307'ye kadar İstanköy Adası, 14 Haziran 1308'den 7 Haziran 1310'a kadar Alâiyye niyâbetlerinde bulunup 22 Teşrinievvel 1311'de Kuşadası Niyâbetine tayin olunmuştur.

30 Eylül 1313'de Kuşadası'ndan münfasıl olup 20 Eylül 1314'den 20 Mayıs 1317'ye kadar Bayezit Livası niyâbetinde bulunmuştur. 9 Teşrinievvel 1319'da tayin olduğu Burdur Niyâbetinden 28 Eylül 1320'de Kırşehir Niyâbetine naklen tayin olunmuştur. 7 Eylül 1322'de Kırşehir Niyâbetinden münfasıl olmuştur.

1 Zilkade 1322'de uhdesine Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği Rusûsu tevcih buyurulmuştur.

8 Kânunievvel 1323'den 1 Teşrinievvel 1324'e kadar Sofulu, 23 Şubat 1324'den 16 Teşrinievvel 1325'e kadar Küçükçekmece, 1 Kânunievvel 1325'den 15 Nisan 1327'ye kadar Çatalca, 24 Teşrinisani 1327'den 2 Teşrinisani 1329'a kadar Karesi Livası Niyâbetlerinde bulunmuş ve son vazifesinden sonra mazul addedilmiştir.

29 Teşrinisanî 1330'da Malatya Sancağı kadılığına tayin olunmuştur. Fakat bir ay sonra 27 Kânunievvel 1330'da Ertuğrul Sancağı Kadılığına naklen tayin olunmuştur. 10 Şubat 1332'de buradan ayrılmıştır. Akabinde becayiş suretiyle Fetvâhâne Birinci Sınıf Mümeyyizliğine tayin edilmiştir. 24 Nisan 1335 (1918) de bu hizmette iken vefat etmiştir. (c. 1, sh: 223, Dosya nu: 1441)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Dağıstanlı)

Abdüssamed Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Dağıstan'da doğmuştur. Dağıstan ve Kürdistan'da medreselerde mantık ve akaid okuyup İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Ders Vekili Mehmet Hâlis Efendi'nin halka-i tedrisine müdâvemetle tekmil-i nuseh ederek 23 Cemazielaher 1318'de icâzetnâme almıştır. Ayrıca 11 Mayıs 1318'de Ders Vekâletince imtihan olarak tedrise mezuniyetini mübeyyen bir adet ruhsatnâme almıştır.

Fatih Camiinde tedrise mübaşeret etmesine mebni 1 Mayıs 1319' dan itibaren Dersiâmlık maaşı almağa başlamıştır.

10 Zilkade 1332'de teşkil olunan Dâr'ül Hilâfet'il-Aliyye Medresesinde «Belâğat» ve «Adâb» dersleri Müderrisliği uhdesine tevdi olunmuştur. Ders Vekâletince 4 Teşrinievvel 1327'de Şehzade Dershanesi Müdürlüğüne tayin olunmuş ve 1 Teşrinievvel 1330'da mezkûr dershanenin lâğvı ile müdürlükten ayrılmıştı. 2 Şubat 1331'de Manisa Medresesi Müdürlüğüne tayin olunmuş ve 18 Mart 1332'de neşrolunan kanun mucibince mezkûr müdüriyetten münfasıl olmuştur.

Mümaileyhin uhdesine 1 Rebiulevvel 1325'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunup 11 Rebiulaher 1328'de Hareket-i Hariç'e terfi olunmuştur.

1 Kânunievvel 1335'de Sahn Medresesi Arap Edebiyatı Müderrisliğine, 1 Eylül 1337'de aynı medresenin «Kelâm» Müderrisliğine nakledilmiş ve 15 Şubat 1339'da da İbtidaî Dahil Medresesi «Arapça» Müderrisliğine nakil ve tayin olunmuştur.

Medreseler kapanınca açıkta kalmıştır. **(c. 6, sh: 74, dosya: 3636)**

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Güloğlu) **(Erbaalı)**

Mehmet ağanın oğlu olup 1295 h. senesinde Erbaa Kazasının Çanalan Karyesinde doğmuştur. Çarşamba Kazasında müderris Ali Zühdü Efendinin tedris halkasına devam ederek 1324 h. senesinde icâzetnâme almıştır. Terme Kazasında icra kılınan imtihanda pekiyi derece ile «Taşra Mekâtib-i İbtidaîye Muallimliği» ehliyetnâmesini 1 Kânunievvel 1325 tarihinde almıştır.

1 Temmuz 1326'da Terme Kazası Eytam Müdürlüğüne tayin edilmişse de 1 Haziran 1327'de bu memuriyetin lâğviyle münfasıl olmuştur. Tokat Livâsına bağlı Maralaz Nahiyesi Niyâbetine 19 Mayıs 1328 tarihinde tayin edilmiştir. **(c. 4, sh: 133/1, Dosya: 3818)**

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Ergirili)

Timari Sipahilerden Saadeddin Efendi'nin oğlu olup 1253 h. senesinde Ergiri Sancağına bağlı Lebhova kasabasında doğmuştur. Fatih Camiinde Priştineli İlyas Efendi'den sarf, nahiv, fıkıh ve mantık okumuştur. Bilinmesi meşrut olan lisanlar yanında Rumca ve Arnavutça lisanlarına âşina olduğu gibi, konuşurdu.

7 Kânunievvel 1281'den 6 Haziran 1283'e kadar Aydın Vilâyetine bağlı Pertaz Kazası Niyâbetinde bulunmuş ve 9 Haziran 1284'den 16 Ağustos 1286'ya kadar Bulanık, 5 Ağustos 1287'den 7 Mart 1290'a kadar İskrapar, 16 Eylül 1290'dan 24 Eylül 1292'ye kadar Aydonat, 1 Haziran 1293'den Tuna Vilâyetine bağlı Radvir Kazası (veya Rodmir) niyâbetine tayin olunmuştur. Niyâbet mahallinin düşman tarafından istilâsı üzerine İstanbul'a avdet etmiştir.

29 Rebiulaher 1294 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur.

12 Kânunisani 1294'den 23 Eylül 1296'ya kadar İştip Kazası Niyâbetinde bulunmuştur.

7 Şubat 1301'de Biga Niyâbetine tayin olunup 25 Muharrem 1305'de İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih olunup 17 Kânunisani 1303'de Biga'dan münfasıl olmuştur.

28 Temmuz 1304'den 7 Temmuz 1306'ya kadar Yanya'da Köniçe, 15 Eylül 1308'den 24 Ağustos 1310'a kadar Selânik'te Petriç, 17 Teşrinisani 1310'dan 26 Teşrinievvel 1312'ye kadar Seferihisar Çeşme, 12 Teşrinisani 1314'den 21 Teşrinievvel 1316'ya kadar Ezine, 9 Mart 1317'den 4 Temmuz 1317'ye kadar Eceabad, bu tarihten 1 Mart 1319'a kadar Leskovik, 5 Teşrinisani 1320'den 3 Kânunievvel 1322'ye kadar Peremedi, 10 Şubat 1323'den 1 Teşrinievvel 1324'e kadar Çal Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

8 Rebiulevvel 1319'da 4. rütbeden Mecidî Nişanı ve 19 Muharrem 1320'de Edirne Pâye-i Mücerredini hâmil ve haizdir. (c. 1, sh:303)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Ergirili)

Mosta-zâde Talha Ağa'nın oğlu olup 1270 h. senesinde Ergiri Sancağında doğmuştur. Memleketinde arapça ve farsça okuduktan sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camiinde icâzet ve Mekteb-i Nüvvab'ta lâzım olan ulûm ve fünûnu ikmal ederek 15 Receb 1298'de 3. Sınıf şehâdetnâmesi almıştır.

23 Haziran 1299'da Kozan Nâibliğine tayin olunmuş ve bu ara üç ay kadar Kozan Mutasarrıf vekâletinde bulunduktan sonra 25 Teşrinisani 1301'de münfasıl olmuştur. 1 Eylül 1303'den 29 Ağustos

1305'e kadar Karahisarı şarkî, 23 Ağustos 1307'den 1 Ağustos 1309'a kadar Yenipazar, Kânunisani 1311'den 13 Kânunisani 1313'e kadar Urfa, 17 Teşrinisani 1314'den 12 Teşrinisani 1316'ya kadar Elbasan, 10 Eylül 1319'dan 19 Ağustos 1321'e kadar Tokat, İkinci sınıf niyâbete terfi etmesinden 1 Haziran 1322'den 18 Mayıs 1324'e kadar Ta'iz, 1 Teşrinievvel 1324'den 8 Teşrinisani 1326'ya kadar Karahisarısahip (Afyonkarahisar) Livaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

Uhdesine 2 Şaban 1303'de Hareket-i Dahil Bursa müderrisliği ruûsu tevcih olunup 11 Şaban 1304'de Sahn'a, ve Recep 1324'de Musıla-i Süleymaniye'te terfi buyurulmuştur. 1 Muharrem 1327 (11 Kânunisani 1324) de bir sene müddetle Van Mevleviyetini zabt etmiştir.

1 Teşrinievvel 1327'de Diyarbakır Vilâyeti Merkez Niyâbetine tayin olunmuştur. Tedâvi için verilen izin hitamında nâiblik mahalline dönmemesinden dolayı 15 Kânunisani 1328'den itibaren Diyarbakır Nâibliğinden azl edilmiştir. Azlinden itibaren İstanbul'da ikamete mecbur edilmiş ve 1 Eylül 1335'de emekli olmuştur : (1919) **(c. 3, sh: 105, Dosya nu: 1442)**

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Ergirili)

Aluş Habîb Ağa'nın oğlu olup 1275 h. senesinde Ergiri'de doğmuştur. 1 Haziran 1292'de rüştiyeyi bitirerek İstanbul'a gelmiştir. Fâtih Dersiâmlarından Hüseyin ve Hacı Ahmet Efendilerden tahsil ve Muallimhane-i Nüvvab'tan da 11 Receb 1301'de 4. sınıf şehâdetnâmesi almıştır. Türkçe ve Arapça'nın yanında Rumca ve Arnavutça bilirdi.

20 Teşrinievvel 1300'den 30 Teşrinievvel 1302'ye kadar Keşan, 7 Eylül 1303'den 16 Ağustos 1305'e kadar Cebel (Ricoz), 6 Haziran 1306'dan 15 Mayıs 1308'e kadar Taşlıçay, 13 Teşrinisani 1308'den 22 Teşrinievvel 1310'a kadar Selânik'e bağlı Longoza, 22 Eylül 1311'den 31 Ağustos 1313e kadar Margiliç, 3 Mart 1315'den 9 Şubat 1316'ya kadar Safranbolu, 8 Şubat 1317'den 4 Şubat 1319'a kadar Kalkandelen Kazaları Niyâbetlerinde, 17 Eylül 1320'den 1 Teşrinievvel 1322'ye kadar Kosova'ya bağlı İpek Livası, 14 Teşrinievvel 1323'den Meşrutiyet'in ilânı ile 1 Teşrinievvel 1324'e kadar Alasonya, 12 Teşrinisani 1324'den 10 Nisan 1326'ya kadar Antep, 17 Ağustos 1326'dan 20 Kânunisani 1328'e kadar Burdur Sancakları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

5 Kânunisani 1331'de Osmancık Kazası kadılığına tayin olmuştur. 11 Ağustos 1336.da Ankara Adliye Vekâletince işten el-çektiril-

miştir. 28 Haziran 1338 tarihinden itibaren ma'zûl addedilmiş ve 7 Eylül 1338'de tekaüde sevk edilmiştir. (c. 5, sh: 79, dosya: 326?)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Eskicumalı)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Ruscuk Vilâyeti dahilinde Cum'a-i Atîk (Eskicum'a) Kazasında doğmuştur. Medrese-nişin olduğu hâlde arapça, farsça, ferâiz ve tefsir tahsilinden sonra Muaalimhane-i Nüvvab'a dahil olarak 8 Eylül 1309'da 4. sınıf niyâbet şehâdetnâmesi almıştır.

7 Mart 1309'dan 14 Nisan 1311'e kadar Sur, 29 Temmuz 1312'den 1 Mart 1313'e kadar Kilis, 18 Temmuz 1313'den 1 Kânunisani 1314'e kadar Elbistan, 31 Temmuz 1315'den 8 Temmuz 1317'ye kadar Ohrî, 25 Nisan 1318'den 26 Eylül 1320'ye kadar Gevgili, 8 Nisan 1321'den 18 Mart 1324'e kadar Lüleburgaz, 10 Eylül 1323'den 3 Eylül 1325'e kadar Babaeski, 1 Temmuz 1326'dan 13 Mart 1327'ye kadar Havsa Kazaları niyâbetinde bulunmuştur. 15 Nisan 1327'de Çatalca Livası Niyâbetine tayin olunmuş fakat buranın Bulgarlar tarafından işgali üzerine İstanbul'a avdet etmiştir.

7 Haziran 1329'da Hama Sancağı Kadılığına tayin olmuştur. Hama'nın istilâya ma'ruz kalmasıyle Kilis'e gelmiştir. Akabinde İstanbul'a gelip 3 Kânunievvel 1335'de Çorum Kadılığına tayin olunmuştur. 5 Temmuz 1337'de azl olunarak 14 Haziran 1338'den itibaren de ma'zul addedilmiştir. (c. 5, sh: 77/1, dosya: 886?)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Fenikeli)

Sarı İsaoğullarından Osman Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Fenike Kazasının Çavdır Karyesinde doğmuştur.

Elmalı'da Sinan Ümmî Medresesine dahil olupmüderris Hacı İsmail Efendi'den ders okumaya başlamış fakat mümaileyhin vefatı üzerine Hacı Mehmet Rasih Efendi'den ders okumaya başlamıştır. Receb 1317'de icâzet almıştır.

17 Mart 1333'de Feke Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (Dosya: 4422)

HAFIZ HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Filibeli)

Kasabzâde Ali Molla'nın oğlu olup 1270 h. senesinde Filibe'de doğmuştur. 1291 h. senesinde İstanbul'a gelerek vefatına kadar Perşembeli İbrahim Efendi'den, ondan sonra fâzıl-ı şahir Ahmet Şakir Efendi'den itmam-ı nuseh ederek Cemazielaher 1308'de icâzet almıştır. Şevval 1309'da Fatih Camiinde dersiâmlığa başlamıştır. 1323

Cemazielaher'inden itibaren talebelerine icâzet vermeğe başlamıştır.

Altın liyakat madalyası ile 4. rütbeden Osmanlı nişanını haiz idi.

6 Rebiulevvel 1315'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 21 Rebiulevvel 1321'de Hareket-i Hariç'e terfi' buyurulmuştur.

Hafız Hüseyin Hüsnü Efendi Fatih Camii muciz dersiâmlarından iken 19 Nisan 1327'de vefat etmiştir: 1911 (Dosya Nu: 201)

EL-HAC HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Filibepazarcığılı)

Şaban Ağanın oğlu olup 1288 h. tarihinde Filibepazarcığı'nda doğmuştur. Mekteb-i İbtidaî'yi Mîrmîr Hasan Paşa mektebinde bitirip Reîsülkurrâ İsmail Hakkı Efendiden aşere ve takribi ikmâl ile Fatih dersiâmlarından Abdullah Zühdü Efendiden dinî ilimleri tahsil ederek iki adet icâzetnâme almıştır.

1 Ağustos 1312'de Muhasebe-i İlmiye Kalemine dahil olup 4 Kânunisani 1315'de Meclis-i Eytam Kalemi mukayyıtlığına naklolunmuştur. 1 Eylül 1325'de 2. sınıf kâtibliğe terfi ettiğinden Sandık Maaşı Kâtibi refâkatine tayin olunmuştur.

Mümaileyhin uhdesine 1 Zilkade 1320'de İbtidaî Dahil Edirne Müderrisliği tevcih olunup 29 Zilkade 1325'de Sahn'a terfi buyurulmuştur.

13 Kânuisani 1320'de Dâr'ül-Muallimîn Kur'an-ı Kerîm Muallimliğine tayin olunup 1 Kânunievvel 1324'de vazifesine nihayet verilmiştir. (c. 4, sh: 150)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Gebzeli)

Kemahlı Selim Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde Gebze Kazasında doğmuştur. 1315 h. de İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Tokatlı Şakir Efendiden ders görerek icâzet almıştır.

31 Kânunisani 1325 senesinden itibaren Gebze Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. (c. 4, sh: 2, dosya: 29387)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Gümülçineli)

Osman Efendi'nin oğlu olup 1264 h. senesinde Gümülçine'de doğmuştur.

1 Eylül 1320'de Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır.

İbtidaî Dahil İstanbul Müderrislerinden ve Fatih Dersiâmların-

dan iken 16 Teşrinisani 1324'de vefat etmiştir: 29 Kasım 1908. (Dosya. Nu: 597)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Hopalı)

Salih oğlu Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1269 h. senesinde Hopa'nın Galde Karyesinde doğmuştur. Arhavî Nahiyesinin Kavak Medresesinde müderris Mustafa Efendiden 6 sene kadar ders okuyup İstanbul'a gelmiştir. Burada tasdîkat'a kadar ders okumuştur.

1298 h. senesinde Yıldızeli (Yenihan) Kazasına bağlı Belçek Nahiyesi tahrirat kâtibliğine tayin olunup iki sene kadar kaldıktan sonra 4 Teşrinievvel 1299'da Of Kazası Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 19 Temmuz 1300'de Of'tan infisal ederek 19 Kânunievvel 1307'den 28 Teşrinisani 1309'a kadar Arhavi, 28 Teşrinisani 1310'dan 23 Mayıs 1311'e kadar Karadere, 23 Nisan 1313'e kadar 2. defa Arhavi, 13 Teşrinievvel 1316'ya kadar İshaklı, 13 Mart 1318'den 12 Mart 1326'ya kadar Viçe Nahiyeleri Niyâbetlerinde bulunmuştur. (c. 5, sh: 241/1)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İbradılı)

Eski Mihaliccik Kazası Nâibi İbrahim Halil Efendi'nin oğlu olup «Muradzâde» şöhretiyle maruftur. 1278 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. İbradı Medreselerinde sarf, nahiv, mantık ve farsça okumuş ve 23 Haziran 1304 tarihinde nahiye müderrisliği intihabnâmesini almıştır.

9 Teşrinievvel 1300'de nahiye niyâbeti vazifesine başlamış ve 1 Nisan 1316'da Çermik Kazası niyâbetine tayin olunmuştur. 5 Eylâl 1318'de münfasıl olup, 21 Mayıs 1319'dan 29 Nisan 1321'e kadar Bor ve 12 Eylül 1321'den 15 Şubat 1325'e kadar Çapakçur (Bingöl) kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. 12 Teşrinisani 1324'den 17 Kânunievvel 1326'ya kadar Sultaniye (Konya) kazası niyâbetinde bulunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 16 Rebiulaher 1320'de İbtidaî Hariç ve 29 Rebiulaher 1325'de İbtidaî Dahil Edirne Müderrisiliği tevcih buyurulmuştur.

Mekteb-i Kudat'tan niyâbet ehliyetnâmesi alıp 1326 (1910) da Manastır'a bağlı Florina Niyâbetine tayin olunmuştur. (c. 3, sh: 46)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İbradılı)

Şeyh Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Akseki kazasına bağlı İbradı Nahiyesinde doğmuştur. Babası İbradı'da kırk-

elli sene Camii Kebir Camiinde hitâbet ve imâmet etmiş ve İbradı Müderrislerinden idi. 11 Şaban 1299'da İbradı rüştiyesini bitirip Seydişehir'e gelerek orada meşâhir-i ulemâdan Şeyh Abdullah Efendi Medresesi'nde iki sene kadar tahsil görüp İstanbul'a gelmiştir. Karagümrük yakınında Defterdar İbrahim Efendi Medresesi'ne kaydolup Fatih Dersiâmlarından Sirozlu Hacı Eyüp Efendinin derslerine devama başlamış ve Şerh-i Akaid'e kadar okumuş ve nihayet Fatih Dersiâmlarından Alasonyalı El-Hac Ali Zeynelabidin Efendi'nin tedris halkasına dahil olarak ikmâl-i nuseh ettiğinden icâzet almıştır. Bir de gümüş liyakat madalyasına nâil olmuştur.

17 Teşrinievvel 1307'de Mahfel-i Şer'iyyat Kâtibliğine tayin olunmuş ve 1 Teşrinisani 1309'dan itibaren Kaş Kazası Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 1 Şubat 1331'de Garbikaraağaç kazasına aynı vazife ile nakledilmiştir.

5 Teşrinievvel 1313'de Aladağ Nahiyesi niyâbetine tayin olmuştur. İki sene vazife gördükten sonra buradan münfasıl olmuştur. 1 Mart 1324'de Ilgın kazasına bağlı Irgıt Nahiyesi Niyâbetine tayinle nâiblik vazifesine kabul edilerek 5 Ağustos 1325'de Şirvan Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 10 Ağustos 1328'de müddetinin bitimi ile Şirvan'dan ayrılmıştır. 28 Kânunisani 1328'de Feke Kazası Niyâbetine tayin olmuştur. Feke Kazası Kadısı bulunduğu sırada 30 Ağustos 1333'de tifo'dan vefat etmiştir. **(c. 5, sh: 54, dosya: 671)**

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İstanbullu)

Mehmet Salih Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Balat'ta Kefevî Mektebinde ilk tahsilini yapmış ve «Dâr'üt-Ta'lîm» adlı hususî mektebte sarf ve nahiv okumuştur.

15 Haziran 1307'de Kısmet-i Askeriye Mahkemesine dahil olup 1 Kânunisani 1312'de Muhasebe-i İlmiye Vezne Kâtibliğine tayin olunmuştur. 16 Haziran 1320'de Emvâl-i Eytam İdaresi Kâtibliğine naklolunmuştur.

Uhdesine 1 Zilkade 1318'de İbtidaî Dahil Edirne Müderrisliği rûsu tevcih olunup 16 Zilhicce 1319'da Hareket-i Dahil'e terfi buyurulmuştur. **(c. 6, sh: 123, dosya: 514?)**

ŞEYH'ÜL-İSLÂM HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İstanbullu)

Nüvvab'tan ve mevalîden Erzurumlu Çelebî-zâde İbrahim Rüştü Efendi'nin oğludur. 17 Safer 1265 senesinde İstanbul'da doğmuştur. Haseki civarında Bayrampaşa Sıbyan Mektebinde okumuş ve meşhur hattat Hulusi Efendi'den sülüs ve nesih ta'lim etmiştir. Babası-

nın niyâbeti hengâmında Gelibolu Rüştiyesinde ve buradaki Cami-i Atik Medresesinde sarf ve nahiv okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Şumnulu Abdülmü'min ve Gümülçineli Kadrî Efendiler'den ders okumuştur. Babasının vazife icabı taşralarda bulunmasından onunla beraber bulunduğundan bulunduğu yerlerdeki hocalardan ve babasından hususî olarak dinî ve arabî ilimleri okumuştur. Ayrıca Fâtih Dersiâmlarından Ahiskalı Sabit Efendi'den Tasavvurat ve Meanî okumuştur. Tertib üzere okuyup icâzetnâme aldıktan sonra Evasıt-ı Şevval, 1293 tarihinde Fatih Camiinde diğer dersiâm meyanında ders okutmaya başlamıştır. Şaban 1312'de icâzet vermeğe muvaffak olmuştur.

Mekteb-i Hukuk-i Şâhâne'de tedrîse memur bulunduğu sıralarda birkaç risale te'lif etmişlerdir. «Ahkâmü'l-Evkaf»a ait derslerden teşekkül eden «El-Ahsaf Fî Ahkâm'il-Evkaf» ve Arazi Kanunnâmesi'ne ait «Arazi Kanunnâmesi Şerhi» adı ile iki adet eseri vardır. Bunlar mezkûr mekteb tarafından tab' olunmuşlardır. Ayrıca cinayete ait «Mi'yar'ül-Adâlet» adlı kitab üzerine «Takrîr» adı ile bir şerh, «Kitab'ül-Kadı İlel'Kadı» ve «Şehâde Aleş'Şehâde» mesâiline ait üç risale cem' ve telhîs etmiştir.

15 Mayıs 1280 senesinde 15 yaşında iken İstanbul Bab Mahkemesine mülâzemetle dahil olmuş ve 11 Nisan 1289'da aynı mahkemenin Vekayi-i Şer'iye kâtim Muavinliğine ve 11 Mayıs 1292'de Sadreyn Müsteşarı Muavinliğine tayin olunmuştur. 4 Teşrinievvel 1298'de Vergi Emaneti Meclis İdaresi Azâlığına tayin olunmuştur. 8 Kânunievvel 1300'de Bağdat ve Musul Vilâyetleri Arazi ve Emlâk Müfettişliğine tayin olunup iki sene sonra 4 Şubat 1302'de Defter-i Hakanî Senedât İdaresi Umur-i Şer'iye Memuriyeti Vekâletine tayin olunmuştur. 1 Mayıs 1304'de Meclis-i Emvâl-i Eytam Azâlığına, 24 Haziran 1304'de Evkaf-ı Hümâyûn Beyt'ül-Mâl Kassamlığına ve Şömendöfer Hattına dair teşkil buyurulan komisyonun riyâsetine fahri olarak tayin olunmuştur. 14 Ağustos 1305'de Mahkeme-i Teftiş-i Evkaf-ı Hümayun Müsteşarlığına ve Evkaf-i Seniyye-i Mülûkâne Memuriyetine tayin olunmuştur. Ayrıca 1 Teşrinisani 1305'de Mekteb-i Hukuk «Evkaf» ve 1 Eylül 1306'da «Arazi Kanunnâmesi» ve «Tapu Nizamnâmesi» Muallimliklerine tayin olundu.

7 Kânunisani 1307'de aynı mektebin «Kitab'üd'Diyat ve Cinayat», «Kitab'ül-Kadı İlel'Kadı» ve «Kitab'üş-Şehâde aleş'Şehâde» Muallimliğine ve 1 Eylül 1308'de Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne «Ahkâm-ı Evkaf» Muallimliğine tayin olunmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 4 Receb 1293 senesinde İbtidaî Hariç,

3 Rebiulaher 1296'da Hareket-i Hariç, 25 Ramazan 1297'de Musıla-i Sahn, 29 Zilkade 1298'de Hareket-i Altmışlı, 1 Zilhicce 1300'de Musıla-i Süleymaniye ve 17 Zilhicce 1301'de Musıla-i Haremeyn olmak üzere Bursa Pâyesi, 3 Rebiulâher 1307'de Haremeyn Pâyesi ve 3. Rütbeden Mecidi Nişanı, 4 Ramazan 1313'de İstanbul Pâyesi ile tebdilen 2. rütbeden Mecidi Nişanı tevcih ve ihsan buyurulmuştur. (1)

9 Nisan 1314'de Yemen Vilâyeti Hey'eti İslâhiyesi Memurluğuna 10.000 kuruş maaş ve hadd-i nizamînin üç misli harcırahla tayin olunmuştur. (*) 1 Eylül 1318'de Yemen'deki vazifesinden münfasıl olarak İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'a gelişi ile asıl vazifesi olan Evkaf-ı Hümâyûn Teftiş Mahkemesi Müsteşarlığına 21 Teşrinievvel 1318'de mübaşeret etmiştir.

6 Receb 1320'de Hicaz Demiryolu Altın Madalyası ve 5 Receb 1321'de tebdilen 1. rütbeden Mecidi Nişanı ihsan buyurulmuştur. 18 Cemazielaher 1322'de Anadolu Kazaskerliği pâyesi tevcih olunmuştur.

7 Mayıs 1321'de Evkaf-ı Hümâyûn Müfettişliğine tayin olundu. 9 Şubat 1323'de fahrî olarak Mekteb-i Nüvvab'ta «Sakk-ı Şer'î» ve «Kanun-i Arazi» Muallimliklerine tayin olunmuştur. 22 Şubat 1324'de Yemen'de ittihazı muktezi islâhat hakkında Maarif Nezaretinde Nâzır'ın riyasetinde teşekkül eden komisyon âzalığına tayin olunmuştur.

Mekteb-i Hukuk'taki «Arazi» ve «Kitab'üd-Diyat» Muallimliklerinden 18 Nisan 1325'de münfasıl olup 22 Mart 1325'de Adliye Nâzırının riyasetinde teşekkül eden ve Bulgaristan'daki İslâm Vakıflarının Bulgar İmareti ile kararlaştırılacak mukavelenin müzâkerâtına esas olan komisyon'un âzalığına tayin olunmuştur.

16 Mayıs 1325'de Mısır Kadılığına tayin olunmuşsa da oraya gitmemiştir. 9 Teşrinievvel 1325'de teşekkül eden İslâhat-ı İlmîye Encümeni Riyâsetine tayin olunmuş ve bu tarihte meşguliyetinin çokluğu hasebiyle Mekteb-i Nüvvab'taki «Sakk-ı Şer'î» Muallimliğinden ayrılmıştır. Fakat akabinde Mekteb-i Mülkiye Ahkâm-ı Evkaf ve Arazi Kanunu Muallimlikleri uhdesine ilâve edilmiştir.

30 Kânunievvel 1325'de Vekiller Heyetinin Tebdili üzerine İrade-i Seniyye Kararı ile Makam-ı Celil-i Meşihât-i İslâmiye uhdesine tevcih olunmuştur. (Şeyhu'l-İslâm olmuştur.)

---

(1) 22 ve 23 numaralı vesikalara bakınız.

(*) S. Albayrak, Şeriatten Lâikliğe, sh: 281-83, İst. 1977.

Gurre-i Muharrem 1328'de mümaileyhe 1. rütbeden Osmanlı Nişanı ihsan buyurulmuştur.

Meşihat Makamına tayin ile Mülkiye Mektebindeki muallimliklerinden ayrılmıştır. (1167 numaralı dosyasından ve kendi terceme-i hâl varakasından).

Zilhicce 1327'de Şeyhü'l-İslâm olup 4 Receb 1328'de Makam-ı Meşihat'tan münfasıl olmuştur: 29 Haziran 1326.

22 Cemazielaher 1330 senesinde irtihâl-i dâr-ı bekâ eylemişlerdir. (26 Mayıs 1328). Cerrahpaşa Camii civarındaki kabristanda pederlerinin yanında medfundurlar.

Fâzıl, fakîh, kanun-şinâs, mütevazi, edip ve fukaraperver bir zattı. (dosya: 1167, İlmiye Salnâmesi, sh: 624-625, dosya: 246, sicil defteri: c. 1, sh: 7 ve 217)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İstanbullu)

Meşihat Dairesi Dânişmendânından Eyyübî Mehmet Nurî Efendi'nin oğlu olup 1284 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Hususî muallimden farsça okumuş ve Fatih Dersiâmlarından Şehrî El-Hac Ahmet Râmiz Efendi'nin derslerine devam etmiştir.

15 Teşrinievvel 1300'de Fetvâhâne Evrak Odasına dahil olmuş ve 1 Mart 1307'de Tarîk Maaşına nâil olmuştur.

Uhdesine 13 Muharrem 1297'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunup 15 Rebiulevvel 1299'da Hareket-i Hariç'e, 9 Safer 1300'de İbtidaî Dahil'e, 25 Rebiulevvel 1301'de Hareket-i Dahil'e, 11 Rebiülaher 1304'de Musıla-i Sahn'a, 5 Receb 1305'de Sahn'a, 9 Muharrem 1308'de İbtidaî Altmışlıya, 13 Rebiulevvel 1309'da Hareket-i Altmışlıya, 3 Cemazielevvel 1311'de Musıla-i Süleymaniyeye ve 29 Zilhicce 1311'de Süleymaniye raddelerine terfî' buyurulmuştur.

23 Zilhicce 1318'de 4. rütbeden Mecidî Nişanı ile ihsan buyurulmuştur.

23 Şaban 1329'da uhdesine Mahreç Pâyesi tevcih olunmuştur.

Mümaileyhin maaşı 1 Eylül 1336'da 1300 kuruşa baliğ olmuştur. 1 Mart 1302'de ise ilk maaşı 24 kuruş idi. (Sicil def. c: 2, sh: 47)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İstanbul'lu)

Rüsumat komisyonculuğundan mütekaid Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1273 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Kur'an'ı hıfz edip Fatih Camiinde ders okumuştur.

22 yaşında iken 12 Nisan 1294'de Bâb-ı Valâ-i Fetvâ Kalemine dahil olmuş ve 19 Safer 1296 senesinde Bursa Müderrisliğine nâil ol-

muştur. 13 Muharrem 1297'de ilmî rütbesi Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur. 21 Şaban 1297'de İbtidaî Altmışlı'ya terakkî edip 1 Mart 1298 (25 Rebiulaher 1299) da Muhasebe-i İlmiye Evrak Mukayyıtlığına naklen tayin olmuştur. 25 Rebiulevvel 1301'de uhdesine Süleymaniye Müderrisliği rütbesi tevcih olunmuştur.

1 Mart 1304'de Muhasebe-i İlmiye Mesarif-i Umumiye Kâtib Muavinliğine tahvil-i memuriyet etmiştir. 26 Mart 1310'da Antep Mevleviyeti uhdesine tevcih olunmuş ve 16 Mart 1311'de mevleviyetten ayrılmıştır. 3 Haziran 1313'de Maaş ve Mesarif Kalemi Birinci Mümeyyizliğine tayin olmuştur.

14 Muharrem 1316'da 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ile taltif olunmuş ve 23 Ramazan 1317'de Mahreç itibariyle Kudüs-i Şerîf Pâyesi tevcih olunmuştur. 16 Şevval 1318'de 3. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan olunmuştur. 15 Muharrem 1324'de tebdilen 3. rütbeden Osmanlı Nişanı uhdesine ihsan buyurulmuş ve 1 Rebiulevvel 1326 (20 Mart 1324) senesinde uhdesine Bilâd-ı Hamse'den Bursa Mevleviyeti tevcih olunmuştur.

Bir sene sonra mezkûr mevleviyetten münfasıl olmuştur. (c: 1, sh: 279)

HAFIZ HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İstanbullu)

Hasırîzâde sülâlesinden Tophane-i Âmire Evrak Kaleminden mütekaid Samatya'da vaki' Etyemez Dergâhı Post-nişîni merhum Şeyh Mustafa Ferüdüddin Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk tahsili Eyüp'de Odakçılar İbtidaîsinde yaptıktan sonra hususî muallimden hat dersi almış ve 1312 h. senesinde Beyazıt Camii Mucîz Dersiâmlarından Midilli'li İbrahim İlhamî Efendi'den icâzet almıştır.

1 Mayıs 1296 tarihinde Meşihat Evrak Kalemi Kâtibliğine tayin olunup 1 Ağustos 1299'da Emvâl-i Eytam İdare Meclisi Mukayyıtlığına nakledilmiştir. 1 Eylül 1306'da Eytam ve Erâmil-i İlmiye Sandığına naklolunmuştur. 1 Kânunievvel 1310'da Meclis-i Eytam Başkâtibliği Muavinliğine tayin olunmuştur. 1 Kânunisani 1315'de Meclis-i Eytam Şubesi Azâ Muavinliğine nakledilmiştir. 1 Eylül 1322'de Emvâl-i Eytam İdaresi Başkâtibliğine terfi etmiştir. 1 Eylül 1325'de ise Eytam İdaresi Umûr-i Tahririye Mümeyyizliğine tayin olunmuştur.

Mümaileyh bir sene müddetle 15 Eylül 1313'den 15 Eylül 1314'e kadar Adana ve 12 Şubat 1321'den 1 Şubat 1322'ye kadar Bağdat Mevleviyetlerini 600 ve 1007 kuruş maaşlarla zabt etmiştir.

Gayretine binaen 6 Şaban 1329'da uhdesine Mahreç Pâyesi tevcih olunmuş ve 23 Ramazan 1317 ve 4 Zilkade 1322 tarihlerinde 4. rütbeden Osmanlı ve Mecidî Nişanları ile taltif ve 17 Rebiulaher 1330 tarihinde de Nikel Donanma Madalyasına nail olmuştur.

4 Teşrinievvel 1336 tarihinde Fetvahâne Memurîn Kalemi Müdürlüğüne tayin olunmuş ve 1 Teşrinisani 1338' de mezkûr müdürlükten münfasıl olmuştur. Bu tarihten itibaren diğer memurîn gibi açıkta kalmıştır.

Osmanlı Devletinin akdettiği sulh muahedesi ahkâmının devlet dairelerine taallûk eden hususlarının tetkiki zımnında Bâb-ı Meşihat'ta Meşihat Müsteşarı Ahmet Cevdet Efendi'nin riyaseti altında teşekkül eden komisyon'a 11 Teşrinievvel 1336 ve Ma'dûrîn-i Siyasîye Komisyonu'na da 26 Teşrinievvel 1336'da tayin olunmuştur.

8 Receb 1340'da uhdesine Haremeyn-i Muhteremeyn Pâyesi tevcih olunmuştur.

Erzurum Müftülüğü Kâtibliği teklif olunmuşsa da meflûç ve ma'lûl bulunduğundan 1 Teşrinisani 1341'den itibaren mütekaid addedilmiştir.

Ayrıca Etyemez Hânkâh'ı Postnişîni bulunan Hüseyin Hüsnü Efendi Hazretleri 8 Nisan 1339'da B.M.M. Umur-u Şer'iye Vekâletine yazdığı istidânâmede teşekkül edeceği duyulan «Meclis-i Meşayih» reisliğine intihabını istemişse de gelen cevapta (1 Mayıs 1339'da) «Muvazene-i Maliye Encümeni'nde» böyle bir şeyin görüşülmediği bildirilmiştir. (1) (c: 2, sh: 192, dosya: 269)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (İstanbullu)

Esnaftan Kastamonulu Hasan Ağanın oğlu olup 1256 h. senesinde Bayezit civarında Soğanağa (diğer adı ile Mithatpaşa) Mahallesinde doğmuştur. Ayaşlı Mustafa Tevfik Efendi'den ders görerek icâzet almıştır. 1288 h. senesinde Bayezit Camii'nde tedrise mübaşeret etmiştir.

1306 tarihinde Beyt'ül-Mâl Kassamlığı muavinliğine tayin olunmuştur. İlmî rütbesi 1328'de Hamise-i Süleymaniye raddelerine terfi buyurulmuştur. 20 sene kadar Huzur Derslerinde bulunmuştur.

4. rütbeden Mecidî ve Osmanlı nişanlarına nâil olmuştur.

Ayrıca memuriyeti Fetvâhâne Müsevvitliğine kadar terakki olunmuş olan mümaileyh 24 Eylül 1329'da vefat etmiştir: 7 Ekim 1913. (Dosya Nu: 223)

---

(1) 24 numaralı vesikaya bakınız.

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Kandıralı)

Mehmed Said Efendi'nin oğlu olup «Semercizâde» ve «Karadurak Camii Hatibi Mehmet Said Efendizâde» şöhretiyle ma'ruftur. 3 Rebiulevvel 1298 (21 Kânunisani 1296) tarihinde Kandıra'da doğmuştur. Annesinin adı Aişe Hanım'dır. Babası 1313 senesinde vefat etmiştir.

Kandıra Sıbyan Mektebinde hâfız olup Kandıra Medresesinde arapça, farsça ve hesap tahsil etmiştir.

1 Teşrinisani 1317'de Kandıra Kazası Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin olunmuştur.

Vefatı olan 1 Haziran 1333 tarihine kadar Kandıra Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğinde bulunmuştur. (c: 4, sh: 98/1, dosya: 2972)

HACI HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Kemahlı)

İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1264 h. tarihinde Kemah'ta doğmuştur. Kemah'ta bir müddet okuyup Erzincan'a gelmiştir. 1289'da İstanbul'a gelip Fatih Bahr-i Sefîd Tetimme-i Ulâ Medresesine kayd ile Gümülçineli Hasan Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olmuştur. 1300 tarihinde icâzet almağa muvaffak olmuştur.

Şeyh'ül-İslâm Uryanizâde Ahmet Esat Efendi zamanında 1302'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur. Şeyh'ül-İslâm Mehmet Cemaleddin Efendi zamanında Musıla-i Süleymaniye'de Dânişmend'lik yapmıştır.

1 Mart 1309'da Devriye Ruûsu ve 11 Nisan 1317'de Dânişmendlik maaşına nâil olmuştur. 14 Teşrinievvel 1324'den Ağustos 1325'e kadar Anteb Mevleviyetini zabt etmiştir. 1 Eylül 1325'den Nisan 1328'e kadar «Hademelik» vazifesi yaptığı gibi 1 Mayıs 1328'de Ders Vekâleti Müfettişliğine tayin olunmuştur. 13 Mart 1330'da bu vazifeden tekaüde sevk olunmuştur. (Dosya: 130)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Konyalı)

Kadı'lardan Hacı Mustafa Asım Efendi'nin oğlu olup 1266 h. senesinde Konya'nın Maruliye Kasabasında doğmuştur. İstanbul'a gelerek Süleymaniye Medresesinde Akşehirli Ahmet Şükrü Efendi'den icâzet ve Mekteb-i Nüvvab'tan 15 Receb 1298'de 3. sınıf şehâdetnâmesi almıştır.

23 Muharrem 1298'de uhdesine Bursa Müderrisliği tevcih olunmuş ve 20 Teşrinievvel 1299'dan 28 Eylül 1301'e kadar Tarsus, 13 Mart 1303'den 19 Şubat 1304'e kadar Cebel-i Bereket, 15 Şubat 1306'dan 20 Temmuz 1309'a kadar Siirt Sancakları niyâbetlerinde bulunmuş

ve 21 Haziran 1311'de ikinci defa olarak Tarsus Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 3 Mayıs 1313'de Tarsus'tan ayrılarak 11 Haziran 1315'den 20 Mayıs 1317'ye kadar Limni Niyâbetinde bulunup 11 Ağustos 1319'da Mardin Niyâbetine tayin olunmuştur. 13 Kânunisani 1321' de Mardin'den ayrılmış ve 15 Ağustos 1324'den 24 Temmuz 1326'ya kadar İçel Niyâbetinde bulunmuştur.

Haiz olduğu ilmî rütbesi 1 Şaban 1324'de İzmir Pâye-i Mücerredine terfi olunmuştur. (Sicil def. c: 2, sh: 309)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Oflu)

Beyzâde Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1259 h. senesinde Of Kazasının Yukarı Hopşerâ Köyünde doğmuştur. Memleketinde ilk malûmatı aldıktan sonra Erzincan'a gitmiş ve orada arabî ilimleri tahsil etmiştir. Sonra İstanbul'a gelerek Fatih Dersiâmlarından Lâz Hasan ve Şakir Efendi'lerden mütebaki ilimleri okuyup icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a girerek okunması mu'tâd olan dersleri okuyup 3 Şaban 1305'de 5. Sınıf Niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.

Mekteb'ten mezuniyetini müteakib Sürmene Kazasına nâib olarak tayin olmuştur. 22 Nisan 1306'dan 1 Nisan 1308'e kadar Sürmene'de kalıp münfasıl olmuştur. 24 Eylül 1308'den 3 Eylül 1310'a kadar Ordu, 14 Nisan 1311'den 1 Mart 1313'e kadar Çarşamba, 13 Mart 1314'den 20 Şubat 1315'e kadar Vakfıkebir, 22 Mart 1317'den 30 Nisan 1319'a kadar Haymana, 4 Kânunievvel 1320'den 23 Mart 1321'e kadar Zile, 4 Kânunievvel 1321'den 13 Teşrinisani 1323'e kadar Söğüt ve 22 Ağustos 1324'den 8 Nisan 1325'e kadar Mihaliç Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur.

16 Safer 1321'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur.

Mihaliç'ten ayrıldıktan sonra hastalıktan bir müddet tedavi gördü. Çok geçmeden vefat etti. (c: 1, sh: 323, dosya nu: 1919)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Pazarlı)

Atinalı Hoca Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1299 h. senesinde Atina (Pazar) Kazasında doğmuştur. Pazar'ın Kokolat Köyü Sıbyan Mektebinde Kur'an'ı kıraat edip Pazar'da Kal'a Karyesi Medresesinde sarf, nahiv, ve mantık okumuş ve Trabzon'a giderek Çarşı Medresesi'nde «Şerh-i Akaid»e kadar okumuşsa da fakirlikten icâzet alamadan ayrılmıştır.

1 Şubat 1326 tarihinde Maçka Kazası Şer'iye Mahkemesi İkinci Kâtibliğine tayin olunmuştur. (c: 4, sh: 132)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Rizeli)

Ulemâdan Kokoçzâde Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1267 h. senesinde Rize'ye bağlı Varankoz Karyesinde doğmuştur. Köyünde «İzhar»a kadar pederinden okuyup İstanbul'a gelmiştir. Koska'da Çobançavuş Medresesinde tekmil-i nusehle Bayezit Camii Dersiâmlarından Hüseyin Fahri Efendi'den 1304 h. senesinde icâzet almıştır.

3 Rebiulaher 1305'den 29 Cemazielaher 1311'e kadar Sofulu, 12 Haziran 1310'dan 20 Mayıs 1312'ye kadar İşkilip, 28 Ağustos 1312'den 7 Ağustos 1314'e kadar Kastamonu'ya bağlı Cide, 1 Kânunisani 1314'den 11 Kânunievvel 1316'ya kadar Radvişte, 6 Mayıs 1317'den 7 Mart 1319'a kadar Haçin, 6 Nisan 1320'den 13 Mart 1322'ye kadar Uluborlu, 18 Kânunievvel 1322'den 25 Teşrinisani 1324'e kadar Selânik'e bağlı Ropçoz, ve 2 Mayıs 1325'den aynı yılın 20 Temmuzuna kadar Arapsun Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuş ve 15 Ağustos 1325'de Torul Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 24 Temmuz 1327'de Torul'dan infisal etmiştir.

11 Rebiulevvel 1306'da 4. rütbeden Mecidî Nişanı uhdesine ihsan buyurulmuştur.

Mümaileyh 5 Eylül 1331 tarihinde Ünye Kazasına bağlı Karakuş Nahiyesi Niyâbetine tayin olunmuşsa da burada üç ay kadar niyâbet vazifesinde bulunmuş ve 19 Teşrinisani 1331'de vefat etmiştir. (c: 5, sh: 246, dosya: 1432)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Rizeli)

Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Rize'nin Selândoz Karyesinde doğmuştur. Rize'de Müftü Efendi Medresesinde bir müddet okumuş ve 1311'de Süleymaniye civarında Dökmeci Sahn'ı Medresesinde ders görüp 5 Cemazielevvel 1313'de icâzet almıştır.

15 Eylül 1318'de Rize'nin Aspet Karyesi Medresesi'ne müderris tayin olunmuştur. 29 Teşrinisani 1325'de Yanya'ya bağlı İskrapar Kazası Müderrisliğine tayin olunmuşsa da mani'-i meşru'asına binaen buraya gitmemiş ve bir müddet açıkta kalmıştır. Akabinde Edirne Vilâyetine bağlı Dimetoka Kazası Müderrisliğine tayin olunmuştur. (15 Ağustos 1326) (Dosya: 132)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Siverekli)

Ulemâdan Molla Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde Siverek Sancağının Karahan Karyesinde doğmuştur. Siverek'e gelerek Güllâbi Camiinde tedrîsle meşgul olarak icâzet almıştır.

Zaza'ca okur yazardı. Fahri olarak ders okutup Şubat 1325'de imtihanı kazanarak Siverek'te Güllabi Bey Camii Medresesine müderris tayin olunmuştur. (Dosya: 2082)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Şirvanlı)

İbrahim oğlu Resul Efendi'nin oğlu olup 1285 senesi 29 Temmuzunda Siirt Sancağı dahilinde Şirvan kazasının Hasrasi Nahiyesinde Zebuzek Karyesinde doğmuştur. Siirt Medreselerinde okuyarak icâzet almış ve Teşrinisani 1325'de Şirvan Müderrisliğine tayin olunmuştur. 18 Eylül 1326'da Pervari Kazası Müderrisliğine nakledilmiştir. (Dosya: 1956)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Tırnovalı)

Zürra'dan Hacı Halil Ağa'nın oğlu olup 1267 h. senesinde Tirnova'da doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Hafız Şükrü Efendiden tahsil görerek icâzet almıştır.

1302 h. senesinde Fatih Camiinde tedrîse mübaşeret etmiştir. Burada ders okuturken 15 Rebiulaher 1310 senesinde imtihanla Fetvâhâne Pusula Odasına dahil olmuştur.

21 Rebiulevvel 1307 senesinde uhdesine tevcih buyurulan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği 17 Safer 1316'da Hareket-i Hariç'e terfi buyurulmuştur. (Sicil def. c: 2, sh: 31)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Uluborlulu)

Hacı Şeyhzade Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde Uluborlu'da doğmuştur. Hoca Ahmet Mektebinde ve Cami-i Kebîr Medresesinde dinî ilimleri tahsil ettikten sonra İstanbul'a gelmiş ve Bayezit Dersiâmlarından Arabgirli Hüseyin Avni Efendi'den dini ilimleri itmam ederek Cemazielaher 1319'da icâzet almıştır.

30 Teşrinievvel 1317'den 25 Mart 1321'e kadar İshaklı, Şuhud ve Sincanlı Nahiyeleri Niyâbetlerinde bulunmuştur. 1 Nisan 1322'den 3 Eylül 1324'e kadar Bağdat'a bağlı Cezire Kazası Niyâbetinde bulunmuştur.

Mekteb-i Kudat'ta icra kılınan imtihanda hey'et huzurunda ilmini isbat ederek 28 Safer 1328'de 5. Sınıf Niyâbet ehliyetnâmesi almıştır. Akabinde 10 Nisan 1326'da Kuşadası Niyâbetine tayin edilerek naiblik vazifesini ifâ etmiş ve memuriyet müddetinin hitamı ile 18 Mart 1328'de buradan münfasıl olmuştur. 1 Şubat 1328'de Bor

Kazası Niyâbetine tayin olunmuş ve 25 Mayıs 1330'da buradan münfasıl olmuştur.

Mümaileyh mehasîn-i ahlâkiyeye mâlik, müteşerri' zevattan ve iffet ve istikamet ashâbından bulunuyordu. (c: 2, sh: 352, dosya 1205?)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Ünyeli)

Tüccardan Osman Efendinin oğlu olup 1262 h. senesinde Ünye Kazasında doğmuştur. Ünye'de Çarşı Camii Mektebinde Hoca Hacı Hâfız Ahmet Efendi'den ve Ünye Müderrisi Abdullah Efendi'den sarf, nahiv ve fıkıh okuyup İstanbul'a gelmiştir. 1283 h. senesinde Hocapaşa civarında Kayışi Mustafa Ağa Medresesine dahil olmuştur. O sırada Bayezit Camii Dersiâmlarından bulunan Beypazarlı Seyit Mehmet Asım Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olup 1298 h. senesinde icâzet almıştır. Ders Vekâletinin açtığı imtihanda 11 Cemazielaher 1297'de tedris ruhsatnamesi ve Rebiulaher 1298'de ulûm-i Arabiye icâzetnâmesi almıştır. Beyazıt Camii'nde tedrîse başlayarak 1312 h. senesinde talebelerine icâzetnâme vermeğe başlamıştır.

Uhdesine 7 Rebiulaher 1303'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunup 21 Şaban 1311'de Hareket-i Hariç'e, 7 Cemazielaher 1318'de İbtidaî Dahil'e, 1 Zilhicce 1320'de Hareket-i Dahil'e ve 9 Zilkade 1325'de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur.

21 Rebiulaher 1334'de Mahreç Pâyesi ile taltif buyurulmuştur: (13 Kânunievvel 1332)

Ömrünün küllisini dersiâmlıkla geçiren mümaileyh Beyazıt Dersiâmlığından Osmanlı İlmiye Teşkilâtı'nın lâğvı ile açıkta kalmıştır. Son zamanlarında Üsküdar'da Dıvardibi Caddesindeki evinde vefat etmiştir: (14 Kânunievvel 1340/1924) (c: 7, sh: 202, dosya: 3452)

HAFIZ HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Üsküdarlı)

Mütekaidlerden Feyzîzâde Faik Efendi'nin oğlu olup 1300 h. senesinde Üsküdar'da Bulgurlu Karyesinde doğmuştur. İlk mektebi köyünde, rüştiyeyi Beşiktaş'ta Feyziyye (diğer adı ile Hamidiye) mektebinde 1 Kânunisani 1314'de bitirerek İmam-ı Evvel Hâfız Râşit ve İmam-ı Sanî Hâfız Niyazî Efendil'erden hıfz-ı Kur'an ve Aşere okumuştur. Sonradan Fatih Dersiâmlarından Mehmet Rebi'i Efendi'nin tedris halkasına dahil olup mümaileyh'den ders okumuştur.

12 Eylül 1320'den 1 Eylül 1325'e kadar Anadolu Kazaskerliği Mahkemesi Vekayi' Kalemine dahil olup çalışmış ve 7 Şubat 1327'de

becayiş suretiyle Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı Kâtibliğine tayin olunmuştur.

15 Rebiulaher 1318 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur. (Sicil def. c: 2, sh: 102, dosya nu: 264?)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Üsküdarlı)

Nüvvabtan İbrahim Edhem Efendinin oğlu olup 1292 h. tarihinde Üsküdar'da Selimiye Mahallesinde doğmuştur. Kısıklı İbtidaisinde okuyup babasının Nâib bulunduğu Biga Sancağı Lâpseki Kazasının Rüştiyesinde iki sene ve İstanbul'a avdetle Üsküdar'da Paşakapısı Rüştiyesinden şehâdetnâme almıştır. Beyazıt Dersiâmlarından Ünyeli Hüseyin Hüsnî Efendiden hususî olarak ve Fatih Dersiâmlarından Erzurum Müftizâdesi Ahmet Hamdi Efendiden tahsil görerek icâzet almıştır.

İlk olarak 1309 h. senesinde Anadolu Sadareti Vekâyi' Kalemine mülâzemeten kabul ve kaydolarak işe başlabış ve 4 Temmuz 1309 (20 Muharrem 1311) da sicil kalemine tayin olunmuştur. 18 Ağustos 1316 da Meclis-i Mesâlih Talebe Kâtibliğine tayin olunmuştur. 1 Eylül 1325'de Sicill-i Memurîn-i İlmiye Kalemine memur edilip 7 Haziran 1327'de Fetvâhânede teşkil olunan «Takîb-i Muâmelât Encümeni»ne tâyin olmuştur. Encümenin lâğvı üzerine münfasıl olmuştur.

Mümaileyh'in uhdesine 3 Cemazielaher 1311'de Edirne Müderrisliği ruûsu teşcih olunup 9 Receb 1312'de Musıla-i Sahn'a, 13 Cemazielaher 1315'de İbtidaî Altmışlıya ve 16 Cemazielaher 1322'de Hareket-i Altmışlıya terfi olunmuştur. Meclis-i Mesâlih-i Talebe Kâtibliğinde iken mevdu' vazifesini en iyi şekilde yaptığından 12 Cemazielaher 1318'de 4. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur.

1336'ya kadar mâ'zûliyet maaşı aldıktan sonra 1 Haziran 1336'da Medaris-i İlmiye İaşe Kalemi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 2 Eylül 1336'da ise Osmanlı İmparatorluğu'nun takib ettiği politikaya muhâlif harekette ısrar ettiğinden azlolunmuştur. Sonradan eski vazifesine iade edilmiş ve 1 Kânunisani 1338'de tekaüde sevk olunmuştur. (Sicil def. c: 4, sh: 173)

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ (Yafalı)

Yafa Cami-i Kebir İmamı ve Hatibi Ömer Efendi'nin oğlu olup 1275 h. senesinde Yafa'da Led Kasabasında doğmuştur. Yafa'da hususî muallimden dini ve fennî dersler okumuş ve ayrıca İstanbul'a

gelerek, Mekteb-i Kudât'ta imtihan olup 15 Receb 1329'da 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.

1 Kânunisani 1303'den Mayıs 1308'e kadar çeşitli rüştiyelerde muallimlik yapmış ve 21 Kânunisani 1308'de Yemen'e bağlı Hüdeyde Livasının Lâhiyye Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 30 Temmuz 1312'de buradan münfasıl olup, bu tarihten 13 Teşrinisani 1313'e kadar Necid'e bağlı Kadra, 8 Temmuz 1314'den 15 Haziran 1316'ya kadar Trablusşam'a bağlı Hasn'ül-Ekrad, 29 Kânunievvel 1317'den 24 Haziran 1318'e kadar Akkâr, 1 Mart 1319'dan 31 Temmuz 1320'ye kadar Nâsıra, 3 Şubat 1321'den 17 Kânunisani 1323'e kadar Kerk Livasına bağlı Mean, 21 Teşrinisani 1324'den 15 Şubat 1326'ya kadar Hama Sancağına bağlı Selimiye, 25 Eylül 1327'den 23 Temmuz 1329'a kadar Buka'ül-Azîz Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur. Ve bu tarihten itibaren de ma'zul addedilmiştir. (c: 2, sh: 135).

HÜSEYİN İBRAHİM EFENDİ (Ergirili)

Salih Ağa'nın oğlu olup 1276 h. senesinde Ergiri Sancağına bağlı Lebhova Nahiyesinde doğmuştur. Nahiyesindeki medresede bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiş ve Hacı Emin ve Ali Efendi'lerden arapça okumuştur.

22 Eylül 1308'den itibaren nâiblik (kadılık) yapmağa başlamış ve Timoriçe (yeni adı Loşna) Kazası Niyâbetinde 13 Ağustos 1312'ye kadar bulunmuştur. Eylül 1313'den Ağustos 1315'e kadar Şiyak, 15 Ağustos 1316'dan 25 Temmuz 1318'e kadar Feylat, 11 Teşrinievvel 1318'den 20 Eylül 1320'ye kadar Kozani, 22 Haziran 1321'den 2 Haziran 1323'e kadar Kurumuş, 10 Kânunievvel 1323'den 1 Haziran 1325'e kadar Kolvina, 15 Mart 1326'dan 22 Şubat 1327'ye kadar İskrapar, 1 Mayıs 1328'den 4 Şubat 1328'e kadar Komano Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuş ve 17 Temmuz 1329'dan itibaren de Suşehri kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. 18 Ağustos 1330'da Suşehri'nden ayrılmış ve 24 Mart 1331 (1915) de tekaüde sevk edilmiştir. (c: 5, sh: 67, dosya: 1428)

HÜSEYİN KÂMİL EFENDİ (Tireli)

Müderrislerden Mehmet Ali Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde Tire Kazasında doğmuştur. Rüştiyeyi bitirdikten sonra Tire'de Mısırlı Mahallesinde Ağa Camii Müderrisi «Müellif-i Şehîr» Adanalızâde Hacı Mehmet Salâhî ile Yatsuyol Müderrisi Hüseyin Avni Efendilerden tasavvurat'a kadar okumuştur. Muahharen İstanbul'a gelip merhum Atif ve Meşihat Müsteşarı Ödemişli Mustafa Efendi-

lerin tedris halkasına müdavemetle müşarünileyh Mustafa Efendi'den tekmil-i nuseh ederek icâzetnâme almıştır. İmtihanla Hamidiye Medresesine kabul olunup Mekteb-i Nüvvab'a devam etmeğe başlamış ve 1 Muharrem 1313'de 3. sınıf niyâbet şehâdetnamesi alarak neş'et etmiştir. Arapça olarak «Keşf'ü Hakâyik'ir-Rumuzât fî Şerh-i Dibaceti't - Tasavvurat» adlı eseri vardır.

Muallimhâne-i Nüvvab'dan mezun olduktan sonra 2 Nisan 1312'de Kırkağaç Kazası Niyâbetine tayin olmuştur. 10 Mayıs 1314'de buradan münfasıl olup 7 Şubat 1315'den 16 Kânunisani 1317'ye kadar Avrethisarı, 26 Nisan 1318'den 21 Teşrinievvel 1320'ye kadar Hakkâri Sancağı, 21 Eylül 1322'den 23 Şubat 1324'e kadar Humus Livası (Sancağı), 8 Eylül 1325'den 18 Temmuz 1326'ya kadar Üsküdar Sancağı Niyâbetinde bulunmuştur.

Bu tarihten itibaren «Yemen Tetkik-i Vesaik-i Şer'iye Memurluğu»na 10 bin kuruş maaşla tayin olunmuştur. (1) 31 Mayıs 1330'-

---

(1) Hüseyin Kâmil (Ertur) un yayınlanmamış hâtıralarından, bu yolculuk ile bir kısmını Fikret Otyam «Adı Yemen'dir» adlı gezi notlarında şöyle dile getirmektedir: (Cumhuriyet; 25.9.1977)

«...İstanbul'dan İskenderiye'ye düzenli sefer yapan bir Romanya vapuruna bindik. İskenderiye'ye vardığımızda bir Giritlinin oteline indik. İskenderiye'den Yemen'e doğrudan vapur yok. Süveyş'e gidip orada vapur beklemek gerekiyormuş. Yanımızdaki eşyaları Süveyş'te almak üzere trenle gönderdik. Biz de Kahire'ye gitmek üzere trene bindik. Trende Yemen'e gitmkte olan iki polis memuruyla karşılaştım. Kahire'de birkaç gün kalıp görülecek yerleri gördükten sonra Hindistan, Japonya ve Viladivostok'a gitmekte olan bir Nemse (Avusturya) vapurunda yer bulduk. Vapur, güvertelerine kadar çeşitli sandıklarla yüklüydü, ayrıca yetmiş seksen kadar da yolcusu vardı. Ancak Yemen'in iskelesi olan Hudeyde'ye uğramıyordu. Bizi de Aden'e çıkardı. Aden Osmanlılar'ın idaresinde iken, İngilizler burada kömür deposu yapmak üzere Abdülhamit'ten müsaade almışlar ve bu yolla tek kurşun atmadan bu stratejik bölgeye yerleşmiş, sahip olmuşlardı. Biz orâya vardığımızda kenti limanlar, rıhtımlar, büyük yapılar, oteller, caddeler ve parklarla bezenmiş bulduk. Parklardan birisine Kraliçe Viktorya'nın heykeli bile dikilmişti.

Asıl Aden, biraz içeridedir. Karayolundan ve bir de tünel geçerek kasabaya vardık. Halk Arap, Hintli, Mecusi ve İslâmlardan oluşuyor, ticaretin çok gelişmiş olduğu görülüyordu. Limanda bütün kıyılar dağ gibi maden kömürüyle doluydu. Hint Denizine çıkan bütün gemiler buradan kömür alırlarmış. Limanda İzmirli bir Yahudinin otelinde bir hafta kaldık! Karadan Sana'ya gitmek için girişimlerde bulunduk. Uzaklık ve ayrıca İngiliz himayesindeki Lahaç Sultanlığından geçmek zorunluğu bizi caydırdı. Denizden Hudeyde'ye gitmek gerekiyordu. Haftada bir Hintli kumpanyanın köhne bir vapurunun Aden'den Hudeyde'ye sefer yaptığını öğrendik.

Kızıldeniz'in ünlü rüzgârına dayanıp dayanamayacağı kuşkulu olan bu kü-

da buradan münfasıl olup «Meclis-i Tetkîkat-ı Şer'iye» Reisliğine tayin olunmuştur.

17 Temmuz 1332'de Makam-ı Meşihat-ı Ulyâ Müsteşarlığına tayin olunmuştur.

1 Eylül 1333'de Medrese-i Süleymaniye «Fıkh-ı Hanefî» Müderrisliğine tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1330'da tayin olduğu Medrese'tül-Kudât «Sınıf-ı Mahsus», «Usûl-i Muhâkemat-ı Şer'iye» Muallimliğinden 1 Ağustos 1334'de istifa etmiştir.

1336 h. senesinde «Sûrre-i Hümâyûn» İmamlığına tayin olmuştur: (12 Eylül 1334).

16 Eylül 1334 tarihinde Dâr'ül-Hikmet'il-İslâmiye Reisliğine tayin olunmuştur. 25 Kânunisani 1335'de Adliye'ce mevkii ile mütenasip memuriyete tayin olunmak üzere af olunmuştur.

Uhdesinde bulunan «Fıkh-ı Hanefî» Müderrisliğinden 16 Nisan 1335'de af olunmuştur.

1 Cemazielevvel 1317'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsu tevcih olunup 25 Cemazielaher 1325'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi buyurulduktan sonra Ramazan 1325'de İzmir Pâyesi ve 22 Şevval 1332'de de Haremeyn'il-Muhteremeyn Pâyesi ile taltif olunmuştur.

5 Kânunisani 1336'da 4. Devre İstanbul Mebusu seçilmiş fakat 11 Nisan 1336'da Meclis'in feshi ile mebusluktan ayrılmıştır.

27 Rebiulaher 1334'de «ehliyet ve faziletine ve ifa-i vazife hususundaki mesai-i rü'yet - mendânesine mükâfaten» İstanbul Pâye-i Refi'i tevcih ve 14 Şaban 1336'da da 1. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan buyurulmuştur.

12 Nisan 1336'dan itibaren ma'zûl addedilmiştir.

1 Mart 1341'de (14 Mart 1925) «Mahkeme-i Temyîz Hukuk Dairesi» Reisi bulunuyordu. (c: 5, sh: 193, dosya: 137)

çük köhne vapura binmek zorunda kaldık. Birkaç küçük limana uğradıktan sonra Hudeyde'ye varabildik. Orada Yargıç Arnavut Emin Efendi vardı. Onun evinde misafir olduk. Yemen Vali ve Kumandanı Mehmet Ali Paşa oraya geldiğimizi öğrenmiş. Bize bir telgraf çekerek Sana'ya gidecek olan iki tabur askerle birlikte yola çıkmamızı bildirmişti. İstanbul'dan yola çıkmadan önce Talât Paşayla görüşmüştüm. Kendisi Mehmet Ali Paşaya sözlü bir mesaj vermişti. Biz Hudeyde'ye vardığımız sırada, Yemen İmamı Yahya'nın yine baş kaldırma hazırlıkları içinde olduğu öğrenilmiş, Kumandan, Sana'ya silâh ve cephane götürmekte olan askerlerle birlikte yola çıkmamızı bunun için bize bildirmiş...»

HÜSEYİN MAZHAR EFENDİ (Kırşehirli)

Zürradan Mustafa Ağa'nın oğlu olup Kırşehir Sancağının Hasanlarbaş Köyünde 1261 h. senesinde doğmuştur. Köyünden Kırşehir'e gelip burada Müftü Medresesinde arapça tahsile başlamış ve 1280 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Huzur Dersleri Mukarrirlerinden Malatyalı El-Hac Mehmet Efendi'nin tedris halkasına dahil olmuştur. 1292'de icâzet almış ve 1294'de de dersiâmlık imtihanını kazanmış ve müderris olmuştur.

1 Mayıs 1292'den itibaren Ayasofya Camiinde dersiâmlığa başlamıştır.

25 Rebiulevvel 1297'de uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 23 Rebiulevvel 1306'da Hareket-i Hariç'e, 21 Şaban 1311'de İbtidai Dahil'e, 17 Safer 1316'da Hareket-i Dahil'e ve 21 Rebiulevvel 1321'de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur.

6 Şevval 1316 da 4. rütbeden Mecidi ve Osmanlı Nişanları mümaileyh'e ihsan buyurulmuştur. Musıla-i Sahn İstanbul Müderrislerinden ve Ayasofya Camii Muciz Dersiâmlarından iken 1 Haziran 1327'de vefat etmiştir: 1911. **(Dosya nu: 193)**

SEYİT HÜSEYİN NASREDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Anadolu Kazaskeri İspartavi-zâde Semahatlü Mehmet Tevfik Efendi'nin oğlu olup 1255 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur.

1270 h. senesinde Mahfel-i Şer'iyyat'ta ve ondan sonra Rumeli Kazaskerliği ve İstanbul Kadılığı Vekayi' Kâtibliklerinde bulunmuş ve 1283 h. senesinde İstanbul Kadılığı Tezkereci Muavinliğine tayin olunmuştur. 1 Mart 1283'de (7 Zilkade 1283) Arzuhâl Muavinliğine tayin ve 1 Mayıs 1294'de Makam-ı Meşihat Mektubî Kalemi Mümeyyizliğine tayin olunmuştur.

12 Kânunisani 1294'den 12 Eylül 1297'ye kadar Gebze, 10 Mayıs 1299'dan Temmuz 1301'e kadar Kartal ve 27 Mart 1303'den 4 Mayıs 1305'e kadar Silivri Kazaları Niyâbetlerinde bulunduktan sonra 12 Nisan 1307'den 6 Nisan 1309'a kadar Çatalca Sancağı Niyâbetinde bulunmuş ve 2 Teşrinisani 1311'de Serfiçe Sancağı Nâibliğine tâyin olunmuştur.

Teşrinisani 1289'da Çankırı ve Nisan 1298'de bir sene süre ile Bağdat Mevleviyetlerini zabt etmiştir.

2 Zilkade 1305'de 4. rütbeden Mecidi Nişanı ihsan olunup haiz olduğu devriye mevleviyeti 19 Şaban 1312'de Mahreç Pâyesine terfi buyurulmuştur.

31 Ağustos 1313'de Serfiçe Sancağı Niyâbetinden istifa etmiş ve

3 Teşrinisani 1314'den 1 Mart 1316'ya kadar Aydın Güzelhisar Sancağı Niyâbetinde, bu tarihten 11 Nisan 1318'e kadar İsparta Sancağı Niyâbetinde bulunmuştur.

20 Temmuz 1320'den 4 Mart 1323'e kadar Sivas ve 1 Eylül 1324'den 11 Kânunievvel 1325'e kadar Yanya Vilâyetleri Merkez Niyabetlerinde bulunmuştur.

21 Mart 1309'da Bilâd-ı Devriye'den Beyrut Mevleviyetini bir sene müddetle zabt etmiş ve uhdesine 19 Şaban 1316'da Bilâd-ı Hamse ve 26 Cemazielevvel 1319'da Haremeyn'il-Muhteremeyn Pâyesi tevcih buyurulmuştur.

Mümaileyh İsparta Niyâbetinde iken 3. rütbeden Mecidi ve Sivas Merkez Niyâbetinde iken de yeniden 2. rütbeden Osmanlı Nişanları ile taltif buyurulmuştur. (Sicil def. c: 1, sh: 17).

HÜSEYİN NASUHİ EFENDİ (Oflu)

Müderris Hasan Efendi'nin oğlu olup 1268 h. senesinde Of Kazasında doğmuştur. Medresede «Fenarî»ye kadar okuyup İstanbul'a gelmiş ve Fatih Dersiâmlarından Hafız Şakir Efendi'den icâzet almıştır. 1 Muharrem 1313'de Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olmuştur.

2 Nisan 1312'den 13 Mart 1314'e kadar Gönen, 23 Haziran 1314'den 28 Haziran 1315'e kadar Yakova, 1 Haziran 1316'dan 12 Mayıs 1318'e kadar Akçaabad, 20 Nisan 1320'den 27 Mart 1322'ye kadar Sürmene, 8 Nisan 1324'den 1 Mart 1326'ya kadar Milâs ve 1 Mayıs 1326'dan 15 Kânunisani 1327'ye kadar Ünye Niyâbetinde bulunmuştur.

17 Teşrinisani 1329'dan 20 Ağustos 1330'a kadar Ergâni Sancağı Niyâbetinde bulunmuştur.

4 Eylül 1330'da tekaüde sevk olunmuştur: 1914. (c: 5, sh: 218, dosya: 1204)

HÜSEYİN NAFİZ EFENDİ (Ergirili)

Nüvvab'tan Süleyman Derviş Efendi'nin oğlu olup 1282 h. senesinde Ergiri Sancağının Libhova Nahiyesinde doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Taşköprülü Abdullah Efendi'den icâzet almış ve 1 Muharrem 1313'de Mekteb-i Nüvvab'tan 4. Sınıf Niyâbet Şehâdetnâmesi ile neş'et etmiştir.

18 Kânunisani 1311'den 1 Mart 1313'e kadar Soma, 19 Teşrinievvel 1314'den 27 Eylül 1316'ya kadar Tiran, 1 Eylül 1317'den 11 Ağustos 1319'a kadar Kavala, 4 Mart 1320'den 12 Nisan 1322'ye kadar

Yenice - Vardar, 27 Ağustos 1322'den 14 Eylül 1324'e kadar Eğribucak (diğer adı ile Kozani) Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

18 Receb 1320'de uhdesine Sahn Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih ve 26 Şevval 1320'de de İzmir Pâye-i Mücerredi ile taltif buyurulmuştur.

1 Kânunievvel 1325'de terfian Trabzon Merkez Kadılığına tayin olunmuşsa da Suriye (vilâyeti) Hukuk Reisliğine tayini ile mezkûr kadılıktan ayrılmıştır. (c: 1, sh: 265, dosya: 1429?)

HÜSEYİN NAFİZ EFENDİ (İstanbullu)

Mülkiye Tekaût Sandığı Mektubçusu Mahmut Bey'in oğlu olup 1294 h. (17 Şubat 1293) senesinde İstanbul'da doğmuştur. «Meşrik-i Fuyuzat» ve «Şems'ül-Maarif» Mekteblerini (21 Zilkade 1304), Soğuk Çeşme Askerî Rüştiyesini (1 Mart 1309), Dersaadet İ'dadisini (1 Eylül 1313) ve Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne'yi (1 Temmuz 1316) bitirmiştir. Fransızca'nın yanında İ'dadi ve Mülkiye'de Ermenice de okumuştur.

18 Teşrinisani 1316'da Maliye Nezareti Mektubî Mühimme Kalemi Kâtibliğine tayin olunmuştur. 18 Temmuz 1317'de Cezair-i Bahr-i Sefîd (Ege Adaları) Vilâyeti Maiyyet Memurluğuna tayin olunmuştur. 16 Kânunievvel 1317'de tekrar eski vazifesi olan Mühimme Kalemi Kâtibliğine iade edilmiştir. 24 Kânunievvel 1319'da Mühimme Kalemi Mümeyyiz Muavinliğine terfi olunmuştur. 19 Kânunievvel 1320'de Mümeyyiz-i Sanîliğine tayin olmuştur. 1 Teşrinisani 1323'de Maliye Muhasebe-i Umumîye Merkez Kalemi Muharrerat-ı Mustaceliye Mümeyyizliğine ve 30 Eylül 1324'de de yeni teşkil olunan Varidat Muhasebesi İstatistik Kalemi Mümeyyizliğine naklolunmuştur.

1 Eylül 1325'de Evkaf Nezareti Tahrirat Müdür Muavinliğine tayin olmuştur. 7 Temmuz 1328'de bulunduğu dairenin Mektubçu Muavinliğine tahvil-i memuriyet etmiştir.

1 Haziran 1327'de Evkaf Mektebi «Tahrirat» Muallimliğine ve 1 Mart 1328'de de aynı mektebin «Kavaid ve İnşâ» Muallimliğine tayin olunmuştur.

13 Teşrinievvel 1329'da «Evamir Kalemi» Müdürlüğüne tayin edilmiş ve 25 Kânunisani 1329'da Edirne Vilâyeti Mektubçuluğuna tayin olunmuştur. 13 Mart 1330'da Edirne'den ayrılarak Evkaf Nezareti Evrak Müdürlüğüne tayin olmuştur. Bir hafta sonra da istifa ederek 26 Mart 1330'da Makam-i Âli-i Meşihat-penahî Mektubî Mu-

avinliğine tayin olunmuştur. 18 Şubat 1331'de İrade-i Seniyye kararı ile Daire-i Meşîhat Mektubçuluğu'na terfian tayin olunmuştur.

Mümaileyh 29 Kânunisani 1335 tarihinde vefat etmiştir. (c: 4, sh: 192, dosya: 91)

HÜSEYİN NECMEDDİN EFENDİ (Prizrenli)

Sadık Ağa'nın oğlu, olup 1274 h. senesinde Prizren Sancağının Loma Kazası Redomîr Karyesinde doğmuştur. Hâfızlıktan sonra İstanbul'a gelip Fatih Dersiâmlarından Cum'ali Mustafa Hakkı Efendi'den tertib-i marûf üzere ders görerek 28. Cemazielevvel 1311'de icâzetname almıştır.

«Alâka Şerhi» üzerine yazdığı «haşiye» 13 Ağustos 1313'de Maarif Nezaretince basılmıştır.

1 Haziran 1315'de Fatih Camiinde müderris olmuş ve 25 Teşrinievvel 1330'da Dâr'ül-Hilâfet'il-Âliye Medresesi «Usûl-i Fıkıh» Müderrisliğine ve sonradan Sahn Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur.

1 Eylül 1325'de Fetvâhâne Fetvâ Odası 2. Sınıf Müsevvitliğine tayin olunmuş ve 20 Kânunisani 1328'de 1. Sınıf müsevvitliğine terfi olunmuştur. 1 Teşrinisani 1333'de «Devair-i Vilâyat İstiftâ Memurluğuna» tayin olmuştur.

17 Rebiulevvel 1321'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 11 Safer 1324'de Hareket-i Hariç'e terfi ve 13 Rebiulaher 1334'de Huzur-i Hümâyûn Ders-i Şerif Muhatablığı ile benâm buyurulmuştur.

Meradis'in ilgâsı ile 12 lira dersiâmlık maaşı ile tekaüde sevk olunmuş ve Karagümrük Muhtesip İskender Mahallesi Mevkufatçı Sokak 14 numaralı hânede mükîmken 3 Aralık 1933 tarihinde vefat etmiştir. (Sicil Def. c: 6, sh: 263, dosya: nu: 13)

HÜSEYİN RABIT EFENDİ (Sakızlı)

Mal müdürlüklerinde bulunmuş İlyas Fehmi Efendi'nin oğlu olup 1271 h. senesinde Siroz'da doğmuştur. Manisa ve İzmir'de bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Kalkandelenli Receb Rüştü Efendi'den ders görüp icâzet almıştır.

12 Ağustos 1314'de Sakız Livası Müftülüğüne tayin olmuştur. Sakız'dan önce 24 Rebiulevvel 1306'da Mecidiye Camii Kürsü Şeyhliğine tayin olunmuş ve 24 Safer 1311'de İmamlığına ve 6 Rebiulevvel 1312'de Hatibliğine tayin olunmuştur.

Sakız'da talebe okuttuğu gibi 14 Şaban 1316'da Salihpaşa Med-

resesi Müderrisliği uhdesine tevcih olunmuştur. Ayrıca fahrî olarak Maarif ve Hicaz Demiryolu Komisyonları reisliklerinde de bulunmuştur.

17 Mayıs 1328'de Sakız Müftülüğünden azl olunmuştur.

6 Şubat 1334'de Çeşme Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. 11 Nisan 1334'de 300 kuruşluk müderrislik maaşı tahsis olunup 1 Temmuz 1334'de de müftülük maaşı 900 kuruşa iblâ' olunmuştur.

Mecburi mezuniyet kararnamesi mucibince tekaüde sevki icab eden mümaileyhin yerine başkasının tayini mevcut usule göre kabil olamıyacağından 22 Ağustos 1338'de Meclis-i Vükelâ'ca istisnaen istihdamı muvafık görülmüştür. (c: 2, sh: 417, dosya: 2139?)

HÜSEYİN REMZİ EFENDİ (Batumlu)

Karakadı-zâde Halil Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde Batum'da doğmuştur. Memleketinde ve Fatih Camiinde dinî tahsilini ikmâl edip Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve 1318 h. tarihinde icâzet aldığı gibi 20 Receb 1320'de de Mekteb-i Nüvvab'tan 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.

1 Mart 1319'dan 7 Şubat 1320'ye kadar Akdağmadeni, 28 Mayıs 1321'den 1 Eylül 1323'e kadar Selânik'e bağlı Zihne ve 1 Eylül 1325'den 24 Teşrinisani 1325'e kadar (Konya) Ereğli Niyâbetlerinde bulunmuştur. (c. 1, sh: 351)

HÜSEYİN RUHÎ EFENDİ (Vezirköprülü)

Tüccardan Mumcuzâde Ahmet Şakir Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Vezirköprü Kazasında doğmuştur. Vezirköprü'de Tâceddin Paşa Medresesinde «Câmi»e kadar okuyup İstanbul'a gelmiştir. Bayezit Camii Dersiâmlarından Hâfız Ali Efendi'den ikmâl-i nuseh ederek icâzet almıştır.

15 Nisan 1288'den 15 Mart 1291'e kadar Tırnova Sancağı dahilinde Tıranova Nahiyesi Niyâbetinde bulunmuş ve 21 Haziran 1291'de Bosna'da Nakşik Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. Buranın Karadağ askerleri tarafından istilâsı üzerine (Ağustos 1293) hicret etti. Halka gösterdiği yakınlık ve Osmanlı Ordusuna karşı yaptığı yardıma bir nişâne olmak üzere 4. rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur. Ayrıca bu havâlide harp bitene kadar da Binbaşı rütbesi ile tayin olunmuştur.

26 Receb 1294'de Mekteb-i Kudât'ta imtihan olup 5. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.

25 Teşrinievvel 1293'de Lopin Kazası Niyâbetine tayin olunmuş-

sa da Berlin Kongresi kararı ile Bosna ve Hersek toprakları Avusturya'ya terk olunduğundan Ağustos 1294'de bu kazanın işgali ile İstanbul'a avdet etmiştir.

Teşrinievvel 1294'den 28 Teşrinievvel 1296'ya kadar Demirci, 3 Haziran 1297'den 12 Mayıs 1299'a kadar Ortaköy, 29 Şubat 1299'dan 20 Teşrinisani 1300'e kadar Ünye, 6 Şubat 1301'e kadar Havsa, 3 Temmuz 1303'den 11 Haziran 1305'e kadar Bolvadin, 25 Kânunievvel 1305'den 4 Kânunievvel 1307'ye kadar Akkâr, 3 Mayıs 1310'a kadar Beyrut'ta Cenin, 17 Teşrinisani 1310'a kadar Acilât (veya Uceylât), 24 Ağustos 1311'e kadar Salt, Teşrinisani 1312'ye kadar Beni Sa'b, 13 Teşrinisani 1313'e kadar Baalbek, 27 Temmuz 1315'e kadar Hayfa, 6 Mayıs 1317'ye kadar Cebel-i Hıraz, 4 Mayıs 1320'ye kadar Ermenek, 11 Haziran 1323'e kadar Mislâta, 8 Temmuz 1326'ya kadar saniyen Ermenek Kazaları Niyâbetlerinde bulunmuş ve 2 Şubat 1326'da Mersin Livası Niyâbetetine tayin olunmuştur. 1 Şubat 1328'de Basra'ya bağlı Müntefek Livası Kadısı olmuş ve 1 Eylül 1331'de emekli olmuştur. (c. 5, sh: 40, dosya: 768).

(KAYACIZADE) HÜSEYİN RÜŞTÜ EFENDİ (Trabzonlu)

Hacı Osman Efendi'nin oğlu olup 1302 h. senesinde Trabzon'da doğmuştur. 30 Haziran 1321'de Trabzon Mülkî İ'dadisini iyi derecede bitirmiştir.

Fransızca bilirdi.

20 Kânunievvel 1329'dan 21 Temmuz 1330'a kadar Trabzon Tahrîr-i Musakkafat Defterlerinin tebyizinde istihdam olunmuş ve 29 Temmuz 1331'de Trabzon Eytam Müdürlüğüne tayin olunmuştur. (c: 6, sh: 80)

HÜSEYİN SAADEDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Reis'ül-Ulemâ ve Huzur Dersleri Mukarrirlerinden Şeyhü'l-İslâm Yusuf Ziyaeddin Efendi'nin oğlu olup 1297 h. (1 Mart 1296) de İstanbul'da doğmuştur. Fatih Camiinde Tikveşli Ahmet Es'at Efendi'den ders okuyup 1327'de icâzet aldığı gibi pederi Tikveşli Yusuf Ziyâeddin Efendi'den de ferâiz, fıkıh ve tefsir okumuştur.

21 Zilkade 1308'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcîh olunup 1 Mart 1310'da Tarîk Maaşına nâil olmuştur. 1 Mart 1317'de Fetvâhâne'ye dahil olup 1 Mart 1319'da İsti'naf Mukayyit-i Saniliğine tayin olunmuştur. 1 Eylül 1325'de Fetvâhâne İkinci Müsevvitliğine terfi olunup 23 Eylül'de İ'lâmat Odası Evrak Memurluğuna tayin olunmuştur.

1 Mart 1333'de Fetvâhane-i Âlî Kalem-i Mahsus Mümeyyizliğine tayin olunmuştur. 24 Nisan 1337'de Fetvâhane-i Âlî Kalem-i Mahsus Müdürlüğüne (Özel Kalem Müdürlüğüne) tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1338'de diğer memurîn meyanında Fetvâhane'nin ilgası ile açıkta kalmıştır.

İlmî rütbesi ve haiz olduğu müderrislik 17 Safer 1316'da Hareket-i Hariç'e, 1 Ramazan 1317'de İbtidaî Altmışlı'ya terfi, 1 Cemazielaher 1320'de Haremeyn'il-Muhteremeyn Pâyesi tevcîh ve 7 Şaban 1320'de 3. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan buyurulmuştur.

10 Teşrinisani 1341'de Sivas Müftülüğü Kâtibliğine tayini için Diyânetten sâdır olan emre göre 24 saat içinde karar vermesi gerekirken bu vazifeyi reddetmiş ve bu tarihten itibaren de tekaüde sevk olunmuştur. (1) **(c. 6, sh: 262, dosya: 48)**

HÜSEYİN SABRİ EFENDİ (Oflu)

Bakkaloğlu Mehmet Efendi'nin oğlu olup 5 Haziran 1270 senesinde Of Kazasının (şimdi Çaykara'ya bağlı) Şinek Karyesinde doğmuştur. Köyündeki Sıbyan Mektebini bitirip babası müderris Mehmet Efendi'den üç yıl tahsil ettikten sonra biraderi İsmail Hakkı Efendi'nin ilim tahsil ettiği Çufaruksa Medresesine giderek 9 sene tahsil görmüştür. Nisan 1293'de 23 yaşında iken kardeşi İsmail Hakkı'nın silsile-i icâzet-i ilmiyesine dehâletle icâzet almıştır. Bundan sonra fâsılasız Rize ve Of'un medreselerinde 1330 h. senesine kadar tedrisle meşgul olmuş ve dört defa talebelerine icâzet vermiştir.

Çufaruksa Karyesi Medresesinde bulunurken Teşrinisani 1327'de Of Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. Müderris beratı ve İzmir Pâye-i Mücerridini (2) haiz olan Hüseyin Sabri Efendi Rusların istilâ hareketinde «Of Müdafaası» olarak tarihe geçen savaşta Ruslara karşı 1. Dünya Harbinde mahallî halkı silâhlandırarak can-siperâne gayretler göstermiştir.(3)

1336'da yaş haddinden dolayı tekaüde sevk olunmak istenmişse de Of'a bağlı köy idare heyetleri ve medrese müderrisleri tarafından tanzim olunup Makam-ı Meşihat'a takdîm kılınan mazbatanın tasvibe karîn olması üzerine iki sene daha Of Müftülüğünde istihdamı Meclis-i Vükelâ'ca tensib kılınmıştır. (3 Nisan 1336/1920)

1337 (1921) de vefat etmiştir. **(Dosya: 2442)**

---

(1) 25 numaralı vesikaya bakınız.

(2) 26 numaralı vesikaya bakınız.

(3) 27 numaralı vesikaya bakınız.

HÜSEYİN SABRİ EFENDİ (Ünyeli)

Azîziye Naibi Ali Rıza Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde Ünye Kazasında doğmuştur. «Çoldirkadızâde» diye ma'ruftur. 21 Cemazielaher 1311'de icâzetnâme ve 21 Zilhicce 1311'de Mekteb-i Kudât'tan 3. sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.

14 Haziran 1312'de Çankırı Sancağı Niyâbetine tayin olunmuş ve 4 Haziran 1313'de müddet-i örfiyesini ikmâl etmek üzere Sinop Sancağına nakledilmiştir. 27 Temmuz 1314'de istifaen Sinop Niyâbetinden ayrılmıştır.

3 Cemazielaher 1315'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuştur. 22 Zilhicce 1317'de mümaileyhe 4. rütbeden Osmanlı Nişanı ihsan buyurulmuştur.

29 Ağustos 1316'dan 12 Nisan 1318'e kadar İçel ve 25 Teşrinisani 1320'den 1 Şubat 1322'ye kadar Lâzkiye Sancakları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

İlmî rütbesi 21 Receb 1323'de Sahn'a ve 29 Rebiulevvel 1325'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfî buyurulmuştur.

26 Şubat 1324'den itibaren Çorum Livası Niyâbetine tayin edilmiş ve 6 Mayıs 1326'da Kırşehir Niyâbetine nakl ile 5 Şubat 1326'da müddetinin hitamı ile buradan ayrılmıştır.

Birinci Sınıf Kadılığa terfi'i ile 10 Teşrinisani 1327'de Yanya Vilâyeti Merkez Niyâbetine tayin olunmuştur. 10 Mayıs 1328'de ise Sivas Vilâyeti Niyâbetine naklolunmuştur. 5 Eylül 1331'de ise Adana Vilâyeti Merkez Kadılığına tayini İrade-i Seniyye'ce uygun görülmüştür.

Sonradan Adana'dan müstafî sayılmıştır. **(c. 1, sh: 230)**

HÜSEYİN SAMİ EFENDİ (Elbistanlı)

İlmiyeden Zeynelabidin Efendi'nin oğlu olup 1298 h. senesinde Elbistan'da doğmuştur. Memleketinde medrese tahsili görüp İstanbul'a gelmiş ve Fatih Dersiâmlarından Tokatlı Şakir Efendi'den icâzet almıştır. 9 Şaban 1327'de Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olmuştur.

1 Mayıs 1326'da Elbistan Sancağı Niyâbetine tayin olmuş ve 9 Nisan 1328'de buradan münfasıl olmuştur. 18 Temmuz 1329'da Sayda Kadılığına tayin olunmuşsa da uzun müddet kalmadan 8 Ağustos 1330'da Kilis Kazası Kadılığına naklen tayin olunmuştur.

Adana İsti'naf Müddeiumumiliği, 1 Ocak 1335'deki yazısı ile vefat ettiğini bildirmiştir. **(c. 1, sh: 327, Dosya nu: 827)**

HÜSEYİN SAMİ EFENDİ (Şarkikaraağaçlı)

Musa Ağa'nın oğlu olup 1278 h. senesinde Şarkikaraağaç'ta doğmuştur. İstanbul'a gelip Kuyucaklı-zâde Atıf Efendi'den ders okuyup icâzet almıştır. 22 Rebiulaher 1314'de Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olmuştur.

21 Şubat 1312'den 1 Mart 1315'e kadar Garbikaraağaç Kazası Niyâbetinde bulunmuştur. 12 Nisan 1316'da Ödemiş Niyâbetine tayin olmuş ve iki defa olmak üzere 7 Şubat 1321'e kadar burada kadılık yapmıştır. 23 Nisan 1324'de Biga Sancağına tayin olmuş, fakat hakkında irtişâ ve mezâlim ahvâlinden dolayı 7 Haziran 1325'de azledilmiştir. 15 Kânunievvel 1325'de Söke Kazası Niyâbetine tayin olmuştur.

27 Cemazielaher 1321'de uhdesine Hareket-i Dahil Edirne Müderrisliği tevcih olunmuştur.

24 Teşrinisani 1327'de Söke'den infisal etmiştir. 10 Mart 1329'dan 9 Haziran 1330'a kadar Bolvadin Niyâbetinde bulunmuş ve 5 Mart 1331'de Dimetoka Kadılığına tayin olunmuştur. 27 Mart 1335'de Erdek ve 9 Mayıs 1337'de ise Gönen Kazaları Kadılıklarına naklen tayin olmuştur.

Gönen Kazası Şer'iye Mahkemesi Başkâtibi Sabri Efendi ile aralarında çıkan ihtilâf dolayısıyle 12 Kânunisani 1338'de azledilmiştir. (c. 3, sh: 37)

HÜSEYİN ŞEM'Î EFENDİ (Demirhisarlı)

Hacı Hasan Efendi'nin oğlu olup 1295 h. senesinde Demirhisar'da doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Hüseyin Necmeddin Efendi'den okuyup 1327 h. senesinde icâzet almıştır. Dâr'ül-Fünûn İlâhiyat ve Hukuk Şubelerinden 9 Ağustos 1323 ve 30 Temmuz 1327 tarihlerinde mezun olarak pek-iyi derecelerde şehâdetnâmeler almıştır.

Şark dilleri yanında Fransızca konuşur ve yazardı.

27 Temmuz 1326'da imtihanı kazanarak Fatih Camiinde dersiâmlığa başlamıştır. 20 Nisan 1332'de Dâr'ül-Hilâfe'til-Âliyye Medresesi Kısm-ı Evvel İkinci Şube Müdürlüğüne tayin olunmuştur. Bu şubenin 1 Teşrinievvel 1332'de lâğvı hasebiyle müdürlükten münfasıl olmuştur.

1 Şubat 1335'de Sahn Medresesi «Ma'lümat-ı Hukukiye» Müderrisliğine tayin olmuştur. 1 Eylül 1335'de İbtidai Hariç Medresesi Türkçe Müderrisliğine naklolunmuştur.

14 Rebiulevvel 1333'de uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuştur.

25 Teşrinievvel 1330'da Dâr'ül-Hilâfet'il-Âliye Medresesi «Usul-i Fıkıh», 8 Şubat 1330'da «Kısm-ı Sanî» 7. Sınıf 1. Şube «Usul-i Fıkıh» ve 5 Teşrinisani 1331'de aynı kısmın 6. Sınıf 2. Şube «Mantık» Müderrisliği uhdesine tevcih buyurulmuştur.

2 Eylül 1336'da Sahn Medresesi Umum Müdürlüğüne tayin olmuş ve 1 Teşrinisani 1336'da İrade-i Seniyye mucibince afv olmuştur.

1929'da İstanbul Kız Lisesi'nde muallimdi. «Beyanülhak» (c. 6, sh: 2668) da makaleleri vardır. (c. 7, sh: 34, dosya: 3669?)

HÜSEYİN ŞEVKET EFENDİ (Yenişehirli)

Emval-i Eytam Dairesi Meclisi Azâsından Kevkeb-zâde Mâlik Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Yenişehir Kazasının Fenar Kasabasında doğmuştur. Fatih Camiinde Ali Zeynelabidin Efendi'den icâzet aldığı gibi Meteb-i Nüvvab'tan da 1 Muharrem 1313'de şehadetnâme almıştır.

1302 mali yılında Adliye Nezareti Mektubi Kalemine dahil olup 16 Mart 1312'de Beykoz Kazası Nâibliğine tayin olmuştur. 2 Mart 1314'de münfasıl olup 18 Mart 1316'dan 27 Mart 1318'e kadar Kartal Kazaları ve 6 Kânunisani 1319'dan 11 Haziran 1323'e kadar İzmit Livası 1 Eylül 1324'den 19 Teşrinievvel 1325'e kadar Sakız Livası, 24 Temmuz 1326'dan 3 Temmuz 1328'e kadar Kosova Vilâyeti Merkez Niyâbetinde bulunmuştur.

15 Temmuz 1328'de Kazaskerlik Müşavirliğine tayin olmuş ve 12 Kânunievvel 1322'de ayrılmıştır.

13 Rebiulaher 1332'de terfian uhdesine Bilâd-ı Hamse pâyesi tevcih olunmuştur.

25 Haziran 1333'de Üsküdar Livası Kadılığına tayin olmuştur. 30 Temmuz 1334'de Üsküdar'dan münfasıl olmuştur.

«Kosova Sahrası» adlı bir şiir kitabı vardır. (38 sh., Selânik 1327, Selânik Matbaası). (c. 4, sh: 282, dosya: 1439?)

HÜSEYİN ZEKİ EFENDİ (Musurîli)

Bilâd-i Hamse mevâlisinden olup 1244 h. tarihinde Musuri'de doğmuştur. 1 Mart 1281'de Fatih Camiine dersiâm olarak tayin olmuştur.

29 Rebiulaher 1280'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsuna nâil olup 7 Şevval 1282'de Hareket-i Hariç'e, 11 Rebiulaher 1284'de İbtidaî Dahil'e, 17 Şevval 1285'de Hareket-i Dahil'e, 17 Şaban 1287 de Musıla-i Sahn'a, 15 Rebiulevvel 1293'de İbtidaî Altmışlıya, 9 Rebiul-

evvel 1294'de Musıla-i Süleymaniye'ye ve 25 Şevval 1299'da Süleymaniyeye terfi buyurulmuştur.

1 Zilkade 1308'de bir sene müddetle Halep Mevleviyeti tevcih olunup Fatih Dersiâmı iken 13 Cemazielevvel 1309 (2 Kânunievvel 1307) da vefat etmiştir: 1891. (Dosya: 306)

İBİŞ RÜŞTÜ EFENDİ (Tirnovalı)

Ali Ağanın oğlu olup 7 Şevval 1246 tarihinde Bulgaristan'da Tirnova Kazası dahilinde Turhanlar karyesinde doğmuştur. Osmanpazarı Kasabasında bulunan Tekke Camii Medresesi'nde dinî ilimleri tahsil ederek icâzet almıştır. Bu medresede mantık, edebiyat, fıkıh, ferâiz, hadis, tefsir... gibi ilimleri okumuştur. Türkçe okur-yazar olduğu gibi telifatı yoktu.

1 Muharrem 1283 tarihinde 37 yaşında iken Osmanpazarı'nda bulunan Tekke Camii Medresesi müderrisliğine maaşsız tayin olunmuştur. Teşrinievvel 1297 tarihinde ise 56 yaşında iken Şumnu sâbık müftüsü Sami Efendi'ye vekâleten Osmanpazarı Müftü vekâletine tayin edilmiştir. Teşrinisani 1300 tarihinde Bulgaristan Mebusan Meclisi'nin kararı üzerine Osmanpazarı müftülüğü için kazada yapılan seçimde başkası fazla rey aldığı için mezkûr vekâletten ayrılmıştır. 1 Haziran 1301 (14 Haziran 1885) tarihinde müslüman halkın seçmesi ile Tırnova Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir. Haziran 1302'de istifasını verdiği gibi 9 Haziran 1303'de Osmanpazarı Müftüsünün azli üzerine müslüman halk tarafından müftü nasb edilmiştir.

Teşrinisani 1310 (1895) tarihlerinde Osmanpazarı müftüsü bulunuyordu. (Dosya: 1797)

SEYİT HACI İBRAHİM EFENDİ

Merhum Gelibolu Müftülüğüne 2 Ağustos 1312 tarihinde tayin edilmiş (15 Ağustos 1896) ve 9 Mart 1323 (22 Mart 1907) de bu vazifede iken vefat etmiştir. (dosya nu: 1836)

İBRAHİM EFENDİ (Alucralı)

Hacı Osman Efendi'nin oğlu olup 1 Mart 1265 tarihinde Alucra Kazasının Mendoval Nahiyesinin Palo Karyesinde doğmuştur. Ailece şöhreti «**Karahaliloğlu**»dur.

1282 tarihinden 1299 tarihine kadar Çorum'da bulunan Defterdar Dairesi Medresesi'nde ve bilâhare Han Dairesi diğer adı ile Ömer Nehcumî Efendi Medresesi'nde tahsil gördükten sonra 1301 senesinde icâzet almıştır. Bu tarihten (1885) itibaren Ömer Nehcumî Dairesi Medresesinde ders okutmağa başlamıştır. Fahrî olarak yaptığı bu vazifede uzun müddet kaldıktan sonra 1331 (1915) senesinde maaşa nâil olmuştur.

Mezkûr medresede ders okuturken Haziran 1332 (1916) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3202)

İBRAHİM EFENDİ (Aybastılı)

«**Erzanzâde**» şöhreti ile bilinen Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1269 (1853) tarihinde Ordu'ya bağlı Aybastı Kazasının Ortaköy Karyesinde doğmuştur. Köyündeki sıbyan mektebini bitirdikten sonra Aybastı'ya bağlı Çunkara Köyündeki Medrese'de ders okumağa başlamış ve «Molla Cami»e çıktıktan sonra İstanbul'a gitmiştir. Fatih'te Bahr-i Sefîd Ayak Kurşunlu Medresesine dahil olup Sivaslı İbrahim Efendi'den ders okumağa başlamıştır. Babasını vefatı üzerine icâzet alamadan memleketine döndü.

1299 (1883) senesinde Aybastı Nahiyesi Niyâbetine tayin oldu. 1325 (1909) senesine gelinceye kadar üç defa bu vazifeden alınmışsa da kısa fasılalarla olan bu ayrılıklar sonunda bu vazifede hayatını devam ettirmiştir.

Annesinin adı Şerîfe idi. (Dosya: 2462)

İBRAHİM EFENDİ (Babadağlı)

Rençber sınıfından Hacı Salih Efendi'nin oğlu olup Romanya'nın Tulca sancağının Babadağ Kazasında doğmuştur. Doğum tarihi 1252 h. senesidir: 1251 rumî. (1835 m.)

Küçüklüğünde kasabalarında ilk mekteb bulunmadığından hususî muallimden ders görmüş ve medreseye devam etmiştir. Yirmi altı yaşında iken 1281 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Fatih civarında Nişancı «**Fevkanî**» Medresesine dahil olarak Uşşaklı Hacı Hâfız Nasûh Efendi'nin derslerine devam etmeğe başlamıştır. 1293 h. tarihinde hocasından resmen icâzet almıştır. 1289 h. tarihinin (Şevval'inde) imtihanla kürsü şeyhliğini kazanmıştı. İcâzetten sonra 11 Şevval

1293'den itibaren Fatih Camiinde sarf ilmi okutmağa başladığı gibi ikindi derslerinde de «Halebi» okutuyordu. Her iki dersi ikmâl ederek 1311 tarihinde icâzet verdi.

Ders Vekâletinde açılan ruûs imtihanına girerek 1296 h. senesinde İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur. Bu rütbesi 1 Cemazielaher 1318'de Musıla-i Sahn'a ve 21 Rebiulaher 1328'de de Sahn derecesine terfi kılınmıştır.

1315 h. senesinde Huzur Dersleri Muhatablığına dahil olduğu gibi dördüncü rütbeden Mecidî ve Osmanlı nişanlarına da nâil olmuştur.

1311 senesinden itibaren vefatına kadar «Dürr-i Muhtar» okutuyordu.

Memuriyet hayatına resmen 1298 tarihinde başlamıştır. İmtihan olarak Fetvâhâne'ye dahil olmuş ve Pusula Odasına yardımcılık vazifesi ile girmiştir. 15 Mayıs 1306'da «Fevkanî» Müsevvitler odasına dahil olmuş ve bir sene sonra (1307/1891) senesinde Galata Naibliğine tayin olmuştur. 1312 ve 1313 h. senelerinde Mekke-i Mükerreme Niyâbetine (Kadılığına) tayin olmuş ve yirmi iki ay burada hizmet etmiştir.

Yirmi sekiz sene devam ettiği fetvâhâne müsevvitliğinden hiç bir sebeb yokken Eylül 1325'de kadro haricine çıkarıldı.

Fatih civarında Eski Ali Paşa Mahallesinde ikamet ederken 15 Nisan 1330 (1914 m.) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3)

İBRAHİM EFENDİ (Balıkesirli)

Balıkesir'de bulunan Alaybey Medresesi müderrisi Doğanlarlı İsmail Efendi'nin vefatı ile inhilâl eden müderrisliğe mahallî ulemâdan Keşken Medresesi müderrisi Yağcı Bedirli Zâde Muhammed, Kasablar Mahallesinden İmaretçi-Zâde İsmail Hakkı ve Alay Bey Medresesi dersiâmlarından Terzi-zâde İbrahim Efendi'ler müracaat etmişlerdi. Meşihat tarafından her üçünün dilekçeleri incelenerek Terzi-zâde Hâfız İbrahim Efendi Alay Bey Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştu: Ağustos 1331 (1915).

Hâfız İbrahim Efendi Fatih'te Karadeniz Baş Kurşunlu Medresesinde ikamet edip 1315 senesinde icâzet almıştır.

Bu müderrisliğe yapılan müracaatın esas sebebi maaş olarak ilmîye mensublarına tahsis edilen 99 kuruştur. (Dosya: 3890)

İBRAHİM EFENDİ (Beyşehirli)

Beyşehir'de müderris bulunan Mehvet Vehbi Efendi'nin 4 Kâ-

nunisani 1332 (1916) tarihinde vefat etmesi ile inhilâl eden kaza müderrisliğine mahallî ulemâdan ve icâzet veren müderrislerden İbrahim Efendi Kânunievvel 1335'de Beyşehir Müderrisi olmuştur. (Dosya: 5380)

HACI İBRAHİM EFENDİ (Borlu)

Bor kazasında fetvâ ile meşgul merhum Hacı Hâzım Efendi'nin oğlu olup 1245 h. senesinde Bor Kazasının Armurlu Mahallesinde doğmuştur .İlk tahsilinden sonra kardeşinden ve babasından okuyarak icâzet almıştır.

Kaza ihtiyar heyetinin ve Bor ahalisinin intihabı ile 27 Şaban 1307'de Bor Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. Hacı İbrahim Efendi'nin müftülüğe tayini kardeşi Hacı Şerif Efendi'nin vefatı üzerine olmuştur.

Ayrıca babasından ve kardeşinden gayri İbrahim Hulusi Efendi'den de okuyarak 8 Cemazielaher 1300 senesinde icâzet almıştır.

Tayin olunduğu müftülük vazifesini fahri olarak tedvir ediyordu. 1314 h. senesine kadar bu vazifede olduğu görülmektedir. (Dosya: 1018 ve 2790)

İBRAHİM (HAKKI) EFENDİ (Bursalı)

Hüseyin Hüsnü Efendi'nin oğlu olup 1254 tarihinde Bursa'da doğmuştur. Devriye mevâlisinden olan mümaileyh 11 Temmuz 1300 tarihinde Söğüt Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Teşrinisani 1302'de Soma Niyâbetine tayin edilmiştir.

Kânunievvel 1305'de Adana Mevleviyetini ihraz etmiştir.

Haziran 1306'da Tire, Kânunisani 1309'da Preveze, Eylül 1313'de Mardin ve Teşrinievvel 1317'de Karahisar-ı Şarki Niyâbetine tayin edilmiştir.

7 Mart 1320'de Trablusgarb Mevleviyeti kendisine tevcih edilmiştir.

15 Mart 1322'de vefat etmiştir. (Dosya: 2349)

İBRAHİM (EDHEM) EFENDİ (Dağıstanlı)

«Çardaklızâde» şöhreti ile maruf olup Nasuh Efendi'nin oğludur. Babası ziraatçı idi. 27 Temmuz 1277 tarihinde Dağıstan'da doğmuştur. Mayıs 1287'de Urfa'nın Halîlü'r-Rahman Medresesine dahil olmuş, Nisan 1296'da Urfa'nın köylerinden olan Çardaklı Medresesine gitmiş ve orada ilim tahsil ederek dini ilimlerin yanında, (Şafi'i

fıkhı)nı da tahsil ederek 7 Temmuz 1331 (1915) tarihinde icâzet almıştır.

Mart 1328'de Halep Dârü'l-Muallimin'inden taşra ilk mebtebleri ehliyetnâmesini almıştır. 1329'da Çardak İbtidaî Mektebi Muallimliğine tayin edildi.

İcâzet aldıktan sonra Zeytune (diğer adı ile Süleymanlı) Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1334'de (1918) aynı yerde bulunuyordu. **(Dosya: 4483)**

İBRAHİM EFENDİ (Darendeli)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1291 tarihinde Darende'de doğmuştur. Darende'de **Sadrazam Mehmet Paşa** Medresesi müderrisliği vazifesine tayin edilmiştir. Ayrıca kendisi ile beraber aynı tarihlerde bu medresede İbrahim Bahrî bin İbrahim isminde bir müderris daha bulunuyordu.

Her ikisinin durumu Teşrinievvel 1341 (1925) Diyanetçe sorulduğundan bu tarihlerde berhayat oldukları anlaşılmaktadır. **(Dosya: 2365).**

İBRAHİM EFENDİ (Demirhisarlı)

Ali Efendi'nin oğlu olup Siroz Sancağına bağlı Demirhisar Kazasının Purdî Köyünde doğmuştur. Annesinin adı Ümmü Gülsüm idi.

1281 tarihinde İstanbul'a gelip Karadeniz Tetimme-i Sabi'a Medresesine dahil olmuştur. Hâfız Şakir Efendi'nin derslerine devam ederek 1300 h. senesinde icâzet almıştır.

1 Teşrinievvel 1300 (1884) tarihinde Fatih Camii Dersiâmları arasına imtihanla katıldı ve on yedi sene sonra icâzet vermeğe başlamıştır.

Fatih Dersiâmı bulunduğu sırada 5 Safer 1306'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuş ve 25 Şevval 1314'de Hareket-i Hariç'e ve 1 Zilhicce 1320'de de İbtidaî Dahil'e terfi buyurulmuştur.

95 kuruş maaşla başladığı dersiâmlığa 1000 kuruş maaşa kadar yükseldiği sırada ve ders okutmağa devam ederken 25 Kânunievvel 1333 (1917) de vefat etmiştir. **(Dosya: 3425)**

HACI İBRAHİM EFENDİ (Develili)

Şuayb Efendi ile Havva Hanım'ın oğlu olup 1272 (1856) senesinde Kayseri'nin Develi Kazasında doğmuştur. İstanbul'a gelerek Nevşehirli Abdullah Hilmi Efendi'den ders okuyarak icâzet almıştır.

2 Haziran 1310 (1894) tarihinde Beyazıt Camii Dersiâmlığına tayin edilmiştir.

İlmî rütbesi 20 Safer 1316'da Mütercim Sinan Efendi Medresesi İbtidaî Hariç ruûsuna ve 21 Rebiulevvel 1321'de Salise-i Yusuf Paşa Medresesi İbtidaî Hariç ruûsuna nâil olmuştur.

Gördes'te mukîm bulunduğu sırada 30 Ağustos 1927'de vefat etmiştir. **(Dosya: 3514)**

HACI İBRAHİM EFENDİ (Develili)

Emîr Hocazâde şöhretiyle anılıp El-Hac Osman Efendi'inin oğlu olup 1215 h. senesinde Develi kazasının merkezi olan (Everek) kasabasında doğmuştur. İlk önce Everek (Devrek)te Halâsiyye Medresesinde Müderris bulunan Kuzbekli Osman Efendi'den ders okuyarak bir müddet sonra Kayseri'ye gitmiştir. Burada «Melek Gazi» Medresesinde meşhur ulemâdan Kayserili Sadık Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. 1249 h. senesinde Konya'nın Hadim kazasına gitmiş ve orada Hadimîzâde Ahmet Efendi'den meanî okumuştur. 1250 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Antalyalı Said Efendi'den icâzet almıştır.

1257 h. tarihinde Everek'te «Halâsiyye Medresesi» müderrisliğine başlamış ve talebe okutmağa başlamıştır. Müderrislik vazifesini ardı arası kesilmeksizin devam ettirirken 1283 h. tarihinde Develi kazası müftülüğüne tayin olunmuştur.

31 Ağustos 1308'de aynı vazifede bulunuyordu. **(Dosya: 617)**

HAFIZ İBRAHİM (ZÜHTÜ) EFENDİ (Divriğili)

Divriği'nin Gürtüllü mahallesinden olup kırk sene kadar burada gece ve gündüz ilim yolunda çalışmıştır. Harpten evvel maaşını halk verirken harpten sonra ve harp sırasında halkın durumunun perişan olduğunu ve kendisine yardım edecek takadlerinin bulunmadığını bildiren bir dilekçe vererek maaş talep eden İbrahim Efendi, kendisinin âmâ oluncaya kadar bu yolda hayatını verdiğini bildiren kaymakamlık tezkeresi ile Haziran 1335'de Divriği Müderrisliği maaşına nâil olmuştur.

Memleketinde İslâm Hocazâde Hâfız İbrahim Zühtü Efendi adı ile bilinirdi. **(Dosya: 5351)**

EL-HAC SEYİT İBRAHİM EFENDİ (Diyarbakırlı)

Diyarbakır müftülüğüne yirmi beş sene kadar deruhte etmiş olan, ulemâdan El-Hac Seyit Abdülganî Efendi'nin oğlu olup 1286 h.

senesinde Diyarbakır'da doğmuştur. «Müftüzâde» lâkabı ile anılırdı. Annesinin adı Rahile Hanımdı.

Babasının ders okuttuğu Mes'udiye Medresesi'nde dinî ve arabî dersleri okuyarak icâzet almıştır. Arapça ve farsça'nın yanında ana dili olan kürtçe'yi iyi bilirdi.

25 yaşında iken Diyarbakır İdadisi arapça muallimliğine tayin edilmiştir. Nisan 1319'dan Mart 1321'e kadar Mahkeme-i Bidâyet Hukuk ve Eylül 1324'den Mart 1325'e kadar Mahkeme-i İsti'naf Azâlıklarında bulunmuştur.

Mart 1311'de Mes'udiye Medresesi müderrisliğine tayin edilmiş ve bu şekilde ilmî hizmetler ifa ederken Kânunievvel 1326 senesinde Diyarbakır Dârü'l-Muallimin'i arapça muallimliğine tayin olundu.

1314 senesinde uhdesine Bursa'da Ataullah Medresesi Müderrisliği pâyesi tevcih olunmuştur.

3 Eylül 1328'de (16 Eylül 1912) Diyarbakır Müftülüğüne tayin edilmiştir.

Şubat 1330'da müftülük vazifesi dışında müderrislik, va'z ve nasihat için de kendisine maaş tahsis edilmiştir.

6 Cemazielevvel 1333'de terfian uhdesine Edirne Pâye-i Mücerredi tevcih olunmuştur. **(Dosya: 2287)**

İBRAHİM EFENDİ (Dramalı)

Ali Efendi'nin oğlu 1253 h. senesinde Drama kazasına bağlı Karabucak karyesinde doğmuştur. İlk önce köyünün imam ve muallimi Hâfız Ahmet Efendi'den başlayarak 1269 tarihinde hâfız olmuştur. 1271 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Tikveşli faziletlü el-Hac Hoca Yusuf Efendi'nin derslerine devama başlayarak 1291 h. tarihinde icâzet almıştır. İcâzet aldığı sıralarda Sultan Selîm Camii Birinci İmamı bulunan reis-i meşayihi'l-Kurrâ El-Hac Hâfız İsmail Efendi'den 1283 tarihinde İlm-i Kıraat'ten icâzet almıştır.

1300 tarihinde (1884) Fatih Sultan Mehmet Han'ın üstadlarından Hoca Hayreddin Efendi'nin «Üç Mihrablı Camii» denmekle meşhur mescidine imam ve hatib tayin olundu. Ayrıca 1297 h. tarihinde Sultan Gazi Abdülmecid Han'ın Türbesinde «Şeyhü'l-Kurâlık» vazifesine de nâil olmuştu.

1307 Muharrem'inin başlarında Padişah'ın emri ile yeniden teşekkül eden Teftiş-i Mesahif-i Şerîfe Meclisi azâlığına tayin olmuş-

8 Şaban 1310 tarihinde Musıla-i Sahn Edirne Müderrisliği rusûsuna nâil olmuştur.

Dosyasına göre Kânunievvel 1319 (1903 m.) tarihinde bu âzalıkta bulunuyordu. Sonradan kadro haricine çıkarıldı. **(Dosya: 100)**

İBRAHİM EFENDİ (Elbasanlı)

Mart 1291 (1875) tarihinde müderrislik pâyesini kazanmıştır. Fatih Camiine dersiâm olarak tayini ile talebe okutmağa başlamıştır. İcâzet vermek suretiyle Fatih mucîz dersiâmları sınıfına girmiştir.

İlmî rütbesi Musıla-i Sahn İstanbul Müderrisliği pâyesine kadar çıkmıştır.

Temmuz 1311'de Buharî-i Şerîf Müderrisi olmuştur.

3 Nisan 1317'de vefat etmiştir. **(Dosya: 3564)**

İBRAHİM EFENDİ «HAYDARİZADE» (Erbilli)

Ulemâdan Haydarizâde Asım Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde Musul Vilâyeti dahilinde bulunan Erbil kazasında doğmuştur. Erbil sibyan mektebi ile medresesinde ve hususî olarak ders okuyup icâzet almıştır. Türkçe, arapça ve farsça bilirdi, kürdçe'ye de âşina bulunuyordu. Adliye Nezaretinde teşekkül eden komisyon huzurunda imtihan olarak her çeşit mahkeme reisliğinde bulunabilecek bir liyakatı haiz bulunduğuna dair pek iyi derecede 25 Şaban 1311'de «mertebe-i sanîye» şehâdetnâmesi almıştır.

7 Ağustos 1302'den 9 Nisan 1306'ya kadar Zaho Niyâbetinde bulunmuş ve 29 Kânunisani 1306'da Cizre Niyâbetine tayin olunmuştur. Cizre'deki vazifesi bitmeden Mardin'e gitmiş ve akabinde vazifesi başına dönemiyeceğini bildirdiğinden 28 Teşrinisani 1309'da yerine başkası tayin olunmuştur. Cizre'de iken 3 ay kadar kaymakam vekâletinde bulunmuştur.

Yukarıda da beyan olunduğu üzere imtihan olarak kazandığı mahkeme reisliği şehâdetnâmesi ile 17 Temmuz 1310'da Cide Bidâyet Mahkemesi Reisliğine tayin olunmuştur. 1 Kânunievvel 1311'de bu reislikten istifa etmiş ve aynı yılın 16 Kânunievvel'inde yani istifasından beş gün sonra Musul Vilâyeti Merkez Bidâyet Mahkemesi Müddeiumumî Muavinliğine tayin olunmuştur. Kendi memleket ahalisinden bulunması hasebiyle ve hakkında vaki' olan şikâyetlerden hareketle 17 Mart 1315'de azledilmiştir.

8 Mart 1317'de Meclis-i Maarif Azâlığına tayin olunmuş ve aynı yıl içinde 11 Zilhicce 1318'de uhdesine İzmir, 11 Receb 1320'de Ha-

remeyn-i Muhteremeyn pâyeleri tevcih ve 20 Şaban 1320'de 3. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan buyurulmuştur.

8 Ağustos 1320'de âzalık memuriyetine ilâve olarak Dârü'l-Hayr-ı Âlî Müdürlüğüne tayin olunmuştur. (1)

18 Cemazielevvel 1324'de uhdesine İstanbul Pâye-i Refi'i tevcih buyurulmuştur. 9 Receb 1324'de rütbesi değiştirilerek 2. rütbeden Mecidî Nişanı'na nâil olmuştur.

8 Ağustos 1324'de yapılan tensikatta Meclis-i Maarif Azâlığından kadro harici kalmıştır. (2) 12 Ağustos'ta da mezkûr mektebin müdürlüğünden azledilmiştir. Azâlıkta iken 15 Mayıs 1318'den 3 Temmuz 1321'e kadar fahrî olarak Mübayeat Komisyonu Reisliği'nde bulunmuştur.

23 Ağustos 1324'de Diyarbakır Merkez Niyâbetine (kadılığına) tayin olunmuştur. Merkez Tensik Komisyonu'nca yerine başkasının tayini ile 1 Kânunievvel 1325'de bu kadılıktan ayrılmıştır. Bu vaziyet karşısında memuriyetinin ehli olamadığı kanaati doğduğundan, mezkûr ilin idare meclisince kadro harici ma'zûliyet maaşı bağlanması tensib olunmuştur. 27 Haziran 1326'da Defter-i Hakanî Nezareti Şer' (Umûr-i Şer'iyye) Memurluğuna tayin olunduğundan ma'zûliyet maaşı kesilmiştir. Ayrıca 17 Eylül 1327'de ilâve memuriyet olarak aynı nezarete bağlı Kadastro Mektebi Hukuk Kısmı Mecelle Muallimliğine tayin olunmuştur.

10 Teşrinievvel 1332'de **Tûrûk ve Mezahib-i İslâmiye Dersi** Muallimliğine tayin olunmuştur. Aynı adla bir eseri de vardır.

5 Ağustos 1334 (26 Şevval 1336) tarihinde İrade-i Seniyye (padişah'ın emri) ile Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye Azâlığına tayin olunmuştur.

11 Teşrinisani 1334 (6 Safer 1337) tarihinde birinci defa olarak Şeyhü'l-İslâmlık Makamına tayin olunmuştur. 13 Kânunisani 1335'de kabinenin istifası ile ayrılmış, fakat yeni kabinede aynen yerini muhafaza ettiğinden ikinci defa olarak Şeyhü'l-İslâm olmuştur. 4 Mart 1335'de vekiller heyeti istifa edince o da bu makamdan ayrılmış ve bu tarihten itibaren ma'zûl addedilmiştir. 24 Mayıs 1335'den 21 Temmuz 1335'e kadar Meclis-i Hass-ı Vükelâ'ya memur buyurulmuş ve bundan sonra da ma'zûl sayılmıştır. Fakat 2 Teşrinievvel 1335 (6 Muharrem 1338) de üçüncü defa olarak Şeyhü'l-İslâm

(1) 28 numaralı vesikaya bakınız.
(2) 29 numaralı vesikaya bakınız.

olmuştur. 5 Nisan 1336'da kabine istifa edince yine Şeyhü'l-İslâmlıktan ayrılmıştı.

5 Cemazielevvel 1338'de tebdilen birinci rütbeden Mecidî Nişanı ile taltîf olunmuşlardı.

5 Nisan 1336 (15 Receb 1338) de kabinenin istifası ile memuriyet hayatından ma'zûl sayılmış ve ma'zûliyet maaşı bağlanmıştı. Şeyhü'l-İslâm iken yirmi bin kuruş maaş alırken ma'zûlken beş bin kuruş maaş alıyordu. (Sicil defteri, c. 1, sh: 404, dosya numarası : 2029)

Şeyhü'l-İslâm Haydarî zâde İbrahim Efendi bu mukaddes makamı ihraz ederken İstanbul'a Amerikalı bir gazeteci gurubu gelmiş ve kendilerine bir takım sualler tevcih etmişlerdi. Bu suallerden bir kısmını aşağıya alıyoruz:

«— Acaba Osmanlı Devleti'nin gerilemesine yalnız dinî hususlardaki alâkasızlık mı sebep olmuştur, yoksa bunun başka sebepleri de var mıdır?»

Şeyhü'l-İslâm Haydarî zâde İbrahim Efendi şöyle cevap veriyor:

«— Emevî ve Abbasîlerden sonra üçüncü bir hilâfet hanedânı olmak üzere kurulan ve İslâm Âlemine eserleri ile sabit olduğu üzere selefi bulunan ve o iki hanedândan daha ziyade güzide hizmetler yapmağa muvaffak olmuş olan Osman-Oğulları Hanedânı esasında büyük bir dinî salâbete mâlik olmakla beraber gerek Selçukluların gayretli eserleri ve gerekse bu sülâlenin dine verdiği ehemmiyetin neticesi olarak dinî maarifi o vakte göre gayet esaslı bir surette kurulmuş bulunan Anadolu'da saltanatlarının temelini kurmuş ve dinî hizmetleri ve bilhassa bütün meselelerde şeriatın yüce hükümlerine tevessül ve riayeti İslâm ufuklarında en iyi bir te'sir meydana getirdiği cihetle fetihlerinin sahası günden güne genişleyerek az bir zaman zarfında bütün Arabistan ile Haremeyn-i Muhteremeyn'i ve Kürdistan'ı memleketlerine dahil etmeğe ve İslâm Hilâfeti gibi mühim ve mukaddes bir vazifeyi de kazanmağa muvaffak olmuş ve bu suretle o hanedân hususi bir siyasî meslek takib etmiş oldukları için Muhammed (s.a.v.) in bayrağı altında toplanmış olan muhtelif unsurlardan teşekkül eden İslâm kuvvetleri tereddütsüz muhteşem Osmanlı Bayrağı altında toplanmayı cana minnet addetmiş ve dinin yükselmesi uğrunda ve bu hanedânın hizmetinde canlarını fedâ etmeği en önde gelen bir vazife addetmişlerdir.»

«Ne zaman ki Avrupa'da fen (ilim) hususî bir ilim hâlini kazanmış olmakla beraber garp devletlerinin sanayi ve iktisadî terakkileri de galibiyetlerini takviye ederecek bir dereceye vâsıl oldu, derhal Avrupa'nın sınaî ve iktidarî bakımdan takib etmiş oldukları terakkî yoluna sülûk etmesi şeriatın bir vecibesi iken coğrafî mevkiinin kendisine temin etmiş olduğu vaziyete ve devletlerin rekabetine itimat ederek bu mühim noktalardan gaflete düştüğü için devletin geçmiş kudret ve azameti itibariyle günden güne düşmeye başladı. Çünkü Kur'an-ı Kerîm'in her âyetinden istidlâl olunacağı üzere Cenab-ı Hak müslümanlara daima akıl ile muttasıf olmak üzere hitab buyurmuş ve düşmanlığı umulan devletlerin tasallût ve galibiyetlerini dâimî şekilde tetkikle ona göre müdafaa ve mücadele vasıtalarına koşmak ve dünyanın her tarafında mevcut bütün ilim ve irfanı tetkik ve araştırıp, çalışma yolunu takib ile âlemde mevcût ilim ve san'atları öğrenmek, ticaret ve zîraat işlerine sülûk eylemek hususlarını müteaddit yerlerde defalarca ve te'kitli bir şekilde emir buyurmuşlardır.»

«İşte biz dinin emretmiş olduğu bu ve buna benzer bir çok ahlâkî, siyasî ve içtimaî faziletlerden gâfil olduğumuzdan istifade ile felâketimizi hususî siyasetlerinin bir meyvası addeden bazı devletler muhtelif sebebler icad ederek devletin dahilî işlerine müdâhale ve müslüman olmayan unsurları Osmanlı Devletinden uzaklaştırmaya muvaffak olarak vaziyetimizi bu hâle getirdiler. Ve ne zaman devletle hakikî bir islâhat icrasına teşebbüs olundu ise açık ve gizli bir takım engellerin ihdası suretiyle kurtuluş ve terakkîmize engel oldular.»

«Maamafih devam eden bunca musibetlerden İslâm Âlemince mühim bir uyanışın vücuda geldiği ve yeryüzündeki müslümanların manevî bağlar ve dinî cezbeler neticesi olarak Hilâfet Makamı etrafında ta'zîm ve ihtirâm sesleri gittikçe yükselmekte olduğu da inkâr edilemez.» (1)

Ne yazık ki Haydarî zâde İbrahim Efendi'nin bu görüşleri bir kaç sene sonra satırlarda kalan samimî duygulardan ileriye geçemediği görülecektir. Sonra Türkiye'yi terke mecbur oldu.

1933 tarihinde Medine'de vefat etmiştir.

İBRAHİM EFENDİ (Erzurumlu)

Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1299 h. senesinde Erzurum'un Kır-

(1) Ceride-i İlmiye, yıl: 5, sayı: 51, sh: 1622-1623, Rebiulevvel 1338/1920.

macı Mahallesinde doğmuştur. İlk dini tahsiline Erzurum'da Nâmerdanlı Medresesi'nde eski müftülerden merhum Hüseyin Efendi'den başlamış ve onun vefatı ile Kurşunlu Medresesi Müderrisi Hacı Süleüman Hoca'dan Usûl-ü Fıkıh, hikmet ve tefsir okuyarak icâzet almıştır.

Türkçe, farsça ve arapça okur-yazar ve yalnız kürtçe konuşurdu.

Erzurum'da Hacı Cum'a Camii imamlığını yaparken fıkıh ve sair dersleri okuturdu. Bu ara Kiğı'da inhilâl eden müftülük imtihanına girerek mahalli ulemâdan çok üstünde bir rey alarak müftü intihab edilmiştir.

17 Mayıs 1330 tarihinde Kiğı Müftüsü olmuştur. (Dosya: 556)

İBRAHİM BEY (Gazzeli)

Gazze ahâlisinden ve tüccardan «Mekkîzâde» şöhreti ile bilinen Hasan Bey'in oğludur. 1282 h. senesinde Gazze'de doğmuştur. İlk bilgileri ve Kur'an-ı Kerîm'i hususi surette okumuş ve Gazze rüştiyesinde üç sene okuyup tasdikname alarak çıkmıştır. Gazze'de bulunan «Cami-i Kebîr»de arapça okumuştur. Türkçe ve arapça okur-yazardı.

22 Haziran 1310'dan 30 Teşrinisani 1317'ye kadar Gazze Şer'iyye Mahkemesi Kâtibliğinde bulunmuştur. 21 Ağustos 1318'den 6 Kânunievvel 1319'a kadar Mecdel Nahiyesi Niyâbetinde istihdam edilip bu tarihten 1 Mart 1322'ye kadar da Feluce Nahiyesi niyâbetinde bulunmuştur. Buradan ayrıldıktan sonra eski niyâbet yeri olan Mecdel nâhiyesi kadılık vekâletini 9 Temmuz 1325'e kadar ifa etmiştir. Bu müddet uzatılmış ve nihayet 1 Temmuz 1327'de Mecdel Kadılığına asaleten tayin olunmuştur. (Sicil defteri, c. 5, sh: 97, dosya: 3658?)

İBRAHİM (FEVZİ) EFENDİ (Gemlikli)

Nisan 1325'de vefat eden, mal tahsildar memuru «Kulluoğlu» lâkabı ile maruf İsmail Efendi'nin oğlu olup 1305 (1889) tarihinde Gemlik Kazasının Umurbey köyünde doğmuştur. 1318 (1902) tarihinde Bursa'ya giderek Orhan Gazi Medresesi'ne dahil olmuştur. «Cami-i Kebîr»de Erzurumlu Mehmet Rüştü Efendinin derslerine devama başlamıştır. 1321 (1905) senesinde İstanbul'a gelerek «Dizdariye» Medresesine kaydolmuştur. Bayezit Dersiâmlarından Nevşehirli Hasan Efendi'nin derslerine bir müddet devam ettikten sonra Bursa'ya gitmiş ve eski hocası Mehmet Rüştü Efendiden Mart 1328'de

icâzet almıştır. Tekrar İstanbul'a giderek Fatih Dersiâmlarından Kırklarelili Muhammed Atıf Efendi'den tefsîr ve hadis okuyarak ikinci defa icâzetnâme almıştır.

Mayıs 1328'de Nallıhan Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir. Bu sırada Mahmutpaşa civarında bulunan Rahîkî Zâde Medresesi'nde ikamet ediyordu.

Nallıhan'a tayin edildikten sonra hakkında siyasî karakter taşıyan şikâyetler vuku' buldu. Devrin İttihatçılık zihniyeti İbrahim Efendi'yi de buldu. (1) Cami'de Alevilik hakkında yaptığı bir vaazda Aleviler, Acemler ve Kızılbaşların katli gerektiği yollu konuşma yaptığı ileri sürülerek bu vazifeden azli kaymakamlıkça istenmiş ve kaymakam İttihat Cemiyetine karşı «*İ'tilâf ve Hürriyet Fırkası*»nı tuttuğunu belirtmiştir. Ve nihayet Haziran 1330'da vazifesinden azledilmiştir.

İttihatçıların güçlerini kaybetmeleri ve harbin sona ermesi üzerine 6 Kânunisani 1335 (1919) da Menemen Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir. (Dosya: 5241)

İBRAHİM (HAKKI) EFENDİ (Giresunlu)

Mümaileyh 1287 tarihinde Giresun'da doğmuştur. İstanbul'da tahsil gördükten sonra taşra medreselerine gönderilen müderrisler meyanında 1 Temmuz 1318'de Geyve'nin Umur Bey Köyü Medresesi Müderrisliğine tayin edilmiştir.

Burada pek fazla yaşamamış ve 10 Kânunisani 1324 (1908) tarihinde vefat etmiştir.

Vefatında karısı Seher Hanım ile yedi yaşında oğlu Şemseddin'den başka kimsesi yoktu. (Dosya: 3338)

İBRAHİM (RIZA) EFENDİ (Harputlu)

Hacı İbrahim Efendizâde Ahmet Asım Efendi'nin oğlu olup Kânunievvel 1278 tarihinde Elâzığ'a bağlı Harput Kazasının Ahmet Bey Mahallesinde doğmuştur. Babası ilmiye'ye mensub ve müderristi. Ailece «Hacı Ahmet Efendizâde» diye şöhret bulmuştu.

Harput'ta Kâmil Paşa Medresesi'nde müderris bulunan meşhur müelliflerden Kaside-i Bürde Şârihi-zâde El-Hac Abdülhamid Efendi'den ders görerek Kânunievvel 1311'de icâzet almıştır.

Mayıs 1328'de Keban Kazasına bağlı Muşar Nahiyesi Niyâbetine tayin edilmiştir. Bir ara aynı bölgede bulunan Hûh-i Ulyâ Kar-

(1) 30 numaralı vesikaya bakınız.

yesi niyâbetine tayin edilmişse de 1329'da bu niyâbetin lâğvı ile açıkta kalmış ve Kânunisani 1332'de Nâzimiye Kazası Niyâbetine tayin edildi. **(Dosya nu: 2687)**

İBRAHİM EFENDİ (Hayfalı)

Ulemâdan Hacı Mustafa En-Nebhani'nin oğlu olup 1298 (1882) tarihinde Hayfa kazasının Eczem Köyünde doğmuştur. Camiu'l-Ezher'e girip altı sene kadar tahsilden sonra 1320 tarihinde şehâdetnâme almıştır. Akkâ Müftüsü Abdullah Efendi'den ayrıca ders okuyarak icâzet almıştır.

Kânunisani 1327'de Dergâ Kazası İbtidâ Mektebi ikinci muallimliğine ve 9 Şubat 1327'de imtihanla Dergâ Cami-i Şerifi müderrisliğine tayin olunmuştur. Bu iki vazifeye tayini sırasında yirmi dokuz yaşında bulunuyordu.

Basr eski Şam Kazası (Basrü'l-Harîr kazası olma ihtimali vardır.) müftülüğü için en fazla reyi alarak buranın müftülüğüne 14 Şubat 1328'de resmen tayin edilmiştir. Müftülük vazifesi yanında kaza medresesi müderrisliği vazifesi de 27 Kânunisani 1329'da uhdesine tevcîh edilmiştir.

Mezun olarak memleketine gittiği sırada harp dolayısıyle ordu tarafından trene sivillerin binmesi yasaklandığından, vazifesi başına dönmesi geciktiğinden Suriye Valisinin iş'arı ile Temmuz 1334 (1918) de tekrar müftülük vazifesine başlamıştır. **(Dosya nu: 2341)**

HAFIZ İBRAHİM EFENDİ (İstanbullu)

Ulemâdan Abdülgaffar Efendi'nin oğlu olup 1249 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Tophane'de Çubukçular içinde bulunan mektebte tahsilini yaparak hâfız olmuştur. Kılıç Ali Mektebinde üç sene kadar kaldıktan sonra bu mektebin mualliminin vefatı ile buraya hoca olmuştur. Burada yüz on bir kadar hâfız yetiştirmiştir.

1290 tarihlerinde Maarif Nezaretince Kitabhâneler muharrirliğine tayin olunmuştur. Beş sene burada kaldıktan sonra hizmetine mükâfat olarak rüştiye mektebleri müfettişliğine tayini çıkmak üzere iken 1295 senesinde padişah'ın emri ile bütün hizmetlerinden istinkâf ederek istifa ettirilmiş ve Mabeyn-i Hümâyûn Tüfekçiler İmamlığı ile Maiyyet-i Seniyye Çavuşân Bölüğüne bin kuruş maaşla tayin edildi. Buradaki hizmeti (kendi ifadesine göre) tabîb-i rûhânîlik idi. Bu vazifeye 1325 senesine kadar devam etmiştir.

1 Teşrinisani 1293 tarihinde ruûs maaşına nâil olmuştur.

21 Muharrem 1286'da uhdesine Bursa Müderrisliği tevcîh buyu-

rulmuş ve 13 Muharrem 1297'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi edilmiştir. 1 Şevval 1301'de Bilâd-ı devriyeden Anteb mevleviyeti, 25 Zilkade 1308'de Kudüs-i Şerîf Mahreç Pâyesi ve 1 Rebiulevvel 1318'de de Bilâd-ı Hamse'den Bursa Mevleviyetine nâil olmuştur.

1307 h. de 5. rütbeden Mecidî, 1319'da 4. rütbeden Osmanlı nişanı ile 1316'da Yunan Muharebe Madalyası ve 1323'de de altın liyakat madalyası almıştır.

Antep Mevleviyetine 25 Temmuz 1884'de ve Bursa Mevleviyetine de 27 Haziran 1900 senelerinde nâil olmuşlardı.

Kânunisani 1325'den itibaren «Müstehikkin-i Ricâl-i İlmiye» tertibinden maaş almaya başlamış ve hanımının verdiği dilekçeden anlaşıldığına göre 11 Eylül 1326 tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 261).

İBRAHİM (CELÂLEDDİN) EFENDİ (İstanbullu)

Berzenciye Seyyitlesi sülâlesinden, sâbık Rumelikazaskeri, Nakibü'l-Eşraf Mustafa Tevfik Efendi'nin oğlu olup 18 Rebiulevvel 1287 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Fatih Çarşamba'da Benlizâde İbtidaî Mektebinde akaid dersleri okumuştur. 1296 (1880) senesinde Fatih Mülkiye Rüştiyesine dahil olmuş ve 13 Temmuz 1300'de mezun olmuştur.

Fatih Camiinde hususî muallimden ders okumuştur.

«Avamil» adlı kitabı terceme etmişse de basılmamıştır. Yalnız 20 Şaban 1311'de ruhsatname ile bastırılmasına izin verilen 6 adet «Coğrafya Hocası» risâleleri vardır.

20 Temmuz 1290 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcîh buyurulmuştur. Rütbesi Zilkade 1294'de Hareket-i Hariç'e, Receb 1296'da İbtidaî Dahil'e ve Ramazan 1297 senesinde de Hareket-i Dahil'e terfi' buyurulmuştur.

15 Haziran 1301'de Bâb-ı Fetvâ Mektubî Kalemine (Şeyhü'l-İslâmlık Sekreterliği Kalemine) tayin olunmuştur.

İlmi rütbesi Muharrem 1304'de Musıla-i Sahn'a ve Şaban 1305'de Mahreç Mevleviyeti pâyesine terfi etmiştir. Rebiulaher 1306'da dördüncü rütbeden Mecidî Nişanı ile taltif olunmuştur. Cemazielaher 1306 (Kânunisani 1304/1888) tarihinde uhdesine Bilâd-ı Hamse Mevleviyeti pâyesi ve 16 Safer 1308 (19 Eylül 1306/1890) senesinde de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesine terfi etmiştir. Aynı yıl içinde nişanı yükseltilerek Mecidî Nişanı üçüncü rütbeye çıkarılmıştır.

Temmuz 1291'de Tarik maaşına nail olmuştu.

Ayrıca Osmanlı nişanının ikinci rütbesine de nâil olmuştur.

Zilkade 1313'de uhdesine İstanbul Pâye-i Refi'i tevcih buyurulmuş ve Mecidî nişanı ikinci rütbeye çıkarılmıştır.

1 Kânunisani 1319 tarihinde Fetvâhâne Skreterliği Hulefalığından maaşı ile beraber (ki 1100 kuruştu) Emval-i Eytam Meclisi Azâlığına tayin olunmuştur. **(Dosya: 1199)**

14 Nisan 1325'de vefat etmiştir. **(Dosya: 64)**

İBRAHİM (SENİH) EFENDİ (İstanbullu)

Fatih Dersiâmlarından, mevaliden ve Fetvâhâne hulefâsından Ahıskalı El-Hac Akif Efendi'nin oğlu olup 1301 (1885 m.) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. 1308 (1892 m.) tarihinde Atik Ali Paşa'da Canfedâ Kethüdâ Hâtun İbtidaî Mektebine, bir kaç sene sonra da babasının Mekke-i Mükerreme Niyâbetine tayini ile Mekke rüştiyesine girmiştir. İki sene sonra İstanbul'a (1314/1898 m.) dönerek Fatih Askerî Rüştiye Mektebi'ne girmiştir. 1320/1904 tarihinde şehâdetnâme almıştır. Cami derslerine devam ederek Molla Cami'in sonuna kadar okumuştur. Fransızcaya âşina bulunuyordu.

20 Şubat 1321'de Sicill-i Nüfus İdare-i Umumiyesine mülâzemeten kabul olunmuşsa da Ağustos 1325/1909 tensikatında kadro haricine çıkarılmıştır. Ağustos 1324/1908'de Mekteb-i Hukuk-i Osmanî'ye girmiştir.

Çok genç yaşta Receb 1312'de İbtidaî Hariç ve 18 Receb 1320'de de İbtidaî Dahil Bursa ruûsuna nâil olmuştur.

Mayıs 1326'da babasının vefatı ile «müstehikkîn» tertibinden maaşa nâil olmuş ve bu tarihte Hukuk Mektebinin ikinci sınıfında bulunuyordu. **(Dosya: 350)**

İBRAHİM EFENDİ «SERÇECİZADE» (Karahisar-ı Şarki'li)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1285 h./1284 malî yılında Karahısar-ı Şarkî Livasında doğmuştur. Mezkûr Livanın mekteb ve medreselerinde bir müddet tahsil-i ilim ettikten sonra İstanbul'a gelerek Ordulu Ahmet Remzi Efendi'den arabî dilleri ve Kastamonulu Hüseyin Hilmi Efendi'den de İlm-i Hadîs icâzetnameleri almıştır. Mekteb-i Kudât'ta imtihan olarak 14 Teşrinisani 1327'de beşinci sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır. Arapça ve farsçayı bilirdi.

Memuriyet hayatına 16 Mayıs 1316'da tayin edildiği İznik Nahiyesi Niyâbeti ile başlamıştır. Müddetinin bitimi ile 2 Nisan 1318'de İznik'ten ayrılmıştır. 5 Teşrinisani 1318'den 29 Haziran 1321'e kadar Çan Nahiyesi Niyâbetinde bulunmuştur. 19 Ağustos 1320'de Pervari Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve 22 Kânunisani 1323'de ayrılmış-

tır. 7 Teşrinisani 1324'de Darende Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. 25 Eylül 1327'de müddetinin hitamı ile buradan ayrılmıştır. Darende'deki vazifesinin temdît edilmesine sebep mahallin ulemâ ve Ermeni murahhası ile kaza idare meclisinin teklifi olmuştur. Burada son derece sevilmişti. 8 Şubat 1327'de Milas'a tayin edilmişse de gitmek istemeyip istifa etmiş, bunun üzerine 14 Mart 1328'de Akdağmadeni Kazası Niyâbetine tayin olunmuştur. Burada niyâbet (kadılık) vazifesini ifa ederken kaza idare meclisinin teklifi ile Adliyece azline izin verilmiş ve 27 Haziran 1331 tarihinden itibaren kadılığı vekâleten yürütmeğe başlamıştır. İki ay kadra burada kalıp ayrılmıştır. **(sicil defterleri, c. 2, sh: 306)**

İBRAHİM EFENDİ (Karînabadlı)

Mehmet Sadık Efendi'nin oğlu olup 1266 h. tarihinde Karînabad'da doğmuştur.

10 Mayıs 1298'de niyabet intihabnamesi almış ve Eylül 1298'de Sultanyeri Niyabetine tayin olmuştur. Bundan sonra sırası ile Nisan 1301'de Cisr-Mustafapaşa, Haziran 1304'de Giresun, Kanunisani 1306'da Lüleburgaz, Ağustos 1308'de Babaeski, Kanunisani 1310'da 2. defa Cisr-Mustafapaşa, Eylül 1311'de Keskinler, Nisan 1314'de İştib, Ağustos 1316'da Ayaş ve Haziran 1320'de Milâs niyabetlerine tayin olunmuştur. Mart 1322'de Milâs Niyabetinden ayrılmıştır.

1 Nisan 1322 (14 Nisan 1906) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 822)**

İBRAHİM EFENDİ (Kastamonulu)

Kastamonulu olup 1255 tarihinde doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek ilim tahsil etmiş ve 1 Haziran 1298 tarihinde resmen Fatih Camii'nde dersiamlığa başlamıştır. Uzun seneler icazet veren dersiam olarak bulunmuş ve 19 Temmuz 1329 tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya numarası: 222)**

İBRAHİM (Edhem) **EFENDİ** (Kuvayeli)

Mustafa Said Efendi'nin oğlu olup 1262 h. senesinde İskoşra'nın Kuvaye kazasında doğmuştur. Memleketinde bir müddet okuduktan sonra 1281 senesinde İşkodra'ya gidip oranın ulemasından Hafız Mehmet Efendi Paşa adındaki zattan ilim tahsil etmiştir. 1284 h. de İstanbul'a gelip Fatih'te Hafız Ahmet Şakir Efendi'nin derslerine devama başlamış ve 1300 h. de icazet almıştır. Aynı yıl

içinde ders okutmağa başlamış ve 1314 senesinde icazet vermeğe başlamıştır.

Maaşlı devlet hizmetine ilk defa 8 Kanunievvel 1298'de imtihanla dahil olmuştur. Bu ilk vazifesi Aksaray'da Valide Sultan Camii Cum'a vaizliğidir. Bu vazifeye «kürsü meşayihi silki» denirdi. Kanunievvel 1328'de Nuruosmaniye Cum'a Vaizliğine kadar terfi' etmişti.

14 Ağustos 1324'de Meclis-i Mesalih-i Talebe Azalığına tayin olmuş ve 20 Ağustos 1327'de mezkür azalıktan ayrılmıştır. Haziran 1329'da tekaüde sevk olmuş ve 1 Kanunievvel 1332'den itibaren ailesine maaş bağlandığına göre bu tarihe yakın zamanlarda vefat etmiştir. **(Dosya nu.: 504)**

İBRAHİM (Hakkı) EFENDİ (Loşnalı)

«Karabunare» Post-nuşini Raşit Efendi'nin oğlu olup 1269 h. Teşrinievvel 1295 (1879) tarihinde Yanya vilâyetine bağlı Loşna kazasının «Karabunare» köyünde doğmuştur. Memleketinde bir müddet tahsil gördükten sonra 1318 Nisan'ında Tiran'a giderek orada bulunan Hacı Abdurrahman Bey Medresesine dahil olmuştur. Daha önce Berat'a giderek orada on bir sene tahsil-i ilim etmiştir. Loşna Medresesi'nde talebe okuturken 1326 (1910) senesinde Loşna Müftülüğüne tayin edilmiştir. **(Dosya: 5019)**

İBRAHİM (Fevzi) EFENDİ (Manastırlı)

Halil Efendi'nin oğlu olup 1260 senesinde Manastır'da doğmuştur. 13 yaşında hafız olup 1277 tarihinde on yedi yaşında iken İstanbul'a gelerek Fatih'te Nişancı Mehmet Paşa Medreselerinden Çukur Medreseye dahil olmuş ve Ders Vekillerinden Ahmet Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. İcazet aldıktan sonra Silivri'de Pir Mehmet Camiinde imamlığa başlamış ve Cemazielevvel 1306 (1304/1888) tarihinde Silivri Müftülüğüne tayin edilmiştir. **(Dosya: 3464)**

El-Hac İBRAHİM (Şevki) EFENDİ (Menlikli)

Emekli tabur imamı Hayrullah Efendi'nin oğlu olup 1255 (1839) tarihinde Selânik Vilayetine bağlı Menlik kazasının Yeniköy (Belice) karyesinde doğmuştur.

1270 tarihinde Demirhisar Medresesine kaydolmuş, burada bir müddet ders okuduktan sonra 1286 tarihinde İstanbul'a gelerek Fatih'te Firuzağa Medresesine girerek 1291 tarihinde Mustafa Şevket

Efendi'den icazet almıştır. 1295 tarihine kadar İstanbul'da Tikveşli Hoca Yusuf Efendi'den okuyarak ilim tahsil etmiştir.

1295'den 1310 senesine kadar Doyran kazasında bulunan Akıncalı Medresesi'nde hususî olarak ders okutarak icâzet vermiştir. 1310 senesinden 1324 senesine kadar Pelice (veya Pelepçe) ve Gradşençe köylerindeki medreselerde ve Cuma'i Balâ kasabasındaki medresede bulunup ders okutarak talebe yetiştirmiştir. Son olarak resmen Pelepçe köyündeki medresede Mart 1327'de (1911) müderris bulunuyordu. (Dosya: 4568)

İBRAHİM (Fevzi) **EFENDİ** (Mesudiyeli)

Halil Efendi'nin oğlu olup Mes'udiye kazasına bağlı Affan karyesinde 1290 (1874) senesinde doğmuştur. «Salih Çukadarzade» şöhreti ile tanınırdı. Köyünde babasının hususî olarak tuttuğu hocadan ders okumuştur. Mahreç köyünden Askeroğlu Hafız Mehmet Efendi'den hususî olarak itikatî ve amelî esasları öğrendiği gibi hesap ve yazıyı da tahsil etmiştir. Akabinde 1303 tarihinde Daylo Karyesi Medresesine kaydolmuştur. Müderris El-Hac Hasan Efendi'den ders gördükten sonra 1307 (1891) senesinde Sivas'a giderek meşhur Şifaiyye Medresesine girmiştir. Burada müderris bulunan İhramcı Hoca'dan ders okumuştur. Bir yıl sonra (1308/1892) de tekrar Daylo Karyesi Medresesine dönmüş ve hocası Hasan Efendi'den ders almağa başlamıştır. Bu arada hocasının vefatı ile bu yılın ortalarında İstanbul'a gitmiştir. Şehzadebaşı Dirèklerarasında bulunan Dârü'l-Hadis Hasan Ağa Medresesine kaydolmuştur. Bu şekilde İstanbul'da tahsiline devam ederek Fatih Dersiamlarından Ders Vekili El-Hac Mehmet Halis Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. Rebiulaher 1317'de icazet almıştır. Bir de ruûsa nail olmuştur.

İcazet aldıktan sonra memleketine gitmiş ve yirmi beş yaşında iken Affan Karyesi Medresesi Müderrisliğine tayin olmuştur.

Ders okutmağa başladıktan sonra icazet vermeğe başlamış ve icazet verdiği talebelerden biri de Reşadiye Kazası Merkez Müderrisi Trabzonlu Hafız Mehmet Efendi'dir.

1327 senesinde Karahisar-i Şarkî Meclis-i Umumî azalığına ve 1328 senesinde de Mes'udiye Kazası Mahkemesi Azalığına tayin olunmuştur.

Meşrutiyetin ilânı ile din uleması arasında baş gösteren İttihatçılık taraftarlığı İbrahim Efendi'ye de sirayet etmiş olacak ki Mes'udiye Müftülüğü için yapılan seçimde kendisine rey verilmemiş ve bunun üzerine Makam-ı Meşihat'a yazdığı dilekçede «Meşrutiyet -

perver bulunmaklığım ashab-ı nüfuz indinde bir cinayet teşkil ettiğinden naşî hakk-ı kemteranem kasden zayi' oldu» demekteydi. Bunun üzerine 13 Eylül 1330 tarihinde Mes'udiye Kazası Müftülüğüne tayin olmuştur.

Mes'udiye Müftülüğü için yapılacak seçimde seçilmesi gereken alimler şunlardı:

Faldece Köyünden İbrahim, Daylo Köyünden Yahya, Affan Köyünden İbrahim Fevzî, Heryese Köyünden Ahmet, Bayraklı Köyünden Abdurrahman, Başağrılı Mehmet ve Hatunviranlı Abdurrahman Efendilerdi.

Mes'udiye Müftülüğünde iki sene kadar kaldıktan sonra 16 Eylül 1332 tarihinde vefat etmiştir. İcazetnamesi ve diğer evrakı dosyasında mahfuzdur. (Dosya: 2415)

Hafız İBRAHİM EFENDİ (Midyatlı)

Telli (veya Tilli) Ağa'nın oğlu olup 1266 tarihinde Mardin'e bağlı Midyat kazasının Hisar köyünde doğmuştur.

1280'den 1286'ya kadar Diyarbakır'da Rağıbiye Medresesi'nde ders okuyarak icâzet alamamışsa da sonradan bir çok âlimden ders görmüştür. Sırası ile 1286'dan 1292'ye kadar Çermik kasabasında Çeneci Abdullah Paşa Medresesi'nde buranın müftüleri olan Ahmet ve Hasan Efendilerden, 1292'den 1302'ye kadar Diyarbakır'da Hüsrev Paşa Medresesi'nde ikamet ettiği halde daha önce ders okuduğu Rağibiye Medresesinde müderris bulunan Kumzade Efendi, Subhuddin Efendi ve Bozcuzâde Dervîş Efendilerden mantık, beyan, meanî, fıkıh v.s. okumuştur.

Teşrinievvel 1305'de Çermik kazasında imamet ve hitabet vazifesine tayin edilmiş ve 15 Temmuz 1307'de de Çermik Kazası Müftülüğüne resmen tayin edilmiştir. İmamlık ve hatiblik vazifesini Hacı Abdullah Bey Camiinde yapıyordu.

Çermik Kazası şer'î memurlarına ait bir cetvelde 1332'de hayatta olup aynı vazifeyi ifâ etmekte olduğu görülmektedir.

Bu tarihte (1332/1916) Çermik'te Hasan Efendi oğlu İsmail Hakkı Efendi Kadı ve Hacı Mehmet Ali Ağa oğlu Hacı Abdülkadir Efendi de müderris bulunuyordu. Bu vazifelere kadı 1329'da ve müderris 1326 tarihlerinde tayin edilmişlerdi. (Dosya: 3368)

İBRAHİM EFENDİ (Nevrokoplu)

Ulemâdan Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1287 h./1286 r. tarihinde Nevrokop kazasının Palaska karyesinin Hacı Şaban Mahallesinde doğmuştur. İlk tahsilden sonra rüştiyeyi bitirmiş ve 1303'de Nevro-

kop'ta bulunan **Hüseyincik** Medresesi'nde müderris Hoca Hacı Saadettin Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. İki sene kadar burada ders gördükten sonra İstanbul'a gelerek Dârü'ş-Şafaka Mektebi karşısında bulunan Dârü'l-Hadis-i İzzet Mehmet Efendi Medresesine kaydolup Fatih Dersiâmlarından Nevrokoplu meşhur âlimlerden Mustafa Fehmi Efendi'nin ders halkasına girmiştir. Fıkıh, hadis, tefsir ve hikmet gibi dersleri okuyarak hocasından 2 Cemazielaher 1319 (3 Eylül 1317 / 16 Eylül 1901) tarihinde icazetname almıştır. Türkçe, Arapça, Farsça ve Bulgarca bilirdi.

Otuz iki yaşında iken 1 Temmuz 1318'de Nevrokop'ta bulunan **Kubbeli Medresesi** Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1 Teşrinievvel 1325 tarihinde meşrutiyetin ilânını müteakip «**Tensîk Komisyonu**» kararı ile müderrislik vazifesi Selânik'e nakl edilmiştir. Fakat Meclis-i Mebusan'a aksettirdiği bu durumu tekrar Nevrokop'a dönmesini sağlamıştır. Yalnız Balkan Harbi'nin zuhuru ve bu bölgelerin istilası hicret etmelerine sebep olmuştur. İzmir'e göç etmiş ve bir müddet İzmir emvalinden maaşı verilmiştir.

18 Mart 1330 tarihinde Hayrabolu Kazası Medresesi Müderrisliğine tayin kılınmıştır. 4 Teşrinisani 1333 tarihinde mahallinde liyakat sahibi bir kimse bulunamadığından Malkara Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir. Malkara'da sekiz nüfuslu bir aileyi bir camiin köşesinde geçindirmeğe çalışıyordu. Bu ara 18 Ağustos 1335'de Malkara Medresesi Müderrisliğine talip olup tayin edilmiştir. Yalnız daha önce müftü olarak verdiği fetvâların gayr-i şer'i olduğu gerekçesi ile vazifeden azl edilmiştir. Vekil bıraktığı bir zamanda ve zuhul eseri bu fetvaların verildiğini kabul eden İbrahim Sabri Efendi sonradan Ders Vekâletince «İlm-i Ferâiz ve Tevsi-i İntikâl Komisyonu»nca imtihan olmuş ve liyakatı ortaya çıktığından tekrar Malkara'ya müftü tayin edilmiştir: 14 Nisan 1336.

Sulh muahedesi mucibince terk olunan mahallerin memurini arasında açıkta kalmış ve 1 Ağustos 1336'dan itibaren vazifeden ayrılmıştır.

Mümaileyh'in uhdesine 8 Cemazielaher 1319 tarihinde İbtidai Hariç Edirne Müderrisliği ruûsu tevcih buyurulmuştur. **(Sicil defteri, c. 7, sh: 129, dosya: 481)**

İBRAHİM EFENDİ (Nevşehirli)

3 Haziran 1290 (1874) tarihinde İstanbul Müderrisliğini kazanmış ve Fatih Camii Dersiamlığına tayin edilmiştir.

İlmî rütbesi «Sahn» Müderrisliğine kadar yükselmiştir.

29 Teşrinievvel 1316 (1900) senesinde vefat etmiştir.

Kızı Münire Hanım'ın ikinci kocası Mehmet Ali Efendi'nin vefatı ile Diyanete müracaat ederek pederinden evvelce intikal eden maaşını almak istemiştir. Ayasofya civarında ailece oturdukları tahmin edilmektedir. (Dosya: 3565)

Hafız İBRAHİM EFENDİ (Oflu)

Topalzâde Emin Efendi'nin oğlu olup 1284 h. senesinde Of kazasında doğmuştur. Of'da ibtidaî mektebi ve medresede «mantık»a kadar ilimleri tahsilden sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camii Dersiamlarından Oflu Hasan Efendi'den ikmal-i nuseh ederek icazetname almıştır. 9 Şevval 1327'de «Medresetü'l-Kudât»tan a'lâ derecede şehadetname almıştır. 1325 senesinde ders okutmak üzere 25 Rebiulevvel 1324'de imtihan olup ruhsatname almıştır.

Türkçe, Arapça ve Rumca bilirdi.

Fatih Camiinde ders okutmağa başlamış ve (1325/1909) ve bu tarihten itibaren 1337'ye (1921'e) kadar bu camide ders okutmuştur.

15 Temmuz 1327'de Kasımpaşa Kadılığına tayin olunmuştur. 1 Teşrinisani 1327'de buradan ayrılarak Fetvahane'ye dahil olmuş ve Mülâzimîn Odası'na kabul edilmiştir. 20 Kanunisani 1329'da İkinci Sınıf Müsevvidliğe terfi' etmiştir. 1 Kanunisani 1336'da Mustanzır ve Muharrır-ı Fetâvî ve 24 Şubat 1337'de Müstediyat Memurluğuna tayin edilmiştir.

Mümaileyh'in uhdesine 15 Rebiulaher 1332'de İbtidaî Hariç İstanbull ruûsu tevcih buyurulmuştur.

Ramazan 1327 tarihli berattan anlaşıldığına göre Kumkapı'da bulunan Tavaşi Süleyman Ağa Camii imamet, hitabet ve müezzinlik vzifeleri kendisine tevcih edilmişti.

1332 h. senesinde kurulan Dârü'l-Hilâfe Medreselerinde önce ilm-i Fıkıh ve sonradan da Hadis dersleri uhdesine tefviz olunmuştu.

1 Teşrinisani 1338'de açıkta kalmış ve «Müstediyat» memurluğundan ayrılmıştır. Yeni hükümet 16 Kanunisani 1339'da Karahisar - Aziziye Kadılığına tayin etmek istedi ise de gitmeyip istifa etmiştir.

İbtidaî Dahil Medresesi Fıkıh Müderrisliğine 22 Kanunisani 1340'da tayin edilmiş, fakat 3 Mart 1340'da medreseler kapatılınca vazifesi son bulmuştu.

Zaten hayatının sonu da gelmiş olacak ki 29 Nisan 1340'da vefat etmiştir. (Sicil defterleri, c. 7, sh: 112, dosya: 26 ?)

İBRAHİM (Rüştü) EFENDİ (Plevneli)

Hafız Ali Efendi'nin oğlu olup 6 Teşrinisani 1284 (1868) tarihinde Pazartesi gecesi Plevne kasabasında doğmuştur. 1294 (1878) tarihinde memleketinin istilâsı üzerine Siroz kazasına gelip yerleşmiştir. Siroz'un Toyransa adı ile anılan Abdülgafûr Efendi Medresesi'ne 1299 (1883) tarihinde dahil olup 1301 (1885)'e kadar tahsilde bulunduktan sonra 1302 (1886) da İstanbul'a gelerek Fatih civarında Uncu Hafız Mehmet Efendi Medresesinde 1317 (1901) senesine kadar tahsil görerek aynı yıl içinde Fatih Camiinde Gümülcine'ye bağlı Sultanyerili Tesbihçizâde adı ile meşhur olan Hoca Hüseyin Efendi'den icazet aldı.

İstanbul'da açılan ruûs imtihanında isbat-ı ehliyet ederek 28 Haziran 1318 (1902) tarihinde Susurluk Nahiyesi İhsaniye Medresesi Müderrisliğine tayin olunmuştur. Seferberliğin ilânı üzerine ayrıca Susurluk'ta bulunan İbtidaî Mektebi Muallimliğine tayin olmuştur.

Müderrisliğe tayininden itibaren fasılasız ders okutmuş ve Susurluk'ta bulunan Çarşı Cami-i Kebîr'inde talebelerine icazet vermiştir.

1330 (1914) senesine kadar on iki sene fasılasız ders okutmuştur. Annesinin adı Rahîme Hanım idi. (Dosya: 3111)

Hacı **İBRAHİM EFENDİ** (Sarışağban - «Çağlayık»lı)

Hüseyin bin Selim Efendi'nin oğlu olup 1282 tarihinde Selânik vilâyetine bağlı Sarışağban kazasının Edilcik köyünde doğmuştur. Babası recberdi.

Drama'da Molla Camii Medresesi'nde ders okumaya başlamış ve sonradan İstanbul'a giderek icazet almıştır.

43 yaşlarında iken Şevval 1325 senesinde Sarışağban kazası müftülüğüne tayin edilmiştir. Aynı yıl içinde (Receb 1325) Karacalar Medresesi müderrisliği vazifesi de uhdesine tevcih buyurulmuştur.

Mümaileyh Sarışağban müftüsü Osman Efendi'nin vefatı ile bu vazifeye tayin edilmiştir.

Mart 1328 (1912) tarihlerinde Sarışağban'da meydana gelen çiçek hastalığından dolayı kadınların da aşılanması hususunda kendisinden istenen fetvâya icabet etmediğinden hakkında Fetvahâneye şikâyet vaki' olmuştur. Fetvahâne'den vaki' olan emirde şöyle deniliyordu:

«... zaruret vaktindeki cevaz-ı şer'iyi imsâk ile hukûmetin va-

zifesini işgâl eylemesi münasib olmayacağının ve bu gibi mesail-i şer'iyyenin suret-i hekîmanede tefhîm ve telkîn edilmesi lüzumunun Sarışağban Müftüsü İbrahim Efendi'ye bâ tenbihname-i âli haber verilmesi...» Dosya: 4532)

Hacı İBRAHİM EFENDİ (Seydişehirli)

İçelli Mustafa Efendi'nin oğlu olup 11 Ağustos 1266 (1850) senesinde Seydişehir kazasının Cami-i Cedit mahallesinde doğmuştur. «İçel'li Mustafa Efendi Zâdeler» diye şöhret bulmuşlardı. Babası mahallî ulemadan idi. Annesinin adı Ayşe Hanım'dı.

İlk önce Seydişehir'de bulunan Şeyh Abdullah Efendi Medresesi'nde okumağa başlamış sonradan Eskişehir'e giderek Dekmanbaşı Medresesi'nde müderris Abdullah Efendi'nin derslerine devam etmeğe başlamış ve bu hocasından icazet almıştır.

Yirmi beş yaşında iken 1290 (1874) senesinde Seydişehir Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir. Kanunisani 1325'e kadar bu vazifeyi fahrî olarak yapmış ve bu tarihte kendisine ancak maaş bağlanmıştır.

Haziran 1318'de kaza müderrisliğine tayin olunan Osman oğlu Mustafa Sıtkı Efendi Haziran 1332'de askere gittiğinden yeri boş bulunuyordu. Bu ara İbrahim Efendi'nin yaşının altmış beşi bulduğundan emekliye sevki icab ettiği halde mahallin ileri gelenlerinin yetmiş kadarının imzası ile iki yıl daha müftülükte kalması istenmişse de ömrü vefa etmemiş olduğundan Mayıs 1333 (1917) tarihinde vefat etmiştir.

Seydişehir halkı tarafından son derece sevilen bir zattı. (Dosya numarası: 2566)

İBRAHİM EFENDİ (Siirtli)

Siirt ahalisinden müderris Hoca Ömer Efendi'nin oğlu olup 1267 h. tarihinde Siirt'te «Re's» Mahallesinde doğmuştur. Siirt medreselerinde tahsili şart olan ilimleri okuduğu gibi felekiyat ve fen-i teşrîh tahsil ederek icazet almıştır. Türkçe, Arapça, Farsça ve Kürtçe okur yazardı.

25 Kanunisani 1295'den 1 Mart 1299'a kadar Siirt Bidayet Mahkemesi Azalığında ve bir müddet aza yardımcılığında bulunduktan sonra 18 Kanunisani 1300'de Şirvan Kadılığına tayin olmuştur. 8 Temmuz 1303'de mezkûr kadılıktan ayrılmıştır. 4 Nisan 1305'de Eruh Kadılığına tayin edilmiş ve 6 Eylül 1307'de Eruh kadılığından ayrılarak 17 Nisan 1312 tarihine kadar tekrar Siirt Bidayet

Mahkemesi Aza Yardımcılığında bulunmuştur. Bu tarihten itibaren 3 Teşrinisani 1314'e kadar Hizan Kazası Kadılığında bulunmuştur. 9 Kanunisani 1315'de ikinci defa olarak Hizan Kadılığına tayin edilmiştir. 15 Teşrinisani 1320'de üçüncü defa olarak aynı yere tayin olunmuş ve 20 Nisan 1323'de Hizan'dan ayrılmıştır.

Hizan'dan ayrıldıktan sonra Garzan Kadılığına tayin olunmuş (22 Temmuz 1323) ve 2 Nisan 1326'da müddetinin hıtamında bu vazifeden ayrılmıştır.

Bir müddet sonra da (1 Eylül 1331'de) tekaüde sevk edilmiştir. (Sicil defterleri, c. 5, sh: 198, dosya numarası: 877)

İBRAHİM EFENDİ (Şamlı)

Nayilizâde, mevaliden Kudüs naibi Mahmut Efendi'nin oğlu olup 1288 h. / 1287 malî yılında Şam'da doğmuştur. İlk tahsilden sonra Beyrut'ta Sultaniye Medresesinde üç sene ve Şam'da Nûriye Medresesi'nde şer'î ilimleri tahsil etmiştir. Türkçe ve Arapça bilirdi.

10 Haziran 1307 tarihinde 250 kuruş maaşla Suriye dahilinde Aclûn (veya İclûn) Kazası Niyabetine (kadılığına) tayin edilmiştir. 19 Mayıs 1309'da örfî müddetini bitirip mezkûr niyabetten ayrılmıştır. Rebiulevvel 1309'da uhdesine İbtidaî Edirne Müderrisliği tevcih edildi.

3 Mayıs 1310'dan 10 Nisan 1312'ye kadar Suriye dahilinde Cenîn kazası niyabetinde, 8 Kanunievvel 1312'den 17 Teşrinisani 1314'e kadar Vadiyu'l-Acem, 15 Haziran 1316'dan 25 Mayıs 1318'e kadar Hasnü'l-Ekrâd, 15 Eylül 1319'dan 24 Ağustos 1321'e kadar Sûr, 20 Nisan 1322'den 24 Temmuz 1324'e kadar Mısrata niyabetlerinde bulunup hiç birinden hakkında bir şikâyet vaki olmamıştır.

1 Nisan 1326'da Aclûn Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ise de Suriye Vilâyeti ile Havran Kolordu Kumandanlığının iş'arı üzerine 15 Temmuz 1327'de azl edilmiştir. Yalnız akabinde tekrar aynı yere yani Aclûn Niyabetine 10 Mayıs 1328'de tayin kılınmıştır. (Sicil defteri, c: 1, sh: 247)

Şeyh İBRAHİM EFENDİ (Şamlı)

Tüccardan Mehmet Hayri Efendi'nin oğlu olup «Kadirî» sülâlesine mensubtur. Ramazan 1300 tarihinde Şam'da doğmuştur. İlk tahsilden sonra Şam'da bulunan «Hayyatîn» Medresesine dahil olarak beldenin meşhur ulemasından Şeyh Ata El-Kesim ile Eş-Şeyh Molla İsa El-Kerdî En-Nakşibendî Hazretlerinden ders görmüştür.

Cemazielevvel 1326'da Şeyh Molla İsa Efendi'den icazet almıştır. Arapça yazar ve konuşur, Türkçe'ye de aşina bulunuyordu.

Bir müddet imamlık yaptıktan sonra Vadiyü'l-Acem Kazası Müftüsü Mehmet Said Efendi'nin Divan-ı Harb-i Örfi'ce mahkeme edilip Bursa'ya sürülmesi üzerine mezkür kazaya müftü tayin edilmiştir: 11 Eylül 1332 (1916). Bu tayin 23 rey ve ittifakla olmuştur.

Bu tarihte Vadiyü'l-Acem kazasında kadılık vazifesini Mustafa Behcet bin Mehmet ve müderrislik vazifesini de Mehmet Efendi deruhte ediyorlardı. Kaza müderrisi Mehmet Efendi buraya Kanunisani 1325 (1909) tarihinde tayin edilmiştir. (Dosya: 912)

İBRAHİM EFENDİ (Tırnovalı)

Mekteb muallimi Memiş Efendi'nin oğlu olup 1262 mali (1846) senesinde Rumeli'de Tırnova kasabasının Bele karyesinde doğmuştur. Babası kendi köyünün mektebinin muallimi idi. İlk tahsilini babasından yapmış ve akabinde Rusçuk'a gitmiştir. Orada bir müddet tahsil gördükten sonra 1281 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Çarşamba civarında Debbağzâde Medresesine kayd ve kabul edilmiştir. Burada Rusçuklu Hafız Ahmet Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. Bu hocası vefat edince Gelibolulu Hacı Hâfız Adil Efendi'den geri kalan dersleri tamamlayarak 1298 tarihinde icazet alarak Fatih Camiinde derse çıkmıştır. 1315 tarihinde talebelerine icazet vermeğe başlamıştır.

1294 tarihinde Kürsü Şeyhliği imtihanını kazanarak 1 Mart 1294 tarihinde Aksaray Valide Sultan Camiinden başlayarak Mart 1308'de Laleli, Eylül 1310'da Eyüb Sultan, Şubat 1311'de Nuruosmaniye, Kanunisani 1315'de Fatih, Mart 1319'da Bayezit, aynı yılın Eylülünde Süleymaniye, Teşrinisani 1321'de Sultan Ahmet ve 1 Kânunisani 1328'de Ayasofya Camileri kürsü şeyhliklerinde bulunmuştur.

Kürsü Şeyhliği yanında Fatih Camiinde ders okutarak talebe yetiştiriyordu. İcâzet veren dersiâmlardan olan mümaileyh Haziran 1330 (1914) sıralarında vefat etmiştir. (Dosya: 243)

Şeyh **İBRAHİM EFENDİ** (Trablusgarblı)

Trablusgarb sabık müftüsü, Mecidî rütbesinin üçüncüsünü haiz ve İzmir paye-i mücerredini hamil Şeyh Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1278 (1862) tarihinde Trablusgarb'ta doğmuştur.

Babasından ve mahallî ulemadan ders görmüş ve meşayihten Şeyh Muhammed El-Kâmil Efendi'den icazet almıştır.

Basılmamış eserleri vardır.

1301'den itibaren Şer'i mahkemelerde katiblik, İsti'naf Mahkemesi Hukuk kısmı azalığı, İsti'naf Mahkemesi azalığı vazifelerinde bulunmuş ve Kanunisani 1322 (1906) tarihinde Trablusgarb Müftülüğüne tayin edilmiştir. Ayrıca bir sene kadar vilâyet naib vekilliği de yapmıştır.

Çalışmasına mükâfat olmak üzere uhdesine Safer 1326'da İzmir Paye-i Mücerredi tevcîh olunmuştur.

Trablusgarb vali ve kumandanı Ferik Hüseyin Hüsnü Paşa'nın emri ile kadılık vekâletine, kadı Abdulhamid Rafi'i Efendi'nin Meşihat'ça başka tarafa naklinden dolayı Kanunisani 1325'de tayin edilmiştir.

Trablusgarb Müftülüğüne müftü Şeyh Abdüsselâm Efendi'nin vefatı ile tayin edilmiştir. **(Dosya: 5071)**

İBRAHİM (Fahreddin) EFENDİ (Uşaklı)

Köpelezzade şâhretile anılan Ahmet Nazif Efendi'nin oğlu olup Uşak kazasının Burhan Fıkhî mahallesinde 10 Kanunisani 1295 tarihinde doğmuştur. Uşakta rüştiyeyi bitirdikten sonra 24 Haziran 1305'de İstanbul'a gelerek Fatih'te «Bahr-i Siyah Ayak Kurşunlu» Medresesinde üç sene kadar devam etmiş ve 22 Kanunievvel 1308'de Uşak'ın Sivaslı karyesinde (o zamana göre) bulunan Hacı Ahmet Zâde Mehmet Efendi Medresesine nakl etmiştir. Bu köydeki medresede dini ve arabî dersleri okuyup öğrendikten sonra 8 Teşrinievvel 1317'de icâzet almıştır.

27 Haziran 1323'de Karahallı ve Banaz nahiyeleri seyyar naibliğine tayin edilmiş ve bu vazifesi vekâleten olduğundan sonradan Kütahya Şerîyye Mahkemesinde imtihan olarak liyakatı tesbit edilmiştir. Bunun üzerine 4 Kanunisani 1327'de resmen Banaz niyabetine (kadılığına) tayin edilmiştir. **(Dosya numarası: 1997)**

İBRAHİM (Fevzi) EFENDİ (Viranşehirli)

1289 h. senesinde doğan İbrahim Efendi 15 Kanunisani 1325'de Viranşehir Müderrisliğine tayin edilmiş ve 5 Ağustos 1326'da Viranşehir Müftülüğüne intihap edilmiştir.

24 Şevval 1333'de İbtidaî Hariç ruûsuna nail olmuştur.

Teşrinisani 1927 tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 2298)**

İBRAHİM EFENDİ (Yalvaçlı)

El-Hac İbrahim Efendi 1225 tarihinde Yalvaç Kazasında

doğmuştur. 1 Nisan 1275 tarihinden itibaren devlet hizmetine dahil olmuş ve tarîk maaşına nâil olmuştur.

Uhdesine tevcîh buyurulan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu (23 Cemazielaher 1261), 21 Cemazielevvel 1268'de İbtidaî Dahil'e, 17 Zilhicce 1270'de Hareket-i Dahil'e, 3 Safer 1274'de Musıla-i Sahn'a, 15 Şevval 1281'de İbtidaî Altmışlı'ya, 7 Şevval 1282'de Hareket-i Altmışlı'ya, 3 Şevval 1283'de Musıla-i Süleymaniye'ye ve 23 Receb 1285'de de Hamise-i Süleymaniye derecelerine terfi' buyurulmuştur. 1 Şevval 1292'de uhdesine Bilâd-ı Mahreç'ten Sofya Mevleviyeti tevcîh buyurulmuştur: (19 Teşrinievvel 1291).

Bu mevleviyetten ayrıldıktan sonra 16 Nisan 1293'de vefat etmiştir. (Dosya numarası: 257)

İBRAHİM (Hakkı) EFENDİ (Yenişehirli)

Alemdârzâde Hacı Osman Ağa'nın oğlu olup Receb 1274 senesinde Bursa Yenişehir kazasının Kara karyesinde doğmuştur. Babası recberlikle uğraşırdı. Ve Eylül 1314'de vefat etti.

1286 tarihinde Yenişehir'de bulunan Gazi Süleyman Paşa Medresesine girerek meşhur alim El-Hac Ali El-Vehbî Efendi'den ders okumaya başlamıştır. Hocasının vefatı ile onun talebesi olan ve yine orada ders okutan Osman Nurî Efendi'den ders okumaya başlamıştır. Onun da vefatı ile El-Hac Mehmet Nazif Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. Bu hocasının da hacca gidip orada vefatı ile ondan da icazet alamamış ve nihayet Yenişehir Müftüsü El-Hac Ahmet Hulusî Efendi'den ders görüp Receb 1303'de icazet almıştır. Bunun üzerine Bursa'ya gidip Bursa Müftüsü Uşşakî İbrahim Efendi'den okumaya başlamıştır. Arapça ve Farsça'yı iyi bilirdi.

31 yaşında iken kaza halkının intihabı ile Temmuz 1305 senesinde Yenişehir Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. Tayin tezkeresini Şeyhü'l-İslâm Bodrumî Ömer Hulusî imza etmiştir. 1326 senesine kadar maaşsız müftülükte bulunmuştur.

Hakkında varid şikâyet üzerine vazifesinden alınmışsa da Şeyhü'l-İslâm Pirzâde Mehmet Saîb Efendi yerinde kalmasını sağlamış ve fakat bir müddet sonra da kadro harici bırakılmıştır. Bunu İbrahim Efendi şöyle izah eder:

«Tâ ezelden her işim bozgun düşer.
Bülbül için tuzak kursam, içine kuzgun düşer.»

Kendi ifadesine göre müftülük vazifesi yanında altı sene Süleyman Paşa Medresesinde, beş sene Şemahî Mehmet Efendi Medresesinde ve yirmi seneyi mütecaviz olmak üzere Çınarlı Medrese-

sinde ders okutmuştur. Azli sırasında maddî maişetini temin için Çınarlı Medresesi avlusunda bulunan camide imamlık ve hatiblik vekilliği vazifesini seksen kuruş maaşla yapmakta idi.

Eş-Şeyh Mehmet Cemaleddin Ma'ribi'den ayrıca icazet aldığı gibi Sultanü'l-Arifîn Eş-Şeyh El-Musilî El-Bağdadî El-Kadirî'den Kadirî ve Nakşibendî Tarikati'ne dair kaside ve evrada izin almıştır.

Temmuz 1320 senesinde İbtidaî Hariç Bursa Ruûsuna nail oldu.

1910 tarihinde Yenişehir Kazası Müftülüğünden azline sebep olarak burada iki hizbe ayrılmış olması ve müftünün de bunlardan birine mensub olması gösterilmekte idi. İdarî mercilerin beyanı bu şekilde iken müftünün dilekçesinde kendisinin «**İttihat ve Terakkî Cemiyetine**» mensub olmamasından olduğunu belirtiyordu:

«Tedrîs-i ulûm ile medresemde meşgul bulunmakta ve hizmetlerimin mükâfatını beklemekte iken meslek-i ilmîyeme münafî olan İttihat Fırkasına adem-i dühulüm o vakit bir cürüm addolunarak tensik kanunu'nun on birinci maddesine tevfikan dâilerini de kadro haricine çıkarıldığımı maatteessüf haber aldım...» (Dosya: 1975)

İBRAHİM ABİD EFENDİ (İstanbullu)

Bâb-ı Alî çavuşlarından Derviş Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1251 .h tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Hocapaşa'da Demirkapı mahallesinde ilk bilgileri okuduktan sonra Ayasofya Camiinde Mahmut Efendi'den Arapça'yı öğrenmiştir.

Mart 1267 tarihinde Mahkeme-i Teftîş Kalemi Kâtib yardımcılığına tayin edilmiştir. Sıra ile üçüncü, ikinci ve birinci sınıf kâtibliklere Mart 1270, Temmuz 1277 ve Mart 1280 tarihlerinde terfi' etmiştir.

Kanunisani 1318'de uhdesine Erzurum Mevleviyeti tevcîh edilmiştir. Böylece **«devriye mevleviyeti»** ünvanını kazanmıştır.

Teftiş Mahkemesi birinci sınıf katibi iken 8 Ağustos 1332'de vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 2, sh: 171, dosya no: 680)**

İBRAHİM BEHCET EFENDİ (Malatyalı)

Malatya sancağının Gömü nahiyesinin tuz ve sair mahsullerinin mutasarrıfları (padişah fermanı ile) olan Malatya'nın eski ailelerinden Ahmet Bey ve Muallâ Hatun'un evlâdlarından El-Hac Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1257 h. senesinde Malatya'da doğmuştur. Malatya'da bulunan Hacı Yusuf Efendi Medresinde Kazancızade Hacı Mehmet Efendi'den dinî ilimleri tahsil etmiştir. İfadesine göre

o vakitlerde mekteblerde şehadetname verilmesi cari olmadığından şehadetname alamamıştır.

1280 h. senesinde Suriye'de bulunan Cenin Kazası Niyabetine Suriye Hükkâm Müfettişi İzzet Efendi tarafından tayin edilmiştir. Eylül 1297'de Salt, Ağustos 1300'de Cebele, Teşrinievvel 1302'de Kâhta, Teşrinisani 1305'de Van vilâyeti dahilinde Elpak, Mayıs 1308'de ikinci defa olarak Cebele, Teşrinievvel 1310'da İslâhiye, Temmuz 1313'de Bulanık Niyâbetlerine tayin edilmiştir. Bulanık'tan ayrıldıktan sonra Ağustos 1315'de Cebel-i Bereket Sancağına bağlı Hassa kazası niyabetine tayin edilmiştir. Burada niyabet (kadılık) vazifesini yaparken 15 Temmuz 1317 (28 Temmuz 1901) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 429)

İBRAHİM BURHANEDDİN EFENDİ (Beypazarlı)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1242 h. tarihinde Beypazarı'nda doğmuştur. Beypazarında El-Hac Muhammed ve Ali Efendilerden bir müddet ders gördükten sonra Bursa'da Seyit Efendi'den de görmüştür. Akabinde İstanbul'a gelerek Seyfeddin Efendi, Hafız Seyit Efendi, Vidinli Hoca ve Hafız Nasûh Efendi, Ömer Efendi, Hafız Galip Efendi, Tokatlı Hocalardan sabah ve akşam ders okumuş ve Feraizci adı meşhur olan Keşşaf Osman Efendi'den «feraiz» derslerini okuyarak, sonunda «Gerdankıran» adı ile şöhret bulan Ömer Efendi ile Hafız Galip ve Keşşaf Efendilerden üç adet icazetname almıştır.

1283 h. tarihinde Fetvâ Odasına dahil olmuş ve 1285'de müsevvit olmuştur. Kanunievvel 1288'de Üsküdar Niyabetine tayin edilmiştir. Mart 1289'da Ahî-Çelebi Niyabetine tayin edilmiştir. Haziran 1290'da Mekteb-i Nüvvab Müdürlüğüne ve ilâve memuriyet olarak da İ'lâmat-ı Şer'iyye Mümeyyizliğine tayin edilmiştir. Müsevvitlik vazifesi Ağustos 1290'da Başmüsevvitliğe terfi' edilmiştir. Mevleviyete terfi etmesi üzerine 1291 Nisan'ında İslimye, Mart 1292'de Dolçâ ve Mayıs 1293'de Ma'muretü'l-Aziz Vilâyeti Niyabetine tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1294'de İzmir Mevleviyeti uhdesine tevcih edilmiştir. Buradan azl edilerek Mart 1296'da Erzurum, Ağustos 1298'de Tekfurdağı (Tekirdağ), Nisan 1302'de Aydın niyabetlerine tayin edilmiştir. Aydın'da bulunurken Emursi köyünde bulunan «Meyankökü» tarlalarının işlenmesi hususunda İngiliz teb'asından Mösyö Korisi ile Alman teb'asından Simon Kumpanyaları arasında çıkan ihtilafta mahkemede Alman tercümanı jandarmalar vasıtasıyle mahkemeden dışarı atmasından dolayı hakkında vaki olan şikâyet üzerine Aydın Niyabetinden (kadılığından) 3 Mart 1303'de azl edil-

miştir. Haziran 1304'den Ağustos 1305'e kadar Trabzon, Ağustos 1307'den Temmuz 1309'a kadar Suriye vilâyetleri Merkez Kadılıklarında bulunmuştur. Erzurum'a tayin edilmişse de gitmemiş ve tekrar Trabzon Kadılığına Eylül 1310'da tayin edilmiştir. Ağustos 1312'de Trabzon Kadılığından ayrılmıştır.

İlmî bakımdan Zilkade 1274'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcih edilmiş ve Zilhicce 1279'da Hareket-i Hariç'e, Cemazielaher 1281'de İbtidaî Dahil'e, Rebiulevvel 1283'de Hareket-i Dahil'e, Zilkade 1284'de Musala-i Sahn'a, Şevval 1285'de İbtidaî Altmışlı'ya, Rebiulaher 1287'de Hareket-i Altmışlı'ya, Cemazielaher 1288'de Musala-i Süleymaniye'ye, Ramazan 1289'da Hamise-i Süleymaniye'ye ve 13 Zilkade 1293'de Süleymaniye raddelerine terfi' buyurulmuştur.

Receb 1307'de 3. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmiştir.

Zilhicce 1317'de vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 1, sh: 141, dosya numarası: 2540)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (?)

Mustafa Şükrü Efendi'nin oğlu olup 1269 senesinde doğmuştur. Kadılık mesleğine Mayıs 1291 tarihinde Ereğli Niyabetinden başlamıştır.

Haziran 1293'de Mut, Kanunisani 1296'da Bor, Eylül 1299'da Ürgüp, Kanunisani 1302'de Pazarcık, Haziran 1306'da Balâ, Eylül 1309'da Kaş, Eylül 1312'de Anamur, Haziran 1313'de Hadım, Kanunievvel 1315'de Düzce, Eylül 1316'da Ilgın, Ağustos 1318'de Nallıhan, Mayıs 1321'de Buldan, Temmuz 1323'de Karaisali ve 1 Kanunievvel 1324'de Mihaliccik niyabetlerine tayin edilmiştir. Mihaliccik Kadılığına tayininden on yedi gün sonra 17 Kânunievvel 1324'de vefat etmiştir. **Dosya: 592)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (?)

Minkarizade ahfadından olup Ali Rıza Efendi'nin oğludur. Kanunisani 1292'de Kozican kazası niyabetine tayin edilmiş ve Mart 1296'da Uluborlu Niyabetine nakledilmiştir. Nisan 1297'den itibaren sıra ile Burdur, Niğde, Gelibolu, Sakız, Ergiri, Yozgat Ceza reisliklerinde ve Teke Sancağı Merkez Muavinliğinde bulunmuştur. Ceza reislikleri sonunda Mart 1324'de Ereğli ve Temmuz 1325'de de Kulâ Kazaları Niyabetine tayin edilmiştir. Kula kadısı iken 4 Teşrinisani 1325'de vefat etmiştir. **(Dosya: 743)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (?)

Re'fet Efendi'nin oğlu olup 10 Haziran 1261 tarihinde müderris olmuş ve devlet hizmetine dahil olmuştur. Mart 1272'de Fetvâhane Müsevvitliğine tayin edilmiştir. Mayıs 1285'de Kudûs Mevleviyetini ihraz etmiştir. Temmuz 1286'da Mahmutpaşa Naibi olmuş ve Ağustos 1293'de Bursa Mevleviyetini ihraz ettiği gibi Mart 1294'de Bursa Naibi olmuştur. Teşrinisani 1297'de Medine-i Münevvere Mevleviyetini deruhte ettiği gibi Mayıs 1300'de Edirne Naibi (Kadısı) olmuştur. Şubat 1302'de tekrar Bursa Kadısı olmuştur. Haziran 1306'da İstanbul Kadısı olduğu gibi 3 Teşrinievvel 1313'de Anadolu Kazaskeri olmuştur. Anadolu Kazaskerliğini hakkı ile ifâ ederken tayininden dört yıl sonra 27 Nisan 1317'de (1901'de) vefat etmiştir. (Dosya: 890)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (?)

1 Eylül 1337'de İbtidaî Hariç Medresesi İhzarî Kısmı İlm-i Hâl Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1 Ağustos 1338 (1922) de mecburî izinli addedilerek vazifesinden alınmıştır.

Sonradan Sevr Muahedesini imza edenlerden, Kuvâ-i Millîye'nin meşruiyeti hilâfına fetvâ verenlerden, Anzavur ve Edhem çetelerinde ve kuvva-i inzibatiyede fiilen hizmet edenlerden olmadığı cihetle kendisi sonradan üçte bir maaşla Atıf Efendi Kütübhanesi Üçüncü Hafız-kütüblüğüne (memurluğuna) tayin edilmiştir: 1339 (1923). Dosya: 1530)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (?)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1241 h. senesinde doğmuştur. 28 Kanunievvel 1296 tarihinde Ayvacık kadılığına tayin edilmiştir. Haziran 1299'da Lüleburgaz, Eylül 1303'de Dedeağaç - Firecik, Şubat 1304'de Gelibolu, Şubat 1305'de Kırkkilise, Ağustos 1308'de saniyen Ayvacık, Teşrinievvel 1310'da Sultanyeri niyabetlerinde (kadılıklarında) bulunmuş ve son olarak 9 Haziran 1313'de Taşlıça Kazası Kadılığına tayin edilmiştir.

Taşlıça Kadılığında bir yıl kaldıktan sonra 28 Kanunisani 1314 (1898) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 1285)

Not: Taşlıça, Kosova Vilâyetinin sancağı idi.

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Arabgirli)

«Dede Bekirzâde» şöhreti ile bilinen Hacı Mustafa Sabit Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde Arabgir Kazasının Çarşı mahal-

lesinde doğmuştur. 1306 Haziran'ında Ispanakçı Mustafa Paşa Medresesi'ne dahil olarak burada müderris bulunan Hocazâde Ahmet Hilmi Efendi'den icazet almıştır.

Mart 1327 (1911) tarihinde Elazığ'a bağlı Nazimiye (diğer adı ile Kırkkilise) Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir.

Eğin kazasına bağlı Eyliç Nahiyesi Niyabetine de tayin edilerek kadılıkta bulunmuştur. (Dosya: 2843 ve 2863)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Batumlu)

«Musa Bayraktaroğlu» adı ile bilinip recber Murad Efendi'nin oğludur. 1263 h. senesinde Batum'un Nikâye köyünde doğmuştur.

Livane kazasında bir müddet okuyup 1286 h. senesinde İstanbul'a gelerek Fatih'de Tetimme-i Sabia Medresesinde tahsil ile Elbistanlı Abdülkerim Efendi'den 1296 h. de icazet almıştır.

1302 h. de Kütahya'nın Gireki ve Şaban 1304'de Altıntaş nahiyeleri niyabetine tayin edilmiştir. Kanunisani 1307'de Çifteler Niyabetine ve Teşrinievvel 1317'de Seyitgazi Niyabetine tayin edilmiştir. Teşrinisani 1326'da tekrar Çifteler Naibi olmuş ve Mart 1330'da emekli olmuştur. (Dosya: 1991)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Bolulu)

Bolu eşrafından Hafız Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1245 h. senesinde Bolu'da doğmuştur. Beş yaşında iken İstanbul'a gelerek Kur'an hıfzına başlamıştır. Süleymaniye Çifte Rabi' Medresesi Müderrisi bulunan ve Çarşamba'da oturan eniştesi El-Hac Osman Efendi'den hususi olarak Arapça okumaya başlamıştır. Ayrıca Süleymaniye Camii hocalarından Kastamonulu Mustafa Efendi, İstanbul Kadılığı Vekayi' Katibi Azîz Efendi, İsparta Rüştiyesi hocalarından İbrahim Edhem Efendi ve Fetvahane Müsevvitlerinden Osman Efendilerden hususi olarak dinî dersleri okumuştur.

Şubat 1283'de Eşme Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. Haziran 1285'de buradan ayrılarak sırası ile Gediz, Lâpseki, Bigâ, Havsa, ikinci defa olarak Lâpseki, Balâ, Teşrinievvel 1307'de Fizân, Ağustos 1308'de Uceylât, Eylül 1309'da Mihaliccik, Nisan 1312'de saniyen Balâ, Haziran 1314'de Cümneteyn, Şubat 1316'da Demirhisar ve Temmuz 1319'da saniyen Mihaliccik niyabetlerine tayin edilmiştir.

Haziran 1321'de Mihaliccik'ten emekli olmuştur. (Dosya: 592)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Demircili)

Seyfî Ağa'nın oğlu olup 1294 h. senesinde Demirci Kazasında

doğmuştur. İlk tahsilini Çal kazasında ve medrese tahsilini de bu kazada bulunan medresede yapmış ve 1 Mayıs 1326'da Çal Kazası Şer'iye Mahkemesi ikinci kâtibliğine tayin edilmiştir. 20 Nisan 1330'da aynı mahkemenin Başkâtibliğine terfi edilmiştir. (Sicil defter, c. 6, sh: 125)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Demirhisarlı)

Tüfekçi sınıfından Cami-i Vusta Mahallesinde oturan Abdi Ağa'nın oğlu olup Siroz Sancağına bağlı Demirhisar kasabasında 1294 h. senesi ortalarında doğmuştur. Temmuz 1308'de İstanbul'a gelerek Fatih civarında Tuti Abdüllâtif Efendi Medresesine kayd ve kabul olunarak 3 Eylül 1320 senesinde Şumnulu Hafız Abdullah Efendi'den icazet aldığı gibi Mart 1322'de ruûs imtihanını kazanarak ders okutmağa hak kazanmıştır. Hocası Şumnulu Hafız Abdullah Hulusî Efendi adı ile şöhret bulmuş ve Fatih dersiamlarındandı.

Teşrinievvel 1326'da Demirhisar Müftülüğüne tayin edilmiştir. Balkan Harbi'nin zuhuru ile İzmir'e hicret etmiştir. Bu ara İzmir ve Turgutlu emvalinden maaş almış ve 29 Kanunisani 1329'da Hayrabolu Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir. Teşrinisani 1333'de Hayrabolu Kazası Medresesi Müderrisliği de ilâve memuriyet olarak kendisine verilmiştir.

4 Şaban 1334'de uhdesine İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

Sulh anlaşması mucibince terk olunan mahallerin memurları arasında 1 Ağustos 1336 (1920) da Hayrabolu'dan ayrılmıştır. (Sicil defteri, c. 7, sh: 179, dosya: 480)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Dramalı)

Çiftçi sınıfından Velî Efendi'nin oğlu olup 1267 h. senesinde Drama'da doğmuştur. 1283 h. senesinde İstanbul'a gelerek Otlukçu Yokuşunda Abdülhalîm Efendi Medresesine kaydolmuştur. Hafız Paşa Camiinde Astaneli (İstanbullu) Hafız Şakir Efendi'den 1300 h. senesinde icazet almıştır. 1305 h. senesinde Fetvahane'de imtihan olarak ayrıca şehadetname almıştır.

Fatih Camii dersiamlarından iken 1301 Teşrinievvel'de dersiam maaşı almağa başlamış ve Mayıs 1308'de Fetvahane Pusula Odası Müsevvitliğine tayin edilmiştir.

5 Safer 1305'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine nail olmuştur.

15 Ramazan 1312'de vefat etmiştir. (Dosya: 36)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Edremitli)

«Koçibaşı oğlu» lâkabı ile bilinen Hacı Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1261 h. tarihinde Edremit kazasının Havran köyünde doğmuştur. Burhaniye kasabasına giderek orada bulunan Cami-i Kebîr Medresesi'nde Müderris Abdullah Efendi'nin derslerine iki sene kadar devam ettikten sonra 1279 senesinde Balıkesirli fazilet sahibi ve meşayihten meşhur Hacı Edhem Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. Bu hocasından okurken hocasının vefatı ile 1288 tarihinde tahsilini tamamlamak üzere İstanbul'a gelmiştir. Süleyman Dökmeci «Ulâ» Medresesine kaydolup Lâleli Müderrisi Deli Osman Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. Fakat bu hocasının da vefatı ile köyüne dönmüştür. Edremit Müftüsü Ahmet Sa'di Efendi'den okumaya başlamıştır. Nihayet 1296 senesinde buradan icazet almıştır.

Babasının yaptırdığı medresede ders okutarak icazet vermiştir.

Edremit Kazası Müftüsü olan hocası müelliflerden Ahmet Sa'di Efendi'nin vefatı ile 1316 h. (Haziran 1314/1898) tarihinde Edremit Müftülüğüne tayin edilmiştir.

1322 (1906) tarihinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcîh edilmiştir.

Edremit Müftülüğüne tayini sırasında 55 yaşında idi. Nihayet yaşının 65'i geçmesinden dolayı Mayıs 1330 (1914) da emekliye sevk edilmiştir. (Dosya: 1945)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Ergirli)

Sipahî Muhtar Ağa'nın oğlu olup Yanya'nın Ergiri kasabasında 1271 h. tarihinde doğmuştur. Ergiri'de bulunan İskendolzâde Medresesinde ve İstanbul medreselerinde ders görmüş ve 15 Şaban 1303'de Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olmuştur.

Kanunisani 1302'de Eğridere Kazası Niyabetine tayin edildi. 1305'de Tiran, 1308'de Menlik, 1311'de Cisr Mustafa Paşa, 1314'de Preşova, 1316'da Tikveş, 1319'da Kayalar (Cum'a), 1322'de yine Menlik, 1324'de Bozcaada, 1326'da Akova, 1328'de Köriçe niyabetlerine tayin edilmiştir. Köriçe Sancağı Niyabetinde iken üç ay düşmana esir kalmıştır.

Şubat 1331'de Elbistan ve Kanunievvel 1332'de de Gördes Kazası Niyabetine tayin edilmiştir.

Gördes'te kadılık vazifesini ifâ ederken 16 Mayıs 1335'de vefat etmiştir. (Sicil defteri, c. 3, sh: 177, dosya: 1518)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Ergirli)

Babasının adı Hasan Bey olup dedesi İsmail Bey'dir. Timarlı takımı reislerinden meşhur Humbaracı Süleyman Bey İbni Zeynel Bey'in sülâlesinden gelmektedir. 1267 h. tarihinde Yanya Vilâyetine bağlı Ergiri kasabasında doğmuştur. Ergiri Medresesinde beldenin müftü ve müderrisi merhum Abdüsselâm Efendi'den beş sene kadar ders gördükten sonra İstanbul'a gelmiştir. Dülgerzâde Medresesine kaydolup üç sene kadar burada tahsil görmüştür. Türkçe, Arnavutça, Rumca, Bulgarca ve Arapça bilirdi.

Nisan 1295'de ilk kadılık olarak Güvar Niyabetine tayin edilmiştir. Bundan sonra sıra ile Karadov, Cum'a (Kayalar), Polonıklar, Leş, Radvişte, Nasliç, Aydonat, İskilip, Kozani, Loşna, Petriç, Boyabat, Koçani, Eşme, İştip ve nihayet Kanunievvel 1328'de ikinci defa olarak Petriç Niyabetine (kadılığına) tayin edilmiştir. Balkan Harbi dolayısıyle Petriç'ten Eylül 1329'da ayrılmıştır. Bu tarihten itibaren mazluliyet maaşı almağa başlamıştır. Gazanfer Ağa Medresesinde ikamet ederek Mekteb-i Kudât'ta okumakta bulunan oğlu Zeynelabidin Efendi'nin odasında Eylül 1334'de yatakta hasta bir halde bulunduğu evrağından anlaşıldığı gibi 1337'den evvel vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 5, sh: 3, dosya: 1500)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Ergirili)

Lûlû Hocazâde Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1264 h. senesinde Yanya vilâyetinin Ergiri sancağında doğmuştur. Fatih Camiinde ders okurken Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve Muharrem 1299'da beşinci sınıf kaza kadılığı şehadetnamesi almıştır.

Temmuz 1298'de Erzurum'a bağlı olan Kozican Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Müddeti hitamında sıra ile Eleşkirt, Tercan, Karakilise, Bayındır, Aydonat, Bodrum, Pirlepe, Petriç, Avlonya ve Kesendire kadılıklarına tayin edilmiştir. Kanunisani 1328'de tayin edildiği Kesendire'den Mart 1329'da emekliye ayrılmıştır. **(Dosya: 266)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Ergirili)

«Naibzâde» şöhreti ile bilinen Muhiddin Ağa'nın oğlu olup 1257 h. senesinde Ergiri Sancağının Donavat mahallesinde doğmuştur.

İlk tahsilden sonra İstanbul'a gelmiş ve Fatih Camii dersiamlarından Gürcü Sabit Efendi ile Lâz Hasan Efendi'den ders okuduğu gibi sonradan imtihan olarak icazet almıştır.

Şubat 1286'da Tikveş Niyabetine tayin edilmiştir. Ayrıca Foça, Kolvina, Petriç, Kula, Eşme, Soma, ikinci defa Eşme, Çine, Ereğli, Salihli ve Akhisar niyabetlerinde bulunmuştur. Mayıs 1320'de Akhisar kadılığına tayin edilmiş ve 9 Teşrinisani 1325'de buradan emekliye sevk olunmuştur. Emekliliğinden sonra Soma'da ikamet ediyordu. **(Dosya: 778)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Ermenekli)

1286 h. senesinde Ermenek'te doğmuştur. 8 Haziran 1318'de 150 kuruş maaşla Ermenek Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir. 1325 (1909) da maaşı 200 kuruşa yükseltildi.

Babasının adı Hasan Efendi idi.

1933 Mart'ında dosyasının muhtevası Diyanet'e gönderildi. **(Dosya numarası: 1580)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Fatsalı)

Müderrislerden Himmet Efendizâde Ali Efendi'nin oğlu olup 1247 h. senesinde Fatsa'da doğmuştur. Zile'de Arnavut Dairesinde Ali Efendizâde Ahmet Efendi'den ve Tokat'ta Mehmet Paşa Medresesinde Erzincanlı Hacı Emîn ve Tekkeli Hacı Hasan Efendilerden öğrenilmesi şart olan kitabları okuyarak icazet almıştır.

46 yaşında olduğu halde Cumadelaher 1293'de Osman Efendi'nin vefatı ile Niksar Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir: 1 Temmuz 1292.

17 Receb 1307'de İbtidaî Hariç Bursa «Saniye-i Cedide-i Ebu's-Suud Efendi Medresesi» Müderrisliği uhdesine tevcîh edilmiştir.

Ağustos 1310 (1894) tarihlerinde Niksar Müftüsü bulunuyordu. (Dosya numarası: 1013)

Mart 1318'de aynı yerde müftü bulunduğu halde 30 Mayıs 1322'de ailesine maaş bağlandığına göre, daha evvel vefat etmesi gerekir. **(Dosya: 2316)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Filibeli)

Filibe'nin nahiyelerinde naiblik yapmış El-Hac Muhammed Edîb Efendi'nin oğlu olup 1264 h. senesinde Filibe'de doğmuştur. Memleketinde okuyup aklî ve naklî ilimlerden icazet almıştır.

Tahsilinin bir semeresi olarak İslâm Dini'ni hikmete tatbik yolunda bir eser yazmışsa da yanında bulunup basılması o zaman (1309 h.) mümkün olamamıştı.

Haziran 1296'da Meskene Kazası Kadılığına tayin edilmiş ve

bu suretle resmen niyabet vazifesine başlamıştır. Bundan sonra sıra ile Radvişte, Nallıhan, İstromça, Petriç, Demirhisar, Seferihisar - Çeşme, Berat, Cum'a (Kayalar), Akseki, Marmaris ve Hopa niyâbetlerinde bulunmuştur. Hopa'dan ayrılarak 26 Eylül 1322'de Çemişkezek Niyabetine tayin edilmiş ve bu niyabette bulunduğu sırada 4 Kanunisani 1324'de vefat etmiştir. (Dosya: 2803)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Gümülçineli)

Hacı Arif Efendi'nin oğlu olup 1283 tarihinde Gümülçine'de doğmuştur. Nisan 1321 tarihinde İstanbul'da bulunan Aksaray Valide Sultan Cum'a vaizliğine tayin edilmiştir. Selatin camileri vaizliklerine sıra ile bu tarihten itibaren tayin edilmiştir. Valide Camii Cum'a Vazliğinden ayrıldıktan sonra sıra ile Dolmabahçe, Mihrimah Sultan, Rumelihisarı, Hırka-i Saadet, Mecidiye, Yenibahçe'de Valide Sultan, Beşiktaş'ta Süleymaniye, Mîrgün, Asâriye, Râmi Kışlası, Beşiktaş Harbiye, Arnavutköy, Üsküdar'da Selimiye ve son olarak da Hasköy'de Hümeyrâ-Hane Camii Kürsü Şeyhliğine tayin edilmiştir: Temmuz 1333 (1917). Bu son vazifede iken 1 Şubat 1334 (1918) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 876)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Gümülçineli)

Sülâlece Halveti Tarikatı Şeyhlerinden Gümülçineli Şeyh Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Gümülçine Sancağının Arifâne Mahallesinde doğmuştur. Beldenin müftüsü Hacı Salih Efendi'den bir müddet Molla Cami ve İsagoci okuduktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Ayasofya Camii Dersiâmlarından ve sonradan Meşihat Müsteşarı olan Abdülkadir Râşit Efendi'den dini ve ilmi kitabları okuyarak 1317 h. senesinde icâzet almıştır.

1 Haziran 1318 (1902) senesinde Bab-ı Fetvâ Sicill-i Ahvâl Şubesi kalemine dahil olmuştur. Kânunievvel 1319'da bu şubede yeniden kurulan Kuyudât mümeyyizliğine terfi etmiştir.

23 Zilkade 1318'de uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği pâyesi tevcîh olunmuş ve bu ilmî pâyesi 16 Cemazielevvel 1322'de Sahn derecesine terfi ettirilmiştir.

Ayrıca 4. rütbeden Mecidî nişanı kendisine ihsan edilmiştir.

Kadirî ve Haveli tarikatlerine mensub olduğu gibi üstadı Semahatlü Şeyh Abdülkadir Raşit ve babası Şeyh Mustafa Fevzi Efendilerden müstahleftir. Selânik Vilâyetinin Siroz (Serez) Sancağı kazalarından Nevrokop kasabasında bulunan Osmanlı emirlerinden ve İslâmın meşhur gazilerinden Karacapaşa-i Veli Hazretleri'nin

Dergâhı'nın tevliyet ve meşihat cihetleri mutasarrıfı bulunan Şeyh Ahmet Rıf'at Efendi'nin vefatı ile İbrahim Edhem Efendi'nin ehliyet ve liyakatı hasebiyle bu dergâh'ın tevliyet ve meşihat vazifesi Padişah'ın beratı ile uhdesine tevdi' edilmiş ve pederi Mustafa Fevzî Efendi'ye şer'î hüccetle vekâlet etmiştir.

Şubat 1305'den Kânunievvel 1318'e kadar Gümülçine Mahkeme-i Şer'iyesi Kâtibliğinde istihdam edilmiştir. 1 Eylül 1325'de Kuyudat mümeyyizliğinden alınarak Meclis-i İntihab ve Sicil-i Memurîn-i İlmîye kalemi ikinci sınıf kâtibliğine tayin edilmiştir.

Temmuz 1338'de iki sene mezun addedilmiş ve biraz sonra da mecburi izin verilerek vazifesinden uzaklaştırılmıştır. Sonradan Edirne Vilâyeti Müftülük kâtibliğine tayin edilmişse de gitmediğinden azledilmiş sayılarak 9 Kânunisani 1341 (1925) de emekliye sevk edilmiştir. Bu tarihlerde şer'î daireler ilgâ edildiğinden emekli maaşı alıyordu. **(Sicil defteri, c. 2, sh: 131, dosya: 186?)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Gümüşhaneli)

Eski kadılardan El-Hac Veliyuddin Efendi'nin oğlu olup 1251 h. senesinde Gümüşhane'nin Cami-i Sagîr Mahallesinde doğmuştur. Eniştesi Mehmet Dursun ile Gümüşhane Müftüsü Osman Efendilerden ders okumuştur.

25 yaşında iken 1276 h. de kayın pederi Erzurum Nâibi iken Şiran Niyâbetine tayin edilmiştir. Daha sonra Pasin Nâibi olmuş ve bir çok kazalarda niyâbet vazifesi yaparak 1310 (1894)'de Adilcevaz Nâibi (Kadısı) bulunuyordu. Buradan emekli olarak vefat etmiştir. **(Dosya: 3059)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İbradılı)

«Fâzilzâde» şöhreti ile bilinen, eski nâiblerden Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1240 h. senesinde Akseki'nin İbradı Kasabasında doğmuştur. İbradı'da bulunan Müftü Efendi Dershanesinde dinî dersleri ikmal etmiştir.

Teşrinisani 1273'den itibaren Çermik, Keçiborlu, İrle (Badice), Uluborlu, Soma, Besni, Çine, Göynük, Bozkır, Seydişehir, Bigadiç ve Kars Zü'l-Kadriye Niyâbetlerinde bulunmuştur. Son niyâbet vazifesi Şubat 1317 senesidir.

Kızı Fatma Hanım'ın verdiği dilekçeye nazaran 1332 tarihlerinde vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 3, sh: 223/2, dosya: 436)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İbradılı)

El-Hac Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1254 h. senesinde Akseki'ye bağlı İbradı Kasabasında doğmuştur. İbradı Müftüsü Abdurrahman Efendi ile İbradı'nın köylerinden olan Ormina Köyünde ikamet eden Hadimîzâde Abdurrahman Efendi'lerden dini ve arabi dersleri okumuştur.

Bir çok nahiye niyâbetinde vekâleten bulunduktan sonra Şevval 1293'de Görele Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Muharrem 1296'da Maden, 1299'da Osmancık, 1303'de İncesu (Ankara), 1304'de Alucra, Zilkade 1307'de Akseki, 1307 h.'de Bulgardağı (diğer adı ile Hamidiye), ve 1308'de de Osmaniye Kazaları Niyâbetine (Kadılığına) tayin edilmiştir. Osmaniye Kazasında iki sene kaldıktan sonra 1310 (1894) tarihinde tekaüde sevk edilmiştir. (Dosya: 441)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İbradılı)

Halil Efendi'nin oğlu olup 1281 h. de İbradı'nın Suflâ Mahallesinde doğmuştur. «Hacı Ahmet Ağazâde» diye anılırdı. Babası rençberdi.

1325 h.'de Mengen Nahiyesi nâibi olmuştur. Bir yıl sonra Ilgın ve Rebiulaher 1327'de Belviran Nahiyesi Niyâbetine tayin edilmiştir. Haziran 1326 (1910)'da Belviran Nâibi idi. (Dosya: 2773)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İbradılı)

Abdullah Ağa'nın oğlu olup 1288 h. senesinde Akseki Kazasının İbradı nahiyesinin Aşağı Mahallesinde doğmuştur. Memleketinde rüştiyeyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelmiş ve Şehzadebaşı'nda Ebu'l-Fazl Mahmud Efendi Medresesi'nde ikamet ederek Fatih Camii Dersiâmlarından Nevrokoplu Mustafa Efendi'nin ders halkasına dahil olarak bir müddet ilim tahsil etmiştir.

Haziran 1309'dan itibaren Mart 1311'e kadar Kayalar (Cum'a) Kazasına bağlı Katrınça Nahiyesi niyâbetinde bulunduktan sonra sırası ile 1316 Haziranından Nisan 1318'e kadar Divriği Kazası Şer'iye Mahkemesi kâtibliğinde, aynı tarihten Teşrinisani 1319'a kadar Nusaybin Kazası Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğinde, Kânunievvel 1321'e kadar Nusaybin Kazasına bağlı Habba Nahiyesi Niyâbetinde, Haziran 1322'den Temmuz 1323'e kadar Musul'a bağlı Bazyan Kazası Niyâbetinde, Teşrinievvel 1324'den Kânunievvel 1326'ya kadar Karaman Kazası niyâbetinde bulunmuştur.

23 Safer 1329'da Mekteb-i Kudât'tan mezun olmuştur.

15 Temmuz 1327 (Şaban 1329) de Refahiye Kazası Niyâbetine

tayin edilmiştir. Eylül 1329'da Refahiye'den ayrılmış ve Eylül 1330'da Yalvaç Kazası Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 23 Mayıs 1331'de Koçhisar Niyâbetine tayini ile mezkûr başkâtiblikten ayrılmıştır. Koçhisar Kadılığında uzun müddet kalmamış ve Teşrinievvel 1332'de Beyşehir Kazası Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 3, sh: 57)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İstanbullu)

Sultan Abdülmecid'le görüşmüş, Sultan Abdülaziz devrinde dört sene Huzur dersleri mukarrirliği yapmış, Haremeyn pâyelilerinden olan ve 1308 h. senesinde vefat eden Muhammet Nasûh Efendi'nin oğludur. 1264 h. senesinde Kumrulumescid (Mimarsinan) Mahallesinde doğmuştur. Fatih civarında Hâfız Paşa Mektebinde aşere ve takrîb okuyarak bu mektebin hocalarından Reisü'l-Kurrâ Hacı İsmail Efendiden 1281 h. senesinde icâzet almıştır. Berkofçalı Abdürrahîm, İstanbullu Şevket Efendilerden ve babasından dinî tahsil görmüştür. 1293 h. senesinde babasından icâzet aldığı gibi 1313 h. de icâzet vermiştir.

Muharrem 1285 (Nisan 1284/1868) tarihinde İstanbul Müderrisliği ruûsuna nail olarak dersiâm olmuştur. Teşrinievvel 1293'de Fetvâhâne Müsevvit Mülâzimi olmuştur. Şubat 1305'de Galata Mevleviyetini kazanmıştır. Temmuz 1296'da müsevvit yardımcılığından asıl müsevvitliğe tayin edilmiştir. Mayıs 1306'da İstanbul Kadılığı muavinliğine terfi ettirilmiştir. Şubat 1311'de müsevvitlikten ve Nisan 1312'de de muavinlikten ayrılarak 31 Mayıs 1312'de Medine-i Münevvere Kadılığına tayin edilmiştir. Medine kadılığından 20 Mayıs 1313'de ayrılarak Temmuz 1314'de Fetvâhne-i Âlî Baş-Müsevvidi olmuştur.

Haiz olduğu İstanbul Müderrisliği ruûsu; Zilkade 1293'de Hareket-i Altmışlıya, Zilkade 1294'de Musıla-i Sahn'a, Zilkade 1298'de İbtidaî Altmışlıya, Muharrem 1301'de Hareket-i Altmışlıya, Zilkade 1302'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi buyurulmuş ve Receb 1307'de Bilâd-ı Mahreç'ten Galata Mevleviyeti, Safer 1313'de Bilâd-ı Hamse pâyesi tevcih olunmuştur. Rebiulaher 1318de İstanbul Pâyesi, 11 Şevval 1325'de Anazolu Kazaskerliği pâyesi verilmiştir. Safer 1327'de bilfiil Rumeli Kazaskeri olmuştur: (1 Eylül 1325/1909).

Ramazan 1315'de alüminyum «Hamiyet-i Vataniye Madalyası» aldığı gibi, Ramazan 1325'de birinci rütbeden Mecidî nişanı kendisine ihsan olunmuştur.

İbrahim Edhem Efendi 6 Haziran 1329'da Rumeli Kazaskerliğinden emekliye ayrılmıştır. (sicil defteri, c. 3, sh: 151-152, dosya: 48)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İstanbullu)

Mehmet Asım Efendi'nin oğlu olup 1263 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Süleymaniye Camiinde sâbık Mekke kadılarından Hacı Tevfik Efendi'den altı sene ders okumuştur.

Mayıs 1278'de Ahî-Çelebi Mahkemesine girerek kâtib olmuş ve 1293 (1877) tarihinde bir müddet için Küçükçekmece kadılığına tayin edilmiştir. Mart 1298'de Beytü'l-Mal Kassamlığı kâtibliğine tayin edilmiştir.

1307 (1891) Martında Kassam Mümeyyizi olmuştur. Teşrinisani 1308'de Beytü'l-Mâl Kassamlığı başkâtibi olmuştur.

Ramazan 1293'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih ve Rebiülevvel 1295'de 5. rütbeden Mecidî nişanı ile taltif edilmiştir. Rebiülaher 1304'de ilmî rütbesi Hareket-i dahil'e terfi ettiği gibi Safer 1318'de 4. rütbeden Osmanlı nişanı'na nâil olmuştur.

Kânunisani 1315'de bilâd-ı devriyeden Anteb Mevleviyeti pâyesi uhdesine ihsan ve tevcih buyurulmuştur. (Sicil defteri, c. 1, sh: 203)

Cemazielaher 1321'de Mahreç pâyesi tevcih edilmiştir.

15 Şubat 1324'de vefat etmiştir. (Dosya: 149)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İstanbullu)

Bayezit dersiâmlarından ve Hareket-i Altmışlı ruûsuna nâil olmuş, «Arz Odası Duacısı» adı ile bilinen aslen İstanbullu olup sülâlesi eskiden beri hâfız olan Hasan Tahir Efendi'nin oğludur. Safer 1278'de İstanbul'da Emîn Nureddin Mahallesinde doğmuştur.

Aşere ve takrîb derslerini Reisü'l-Kurrâ Yemişçizâde İsmail Efendi'den tahsil ile 1293 h. senesinde icâzet almıştır. Rumelikazaskeri İbrahim Efendi ile Gürcü Nûman Efendizâde'den dinî dersleri okumuş ve son olarak tahsili şart olan dersleri bitirerek Fetvâ Emîni Es'at Efendi Hazretlerinden 1308 h. senesinde icâzet almıştır.

Kânunisani 1313'de 36 yaşında iken Mekteb-i Nüvvab üçüncü muavinliğine tayin edilmiştir. 1322'de bu muavinlik kaldırılınca açıkta kalmış ve fakat tarîk maaşı ile iktifa etmiştir.

1307 h. senesinde İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur. Tedricen Bilâd-ı Hamse pâyesine kadar çıkmıştır. 1308 h. de 4. rütbeden Osmanlı ve Şevval 1324'de de 2. rütbeden Mecidî nişanı kendisine ihsan edilmiştir.

Tunuslu Hayreddin Paşa (sadrazam) ve Şeyhü'l-İslâm Cemâleddin Efendi'ye Ramazan ayında imamlık yapmıştır.

Babasının vefatı ile 1298 h. tarihinde Arz Odası İmamet ve Duacılığı ile Şehzade Camii İmamlığına tayin edilmiştir.

Şehzadebaşı civarında Kalenderhane mahallesinde ikamet ederken 12 Teşrinisani 1326 (1910) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 259)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İstanbullu)

Muhammed Nurî Efendi'nin oğlu olup 1241 h. senesinde İstanbul'da Kumrulu Mescid Mahallesinde doğmuştur. Fatih'te Çürükçü Kapısı'nda ilk tahsilini bitirmiş ve Fatih Camiinde dinî derslere devam etmiştir.

On yedi yaşında iken devlet hizmetine girmiş ve 1258 h. tarihinde Rumeli Kazaskerliği Mahfel-i Şer'iyyat Kalemine girmiştir. Muharrem 1268'de Kasımpaşa Niyâbetine tayin edilmiştir. Muharrem 1269'a kadar burada kalmıştır. Muharrem 1274'de Bursa'ya bağlı Gölpazî Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve iki yıl sonra Muharrem 1274'de Tırhala, Muharrem 1277'de Selânik'te Doyran, Receb 1279'da Mudurnu, Ramazan 1281'de Geyve, Şevval 1283'de Gümüşhane, Şevval 1284'de Bafra, Receb 1287'de Pirlepe, Ramazan 1289'de Plevne, Şevval 1292'de Kırkağaç, Zilkade 1297'de Beykoz, Cemazielaher 1299'da Beypazarı, Muharrem 1300'de Kırşehirde Mecidiye, Şevval 1305'de Keskin, Muharrem 1309'da Biga ve 1311 h.'de de Çanakkale Niyâbetine tayin edilmiştir.

Çanakkale (Kal'a-i Sultaniye) kadılığından ayrıldıktan sonra 11 Receb 1314'de vefat etmiştir. (Dosya: 872)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İstanbullu)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1262 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Tophane'de Kılıç Ali Paşa Medresesinde okumuştur.

Kânunievvel 1280'de Rumeli Kazaskerliği Vekayi'i Şer'iye Kalemi Kâtib yardımcılığına ve Haziran 1281'de kâtib olmuştur.

Temmuz 1303'de Marmaris Nâibi olmuştur. Bu tarihten itibaren nizamî surette Teşrinievvel 1305'de Boyabat, Nisan 1308'de Arabgir, Kânunievvel 1310'da Namervan, Teşrinisani 1313'de Siverek, Temmuz 1316'da Harput, Teşrinievvel 1319'da Soma, Nisan 1322'de Köyceğiz, Teşrinisani 1324'de Haçin ve Ağustos 1327'de de Havza Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir.

İlmî rütbesi Zilhicce 1281'de İbtidaî Hariç Edirne «Saniye-i Aririye» Medresesi Müderrisliği ruûsuna nâil olmuş, Ramazan 1293'de

Hareket-i Hariç Edirne «Sâlise İsmet Efendi» Medresisi ile Cemazielaher 1295'de İbtidai Dahil Edirne «Şefi'î Muhtar Bey» Medresesi müderrisliği ruûsuna terfi etmiştir.

Havza'dan emekliye ayrılmışsa da çok yaşamamış ve nihayet 3 Kânunievvel 1329'da vefat etmiştir. (Dosya: 2293)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İstanbul'lu)

Ömer Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur.

Dinî tahsilini bitirdikten sonra Fatih Camii dersiamları arasına girerek talebe yetiştirmiş ve memleketin ilim ve irfanına hizmetlerde bulunmuştur.

Dersiâm maaşı olan on iki lirayı almakta bulunurken 12 Kasım 1932'de vefat etmiştir. Zevcesi Hafize hanım'ın talebinden Beykoz'da ikamet ettiği anlaşılmıştır. (Dosya: 3599)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (İzmirli)

Üçüncü sınıf naiblerden olup Nisan 1288'de Düzce Naibliğine tayini ile kadılık mesleğine intisab etmiştir. Bu tarihten sonra sıra ile Radomir, Taşlıca, İnoz, Siirt, Karacaali, Pravişte, Lâşir ve son olarak da Kânunievvel 1312'de Kandiye Kadılığına tayin edilmiştir. Son kadılığı olan Kandiye'de bulunurken 17 Teşrinisani 1317'de vefat etmiştir. (Dosya: 1492)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Kargılı)

Ağa Ömer Zâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1279 (1863) senesinde Kargı Kazasında doğmuştur. İstanbul'a gelerek İshakpaşa Medresesinde dinî ilimleri okurken Mekteb-i Nüvvab'a da imtihanla girmiş ve Cumadelaher 1311'de Atıf Bey'den icâzet aldığı gibi Zilhicce 1311'de Mekteb-i Nüvvab'tan da 4. derecede şehâdetname almıştır.

Kânunisani 1311'den Kânunievvel 1313'e kadar Bafra, Mart 1315'den Eylül 1316'ya kadar Boğazlıyan, Eylül 1317'den Eylül 1319'a kadar ikinci defa olarak Bafra ve Kânunisani 1320'den Kânunisani 1322'ye kadar Sungurlu Kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. Kânunievvel 1324'de Akşehir, Eylül 1328'de Gebze ve Kânunisani 1332 tarihinde de İlgin Kazası Kadılığına tayin edilmiştir.

İlmî bakımdan uhdesine Zilkade 1319'da tevcih olunan İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği Zilkade 1322'de İbtidaî Dahil'e ve 9 Muharrem 1334'de Musıla-i Sahn'a terfi buyurulmuştur. Rebiulevvel 1323'de nikelden yapılmış Hicaz Madalyası almıştır. (sicil defteri, c. 1, sh: 257)

İBRâHİM EDHEM EFENDİ (Kozanili)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1289 (1873) senesinde Manastır'a bağlı Kozani Kazasının Aksakallı Köyünde doğmuştur.

İstanbul'a gelerek Mihrimah Sultan Medresesinde ikamet ederek Hâfız Hüsnü Efendi'den ulûm-i diniye (1323 h.) ve Filibeli Feraîzî Hacı Ahmet Efendi'den de ferâizden (Receb 1313) icâzet almıştır.

Teşrinisani 1326'da Nasliç Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir. Kânunievvel 1328'de Balkan Harbi sebebiyle bütün Rumeli memurları gibi İstanbul'a hicret etmiştir.

Sonradan hangi vazifelerde bulunduğu bilinmemekle beraber 1926 senesinde Karacabey Kazası vâizi bulunuyordu. (Dosya: 4876)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Kütahyalı)

«Müftüzâdeler» şöhreti ile bilinen İsmail Hakkı Efendi'nin oğlu olup Mayıs 1302'de Kütahya'nın Cemâleddin Mahallesinde doğmuştur.

Haziran 1317'de Kütahya'da bulunan Halîliye Medresesi'ne girmiş ve babasının vefatı ile bu medreseye Şubat 1319'da müderris olmuştur.

Mart 1326'da münhal olan Virancık Nahiyesi Niyâbetine tayin edilmiştir. (Dosya: 2007)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Oflu)

Hacı Mahmud Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde Of'ta doğmuştur. Of Medresesinde bir müddet ders görüp İstanbul'a gelmiştir. Muğlalı Ali Rıza Efendi'den dinî dersleri tahsil ederken Dâr'ül-Fünûn Ulûm-i Diniye Şubesi ile Mekteb-i Hukuk ve Medresetü'l-Kudât'a girmiştir. 1323'de Ulûm-i Diniye Şubesinden pek iyi (aliyyü'l-alâ) derecede şehâdetnâme, Zilkade 1326'da şehâdetnâme, Teşrinievvel 1327'de Mekteb-i Hukuk'tan pek iyi ve Temmuz 1329'da Medresetü'l-Kudât'tan iyi derecelerde mezun olmuştur. Teşrinievvel 1328'den itibaren ders okutmasına Ders Vekâletince izin verilmiştir. Türkçe, arapça ve rumca bilirdi.

Hoca Paşa ve Haydar Paşa'da Rasim Paşa Cami'leri imâmet ve hitâbet vazifelerini yapmıştır.

25 Teşrinievvel 1330 tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliye Medresesi Fıkıh Müderrisliği vazifesi uhdesine tevcih edilmiştir. Bu vazifede ilimle iştigal edip müderrislik (profesörlük) yaparken, 1 Haziran 1336 (1920) tarihinde Fetvâhâne-i Âli İstiftâ Muharrirliğine (Fetvâ yazıcılığına) tayin edilmiştir.

24 Nisan 1337'de Evrak ve Harç Memurluğuna tayin edildiği gibi sonradan dinî dairelerin kaldırılmasından nâşi Nisan 1339'da (1923) Adliye'ye geçmiştir.

1929'da Balâ Ceza Hâkimi idi. (Sicil defteri, c. 6, sh: 272, dosya: 46?)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Pirlepeli)

El-Hac Ramazan Efendi'nin oğlu olup 1244 h. senesinde Pirlepe Kazasının Debreşte Köyünde doğmuştur. 18 yaşında İstanbul'a gelerek Yaylâ Medresesinde ikamet ederek Fatih Dersiâmlarından Misvaklı Hacı Said Efendi'den, onun vefatı ile Lâz İsmail Efendi'den okumaya başlamıştır. Sonradan Karinabadlı Abdurrahman Efendi'den de bir müddet okuyarak Pirlepe'ye gelmiştir. İcâzet aldıktan sonra Pirlepe'de bulunan Cami-i Evsad Medresesi'nde ders okutup icâzet verdi. Kânunisani 1291'de Pirlepe Müftülüğüne tayin edildiği gibi 1306'da Manastır'a gelerek Şerîf Bey Medresesi müderrisi olmuştur. 1307 h. (Kânunievvel 1305) de münhal olan Manastır Müftülüğüne tayin edilmiştir. Bu arada eski vazifesi olan müderrislikte talebe okutmağa devam etmiştir.

Receb 1297 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne «Uşşakî İsmet Efendi» Medresesi müderrisliği tevcîh edilmiştir.

Receb 1315 tarihinde yerine başkasının tayini ile Manastır müftülüğünden ayrılmıştır. (Dosya: 4788)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Seydişehirli)

İsmail Efendi'nin oğlu olup 1292 (1872) tarihinde Seydişehir Kazasının Yenice Köyünde doğmuştur. Seydişehir'de Hacı Abdullah Medresesi'nde ilk tahsiline başlamış ve buradan Nif (Kemalpaşa)'e giderek bir müddet ders okumuş ve akabinde İstanbul'a gelmiştir. Halıcılar'da Sultan Selim Medresesi'nde tahsilini tamamlayarak icâzet almıştır. 1324 (1908) de Medresetü'l-Kudât'a girerek iyi derece ile mezun olmuştur: 19 Eylül 1329 (1913).

İstanbul'da medresede okurken Fatih Dersiâmlarından Muhammed Atıf Efendi'den icâzet almıştır.

Teşrinisani 1329 (1913) da Yemen'e bağlı Zeydiyye Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Dosyasının kapağında vefat ettiği yazılı ise de tarihi tasrîh edilmemiştir. (Dosya: 3193)

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Tavaslı)

Kavaf esnafından Tellizade Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup

1274 h. senesinde Tavas'ta doğmuştur. Kur'an-ı Kerîm'i ezberledikten sonra Tavas'ta rüştiyenin olmamasından dolayı Aydın'a gitmiştir. Orada bulunan **Dükkân Önü Camii Medresesi**'ne girmiştir. 21 yaşında iken 1293 senesinde icâzet aldıktan sonra İstanbul'a gelmiştir. Fatih'te Çukur Medrese (diğer adı ile Müftü Hüseyin Efendi medresesi) ye girerek on iki sene kadar tahsilden sonra icâzet almıştır.

1304 (1888) senesinde Tavas'a gelmiş ve bir yıl kadar ders okuttuktan sonra Menemen halkının dâveti ile bu kazada bulunan Hasan Ağa Camii Medresesine Müderris olmuştur. Bu hizmetinden dolayı altın liyakat madalyası ile taltif edilmiştir.

19 Teşrinisani 1306'da Menemen Kazası Müftülüğüne tayin olunmuştur. 1338 (1922) de yaşının dolmasından emekliye sevki istenmişse de yerine tayin olunacak liyâkatlı bir zâtın bulunmamasından bir müddet daha istihdam edilmiştir.

24 Rebiulevvel 1324'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcîh olunmuştur.

İstanbul'a gelip yaptığı tahsil müddetince Bayezit Dersiâmlarından Sivaslı İbrahim Zühtü Efendi'den ders görüp icâzet almıştı.

1339 (1923) da İstanbul ile irtibat kesilip Ankara'da teşekkül eden Şer'iye Vekâletine evrakı intikâl etmiştir. Kânunisani 1340 (1924) da emekli olmuştur. **(Dosya: 1796)**

İBRAHİM EDHEM EFENDİ (Yozgatlı)

Şeyhzâde denmekle şöhret bulmuştu. 1 Teşrinievvel 1325'de Yozgat Medresesi Müderrisliğine tayin edilmişti. 1334 (1918)'de hayatta idi. Bu tarihte Yozgat'ta bulunan müderrisler ise şunlardı:

Derviş Ağa Zâde Hacı Nurî Efendi, 12 Mayıs 1325'de tayin edilmiştir. 9 Kânunisani 1334'de vefat etmiştir.

Dökmenli köyünden Şakir Efendi 1 Temmuz 1329'da tayin edilmiştir.

Yozgatlı Musa Efendi Zâde Şükrü Efendi 1 Kânunievvel 1332'de tayin edilmiştir.

Yozgatlı Kürt Ali Efendi Zâde Necîb Efendi. 1 Haziran 1327'de tayin edilmiştir. **(Dosya nu: 1721)**

İBRAHİM ENVER EFENDİ (Geyveli)

«Kara Velioğlu» lâkabı ile anılıp Ömer Efendi'nin oğludur. 1271 tarihinde Geyve Kazasının Hırka Köyünde doğmuştur.

1281 tarihinde hıfza başlamış ve üç sene sonra hâfız olup 1284 tarihinde Geyve Medresesi'ne dahil olmuştur. Altı yıl sürekli olarak

ders okumuş ve 1291 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Süleymaniye Tıb Medresesinde ikametle Sivaslı Ömer Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. 1305 senesinde icâzet almıştır. Bir yıl sonra ruûs imtihanına girerek dersiâmlığa hak kazanmış ve 1309 h. senesinde 38 yaşında iken Süleymaniye Camiinde dersiâmlığa başlamıştır. Nisan 1321'de ders halkasında bulunan on bir talebeye icâzet vermiştir.

3 Rebiulahır 1317'de İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği ilmî pâyesi uhdesine tevcih buyurulmuştur.

Süleymaniye Dersiâmlarından iken 26 Kânunisani 1337 (1921) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3490)

İBRAHİM EVLİYA EFENDİ (Maraşlı)

Eski nâiblerden Maraşlı Muhammed Raşit Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde Maraş'ta doğmuştur. İlh tahsili ve rüştiyeyi Maraş'ta okumuş ve rüştiyeyi pek iyi derece ile 1307 (1891) de bitirmiştir. Mekteb-i Hukuk'a girerek oradan da pek iyi derece ile 10 Ağustos 1314 (1918) tarihinde mezun olmuştur.

Arapça ve farsçanın yanında fransızca da bilirdi.

İlk memuriyetleri Beyoğlu İkinci Ceza Mahkemesi ile İstanbul İsti'naf Mahkemesi Ceza Kısmında ise de sonradan Teşrinievvel 1315'de Cide Bidâyet Mahkemesi Reisliğine tayin edilmiştir. Aynı yıl içinde uhdesine İzmir Pâye-i Mücerredi tevcîh olunmuştur. Temmuz 1316'da Karahisar-ı Sahib Sancağı Bidâyet Mahkemesi Ceza Dairesi Reisliğine nakledilmiştir. Mayıs 1317'de İstanbul Bidâyet Mahkemesi Azâ yardımcılığına tayin edilmiştir.

Kânunisani 1318'de uhdesine Mahreç Pâyesi tevcîh olunmuştur.

Teşrinisani 1320'de İstanbul Nizamiye İcra Memurluğuna tayin edilmişse de 3 Eylül 1323'de daha yardımcılıkta bulunduğu mahkemenin âza yardımcılığı yerine resmen âza tayin edilmiştir. Mayıs 1324'de terfi ettirilmesi uygun görülerek Beyoğlu İkinci Ceza Dairesi Reisliğine tayin edilmiştir. Temmuz 1325'de Beyoğlu Bidâyet Mahkemesi İkinci Hukuk Reisliğine ve Eylül 1325'de İstanbul İsti'naf Mahkemesi Azalığınâ tayin edilmiştir. Liyakat ve çalışkanlığı görülerek 10 Teşrinievvel 1325'de Beyoğlu Birinci Hukuk Dairesi Reisliğine terfi etmiştir.

Kânunievvel 1326'da Evkaf Nezareti Muavinliğine tayin edilmiş ve Mekteb-i Evkaf'ta «Ahkâm Evkaf» dersi muallimliğine Haziran 1327 ve «Arazi Kanunu» dersi muallimliğine de Mart 1328'de tayin edilmiştir.

Memleketi olan Maraş'tan mebus seçilince 28 Mayıs 1328'de Ev-

İkaf Nezareti Muavinliğinden ayrılmıştır. 23 Temmuz 1328'de meclisin hükümetçe kaldırılmasından dolayı mebusluktan ayrılarak üç gün sonra (26 Temmuz 1328'de) Dersâadet İsti'naf Mahkemesi Hukuk ve Ticaret Dairesi Reisliğine tayin edilmiştir. Aynı yılın 28 Kânunisanisinde yeniden teşkil olunan Şûra-i Evkaf Reisliğine getirilmiştir. Kânunievvel 1329'da Evkaf Nezareti Müsteşarlığına tayin edilmiştir.

13 Mart 1330'da 2. rütbeden Osmanlı Nişanı kendisine ihsan edilmiştir. Eylül 1330'da İstanbul Pâye-i Refi'i üniformasını giymek için kendisine tebligat yapılmıştır.

26 Mart 1330 (1914) tarihinde Meşihat-ı Ulyâ (Şeyhü'l-İslâmlık) Müsteşarı olmuştur.

Teşrinisani 1331 (1915) de Mahkeme-i Temyiz İkinci Reisliğine tayin edilmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 190, dosya numarası: 2)**

Mümaileyh daha çok «Hacı Evliya» ismi ile şöhret bulmuştu.

Kendisine Anadolu Kazaskerliği Pâyesi de tevcih edilmiştir.

İBRAHİM FAHREDDİN EFENDİ (Geyveli)

Sâbık Galata kadılarından ve Süleymaniye Dersiâmlarından Mustafa Asım Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Geyve kazasının Akhisar Nahiyesinin Çardak köyünde doğmuştur.

İstanbul'a gelerek Şehzâde rüştiyesinde bir müddet okuyup Bayezit Dersiâmlarından Rizeli Ahmet Rif'at Efendi'den arapça ve din ilimlerini tahsil ederek 1315 h. senesinde icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'tan da Cumadelaher 1316'da dördüncü sınıf tezkeresi almıştır.

Teşrinisani 1316'da Geyve Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve Teşrinisani 1318'de müddetini doldurarak ayrılmıştır. Haziran 1319'dan Haziran 1321'e kadar Piravişte, Nisan 1322'den Mart 1324'e kadar Ege adaları dahilinde Mulve, bu tarihten Şubat 1326'ya kadar Selânik'te Doyran niyâbetinde bulunmuş ve Teşrinisani 1326'da ikinci defa olarak Geyve Niyâbetine tayin edilmiştir. Nisan 1329'a kadar Geyve Kadılığı yapmıştır. Nisan 1330'da Karamürsel Kadılığına tayin edilmişse de Mayıs 1331'de tekrar Geyve Kadısı olmuştur.

9 Receb 1324'de uhdesine İbtidai Altmışlı derecesi tevcih edilmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 117/1, dosya: 559)**

İBRAHİM FAHREDDİN EFENDİ (Tortumlu)

Ali Bedri Efendi'nin oğlu olup Teşrinisani 1269 (1853) senesinde Tortum Kazasının Ödük Köyünde doğmuştur. Babası tüccar'dı.

Tahsil için 1283 h. de Erzurum'a ve 1302 h. de de İstanbul'a gitmiştir. İstanbul'a Hâfız Şakir Efendi'nin ders halkasına dahil olup ondan altı sene ders okuyup 1308 h. de icâzet almıştır. Aynı tarihte Fetvâhâne'de açılan ruûs imtihanını kazanarak sonradan Mart 1310 (1894) tarihinde Fatih Camii Dersiâmları arasına katılmıştır. Hicrî 1323'de talebelerine icâzet vermiştir.

Dördüncü rütbeden Osmanlı nişanı ile altın liyakat madalyasını haiz idi.

Uhdesine Safer 1316'da Medrese-i Hamidiye İbtidaî Hariç Müderrisliği tevcîh olunmuş Rebiulevvel 1321'de Hareket-i Hariç Muhyiddin Kocadı Medresesi Müderrisliğine terfi etmiştir.

Dersiâmlığı yanında Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliye Medresesi Usûl-i Fıkıh Müderrisliğine tayin edilmiştir. Eylül 1331'de Kısm-ı Âlî 3. Sınıf 2. Şube «Usûl-i Fıkıh» Müderrisliğine nakl edilmiştir.

Şeyhü'l-İslâm Hayri Efendi zamanında Haziran 1331 senesi Ramazan'ında Huzur Dersleri arasında okunan «Tefsir» Muhatablığına tayin edilmiştir.

Eylül 1335 (1919) da İbtidaî Dahil Medresesi İlm-i Kelâm Müderrisliğine tayin edilmiştir.

Çarşamba civarında bulunan Cebecibaşı Mahallesinde 1 Nisan 1341 (1925) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 3611)**

İBRAHİM FERİD EFENDİ (Rizeli)

Mahmud Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Rize'de doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek tahsile başlamıştır. Müteaddit hocalardan ders gördükten sonra Atıf Bey'den 1311 h. de icâzet ve imtihanla girdiği Muallimhâne-i Nüvvab'tan da Ramazan 1310'da üçüncü sınıf şehâdetnâmesi almıştır.

Mayıs 1311 (1895) de Nablus Niyâbetine tayin edilmiştir. Eylül 1313'de Necid, Nisan 1314'de Basra, Mart 1315'de Kerkük, Mayıs 1317'de tekrar Basra, Ağustos 1318'de tekrar Kerkük, Teşrinievvel 1321'de terfi ederek Denizli Sancağı, Mart 1324'de Hüdeyde Sancağı ve Kânunisani 1328'de birinci sınıf'a terfi ederek Aydın Vilâyeti Merkez Kadılığına tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1329'da Dahiliye Nezaretinin emri ile Aydın Kadılığından azledilmiştir. 30 Mayıs 1330'da Rodos Kadılığına tayin edilmiştir.

Rebiulevvel 1315'de uhdesine İzmir Pâye-i Mücerredi tevîh, Şaban 1321'de Edirne ve Rebiulaher 1326'da Mahreç Pâyesine terfi etmiştir. **(Sicil defteri, c. 5, sh: 61)**

İBRAHİM FEVZİ EFENDİ (İbradılı)

Yaplızâde Ali Efendi'nin oğlu olup 1256 h. senesinde Akseki Kazasına bağlı İbradı nahiyesinin Aşağı Mahallesinde doğmuştur. İbradı medresesi ile İstanbul'da Hasan Paşa Medresesinde okumuş ve «**Meclis-i İntihab-ı Hükkâm**»da imtihan olarak Rebiulaher 1292 tarihinde niyâbet intihabnâmesi almıştır.

Haziran 1291 (1875) tarihinde Eruh Kazası Niyâbetine tayin edilmiş ve bundan sonra sıra ile Şirvan, Makrî (Fethiye), Osmancık, Siverek, Araç, Karaağaç, Karaisalı ve Elmalı Niyâbetlerinde bulunmuştur. Kânuievvel 1317'de Çal Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Şubat 1327'ye kadar Çal'da bulunup bu tarihe kadar hakkında hiç bir şikâyet vuku' bulmadığı dosyasındaki evrakta mezkûrdür.

Bir müddet sonra da vefat etmiştir. **(Dosya: 3849)**

İBRAHİM FEVZİ EFENDİ (Manastırlı)

Halil Efendi'nin oğlu olup 1260 h. senesinde Manastır'da doğmuştur. 13 yaşında hâfız olduktan sonra 1277 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Nişancı Mehmet Paşa medreselerinden Çukur Medreseîye dahil olup Fatih Camii dersiâmlarından ve sonradan Ders Vekili olan Ahmet Efendi'nin derslerine devam ederek icâzet almıştır.

Silivri'de Pir Paşa Camii imamlığını yaptığı gibi 1306 h. tarihine kadar — yani Silivri Müftüsü oluncaya kadar — Sıbyan Mektebi muallimliği yapmıştır.

8 Kânunisani 1304 (1888) tarihinde resmen Silivri Müftülüğüne tayin edilmiştir. 1896'ya kadar bu vazifede bulunduğu dosyasından anlaşılmaktadır. (Dosya numarası: 1007)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ ( )

Dursun Efendi'nin oğlu olup 1283 senesinde doğmuştur.

Eylül 1312'de Bargiri Nâibi olmuş ve ondan sonra sıra ile Gürün, Gümüşhacıköy, Niksar ve Fatsa kadılıklarında bulunmuştur. Teşrinisani 1323'de tekrar Gürün Kadısı olmuş ve bu kadılıkta iken 10 Teşrinisani 1324 (1908) de vefat etmiştir. (Dosya: 2403)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Besnili)

Ulemâ sınıfından Muhammed Efendi'nin oğlu olup Temmuz 1274 senesinde Besni Kazasının Sılak Karyesinde doğmuştur. Urfa'da «**Halilü'r-Rahman**» Medresesinde bir müddet okumuş ve Anteb'e giderek orada bulunan Nakîb Medresesi Müderrisi Hacı Ali Efendi'den okuyarak 1307 h. de icâzet almıştır.

10 Mart 1312 tarihinde Besni'de bulunan **Ebubekir Medresesi** Müderrisliğine halkın isteği ile tayin edilmiştir. **Mart 1326'da Besni Kazası** Dersiâmı olmuştur. **(Dosya: 2703)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Dadaylı)

İlk mekteb muallimi El-Hac Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1255 tarihinde Daday'da Gütev (veya Kütü) köyünde doğmuştur.

1277 senesinde İstanbul'a gelerek Ayasofya Camii yakınında Soğukkuyu Medresesine dahil olmuştur. Oflu Mahmut Kâmil Efendi'den 1295 senesinde icâzet almıştır. Aynı yıl içinde Ayasofya Camiinde ders okutmağa başlamıştır. 1310 senesinde talebelerine icâzet vermiştir.

Rebiulevvel 1299'da İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsuna nail olmuş ve 1326 (1910) senesinde Hareket-i Altmışlı'ya kadar terfi etmiştir.

1319 h. senesi ramazanında Huzur Dersleri Muhatablığına tayin ve kabul olduğu gibi dördüncü rütbeden Mecidi ve Osmanlı nişanlarına nail olmuştur.

Bir kaç yıl sonra da vefat etmiştir. **(Dosya: 631)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Dramalı)

Ali Ağa'nın oğlu olup 1253 h. senesinde Drama Kazasının Karabuçak Köyünde doğmuştur. Köyünün imam ve muallimi olan Hâfız Ahmed Efendiden 1269 h. tarihinde hafızlığı bitirmiş ve 1271 h. senesinde İstanbul'a gelerek Tikveşli Yusuf Efendi'den ders okuyarak 1291 h. de icâzet almıştır. Ayrıca Sultan Selim Camii Birinci İmamı Reisü'l-Kurrâ El-Hac Hâfız İsmail Efendi'den de 1283 h. de ilm-i Kur'an icâzeti almıştır.

1300 senelerinde Fatih Sultan Mehmed'in üstadlarından Hoca Hayreddin Efendi'nin camii olan Üç Mihrablı Camiin imam ve hâtibliğine ve 1297 h. de Abdülmecid'in türbesini «Şeyhü'l-Kurrâ»lığına tayin edilmiştir.

Muharrem 1307'de yeniden teşkil olunan Teftiş-i Mesahif-i Şerife Azâlığına getirilmiştir. **(16 Ağustos 1305)**

Şaban 1310'da uhdesine Musla-i Sahn Devriye Müderrisliği ruûsu tevcîh olunmuştur.

1903 senelerinde bu vazifede bulunuyordu. **(Dosya: 1110)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Eğinli)

Halil Raşit Efendi'nin oğlu olup 1247 h. (Teşrinisani 1246) ta

rihinde Eğin Kazasının Şâdî Nahiyesinin Şirzo Köyünde doğmuştur. İlk bilgileri köyünde aldıktan sonra ondört yaşında iken İstanbul'a gelmiştir. Eğrikapı dahilinde Gavz Efendi Mektebinde Kuşadalı'nın hulefâsı muallimlerden tahsil görmüştür. Daha sonra Yenikapı civarında Dülbentçi Mektebinde Ekmekçizâde mezunlarından Milâslı Mehmet Efendi'nin derslerine devam etmişse de sonradan 1266 h. tarihinde Bozdoğan Kemeri yakınında Emir Hoca Medresesi'ne girmiştir. Meşhur Şeyhü'l-İslâmlardan Bodrumlu Ömer Lütfi Efendi hazretlerinden Sultan Bayezit Camiinde ders okumuştur (1) Müşarünileyhden tahsil görerek icâzet almıştır. 1282 h. senesi sonlarında Bayezit Dersiâmları arasına girmiş ve 1298 h. de talebelerine icâzet vermeğe muvaffak olmuştur. Türkçe ve arapçayı okur, yazar ve konuşurdu.

«İlm-i Vaz'» dan 1286 h. tarihinde bastırılmış bir ve muhtelif meselelerde «fünûn-i şettâ»da müteferrik risâleleri de vardır.

Otuz üç yaşında iken 1278 h. de çekilen kur'a için Makam-ı Valâ-i Seraskerî tarafından mümeyyiz tayin edilerek Batum'a gitmiş ve orada dört ay kalmıştır.

Muharrem 1289'da imtihanla İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliğine nâil olmuş ve Muharrem 1304'de Hareket-i Altmışlıya terfi etmiştir. Ramazan 1304'de Haremeyn-i Muhteremeyn, Safer 1309'da İstanbul ve Ramazan 1309'da Anadolu pâyelerine nâil olmuştur.

Eylül 1284'de tarîk maaşına nâil olarak şehrî 50 kuruş almağa hak kazanmıştır. Şubat 1305'de 190 kuruş maaşla Meclis-i Mesalih-i Talebe âzalığına ve iki yıl sonra da fahrî olarak Meclis-i İdare-i Emvâl-i Eytam âzalığına tayin edilmiştir.

3 Eylül 1307 senesinde (1891), altı bin kuruş maaşla Makam-ı Meşihat-ı Ulyâ Müsteşarı olmuş ve zikredilen âzalıklardan münfasıl olmuştur. Teşrinisani 1291'den Mayıs 1292'ye kadar Buharî okutmuş ve Mart 1306'da «Hamidiye» Muhaddislik vazifesi de uhdesine tevcih edilmiştir.

Şevval 1305'de 1. rütbeden Mecidî, Şevval 1303'de 2. rütbeden Osmanlı nişanlarına nâil olmuştur. Ramazan 1305'de gümüş ve Ramazan 1307'de altın liyakat madalyaları almıştır.

Şeyhü'l-İslâmlık müsteşarı iken 21 Haziran 1310 (29 Zilhicce 1311/1894) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya numarası: 251)

(1) 31 numaralı vesikaya bakınız.

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Elbistanlı)

«Osman Baba Zâde» Osman Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Elbistan'da doğmuştur. Elbistan medresesinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından Konyalı Ahmet Şakir'den dinî dersleri okuduğu gibi Mekteb-i Nüvvab'a girerek Cumadelaher 1317'de dördüncü sınıf tezkeresi almıştır.

Mektebten çıktıktan sonra 10 Ağustos 1316 (1900) tarihinde Seydişehir Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Müddet-i Örfî hitamında Mart 1319'da Merkab, Mart 1322'de Sürmene, Teşrinisani 1324'de Antakya, Şubat 1327'de Zeytune ve Mart 1330'da Aksaray Niyâbetlerine tayin edilmiştir. Aksaray'da altı ay kalarak Kânunisani 1330'da Karahisar-ı Şarkî Kadılığına tayin edilmiştir. **(Sicil defteri, c.2, sh: 170, dosya: 976?)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Ermenekli)

Zürra'dan Süleyman Ağa'nın oğlu olup 1296 h. senesinde Ermenek Kasabasından doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Tokatlı Mehmet Şakir Efendi'den ders görerek 1327 h. de icâzet aldığı gibi devam ettiği Medresetü'l-Kudât'tan da Şevval 1331 tarihinde iyi derece ile mezun olmuştur.

Teşrinisani 1329 (1913) tarihinde Yemen Vilâyetinin Ta'iz Sancağına bağlı Adeyn Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 49/1, dosya: 149?)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Geyveli)

İmamoğlu Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1262 h. senesinde Geyve Kazasının Akhisar (Pamukova olsa gerek) nahiyesinin Yukarı-Göngüz Köyünde doğmuştur. On iki yaşında İstanbul'a gelmiş ve Fatih'te Tetimme-i Hâmise medresesine dahil olmuştur. Kardeşleri Fatih Camii birinci imamı Hâfız Muhammed ve Mehmet, Ağa Camii imamı Hâfız Halil Efendilerin yanında ikâmet ederek tahsiline devam etmiştir. Rumeli Pâyesini haiz ve ders vekili olan Gümülçineli Ahmet Asım Efendi'nin derslerine devam etmiştir. Bu hocasından bazı sebeplerden dolayı ayrılmış ve sonradan tekrar önüne diz çökerek 1308'de icâzet almıştı. Daha önce de 1288 h. de Aşere ve Hat'tan icâzet almıştır.

1308 h. de imtihan olarak ikinci sınıf dersiâmlık vazifesini kazanmış ve Fatih Camii Dersiâmları arasına katılmıştır. On dört sene sonra 1323 h. de talebelerine icâzet vermiştir.

1315 h. de uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih ve 1321 h. de Hareket-i Hariç'e terfi' etmiştir.

Dersiâmlığa devam ederken liyakatı gözönüne alınarak 24 Nisan 1335 (1919) tarihinde Tetkik-i Mesahif ve Müellefat-ı Şer'iyye Meclisi Azâlığına tayin edilmiştir. Dersiâmlıkla beraber bu âzalığı yürütürken 10 Haziran 1337 (1921) tarihinde vefat etmiştir.

Fatih'te Mîrmirân Hasan Paşa (Eski Ali Paşa) Mahallesinde oturuyordu. **(Dosya: 3487)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Göynüklü)

Bolu müderislerinden Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde Göynük Kasabasının Cum'a Mahallesinde doğmuştur. Göynük'te **«Hacı Terzi»** Medresesinde bir müddet ders okuyup on sekiz yaşında iken İstanbul'a gelmiştir. Molla Gürani'de bulunan Hekimbaşı Ömer Efendi Medresesine kaydolmuştur. Fatih dersiâmlarından Eğinli meşhur Hâfız İbrahim Efendi'nin tedris rahlesinde altı sene bulunduktan sonra hocasının vefatı ile yine Fatih dersiâmlarından Muğlalı Ali Rıza Efendiden ders okumaya başlamıştır. Ali Razı Efendi'den icâzet aldığı gibi Hâfız Paşa'da Nişancı Medresesinde bulunan Selim Efendi'den de ferâiz okumuştur. Ve icâzet almıştır.

1324 senesinde Ders Vekili Ahmet Asım Efendi'nin riyasetinde teşekkül eden heyet huzurunda imtihan olarak «selâtîn camilerinde kürsü şeyhliği» yapma hakkını kazanmıştır.

1323 (1907) senesinden itibaren memleketine gelerek Hacı Terzi Medresesinde müderrislik yapmağa başlamıştır. Göynük Mahkemesi âzalığında bulunmuş ve medresede 80 kadar talebe okutmaktaydı. Bu sıralarda Göynük Müftüsü Hacı Salih Efendi'nin hacca gidip orada vefatı ile inhilâl eden Göynük Müftülüğüne tayin edilmiştir. Bu tayine Kaza İdare Meclisi âzası müderrislerden El-Hac Osman Efendi ile Müftüzâde İdris Efendi itiraz etmişler ve İbrahim Hakkı Efendi'nin liyakatı olmadığı ve ferâiz bilmediği ileri sürülmüştür.

Bu iddialar nazara alınmadan mümaileyh Kânunisani 1327'de Göynük Müftülüğüne tayin edilmiştir. **(Dosya: 2997)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (İlbeylili)

Mâraşoğlu Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1287 h. senesinde Sivas'ın İlbeyli Nahiyesinin Durdili Köyünde doğmuştur. 1305'de Sivas'ta bulunan **Bûrûciye** (diğer adı ile Hacı Mes'ud) Medresesinde ders okumağa başlamış ve 1309'da Tokad'a giderek orada bulunan

Feyziyye Medresesinde ders okumağa başlamıştır. 1318 (1902) senesinde icâzet almıştır.

Nisan 1322'de İlbeyli'nin Köni Köyü Medresesinde fahri olarak ders okutmağa başlamış ve Ağustos 1324'de Bünyan-Hamid Kazası Müftülüğüne tayin edilmiştir. Daha evvel Kânunisani 1323'de bu kazada bulunan Hamidiyye Medresesi müderrisliği vazifesi de kendilerine verilmişti. Bünyan-Hamid'in diğer adı Sarmısaklı idi. (Dosya: 3193)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Eyüb kadılığı sâbık muavini Ömer Fevzi Efendi'nin oğlu olup 1298 h. senesinde İstanbul'da Süleymaniye El-Ma'ruf Mahallesinde doğmuştur. Bozdoğan Kemerinde bulunan Atâullah Mektebinde ve Şehzadebaşı'ndaki «Dârü't-Tedrîs», hususi mektebinde okumuştur.

Ayrıca babasından arapça dersleri görmüş ve Vefa'da Ekmekçizâde Ahmet Paşa Medresesine dahil olarak Fatih Camii Dersiâmlarından Giresunlu Hâfız Mehmet Hâlis Efendi'nin ders halkasına dahil olarak 1317 h. senesinde icâzet almıştır. Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Mümeyyizi Behçet Efendi'den de «ilm-i sak» tedris etmiştir.

Temmuz 1311'de Kısmet-i Askeriye Mahkemesi'ne yardımcı olarak girmiştir. Eylül 1325'de tavzif olunarak Kısmet-i Askeriye Mahkemesi İkinci Sınıf Kâtibliğine tayin edilmiştir. Eylül 1327'de Anadolu Kazaskerliği Üçüncü Sınıf Kâtibliğine tayin edilmiştir. Hastalığı çalışmasına man'i olduğu için 17 Eylül 1327'de bu kâtiblikten istifa etmiştir.

27 Mart 1339 (1923) tarihinde dilekçe ile vazife istemiş ve durumu incelenerek «âmâl-i Millîye'ye muhâlif bir hâli» görülmediğinden vazife verilmesi uygun görülmüştür. (Sicil defteri, c. 2, sh: 253, dosya: 552)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Ali Rüştü Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde İstanbul'da Karagümrük yakınında Dervîş Alî Mahallesinde doğmuştur. Canfedâ Mektebinde ilk tahsilini bitirmiş, (1) dışarda ve İstanbul'da arapça okumuştur. Fatih dersiâmlarından Denizlili Ahmet Efendi'den de ders görmüştür.

1313 (1897) senesinde Rumeli Sadareti Vekayi'-i Şer'iye Kâtib-

(1) 32 numaralı vesikaya bakınız.

liği yardımcılığına ve aynı yıl içinde de Mahfel-i Şer'iyyat Kâtibliğine resmen tayin edilmiştir. 1325 (1909) senesinde Rumeli Kazaskerliği Mahkemesi üçüncü sınıf kâtibliğine nakletmiştir.

19 Şevval 1316 tarihinde İbtidaî Hariç Edirne «Hamise-i Tayfur Bey» Medresesi müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur.

Birinci dünya harbinde askere alınmış ve hasta olduğundan Maltepe Hastanesine yatırılmış ve 19 Mart 1334 (1918) tarihinde hastanede vefat etmiştir. (Dosya: 194)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Kemahlı)

«Müftüzâde» Feyzullah Efendi'nin oğlu olup 1257 h. de Kemah Kazasının Zevğâ Karyesinde doğmuştur. İstanbul'da tahsil görmüştür. Ahmet Asım Efendi'den icâzet almıştır: 1294 h.

1302 (1886) da Dersim, 1310 (1894) da Ocak, 1315 (1899) da Kızılkilise, 1321 (1905) de Çarsancak ve 1324 (1908)'de Mazgirt Kadılığına tayin edilmiştir. Yaşı yetmişi aştığından Kânunievvel 1325 (1909) da emekli olmuştur. (Dosya: 2820)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Metroviçeli)

Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1279 senesinde Metroviçe'de doğmuştur. Tahsili şart olan ilimleri okuduktan sonra devlet hizmetine girmiştir.

Haziran 1316 (1900) senesinde Metroviçe Kazası Rüştiye Mektebi birinci muallim ve kâtibliğine tayin edilmiştir. Şubat 1319'da (1903) Pireşova Kazası Bidâyet Mahkemesi âzası olmuştur.

21 Temmuz 1330 (1914) tarihinde Tetkik-i Müellefat-ı Şer'iye Meclisi Azâsı olmuştur. Bu vazifesi Nisan 1339 (1923) tarihine kadar devam etmiştir. Diğer müesseseler gibi bu meclisin kaldırılması ile açıkta kalmıştır. 1341 (1925) de İzmir Müftülüğü kâtibliğine tayin edilmek istenmişse de gitmemiştir. 1926 senesinde İstanbul Müddeiumumiliği hakkında araştırma yapmışsa da suç unsuru bulamamış ve Şubat 1928'de Bakırköy Müftülüğüne tayin edilmiştir. (Dosya: 197)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Rizeli)

Tüccardan Hacı İsmail Efendi'nin oğlu olup 1264 h. senesinde Rize'nin Kaluhten Mahallesinde doğmuştur. Rize Müftüsü Hacı Hasan Efendi'den bir müddet ders okuduktan sonra 1286 tarihinde İstanbul'a gelerek Fatih'te Bahr-i Siyah Çifte Baş Kurşunlu Medresesine kaydolmuştur. İstanbullu Hâfız Ahmet Şakir Efendi'den oku-

niya başlamıştır. 1300 h. senesinde hocasından icâzet almıştır. Bir sene sonra da ruûs imtihanını kazandığı hâlde ancak iki sene sonra yani Kânunievvel 1303 (1887) tarihinde Fatih camiinde ders okutmaga başlamıştır. Sonradan okuttuğu talebelere icâzet verdiğinden Fatih Camii mucîz dersiâmları arasına girmiştir.

Uhdesine Zilkade 1308'de tevcih buyurulan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisligi Cemazielaher 1318'de Hareket-i Hariç'e ve 11 Safer 1324'de İbtidaî Dahil'e terfi ettirilmiştir.

Dersiâmlığa devam ederken 30 Eylül 1329'da vefat etmiştir. (Dosya numarası: 213)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Rusçuklu)

Muhammed Efendi'nin oğlu olup 1254 h. senesinde Rusçuk'ta doğmuştur. Rusçuk'ta bulunan Mirsa Saîd Paşa Medresesinde müderris Hacı Salih Efendi'den ders okumuştur.

1298 h. senesinde Varna Sancağı Müftülüğüne tayin edilmiş ve Nisan 1304'de Vize Kadısı olmuştur. Mayıs 1306'da Filibe Müftüsü ve Teşrinievvel 1315'de Dedeağaç Kadısı olmuştur.

Filibe müftüsü iken orada bulunan Müslüman Cemaati Meclisi Reisliğinde de bulunmuştur.

İzmir pâyesi uhdasına tevcîh edilmişse de sonradan Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesine terfi edilmiştir. Bunun üzerine 5 Mart 1320 (1904) senesinde Mekke-i Mükerreme Kadısı olmuştur.

Mecidî ve Osmanlı nişanlarının bir kaç rütbesine nâil olmuştur.

Mekke Kadılığında bir yıl kadar kalmış ve sonradan evinde imrâr-ı hayat ederken 9 Ağustos 1323 (1907) senesinde vefat etmiştir. (Dosya: 1753)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Safranbolulu)

Zürra'dan İsmail Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Safranbolu'nun Sarı Ahmedli Köyünde doğmuştur.

Ayasofya Camii Dersiâmlarından olup 1339 (1923) tarihinde dersiâm olarak bulunduğu gibi bu tarihte maaşına ikiyüz kuruş zam ile 1200 kuruş maaşa nâil olmuştur. (Sicil defteri, c. 7, sh: 167, dosya: 3734)

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Ünyeli)

Ünye Müftüsü Tokatizâde Hasan Tahsin Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Ünye'de doğmuştur. Ünye rüştiyesi Birinci Mual-

limi Abdülkadir Efendi'den arapça ve farsça okumuş ve Samsun Maarif Komisyonunda imtihan olarak ilk mekteb muallimliğini kazanmıştır. Eylül 1304'de Ünye Rüştiyesi Birinci Muallimi Muavinliğine tayin edilmiştir. Nisan 1311'de Ünye İbtidaî Mektebi Muallimliğine nakl ve Nisan 1312'de Görele Rüştiyesi İkinci Muallimliğine tayin edilmiştir. 1313'den Kânunisani 1316'ya kadar Ünye Rüştiyesi İkinci Muallimliğinde bulunmuş ve bu tarihten Mart 1326'ya kadar bu mektebin Dinî ilimler, arapça ve farsça muallimliğinde istihdam edilmiştir. Bu tarihten itibaren Haziran 1327'ye kadar Ünye Eytam Müdürlüğünde bulunmuştur. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 31)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Vakfıkebirli)

Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup 1281 h. senesinde Vakfıkebir Kazasının Veroz Köyünde doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelerek Bayezit dersiâmlarından Ahmet Hamdi Efendi'den okumaya başlamış ve bu hocasından Cumadelulâ 1312'de icâzet almıştır. Şaban 1324'de de Mekteb-i Nüvvab'tan beşinci sınıf tezkeresi almıştır.

1318 (1902) senesinde Ezine Müftülüğüne maaşsız tayin edilmişse de Mekteb-i Nüvvab'ı bitirdiğinden Temmuz 1323'de Vakfıkebir Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Teşrinisani 1325'de Karamürsel Niyâbetine (Kadılığına) tayin edilmişse de 10 Mayıs 1328'de tekrar Vakfıkebir Kadılığına tayin edilmiştir. **(Sicil defteri, c. 2, sh: 230, dosya: 945?)**

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Yarhisarlı)

Ahmet Beşeoğlu adı ile anılan zâtın oğlu olup Mart 1265'de Yarhisar Kazasının İlyasbey Köyünde doğmuştur. Nisan 1284'de İstanbul'a gelerek Şehzâde Medresesine girmiş ve Beyazıt Dersiâmlarından Bodrumî Hacı Süleyman Efendi'den icâzet almıştır. 1320'de evi yandığında bu icâzetnâme de yanmıştır.

Eylül 1299'da Yarhisar Nâilbiğine (Kadılığına) tayin edilmiştir. Devamlı olarak burada kadılık etmiş ve Eylül 1322'de buradan emekli olmuştur. **(Dosya No: 1984)**

İBRAHİM HALİD EFENDİ (İstanbullu)

Huzur dersleri mukarrirlerinden ve İsti'nâf Hukuk Mahkemesi âzasından Menlikli Ahmet Tevfik Efendi'nin oğlu olup 1297 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Gülhane Askerî Rüştiyesi ile «Dârü't-Ta'lîm» adlı hususî mektebte bir müddet okumuş ve medrese tah-

siline de bir müddet Süleymaniye Camiinde ve Demirhisar Kazasında müftü İsmail Hakkı Efendi'den okumuştur.

Ağustos 1311 (1895) de Kısmet-i Askeriye Mahkemesine kâtib olmuş ve Mart 1315'de Demirhisar Şer'î Mahkemesi Kâtibliğine tayin olunmuşsa da tekrar İstanbul'daki görevine dönerek (Şubat 1316) Mayıs 1317'de Hacegân sınıfına terfi' etmiştir. Eylül 1325'de Muhallefat-ı Umumîye Kassamlığı Birinci Sınıf Kâtibliğine terfi' ve tayin edilmiştir.

Zilhicce 1319'da İbtidaî Dahil'e ve Zilkade 1322'de Musıla-i Sahn'a terfi etmiştir. 1 Mayıs 1340 (1924) da Kartal Şer'iye Mahkemesi başkâtibliğinden açıkta kalmıştır. **(Sicil defteri, c. 2, sh: 157)**

İBRAHİM HALİL EFENDİ (Elâzığlı)

Hocalar sınıfından olup 1295'de vefat eden Ahmet Efendi'nin oğludur. 1287 h. senesinde Elâzığ'ın Molla Hasan Aşağı Köyünde doğmuştur. Harput'ta İsmailiye Medresesinde bir müddet okuyup Kayseri ve oradan da İstanbul'a geçmiştir. İstanbul'da Çarşambalı Ahmet ve Arapkirli Hüseyin Efendilerden ders okumuştur. 1316 h. senesinde Elâzığ'a dönmüştür. Burada bulunan Hacı İzzet Paşa Medresesi Müderrisliğine başlamıştır. Mayıs 1326'ya kadar burada bulunduğu ve ders okuttuğu terceme-i halinde mezkûrdur. **(Dosya: 2856)**

İBRAHİM HALİL EFENDİ (İbradılı)

Kadınlardan Abdullah Efendi'nin oğlu olup «Karamustafaoğulları»ndandır. Muharrem 1263'de İbradı'da doğmuştur. Seydişehir'de Şeyh Abdullah Efendi'den ve İstanbul'da Fatih Dersiamlarından Manavgatlı Abdullah Efendilerden ders okumuştur. İstanbul'da Çeşme Medresesinde ikamet ederek tahsiline devam etmiştir.

Mart 1288'de ilk kaza kadılığına Sultanyeri'nde başlamıştır Bu tarihten sonra Pınarhisar, Anamur, İskenderun, Havza, Nasıra, Boyabad, Kula ve Beyşehir kadılıklarında bulunmuştur. Mart 1321'de Gördes Kazası Kadılığına tayin edilmiş ve 12 Nisan 1323'de burada vefat etmiştir. **(Dosya: 754)**

İBRAHİM HALİL EFENDİ (İbradılı)

«Muradzâde»lerden kadılar sınıfından Mustafa Şükrü Efendi'nin oğlu olup 1251 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. İbradı medresesinde müftü Said Efendi'den ve yine İbradı'ya bağlı Urmine Medresesi müderrisi Şeyh Abdurrahman Efendi'den ayrıca Seydişehir

Medresesinde Şeyh Hacı Abdullah Efendi ile İstanbul'da meşhur müderrislerden Şevket Efendi'den ders okumuştur.

1283 h. de Maraş'a bağlı Bulanık niyabetine tayin daha sonra Mihaliccik, Tefenni, Hasn-ı Mansur (Adıyaman), Beyşehir ve Elmalı niyabetlerinde bulunduktan sonra ikinci defa olarak Receb 1309'da Mihaliccik Niyabetine tayin edilmiştir.

14 Rebiulevvel 1311 (25 Eylül 1893) de vefat etmiştir. **(Dosya: 584)**

İBRAHİM HAMDİ EFENDİ (Yozgatlı)

Mu'tekîfzâde Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1273 h. senesinde Yozgat'ın Mehotli-balâ köyünde doğmuştur. Annesinin adı Hamîdedir. Yozgat'ta Osman Efendi Medresesinde on üç sene okuduktan sonra 1302 h. de İstanbul'a giderek Bahr-i Sefîd Tetimme-i Saniye Medresesine kaydolmuştur. Ahmet Şakir Efendi'den beş sene kadar okuyarak icazet almıştır. Temmuz 1310'da Fatih Camii Dersiamlığına tayin edilmiştir.

Rebiulaher 1317'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul «Abdülgafur Efendi» Medresesi Müderrisliği ruûsu tevcîh ve Zilhicce 1322'de Hareket-i Hariç «Abdülkadir Çelebi» Medresesi Müderrisliğine terfi' etmiştir.

Bir yıl sonra talebelerine icazet verdiğinden altın liyakat madalyası almış ve 1328 h. de 4. rütbeden Osmanlı Nişanına nail olmuştur.

3 Kanunievvel 1341 (1925) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 3488)**

İBRAHİM HASİB EFENDİ (İbradılı)

Eski kadılardan Osman Efendi'nin oğlu olup 1293 h. tarihinde İbradı Nahiyesinde doğmuştur. İstanbul'da Fatih dersiamlarından Eğridereli Raşit Efendi'den ders okumuştur.

Eylül 1322'de Sarışağban Kazası Mukavelât Kâtibliğine ve Kanunievvel 1323'de Adana dahilinde Bahçe Kazası Şer'iye Kazası Kâtibliğine tayin edilmiştir. Safer 1328'de Mekteb-i Kudât'ta imtihanı kazanarak Mart 1326'dan Şubat 1327'ye kadar Gülnar Kazası Niyabetinde kalmış ve Kanunisani 1328'de Avanos Kadılığına ve Mart 1331'de de Medine'de bulunan El-Vech Kazası Kadılığına naklen tayin edilmiştir. **(Sicil defteri, c. 3, sh: 168)**

Şeyh İBRAHİM EL-HATİB EFENDİ (Şûflu)

Cebel-i Lübnan Naibi Şeyh Yusuf El-Hatîb'in oğlu olup 1298 h.

senesinde Cebel-i Lübnan dahilinde Şûf kazasının Şehim köyünde doğmuştur. İstanbul'a gelip Mekteb-i Nüvvab'tan 5 Şaban 1324'de üçüncü sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır. Türkçe ve Arapça'nın yanında Farsça ve Fransızca'ya da aşina bulunuyordu.

Kanunisani 1322'den Kanunievvel 1324'e kadar Kırkağaç ve Kanunievvel 1325'den Kanunievvel 1327'ye kadar Cidde Livası Niyabetinde bulunmuştur. Cidde Niyabetinden ayrıldıktan sonra (Kanunievvel 1327'de) Cebel-i Lübnan Livası Niyabetine tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 4, sh: 168)

İBRAHİM HIFZİ EFENDİ (İstanbullu)

Aslen Akseki'nin Gürün köyünden ve Anadolu kadılarından olan Ahmet Nazif Efendi'nin oğlu olup 1257 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Önce Fatih dersiamlarından Karînabadlı Ali Efendi'den, onun vefatı ile Uşşakî Hafız Nasuh ve Şevket Efendilerden okumuştur.

Haziran 1285'de kadılık mesleğine dahil olmuştur. Urva, Turgutlu, Eskişehir, Ermenak, Bergama, Safranbolu, Adapazarı kadılıklarında bulunmuştur. Mayıs 1313'de Milâs Kadılığına tayin edilmiş ve Şubat 1315'de buradan ayrılıp Alaşehir Niyabetine tayin edilmişse de 20 Şubat 1316 (1900) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 746)

İBRAHİM HİLMİ EFENDİ (Alâiyyeli)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup Alâiyye'de doğmuştur.

Ağustos 1292'de memuriyete girmiş ve Eylül 1297'de Denizli Naibi olmuştur. Teşrinievvel 1304'de Nablus Naibi olduktan sonra Kanunievvel 1310'da Maraş Naibi olmuştur.

23 Kanunisani 1317'de vefat etmiştir. (Dosya: 1640)

İBRAHİM HİLMİ EFENDİ (Ankaralı)

Tolluoğlu Cafer Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Ankara'da doğmuştur. Kıraat-ı Seb'a, aşer ve takrîbten icazet aldıktan sonra İstanbul'a gelerek Fetvâhane müsevvitlerinden Çarşambalı El-Hac Ahmet Efendi'den icazet almıştır. Sülüs, nesih ve ta'lik dersleri almıştır.

Gümüş liyakat madalyası aldıktan sonra Mayıs 1318'de Dersaadet Rüştiye Mektebleri müfettişliğine tayin edilmiştir. Haziran 1325'de Geyve Nabi olmuş ve Teşrinievvel 1326'da Geyve'den ayrılarak Eylül 1327'de Yeniköy Naibi olmuştur. Mart 1330'da Yalova Kazası Kadılığına tayin edilmişse de Şubat 1330'da Karacabey Kadılığına

nakl edilmiştir. Mart 1333'de Boğazlıyan Kadılığına tayin edilmişse de gitmeyip istifa etmiştir.

Zilhicce 1322'de uhdesine Hareket-i Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

«Ed'iyye-i Nefer ü Zafer» adlı bir eser 1330'da yazmış olup kendisi «seyyit»lerdendi. (Dosya: 821, sicil defteri, c. 3, sh: 167)

İBRAHİM HİLMİ EFENDİ (Bolulu)

Gerede Kazası Orman Süvari memuru Abdullah Beyzade Hasan Bey'in oğlu olup 1293 h. senesinde Bolu'da doğmuştur. Kâtiblik, tahsildarlık ve tütün rejisi memurluklarında bulunduktan sonra Nisan 1328'de Kastamonu Evkaf Müdürü olmuştur. Teşrinievvel 1329'da Evkaf Nezareti Umumî Muhasebat Müdürlüğü Bütçe Kalemi mümeyyizliğine ve Ağustos 1330'da da Beütü'l-mal ve Emval-i Eytam İdaresi Muhasebeciliğine nakledilmiştir. (Sicil defteri, c. 4. sh: 201)

İBRAHİM HİLMİ EFENDİ (Dağıstanlı)

Tüccardan Hacı Ali Bey'in oğlu olup 1277 h. de Dağıstan'da doğmuştur. Fatih dersiamlarından Şirvanî El-Hac Yusuf Ziyaeddin Efendi'den okuyarak 1311 h. de icazet almıştır. Haziran 1310'da Malazgirt Müftülüğüne ve Nisan 1322'de de buranın kadılığına tayin edilmiştir. 1337'ye kadar burada kadılık yanında müderrislik yapmıştır. (Sicil defteri, c. 7, sh: 104)

İBRAHİM HİLMİ EFENDİ (Pazarlı)

Gül-Alizâde Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1265 h. senesinde Rize'nin Pazar (Atina) kazasında doğmuştur. Kazasındaki medresede bir müddet okuyup Erzurum'a gitmiştir. Erzurum medarisinde okuyup 1285 h. de İstanbul'a gelmiştir. Süleymaniye civarında Kepenkçi Sinan Medresesine kaydolmuştur. 1298 h. senesinde Rizeli Hacı Ferhad Efendi'den icazet almıştır.

1297 (1881) senesinde Süleymaniye Camiinde ders okutmağa başlamıştır. Şubat 1305'de Fetvâhane Pusula Odası Müsevvit Yardımcısı olmuştur. Mart 1314'de Eyüb Mahkemesi Naibi ve Teşrinievvel 1324'de Galata Naibi olmuştur. Eylül 1325'de Fetvâhane'de yardımcılıktan müsevvitliğe terfi' etmiştir. Eylül 1327'de Mekke-i Mükerreme Kadı Müşaviri olmuşsa da bir yıl sonra Teşrinisani 1328'de müsevvitliğe dönmüştür. Kanunievvel 1329'da Fetvâhane Cevab-ı Şifahî Memuru olmuştur.

Cevab-ı Şifahi memurluğu yanında Süleymaniye muciz dersiamlığı emekliliğine kadar devam etmiştir.

1303 h. de uhdesine tevcih olunan İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu, Şaban 1311'de Hareket-i Hariç'e ve Safer 1317'de İbtidai Dahil'e terfi' olunmuştur.

Eylül 1336da emekli olmuş ve iki yıl sonra 6 Eylül 1338 (1922) de Fatih'te Sinan Ağa Mahallesinde vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 2, sh: 21, dosya: 8)**

İBRAHİM HİLMİ EFENDİ (Sinoplu)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup «Kapanzâde» şöhreti ile bilinirdi. 1287 h. senesinde doğmuş olup Temmuz 1318'den Teşrinievvel 1325'e kadar müderrislik vazifesinde bulunmuştur. Kanunievvel 1324'de vekâleten Sinop Müftülüğüne ve Mart 1325'de asaleten tayin edilip Temmuz 1335'de Sinop Müftülüğünden azl edilmiştir (1)

(Haziran 1330'da Sinop'ta müderris 1282 h. doğumlu Mehmet Efendi'nin oğlu Köse Beyzâde Abdullah Hilmi Efendi bulunuyordu.) **(Dosya: 2504)**

1341 (1925) de dosyasını Diyanet istemiştir.

İBRAHİM HULUSİ EFENDİ (Karamanlı)

Ekmekçizâde Ömer Efendi'nin oğlu olup 1249 h. senesinde Karaman'da doğmuştur. Babası ulemadan ve Nakşibendi halifelerinden idi.

Memleketinden Konya'ya gitmiş ve oradan da Bor'a geçmiştir. Bor'da mahallî ulemadan El-Hac Mahmut Efendi'den ve oradan Karahisar-ı Sahib'e ve 1271 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Fatih'te Yakovalı Ali Efendi'den yedi sene ders okuyup 1282 h. de icazet almıştır. Tikveşli Yusuf Efendi ile Lâz Hasan ve Hafız Galip Efendilerden de ayrıca ders görmüştür.

1282 h. de Karamana gelmiş ve talebe okutmağa başlamıştır. Nihayet 1291 h. tarihinde Karaman Müftüsü olmuştur.

Şubat 1317 (1901) tarihlerinde Karaman Müftüsü idi. **(Dosya: 3584)**

İBRAHİM İHSAN EFENDİ (İbradılı)

Kadı Abdurrahman Paşa'nın oğlu olup, eski naiblerden Abdurrahman Hayreddin Efendi'nin oğludur. «Hacı Efendizâde» şöhreti

(1) 33 numaralı vesikaya bakınız.

ile bilinirdi. 1264 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. İstanbul'da merhum Şevket Efendi'den ve Tarsus Müftüsü Hacı Ahmet Hilmi Efendi'den ders görmüştür.

Babasının kadı bulunduğu yerlerde mahkeme kâtibliklerinde bulunduktan sonra Temmuz 1292'de Ankara dahilinde Mecidiye (Çiçekdağı) Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. Daha sonra sıra ile Bilânköy, Arapkir, Kalecik, Erbaa, Kayalar, Sarayköy, Divriği, ikinci defa olarak Kayalar, Yalvaç ve Seydişehir niyabetlerinde bulunmuştur. Kanunisani 1322'de Seydişehir Kazası Niyabetine tayin edilmiş ve Teşrinievvel 1324'de buradan ayrıldıktan bir yıl sonra 27 Teşrinievvel 1325'de vefat etmiştir. **(Dosya: 2689)**

İBRAHİM KÂMİL EFENDİ (Seydişehirli)

Seydişehirli naib Abdullah Halil Efendi'nin oğlu olup 1240 h. senesinde Seydişehir'de doğmuştur. Seydişehir'de **Kavaklı Hafız Efendi Medresesinde** ulemadan Mes'ud ve Seyit Harun Efendi ile kaza müftüsü Ahmet Efendilerden Arapça tahsil etmiştir.

1266 h. senesinde Antalya'ya bağlı Serik Nahiyesi Niyabetine tayin edilmiştir. Seyhülislâm Saadettin Efendi zamanında İstanbul'a gelerek Hasnımansur Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. Daha sonra sıra ile Sahyûn, Çemişkezek, Keban-madeni, Şeyhülislâm Ahmet Muhtar Sfendi'nin emri ile imtihan olarak Konya - Aksaray, Ermanek, Bor, Akseki, Tefenni ve Cumadelaher 1309'da da Kaş Kazası Niyabetine tayin edilmiştir.

İki yıl sonra da (1893) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 2674)**

İBRAHİM KÂZIM EFENDİ (Uşaklı)

Zürra'dan Beşezâde Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1288 h. senesinde Uşak'ın Bozguş köyünde doğmuştur. İstanbul'da Otlukçu Yokuşunda Dârü'l-hadis-i Ömer Hulusî Efendi Medresesinde Çarşambalı Hacı Ahmet Efendi'den tahsil ile icazet etmiştir. Ağustos 1324'de Uşak Müftüsü olmuş ve iki yıl Hûdâvendigar Vilâyeti Meclis-i Umumi Azalığında bulunmuştur.

Sonradan Karahisar-ı Sahip Mebusu olmuştur. **(Dosya: 1930)**

İBRAHİM KEMAL EFENDİ (Araçlı)

Hacı Bekir Efendi'nin oğlu olup 1272 h. senesinde Kastamonu'nun Araç kazasında doğmuştur.

İstanbul'da çeşitli alimlerden ders gördükten sonra icazet almış

ve imtihanı kazanarak Teşrinievvel 1304'de maaşa nail olarak Fatih dersiamları arasına katılmıştır.

Otuz sekiz sene ilim yolunda hizmet sarf ederek pek çok talebeye icazet vermiştir.

16 Kanunievvel 1926 tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3454)

İBRAHİM NAZİF EFENDİ (Karahisar-ı Sahibli)

Miraszâde Halil Efendi'nin oğlu olup Mart 1299'da Kahisar-ı Sahib (Afyon) Sancağının Kubbeli mahallesinde doğmuştur. Babası ulemadan ve müderrisinden idi.

İlk tahsilinden sonra memleketinde bulunan Yonca-Üstü, diğer adı ile Tevfikiye Medresesine dahil olmuştur. Bu medresenin müderrisi Hicabi Efendi'den ders okumaya başlamış ve fakat bu medresenin 1325'de yanması üzerine yine Afyon'da bulunan Keldanlı Medresesine nakl etmiştir. Buranın müderrisi bulunan babasından okumaya başlamıştır. Sonradan «İslâh-ı Medaris» adı ile teşkil olunan medresede ilk üç sınıfa kadar devam etmiştir.

Eylül 1331'de Afyon Medresesi kâtib ve mürebbiliğine tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1332'de ise kâtiblikle beraber hesap memurluğu da üzerine tevcih edilmiştir.

1335 (1919) tarihine kadar bu vazifede bulunmuştur. (Dosya: 2527)

İBRAHİM NECİB EFENDİ

Tahsin Bey Zade denmekle şöhret bulup Nisan 1285 tarihinde müderris olmuştur. Temmuz 1285'de Selânik Mevleviyetini ihraz etmiştir. Ağustos 1288'de Ankara Kadısı olmuştur. Mayıs 1291'de Rusçuk ve Ağustos 1292'de Konya Kadılığına tayin edilmiştir. Haziran 1295'de Filibe Mevleviyetini kazanmıştır. Ayrıca İstanbul payesini kazanmıştır.

4 Temmuz 1318 (1902) de vefat etmiştir. (Dosya: 2583)

İBRAHİM NURİ EFENDİ (Çorumlu)

Tekkeli Hocazâde diye bilinirdi. Babası sabık Çorum Müftüsü, Cami-i Kebir kürsü şeyhi ve Muzafferiye Medresesinin müderrislik vazifesinin dörtte bir hissesini haiz ve «Kenzü'l-Fetevâ» adlı eserin müellifi ve Nakşibendi Tarikatı'ndan Hicabi Hazretlerinin halifesi Tekkeli Hocazâde es-Seyit el-Hac İbrahim Hulusi Efendi'dir. Neseb cihetinden bir taraftan Elvan Çelebi'ye, bir taraftan da «Fahrü'l-muhaddisîn» «Şifâ»nın şârihi Yusuf Bahriye, Seyit Murad ve evlâd-ı Hüseyin (r.a.)'e dayanmaktadır.

1240 Ramazan'ında Çorum'un Sağrıcı Mahallesinde doğmuştur. Mahallî medreselerde dinî ilimleri tahsil etmiştir.

1264 h. tarihinde müsevvit olmuş ve yetmiş yaşında bulunduğu sırada el-Hac Ali Arif Efendi'den sonra 4 Zilkade 1309'da padişahın emri ile Çorum Müftüsü olmuştur. Ayrıca beratla Çorum'da bulunan Muzafferiye Medresesinde müderrislik vazifesi ile de iştigâl etmekte idi.

Şubat 1317 (1901) tarihinde hayatta idi. (Dosya: 611)

İBRAHİM NURİ EFENDİ (Ordulu)

El-Hac Halil Efendi'nin oğlu olup 1252 h. senesinde Ordu'nun Pazarsuyu köyünde doğmuştur. Babası ticaret ve ziraatle uğraşırdı. İlk tahsilini memleketinde bitirdikten sonra 1266 h. tarihinde İstanbul'a gelerek Şehzade civarında Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesine kaydolup, büyük kardeşi Süleymaniye Dersiamlarından Halil Efendi'nin yanında ikamete başlamıştır. Bu tarihlerde Süleymaniye Camii dersiamlarından olan Çankırılı Ali Niyazi Efendi'nin ders halkasına dahil olarak bu hocadan icazet almıştır. 1277 ve 1278 h. de açılan imtihana girerek Süleymaniye dersiamları arasına girmeğe hak kazanmıştır. 1298 h. tarihinde talebelerine icazet vermeğe başlamıştır.

1284 h. de müderrislik maaşına nail olmuştur. 1292 h. tarihinde Huzur Dersleri Muhatablığına tayin edilmiş ve 1326'da Başmuhatablığa kadar yükselmiştir. 1306 (1890) tarihinde Meclis-i Mesalih-i Talebe Azalığına tayin edilmiştir. 1324'de bu azalıktan ayrılmıştır: (1908)

1304 (1888)'den 1325 (1909)'e kadar Şifa-i Şerif okutmuştur.

1303 (1887) tarihinde Huzur Dersleri Muhatablarına verilen dördüncü rütbeden Mecidî ve Osmanlı nişanları kendisine verilmiştir.

İlmî bakımdan uhdesine tevcîh olunan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği (Zilhicce 1283), daha sonra Rebiulaher 1287'de Hareket-i Hariç'e, Ramazan 1288'de İbtidaî Dahil'e, Receb 1290'da Hareket-i Dahil'e, Cumadelaher 1293'de Musıla-i Sahn'a, Zilkade 1294'de İbtidaî Altmışlı'ya, Ramazan 1297'de Hareket-i Altmışlı'ya, Zilkade 1298'de Musıla-i Süleymaniye'ye, Muharreb 1304'de Hamise-i Süleymaniye'ye ve Şaban 1311'de de Süleymaniye derecelerine terfi' etmiştir.

İlmî kudreti ve maarife hizmeti hasebiyle «Reîsu'l-Müderrisin» adını almıştı.

23 Şubat 1328'de vefat etmiştir: 1913.

Vefa civarında Küçükkovacılarda Revani Çelebi Mahallesinin Sekbanbaşı sokağında, altı numaralı evde oturuyordu.

Hanımının adı ise Ayşe Sabire idi ve vefatında hayatta idi. **(Dosya numarası: 123)**

İBRAHİM RASIH EFENDİ (İbradılı)

Eski naiblerden Mehmet Nuri Efendi'nin oğlu olup 1244 h. tarihinde İbradı'da doğmuştur. 1258 h. de İstanbul'a göç etmişlerdir. Dini dersleri İstanbul'da Süleymaniye Medresesinde Lâz Osman Efendi'den okumuştur.

Babasının naib bulunduğu Rodos, Midilli, Çanakkale ve Samsun'da Şer'î Mahkemelerin zabıt kâtibliklerinde bulunmuş ve 24 yaşında iken 1268 h. de Mahmutpaşa Mahkemesi Kâtibliğine tayin edilmiştir. Bir müddet Çarşamba Kazası Naib vekilliğinde bulunmuş ve Safer 1275 tarihinde imtihan olarak Kargı Niyabetine tayin edilmiştir. 1277 h. de Fethiye (Mekri), Şevval 1278'de Mihaliccik, Receb 1280'de Gerede, Şaban 1282'de İpsala, Ramazan 1284'de Düzce, Zilhicce 1286'da Radovişte, Cemazielevvel 1289'da Yalvaç, Rebiulevvel 1293'de ikinci defa olarak Gerede, Cemazielevvel 1295'de Hasnımansur, Ramazan 1298'de Develi, Zilhicce 1301'de Sofulu, Receb 1304'de İnoz, Şaban 1307'de Çerkeş, Şevval 1309'da Sandırgı niyabetine tayin edilmiştir. Sındırgı'dan Samsun Niyabetine tayin edilmiş ve iki yıl sonra Samsun'dan İnegöl niyabetine tayin edilmiştir.

İnegöl Naibi iken 1315 Mart'ının 29'unda vefat etmiştir. **(Dosya: 2539)**

İBRAHİM RÜŞTÜ EFENDİ (İbradılı)

Müderrislerden Şeyhzâde Mehmet Emin Efendi'nin oğlu olup 1256 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. Memleketinde ve İstanbul'da tahsil görmüştür. Fatih Camii'nde Gürcü Hacı Emin ve Corlulu Hacı Ahmet Efendilerden okumuştur. Talebe iken bir müddet Halıcılar Medresesinde mülâzim (stajer) olarak bulunmuştur. 1288 h. de imtihana girmiş ve muvaffak olmuştur.

Otuz iki yaşında bulunduğu sırada 1289 h. de Ankara'ya bağlı bulunan Mecidiye Kazası Niyabetine tayin edilmiştir. Buradan sıra ile Mut, Karaisali, Elbistan ve Sandıklı kazaları niyabetlerine tayinle vazifelerde bulunmuştur. Söke Kazasına tayininden sonra (Haziran 1310 - Mayıs 1312) bir kaç niyabette bulunmuş ve son olarak Beyanabad Naibi iken 24 Rebiulevvel 1320 (19 Haziran 1318 / 1 Temmuz 1902) tarihinde vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 1, sh: 71, dosya: 577)**

İBRAHİM RÜŞTÜ EFENDİ (İstanbullu)

Erzurumlu Çelebizâde sabık Şeyhülislâm Hüseyin Hüsnü Efendi'nin oğlu olup 1305 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Annesinin adı Mümine Hanım'dır. Mercan İdadisini bitirdikten sonra Fatih Camiinde Molla Cami'e kadar okumuş ve Eylül 1324'de Mekteb-i Hukuk-i Osmaniye girmiştir. Arapça, Farsça ve Fransızca bilirdi.

Teşrinievvel 1324'de Tahrirat Kalemine girmiştir. Ekim 1327'de Üçüncü Sınıf Kâtibliğe terfi' etmiş ve Kasım 1329'da Van'a sürülmüştür. Mart 1335'de vazife alarak Evrak Kalemi İkinci Mümeyyizliğine tayin edilmiştir. Ekim 1335 (1919) de Birinci Mümeyyizliğe terfi' etmiştir. Vazifesine devam etmediği gerekçesi ile Kasım 1335'de müstafi addedilmiştir. Taşraya sürülmesi ve müstafi sayılması kanuna muvafık olmaması hasebiyle «müstehikkin-i rical-ı ilmiye» tertibinden maaşa nail olmuştur.

Uhdesine Rebiulevvel 1319'da tevcih buyurulan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu, Ramazan 1324'de Hareket-i Dahil'e, Receb 1329'da Hareket-i Altmışlı'ya, Zilkade 1330'da Süleymaniye raddelerine terfi' ve 12 Cemazielaher 1337'de Mahreç Payesi ile taltif buyurulmuştur.

1925'de Diyanetten vazife taleb etmişse de ne muamele yapıldığını bilmiyoruz. (Sicil defteri, c. 7, sh: 210, dosya: 5250)

İBRAHİM RÜŞTÜ EFENDİ (Ordulu)

«Safizâde» şöhreti ile bilinip Mustafa Efendi'nin oğludur. 1272 h. senesinde Ordu'nun Mersin köyünde doğmuştur. Bayezit Dersiamlarından Tokatlı Mustafa Efendi'den ders görerek icazet alamadan memleketine dönmüştür. Mayıs 1298'de Ordu'nun Çambaşı (Seyfiye) Kasabası Niyabetine tayin edilmiş ve bir müddet sonra da Ordu Şer'iye Mahkemesi Kâtibliğine, oradan da Kanunisani 1299'da Bolaman Nahiyesi Niyabetine tayin edilmiştir. Şubat 1315'de Perşembe Naibi oldu. Mart 1330'da Perşembe Niyabetinin kaldırılması ile açıkta kalmıştır.

1927'de emekliliğini istemiştir. (Dosya: 2452)

İBRAHİM SABRİ EFENDİ (Nif - Kemalpaşalı)

Hacı Hüseyin Efendi'nin oğlu olup Haziran 1274'de İzmir'e bağlı Nif (Kemalpaşa) Kazasının Ölcek Karyesinde doğmuştur. İstanbul'da dersiam Manastırlı Hacı İsmail Efendi'den okuyarak Receb 1308'de icazet almıştır.

Kırk altı yaşında iken Haziran 1320'de Nif Müftüsü olmuştur.

Fahrî olarak bu vazifede bulunduktan sonra Ekim 1325'de dört yüz kuruş maaşa nail olmuştur.

Hakkında yanlış fetvâ vermekle şikâyet vaki olmuş ve 1337'de azli talep edilmiştir. (Dosya: 1801)

İBRAHİM SAMİ EFENDİ (İstanbullu)

Sabık Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye Reisi, sudûrdan Yusuf Efendizâde Halid Efendi'nin oğlu olup 1290 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Çamlıca'da Altunizade ve Şehzadebaşı'nda Şemsü'l-Maarif mekteblerinde, Mülkiye İdadisinde üç sene ve yüksek kısmında da iki sene okumuştur. Teşrinievvel 1298'de tarik maaşına nail olmuştur. Bu maaş yükselerek Kanunisani 1322'de beş bin kuruşa çıkmış ve fakat Eylül 1324'de dört bin kuruşa indirilmiş ve Eylül 1325'de ise tamamen kesilmiştir.

İlmî maaşı yanında idarî vazifesi olup bu da Meclis-i İdare-i Emval-ı Eytam Azalığı idi. Bu azalığa 1 Eylül 1310'da başlamıştır. Eylül 1325'de bu azalıktan da tensîk kanunu mucibince açıkta kalmıştır.

Uhdesine tevcîh buyurulan ilmî pâyeler 1306 h. de Hareket-i Dahil İstanbul Müderrisliğine, Şaban 1307'de Sahn'a, Zilkade 1307'de İbtidaî Altmışlı'ya, Rebiulevvel 1308'de Hamise-i Süleymaniye'ye, Cumadelaher 1309'da Musıla-i Süleymaniye raddelerine ulaşıp, Ramazan 1310'da Mahreç, Şevval 1313'de Bilâd-ı Hamse, Rebiulaher 1315'de Haremeyn, Şevval 1318'de İstanbul Pâye-i Refi'ini ihraz eylemiş ve tedricen aldığı rütbeler yanında yine tedrici olarak Receb 1321'de ikinci rütbeden Osmanlı ve Ramazan 1325'de de Birinci Mecidi nişanlarını almıştır.

1331 (1915)'de azl edilmiş vazifesinden ve sonradan bir takım vazifelerde bulunmuş ve dosyası İstanbul müddeiumumiliğine gönderilmiştir. (Sicil defteri, c. 5, sh: 243, dosya: 499 ?)

İBRAHİM SADIK EFENDİ (Balıkesirli)

Hacı Süleyman Efendi'nin oğlu olup Şubat 1273 tarihinde Balıkesir'in Kasablar Mahallesinde doğmuştur. Ailece lâkabları «Yercelizâde'dir. Babası önceden ilmiye mensubu iken sonradan ticaretle uğraşmaya başlamış ve 1301 (1885) de vefat etmiştir. Balıkesir'deki Dârü'n-Nafia Medresesinde dersiamdan Yenikaryeli Hacı Süleyman Efendi'den ders okuyarak Receb 1300'de icazet almıştır. Akabinde İstanbul'a giderek Fatih dersiamlarından Hoca Hafız Şakir Efendi'den akaid dersinden başlayarak 1307 h. de ikinci icazetini almıştır.

Bunun üzerine memleketine dönmüş ve Dârü'n-Nafîa Medresesinde ders okutmağa başlamıştır. Eylül 1319'da 21 talebeye icazet vermiştir.

Temmuz 1321'de uhdesine İbtidaî Dahil Bursa (Rabia-yi Fâziliye Medresesi) Müderrisliği tevcih olunmuş ve Eylül 1325'de Salise-i Faziliye Sahn Müderrisliğine terfi' etmiştir.

Mayıs 1328'de Karesi Müftü müsevvidi olmuştur. Aralık 1332'de Karesi Medresesi Fıkıh Müderrisi olmuş ve Teşrinisani 1336'da Karesi Müftüsü olmuştur. Yapılan seçimde 32 rey almıştır. Rey pusulalarından kendi reyini başkasına verdiği anlaşılmaktadır. (Reylerini kullanan müderrislerden o zaman Balıkesir'de şu medreselerin bulunduğu anlaşılmaktadır: Hacı Yahya, Orta Medrese, İncirli, Alaybey, Yıldırım Bayezit, Dârü'n-Nafia, Keşgen, Hoca-Kapısı, İğneci ve Mevlevihane Medreseleri.) (Dosya: 4117 ve 1990)

İBRAHİM SENİH EFENDİ (İstanbullu)

Eski naiblerden Ahiskalı el-Hac Mehmet Akif Efendi'nin oğlu olup 1301 senesinde İstanbul'da doğmuştur. Arapça ve Fransızca bilirdi. Dârü'l-Fünûn Hukuk Şubesine girip 10 Eylül 1328'de iyi dereceden mezun olmuştur.

Teşrinievvel 1331'de Canik (Samsun) Bidâyet Mahkemesi azalığına tayin edilmiş ve Teşrinievvel 1335'de Vize Kazası Bidâyet Mahkemesi Müddeiumumiliğine geçmiştir. Ağustos 1336'da sulh anlaşması mucibince terk olunan mahallerin memurları ile vazifesini bırakmış ve İstanbul'a gelmiştir. Eylül 1336'da Fetvâhane Memurîn Kalemi İkinci Mümeyyizliğine tayin edilmiştir.

1332'de Hırka-i Şerîf askerlik şubesince askere sevk edilmiş ve talimgâhta muallim olarak kalarak zabit vekili ve ikinci mülâzim olmuştur. (Sicil defteri, c. 7, sh: 37, dosya: 402)

İBRAHİM SITKI EFENDİ (İskodralı)

Ulemadan Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1240 h. de İskodra'da doğmuştur. İşkodra'da okumuş ve ilim tahsilini memleketi haricine çıkmamıştır.

Otuz altı yaşında iken 1276 h. de Olgun Kazası Niyabetine tayin edilmistir. Temmuz 1287'de bu kazanın Rüstiye Muallimliğine tayin edilmistir. 93 harbinde bu kazanın Karadağ'a gecmesi ile buradan ayrılmıştır. Muharrem 1300'de İşkodra'ya bağlı Toz (veya Tuz) Kazası Niyabetine tayin edilmiştir.

Şubat 1325 (1909)'da aynı yerde kadı bulunuyordu. (Dosya: 217)

İBRAHİM ŞEVKİ EFENDİ (Arhavili)

Tüccardan, Kibirzade Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Arhavi'de doğmuştur. Memleketinden İstanbul'a gelip Süleymaniye Camii dersiamlarından Osman Efendi'nin derslerine katılmış ve bu hocadan icazet aldığı gibi imtihanla girdiği Mekteb-i Nüvvab'tan da 1314 h. de dördüncü sınıf şehadetnamesi almıştır.

Mart 1313'de Mihaliccik Kazası Niyabetine tayini ile kadılığa başlamıştır. Bundan sonra sıra ile Nisan 1315'de Şiran, Kanunievvel 1317'de Kırkağaç, Eylül 1320'den Teşrinievvel 1324'e kadar İştip, Ağustos 1325'de Cum'a (diğer adı ile Kayalar) niyabetlerine tayin ile vazife görmüştür.

Eylül 1325'de Bağdat Hukuk Riyasetine tayini ile Kayalar'dan ayrılmıştır. Mayıs 1330'da halkın umumî teveccühünü kazandığından Bağdat Merkez Kadılığına tayin edilmiştir.

Musıla-i Sahn Bursa Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcih edildiği gibi 19 Şubat 1330'da Mahreç Pâyesi ile taltif olunmuştur. **(Sicil defteri, c. 1, sh: 269)**

İBRAHİM ŞEVKİ EFENDİ (İstanbullu)

Dersiamdan Kemahlı Ali Efendi'nin oğlu olup 1305 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Fatih dersiamlarından Rizeli Muharrem Efendi'nin derslerine devam edip tahsili şart olan dersleri okuduktan sonra Receb 1330 tarihinde icazet almıştır. Devam etmekte bulunduğu Mekteb-i Kudât'tan Şaban 1329'da iyi derece ile mezun olmuştur. Ayrıca Zilhicce 1314'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcîh olunmuştur.

Bir ara Evkaf Teftiş Mahkemesi Kalemine girmişse de devam etmediğinden kaydı silinmiştir. Teşrinisani 1327'de Şarköy Niyabetine tayin edilmiş ve harp dolayısıyle 1 Kanunievvel 1328'de İstanbul'a gelmiştir.

Haziran 1329'da Bozdoğan Niyabetine, Şubat 1331'de Akseki Kadılığına ve 30 Temmuz 1332'de ise Havsa Kadılığına naklen tayin edilmiştir. **(Sicil defteri, c. 2, sh: 308, dosya: 715 ?)**

Hafız İBRAHİM VASFİ EFENDİ (Edincikli)

Mucîz dersiamlardan ve Huzur Dersleri mukarrirlerinden Ali Rıza Efendi'nin oğludur. 1295 h. de Erdek'e bağlı Edincik (Avdıncık) nahiyesinde doğmuştur. İstanbul'da Mahmutpaşa Medresesine girmiş ve Kayserili Mahmud Hamdi Efendi'den okuyup icazet aldığı gibi Mekteb-i Nüvvab'tan da Receb 1320'de dördüncü sınıf şehadetnamesi almıştır.

Mart 1320'de Gönen Naibi olmuş ve iki sene burada kalmıştır. Kanunievvel 1323'de Erdek Naibi olmuşsa da Teşrinievvel 1324'de Karesi Mebusu olunca bu naiblikten ayrılmıştır. 5 Kanunievvel 1327'de Meclis fesh edilince mebusluk vazifesi de son bulmuştur. 14 Eylül 1328'de Kartal Kadısı olmuştur.

Uhdesine 1311 h. de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcîh edilmiş, Receb 1319'da İbtidaî Dahil'e ve Receb 1323'de Musıla-i Sahn'a terfi' buyurulmuştur.

Ağustos 1330'da Adalar Kazası Kartala bağlandığından buranın da vazifesini görmeye başlamıştır. (Sicil defteri, c. 5, sh: 2)

İBRAHİM VEHBİ EFENDİ (Batumlu)

Batumlu Osman Ağa'nın oğlu olup 1275 h. de Batum'da doğmuştur. Fatih dersiamlarından Çerpanlı Mehmet Razi Efendi'den icazet almış ve Mekteb-i Nüvvab'tan da Receb 1306'da şehadetname almıştır.

Rebiulevvel 1314'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcîh olunmuştur.

Elbistan, Dâridere, Kırcaali, Mudanya, Dimetoka, Kırcaali, Prizren niyabetlerinde bulunduktan sonra 1 Mart 1329'da Kırşehir Sancağı Niyabetine tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 2, sh: 587)

İBRAHİM VEHBİ EFENDİ (Doyranlı)

Ali Rıza Efendi Zâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Selânik vilâyetinin Doyran kazasında doğmuştur. İstromça Medresesinde bir müddet ders okuyup İstanbul'a gelmiştir. Fatih dersiamlarından Mayadağlı Hacı Mustafa Efendi'den ders okumuştur.

Teşrinisani 1297'de Kısmet-i Askeriye Mahkemesi Kâtibliğine girmiştir. Altı ay sonra da sıra ile Arapsun, Çine, Zihne, Aydonat, Razlık, Akseki, Petriç, Ezine, Ayvacık, Burhaniye, Salihli, Eşme naibliklerinde bulunmuştur. İkinci defa olarak Teşrinievvel 1329'da Çine Naibliğine tayin edilmiş ve Mart 1332'de mazulen vazifesinden ayrılmıştır. Akabinde emekli olmuştur. (Sicil defteri, c. 5, sh: 14, dosya: 1398)

İBRAHİM VEHBİ EFENDİ (İstanbullu)

İstanbul pâyelilerinden Mehmet Tevfik Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Sultan Bayezit Camii dersiamlarından Ankaralı Mehmet Şükrü Efendi'den dinî dersleri

okumuş ve 1317 h. tarihinde icazet almıştır. Safer 1320'de ruûs imtihanını kazanmıştır. Türkçe ve Arapça'nın yanında Farsça ve Fransızca bilirdi.

Zadegândan olması hasebiyle Şaban 1323'de uhdesine İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih edilmiştir. 1324 (Ağustos 1322) h. senesinde Bayezit Camii'nde ders okutmağa başlamıştır ve böylece dersiam olmuştur. Zilkade 1325'de Hareket-i Hariç'e terfi' etmiştir.

Mart 1330'da Fetvahane'ye girmiş ve altı ay sonra da üçüncü sınıf müsevvid yardımcılığına getirilmiştir. Haziran 1336'da Harç ve Evrak memurluğuna tayin edilmiştir.

24 Şubat 1337 (1921) de Müstahzır ve Muharrir-i Fetâva memurluğuna getirilmiştir. Temmuz 1338'de 1750 kuruş maaş almaktaydı. (Sicil defteri, c. 6, sh: 270, dosya: 59 ?)

İBRAHİM ZİHNİ EFENDİ (Malatyalı)

Leblebici Zâde Hacı Ömer Efendi'nin oğlu olup 1277 h. tarihinde Malatya'da Derûn Nahiyesinin Halefuddin mahallesinde doğmuştur. Söğütlü Camii Medresesinde bir müddet okuyup İstanbul'a tahsile gitmiştir. Bayezit dersiamlarından Sivaslı Ömer Hulusi Efendi'den okuyup icazet aldığı gibi 1304 h. de imtihanla Mekteb-i Nüvvab'a girmiştir. Şaban 1308'de mezun olmuştur: Mart 1307 (1891).

Eylül 1307'de Erzurum'a bağlı Keskim Kazası Naibi olmuştur. Bundan sonra iki sene ara ile Tortum, Keskim, Tavas, İstanköy, Şarköy, Preveze, Kütahya, Karahisarısahib, Gelibolu kadılıklarında bulunmuştur. Gelibolu Kadılığında bulunurken 3 Temmuz 1333 (1917) düşman tayyereleri tarafından Gelibolu'ya yapılan hücumda ağır şekilde yaralanmış ve 9 Temmuz 1333 tarihinde şehiden vefat etmiştir. (Sicil defteri, c. 1, sh: 219, dosya: 820, 855)

Ayrıca Serez Sancağı Kadılığında bulunmuş ve İzmir Payesi de kendilerine tevcih edilmiştir: Cumadelaher 1331. Edirne Müderrisliği ruûsuna da nail olmuştu.

İBRAHİM ZÜHTÜ EFENDİ (Eğinli)

Ömer Ağa'nın oğlu olup Eğin kazasının Hifdâr köyünde 1265 h. de doğmuştur. 1282 h. de Rüstempaşa Medresesine girmiş ve Bayezit dersiamlarından Balıkesirli Hafız Nuri Efendi'den tahsili meşrut olan dersleri okuyarak 1301 h. de icazet almıştır.

1 Temmuz 1301'de Ayasofya Camii dersiamlığına tayin edilmiştir.

Fasılasız olarak ders okutmuş ve dersiamlık yanında 14 Ağustos 1324'de Meclis-i Mesalih-i Talebe Azalığı vazifesi de kendisine tevcîh edilmiştir.

İlmî rütbesi İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliğine Safer 1306'da yükseltilmiş ve Şevval 1314'de Hareket-i Hariç'e, Zilhicce 1322'de İbtidaî Dahil'e ve Rebiulaher 1328'de de Hareket-i Dahil'e terfi etmiştir.

1 Eylül 1325'de Tetkîk-i Mesahif-i Şerîfe ve Müellefat-ı Şeriye Azalığına tayin edilmiştir. 1 Eylül 1333'de Süleymaniye Medresesi Tefsîr-i Şerîf Müderrisi olmuştur. Ayrıca daha evvel de medaris-i Aliye Birinci ve Üçüncü sınıfları Tefsir müderrisliğinde bulunmuşlardı. 1 Kanunisani 1340 (1924) da müderrisliğine son verilmiştir.

4 Teşrinievvel 1341 (4 Ekim 1925) de Süleymaniye Mahallesindeki evinde vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 112, dosya: 3608)**

İBRAHİM ZÜHTÜ EFENDİ (İbradılı)

Esnaftan Ali Ağa'nın oğlu olup 1286 h. senesinde İbradı Nahiyesinin Balâ Karyesinde doğmuştur. Kardeşi Mustafa Efendi ile İstanbul'a gelmiş ve Cerrah Paşa Medresesine kaydolmuştur. Fatih dersiamlarından İstanbullu İsmail Ataullah Efendi'nin derslerine devamla Ağustos 1317'de icazet almıştır.

Eylül 1307'de İstanbul Bâb Mahkemesine mülâzim (yardımcı) olarak girmiştir. İki sene sonra da aidatla bu mahkemede çalışmağa başlamıştır. Ağustos 1316'da Davutpaşa Mahkemesi Başkatibi olmuştur.

Mayıs 1319'da naib olmuş ve Mecidiye Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Nisan 1322'de Lâdik Naibi olmuş ve Mart 1325'de Feke Kazası Naibliğine tayin edilmişse de Mekteb-i Kudat mezunu olmadığından buradan ayrılmıştır.

Daha sonra İstanbul'da Yeniköy Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğinde bir sene kadar kaldıktan sonra Kanunisani 1330'da Bozdoğan Kazası Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğine tayin edilmiştir.

Bozdağan'da bulunduğu sırada 21 Mart 1334'de vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 236, dosya: 1514)**

İBRAHİM ZÜHTÜ EFENDİ (İbradılı)

Müderrisinden Hoca Zâde Veliyyüddin Efendi'nin oğlu olup 1266 h. senesinde İbradı'da doğmuştur. Seydişehir'de meşayihden Şeyh Abdullah Efendi dairesinde bir müddet ders okumuşsa da İs-

tanbul'a gelerek Fatih'te Dürivî Şakir Efendi'den ilim tahsil etmiştir.

Şubat 1301'de ilk olarak Milâs Niyabetine tayin edilmiştir. Daha sonra ise Koçgiri, Eğridir, Mut, Tenus ve Kalecik niyabetlerinde bulunmuş ve Haziran 1319'da Çerkes Niyabetine tayin edilmiştir.

23 Mayıs 1320'de Çerkes Naibi iken vefat etmiştir. **(Dosya: 2535)**

İBRAHİM ZÜHTÜ EFENDİ (İstanbullu)

Yaşmakçı Zâde Şeyhü'l-İslâm Ali ve Abdullah Efendilerin ahfadından es-Seyit Ahmet Eşref Efendi'nin oğlu olup 1265 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Fatih Camiinde Hoca Receb ve el-Hac Hafız Şakir Efendilerin ders halkalarına dahil olmuştur. Evlerinde de Çankırılı Hoca Abdullah Efendi'den de hususî ders görmüştür. Ayrıca Mahfel-i Şer'iyyat Başkâtibi Arif Efendi'den feraiz okumuştur.

Kanunisani 1279'da Rumeli Kazaskerliği Mahfel Şer'iyyatına dahil olmuştur. 1286 (1870) tarihinde de Küçükçekmece Naibi olmuştur. Bundan sonra sıra ile Girid'e bağlı Milo-potamo, Bursa Yenişehir, Edremit, Bolu, Midilli, Beykoz kaza ve liva niyabetlerinde bulunduktan sonra Mart 1305'de Bahr-i Sefîd Vilâyeti Merkez Kadısı olmuştur. Haziran 1308'den Mayıs 1310'a kadar da Sivas Vilâyeti Merkez Kadılığında bulunmuştur. Nisan 1311'de Manastır Vilâyeti Merkez Kadısı olduğu gibi iki yıl sonra da buradan ayrılmıştır.

Uhdesine 1280 h. de tevcîh buyurulan İbtidaî Hariç Müderrisliği rütbesi 1284 h. de Hareket-i Hariç'e, 1287 h. de İbtidaî Dahil'e, 1288'de Hareket'i Dahil'e, 1290 h. de Musıla-i Sahn'a, 1294 h. de İbtidaî Altmışlı'ya, 1296 h. de Hareket-i Altmışlı'ya, 1297 h. de Musıla-i Süleymaniye'ye, Muharrem 1301'de Hamise'ye, 1303 h. de Mahreç, 1309 h. de Bilâd-ı Hamse, Ramazan 1311'de Haremeyn pâyelerine terfi' etmiştir. Ve aynı yıl içinde 3. rütbeden Mecidî Nişanı kendisine ihsan edilmiştir. Sivas Kadısı iken o sıralarda Sivas Valisi bulunan Dahiliye Nazırlarından Memduh Paşa'nın iltifat ve takdirine mazhar olmuştur.

Mart 1314'de Hüdâvendigâr Kadısı olmuşsa da üç ay sonra Edirne Kadısı olmuştur.

27 Zilkade 1317 (16 Mart 1316 / 28 Mart 1900) tarihinde vefat etmiştir. Bu sıralarda Edirne Kadısı bulunuyordu. **(Sicil defteri, c. 1, sh: 93, dosya: 162)**

İBRAHİM ZÜHTÜ EFENDİ (Sivaslı)

Babasının adı Ahmet bin İsmail bin Abdullah'dır. Babasının va-

zifesi sipahilikti. 1266 h. senesinde Sivas'ın Gircek Mahallesinde doğmuştur. Memleketinde rüştiyeyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelip Irgatpazarı'nda Çorlulu Ulâ Ali Paşa Medresesine dahil olmuştur. Bayezit dersiamlarından Akşehirli Ahmet Şükrü bin Hamdi Efendi'nin derslerine devama başlamıştır. 1299 h. tarihinde hocasından icazet almıştır.

18 Teşrinievvel 1298 tarihinde Bayezit Camii dersiamları arasına *girmiş* ve talebe okutmağa başlamıştır. On dört sene sonra talebelerine icazet vermiştir: (1312 h. de).

1303 h. de İstanbul müderrisliği ruûsuna nail olduğu gibi 1324 h. tarihinde Huzur Dersleri Muhatablığına *intihab edilmiştir*. Bunun üzerine 4. rütbeden Mecidî ve Osmanlı nişanları ile taltif olunmuştur.

İstanbul müderrisliği ruûsu 1311 h. de Hareket-i Hariç'e, 1321 h. de İbtidai Dahil'e ve Safer 1324'de de Hareket-i Dahil'e terfi' ettirilmiştir.

Beyazit Camiinde ders okutmakla meşgulken 18 Teşrinievvel 1337 (1921) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3474)

İDRİS GALİP EFENDİ (Ergirili)

Ergiri livası idare meclisi azası, Delvina *kaymakam vekili* ve belediye reisi, reji müdürü «Angona Zâde» Musa Ağa'nın oğlu olup 1268 h. senesinde Ergiri livasının Donavat mahallesinde doğmuştur. Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve Receb 1299'da 5. sınıf niyabet ehliyetnamesi almıştır.

Bir kaç defa Ergiri livası Bidayet ve Ceza Mahkemeleri azalıklarında bulunmuşsa da daha çok kaza kadılıklarında bulunmuştur.

İlk olarak Teşrinisani 1298'de Bidayet Mahkemesi aza mülazimliğine tayin edilmiş ve Kanunievvel 1299'da Nasliç Kazası Naibi olmuştur. Daha sonraları ise Ezine, Urla, yine Ezine, Bayındır kazaları naibi olmuş ve son olarak da 21 Teşrinievvel 1323'de Loros Kazası naibi olmuştur.

19 Şubat 1326'da Loros naibliğinden emekliye ayrılmıştır. (Dosya: 267). Receb 1323'de Musıla-i Sahn'a terfi' etmiş ve 1318 h. de 4. Mecidî nişanı kendisine ihsan edilmiştir.

İDRİS GALİP EFENDİ (Ergirili)

Toplu Zâde Halil İbrahim Efendi'nin oğlu olup Şubat 1285'de Ergiri'de doğmuştur. Ergiri Medresesinde bir müddet okuduktan son-

ra İstanbul'da Gazanfer Ağa Medresesinde de ikametle gece - gündüz ilim tahsil etmiştir.

Kanunievvel 1316'da Osmaniye Naibi olmuş ve bundan sonra sıra ile Atina (Pazar), Bulanık (Bahçe) ve Namervan kazaları niyabetlerinde bulunmuştur. Ağustos 1326'da Namervan'dan ayrılmış ve Taşoz Naibi olmuştur.

Haziran 1329'da Taşoz Naibi iken hükümet aleyhinde ağır bir dil kullanması ile Divan-i Harb-i Örfiye verilmiş ve İzmir'den vapura bindirilerek memleketine gönderilmiştir. (Dosya: 297)

İDRİS GALİP EFENDİ (Ergirili)

Müngat yahut Mehak Zâde Mustafa Ragıp Efendi'nin oğlu olup Mayıs 1298'de Ergiri'de doğmuştur. Ergiri'de müderris Süleyman Sırrı bin Ahmet ed-Debrevi'den Arapça okuduktan sonra İstanbul'da Fatih dersiamlarından Yusuf Tal'at ibni Mustafa el-Hemşini'den de ders görmüştür. Mekteb-i Nüvvab'ı da bitirmiştir. Türkçe ve Arapça'nın yanında ana dili olan Arnavutça ve Rumca bilirdi.

Eylül 1324'de Nif (Kemalpaşa) Naibi olmuştur. 1 Şubat 1326 tarihinde Köprülü Naibi olmuştur.

İki yıl kadar Köprülü naibliği yapmış ve harpte Köprülü'nün düşüşü ile beraber Arnavutluk isyanı sırasında muharrik ve müşeviklerden olması hasebiyle bir daha devlet hizmetinde istihdam edilmemesi ve Osmanlı hudutları haricine çıkarılması polisçe bildirilmesinden naiblik hizmetinden 2 Eylül 1329'da tart edilmiştir. (Dosya: 295, sicil defteri, c. 3, sh: 208)

İDRİS SITKI EFENDİ (Tırnovalı)

İlmiyeden İsmail Efendi'nin oğlu olup 1271 h. senesinde Bulgaristan'a bağlı Tırnova kasabasında doğmuştur. Dersiam Receb Rüştü Efendi'den okuyarak 1303 h. de icazet almıştır. Tahsil yeri de Çarşamba'da Kazasker Mustafa Efendi Medresesidir.

1 Teşrinisani 1303'de kürsü şeyhliği imtihanını kazanarak kürsü şeyhi olmuştur. İlk olarak Üsküdar'da Mihrimah Camii kürsü şeyhi olmuş ve orada va'za başlamıştır. Teselsülen selâtin camilerinde va'z etmiş ve o zamanlarda sıra ile Nuruosmaniye, Fatih, Bayezit, Süleymaniye Camileri kürsü şeyhliklerinde bulunmuştur. En son olarak da Teşrinisani 1336'da Sultanahmet Camii Kürsü Şeyhliğine tayin edilmiştir.

16 Kanunievvel 1341 (1925) tarihinde Çarşamba'da Beyceğiz mahallesindeki evinde vefat etmiştir. (Dosya: 5570)

İLYAS EFENDİ (Haçinli/Saimbeylili)

Paşa Ömer oğlu nâmı ile anılmakta olup Halil Efendi'nin oğludur. 1298 h. senesinde Adana'nın Haçin (Saimbeyli) Kazasına bağlı Kötin köyünde doğmuştur. Antakya'da Zincirli ve Bozdoğan'da Cami-i Kebîr Medresesinde okumuştur. Köyündeki medresede talebe okuturken Kânunievvel 1328'de Dörtyol Kazası müderrisi olmuştur. İmtihanı hazandığı hâlde yerine Arnavut muhâcirlerinden Yunus Zühtü Efendi tayin edilmek istenmiştir. Sebeb olarak da İlyas Efendi'yi Dörtyol Kadısı Hayreddin bin Arslan'ın istememesidir. Bunun yanında Dörtyol Müftüsü Mustafa Remzi Efendi'nin Yunus Zühtü Efendi'nin riyâ kisvesine büründüğü ve kadınlara muska yazdığı gibi kadının (nâibin, yani Hayreddin Efendi'nin) hemşehrisi ve komitelerine hizmetkâr olduğunu izharı ile her iki görüş Adana Müftüsü Mehmet Zâhir Efendi tarafından dikkate alınarak İlyas Efendi'nin Dörtyol Müderrisi olması için Meşihat'a izbar edilmiş ve böylece İlyas Efendi Dörtyol Müderrisliğinde kalmıştır. (Nisan 1333) **(Dosya numarası' 1597)**

İLYAS EFENDİ (Libhovalı)

Sipahilerden Abdurrahman Ağa'nın oğlu olup 1261 h. senesinde Ergiri Livasının Libhova nahiyesinde doğmuştur. İstanbul'da Priştineli Hacı İlyas Efendi'den ders okumuştur. Türkçe, arnavutça, rumca, bulgarca ve boşnakça bilirdi.

Mart 1306'da Yenipazar Kazası nâibi olmuş ve azli müddeti olan Kânunisani 1327'ye kadar Şıyak, Raka-i Tirpeşte, Tepedelen, İskprapar, Eşme ve Hiymare kazaları niyâbetlerinde bulunmuştur. **(Dosya: 280)**

İLYAS (HİLMİ) EFENDİ (Rakalarlı)

Ziraatle uğraşan Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1284 h. senesinde Rakalar kazasının İşkodrina Köyünde doğmuştur. Kayalar medresesinde arapça dersleri okuyup icâzet aldıktan sonra İstanbul'a tahsile gitmiştir. Fatih dersiâmlarından Gürcü Hacı Hâfız Efendi'den de üç sene kadar ders görmüştür. Arapça, farsça ve Türkçe'nin yanında arnavutça, sırpça ve bulgarca konuşurdu.

Kendi köyü olan İşkodrina köyünde müderrislikte bulunurken Eylül 1328'de Kayalar Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir. Bunun yanında kaza müftülüğünü de deruhte ediyordu.

Harp sırasında kur'ası Kudüs'e isabet ettiğinden memleketinin düşman tarafından işgali ile babası ve ailesinin ne tarafa gittiği bel-

li olmadığından onları bulmak için izin talep ederek Mart 1330'da Rakalar'dan ayrılmıştır. (Dosya: 4871-4872)

İLYAS AVNİ EFENDİ (Sinoblu)

İlmiyeden ve ziraatle uğraşan, muhâcirlerden Arif Efendi'nin oğlu olup 1285 h. senesinde Batum'da doğmuştur. 1312 h. senesinde İstanbul'a gelerek Fatih'te Tabhâne Medresesine dahil olmuştur. Muğlalı Ali Rıza Efendiden ders okuyarak icâzet almıştır. 1318 h. de Dâr'ül-Fünûn Ulûm-i Âliye-i Dinîye Şubesine girmişse de bazı sebeblerden ikmâl edememiştir. 1328 h. de babası Sinob'a hicret etmiştir.

Ruûs imtihanını kazandığından 1 Nisan 1324'de Fatih camii dersiâmları arasına katılmıştır.

10 Rebiulevvel 1330'da uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

1 Haziran 1327 tarihinde Ebu'l-Fazl Mahmut Efendi Medresesi Müdürlüğüne tayin edilmiştir. Bu vazifesi 1 Temmuz 1328'e kadar devam etmiştir.

500 kuruş dersiâmlık ve 180 kuruş müdürlük maaş almakta idi.

30 Haziran 1328'de vefat etmiştir. Arkada hanımı Ayşe Hanımla bir buçuk yaşında oğlu Ömer Mes'ud kalmıştı. Fatihte Kirmasti Mahallesinde Camii Şerif sokağında 12 numaralı hânede otururlardı. (Dosya: 204)

İLYAS FEVZİ EFENDİ (Batumlu)

Kara kadızâde Kudât'tan Osman Efendi'nin oğlu olup 1260 h. senesinde Batum'a bağlı Meravid Nahiyesinde doğmuştur. İstanbul'a gelerek Süleymaniye'de Mülâzimler Medresesine girip dinî ilimleri tahsilden sonra Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve burayı da bitirmiştir: 12 Şaban 1291.

Kânunievvel 1290'da Trabzon'a bağlı Livana kazası nâibi olmuştur. Kânunievvel 1294'de Of Nâibi olmuştur. İki yıl sonra ise sıra ile Yalvaç, Yenişehir (Bursa), Hamidiye (Kastamonu), Geyve, Kandıra, Bartın, yine Geyve Niyâbetlerinde bulunmuş ve Ağustos 1323'de Ayvacık Nâibi olmuştur.

6 Şubat 1324'de Ayvacık'tan emekli olmuştur. (Dosya: 3851)

İLYAS VEHBİ EFENDİ (Ohrili)

Abdülhalîl Efendi'nin oğlu olup 1278 (1862) tarihinde Ohri'de doğmuştur.

Beykoz Rüştiyesi İbtidaî kısmı birinci muallimliğine Teşrinievvel 1322'de tayin edilmiştir. Burada uzun müddet kaldıktan sonra 4 Nisan 1334 tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliye İbtidaî Hariç Medresesi İhzarî sınıfları müdürlüğüne ve aynı medresenin Türkçe müderrisliğine tayin edilmiştir.

15 Kânunisani 1339 tarihinde vazifesinden af edilmiştir. Bun tarihte Buzhâne Mektebi Muallimliğine tayinle maarife geçmiştir! **(Dosya: 4482)**

İLYAS VEYSİ EFENDİ (Dağıstanlı)

«Büyük İmam Zâde» Ebû Bekir Efendi'nin oğlu olup 1260 h. tarihinde Dağıstan'da doğmuştur. On sekiz yaşında iken Meclis-i Eytam Reisi olan es-Seyit Süleyman Sırrı Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. Ondan icâzet aldıktan sonra 1286 h. tarihinde imtihana girerek kazanmış ve ders okutmağa başlamıştır. Ders okutmağa başladıktan on sekiz sene sonra icâzet vermeğe başlamıştır.

1 Nisan 1305 tarihinde Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye Azâsı olmuştur.

1298 h. tarihinde ise Huzur Dersleri Muhatablığına tayin edilmiş ve bu sıralarda 4. rütbeden Mecîdî ve Osmanlı Nişanlarını almıştır.

İlmî bakımdan Rebiulevvel 1288'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih olunmuş ve Cumadelaher 1293'de Hareket-i Hariç'e, Rebiulaher 1296'da İbtidaî Dahil'e, Şevval 1299'da Hareket-i Dahil'e, Zilkade 1304'de Musıla-i Sahn'a, Cumadelaher 1306'da Sahn-ı Seman'a ve Zilhicce 1307'de İbtidaî Altmışlı'ya terfi etmiştir.

Nuruosmaniye Camiinde Buharî okuttuğu gibi Halîl Paşa Zâde Damad-ı Şehriyârî Mahmut Paşa Hazretlerine de iki sene kadar haftada iki defa evine gidip ders okutmuş ve fakat mümaileyhin hastalanmasından dolayı bu ders okutmadan vazgeçmiştir.

İlyas Veysi Efendi Beyazıt Dersiâmı bulunuyordu.

1310 (1894) tarihlerinde ber-hatât olup mezkûr âzalıkta bulunuyordu. **(Dosya numarası: 1200)**

İlyas Veysi Efendi Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye âzası iken 5 Kânunievvel 1312 tarihinde Burdur Nâibi olmuş ve 4 Temmuz 1317'de de Muğla Niyâbetine tayin edilmiştir. Muğla'da yedi buçuk sene kalmıştır.

1 Kânunievvel 1324'de tarîk maaşına nâil olduğu gibi Kânunisanı 1325'de «müstehikkin-i ricâl-i ilmiye» maaşına nail olmuştur.

İlmî rütbesi Şaban 1311'de Hareket-i Altmışlı'ya, Şevval 1314'de

Musıla-i Süleymaniyeye, Cumadelaher 1318'de Hamise-i Süleymaniyeye terfi etmiş ve Zilkade 1320 tarihinde de Mahreç Pâyesi kendisine tevcih olunmuştur.

1 Temmuz 1326 tarihinde emekliye sevk edilmiştir.

İlyas Veysî Efendi'nin, biri sarfa ait ve 1290'da Mekteb-i Sanayi Matbaası'nda basılan «Mürşidu't-Tullâb» isimli 34 sayfalık ve diğeri istihraç-ı kıyasa ait Safer 1285'de Matbaa-i Amire'de basılan «Risâletü Şerh-i'l-Fevâidi'l-Mustafaviyye» adlı 30 sayfalık iki risâlesi vardır. Her ikisi de dosyasında mahfuzdur.

İlyas Veysi Efendi emekli olduktan sonra bir müddet yaşamış ve 23 Ağustos 1335 (1919) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3387)

İRFAN EFENDİ (İstanbullu)

Abdülhamid İrfan Efendi diye de anılırdı. Babası'nın adı Abdullah Tevfik Efendi'dir. Kendisi «Çankırılı Zâde» namı ile bilinirdi. Babası; mevâli'den olup sâbık Mekke Kadısı Salih Efendi'nin oğlu ve Sultan Mahmud Han'ın asrı meşhur ulemâsından, resi'ülmukarrirîn ve «Muhşî-i Fenarî» ve saire eserlerin sahibi Çankırılı Abdullah El-Ensarî Efendi'nin torunudur. Babası 1281 h. tarihinde haccı edâdan sonra Mekke'de vefat etmiştir.

Kânunisani 1270 senesinde İstanbul'da doğmuştur. Rüştiye tahsilinden sonra Şevval 1289'da Bayezit Dersiâmlarından ve sonradan Fetvâhâne müsevvitlerinden olan Kalecikli Hacı Hâfız Mehmet Şükrü Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. On beş sene ders okuyarak Cumadelaher 1304'de icâzet almıştır.

On yedi yaşında iken Mayıs 1287'de Mahmutpaşa Mahkemesi Kâtibliğine aidatla tayin edilmişse de Ağustos 1316'da baş kâtib olmuştur. Eylül 1325'de Anadolu Sadareti Mümeyyizi, Şubat 1327'de Muhallefat-ı Umumîye Kassamlığı mümeyyizi, 1329'da tekrar Anadolu Sadareti mümeyyizi ve Teşrinievvel 1330'da yine Muhallefat-ı Umumîye Mümeyyizi olmuş ve Haziran 1332'de 45 yılı doldurduğu için emekli olmuştur.

İlmî rütbesi Ramazan 1293'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliğine getirilmiş ve Ramazan 1307'de Hareket-i Hariç'e, Receb 1308'de İbtidaî Altmışlıya ve Muharrem 1326'da ise Musıla-i Süleymaniye'ye terfi ettirilmiştir. (Dosya numarası: 235)

HACI İSA EFENDİ (Akçahisarlı)

Bayezit Ağa'nın oğlu olup Temmuz 1279'da İşkodra'ya bağlı Akçahisar Kazasında doğmuştur. Üç sene kadar İşkodra'da bulunan

Mahmut Paşa Medresesinde ders okumuş ve sonradan İstanbul'a gelerek Bahri-siyah Ayak Kurşunlu Medresesinde Fatih dersiâmlarından Alasonyalı el-Hac Zeynelabidin Efendinin ders halkasına girerek Receb 1318'de icâzet almıştır. Ana dili Arnavutça idi. Arapça ve türkçe konuşur ve yazar, farsça okurdu.

Kırkbir yaşında iken 1 Haziran 1318'de İşkodra Müderrisi olmuştur.

İşkodra merkez müderrisi iken Edirne (Rabia-yi Rafîâ') Medresesi İbtidaî Hariç Müderrisliği ruûsu kendisine tevcîh olunmuştur. (Dosya numarası: 4920)

İSA EFENDİ (Hınıslı)

Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1276 h. senesinde Erzurum'a bağlı Hınıs Kazasının Kaskanî Karyesinde doğmuştur. Babası Aşiret Otuz beşinci alayının mülâzim ve sancaktarı iken vefat etmiştir.

Hınıs'ın Taşkesen Köyünde bulunan eş-Şeyh Ahmet Efendi'nin yanına giderek ders okumağa başlamış ve Nisan 1305'de hocasından icâzet almıştır. İcâzet aldıktan sonra köyü olan Kaskanî'de ders okutmağa başlamıştır.

Kaskanî köyü müderrisi iken Haziran 1327 tarihinde Hınıs Kazası müftülüğüne tayin edilmiştir.

Buraya tayin edilmeden önce Kiğı Kazası müftülüğüne tayini Erzurum'ca tensib edilmiş, fakat mahallî halkın verdiği uzun bir dilekçe ile Hınıs'a tayini mukarrer olmuştur. Fıkıh ve ferâiz yanında dinî bilgileri iyi bilirdi. (Dosya: 560)

İSA EFENDİ (Şirvanlı)

Resûl Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Şirvan'a bağlı Komek Köyünde doğmuştur. Siirt, Bitlis, Van, Mardin ve Muş medreselerinde ders okumuş ve 1324'de Muş'ta müftü Arap Zâde Mehmet Hamdi Efendi'den icâzet almıştır. İcâzet aldıktan sonra evinde ders okutmuş ve müracaatı üzerine Bitlis Meclis-i İslâh-ı Medaris hey'etince imtihan edilerek Mayıs 1328'de Sason Kazası müderrisliğine tayin edilmiştir.

Türkçe, kürtçe ve arapça bilirdi. (Dosya: 1978)

İSA RUHİ EFENDİ (Kalkandelenli)

Korniş İbrahim Efendi'nin oğlu olup Kânunievvel 1279 tarihinde Kalkandelen Kazasının Salih Çelebi Mahallesinde doğmuştur. Haziran 1293 tarihinde İstanbul'da Tikveşli Yusuf Efendi'den icâzet alan

ve Kalkandelen'de ders okutan Yusuf Efendi'den ders okumağa başlamış ve hocasının vefatı üzerine Ağustos 1305'de İstanbul'a gelerek Peginli Arnavut Mustafa Efendi'den okumağa başlamıştır. Kânunievvel 1311'de dersleri bitirerek memleketine dönmüştür. Kalkandelen'de talebe okutmağa başlamış ve birinci gurup talebelerine Ağustos 1325'de icâzet vermiştir.

Temmuz 1320'de Kalkandelen Cami-i Kebîr Kürsü şeyhliğine tayin edilmiş ve maaş almağa başlamıştır. Teşrinisani 1321'de hizmetlerine mükâfat olarak mezkûr camie müderris olmuştur.

15 Temmuz 1318'de Kalkandelen'de yapılan askerî konak için büyük hizmetleri geçtiği için 5. rütbeden Mecidî nişanı kendisine ihsan edilmiştir. Teşrinisani 1323'de «Medrese-i Sadise-i Sakibiye» İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu kendisine tevcîh edilmiştir.

Kalkandelen Müftüsü Hacı Abdullah Efendi'nin vefatı ile 17 Temmuz 1324'de Kalkandelen Kazası İdare Meclisinin teklifi ve Kosova Vilâyetinin inhası üzerine Kalkandelen Müftüsü olmuştur. (1) (Dosya: 4683).

1913 tarihinde vefat etmiştir.

İSA RUHÎ EFENDİ (Osmanpazarılı)

Rençber Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1262 h. senesinde Osmanpazarı'nda doğmuştur. 1273 h. tarihinde Fatih'te Tabhâne Medresesine kaydolarak Beratlı Hâfız Mehmet Saadeddin bin Tahir Efendi'den 1293 h. de icâzet almıştır. Türkçe bilirdi.

Teşrinievvel 1298'de Fatih dersiâmları arasına girmiş ve okuttuğu talebelere icâzet vermiştir.

15 Kânunisani 1326 (1910) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 203)

İSA ŞEVKÎ EFENDİ (Batumlu)

Emîn Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Batum'da doğmuştur. Fatih'te Bahr-i Siyah Tetimme-i Sanîye Medresesinde tahsil ederek Ahiskalı Hasan Hilmi Efendi'den icâzet almıştır. Türkçe ve arapça'nın yanında boşnakça da bilirdi.

8 Haziran 1318 tarihinde Eskişehir'de Çifteler Çiftliğinde Çifteler Köyü Müderrisliğine ve 1 Eylül 1324'de İzmit'te bulunan Cümle, diğer adı ile Pertev Paşa Camii avlusundaki medrese'nin müderris muavinliğine nakledilmiştir. 1 Kânunisani 1325'de Beyrut Vilâyeti merkez müderrisi olmuştur.

(1) 34 numaralı vesikaya bakınız.

Beyrut'un düşman tarafından işgali üzerine Eylül 1336 tarihinde İstanbul'a gelmiş ve Osmanlı hudutları dahilinde ikamet edip hizmet edeceğine dair taahhüdde bulunmuştur. (Sicil defteri, c. 6, sh: 285)

İSA ŞEVKİ EFENDİ (Delvinalı)

Esmo Zâde Ahmet Ağa'nın oğlu olup Nisan 1270 tarihinde Delvina Kazasının Efterâ köyünde doğmuştur. İlk olarak Filât'ta bulunan medresede müderris Debreli Hasan Rıza Efendi'den okumaya başlamış ve on iki yıl sonra 1299 senesinde İstanbul'da Tetimme-i Salise Medresesine girmiştir. 1310 h. de Ahıskalı Ali Rıza Efendi'den Fatih Camiinde icâzet almıştır. Aynı yıl içinde de Fatih Camii dersiâmları arasına girmiştir.

Kânunievvel 1301'de Aksaray'da Valide Sultan Camii kürsü şeyhliğine tayin edilmiştir. Kürsü şeyhliği tedricî olarak büyük camilere kadar yükselmiş ve Mart 1331'de Nuruosmaniye, Nisan 1333'de Fatih ve Mart 1334'de Bayezit Cami'leri kürsü şeyhliklerine tayin edilmiştir.

Bunun yanında Haziran 1315'de Fetvâhâne İ'lâmat Odasına girmiş ve Kânunievvel 1320'de İ'lâmat Mukayyit İkinci Muavinliğine, Kânunisani 1322'de aynı odanın birinci muavinliğine ve Eylül 1325'de mukayyitliğe terfi etmiştir. 1 Mart 1333'de İ'lâmat Odası Mümeyyiz Muavini olmuştur.

Fetvâhâne mümeyyiz muavini ve Bayezit kürsü şeyhi iken 26 Kânunievvel 1335 (1919) tarihinde Aksaray'da Oruç Gazi Mahallesinde vefat etmiştir. Annesinin adı Nesîbe idi. (Dosya: 39)

HACI HAFIZ İSHAK EFENDİ (Şabanözülü)

Huzur Dersleri Muhatablarından Hacı Osman Efendi'nin oğlu olup 1283 h. senesinde Çankırı'ya bağlı Şabanözü kazasının Karapazar köyünde doğmuştur. Babasından tahsil görerek 1312 h. tarihinde icâzet almıştır.

Ayasofya Camiinde ders okutmağa başlamış ve 1319 h. tarihinde İbtidai Hariç İstanbul müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur. 1321 h. de ilmî rütbesi Hareket-i Hariç derecesine terfi etmiştir.

Okuttuğu talebelere 1323 h. de icâzet vermiş ve bir adet altın liyakat madalyası ile 4. rütbeden Osmanlı nişanına nail olmuştur.

Mart 1313'de tarik maaşına nâil olmuştur.

Ağustos 1325'de Rüstem Paşa Kütübhanesi Hâfız-kütüplüğüne (memurluğuna) tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 4, sh: 1)

EL-HAC İSHAK EFENDİ (?)

Ömer Efendi'nin oğlu olup Haziran 1286 tarihinde Ovacık Nâibi olarak devlet hizmetine girmiştir. Müteaddit kaza niyâbetlerinde bulunmuş ve 27 Mayıs 1315'de ikinci defa olarak tayin edildiği Çarsancak Naibi iken 30 Teşrinievvel 1316 tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 2841)**

İSHAK NECATİ EFENDİ (Batumlu)

Mehmet Dursun Efendi'nin oğlu olup 1289 h. senesinde Batum'da doğmuştur. 1304 (1888) senesinde Fatih'te Bahr-i Sefit Çifte Ayak Kurşunlu Medresesine girip kaydolmuş ve Fatih dersiâmlarından Elbasanlı İbrahim Efendiden ve sonradan Çarşamba Mebusu olan Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'den okuyup 1319 h. senesinde icâzet almıştır.

1324 h. senesinde birinci sınıftan Fatih dersiâmlığına tayin edilmiştir. Rumeli Kazaskerliği Vekayi-i Şeriye kalemine girmişse de maaş alamadığından buradan ayrılmıştır. Okuttuğu talebelere icâzet verdiğinden gümüş ilyakat madalyasına nâil olmuş ve Bursa İbtidaî Hariç Müderrisliği ruûsuna da nâil olmuştur. 1326 (1910) tarihlerinde Fatih dersiâmı bulunuyordu. **(Dosya numarası: 914)**

İSHAK NURİ EFENDİ (Rizeli)

Receb 1270 tarihinde vefat eden ve gemicilikle uğraşan Mehmet Ağa'nın oğlu olup Eylül 1258 tarihinde Rize'nin Erganoz Mahallesinde doğmuştur. Rize'de Müftü Bey Medresesinde bir müddet ders okumuş ve Şevval 1279 tarihinde İstanbul'da Süleymaniye'de Çifte Rabî' medresesine kaydolup Hemşinli Hacı Salim Efendi'den okumağa başlamıştır. Cumadelaher 1296'da hocasından icâzet almıştır.

18 Teşrinievvel 1298'de Süleymaniye Camii dersiâmı olmuştur.

18 Şubat 1315'de Sakız Odası vâizliğine tayin edilmişse de Kânunisani 1316'da istifa ederek İstanbul'a gelmiştir.

Uhdesine Şevval 1301'de tevcih buyurulan İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği, Şevval 1314'de Hareket-i Hariç'e, Rebiulaher 1318'de İbtidaî Dahil'e, Zilkade 1325'de de İbtidaî Altmışlı'ya terfi etmiştir.

Şaban 1322de Huzur Dersleri Muhatablığına tayin edildiği gibi aynı yıl içinde Yıldız sarayında Buharî hocası olmuştur. 31 Mart 1325'deki ma'lûm hâdisede bu vazife lâğvedilmiştir.

Dersiâmlığa devam ederek talebe yetiştirmiş ve 10 Nisan 1341

(1925) tarihinde Süleymaniye'de Şemseddin Molla Fenari mahallesindeki evinde vefat etmiştir. (*Sicil defteri, c. 7, sh: 112/1, dosya: 3414*)

Zevcesinin adı Hatice Saadet Hanım'dı.

İSHAK NURİ EFENDİ (Rizeli)

Mani' Zâde el-Hac Kasım Efendi'nin oğlu olup 1271 h. tarihinde Rize'de Akanoz köyünde doğmuştur. 1285 h. de tahsil için İstanbul'a gelmiş ve Süleymaniye medreselerinde tahsil-i ilm ederek icâzet aldığı gibi 1301 (1885) tarihinde de Süleymaniye dersiâmları arasına girmiştir.

Maarifte de bulunmuş ve yirmi sekiz sene muallimlik ve müfettişlik yapmıştır.

İlmî rütbesi Safer 1306'da İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği olmuş ve Rebiulevvel 1325'de İbtidaî Altmışlı'ya terfi etmiştir.

Fatih'te Hasan Zâde ile Pîr Mehmet Paşa medreseleri müderrislikleri de 1326 (1910) tarihlerinde uhdesinde idi.

1301 h. de basılan (*Zübde-i İzhar*) adlı eseri de vardır.

Dârü'l-Muallimîn Rüştiye kısmından da mezun olan mümaileyh, Temmuz 1326'da kadro harici ve Haziran 1327'de ma'zûl addedilmiş ve 23. Mayıs 1329 (1913) tarihinde vefat etmiştir. (*Dosya: 197*)

İSHAK RUHİ EFENDİ (Ergirili)

Mehmet Ağûş Efendi'nin oğlu olup 1270 h. senesinde Yanya'ya bağlı Ergiri livasında doğmuştur. Fatih camiinde okumuş ve Mekteb-i Nüvvab'a girerek şehâdetname almıştır.

24 yaşlarında iken Kânunisani 1294'de Nasliç Kazasına nâib olmuş ve müteaddit kaza nâibliğinde bulunduktan sonra son olarak Havran Livası nâibi olmuş (Teşrinievvel 1324) ve bir müddet sonra da buradan azledilmiştir: Şubat 1327. Daha sonra da 1332 (1916) de emekli olmuştur. (*Dosya: 1473, sicil defteri, c. 3, sh: 222*)

İSHAK SABRİ EFENDİ

Süleyman Efendi'nin oğlu olup Şubat 1295 tarihinde Nevrokop nâibi olmuştur. Daha sonra ise Kesriye, Delvina, İştip, Avlonya ve Yenice Vardar niyâbetlerinde bulunmuş ve Temmuz 1315'de Terme nâibi olmuştur.

24 Teşrinievvel 1317'de vefat etmiştir. (*Dosya: 2474*)

HACI İSHAK SITKI EFENDİ (Malatyalı)

Kurrâ Zâde Hacı Hüseyin Efendi'nin oğlu olup Teşrinisani 1295

tarihinde Malatya'nın Akpınar Mahallesinde doğmuştur. Malatya'da Söğütlü Camii Medresesinde bir müddet okumuş ve İstanbul'a gelerek Çavuşbaşı Süleyman Ağa Medresesinde okumuştur.

Mezkûr Cami medresesine gelerek talebe okutmağa başlamış ve Receb 1321'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsuna nâil olmuş ve Cumadelulâ 1322'de Hareket-i Hariç'e terfi etmiştir. Her iki ruûs Bursa'daki Hamise-i Molla Vildân Medresesi'ne aitti.

Kânunisani 1325'de müstehikkîn tertibinden maaşa nâil olmuş ve müderrislik yanında Malatya'daki Bâbü's-Sade Ağası Camii imamlığı da tarafından ifa ediliyordu. (Dosya: 436)

İSKENDER KÂZIM EFENDİ

Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1290 tarihinde doğmuştur. Ağustos 1318'de Direk Kazası müftüsü olmuş ve kazanın müderrisi de bulunuyordu. Müderrisliğe Haziran 1326'da tayin edilmişti. (Dosya: 2291)

1930'da Diyanet dosyasını istemiştir.

İSMAİL EFENDİ (?)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1257 h. senesinde doğmuştur.

Mart 1296'da devriye müderrisleri sınıfından taşra müderrisleri ruûsuna nâil olmuştur. Kânunisani 1325'de müstehikkîn tertibine dahil edilmiş ve 14 Mart 1328'de vefat etmiştir. (Dosya: 336)

Dersim sancağından olduğu dosya kapağındaki yazıdan anlaşılmaktadır.

İSMAİL EFENDİ (?)

Hacı İsmail Efendi 1262 h. tarihinde doğmuştur.

Ağustos 1309 (1893) tarihinde Adapazarı Müftüsü olmuştur. On sene kadar burada kaldıktan sonra 21 Haziran 1319 (1903) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3329)

İSMAİL EFENDİ (?)

İbrahim Efendi'nin oğlu olup devlet hizmetine Nisan 1316 tarihinde girmiş ve Malazgirt Nâibi olmuştur. Haziran 1317'de Kaş Nâibi olmuşsa da iki ay sonra 29 Ağustos 1317 (1901) tarihinde 67 yaşında vefat etmiştir. (Dosya: 2810)

İSMAİL EFENDİ (Bağdatlı)

Divaniye Sancağı mebusu Vaizzâde es-Seyit Mustafa Nureddin

Efendi'nin oğlu olup 1296 h. de Bağdat'ta doğmuştur. Hille rüştiyesinden Haziran 1308'de ikinci derecede şehâdetnâme aldığı gibi dinî ilimleri de tahsil ederek Rebiulevvel 1305'de icâzet almıştır. Türkçe ve arapça bilirdi.

«Dürrü'n-Nefîs fi'l-Va'zı ve't'Tedrîs» isminde bir kitab yazmışsa da hâl tercemesinde henüz basılmadığını yazmıştır.

Nisan 1313'de Dîvaniye Sancağı Bidâyet Mahkemesi Zâbıt kâtibi olmuştur. Eylül 1317'de bu mahkemenin âza yardımcısı olmuş ve daha sonra babasının müftü bulunduğu Hille halkı tarafından mebus seçilmesi ile 1325'de Hille Müftüsü seçilmiştir. 1326 senesi Mayıs ve Temmuz aylarında da nâib vekilliği yapmıştır.

Ayrıca Bağdat'taki Hâtuniyye Medresesi Müderrisliği ve ramazan vâizliği de uhdesinde olup rütbesi Musıla-i Süleymaniye Bursa Müderrisliği idi. (Sicil defteri, c. 2, sh: 459)

İSMAİL EFENDİ (Baliyeli)

Mehmet Şevki Efendi'nin oğlu olup 1284 h. de Baliye'ye bağlı Pazar Köyünde doğmuştur. 1302 h. de İstanbul'da Nişancı Medresesine dahil olup Sivaslı Mehmet Said Efendi'den ders okumuş ve 1317 h. de icâzet almıştır.

Ağustos 1318'de Baliye Kazası Pazar Karyesi Müderrisi olmuştur. Şubat 1325'de Baliye Kazası Şer'iye Mahkemesi Eytam Müdürü olmuştur. İki sene kadar burada kalmış ve bu müdürlüğün kaldırılması ile köyüne dönmüştür.

Baliye Kazası Müftüsü Hüseyin Efendi'nin vefatı ile kazaya müftü nasbı için yapılan seçimde müderris Ahmet Efendi'nin beş (5) ve Hacı Hatîb Mehmet Efendi'nin dört (4) reyine karşılık sekiz (8) rey alarak Baliye Müftüsü olmuştur: Kânunisani 1338 (1922). (Dosya: 1438)

İSMAİL EFENDİ (Baliyeli)

Hacı Halioğlu Hacı Hasan Ağa'nın oğlu olup 1286 h. de Karesi Sancağına bağlı Baliye Kazasının Narlı köyünde doğmuştur. İlk tahsilinden sonra Karesi livasında bulunan İçelli Medresesinde bir müddet tahsil görmüş ve İstanbul'a gelerek Fatih dersiâmlarından Ali Rıza Efendi'den ilmî tahsilini tamamlamadan ayrılmış ve memleketine dönmüştür. Karesi'de müderris Hacı Ahmet Vehbi Efendi'den okuyarak Receb 1317'de icâzet almıştır.

Teşrinisani 1325'de Baliye Kazası Şer'iye Mahkemesi Başkâtibi

olmuş ve 1334 (1918) de bu vazifede bulunuyordu. (Sicil defteri c. 6, sh: 18)

İSMAİL EFENDİ (Batumlu)

Batum eşrafından Kahraman Efendi'nin oğlu olup 1286 h. senesinde Batum'a bağlı Âcare-i Ulyâ Nahiyesinin Baranav Köyünde doğmuştur. 1301 h. de memleketinden çıkarak İstanbul'a gelmiştir. Fatih civarında Tetimme-i Hamise kaydolmuştur. Fatih dersiâmlarından Serezli Hacı Eyüp Efendiden ders okuyarak 1316 h. de icâzet almıştır. Bayezit dersiâmlarından Çarşambalı Hacı Ahmet Efendi'den de «Dürer» ve «Mutul» derslerini okumuştur.

Temmuz 1318'de Büyükçekmece'de taşra müderrisliği maaşı ile müderrisliğe başlamıştır. Temmuz 1323'de müderrisliği yanında Büyükçekmece müftüsü olmuş ve her iki vazifeyi yürütmüştür.

Büyükçekmece Kazası müftü ve müderrisi iken 7 Teşrinisani 1328 (1912) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3462)

İSMAİL EFENDİ (Bodrumlu)

Yusuf Efendi'nin oğlu olup 1271 malî yılında Bodrum'da doğmuştur. Çolakoğlu adı ile bilinirdi. Gebze'ye bağlı Taşköprü nahiyesinde ailesi ile oturuyordu.

On dört yaşında İstanbul'a gelerek Koska'da Hekim Çelebi medresesine dahil olup Sinoplu Hâfız Ahmet Efendi'den okuyarak 1301 h. de icâzet almıştır. Tahsili esnasında Dârü'l-Muallimin'e girmiştir.

1310 h. de maaşsız mezkûr nahiyede ders okutmağa başlamış ve devriye müderrisleri meyanında maaşa bağlanmıştır.

Kendisinin vermiş olduğu Mayıs 1326 tarihli hâl tercemesinde ayrıca İttihat Cemiyetine de mensub olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca bundan daha iyi şartların kendisine tahsisini taleb ettiği anlaşılmaktadır. Biri İstanbul'dan olmak üzere iki defa evlenmiştir. (Dosya: 415)

İSMAİL EFENDİ (Çaykaralı)

«Hakkı» ismi ile de bilinirdi. Müftü Zâde, taşra dersiamlarından ve Geyve kazası müftü ve müderrisliği yapmış Yusuf Ziya Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde Çaykaraya bağlı Mimilos Karyesinde doğmuştur. İlk tahsilini köyündeki ilk mektebte yaptıktan sonra Paçan'da bulunan Paçan Medresesinde bir müddet ders okumuş ve 1311 h. de İstanbul.a gelerek Süleymaniyede Kepenkçi Sinan Med-

resesine kayd olmuştur. Bayezit dersiamlarından Hoca Üveys Efendi'den okuyarak icazet almıştır. Arapça, türkçe, rumca ve lâzca bilirdi.

Teşrinisani 1323'de Marmara Ereğlisi naib-i olmuştur. 1325'de Ayandan Musa Kâzim, Meclis-i Mebusan azasından Hasan Fehmi ve Meşihattan Mustafa Efendilerden teşekkül eden komisyon huzurunda imtihan olarak Şarki-karahisar'a bağlı Koyulhisar Kazası Naibliğine tayin edilmiştir. (Kânunievvel 1325).

Temmuz 1326'da Koçgiri (Zara) Kazası naib olmuş ve Nisan 1329'da Van'a bağlı Gevaş Kazası naibi olmuştur. Seferberlikte görülen lüzum üzerine Van'a gelmiş ve gönüllü yazılmıştır. Vazifesine bir saat mesafede Atlan Köyünde bulunan jandarmalarla beraber Ermeni komitacıları ile savaşmış ve 23 Şubat 1330 (1914)'de şehid edilmiştir.(1) **(Dosya: 1019, Sicil defteri, c. 5, sh: 126/1)**

İSMAİL EFENDİ (Dağıstanlı)

Dağıstanlı olup 1264 h. senesinde doğmuştur.

Teşrinievveld 1298'de müderris olup Fatih Camii dersiamları arasına girmiştir. Fatih Camiinde talebe okutup icazet vermiş ve 20 Kânunievvel 1325 (1909) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 892)**

İSMAİL EFENDİ (Debreli)

Hasan Ağa'nın oğlu olup Teşrinievvel 1296 (1880) tarihinde Debre Sancağına bağlı Mat Kazasının Gavra-i Kebîr Mahallesinin Balâ köyünde doğmuştur. Memleketinde rüştiye olmaması hasebiyle mahalli hocalardan ders görmüş ve on sekiz yaşında iken Edirne'ye giderek Eski Cami Medresesinde müderris Hacı İsmail Fevzî Efendi'den on üç sene aralıksız ders okuyarak Nisan 1326 (1910) da icâzet almıştır.

İcâzet aldıktan sonra memleketi olan Mat'a gelmiş ve bir müddet Miri arazînin tahrîri sırasında emlâk tahrîri sekizinci fırka nâibliğinde bulunmuştur. Bir ara Mat Kazası nâib vekilliğinde bulunmuşsa da aslının gelmesi ile ayrılmıştır. Nihayet Mayıs 1327'de Mat Kazası müftüsü olmuştur. **(Dosya: 4907)**

İSMAİL EFENDİ (Devrekli)

Müderrislerden Hacı Abdürrahim Efendi'nin oğlu olup 1291 h. de Devrek (Hamidiye) Kazasının Cami-i Cedît Mahallesinde doğ-

(1) 35 ve 36 numaralı vesikalara bakınız.

muştur. İlk tahsilden sonra babasının müderris bulunduğu Cihadiye Medresesinde bir müddet okumuş ve İstanbul'a gitmiştir. Bayezit dersiâmlarından Kayserili Mahmut Hamdi Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. Hocasından 1322 h. de icâzet almıştır.

Teşrinievvel 1317'den Mayıs 1323'e kadar Devrek Şer'iye Mahkemesi Başkâtibliğinde bulunmuştur. Daha sonra da Çarşamba nahiyesi nâibi olmuştur.

Hakkında şikâyet vâki olduğundan bu vazifesinden de alınmıştır.

Yakacık köyünden Kadıoğlu Rıza'dan rüşvet alıp silâh altında bulunan Yakılar köyünden Hasan İmamoğlu Rıza'nın zevce-i menkûhe-i gayr-i medhulesi (nikâhlı olup, münasebette bulunmadığı karısı) Satıa'yı Kadıoğlu Rıza'ya teslim ettiğinden kadı mümaileyh mahkemeye verilmiştir. Bunun yanında Çarşamba nahiyesinde halkın sevgisini kazanmış bir zattı. (Sicil defteri, c. 7, sh: 200)

İSMAİL EFENDİ (Doyranlı)

Mustafa Efendi'nin oğlu olup Eylül 1281 tarihinde Selânik'e bağlı Doyran Kazasının Kalçokva Köyünde doğmuştur. Gevgili Medresesinde sekiz sene okuduktan sonra İstanbul'da bulunan Kaba Halîl ve Çelebi Mehmet Ağa Medreselerinde fâsılasız on sene tahsil görerek 1313 h. de icâzet almıştır.

Bir müddet ötede beride imamlık ve müderrislik yaptıktan sonra yeni açılan medreselerden birinin müderrisliğini talep etmiş ve nihayet Temmuz 1318'de Doyran Medresesi Müderrisi olmuştur.

Uzun seneler burada müderrislik yapıp talebe okuttuktan sonra 1 Mart 1333 (1917) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 4528)

İSMAİL EFENDİ (Erzincanlı)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1280 h. de Erzincan'da doğmuştur. Nisan 1324'de Ovacık Kazası Nâibi olmuş ve Ağustos 1332 (1916) tarihinde Gürün Müftüsü olmuştur. (Dosya: 995)

İSMAİL EFENDİ (Fatsalı)

Karavelioğlu Abdullah Ağa'nın oğlu olup 1292 h. de Fatsa'da doğmuştur. Fatsa medresesinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Bayezit dersiâmlarından Ali Rıza Efendi'den ders okumağa başlamıştır. Bir taraftan da Medresetü'l-Kudât'a devam etmiştir. Ali Rıza Efendiden icâzet aldığı gibi Şaban 1327'de Medresetü'l-Kudât'tan pek iyi derecede şehâdetnâme almıştır.

Kânunisani 1325'de Hınıs Livası Kadılığına tayin edilmiştir. Hakkında şikâyet vâki' olduğundan Şubat 1326'da Kırşehir Livası kadısı olmuştur. 1328'den 1329'a kadar da Kırşehir mutasarrıf vekilliğinde bulunmuştur. Şubat 1329'da Ereğli kazası kadılığına tayin edilmişse de Ağustos 1330'da Sandıklı ve Mayıs 1331'de de Karamürsel Kadısı olmuştur.

Temmuz 1332 (1916) tarihinde Karamürsel'de bulunuyordu. (Sicil defteri, c. 5, sh: 103)

İSMAİL EFENDİ (Gönenli)

Bayramcılar oğlu Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1289 h. de Gönen'de doğmuştur. Rüştiyeyi Temmuz 1307'de bitirdikten sonra İstanbul'a gelip Bayezit dersiâmlarından Fatsalı Ali Efendiden ve Süleymaniye dersiâmlarından Sinoplu Hâfız Ahmet Efendiden Muharrem 1317'de ayrıca ferâiz icâzetnâmeleri almıştır.

Kânunisani 1317'de Gönen Eytam Müdürü olmuş ve 1336 (1920) tarihine kadar burada bulunmuştur. (Sicil defteri, c. 6, sh: 101)

İSMAİL EFENDİ (Gördesli)

Eski müftülerden Hacı Mahmud Efendi'nin oğlu olup Ağustos 1272 (1856) tarihinde Gördes Kasabasının Divan Mahallesinde doğmuştur. İlk mekteb tahsilinden sonra babasının ikâmet ettiği Hacı Nûman Efendi Medresesinde babasından bir müddet arapça okuduktan sonra 1289 h. senesinde Manisa'da bulunan müftü Hacı Evliya Zâde Hacı Rıza Efendi Medresesinde ders okumuş ve bu müftüden okunması şart olan nüshaları okuyarak tahsilini tamamlamış ve 1297 h. de icâzet almıştır. İcâzet aldıktan sonra babasının müderrisi bulunduğu Hacı Nûman Medresesinde (Gördes'te) talebe okutmağa başlamış ve 1312 ve 1323'de iki defa talebelerine icâzet vermiştir.

Kânunisani 1329'da Gördes Kazası Müftüsü olmuştur. 1333 (1917) tarihinde Gördes Kaymakamlığı tarafından hakkında tutularak ve «teşkil ettiği küçük bir hizbin reisliğini üzerine almak, fesli mekteb muallimlerini başka bir mahlûk göstermek ve elif-bâ ile kıraat kitablarında bulunan resimler dolayısıyle halkı mekteblerden uzaklaştırmak...» gibi hareketleri sebeb ittihaz edilerek Gördes'ten uzaklaştırılması istenmiştir. (1) Eylül 1334 (1918) tarihinde Marmaris Kazası Müftülüğüne naklen tayin edilmiştir. Yalnız harp do-

(1) 37 numaralı vesikaya bakınız.

layısıyle Marmaris'e gitmek için yegâne yol olan Akhisar, İzmir ve Rodos hattı muharebe münasebetiyle kapalı olduğu gibi Aydın, Muğla, Çine yolu da çetelerin elinde bulunduğundan memuriyet mahalline geç gitmiştir.

15 Nisan 1337 (1921) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 1913)

İSMAİL EFENDİ (Gümüşhaneli)

Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1293 h. senesinde Gümüşhane'de doğmuştur. İlk tahsilini Trabzon ve Vefâ İbtidaî ve rüştî mekteblerinde yapmış ve sonradan Hoca Mehmet Şakir Efendi'den arapçayı ve Kırımlı Ahmet Efendi'den ferâizi okumuştur. 1326 (1910) tarihinde iki adet icâzet almıştır.

25 Nisan 1327 (1911) tarihinde Rostof Şahbenderhânesi İmamlığına tayin edilmiştir. Temmuz 1336'ya kadar Hariciyede görevli idi. (Dosya: 920)

İSMAİL EFENDİ (Harputlu)

Debbağ esnafından Kahraman Efendi'nin oğlu olup Mayıs 1270 (1854) senesinde Harput'a bağlı Cami-i Kebîr Mahallesinde doğmuştur. O sıralarda ibtidaî ve rüştiye olmadığı için Sarâ Hatun Camii Medresesinde on beş sene kadar Hacı Veli Efendi'den ve 1293 h. de kendi rızası ile İbrahim Paşa Medresesine nakletmiş ve on sene kadar da burada Beyzâde Hacı Ali Efendi'den tahsil-i ilim ederek icâzet almıştır. Ayrıca ilerde muallim olurum ümidiyle Elâziğ'de açılan «Dârü'l-Muallimîn» Mektebine girmiş ve derslerini vererek buradan da mezun olmuştur.

Otuz beş yaşında iken Hozat'ta bulunan Rüştiye mektebine muallim olmuştur: (Haziran 1304/1888). Kânunisani 1310'da (1894'de) Çarsancak Kazası Rüştiyesi birinci muallimi olmuştur. Temmuz 1315 (1899)'de aynı mektebin yazı muallimi olmuştur.

Halkın dinî ihtiyaçlarının te'mini için yaptığı çalışmalar sonunda 23 Kânunisani 1325 (1909) tarihinde Çarsancak Kazası Müftüsü olmuştur. Burada yedi yıl kadar müftülük etmiş ve 13 Ağustos 1332 (1916) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 2687)

İSMAİL EFENDİ (Kadınhanlı)

Müderrislerden Arıcıoğlu Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1283 h. de Kadınhanı Kazasının Karamanlı Köyünde doğmuştur. Konya'da bulunan Ziyaiyye Medresesinde sâbık Konya müftülerinden Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendiden Kânunievvel 1309 (1893) tarihinde

icâzet almıştır. İcâzet aldıktan sonra Kadınhanı'nda yeniden inşâ ettikleri «Hatemiyye» Medresesinde ders okutmağa başlamıştır.

Nişan 1331 (1915) de Saideli Kazası Müftülüğü için yapılan seçimde müderrislerden Tatarzâde Hacı Osman Efendi ile Demircizâde Hacı Ahmed Efendiler 14'er rey almış ve kendisi de 12 rey almışsa da Meşihat'a gönderilen tezkere nazara alınmayıp ilmî üstünlüğü gözönüne alınarak reyler haricinde Hacı İsmail Efendi kaza müftüsü olmuştur. (Dosya: 2650)

İSMAİL EFENDİ (Kayserili)

Karamercan Zâde Musa Efendi'nin oğlu olup Nisan 1279'da Kayseri'nin Hacı Veled Mahallesinde doğmuştur. Hüseyin Efendi Medresesinde okumuş ve Temmuz 1322'de icâzet almıştır. Ferâiz'den bâhis arapça bir eseri ile biri ölümden sonra hukuku'l-lah ve hukuk-i ibâd hakkında, diğeri ise arûz hakkında türkçe üç eseri varsa da terceme-i hâl varakasında (1327/1911) basılmadıklarını yazmaktadır.

47 yaşında iken Bünyan Kazası Eytam Müdürü olmuş ve sonradan bu müdürlüğün kaldırılması ile 1327 (1911)'de Sarıarslan Nâibi olmuştur. (Dosya numarası: 2378) Bu niyâbet için Sivas Nâibi'nin riyâseti altında yapılan imtihanının soru ve cevabları dosyasında vardır.

İSMAİL EFENDİ (Kütahyalı)

Hüseyin Bey'in oğlu olup 1251 h. senesinde Kütahya'nın Lâla Hüseyin Paşa Mahallesinde doğmuştur. Kütahya'da bulunan Germiyan Zâde Medresesinde Doğalarlı Zâde Osman Efendiden tahsil görmüş ve babasının yaşlılığı sebebiyle ev geçimini üzerine aldığından icâzet alamadan tahsilini terk etmiştir.

Kânunievvel 1310'da Armudeli Nahiyesi nâibi olmuş ve sonradan Etrafşehir ve Gümüş Nahiyeleri nâibliği yapmış ve son olarak ikinci defa olmak üzere Armudeli nâibi olmuş ve Mart 1327'de emekli olmuştur. Yalnız son derece ma'dur bırakıldığından tekaüt maaşına nâil olamamıştır. (Dosya: 1981)

İSMAİL EFENDİ (Menlikli)

Fatih Camii mucîz dersiâmlarından idi. Ağustos 1293'de müderris olmuştur. Mart 1294'de ruûs imtihanını kazanarak Fatih camiinde derse başlamıştır.

Hamise-i Süleymaniye ilmi pâyesine kadar yükselmiş ve Fatih

Camii dersiâmı iken 4 Kânunisani 1324 (1908) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 3571)

İSMAİL EFENDİ (Nevşehirli)

Yumurtacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup Teşrinisani 1259 tarihinde Nevşehir'e bağlı Mercan Karyesi'nin Afirli Mahallesinde doğmuştur. Köyünde bulunan Fevziye Medresesinde Yakup Efendi'den bir müddet ders gördükten sonra Sultan Fatih Medresesinde ders okumak üzere İstanbul'a gelmiştir. Akabinde memleketine dönerek Ürküb'e gitmiş ve Mehmet Lütfü Efendi Medresesinde Mehmet Lütfü Efendi'den ve onun vefatı ile yerine geçen Avanoslu Hacı Zekeriyya Efendi'den tahsilini tamamlayarak icâzet almıştır.

Şevval 1315 (1897) tarihinde memleketinde bulunan Fevziye Medresesi Müderrisliğine tayin edilmiş ve burada talebe okutmağa başlamıştır. Mayıs 1327'de bu medresede ber-hayat olup ders okutuyordu. (Dosya: 612)

İSMAİL EFENDİ (Ortaköylü)

Osman Efendi'nin oğlu olup Şubat 1270 tarihinde Ortaköy kazasının Alabaz Köyünde doğmuştur. Memleketinden Edirne'ye gelip merhum Sami Efendi'den Molla-Câmî'ye kadar ders gördükten sonra Kânunisani 1293'de İstanbul'a gelerek Fatih'te Yahya Tevfik Efendi Medresesinde ikâmetle Fatih Dersiâmlarından Tırnovalı Hacı Hâfız Mehmet Efendi'nin tedrîs halkasına dahil olup Kânunisani 1306'da icâzet almıştır.

Temmuz 1311'de Edirne'ye gelip Eski Cami'de ders okutmağa başlamış ve Teşrinisani 1318'de Sultan Selîm Medresesi Müderrisliğine tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1318'de uhdesine İbtidaî Hariç Müderrisliği teşcih olunmuştur. Nisan 1326'da talebelerine icâzet vermiştir.

Kânunievvel 1329'da Edirne Merkez Müderrisi olmuştur.

Salı ve Cum'a günleri talebelere «Buharî» okutuyordu. (Dosya: 426)

İSMAİL EFENDİ (Osmancıklı)

Dârendeli oğlu Halil Ağa'nın oğlu olup 1276 h. senesinde Osmancık'ın Hazırlık mahallesinde doğmuştur. «Kızıl-Hasanoğlu» Medresesinde iki sene kadar okuduktan sonra Çorum'a giderek «Cami-i Kebir» Medresesinde merhum Terkman Mustafa Efendi'den okumağa başlamıştır. 1302 h. de hocasının vefatı ile İstanbul'a gelmiştir.

«Köprülü Oğlu» Medresesine kaydolup Kalecikli el-Hac Mehmet Efendi'nin derslerine devam ederek icâzet almıştır. Daha sonra merhum Atıf Bey Efendi'den de okumaya başlamış ve bu esnada 1306 h. de açılan ruûs imtihanında imtihanı kazanarak 1310'da ders okutmaya liyâkat kazanmıştır. Bu tarihten iki yıl sonra merhum Atûf Bey'den de icâzet almıştır.

1 Mart 1311'de Bayezit Dersiâmları arasına girmiş ve talebe okutmağa başlamıştır. Bu tarihte otuz dört yaşında bulunuyordu.

1317 h. de İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur. İlk maaşı 95 kuruştu. Daha sonra dersiâmlara ihsan buyurulan 60.000 kuruştan maaşına zam yapılarak 235.5 kuruş maaşa ulaşmıştır.

Ramazan 1322'de ilmî rütbesi Hareket-i Hariç İstanbul Müderrisliğine terfi etmiştir.

1321'de talebelerine icâzet vermiştir. Bu sırada padişah tarafından bir altın liyakat madalyası ve dördüncü rütbeden Mecidî nişanı kendisine ihsan buyurulmuştur.

İcâzet verdikten sonra Hamidiye Türbesinde Buharî okuttuğu gibi Hamidiye Dershânesinde de «Kadı Kıraatları» ile meşgul olmuştur. Ayrıca kendi hücresinde hususî müzakerelerle de meşgul olurdu.

30 Ağustos 1336'da Yakacık'ta vefat etmiştir. **(Dosya: 3489)**

İSMAİL EFENDİ (Pazarköylü)

Bekir Ağa'nın oğlu olup Temmuz 1281 (1865) de Hüdâvendigâr vilâyetine bağlı Pazarköy Kazasında doğmuştur. Sultanahmet Medresesinde Kastamonulu Mehmet Feyzullah Efendi'den (Bayezit Dersiâmlarından) icâzet almıştır: 1313 h.

4 Şubat 1325'de Pazarköy Müftüsü olmuş ve 25 Teşrinievvel 1328 (1912) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 1927)**

İSMAİL EFENDİ (Rizeli)

Kosifzâde Hacı Receb Efendi'nin oğlu olup 1306 tarihinde Rize'nin Kale Mahallesinde doğmuştur. Fatih medreselerinde tahsil görerek 1328'de Karacaabatlı Abdurrahman Efendi'den icâzet almıştır. Türkçeden gayri yabancı lisan olarak rumca bilirdi. İcâzetnâmesi Fatih yangınında bütün eserleri ile beraber yanmıştır.

«Bahr-i Siyah Çifte Baş Kurşunlu» Medresesinde ikâmet ettiği ve talebeliğinde 140 numaralı talebe olduğu dosyasında yazılıdır.

Boyu orta, gözü elâ, ve bıyığı ile sakalı ise müzellefti.

İcâzet aldıktan sonra Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır. Seferberlikte (Birinci Dünya Harbinde) öldüğü ve kaydı dersiâmlar arasından silinmişse de kendisi harbe iştirak edip önce Çanakkale ve sonradan da Kafkas cephelerinde düşmanla savaşmıştır. Mütarekeyi müteakib terhis olmuş ve dersiâmlığa başlamıştır.

1335 h. de uhdesine İbtidaî Hariç Tasia-yi Fethiye Medresesi İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur. Mayıs 1335 (1919)'de hayatta idi. Fatih dersiâmlarından bulunuyordu. **(Dosya: 3581)**

İSMAİL EFENDİ (Simavlı)

Muhammed Efendi'nin oğlu olup 1264 h. senesinde Simav Kazasında doğmuştur. Kânunisani 1326'da Simav Kazası Müderrisi olmuştur.

Müderrislikte uzun müddet kalamamış ve 27 Eylül 1328 (1912) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 570)**

İSMAİL TİRANLI (Tiranlı)

Ali Ağa'nın oğlu olup Şubat 1294 tarihinde Tiran Kazasının Abdullah Bey Mahallesinde doğmuştur. Memleketinde bulunan el-Hac Abdurrahman Bey Medresesinde üç buçuk sene ders okuduktan sonra tahsil için İstanbul'a gelmiştir. Eylül 1321'de Bahr-i Siyah Ayak Kurşunlu Medresesinde ulemânın büyüklerinden Hüseyin Necmeddin Efendi'den on iki sene kadar ders okuduktan sonra Temmuz 1325'de icâzet almıştır.

İşkodra'da yapılan müsabaka imtihanını kazanarak müderrislik yapmağa hak kazandığı gibi Kânunievvel 1326'd Tiran Müderrisi olmuştur. **(Dosya numarası: 4953)**

İSMAİL EFENDİ (Tosyalı)

Zeynelabidin Efendi'nin oğlu olup 1246 h. de Tosya'da doğmuştur.

Temmuz 1290 (1874) tarihinde İstanbul'da Bâb Mahkemesi Kâtibi ve Tezkiye Nâibi olmuştur. Ağustos 1294'de Mecitözü Kazası Nâibi olmuşsa da Haziran 1296 (1880) tarihinde İstanbul'a gelerek Maliye-i Beytü'l-Mâl Kassamlığı kâtibi ve tezkiye nâibi olmuştur. Burada ömrünün sonuna kadar hizmet etmiş ve 9 Şubat 1324 (1908) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 2310)**

İSMAİL EFENDİ (Uşaklı)

İmamoğlu Ömer Efendi'nin oğlu olup 1291 h. senesinde Uşak'ın

Sabah Mahallesinde Şit Çeşmesi Sokağında 377 numaralı evde doğmuştur. Teşrinievvel 1305'de (1889) tarihinde Uşak'ta bulunan Ömer Efendi medresesine girmiştir. Bir müddet de Konya'da okumuş ve toplu olarak on iki sene tahsilden sonra Eylül 1318'de memleketinde bulunan Feyziyye adındaki hususî mektebte muallimliğe başlamıştır. Nisan 1326'da Uşak Müftüsü Mustafa Efendi'den icâzet almıştır. Bu sırada Uşak'taki Gülistan Ma'rifet Mektebi birinci muallimliğine tayin edilmiştir. Teşrinievvel 1332 (1926) tarihinde müsabaka imtihanını kazanarak Uşak Medresesi Farsça müderrisi olmuştur. (Dosya: 1318)

İSMAİL ABDÜLHALİM EFENDİ (İstanbullu)

Sâbık Mekke Kadısı Mehmet Servet Efendi'nin oğlu olup 1278 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Hırka-i Şerîf civarında Ağa Mektebinde Kur'an-ı Kerîm, tecvîd ve ilm-i hâl kitablarını okumuş ve hususî surette dinî tahsil ile Hattat Râkım Efendi'de nde yazı dersi almıştır. Sülüs ve nesih icâzetnâmesi aldığı gibi arapça bilgileri sâbık Şeyhü'l-İslâmlardan Hüseyin Hüsnü ve fıkıh, bedi', beyan, meani, usûl ile edebiyattan Muallâkat-ı Seb'a şerhlerini sâbık ders vekillerinden Hâlis Efendilerden okuyarak icâzet almıştır.

Mart 1293'de İstanbul Bâb Mahkemesine kâtib tayin edilmiş ve dört sene sonra da Meclis-i Tetkikat-i Şer'iyye Kalemine kâtib olmuştur. Nisan 1315 tarihinde Midilli Livası Nâibi olmuştur. Mayıs 1319'da Karesi, 1321'de İsparta ve Eylül 1322'de Medine-i Münevvere Kadılığına nakledilmiştir. Kânunisani 1324'de Medine'den ayrılmıştır. Mayıs 1325'de Ankara merkez nâibi olmuşsa da Kânunievvel 1325'de İstanbul Kadı müşavirliğine getirilmiştir. Fakat bu müşavirliği kabul edilmediği gibi açıkta kalmış ve teklif edilen iki yere de gitmediğinden mazûl sayılmıştır.

Uhdesine Şaban 1294'de İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tevcih buyurulmuştur. İlmî rütbe bakımından haiz bulunduğu müderrislik Şaban 1311'de Sahn'a, Zilhicce 1312'de Hareket-i Altmışlı'ya, Safer 1314'de Hamise-i Süleymaniye'ye terfi ve Cumadelulâ 1314'de Mahreç, Mumadelaher 1320'de Bilâd-ı Hamse ve Ramazan 1325'de bil-fiil Medine Kadılığı kendisine tevcih edilmiştir. Şaban 1325'de 3. rütbeden Osmanlı ve Mecidî nişanlarını almıştır.

Teşrinisani 1327'de ikinci defa olarak Ankara merkez kadısı olmuştur. Teşrinievvel 1329'da Ankara kadılığından ayrılmıştır. Bir ara Ankara vali vekâletinde bulunmuştur. Bu tarihten itibaren mâzuliyet maaşı almıştır.

10 Mayıs 1336 (1920) tarihinde altı bin kuruş (6.000) maaşla başkâtiblik de üzerinde olmak üzere Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye Azâlığına tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 3, sh: 88-89)

İSMAİL ÂSIM EFENDİ (İstanbullu)

Mahreç mevâlisinden Abdülkadir Bey'in oğlu olup İstanbul'da Fatih civarında Kumrulu-Mescid Mahallesinde 1261 h. senesinde doğmuştur. «Sudurdan Yenişehirli Ahmet Bey'in hafîdi» diye şöhret bulmuştu.

Hususî surette arapça okumuştur.

Temmuz 1275 tarihinde İstanbul Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcih edilmiştir. Teşrinisani 1302'de Mahreç pâyesi ile Kudüs Mevleviyetini ihraz etmiştir. Ağustos 1311'de Bilâd-ı Hamse'den Bursa Mevleviyetini kazanmış ve Mayıs 1319'da «Tarik» maaşına nâil olmuştur. 1325'e kadar tarik maaşı almış ve bu tarihten sonra «Müstehikkîn-i risâl-i ilmîye» tertibinden maaş almıştır.

20 Kânunievvel 1326 (1910) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 258)

İSMAİL AŞİR EFENDİ

1251 h. tarihinde doğmuştur. 43 yaşında iken Temmuz 1294'de Gemlik Nâibi olmuştur. Bu tarihten sonra sıra ile Ereğli, İnegöl, Bursa Yenişehir, Baba-i Atik, Karacasu, Demirci, Balâ ve Beyanabâd Niyâbetlerinde bulunmuştur. Eylül 1318'de Beyanabâd Nâibi olmuştur.

İlk nâibliğinde 1250 kuruş alıyordu. Bir yıl sonra 1215 kuruşa indi maaşı. Mart 1296'dan Şubat 1312'ye kadar 1000 kuruş, Mart 1313'den Eylül 1318'e kadar 900 kuruş ve bu tarihten sonra da 1125 kuruş maaş almağa başlamıştır.

Beyanabâd Nâibi iken 7 Nisan 1321 (1905) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 621)

İSMAİL ES'AT EFENDİ (İstanbullu)

Şeyhü'l-İslâmlardan Turşucuzâde Ahmet Muhtar Efendi'nin oğludur. 1290 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta tahsilini Süleymaniye'de Kaptan Paşa Mektebinde yapmış ve iki adet şehâdetnâme almıştır. Sonradan Malatya mebusu olan Ayasofya dersiâmlarından Tefvîk Efendi'den dinî bilgileri tedris ile sudûrdan ve mukarrîrlerden Es'at Efendi Hazretlerinden Kur'an-ı Kerîm'i ezberlemiştir. Bir sene de Mekteb-i Hukuk'a devam etmiştir.

Nisan 1294'de 100 kuruş ruûs maaşına nâil olmuştur. Kânunisani 1319'da uhdesine İzmir Mevleviyeti tevcih buyurulduğundan maaşı yükselmiştir.

Kânunievvel 1304'de Meşihat Mektubî Kalemi kâtibliğine tayin edilmiş ve uzun seneler burada kaldıktan sonra Teşrinisani 1323'de Meclis-i Tetkikat-i Şer'iyye Azâlığına tayin edilmiştir. Yeni kurulan teşkilât üzerine mezkûr âzalıktan Kânunievvel 1324'de ayrılmıştır. Eylül 1325'de ise Muhallefat-ı Umumiye Kassamlığı Müşavirliğine, Şubat 1326'da Meclis-i İdare-i Emvâl Azâlığına ve Haziran 1327' de Encümen-i İntihab-ı Memurîn-i İlmiye âzalığı inzimamiyle Sicil müdürlüğüne tayin edilmiştir. Memuriyetine ilâve olarak Türkistan'da meydana gelen zelzelede felâkete uğrayanlara yardım için Fetvâhâne'de kurulan İane Komisyonu âzalığında bulunmuştur.

Şaban 1300'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği tevcih olunmuş ve Zilhicce 1310'da Hareket-i Dahil'e, Zilhicce 1312'de Musıla-i Sahn'a, Ramazan 1317'de İbtidaî Altmışlı'ya, Cumadelaher 1318'de Musıla-i Süleymaniye'ye ve Ramazan 1319'da Hamise-i Süleymaniye'ye terfi etmiştir. Dördüncü Osmanlı ve üçüncü Mecidî nişanlarını haiz olmuştur.

Mart 1335'de yerine başkasının tayini ile vazifesinden ayrılmış ve bir müddet ma'zûl addedilmiştir.

10 Mayıs 1336 tarihinde İstanbul Kadı Müvaşirliğine tayin edilmişse de 8 Ağustos 1336'da bu vazifeden affedilmiştir. **(Sicil def., c. 4, sh: 55)**

İSMAİL FUAT EFENDİ *(Trablusşamlı)*

Ulemadan Rafi'î-zâde Abdülgani Efendi'nin oğlu olup 1294 h. senesinde Trablusşam'da doğmuştur. İlk mektebten sonra Camiu'l-Ezher'e gitmiş ve orada dinî ve arabî ilimleri tahsil etmiştir. Arapça ve Türkçe bilirdi.

Teşrinievvel 1314'de Ka'tıyye Kazası Nâibi olmuştur. Daha sonra Tirhone, Taberiya, Zilleteyn, Selt, Saftiya, Haçin, Bilân Kazaları nâibliklerinde bulunmuş ve Şubat 1329'da Merkab Kadılığına tayin edilmiştir.

Haziran 1330 (1914)'da Merkab'dan azledilmiştir. **(Sicil defteri, c. 1, sh: 365)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (?)

Yusuf Efendi'nin oğlu olup 1266 (1850) tarihinde doğmuştur. Ağustos 12979 tarihinde Yemen İsti'naf Mahkemesi Başkâtibi ol-

muştur. Ağustos 1301'de Saydâ Kazası nâibi olmuş ve Teşrinievvel 1305'de Yemen'e bağlı Ta'iz Sancağı niyâbetine tayin edilmiştir. Mart 1312'de Hüdeyde Sancağı Naibi (Kadısı) olmuştur. Şubat 1319' da Basra Merkez Nâibi olmuşsa da 10 Temmuz 1324 (1908)'den evvel siyasi bakımdan sürgün ve hapiste bulunmuştur. Bu tarihten sonra da yine Basra Merkez Kadısı olmuş ve 22 Nisan 1329 (1913) tarihinde vefat etmiştir.

«Ma'ribi-zâde» şöhreti ile bilinirdi. Vefatından sonra ailesine tahsis edilen maaş Trablusşam Kazası'nda ikâmet eden ailesine verilecekti. (Dosya: 1016)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Ardanuçlu)

Ferhat Efendi'nin oğlu olup Ardanuç'ta doğmuştur.

Mart 1332 (1916) tarihinde İznik Müderrisi olmuştur. Medreseler kaldırılınca Diyanet'e geçmiş ve 1933 tarihlerinde İnebolu Müftüsü bulunuyordu. (Dosya: 1154)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Arhavili)

Ustabaşoğlu Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1293 (1877) senesinde Arhavi'de doğmuştur. Mahallî ulemâdan Hacı Hüseyin'den bir müddet okuyup Rize'den İstanbul'a gelmiş ve Fatih Dersiâmlarından Oflu Hasan Efendi'den dinî bilgileri tahsille icâzet almıştır.

Siyasî bakımdan suçu görüldüğünden icâzetnâmesi ve bazı evrakı müsâdere edilmiştir.

Ağustos 1326'da Kelkit Nâibi olmuş ve Mekteb-i Kudât'ta imtihan olarak ehliyetnâme almıştır: (Teşrinievvel 1328).

Haziran 1329'da Kemah Kazası Nâibi olmuş ve Teşrinisani 1332" de Baalbek Kazası Kadılığına naklen tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 5, sh: 35)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Avrethisarlı)

Hamza Ağa Zâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup Selânik'e bağlı Avrethisarı kazasının Mîr-Ova Köyünde Kânunievvel 1266'da doğmuştur. 1279 h. de Selânik'te Saray-ı Atîk Medresesinde dört yıllık tahsile başlamış ve akabinde 1283 h. de Kavala'da Mısırlı Mehmet Ali Paşa Medresesine dahil olmuştur. Burada da üç sene tahsilden sonra 1286'da Selânik'te Yusuf Paşa Medresesine dahil olup beldenin müftüsü Receb Efendi'den okuyup Receb 1301'de icâzetnâme almıştır.

Temmuz 1308'de Lonkoza Kazası Müftü ve müderrisi olmuştur.

1328 (1912)'de harb dolayısıyle ayrılmış ve Nisan 1329'da Görele Müftüsü olmuştur. Yaşını doldurup emekli olması gerektiği bir sırada Trabzon Valisi Mehmet Cemal Azmi Bey'in; İsmail Hakkı Efendi'nin ilmî iktidarı ve Rumeli muhâcirlerinden olması hasebiyle iki yıl daha vazifesinin uzatılması talebi Vekiller Meclisi (Bakanlar Kurulu) nce tasvibi ile Teşrinievvel 1332'de Giresun Kazası Müftüsü olmuştur.

11 Kânunisani 1334 (1918) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 2460, sicil defteri, c. 2, sh: 151)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Bağdatlı)

Ulemâdan, Divaniye Mebusu, üçüncü rütbeden Mecidî Nişanını hâmil ve Bilâd-i Hamse pâyesini haiz Vaiz-zâde Mustafa Nureddin Efendinin oğlu olup 1295 (1789) tarihinde Bağdat'ta doğmuştur. Kendileri «Seyit» olup, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (r.a)'nın sülâlelerine mensupturlar.

«Dürrü'n-Nefîs fi'l-Va'zı ve't-Tedrîs» isminde bir kitab yazmışsa da 1326 (1910) senesinde basılmış değildi.

Haziran 1320'de Bağdat'ta Hatuniye Medresesi Müderrisi olmuş ve Kânunisani 1324'de Hille Müftüsü olmuştur. Daha sonra Divaniye Livası Müftüsü olduğu gibi bu livanın nâibliğini de yapıyordu.

Divaniye Müftüsü iken Ağustos 1330 (1914) de izinli olduğu hâlde bir daha vazifesine dönmemiştir. (Dosya: 2039)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Balıkesirli)

Abdullah Hilmi Efendi'nin oğlu olup h. 1286'da Balıkesir'de doğmuştur. Gönen rüştiyesinden Hazıran 1304'de mezun olmuş ve kaza müftüsü İsmet Efendi'den arapça okuyup İstanbul'a gelmiştir. Fatih dersiâmlarından Rahmi Efendi'nin ders halkasına katılmış ve Receb 1319'da icâzet almıştır. Dârü'l-Fünûn Ulûm-i Dîniye Şûbesi'nden de mezun olmuştur. Mayıs 1318'de ders vermeğe mezun sayılmıştır. Nisan 1321'de Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır.

Eylül 1325'de İ'lâmat Odası Baş-mülâzimi olmuştur. Kânunievvel 1326'da 3. sınıf müsevvit olmuşsa da Ağustos 1330'da Fetvâ Odası Müsevvidi olmuştur. Haziran 1336'da Hey'et-i Te'lifiye Azâsı olmuştur.

İcâzet aldığı sırada gümüş liyakat madalyasına nâil olmuş ve Rebiulevvel 1327'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği tev[illegible]

Eylül 1337'de «Encümen-i İntihab-ı Memurîn-i İlmiye» kararı ile azledilmişse de 15 gün sonra Fetvâhane'nin talebi ile vazifesine iade edilmiştir.

Temmuz 1338'de maaşı 2 bin kuruştu. (Sicil defteri, c. 6, sh: 275)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Baliyeli)

Hacı Şaban oğlu ziraatçı Ahmet Ağa'nın oğlu olup Şubat 1286 tarihinde Balıkesir'e bağlı Baliye Kazasının Deliler Köyünde doğmuştur. 1299'da Fatih'te Nişancı «Tahtanî» Medresesine kaydolup Fatih Dersiâmlarından Sivaslı Mehmet Said Efendi'den Eylül 1315'de icâzet almıştır.

Haziran 1318'de Baliye Ma'den Kasabası Müderrisi olmuştur. Temmuz 1326 (1910) tarihlerinde mezkûr medresede müderristi. (Dosya: 2025)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Batumlu)

Kadızâde şöhreti ile ma'ruf olup Hüseyin Efendi'nin oğludur. Babası Batum'a bağlı Acare-yi Süflâ kazası Bidâyet Mahkemesi âzası idi. 1267 h. tarihinde Batum'a bağlı Acare-yi Süflâ Kazasının Zebezde köyünde doğmuştur. Memleketinde ilk bilgileri tahsil edip 1285 h. de İstanbul'a gelmiştir. Süleymaniye civarında Mülâzimler Medresesinde ikametle Elbasanlı Abdülkerim Efendi'den ders görüp icâzet almıştır. Ayrıca imtihanla Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve mümeyyizler huzurunda pek iyi derece ile üçüncü sınıf niyâbet intihabnâmesi almıştır: Receb 1298.

Ağustos 1298'de Mazgirt Kazası Nâibi olmuştur. Nisan 1301'de ayrılmış ve Mayıs 1302'den Nisan 1304'e kadar Gümüşhane, Temmuz 1306'dan Haziran 1308'e kadar Kırşehir, Eylül 1311'den Mart 1313'e kadar Yozgat, Teşrinievvel 1316'dan Teşrinievvel 1318'e kadar Kayseri Sancakları Niyâbetlerinde bulunmuştur.

Uhdesine Rebiulaher 1310 tarihinde Musıla-i Süleymaniye Edirne Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur. 1313 Cumadelulâ'sında İzmir Pâye-i mücerredi, 1317 Şevval'inde Mahreç Pâyesi ve Şevval 1315'de ise dördüncü rütbeden Osmanlı Nişanı ihsan olunmuştur.

Daha sonra Galata Hukuk Reisi iken vefat etmiştir. (Dosya: 587)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Batumlu)

Ziraatçı Hüseyin Hüsnü Ağa'nın oğlu olup 1288 (1872) senesinde Batum'da doğmuştur. Ailece Sinop'un Karasu Nahiyesine yerleşmişlerdir. Fatih Bahr-i Sefîd Tetimme-i Ulâ Medresesine girmiş ve

Tavaslı Hacı Hâfız Hasan Efendi'den tahsili şart olan dersleri okuyarak 1325 (1909) tarihinde icâzet almıştır.

Haziran 1327 (1911) tarihinde Ayancık Kazası Müftüsü olmuştur. **(Dosya: 2516)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Batumlu)

Rençber Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1292 tarihinde Batum'da doğup İnegöl'e göç etmişlerdir. İlk bilgileri İnegöl'de tahsil edip İstanbul'a gelmiş ve Fatih dersiâmlarından Yanbolulu Seyit Efendi'den okuyup icâzet almıştır.

Muharrem 1320'de ruûs imtihanını kazanmış ve Muharrem 1322'de Fatih Dersiâmları arasına katılmıştır.

Zilhicce 1324'de uhdesine İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

Medâris-i Tâliye 1. sınıf fıkıh müderrisliği (1332/1916) de yapmış ve vazifeden ayrıldıktan sonra 26 Eylül 1929'da İnegöl'ün Hayriye (Veya Maden) Köyünde vefat etmiştir. **(Dosya nu: 3655)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Bergamalı)

«Taşhan» Medresesi müderrisi Hacı Ali Efendi'nin oğlu olup 1295 (1879) senesinde Bergama'nın Doğancı Mahallesinde doğmuştur. Bergama'da bulunan «Taşhan» Medresesinde ders okumağa başlamış ve Eylül 1314'de İstanbul'a gelip Veznecilerde Kuyucu Murad Paşa Medresesine kaydolmuştur. Bayezit dersiâmlarından Bergamalı Ahmet Cevdet Efendi'den 1324 (1908) senesinde icâzet almıştır. Akabinde Hukuk Mektebine girmişse de bir sene sonra Bergama'ya dönmüştür. Kânunisani 1326'da imtihanla babasının ders okuttuğu «Taşhan» Medresesi müderrisi olmuştur. **(Dosya: 917)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Beypazarılı)

Ekmekçi Zâde Hasan Efendi'nin oğlu olup 1297 h. de Beypazarı'nda doğmuştur. Fatih Dersiâmlarından Tokatlı Şakir Efendi'den h. 1327'de okuyup icâzet almış ve Şaban 1331'de Mekteb-i Kudat'tan mezun olmuştur.

Teşrinisani 1329'da Çermik Kazası Kadısı, Ağustos 1332'de Viranşehir ve Mayıs 1335'de de Çemişkezek Kazası Kadısı olmuştur. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 125/1)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Bitlisli)

Sâbık nâiblerden ve Bitlis'in mütemâyiz ulemâsından Hatîb Zâ-

de Abdullah Efendi'nin oğlu olup 1250 (1834) senesinde Bitlis'te doğmuştur. Medreselerde uzun seneler tahsil etmiştir. Arapça, Türkçe ve Kürdçe bilirdi.

Mayıs 1288'de Silvan Nâibi olmuştur. Daha sonra sıra ile Lice, İspir, Rehvan, Hizan, Garzan, Pervarî, Çapakçur Niyâbetlerinde bulunmuş ve Mart 1323'de Hakkârî Nâibi olmuştur. Mart 1326'da emekli olmuş ve 3 Teşrinisani 1328'de ikâmet ettiği Van'da vefat etmiştir. (Dosya: 3069)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Boyabadlı)

Demircilik ve ziraatle uğraşan Hacı Hasan Ağa'nın oğlu olup Haziran 1266'da Boyabad Kazasının Şehrivîrân dîvanının Elasker köyünde doğmuştur. Köyündeki Sıbyan Mektebini bitirip 1285 h. de Boyabad'da Kemal Dede Medresesine girmiştir. 1288 h. de Çorum'a giderek Kurt Oğlu Medresesine dahil olmuştur. 1301 tarihinde bu medresenin müderrislerinden ve meşayihten Şîranlı Şeyh Hacı Mustafa Efendi'den icâzet almıştır.

İcâzet aldıktan sonra Taşköprü'ye gitmiş ve orada bulunan Muzafferü'd-din Gazî Medresesinde ders okutmağa başlamıştır. Bu sırada hayır ashâbından Küçük Ali Zâde Hacı Ahmet Efendi'nin Taş Camii yakınında 1312 h.'de inşa ettiği «Yeni» Medresede vekâleten müderrisliğe başlamış ve 1319 h. de imtihanla asâleten Yeni Medrese Müderrisi olmuştur. Mart 1323 tarihinde yirmi sekiz talebeye icâzet vermiştir. (Dosya: 574)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Cîdeli)

Rençber Mustafa Ağa'nın oğlu olup 1292 (1876) tarihinde Kastamonu'ya bağlı Cîde Kazasının Köni Teke Köyünde doğmuştur. 1305 (1889) senesinde Küçük Ayasofya Medresesine kaydolup on üç sene tahsilden sonra 1318 (1902) senesinde Kastamonulu Helvacı Zâde Mustafa Necati Efendi'den icâzet almıştır.

İcâzetnâme aldıktan sonra Cîde'de Yukarı Şîr Ali Bali Medresesine tayin edilmiş ve Nisan 1326'da bu medresenin kadrosu tensîk edilince Şarköy Kazası Müderrisi olmuştur. Bir yıl kadar Şarköy'de kaldıktan sonra İnebolu Müderrisi olmuş ve üç yıl sonra da Temmuz 1330 (1914) da tekrar Cîde Kazası Müderrisi olmuştur. (Dosya: 2487)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Çankırılı)

Mimiloğlu Mehmet Hulûsî Efendi'nin oğlu olup 1293 h. senesin-

de Çankırı'ya bağlı Karapazar Nahiyesinin Hilfet Köyünde doğmuştur. Sultan Bayezit Medresesinde mukîm olarak Bayezit Dersiâmlarından Nevşehirli Halil Fehmî Efendi'den ve Arapkirli Hüseyin Avni Efendiden okuyup Hüseyin Avni Efendi'den icâzet almıştır.

32 yaşında iken 1325'de Bayezit Dersiâmı olmuştur. Dokuz sene kadar Bayezit Camiinde ders okutmuş ve nihayet 15 Kânunievvel 1334'de vefat etmiştir. (Dosya: 3574)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Çermikli)

Molla Mustafa Zâde zürra'dan Ahmet Ağa'nın oğlu olup h. 1290' da Çermik'te doğmuştur. Bayezit dersiâmlarından Kırşehirli Mehmet Fehmî Efendi'den okuyup 1320 h. de icâzet almıştır. Mekteb-i Kudat'tan (Şaban 1327) ve Dârü'l- Fünûn Ulûm-i Dinîye Şubesinden (Nisan 1325) pek iyi derecelerde mezun olmuştur.

Teşrinisani 1325'de Manisa Bidâyet Mahkemesi âzası olmuş ve Mart 1327'de Beyrut Vilâyeti İsti'naf Mahkemesi âzalığına nakledilmiştir. Osmanlı Devleti ile İtalya arasındaki harp hasebiyle İskenderun ve Suriye sahillerinde tevkif olunacak İtalyan gemileri ile yükleri hakkında yapılması icab eden muameleler için Beyrut'ta kurulan «Ganaim-i Bahriyye Mahkemesi» âzası olması irâde-i Seniyye ile sâdır olmuştur. Haziran 1328'de Temyiz Mahkemesi Hukuk Dairesi Mümeyyizliğine nakledilmiş ve Mart 1330'da Fetvâhâne Mümeyyizi olmuştur.

Nisan 1333'de uhdesine Mahreç Pâyesi tevcih olunmuştur.

Nisan 1333'de Adliye Nezareti Umûr-i Hukukiye Müdüriyeti Tetkikat-ı Şer'iyye ve Mesâil-i Vakfiyye ve Tereke muavini olmuştur.

Kânunievvel 1334 (1918)'de Diyarbakır Vilâyeti Merkez kadısı olmuş ve Kânunisani 1335'de Sivas Vilâyetine becâyiş suretiyle kadı tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 7, sh: 122)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Dadaylı)

Hasan Efendi'nin oğlu olup 1267 tarihinde Daday Kazasına bağlı Viranika Köyünde doğmuştur. İstanbul'da Şehid Mehmet Paşa Medresesinde arapça okumuş ve icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a da girerek Receb 1306'da mezun olmuştur.

Teşrinisani 1305'de Adranos (Orhangazi) Nâibi olmuştur. Sonradan Preşova, ikinci olarak Adranos, İncesu, Kalkandelen Nâibi olmuş ve Temmuz 1316'da Söğüt Nâibi olmuştur. Kânunievvel 1317 (1901) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 1897)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Demirhisarlı)

İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1255 (1839) tarihinde Selânik vilâyetine bağlı Demirhisar Kazasında doğmuştur. Demirhisar'da bulunan Cami-i Vast (Orta Cami) Medresesinde Süleyman Efendiden okuyarak icâzet almıştır. Bu müddet on beş seneyi mütecavizdir.

İcâzet aldıktan sonra burada bulunan Kandehari Medresesinde talebelere ders okutmağa başlamıştır. 1297'de bir müddet kaza niyâbet vekâletinde bulunmuştur. Haziran 1300'de Demirhisar Müftüsü olmuştur.

Ayrıca Kaza Kaymakam vekâletinde de bulunmuştur. (Dosya: 1033)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Develili)

Topal imamoğlu Ali Osman Efendi'nin oğlu olup 1274 h. de Develi Kazasının Kubcili Mahallesinde doğmuştur. Memleketinde Hamza Efendi adında bir hocadan bir müddet tahsil gördükten sonra 1293 h. de İstanbul'a gelerek Çenberlitaş'ta Köprülü Oğlu Medresesine kabul edilmiş ve Bayezit Dersiâmlarından Kalecikli el-Hac Hâfız Mehmet Şükrü Efendi'den tekmil-i nuseh ederek 1304 h. de icâzet almıştır.

1304 h. de icra edilen imtihanda ilmini isbat ederek Bayezit Camiinde ders okutmağa başlamıştır. (Teşrinievvel 1303/1887)

Teşrinievvel 1306'da Fetvâhâne Pusula Odası'na dahil olmuş ve Nisan 1307'de Birinci Sınıf memuriyete terfi etmiştir. Mayıs 1307'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Odası Mukayyıt İkinci Muavinliğine, Ağustos 1308'de Muavinliğe, Şubat 1309'da Birinci Muavinliğe, Mart 1314'de Mukayyitliğe terfi etmiştir.

1 Mart 1316'da İ'lâmat-ı Şer'iyye Mümeyyiz Muavin-i Saniliğine, Kânunievvel 1322'de İkinci Mümeyyizliğe, Eylül 1325'de Birinci Sınıf Mümeyyizliğe ve Kânunievvel 1326'da İ'lâmat-ı Şer'iyye Odası Müdürlüğüne terfi etmiştir. Eylül 1328'de Fetvâ Emini Muavini olmuştur.

1306 h. de İbtidai Hariç İstanbul Müderrisi olmuş ve Rebiulaher 1325'de Musıla-i Sahn'a terfi etmiştir.

Fetvâ Emini iken 26 Mayıs 1329'da vefat etmiştir. (Dosya numarası: 44, sicil defteri, c. 1, sh: 157)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Ergirili)

Çapikzâde Hasan Bey'in oğlu olup 1284 h. de Yanya'nın Ergiri kazasının Mescid mahallesinde doğmuştur. Rüştiyeyi bitirdikten son-

ra İstanbul'a tahsile gelmiştir. Kemankeş Kara Mustafa Paşa Medresesine kaydolup müderris Mustafa Nurî Efendi'den okuyup icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve 4. derecede şehâdetnâme almıştır: (1314 h.)

Nisan 1314'de Urla Nâibi olmuştur. İki sene sonra buradan ayrılıp sırası ile Avlonya, Kozanî, Yenicevardar, Turgutlu, Nevşehir, Ayvalık, Nazilli, Çarşamba Kazaları kadılıklarında bulunmuş ve Nisan 1335'de Ezine Kazası Kadısı olmuştur.

Uhdesine Şaban 1310'da tevcih buyurulan İbtidaî Hariç Edirne müderrisliği Receb 1312'de Hareket-i Hariç'e, Muharrem 1314'de Hareket-i Dahil'e, Şevval 1316'da Musıla-i Sahn'a, 1318'de İbtidaî Altmışlı'ya ve Zilkade 1322'de İzmir pâyesine terfi etmiştir.

1336 (1920)de Ezine'den ayrılmış ve bir yıl sonra da ma'zûl sayılmıştır. **(Sicil defteri, c. 1, sh: 286)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Erzurumlu)

Müftüzâde İsmail Hakkı Efendi; Hacı Ali Avnî Efendi'nin oğlu olup Şubat 1278 tarihinde Erzurum'da Sultan Melek Mahallesinde doğmuştur. Babası ulemâdan olup Erzurum Vilâyeti Merkez Müftüsü iken 1312 (1896) tarihinde vefat etmiştir. Erzurum'da mahallelerinde bulunan Gürcü Mehmet Paşa Camiinde bir müddet okumuş ve daha sonra İstanbul'a gelerek Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azâsından ve Fatih Mucîz Mersiâmlarından kardeşi Ahmet Hamdi Efendi'den Temmuz 1296 (1880) tarihinde icâzetnâme almıştır. Ayrıca bu tarihten evvel ve sonra babasından, Erzurum'un meşhur ulemâsından Solakzâde Ahmet Tevfik ve Karslı Küçük Ahmet Efendi'lerden ders görüp Kânunievvel 1299'da ferâiz, Mart 1312'de ayrıca iki icâzetnâme daha almıştır.

Babasının müderrisi bulunduğu Kâğızmanî Medresesi'nde ders okutmağa başlamış ve 1327'de talebelerine icâzet vermiştir.

İ'dadî muallimlikleri ile Şer'i mahkeme başkâtibliğinde bulunmuştur. Ayrıca Erzurum'da muhtelif camilerde de va'z ediyordu.

Şaban 1324'de hizmetlerinden ötürü İzmir Pâye-i Mücerredi kendisine tevcih olunmuştur.

Erzurum'da Bidâyet ve İsti'naf Mahkemeleri âzalıklarında da bulunmuştur.

1328 (1912) tarihlerinde müstehikkîn tertîbinden maaşa nâil olarak mezkûr medresede ders okutuyordu. **(Sicil defteri, c. 2, sh: 509,** [illegible]

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Erzurumlu)

Babası ulemâdan Mustafa Efendi olup Mart 1289'da Erzurum'da Taş-mescid Mahallesinde doğmuştur. 93 Harbinde ailece Tokat'a hicret etmişlerdir. Tokat Müftüsü Hacı Osman Nurî Efendi'den okuyarak 1314 h. de icâzet almıştır. Ayrıca Tokat'ta Üstad-ı kül kabul edilen Lülecizâde Hacı Ahmet Hakkı Efendi'den de ferâiz icâzeti almıştır.

Teşrinievvel 1325'de daha evvel ailece gelmiş olduğu Çorum'da Çorum Müftü Müsevvidi olmuştur. Mart 1330'da müsevvitlikten ayrılmıştır.

Daha sonra Muallim Hacı Fazlı Efendi'nin 18, müderris Re'fet Efendi'nin yirmi üç (23) reyine karşılık yirmi beş (25) rey alarak Kânunisani 1332 (1916) tarihinde Çorum Müftüsü olmuştur.

Tedâvi için vazifesinden ayrılmış ve Merzifon Şifâ Yurdunda iken 25 Ağustos 1334 (1918) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 1465)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Garbi-karaağaçlı)

1312 senesi sonlarında vefat eden müderris Mustafa Nurî Efendinin oğludur. «Gıppelizâde» şöhreti ile bilinip Nisan 1284 tarihinde Garbi-karaağaç Kazasının Tifan Karyesinde doğmuştur. İlk bilgileri memleketinde okuyup 1299 (1883) tarihinde Uşak'ta Ayintap Medresesine girmiştir. Burada «Câmi»e kadar okumuş ve Ağustos 1306'da İstanbul'a gelip Fatih Bahr-i Sefîd Baş Kurşunlu Medresesine kaydolmuştur. Muğlalı Ali Rıza Efendi'den okumağa başlamış ve 1318 h. de icâzetnâme almıştır.

1318 (1902) tarihinde ruûs imtihanını kazanmış ve memleketine dönerek babasından intikâl eden Gıppelizâde Medresesini ihyâ ederek Ağustos 1318 tarihinde talebe okutmağa başlamıştır.

Rebiulevvel 1320 senesinde uhdesine İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsu uhdesine tevcih olunmuştur.

Memleketinde talebe okutmakla meşgulken 19 Kânunievvel 1329 tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 819)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Gümülçineli)

Tuzcu Hüseyin Ağa'nın oğlu olup 1284 (1868) tarihinde Gümülçine'nin Yenice Mahallesinde doğmuştur. 1298 (1882) tarihinde İstanbul'a gelip Fatih civarında Yahya Tevfîk Medresesine girmiştir. Gümülçineli Fatih dersiâmlarından Ali Rıza Efendi'den okumaya başlamış ve on yedi yıl fâsılasız hocasından ders okumuş ve 1315 (1889) tarihinde icâzet almıştır.

Mart 1317'de ruûs imtihanını kazanarak Fatih Camii dersiâmı olmuştur. Teşrinisani 1330'da Dârü'l-Hilâfe Medresesi Kısm-ı Alî Birinci Sınıf Üçüncü Şube Müdürü olmuştur. Ağustos 1331'de aynı kısmın Birinci Sınıf Birinci Şube müdürlüğüne nakledilmiştir. Eylül 1332'de Medâris-i Aliye 1. sınıf 3. şube müdürü, bir ay sonra Medrese-i Külliye 2. şubesi müdürü olmuştur. Kânunievvel 1334'de Dârü'l-Hilâfe Sahn Medresesi 3. sınıf müdürlüğü, Nisan 1335'de İbtidaî Hariç Medresesi Dahiliye müdürü, Teşrinisani 1335'de Sahn Medresesi Dahiliye müdürü olmuştur. Eylül 1336'da Medaris Müfettiş Muavini olduğu gibi Teşrinisani 1336'da Sahn Medresesi Dahiliye Müdürü olmuştur.

Uhdesine Şaban 1324'de İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği tevcih olunmuş ve Zilkade 1325'de Hareket-i Hariç'e terfi etmiştir.

Medarisin kaldırılması ile açıkta kalmış ve bir müddet sonra da 24 Kânunievvel 1341 (1925) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya 3743)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Hacıoğlupazarcığılı)

Köse oğlu Salih Ağa'nın oğlu olup aslen Silistre'ye bağlı Hacıoğlupazarcığı Kazasının Fındıklı Yenice Köyünde doğmuştur. Memleketinde bir müddet ders gördükten sonra Silistre'ye gelerek burada bulunan Bayraklı Camii Medresesine kaydolmuştur. Bu medresede beldenin müftüsü Hâfız Hüseyin Efendi'den 1275 h. den 1278 h. ye kadar ders görmüştür. Şevval 1278'de İstanbul'a gelerek Fatih'te Çifte Baş Kurşunlu Medresesine girmiştir. Fatih Dersiâmlarından Vodinalı Ömer Hulusî Efendi'nin ders halkasına girmiş ve Rebiulaher 1295'de icâzet almıştır.

1282 Ağustos'undan Kânunievvel 1289'a kadar kadılık menâsıbından Avlonya, Osturva, Radovişte ve Serfiçe Kazaları kadılıklarında bulunmuştur. Haziran 1292'de Hamidabâd, Burdur ve Teke Kur'a-yi Şer'iyye mümeyyizliğine tayin edilmiştir. Eylül 1300'de Hacıoğlupazarcığı Müftüsü olmuştur. Ağustos 1315'de Tırnova, Mart 1318'de Vize, Nisan 1322'de İpsala ve Teşrinisani 1324'de Ahî Çelebi Nâibi olmuştur.

Safer 1314'de Musıla-i Sahn Edirne Müderrisliğine terfi etmiştir.

Ahî-çelebi Nâibi iken 22 Teşrinievvel 1325 (1909) tarihinde vefat etmiştir. (Sicil defteri, c. 1, sh: 119, dosya: 237)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Hamidabâdlı)

Çubukçu Zâde Zeynelabidin Efendi'nin oğlu olup Hamidabad Kazasının Kiçeçi Mahallesinde doğmuştur. Rüştiyeyi birincilikle bi-

tirmiş, Hamidabad ve Burdur medreselerinde bir müddet okuduktan sonra İstanbul'a gelip Fatih dersiâmlarından Şakir Efendi'nin ders halkasına girip h. 1308'de icâzet almıştır. Receb 1307'de girmiş olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan mezun olmuştur. Türkçe ve arapça'nın yanında fransızca bilirdi.

Eylül 1306'da Tercan Nâibi olmuştur. Daha sonra Mürefte, Şiran, Kırkağaç, Yenivaroş, Yenipazar, Milâs Kazaları nâibliği yapmıştır. Nisan 1325'de Ertuğrul Livası nâibi olduğu gibi, Kânunievvel 1329'da Sinop Livası Kadısı olmuştur. Bir yıl sonra da Sinop Kadılığından ayrılmıştır. **(Sicil defteri, c. 7, sh: 105)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Hopalı)

Küçük Ali Oğlu Hüseyin Hilmi Efendi'nin oğlu olup 1292'de Hopa'da doğmuştur. Hicret ettiği Karamürsel'in Pazar köyünden İstanbul'a gelmiş ve Fatih dersiâmlarından Hemşinli Yusuf Vehbi Efendi'den icâzet almıştır: (1327 h. de). Şaban 1330'da ise Mekteb-i Kudat'tan iyi derecede mezun olmuştur.

Nisan 1330'da Çorlu Kadısı olmuştur. Mart 1331'de Sarayköy Kazası Kadısı olmuştur. **(Sicil defteri, c. 1, sh: 385/1)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İbradılı)

Hoca Musa Zâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1246 tarihinde İbradı'da doğmuştur. İbradı müftüsü Müderris Efendi Zâde Mehmet Es'at Efendiden tahsil etmiştir.

Yirmi dört yaşında Davutpaşa Mahkemesi'nde kâtib olmuştur. 1281 (1865) senesinde Suriye'de bulunan Ma'ret'ün-Numân Kazası Nâibi olmuştur. Daha sonraları ise Enderin, Karaağaç-Yalvaç, Arapsun Niyâbetlerinde bulunmuş ve 1307 (1891) tarihinde Çal Kazası Nâibi olmuştur.

Daha sonra Elmalı Nâibi olmuş ve son olarak Kastamonu'nun bir kazasında nâibken 16 Şaban 1315 (9 Kânunisani 1898) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 2538)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İbradılı)

Ticaretle uğraşan Hacı Veli Ağa'nın oğlu olup 1278 h. de İbradı'da doğmuştur. İbradı'nın Derecik köyünde müderris Hasan, İsparta'da müderris ve müftü Mehmet Tahsin ve Seydişehir'de meşâyih'den Hacı Şeyh Abdullah Efendilerden tahsil görmüştür.

Mayıs 1310'da Boyabat Kazası Şer'iye Mahkemesi kâtibi olmuştur. Teşrinisani 1319'da Beyşehir'e bağlı Kireli Nahiyesi nâibi olmuş

ve Teşrinisani 1326'da Mecidiye Kazası Niyâbetine tayin edilmiştir. Suiistimâli görüldüğünden vazifeden alınmış ve Eylül 1329'da Fizan Kadısı olmuştur. (Sicil defteri, c. 3, sh: 15)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İbradılı)

Sipahi çavuşlarından Osman Beyzâde Aksekili İsmail Hakkı Efendi'nin oğlu olup 1286 h. de Akseki'nin İbradı Kasabasında doğmuştur. Urmine köyü ile Re'sü'l-Ayn Kasabasında ve Kavala'da Mehmet Ali Paşa Medreselerinde okuyup İstanbul'a gelmiştir. Alasonyalı Hacı Ali ve Eğinli Hacı Hâfız İbrahim Efendiler'den okuyarak h. 1313'de icâzet almıştır. Girmiş olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan da Receb 1318'de mezun olmuştur.

İlk olarak h. 1321'de İpek Sancağı Nâibi olmuştur. Daha sonra ise sıra ile Cebel-i Bereket Nâibi ve Teşrinisani 1327'de de Çanakkale (Kal'a-yi Sultaniye) Livası Nâibi olmuştur.

Receb 1323'de uhdesine Sahn Bursa Müderrisliği tevcih edildi.

Temmuz 1331'de Manisa Livası Kadısı olmuştur. (Sicil defteri, c. 5, sh: 119)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İskilipli)

Ulemâdan Mansurzâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup Şubat 1270 tarihinde İskilib'in Hacı Perî Mahallesinde doğmuştur. 1290 (1874) senesine kadar İskilib'te Köprübaşı Medresesinde arapça okumuş ve bilgisini genişletmek üzere İstanbul'a gitmiştir. Sultanahmet Medresesine dahil olup on bir senelik bir tahsilden sonra Ateşoğlu Mustafa Vehbi Efendi'den icâzet almıştır.

Önceden memleketinde müftü vekilliğinde bulunmuşsa da Haziran 1320'de İskilip Müftüsü olmuştur. 1330 (1914) tarihlerinde İskilip Müftüsü bulunuyordu. Bu sıralarda müteaddit defalar Kaza Nâibliği vekâletinde de bulunmuşlardı. (Dosya: 1685)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Sultan Selim Camii eski hatiblerinden Osman Nuri Efendinin oğlu olup 1260 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Babası aslen İsparta'lıdır.

Hâfızlığı ikmâlden sonra Fatih Camiinde Karinabadlı Ali Efendi'nin derslerine devam ederek 1290 h. de icâzet almıştır. İcâzet aldıktan sonra yine aynı camide Rizeli Ferhad Efendi'den Buharî ve Tefsîr okuyarak 1307 h. de icâzet almıştır. Bodrumî Ömer Lütfü

Efendi Bâb-i Seraskerî (Harbiye Nezareti) nde Daire-i Şûrâ Müftüsü olduğu sırada Harbiye Nezareti imamı olmuştur.

1283 h. de babasının yerine Sultan Selîm Camii Hâtibi olmuştur. Şeyhü'l-İslâm Saadeddin Efendi Hazretleri zamanında (Muharrem 1286'da) İbtidaî Dahil Bursa Müderrisliği ruûsuna nâil olmuş ve 1287 h. de Sahn'a ve Cumadelahir 1290'da Hareket-i Altmışlı raddelerine terfi etmiştir.

Daha evvel maaşı iki yüz kuruş iken 1326 (1910) tensikatında yüz elli kuruşa tenzîl edilmiştir. (Dosya: 34)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1241 h. senesinde Fatih'te Hafız Paşa yakınında Karaman mevkiinde doğmuştur. Fatih Mektebi Hocası Hacı Ömer Efendi'den okuyarak 1255 h. de hâfız olmuştur. 1262 h. de ise Kıraat ilminden icâzet almıştır. Fatih Dersiâmlarından Evkaf Müfettişi Kassamı Ali Efendi'nin derslerine devam etmiş ve «Tasavvurat»a kadar ders görmüştür.

1257 h. senesinde Sultan Selîm Camiinde imtihanla şehrî yirmi kuruş maaşla «Devir-hânlık» vazifesine tayin edilmiş ve böylece devletten ilk maaşını almağa başlamıştır. 1258 h. den 1261 h. ye kadar maaşsız Bâb-ı Meşihat'ta bulunan Bâb Mahkemesi'ne devam etmiştir. 1280 h. de beratla Fatih Mektebi'ne halife tayin edilmiş ve 1287 h. de muallim olmuştur.

Fatih Camiinde müezzin olmuş ve 1283 h. de aynı Cami'de «Şeyhü'l-Kurrâ» olmuştur. 1295 h. de padişahın beratı ile Reisü'l-Kurrâ» olmuştur.

Muharrem 1307'de yeniden teşekkül eden «Teftîş-i Mesâhif-i Şerîfe Meclisi» reisi olmuştur. 1298 h. de Maarifçe açılan Dârü'l-Muallimîn-i İbtidaî'de iki yüz elli kuruş maaşla Kur'an-ı Kerîm ve Tecvîd Muallimliğine tayin edilmiştir.

Uhdesine tevcih olunan müderrislik pâyesi Muharrem 1319'da Musıla-i Sahn'a terfi ettirilmiştir.

Ağustos 1319'da mezkûr Kur'an-ı Kerîm ve Tecvîd Muallimliğinde bulunuyordu.

Teftîş-i Mesahif Meclisi reisi ve Reisü'l-Kurrâ bulunan Hâfız İsmail Efendi 1322 (1906) tarihli salnâmelerde ismi geçmediğinden 1321 (1905) tarihlerinde bu meclisin reisi iken vefat etmesi muhtemeldir. (Dosya: 103)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Büyük mevalilerden Mekke Mollası Eskişehirli el-Hac Hüseyin Rüştü Efendi'nin oğlu olup 1277 h. de İstanbul'da Bayezit civarında

Tavşantaşı yakınında Saraç İshak Mahallesinde doğmuştur. 17 yaşında iken ve Sultan Bayezit rüştiyesini bitirdikten sonra Bayezit Camiinde ders okumaya başlamıştır. Müderrislerden Ahmet Gavsî Efendi'den 1311 h. de icâzet almıştır. Evkaf İdare Meclisi Reisi olan Atıf Bey Efendi'den de icâzet almıştır. Mekteb-i Nüvvab'a girip şehâdetnâme aldığı gibi Türkçe, Arapça, farsça bilir, Rumca da okur ve yazardı.

Temmuz 1311'de Lüleburgaz Naibi olmuştur. Daha sonra 1314'de Zilleteyn, 1314'de Basru'l-Harîr, 1319'da Doyran ve Ağustos 1322'de de İstromça Nâibi olmuştur.

Rebiulevvel 1294'de uhdesine tevcih buyurulan İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği; Rebiluevvel 1304'de Hareket-i Hariç'e, Şaban 1307'de İbtidaî Dahil'e, Şaban 1310'da Musıla-i Sahn'a ve Receb 1320'de Musıla-i Süleymaniyeye terfi buyurulmuştur.

İstromça nâibi olduktan sonra 4 Kânunisani 1322 (1906) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 228)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

İstanbullu Zeyrek Camii hademesinden el-Hac Hacı Süleyman Efendi'nin oğlu olup 1267 h. senesinde İstanbul'da doğmuştur. Şehzade Rüştiyesini bitirdikten sonra sudûrdan İmam-ı Evvel Mehmet Raşit Efendi'den hâfızlık ederek sonra da seb'a, aşere ve takrîbten icâzet almıştır. Dinî ve arabî ilimleri Ürgüplü Hoca Ahmet Efendi'den başlayarak okumuş ve sonradan Ders Vekili olan Mehmet Hâlis Efendi'den icâzet almıştır.

1300 (1884) tarihinde Dolmabahçe Camii İmamı olmuş ve Zeyrek'te Kilise Camii Hatibliğine asaleten tayin edilmiştir. Receb 1310 (1892) senesinde İkinci Abdülhamid'in İkinci İmamlığına 7500 kuruş maaşla tayin edilmiştir. 1324 tarihinde Birinci İmam Mehmet Râşit Efendi irtihâl edince, Padişah'ın Birinci İmamı olmuştur. Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesine kadar bu imamlığa devam etmiştir.

1310'da İstanbul ruûsuna nâil olduğu gibi 1311'de Mahreç, 1315'de Bilâd-i Hamse, 1319'da Haremeyn, 1321'de İstanbul, 1323'de Anadolu ve 1324'de de Rumelikazaskerliği pâyelerine terfi etmiştir. Birinci Mecidi ve ikinci Osmanlı Nişanlarını aldığı gibi iki adet iane madalyası da vardı.

Dosya kapağında vefat ettiği yazılı ise de tarihi tasrîh edilmemiş ve hâl tercemesinde Mayıs 1326 (1910) tarihlerinde hayatta olduğu anlaşılmaktadır. (Dosya numarası: 922)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1301 (1885) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Unkapanı Merkez Rüştiyesinde iki sene okuduktan sonra Fatih Camii Dersiâmlarından Kavaklı Ahmet Efendi'den dinî ve arabî dersler okumağa başlamış ve tahsilini tamamlamıştır. Daha sonr da tahsil görmüştür.

16 Mart 1330 (1914) tarihinde Ders Vekâletince Medâris Müfettiş Muavinliğine tayin edilmiştir. Ders Vekâletinde «Dânişmend»lik vazifesinde de bulunmuş ve fakat bu vazifeye devam etmediğinden Mart 1335 (1919) tarihinde yerine başkası tayin edilmiştir.

Azlinden bir yıl sonra verdiği dilekçede Şeyhü'l-İslâm Mustafa Sabri Efendi tarafından vazifesinden azledildiğini zikrederek yeni bir vazife taleb etmiştir.

Dinî müesseselerin kaldırılmasından sonra Maliye Vekâletine intisab etmiş ve 1930 senelerinde İstanbul Av Vergileri Müdürlüğü Kantar ve Kolculuğunda istihdam ediliyordu. (Sicil defteri, c. 7, sh: 49, dosya: 320)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Huzur Dersleri Mukarrirlerinden ve İstanbul Pâyelilerinden Hadımlı Mehmet Hulusî Efendi'nin oğlu olup Haziran 1301 (1885) tarihinde İstanbul'da doğmuştur. «Nümûne-i Terakki» Mektebinde ilk, orta ve liseyi bitirdikten sonra 1318 (1902) tarihinde bu mektebten şekâdetnâme almıştır. Irgatpazarı'nda bulunan Yemen Fatihi Gazi Sinan Paşa Medresesinde ikâmet ederek Bayezit Dersiâmlarından ve Tetkik-i Müellefat Meclisi Azâsından Hadımlı el-Hac Hasan Sabri Efendi'den icâzetnâme almıştır. Sonradan Dârü'l-Fünûn Hukuk Şubesine girmiştir.

Ruûs imtihanını kazanmış ve 1326 (1910)'da Hukuk'ta talebe idi.

Altın ve gümüş liyakat madalyaları almış ve sahib olduğu imtiyaz madalyaları da babasından kendisine intikâl etmiştir. Şehâdetnâme, icâzetnâme ve ruûs beratları Çırçır yangınında evinde yanmıştır. (Dosya: 329)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İstanbullu)

Teberdâran-ı Hassa'dan sâbık Müjdecibaşı Hacı İsmail Efendi'nin oğlu olup 1280 h. de İstanbul'da doğmuştur. Ayasofya Camii Dersiâmlarından Ali Yekta Efendi'den okuyarak h. 1312'de icâzet ve Medresetü'l-Kudât'tan da Ağustos 1331'de neş'et etmiştir.

1300 (1884)'de Teberdâran-ı Hassa Hademesi imamı olmuş ve Nisan 1317'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Kâtibliğine tayin edilmiştir. Nisan 1333'de Şeyhülislâmlık Mektubî Kalemi Kâtibi olmuş ve Ağustos 1338'de mecburi mezun sayılmıştır.

Safer 1324'de uhdesine tevcih olunan İbtidaî Hariç İstanbul müderrisliği Zilkade 1325'de Hareket-i Hariç'e ve Receb 1340'da da İbtidaî Dahil'e terfi buyurulmuştur.

Nisan 1339'da Pınarhisar Kadısı olmuştur. (Sicil defteri, c. 7, sh: 21)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İzmirli)

«Hâfız İsmail» ismi ile şöhret bulmuştur. Bayraktar Zâde Süleyman Ağa'nın oğlu olup dedesinin ismi ise Gümrük Kâtibi Afyonkarahisarlı Kocagöz Zâde Mehmet Efendi bin Emîn'dir. Anne cihetinden İzmir'in meşhur Kâtib oğullarından ve müftü el-Hac Ahmed Said Efendi'nin sülâlesine mensubtur. 1290 (1874) tarihinde İzmir'de doğmuştur. İlk tahsilini İzmir'de görmüştür. Liseye iki sene devam etmiş ve girdiği İzmir «Dârü'l-Muallimîn»inden 1309 (1893) tarihinde pek iyi derece ile mezun olmuştur. Hususî muallimden edebiyat, hukuk, içtimaiyat ve fransızca tahsil etmiştir. 1917 ve 1918 senelerinde Fatih dersiâmlarından Ödemişli Mustafa Fevzi Efendi'den ve sâbık Şeyhü'l-İslâmlardan Musa Kâzım Efendi'den icâzetnâme almıştır. Arapça, farsça ve fransızca bilirdi.

İstanbul ve İzmir'de intişar etmiş olan «Musavver Terakki», «İttihat» ve «Müsavat» isimlerindeki edebî ve siyasî gazetelerin başmuharrirliklerinde bulunmuştur. Kahire'de ilmî, edebî ve siyasî olmak üzere «Müsavat» isminde bir gazete çıkarmıştır.

Matbuatta nazım ve nesre ait ilmî, dinî, içtimaî ve siyasî bir çok makale ve hutbeleri intişar etmiştir.

1309 tarihinden itibaren İzmir, Makri (Fethiye), Foça, Menemen, Girit ve Kandiye'de bulunan resmî ve hususî mekteblerde muallim ve müdürlüklerinde bulunmuştur. Memuriyeti ise 1312 ve 1313 (1896/1897) senelerinde Foça ve Menemen rüştiyelerinde bulunduğu zaman başlar.

Elinde bulunan vesaiki menfâ'ya giderken bir dostunun yanında bırakmış ve mütarekeden döndüğünde bir çok kitabları ile beraber yanmış olduğunu görmüştür.

1325 (1909) senesinde Dahiliye Nezareti Muhâcirin Umum Müdürlüğü Başkâtibliğine tayin edilmiştir. 1327'de ise istifa etmiştir.

risliğine tayin edilmiştir. Aynı tarihte Medresetü'l-İrşad Hitabet Muallimliğine de ayrıca tayin edilmiştir. İbtidaî Dahil Müderrisliğinden 9 Şubat 1336'da istifa etmiştir. 3 Mayıs 1336 tarihinde İrade-i Seniyye ile Tetkik-i Müellefat-ı Şer'iyye âzâlığına tayin edilmiştir. 20 Mayıs 1336'da ise Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzalığı inzimamı ile başkâtibliğine tayin edilmiştir. (1) 25 Ağustos 1336'da bu memuriyetten ve bir kaç gün sonra da Medresetü'l-İrşad muallimliğinden affedilmişse de 16 Teşrinievvel 1336'da aynı âzalık ve başkâtibliğe ve 6 Teşrinisani 1336'da Hitabet Muallimliğine tayin edilmiştir.

Sultan İkinci Abdülhamid devrinde, 1318 (1902) senesinde, siyasî meselelerden dolayı mahkemeye verilmiş ve yedi buçuk ay mahpus kaldıktan sonra beraet etmişse de İstanbul'da ikâmetine müsaade edilmediği gibi Meşrutiyetin ilânına kadar devlet memuriyetinden men' edilmiş ve İzmir'de ikâmete mecbur edilmiştir.

1329 (1913) senelerinde Mahmut Şevket Paşa'nın katli hâdisesinde İzmir Divan-ı Harb-i Örfî kararı ile Osmanlı hudutları dışına çıkarılmış ve üç sene Mısır'da ve üç sene de Malta'da esaretle bulunmuştur. Ancak altı yıl sonra memleketine dönebilmiştir. (Dosya : 5401)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İzmirli)

«İzmirli» şöhretiyle ma'ruf olan İsmail Hakkı Efendi merhum Hasan Efendi'nin oğludur. 1286 (1870) senesinde İzmir'de doğmuştur. Kur'an-ı Kerîm'i hıfz ile İzmir Mülkiye Rüştiyesine girmiştir. Pek iyi derece ile şehâdetnâme alarak İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da Dârü'l-Muallimîn'in İlmiye Şubesinin Edebiyat Kısmına girmiş ve 3 Ağustos 1310 (1894) tarihinde pek iyi derece ile şehâdetnâme almıştır. Ayrıca Fatih dersiâmlarından Hâfız Ahmet Hulusî ve merhum Hoca Şâkir Efendilerden okuyarak birer icâzetnâmeye nâil olduğu gibi Hüseyin bin Muhammed el-Hasan el-Bağdadî el-Ezherî Efendi'den de ayrıca Hadîs ve Şazelî Tarikatı icâzetnâmeleri almıştır. Türkçe, arapça, farsça ve fransızca bilirdi.

Eserleri: (Mi'yarü'l-Ulûm), (Siyer-i Celîle-i Nebeviye), (Kitabü'l-İftâ ve'l-Kazâ), (Hikmet-i Teşri'), (Usûl-i Fıkıh), (İlm-i Hilâf), (Muhassılü'l-Kelâm ve'l-Hikme), (İslâm'da İlk Terceme), (Felsefe-i İslâmiye Tarihi), (el-Kindî), (Muhtasar Fenn-i Menahiç), (Mantık), (Mantık-ı Tatbikî), (Muhtasar Mâ Ba'det-Tabia), (Muhtasar Felsefe-i Ulâ), (Felsefe Dersleri), (Felsefe ve Hikmet), (Arap Felsefesi),

(1) 38 ve 39 numaralı vesikalara bakınız.

(İhvan-ı Safi Felsefesi) ve (Gazilere Armağan) adlarında matbu' ve forma hâlinde basılmış eserleri vardır. Ayrıca İmam-ı Gazali hakkında «Ceride-i İlmiye»de uzun bir tasavvufi araştırması vardır.

11 Ağustos 1307 (1891) tarihinde İzmir'de muallimliğe başlamış ve bir müddet sonra İstanbul'a gelerek 4 Kânunievvel 1310 (1894)'da Mülkiye Mektebi Arapça muallimliğine tayin edilmiştir. Bu mektepte arapçanın yanında İslâm akâidi ve Mecelle okutmuştur. 1 Eylül 1316 (1900)'da Mercan İdadisi arapça ve akâid dersleri muallimliğine tayin olunmuşsa da ayrıca Teftiş ve Muayene Encümeni âzalığına 1 Teşrinisani 1317 (1901)'de tayin olunmuştur.

10 Eylül 1323 (1907) tarihine kadar bu vazifelerde kaldıktan sonra bu tarihten itibaren de Dârül'-Muallimîn Tarih muallimliğine tayin olunmuştur. 11 Kânunisani 1323'de Dârü'ş-Şafaka Müdürlüğüne ve 24 Ağustos 1324'de Dârü'l-Muallimîn Müdürlüğüne tayin olunmuştur.

9 Haziran 1325 (1909) tarihinde Dârü'l-Fünûn «Ulûm-u Diniye» ve «Edebiye» Şubeleri müdürü olmuştur. Fakat diğer muallimliklere de devam etmiştir. 27 Kânunievvel 1325'de «Ulûm-u Diniye» Şubesi «Usûl-i Fıkıh» Muallimliğine tayin olunmuştur. Bu arada intişar eden «İslâm Tarihi» adlı esere cevap vermek ve Osmanlı memleketlerinde ahlâki esasları korumak hakkında bir rapor hazırlamak üzere Maarif Nezaretince teşekkül ettirilen komisyonda âza olarak bulunmuştur.

Bir çok komisyon ve âzalıklarda bulunduktan sonra mezkûr müdürlükten istifa etmiş ve 1 Teşrinievvel 1330 (1914) tarihinde Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliye Medreseleri Müfettişliğine tayin olunmuştur.

Dârü'l-Hilâfe ve Dârü'l-Fünûn'da mantık, felsefe ve fıkıh müderrisliklerinde bulunmuş ve 1 Mart 1334 (1918) tarihinde müfettişlikten ayrılarak aynı tarihte İbtidaî Dahil Medresesi Müdürü olmuştur. 10 Ağustos 1334'de Süleymaniye Medresesi Müdürü olmuştur. Bu medresenin «İslâm Felsefesi Tarihi» Müderrisliğini de yapmıştır.

7 Teşrinievvel 1334'de Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzalığına tayinle mezkûr müdürlükten ayrılmıştır. 6 Eylül 1336'dan 16 Teşrinievvel 1336'ya kadar Dârü'l-Hikme reis vekilliğinde bulunmuştur.

30 Temmuz 1337 (1921)'de üç bin cilde yaklaşan kitablarını kendi adına izâfetle bir kütübhane teşkili ile Süleymaniye Kütübhanesinde bir oda ayrılmıştır.

28 Ağustos 1337'de Dârü'l-Fünûn'da münhâl bulunan dîvan âzalığına ekseriyetin reyi ile intiha bolunmuştur.

5 Teşrinievvel 1338 (1922)'de Dârü'l-Hikme âzalığından ayrılmıştır.

15 Şubat 1339 (1923) tarihinde Süleymaniye Medresesinde kadrosu ile ibkâ edilmiştir.

Medreselerin kaldırılması ve tedrisatın tevhidi ile yeniden kurulan İlâhiyat Fakültesi'nde «Hadîs» ve «Hadîs Tarihi», Edebiyat Fakültesi'nde de «İslâm Felsefesi» Müderrisliğine (profesörlüğüne) tayin edilmiştir.

Şeyhü'l-İslâmlık tarafından kendisine verilen ilmî rütbeler:

Ramazan 1315'de uhdesine tevcih edilen Musala-i Sahn Bursa Müderrisliği Cumadelulâ 1317'de Sahn derecesine terfi buyurulup Rebiulevvel 1319'da Mercan İdadisinde iken üçüncü rütbeden Mecidî, Rebiulaher 1319'da dördüncü rütbeden Osmanlı nişanları ile taltif ve Muharrem 1320'de gayretli çalışmalarından dolayı haiz olduğu ilmî rütbeler mülkiyeye tahvil ile uhdesine terfian «rütbe-i saniye sınıf-ı sanîsi» tevcih olunmuştur. Ramazan 1336'da ikinci rütbeden Maarif Nişanı ve Fransa tarafından verilen Akademi Nişanı yanında Şevval 1340'da tebdîlen birinci rütbeden Maarif Nişanı ile taltif olunmuştur.

Nisan 1340 (1924) tarihinde ma'zûl sayılmışsa da kendilerine 5000 kuruş ma'zûliyet maaşı bağlanmıştır. Bu para o devirde ma'dur bulunan diğer arkadaşları arasında pek büyük bir ihsan mesâbesindedir. Zira sonradan serdettiği fikirlerle reformist bir havaya girmiştir.

İlâhiyat Fakültesi ve Edebiyat Fakültesinde profesörlük yapmış ve bir takım reform tasarılarında bulunmuştur. 1946 tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya numarası: 88 ve 2910, sicil def. c. 7, sh: 79)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (İzmirli)

İmamlardan Hâfız Mustafa Efendi'nin oğlu olup İzmir'de doğmuştur. İstanbul'da Hâfız Şakir Efendi'den okuyup icâzet almışsa da icâzetnâmesi Çırçır yangınında yanmıştır.

Eylül 1317'de Şehremaneti (Belediye) İmamı olmuştur. Bu vazifede uzun müddet kalmış ve nihayet Ağustos 1334'de (1918) İbtidai Hariç Medresesi Kur'an-ı Kerim Müderrisi olmuştur. Teşrinisani 1339 (1923)'da aynı medresenin İhzarî Kısmı İlâhî Müderrisliğine nakledilmiştir.

Temmuz 1339'da Tetkik-i Mesahif-i Şerife Hey'eti âzası olmuş ve 1340 Mart'ında mezkûr müderrislikten açıkta kalmıştır. **(Sicil defteri, c. 7, sh: 199, dosya: 2910)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Kalkandelenli)

İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1280 tarihinde Kalkandelen'de doğmuştur. Memleketinde bulunan medreselerde okuduktan sonra 1304 (1888) tarihinde İstanbul'a gelerek Hâfız Ahmet Paşa Medresesine kaydolup Fatih dersiâmlarından Hezargradlı Hacı Hâfız Osman Efendi'den okuyarak 1314 (1814) tarihinde icâzet almıştır. 1318 senesinde ahâlinin intihabı ile Manastır'a bağlı Kerenbe Kazası müderrisi olmuş ve bir müddet sonra da bu kazanın müftüsü olmuştur Haziran 1322'de ruûs imtihanını kazandığından istifa etmiş ve Fatih dersiâmı olmuştur. 1321'de (1905) İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği tevcih olunmuş ve bilâhare İbtidaî Dahil'e terfi etmiştir.

1330 Teşrinisani'sinde dersiâmlığı yanında Medâris-i Tâliye Yedinci sınıf üçüncü şube, aynı yıl içinde ikinci sınıf üçüncü şube, Mart 1331'de 3. sınıf 4. şube müdürü olmuştur.

1 Eylül 1333 (1917) tarihinde İbtidaî Hariç 1. sınıf 1. şube müdürü olmuştur. Teşrinisani 1338 (1922) tarihinde Süleymaniye Medresesi Tefsîr Şubesi müdürlüğüne tayin edilmiştir.

1 Mart 1340 (1924) tarihinde medreselerin kaldırılması ile açıkta kalmıştır. Yalnız dersiâmlık maaşı kalmıştır.

7 Mart 1926 tarihinde vefat etmiştir **(Dosya nu: 3767)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Karapınarlı)

Sultan Selîm Camii Müezzini Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1285 (1869) tarihinde Karapınar (Sultaniye) Kazasında doğmuştur. Sultaniye'de bulunan bu Camiin müezzini iken, babası yanında ilk tahsili bitirmiş ve Konya'ya gidip Ziyâiyye Medresesi'ne dahil olmuştur. Konya müftüsü Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendiden fıkıh, ferâiz, aklî ve naklî bilgileri okuyup icâzet almıştır.

Haziran 1321'de kırk yaşında iken Karapınar (Sultaniye) Müftüsü olmuş ve 1332 (1916) tarihlerine kadar burada müftülük yapmıştır.

Uhdesine Receb 1324'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih edilmiştir. **(Dosya: 2562)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Karslı)

Hocazâde Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olup 1284 h. de Kars'da doğmuştur. İstanbul'a gelerek Fatih dersiâmlarından Muğlalı Ali Rıza Efendiden icâzet almıştır. Haziran 1318'de Lüleburgaz Müderrisi olmuş ve Nisan 1329'da da Arapsun Müftüsü olmuştur. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 78)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Kastamonulu)

1326 senesinde ölen Abdurrahman Suzi Efendi'nin oğlu olup 1280 h. senesinde Kastamonu'nun Göl Kazasında doğmuştur. Kastamonu'da bulunan Seyit Efendi Medresesinde, sonradan Kastamonu Mebusu olan el-Hac Hâfız Ahmet Mahir Efendi'den okuyarak icâzet almıştır.

On iki sene olmak üzere 1306 (1888) senesinde İnebolu Kazasında Yahya Paşa Camiinde imamlığa tayin edilmiştir. İnebolu Rüştiye Mektebinde de altı sene hüsn-ü hat muallimliği de yapmıştır. 1320 h. senesinde Ayasofya Camiiinin üçüncü imamlığının münhâl olduğunu haber alarak İstanbul'a gelmiş ve Evkaf Nezaretinde teşekkül eden mümeyyizler huzurunda imtihanı kazanarak üçüncü imam olmuştur. Bu ara sab'a, aşere ve takrîb ilimlerini Eyüp Sultan Devirhân Başısı ve sonradan Meclis-i Tetkik-i Müellefat âzası olan el-Hac Hâfız Süleyman Efendi'den okumuştur.

Mısır tarîki ve Şeyh Ataullah mesleği üzere Kur'an vecihlerini takrîb tarîki ile başından sonuna kadar beş cild üzere tasvîr etmişse de, yazdığı bu kitab o tarihlerde (1326/1910) henüz basılmamıştı.

Temmuz 1321'de Bayezit Camii Hatibi olmuştur. Bu esnada Bayezit mucîz dersiâmlarından ve mukarrirlerden İstanbullu Mehmet Es'at Efendi'nin ders halkasına da dahil olmuş ve icâzet almıştır. 1321 (1905) senesinde Mekteb-i Sultanî Kur'an-ı Kerim ve Tecvid Muallimliğine de tayin edilmiştir. Üç sene sonra da Ayasofya Camiinde okuttuğu derslere engel olduğu gerekçesi ile bu muallimliği bırakmıştır.

1325 (1909) senesi başında V. Mehmet Reşat'ın tahta çıkışı ile Padişah'ın İkinci imamı olmuştur. Bir yıl sonra da birinci imamı olmuştur.

Muharrem 1328'de (1910) padişah tarafından Bilâd-i Hamse Bursa pâyesine nâil olduğu gibi Cumadelulâ 1328'de Haremeyn-i Muhteremeyn pâyesi tevcih olunmuştur.

Muharrem 1325'de Ayasofya Camii dersiâmları arasında bulunmuş ve burada talebelerine ders okutmuştur. **(Dosya: 918)**

18 Temmuz 1334'de yerine Besim Efendi'nin tayini ile padişahın birinci imamlığından ayrılmıştır.

17 Temmuz 1334'de İbtidaî Hariç Medresesi Müderrisi olmuş ve 3 Mart 1337 (1921) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya: 3493)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Koyulhisarlı)

Deli Ahmet Zâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup Koyulhisar Ka-

zasının Akseki Köyünde doğmuştur. Koyulhisar'ın Kal'a-yi Balâ Köyünde bulunan Ahmet Zâde Ömer Efendi Medresesinde beş sene, aynı kazanın Mişâz Kasabası'nda Müderris Süleyman Zâde Bahri Efendi Medresesinde on altı yıl (1293/1309), Tokat'ta Cami-i Kebir Medresesinde tahsilinin son kısmını tamamlayarak Hacı Mustafa Efendi'den 1314 senesinde icâzet almıştır.

İcâzet aldıktan sonra memleketine gidip yeniden inşa olunan köyündeki medresede fahrî olarak iki sene ders vermiştir.

1316'da Suşehri'nin merkezi olan Enderyas Kasabası Medresesi müderrisi olduğu gibi evini de buraya nakletmiştir. Nisan 1327 (1911) tarihlerinde burada bulunuyordu. **(Dosya: 2422)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Köriçeli)

Hâfız Mehmet Emin Efendi'nin oğlu olup 1243 h. de Manastır'a bağlı Köriçe Kazasının Sol Karyesinde doğmuştur. 1256 h. de İstanbul'a gelip Eyüp Sultan'da ders okumuştur.

1271'de 29 yaşında iken Yanya Vilâyeti dahilinde bulunan Peremedi Kazası nâibi olmuştur. Daha sonra sıra ile Tiran, Debre, Eğribuçak, İşkodra, Nasliç, Tuna'ya bağlı Toniçe, Selânik'e bağlı Demirhisar, Aydın'a bağlı Urla ve Şubat 1308'de (1892) Manastır'da Kesriye Kazası nâibi olmuştur. Burada uzun müddet kalmış ve yaş haddinden dolayı Safer 1317 (1900) senesinde tekaüt olmuştur. **(Dosya: 268)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Köstenceli)

Ziraat ashâbından Ahmet Selim Efendi'nin oğlu olup 1246 h. de Köstence'de doğmuştur. İlk tahsilinden sonra İstanbul'a gelip Süleymaniye Camii müderrislerinden Kütahyalı Hâfız İbrahim Efendi'den ders okuyarak 1280 h. de icâzet almıştır. Türkçe'nin yanında arapça da bilirdi.

1282 h. de Tuna Vilâyeti dahilinde bulunan Köstence Müftüsü olmuştur. On üç sene kadar burada kalıp memleketinin Ruslar tarafından istilâsı ile İstanbul'a gelmiştir. Ramazan 1296'da Karaman-Ereğli Kazası Kadısı olmuştur. Daha sonra Eğridir, Akdağmadeni, Osmancık, Afyon'a bağlı Aziziye (Şevval 1310) ve son olarak da Kalecik Nâibi olmuştur. Kalecik'ten isteği üzerine emekli olmuş ve iki yıl sonra 23 Haziran 1320'de vefat etmiştir. **(Dosya: 576)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Kütahyalı)

Molla Ali oğlu Molla Ahmet Ağa'nın oğludur. Mayıs 1296'da Kü-

tahya'da doğmuştur. Fatih Kurşunlu Medresesinde okuyup icâzet almış ve Mekteb-i Kudât'a girmiştir.

Defter-i Hakanî ve Muhasebe kâtibliklerinde bulunduktan sonra Mekteb-i Kudât'ı bitirince Eylül 1329'da Musul'a bağlı Bazyan Kazası Kadılığına tayin edilmiştir. Mayıs 1330'da Köysancak Kadılığına nakledilmiştir.

19 Mayıs 1333 (1917) tarihinde vefat etmiştir. **(Sicil def. c. 3, sh: 70/1, dosya: 1014)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Manastırlı)

1294 h. tarihlerinde Van Vilâyeti Nâibi iken vefat eden, Mahreç Mevalisinden Ahmet Hamdi Efendi'nin oğludur. Dedesi ise Manastır Müftülüğü yapmış olan Süleyman Farisî Efendi'dir. 1278 h. de Manastır'da Sinan Bey Mahallesinde doğmuştur. Manastır Rüştiyesine girerek dört sene devam etmiş ve 1288 h. de birincilikle şehâdetnâme almıştır. 1290 h. de İstanbul'a gelerek medreselerde ders okumuş ve 1298 h. de Mekteb-i Nüvvab'a girmiştir. Receb 1302'de Mekteb-i Kudât'tan dördüncü derecede şehâdetnâme almıştır.

Nisan 1301'de Edirne'ye bağlı Cebel Kazası Nâibi olmuştur. Kânunievvel 1304'den Eylül 1306'ya kadar Akçaabad, Nisan 1307'den Mayıs 1308'e kadar Draç, Şubat 1309'dan Nisan 1311'e kadar Bozcaada, Haziran 1311'den Haziran 1312'ye kadar Şiran, Mart 1313'den Şubat 1314'e kadar Boğazlıyan Niyâbetlerinde bulunmuştur. Kânunievvel 1315'de Ortaköy Nâibi olmuş ve 16 Teşrinievvel 1317'de vefat etmiştir: (1901)

İlmî rütbesi Zilhicce 1291'de İbtidaî Hariç'e, Zilkade 1296'da İbtidaî Dahil'e ve Zilhicce 1297'de Hareket-i Dahil'e terfi etmiştir. **(Dosya: 219)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Manastırlı)

Askeriye mütekaitlerinden Sancaktar Yüzbaşı Hacı İbrahim Efendi'nin oğlu olup 1263 h. de Manastır'da doğmuştur. İlk bilgileri ilk mektebte ve kısmen de cami ve medreselerde gördükten sonra İstanbul'a gelerek evvelâ Mustafa Şevket Efendi'den arapça ilimlere başlamış ve sonradan Huzur Dersleri Mukarrirlerinden Tikveşli Yusuf Ziyaeddin Efendiden nüshaları ikmâl ederek icâzet almıştır. Bundan sonra Fatih Camiinde ders okutmağa başlamıştır. 1308 h. de talebelerine icâzet vermiştir.

Arapça, farsça ve türkçe'nin yanında bulgarca da bilirdi.

İslâm akâidine dair «**Mevalidü'l-İt'am fî Berahîni'l-İslâm**», İmamı Azam'ın menâkibine taallûk eden iki cildden ibaret «Mevahibü'r-**Rahman**», maddecilere karşı İslâmî hakikatleri müdafaa eden ve on sekiz cüz' üzere müretteb «**Risale-i Hamidiyye**», Akaid-i İslâmiye'ye dair «**Kasîde-i Nûniye Şerhi**» ve nikâha dair «**Vesailü'l-Felâh**» adlı eserleri olduğu gibi Maarifçe basılmıştır. (Osmanlı Müelliflerinde on bir eserinin adı mezkûrdur. C. 1, sh: 365)

Teşrinievvel 1296 tarihinde Dolmabahçe Valide Sultan Camii vâizi olmuştur. Selâtîn camileri vâizlikleri tedrici olarak yükselerek Şubat 1316'da Süleymaniye, Mart 1319'da Sultanahmet ve Ağustos 1325'de Büyük Ayasofya Camii kürsü vâizi olmuştur. Eşref Edib «Mavaiz» adı altında vaazlarını toplayıp bastırmıştır.

Mart 1304'de Mekteb-i Hukuk İlm-i Fıkıh muallimi, Haziran 1306'da Mühendishâne-i Berî-i Hümâyûn İslâm Akâidi Muallimi, Şubat 1307'de Mekteb-i Mülkiye İlm-i Tefsir, İlm-i Hadîs ve Kelâm Muallimi olmuştur. Mayıs 1314'de Mekteb-i Hukuk «Kitâbü't-Diyat ve'l-Cinayât» Muallimliğine vekâleten tayin edilmiştir. Şubat 1316'da yeniden te'sis ve küşad olunan Dârü'l-Fünûn-i Şahane İlm-i Tefsîr Muallimliğine tayin edilmiştir.

Bu tarihlerde mükâfat olarak dördüncü rütbeden Osmanlı nişanı ile taltif olunmuştur.

Sonradan muallimliği yanında A'yan âzalığı da yapmış olan İsmail Hakkı Efendi h. 1330 (1912) senesi sonlarında ikâmet ettiği Anadolu Hisarında vefat ederek Fatih Camii avlusunda defn edilmiştir. Vefatı: 22 Teşrinisani 1328/25 Zilhicce 1330. (Dosya: 434)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Mapavrili)

Çolakoğlu Osman Efendi'nin oğlu olup 1269 h. de Rize'nin Mapavri Nahiyesinde doğmuştur. 1290 h. de İstanbul'a gelip Bayezit civarında Hasan Paşa Medresesine dahil olmuş ve 1303 h. de Mapavrili Osman Hilmi Efendi'den icâzet almıştır.

Mart 1307 (1891) tarihinde imtihanı kazanarak Süleymaniye Camii dersiâmları arasına katılmıştır.

Abdülhamid-i Sanî tarafından icâzet vermesi hasebiyle bir adet altın liyakat madalyası ile taltif edilmiştir. İlmî rütbesi İbtidaî Dahil'e kadar terfi etmiştir. 24 Ağustos 1333'de vefat etmiştir. (Dosya: 3446)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Merzifonlu)

Eski müftülerden Kurtoğlu Hacı Ali Efendi'nin oğlu olup 1267

h. de Merzifon'un Nefer Kasabasında doğmuştur. Rüştiyeyi bitirdikten sonra Merzifon'da bulunan Sultan Mehmet Çelebi Medresesinde müderris bulunan Müftüzâde Mehmet Efendi'den arabî dersleri okuyarak sonradan Muharrem 1290'da İstanbul'a gelmiştir. Fatih civarında Kazasker Hasan Efendi Medresesine dahil olmuştur. Hâfız Şakir Efendi'den ders okuduğu sırada Zilkade 1296'da Mekteb-i Nüvvab'a girmiştir. 1298 h. de Mekteb-i Nüvvab'tan şehâdetnâme ve 1300 h. de ise hocasından icâzetnâme almıştır.

1 Mayıs 1298'de Selâtin Camilerinde Kürsü Şeyhi olmak üzere tayin edilmiştir. İcâzetnâme alıp Mekteb-i Nüvvab'ı da bitirdikten bir kaç sene sonra nâib olarak Nisan 1301'de Cebel-i Bereket'e tayin edilmiştir. Haziran 1304'de Kirmasti (Mustafakemâlpaşa) Nâibi olmuştur. Haziran 1306'da Fetvâhâne'de müsevvit, Haziran 1308'de Kırşehir Nâibi, Temmuz 1310'da yine müsevvit, Eylül 1312'de Tokat Nâibi, Eylül 1314'de Fetvâhâne'de müsevvit, Teşrinievvel 1316'da Lâzkiye Nâibi, Eylül 1318'de müsevvit, Haziran 1321'de Kayseri Nâibi, Ağustos 1323'de müsevvit, Eylül 1324'de Biga Nâibi olmuştur.

Eylül 1325'de Fetvâhâne İkinci Sınıf Mümeyyizliğine tayin edilmiş ve Kânunievvel 1326'da Birinci Sınıf Mümeyyizliğe terfi etmiştir. Musul Merkez Kadılığına tayin edilmişse de istifa etmesinden dolayı Mart 1330 (1914) tarihinde istihdamı câiz olmakla beraber ma'zûl maaşına nâil olarak açıkta kalmıştır.

Mümaileyh'e Safer 1310 tevcih buyurulan İbtidaî Dahil Edirne Müderrisliği, Muharrem 1314'de Sahn'a, Rebiulaher 1315'de Musıla-i Süleymaniye'ye terfi ve Rebiulaher 1319'da İzmir Pâye-i Mücerredi tevcih buyurulmuştur. ***(Dosya: 165, sicil defteri: c. 5, sh: 154)***

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Nevrokoplu)

Mustafa Sıtkı Efendi'nin oğlu olup 1268 h. de Nevrokop Kazasının Hacı Şa'ban Mahallesinde doğmuştur. 1287'de İstanbul'a gelerek Çarşamba'da Şeyhü'l-İslâm Debbağ-zâde Mehmet Efendi Medresesine talebe kaydolmuş ve Hâfız Şakir Efendi'den 1308'de icâzet almıştır.

İcâzet aldıktan sonra memleketi olan Nevrokop'a gitmiş ve oranın müftüsü olmuştur. Talebe de okutmağa başlamıştır. 1325'e kadar fahrî ders okutmuştur. Mayıs 1329'da Karaman Müftüsü olmuştur. **(Dosya: 175)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Ödemişli)

Zürra'dan Ali'nin oğlu olup Ödemiş'e bağlı Birgi Nahiyesinin

Gerçekli Köyünde Mart 1283'de doğmuştur. «Gerçekli İsmail Efendi» diye bilinirdi. İstanbul'da Meşihat Müsteşarı olan Ödemişli Mustafa Fehmi Efendiden okuyarak icâzet almıştır.

Ödemiş'te Çatalyol denilen mahallede amcasının oğlu Hacı Mustafa Ağa'nın inşa ettiği ve «Alâiyyeli Medresesi» denilen Hacı Naîm Efendi Medresesinde Muharrem 1326'da berat ile müderrisliğe başlamıştır. **(Dosya: 908)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Pazarlı)

Yâsim Zâdelerden, Haremeyn Pâyelilerinden, Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iye Azasından ve Anadolu Kazaskerliği fahrî muavinlerinden Süleyman Vehbî Efendi'nin oğlu olup 1269 h. senesinde Pazar'ın Venik Köyünde doğmuştur. Bahr-i Siyah Baş Kurşunlu Medresesinde on üç sene dini ve arabî ilimleri tahsilden sonra 1301 h. senesinde Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve Receb 1304'de bir adet intihabnâme almıştır. Cumadelaher 1306'da Fatih Dersiâmlarından Mehmet Hamdi Efendi bin Süleyman Vehbî Efendi'den icâzet almıştır.

Ağustos 1305 (1889) senesinde 37 yaşında iken Mudanya Kazası Nâibi olmuştur. İki sene hizmetten sonra 1307 (1891) senesinde Bartın Kazası Nâibi olmuştur.

Şaban 1304 tarihinde uhdesine İbtidaî Hariç Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur.

Sonradan Fatsa Nâibi olmuş ve 5 Mayıs 1316 (1900) senesinde vefat etmiştir. **(Dosya: 2537)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Rizeli)

Ali Efendi'nin oğlu olup 1256 h. de Rize'nin Setoz Köyünde doğmuştur. Erzurum'da Sultaniye Medresesinde 21 sene ders okumuştur. Müftü Ömer Fâzıl Efendi'den bu müddet zarfında okumuştur.

Varto (Safer 1291), Hınıs, Şiran, Gevaş, Bargirî, Ma'muratü'l-Hamidiye (Van), Şitak Niyâbetlerinde ve son olarak Ma'muretü'l-Hamidiye Nâibi olmuş ve 6 Teşrinisani 1322 (1906)'da vefat etmiştir. **(Dosya: 3066)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Rizeli)

Mataracı Zâde İbrahim Zihni Efendi'nin oğlu olup 1285'de Rize'de doğmuştur. Rize rüştiyesi ve medreselerinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Fatih dersiâmlarından olup sonradan Meşihat Müsteşarı olan Ödemişli Mustafa Efendi'den icâzet aldığı gibi Mekteb-i Nüvvab'a imtihanla girmiş ve 1314 h. de mezun olmuştur.

Teşrinievvel 1313'de İstromça Nâibi olmuştur. Temmuz 1316'da Şîran (Şeyran), Nisan 1321'de Çorum Kazalarında nâib tayin edilmiş ve Şubat 1325'de Manisa Livası Kadısı olmuştur. Teşrinisani 1329'da İsparta Livası Kadılığına tayin edilmiştir. (Sicil defteri, c. 1, sh: 320)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Sakızlı)

Esnaftan Ali Haydar Ağa'nın oğlu olup 1298 h. de Sakız'da doğmuştur. Sakız'da Salih Paşa Medresesinde müderris bulunan Sakız Müftüsü Hüseyin Ratıb Efendi'den okumuştur. Mayıs 1330'da icâzet almıştır.

Teşrinievvel 1325'de Sakız müftü müsevvidi olmuş ve Kânunisani 1331'de Soma Müftülüğüne tayin edilmiştir.

Hizmetlerinden dolayı Cumadelulâ 1340'da uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği ruûsu tevcih olunmuştur. (Sicil defteri, c. 7, sh: 163, dosya nu: 3931)

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Serezli)

Serez tüccarlarından Hacı Mehmet Ali Ağa'nın oğlu olup 1262 h. de Siroz (Serez)'da doğmuştur. Rüştiyeyi memleketinde bitirip İstanbul'a gelmiştir. Fatih Dersiâmlarından ve mevaliden Kalkandelenli Receb Efendiden okunması şart olan kitab nüshalarını tamamlayarak icâzet almıştır. Sonradan Mekteb-i Nüvvab'a girmiş ve Receb 1302'de dördüncü sınıf tezkeresi almıştır. Arapça ve Türkçe konuşur ve yazardı.

Temmuz 1301'de Süleymaniye Sancağı Nâibi olmuştur. Bir yıl sonra istifa etmiş ve Ağustos 1303'de Saydâ Kazası Nâibi, Eylül 1306'da Menlik Kazası Nâibi, Teşrinisani 1308'de Kuşadası Kazası Nâibi, Teşrinisani 1312'de Mulve Kazası Nâibi ve Mayıs 1316'da Gevgili Kazası nâibi olmuştur. Temmuz 1320'de Nablus Livası Nâibi, Teşrinievvel 1324'de Priştine Sancağı Nâibi, Kânunisani 1327'de Saruhan Sancağı Nâibi, Mayıs 1330'da Mersin Sancağı Nâibi, Mayıs 1331'de Denizli Sancağı Nâibi ve Eylül 1332'de de Burdur Sancağı Nâibi olmuştur.

Saruhan (Manisa) Sancağı Nâibi iken yerine başkasının (Amasya Nâibi Ahmet Tevfik Efendinin) tayin edilmek istenmesi üzerine Sancak idare hey'eti ve ulemâsının istidası ile yerinde kalması istenmiştir.

Manisa'da bulunan medreselerin isimleri ise şöyle geçiyor bu istidâ'da: Göktaşlı, Muradiye, Tekye, Dilşikâr, Tâb-hâne, Hindistanî, Sultan Dış, Hatuniye Mustafa Efendi Dairesi, Hatuniye İbrahim Efen-

di, İbrahim Çelebi, Sinan Bey, Avaz Paşa, Yeni Cami, Sultan, Hüsrev Ağa, Hatuniye Müfti Dairesi, Müslim, Alaybey ve Ali Bey Medreseleri.

Burdur Kadılığından sonra 19 Kânunisani 1336'da vefat etmiştir. **(Dosya: 673, sicil defteri, c. 1, sh: 229)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Sirozlu-Serezli)

Çerpeşteli İpuş Ağa Zâde Timur Ali Ağa'nın oğlu olup 1262 h. senesinde Siroz (Serez) Kasabasında doğmuştur. Burada bulunan Ali Paşa Medresesinde müftü Mehmet Hilmi Efendi'den ders görmüştür. (On sene.)

Ayrıca İstanbul'da fâzıl-ı şehir Şevket Efendi'den de vefatına kadar ders okumuştur.

Evkaf ve Muhacirîn İskan Komisyonu âzalıklarında bulunmuş ve nihayet Mayıs 1330'da Akhisar'da Hüseyin Kâhyâ (Veya Hüseyin Kethüdâ) Medresesi müderrisi olmuştur.

Cumadelaher 1295'de uhdesine İbtidaî Hariç Nasuh Zâde Abdî Çelebi Edirne Müderrisliği tevcih edilmiş ve Şevval 1301'de İbtidaî Dahil Medrese-i Ulâ Aşkî Efendi Edirne Müderrisliği ve Cumadelulâ 1317'de Musıla-i Sahn Medrese-i Rabi'a-yi Fahriyye Edirne Müderrisliğine terfi olunmuştur.

Siroz'un Tatar Hatun Mahallesinde doğmuştu.

1332 (1916) tarihlerinde Akhisar'da müderristi. **(Dosya: 3285).**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Seydişehirli)

Abdülhalil oğlu Ahmet Ağa'nın oğlu olup 1304 senesinde Seydişehir Kazasının Ada Karyesinde doğmuştur. Babası rençberdi.

Konya'ya gelerek Yalvaçlı Ömer Vehbi Efendi'den okuyup icâzet almıştır. Sonradan İstanbul'a gelip Fatih Dersiâmlarından Muğlalı Ali Rıza Efendi'den de ders okumuştur. Konya Karahâfızzâde ve İstanbul'da Tâbhâne Medresesinde ikâmet etmişlerdir.

Medresetü'l-Kudât'ta imtihan olmuş ve Kânunievvel 1330'da Ceyhan Kazası Müftüsü olmuştur. Teşrinisani 1333'de Ceyhan'dan ayrılıp Seydişehir Müftüsü olmuştur.

İttihat ve Terakki Cemiyetine mensub olması hasebiyle Konya Valisi Cemâl Bey'in iş'arı ile bu vazifeden Eylül 1335'de azledilmiştir.

Kendi ifadesine göre Seydişehir'de Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin Taşra Encümen-i İlmiyesini kurmuştur. Konya valisi bundan endişelenerek kendisini azlettirmiştir.

Bir müddet sonra da Dârü'l-Hikme'den bir tahrirat alarak hak-

kında yapılan isnadı çürütmüş ve bir ay sonra Seydişehir Müftü Vekili olmuştur. **(Dosya: 1558)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Sineklisulu)

Rençber Ali Efendi'nin oğlu olup Temmuz 1277'de Çerkezistan'ın Sineklisu Kazasının Mahkeme mahallesinde doğmuştur. Memleketinden Bergama'nın Poyracık Nahiyesine hicretleri sırasında babası Trabzon'da vefat etmiştir. Bu nahiyede bulunan Hasan Efendi Medresesinde bir müddet okumuş ve 1293 (1877) tarihinde Kırkağaç'a gelmiştir. Beldenin müftüsü Sabitzâde Hacı İsmail Efendi'den dinî ve arabî dersleri okuyup Nisan 1304 (1888) tarihinde icâzet almıştır.

Eylül 1307 (1891) tarihinde Kırkağaç'ta Koca Mehmet Ağa Mahallesinde bulunan Hacı Bilâl Ağa Medresesine beratla müderris tayin edilmiştir. Buradaki vazifesi maaşsız idi. Nihayet 1326'da 300 kuruş aylık kendisine bağlanmıştır.

1 Teşrinisani 1332 (1916) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya nu: 4330)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Sürmeneli)

Babzâde Ali Efendi'nin oğlu olup 1277 h. senesinde Sürmene Kazasının Gönöşera Köyünde doğmuştur. İlk tahsilinden sonra Erzincan'a giderek Cami-i Kebir Medreselerinden Hacı Sıddık Medresesinde tasavvurat'a kadar okumuştur. Sonradan İstanbul'a gelmiş ve Fatih dersiâmlarından Peklînli Mustafa Efendi'den okuyup icâzet almış ve ayrıca dersiâm Hâfız Şakir, Manastırlı İsmail Hakkı, Ferhat ve Ders Vekili Hâlis Efendiler'den de ders okumuştur. Girmiş olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan Receb 1320'de 5. sınıf şehâdetnâmesi ile mezun olmuştur. Türkçe, arapça ve farsça bilirdi.

Haziran 1319'da Tosya Kazasına tayin edilmiş ve akabinde Merzifon'a tayin edilip nisan 1323'e kadar nâiblik yapmıştır. Sonradan İnebolu, Erciş Kazaları Nâibi olmuş ve Şubat 1328'de Erciş'ten ayrılmıştır. **(Sicil defteri, c. 7, sh: 103)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Şileli)

İmamoğlu Mehmet Emîn Efendi'nin oğlu olup Nisan 1278'de Şile'nin Doğancı Köyünde doğmuştur. 1297 senesinde Zeyrek'te Filyokuşu Hamîd Efendi Medresesinde ders okumağa başlamış ve Ağustos 1317 senesinde icâzet almıştır. Bir yıl sonra Kandıra'da Karadurak Camii Vâizi olmuş ve Mart 1326'da Nallıhan Kazası Müderrisliğine tayin edilmiştir. **(Dosya: 1671)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Şiranlı)

Mekteb muallimi Ciğerimzâde Mustafa Efendi'nin oğlu olup 1260 (1844) tarihinde Şiran Kazasının Tımara Karyesinde doğmuştur. Şarkikarahisar'da Hacı Yusuf Medresesinde, Kayseri'de Boğazlıyanlı Ali Efendi Dairesinde ders okumuş ve bilâhare İstanbul'a gelip Papazoğlu Medresesinde, sonradan Karahisar-ı Şarki Rüştiye Muallimi meşhur ulemâdan Hüseyin Efendi'den okuyarak icâzet almıştır.

Şaban 1317'de Suşehri Kazası Müftüsü olmuştur. Ayrıca kazada bulunan rüştiyede muallimlik de yapmıştır.

1335 (1919) tarihlerinde sağda solda gezdiği ve müftülük binası olmadığından yerinde bulunamadığı ve para ile fetvâ verdiği gerekçesi ile kaymakam vekilinin gerekli yerlerden aldığı aleyhindeki mevsuk delillerle Meşihat'a şikâyet edilmiştir. **(Dosya: 2421)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Trablusşamlı)

Trablusşam tahrîr ve vergi memuru Mehmet Şükrü Efendi'nin oğlu olup 1297 h. de Trablusşam'da doğmuştur. İstanbul'da «Dârü't-Tedris» Mektebinde arapça okurken okul müdürünün siyasetle uğraşmasından sürgüne gönderilmiş ve buradan şehâdetnâme alamamıştır. Müteakiben Fatih Askeri Rüştiyesinde okuyarak şehâdetnâme almıştır. Türkçe ve Fransızca bilirdi.

Teşrinisani 1316'da devlet hizmetine Hey'et-i Teftîşiye Kalemine kâtib olarak girmekle başlamış ve zamanla Meclis-i Rüsumât, Sicil-i Ahvâl, Memurîn ve Ders Vekâleti Kalemlerinde kâtib olarak bulunmuştur. Teşrinisani 1336'da Ders Vekâleti Birinci Sınıf Kâtibi olmuş ve üç ay sonra da İkinci Mümeyyiz olmuştur. Ağustos 1338'de bu vazifeden mecburî mezuniyete sevk edilmiştir.

27 Teşrinievvel 1337'de Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliye Medresesi İbtidaî Hariç Medresesi İhzarî Kısmı İlm-i Hesab Müderrisi olmuştur. 20 Mart 1340 (1924)'da tevhîd-i tedrisat kanunu ile bu müderrislik kaldırılmış ve açıkta kalmıştır. 1932 senelerinde İnhisarlar Vekâletinde Memurîn Kalemi birinci sınıf kâtiblerinden idi. **(Dosya: 151, sicil defteri, c. 3, sh: 192)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Uşaklı)

Sivaslı oğlu Abdullah Efendi'nin oğlu olup Kânunievvel 1292 senesinde Uşak'ın İpek Mahallesinde doğmuştur. Aslen Sivaslıdır. Mahallesinde bulunan Kubbe-zâde Medresesinde babası Abdullah Efendi'den tahsil görüp Şubat 1314'de İstanbul'a gelerek Tavşantaşı ya-

kınında Ali Efendi Medresesine kabul edilip Bayezit Medresesinde ikâmet ederek Bayezit Camii mucîz dersiâmlarından Kayserili Mahmut Hamdî Efendi'den Kânunievvel 1320'de icâzet almıştır. Teşrinievvel 1320'de imtihanla Mekteb-i Kudât'a girmiş ve Ağustos 1326'da pek iyi derece ile mezun olmuştur.

12 Kânunievvel 1327'de Kozan Livası Nâibi olmuştur. İki yıl kadar Kozan Kadılığında bulunmuş ve 21 Teşrinievvel 1329'da vefat etmiştir. **(Dosya: 435)**

İSMAİL HAKKI EFENDİ (Varnalı)

Hüseyin Efendi'nin oğlu olup 1263 tarihinde Varna'ya bağlı Kozluca Nahiyesinin Paşa-yiğit Karyesinde doğmuştur. Varna'da Abdurrahman Efendi Medresesinde ve İstanbul'da Yenibahçe civarında Defterdâr Ahmet Çelebi Medresesinde okuyarak Fatih Dersiâmlarından Gümülçineli Mahmut Efendi'nin ders halkasına dahil olmuştur. Hocasından icâzet aldığı gibi Simkeşhâne İbtidaî Mektebine girip buradan da mezun olmuştur.

1302 tarihinde Varna'da bulunan Kız Mektebi Muallimi olmuştur. Bir müddet sonra bu mekteb kaldırılınca Abdürrahman Efendi Medresesinde ders okutmağa başlamıştır. Böylece müderris tayin edilmiştir. 1310 (1894) tarihinde Varna Müftüsü olmuştur. **(Dosya: 1796)**

İSMAİL HULUSİ EFENDİ (Ergirili)

Hasan Fehmî Efendi'nin oğlu olup 1275 h. de Ergiri'nin Liphova kasabasında doğmuştur. Memleketinde bir müddet okuyup İstanbul'a gelmiştir. Fatih dersiâmlarından arabî dersleri okuduğu gibi imtihanla girdiği Mekteb-i Nüvvab'tan da Şaban 1303'de şehâdetnâme almıştır.

Ağustos 1302'de Mersin Nâibi olmuştur. Sonradan sıra ile Ermenak, Delvina, Ohri, Draç, Mürefte, Tiran, Çeşme ve Miçve Kazaları nâibi olmuştur. Ağustos 1326'da Aydın Livası (Sancağı) Nâibi olmuş ve 19 Temmuz 1328'de yaş haddinden emekli olmuştur. **(Dosya nu: 1501)**

İSMAİL KEMAL EFENDİ (Trablusşamlı)

Trablusşam'da «el-Hatuniye Medresesi» Müderrisi ve Seyit Abdülvahit Camii İmam ve Hatibi Hâfız Zâde Şeyh Abdülhamid Efendi'nin oğlu olup h. 1296'da Trablusşam'da doğmuştur. Memleketinde rüştiyeyi bitirip Mısır'a gitmiş ve Camiu'l-Ezher'de sâbık Mısır Müftüsü Muhammed Abduh ve «Şeyh-i Kebîr» adı ile ma'ruf Şeyh

Abdülkadir Rafi'i ile coğrafya, tarih ve hendese okutmakla meşgul olan İsmail Ali Efendi'lerden okuyup icâzet almıştır. Böylece Camiu'l-Ezher'i de bitirmiştir. Türkçe ve arapça bilirdi.

Nisan 1319'da Trablusşam Şer'iye Mahkemesi Başkâtibi olmuş ve Trablusşam İ'dadisi (Lisesi) Ulûm-u Diniye Muallimliği teklif edilmişse de kabul etmemiştir : (1320/1904). Abdülhamid'in tahttan indirilmesinde belde nâibi Abdülmecid Efendi'nin halk ile imtizaç edememesi ve inkılâbta hakkında meydana gelen nümayişlerde İsmail Kemâl Efendi'den de müşevvik bulunduğu gerekçesi ile başkâtiblikten azledilmiştir. Ma'dur olduğu gerekçesi ile vazifesine iade edilmiş ve nâibin ayrılması ile Kânunisani 1325'de 20 gün kadar diğer nâib gelene kadar nâib vekâletinde bulunmuştur. Şubat 1325'de Bidayet Mahkemesi Azası olmuştur. Trablusgarp Bidâyet Mahkemesi âzalığına nakledilmişse de gitmemiş ve Teşrinievvel 1326'da Dârü'l-Fünûn-i Osmani Elsine Kısmı Arapça Muallimi olmuştur.

Mükâleme-i Arabiye Muallimi Es'at Şakîr Efendi'nin vazifesini terk etmesinden dolayı Kânunisani 1328'de birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfların derslerinin muallimi olmuştur. Ağustos 1330'da «Mükâleme-i Arabiye» dersinin kaldırılması ile açıkta kalmıştır. **(Sicil defteri, c. 6, sh: 210)**

İSMAİL NECATİ EFENDİ (Devrekli)

Rencber Ömer Ağa'nın oğlu olup Kânunievvel 1261'de Devrek (Hamidiye)'in Dirgene Köyünde doğmuştur. Nisan 1286'da İstanbul'da Rüstem Paşa Medresesine girmiş ve Bayezit Dersiamlarından Ankaralı Osman Nuri Efendi'nin talebeleri arasına katılmıştır. Şubat 1301'de hocasından icazet almıştır.

Memleketine gidip Devrek Şer'iye Mahkemesinde çalışmağa başlamış ve Haziran 1318'de Devrek Kazası Müderrisi olmuştur.

1326 (1910) senelerinde Devrek Müderrisi idi.

Kendisine Edirne Medrese-i Hamise-i Muhaddîsiye Müderrisliği ruûsu da tevcih olunmuştur. **(Dosya nu: 2987)**

İSMAİL NECATİ EFENDİ (Safranbolulu)

Hacı Mehmet Ağa'nın oğlu olup 1285 h. de Safranbolu'da doğmuştur. Safranbolu müftüsünden ilk ilimleri tahsil edip 1285 h. de İstanbul'a tahsile gelmiştir. Bayezit dersiâmlarından Ahiskalı İbrahim Hulusi Efendi'den okuyarak 1293'de icâzet almıştır.

1293 (1877)'de açılan ruûs imtihanını kazanarak 35 yaşında Ba-

yezit Dersiâmları arasına katılmıştır. 1310 (1894)'de talebelerine icâzet vermiştir.

1297 h. de nâil olduğu İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği daha sonra Musıla-i Sahn İstanbul Müderrisliğine terfi buyurulmuştur.

Şevval 1315'de 4. rütbeden Mecidî ve Osmanlı nişanları kendisine ihsan edilmiştir.

1315 h. de Huzur Dersleri Mukarriri olmuş ve 1326 (1910) tarihlerinde aynı mukarrirlikte bulunuyordu.

Bayezit dersiâmı iken 6 Şubat (1336/1920) tarihinde vefat etmiştir. **(Dosya nu: 3394)**

İSMAİL RÜŞTÜ EFENDİ (İstanbullu)

Girid Merkez nâibi ve pâye-i mücerrede ashâbından el-Hac Mehmet Nazîf Efendi'nin oğlu olup Haziran 1277'de Fatih Çarşamba civarında Cebecibaşı Mahallesinde doğmuştur. Babasının nâib bulunmasından bulunduğu mahallerin hocalarından ve babasından okumuş ve Mekteb-i Nüvvab'a girmiştir. Üçüncü sınıfta iken babasının yataklara düşmesinden dolayı ailesinin geçimini temin için h. 1310'da mektebi terk etmiştir.

Kânunisani 1308'de Bigadiç Kazası Nâibi olmuştur. Daha sonra Alâ-yi Cedît (Selimiye), Sarışaban, Mısrata, Havza, Simav, Lâpseki ve Kandıra Kazaları nâibi olmuştur. Ağustos 1328'de Akhisar Kadısı olmuş ve Nisan 1330'da ma'zul sayılmıştır.

Safer 1300'de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuş ve Receb 1322'de Musıla-i Sahn'a terfi olunmuştur.

Müteaddit defalar dilekçe ile kadılık talep etmişse de kabul edilmemiş ve Kânunievvel 1335 (1919) tarihinde vefat etmiştir. **(Sicil defteri, c. 4, sh: 276, dosya nu: 1475)**

İSMAİL SABRİ EFENDİ (Sivaslı)

Dervîş Zâde Mehmet Efendi'nin oğlu olup h. 1286'da Sivas'ta doğmuştur. Sivas'ta bulunan Dârü'l-Muallimîn-i İbtidaî Şehâdetnâmesi (Nisan 1310), Sivas'ta Gök Medrese icâzetnâmesi (Cumadelaher 1321) ve İstanbul Dârü'l-Muaalimîn Tatbikat Mektebi Tasdiknâmesi (Mayıs 1326) almıştır.

İlk olarak Kânunievvel 1315'de Sivas'ta Sarı Şeyh İbtidaî Mektebi muallimi olmuştur. Eylül 1319'da Feyziyye İbtidaî Mektebi muallimi ve Eylül 1320'de İ'dadî Arapça muallimi olmuştur. Eylül 1325'de Sivas Dârü'l-Muallimîn Kur'an-ı Kerîm Muallimi olmuştur. Teşrinisani 1329'da Sivas Sultanisi İbtidaî Kısmı muallimi olmuş ve Teşrini-

evvel 1332'de Sivas Medresesi (Gök Medrese) İhzarî Birinci Muallimliğine terfi etmiştir.

Son vazifesinden iki yıl sonra 13 Teşrinievvel 1334 (1918) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya: 2416)

İSMAİL SAİB EFENDİ (İstanbullu)

Eski nâiblerden Mehmet Saîd Efendi'nin oğlu olup 1290 h. de İstanbul'da doğmuştur. Fatih'te Softa Sinan Mahallesinde ibtidaî ve rüştiye mektebinde okumuş ve Fatih Camiinde icâzet almıştır. Cumadelaher 1317'de imtihanla girmiş olduğu Mekteb-i Nüvvab'tan şehâdetnâme almıştır.

İlk önce Mahfel-i Şer'iyyat Kâtibi olmuş (1302/1886) ve Nisan 1316'da Urla Nâibi olmuştur. Daha sonra sıra ile İnegöl, Çorlu, Cide, Adapazarı, Mudanya, Beykoz Nâibliklerinde bulunmuştur.

Uhdesine h. 1312'de İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuş ve Receb 1320'de yükselerek Musıla-i Süleymaniye derecesine terfi etmiştir.

Beykoz'dan alınıp Haziran 1330'da Eşme Niyâbetine tayin edilmişse de bir müddet sonra buradan ayrılmıştır. (Sicil def. c. 3, sh: 146)

İSMAİL SEYFEDDİN EFENDİ (İstanbullu)

Molla Gürani'nin sülâlesinden olup Bilâd-i Hamde Edirne payelilerinden sâbık Musul Nâibi Sinevî Zâde Şeyh Taha Efendi'nin oğludur. 1258 h. de İstanbul'da doğmuştur. İbtidaî tahsilini İstanbul'da bitirip babasının müderris bulunduğu Bağdat'ta Atik Hasan Paşa Medresesinde babasından ve İmamı Azam Medresesi Müderrisi Hüseyin Sabrî Efendilerden okuyup icâzet almıştır.

1292 (1872) tarihinden itibaren Bağdat Nahiyelerinde müdürlük yapmış ve Nisan 1303'de Hille Nâibi olmuştur. Temmuz 1307'de Zor Nâibi, Teşrinievvel 1315'de Antalya Nâibi, Mayıs 1319'da Amasya Nâibi ve Temmuz 1328'de de İzmit Nâibi olmuştur.

Haziran 1308'de Maraş Mevleviyeti ve Temmuz 1321'de Edirne Mevleviyeti tevcih olunmuştur.

H. 1317'de 4. rütbeden Osmanlı ve h. 1318'de 3. rütbeden Mecidî Nişanı ihsan olunmuştur. Hamidiye Hicaz Madalyası da almıştır.

Temmuz 1329'da İzmit Kadılığından azledilmiş ve bu tarihten sonra İzmit ve İstanbul'da ikâmet etmiştir.

4 Temmuz 1334'de Kızıltoprak'ta Zühtüpaşa Mahallesinde vefat etmiştir. (Dosya nu: 1140, sicil defteri, c. 1, sh: 225)

İSMAİL ŞÜKRÜ EFENDİ (Karahisar-ıSahibli) (Afyonlu)

«Tabanoğlu» şöhreti ile bilinip babaşının adı Dâva Vekillerinden İzzet Efendi'dir. 1292 (1872) senesinde Afyon'da doğmuştur.

Hususî olarak cebir ve kozmoğrafya okumuş ve Afyon Müftüsü Ali Feyzî Efendi'den 1318 h. de icâzet almıştır.

Meşrutiyetin ilânını müteakib te'sis ve küşât ettiği Dârü'l-Muallimîn'in müdür ve muallimi olmuştur: 1 Teşrinisani 1326/1910.

Yerine müdür tayini ile Teşrinievvel 1327'de ayrılmış ve müdür vekili olmuştur. Kânunievvel 1327'de Afyon İslâh-ı Medâris İkinci sene hesab muallimi olmuştur. Mart 1330'da İslâh-ı Medâris Müdürü, Teşrinievvel 1330'da bu medresenin İnşâ ve Kitâbet Muallimliğine tayin edilmiştir.

Eylül 1331'de Karahisar-ı Sahib Medresesi Birinci Sınıf Müderrisi olmuştur. (Fıkıh ve Ziraat ile resm-i hat müderrisi olmuştur.).

1334 (1918)'de bu vazifede idi. **(Dosya: 3810)**

İSMAİL YAŞAR BEY (İstanbullu)

Şair olduğundan «Şadî» mahlâsını kullanırdı. Babası at ticareti ile uğraşırken vefat eden (Temmuz 1328) Merkebciler Kethüdâsı Ak-Mehmet Zâde Mustafa Efendi'nin oğludur. Eylül 1303 (1888) senesinde Fatih'de Manisalı Mehmet Paşa Mahallesinde doğmuştur. 1315'de Fatih Merkez Rüştiyesine girmiş ve 1318 (1902)'de mezun olmuştur. Mercan'daki beş senelik Mercan İ'dadisi'ne aynı yıl girmiş ve 1323.de iyi derecede mezun olmuştur.

Hususî muallimlerden arapça, farsça ve osmanlıca okumuştur.

Meşhurların hatlarını ihtiva eden bir «Mecmua-yi Hâtırat»ı ve şiirlerini toplayan «Külliyat»ı varsa da basılmamıştır. Yalnız edebi ve şiire ait yazıları muhtelif zamanlarda muhtelif gazete ve mecmualarda neşredilmiştir.

1 Eylül 1336 (1920) tarihinde İbtidaî Hariç Medresesi 3. sınıf Türkçe müderrisi olmuştur. Selefinin gelmesi ile iki ay sonra bu müderrislikten ayrılmış ve vazifeli bulunduğu Şirket-i Hayriye İdaresi'ndeki (Ensipektörlük) Başkâtibliğine dönmüştür.

1337 veya 1338'de bu vazifede iken vefat etmiştir. **(Dosya: 4083)**

HAFIZ İSMAİL ZİHNİ EFENDİ (İstanbullu)

Babası Beşiktaş Merkez muallimi ve Yeni Cami İkinci İmamı iken Mart 1323'de vefat eden Mehmet Efendi'dir. 1306 (1890) senesinde İstanbul'da doğmuştur. Hâfız olduktan sonra Dârü'l-İlm ve't-Talîm Rüştiye Mektebine girmiş ve 5. sınıfına kadar okumuştur.

(Haziran 1323). Maarifçe açılan İbtidai Mektebi muallimliği imtihanına girmiş ve aynı yıl ilk mekteb muallimi olmuştur. Fatih dersiâmlarından Konyalı İsmail Efendi ile Muğlalı Ali Rıza Efendi'den ders görmüştür.

1323'den 1327'ye kadar Beşiktaş'ta Ramiye Hatun İbtidai Mektebinde bulunmuş ve bir müddet de Altunizâde Mektebinde hocalık etmiştir.

Eylül 1335'de İbtidai Hariç Medresesi İhzarî Kısmı Kur'an-ı Kerîm Müderrisi olmuştur.

1327'den itibaren de Cedit Valide Sultan (Yeni Cami) İkinci imamlığı vazifesi de uhdesinde bulunuyordu.

Şubat 1339'da müderrislikten kadro harici kalmıştır. (Dosya : 2886)

İSMAİL ZÜHTÜ EFENDİ (Bergoslu «Burgazlı»)

Ahpoli Sancağının Bergos (Burgaz) Kasabasında doğmuştur. Doğduğu kasabanın içinde bulunan Çilesiz Zâde Mustafa Ağa Medresesi müderrisi ve beldenin müftüsü İbrahim Efendi'nin oğludur. 1257'de doğmuştur. Önce babasından sonra da 1271'de İstanbul'a gelip Yahya Tevfik Efendi Medresesine girmiştir. Tikveşli Yusuf Efendi'den Fatih Camiinde ders görüp hocasından icâzet almıştır.

h. 1284'de babası ölünce doğduğu yerde müftü olmuştur. Bir yıl sonra da mezkûr medreseye müderris olmuştur. 1295'de umumî hicretle İstanbul'a gelmiştir.

Zilkade 1292'de İbtidaî Hariç Edirne Müderrisliği ruûsuna nâil olmuştur.

1294 (1878) tarihinde Mudanya Nâibi olmuş ve Rumeli Vilâyetlerinin yeniden teşkilinde memleketi olan Berğos Sancağı Nâibliğine tayin edilmiştir. Ayrıca Livaya bağlı Kaza nâiblerini tayin vazifesini de deruhte ediyordu: (Safer 1297/1879). On sene burada hizmet ettikten sonra Bulgaristan'ın ortaya çıkardığı karışıklıktan İstanbul'a gelmiştir: Muharrem 1307 (1889). Nâibliği sırasında hasılâtın hepsini muhtaç halka dağıtmış ve kendisi çok az maaş almıştır.

Daha sonra Kirmasti, Tokat, Kırşehir ve Priştine Niyâbetlerinde bulunmuş ve Şevval 1324 (1322/1906) tarihinde Bolu Livası Nâibi olmuştur.

Berğos'ta iken Büyük Meclis ve Filibe Mebusan Meclisinde bulunarak müslüman halkın haklarını müdafaa etmiş ve bunun neticesi olarak İzmir Pâye-i Mücerredi ve Rebiulaher 1324'de de Priştine Ni-

yâbetindeki hizmetlerine karşılık olarak Edirne Pâye-i Mücerredi kendisine ihsan olunmuştur.

Kânunisani 1325/1909'da Bolu Livası Niyâbetinden emekli olmuş ve 26 Şubat 1328'de (1912) Fatih civarında Çıkrıkçı Kemâleddin Mahallesinde Sarıgöz Caddesinde 37 numaralı evde vefat etmiştir. (Dosya: 2544)

İSMAİL ZÜHTÜ EFENDİ (İstanbullu)

Rumeli kadılarından es-Seyit el-Hac Ahmet İzzet Efendi'nin oğlu olup h. 1243'de İstanbul'da Yenibahçe yakınında Molla Şeref Mahallesinde Kaliçeçiler Köşkünde doğmuştur.

Fatih Camiinde ders okumuştur. Hususî muallimden de arapça, farsça, fıkıh, ferâiz okumuştur. O devirlerde kadılığa geçmek için İstanbul mahkemelerinden Bâb Mahkemesine girmek icab ettiğinden bu mahkemeye girmiştir.

On sene kadar İstanbul Kadılığı Vekayi' Kâtibliğinde bulunmuş ve bilâhare Beykoz Nâibi olmuştur. h. 1291'de Drama Nâibi olmuş ve üç yıl sonra da Uşak, daha sonra Keşan, Eğridere (Gümülçine'de), Adapazarı, Malkara ve 1309 h. den itibaren de Rize Nâibi olmuştur.

Rize (Lazistan Sancağı)'den ayrıldıktan sonra tekaüt olmuş ve sonradan 19 Nisan 1314'de vefat etmiştir. (Dosya:)

İSMAİL ZÜHTÜ EFENDİ (Manastırlı)

Osman Efendi'nin oğlu olup 1279 h. senesinde Manastır'da doğmuştur. Fatih Askerî Rüştiyesinden mezun olup hususî muallimden arapça okumuştur. Hariçten iki sene Mekteb-i Nüvvab'a devam etmiştir. Sonradan Mekteb-i Hukuk'a da devam etmiştir.

Cumadelaher 1322'de Fatih Dersiâmlarından İstanbullu Ahmet Râmiz Efendi'den icâzet almış ve ruûs imtihanını kazanarak Fatih dersiâmı olmuştur.

Fetvâhâne'ye girmiş ve Evrak Odası Kâtibi olmuş ve Eylül 1325'de Birinci sınıfa kadar yükselmiştir.

1294 h. de uhdesine İbtidaî Hariç Bursa Müderrisliği tevcih olunmuş ve 1296 h. de İbtidaî Altmışlı ve 1297 h. de Musula-i Süleymaniye'ye terfi etmiştir. Maraş ve Beyrut Mevleviyetine de nâil olmuştur.

Şaban 1329'da Mahreç Pâyesi tevcih edilmiş ve Teşrinievvel 1335'de İkinci Mümeyyiz olmuştur. Eylül 1336'da bu vazifede olduğu gibi Fatih Camiinde ders okutuyordu. (Sicil defteri, c. 1, sh: 169)

İSMAİL ZÜHTÜ EFENDİ (Tosyalı)

1256 h. senesinde Tosya'da doğmuştur. Mart 1285'de tarîk maaşına nâil olup Bayezit Dersiâmı olmuştur. Teşrinievvel 1303'de dersiâmlığı yanında «Şifa-i Şerîf» okutma vazifesine de nâil olmuştur. Bu vazifesi ölümüne kadar devam etmiştir. Talebelerine icâzet vermiş ve «mucîz» dersiâm olmuştur. Sudûr'dan idi.

Huzur Dersleri mukarrirliği de yapmış ve en son vazifesi de mukarrirlik idi.

18 Mart 1325 (1909) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya nu: 899)

İlk maaşı 50, son maaşı ise 4490 kuruştu.

İSMET EFENDİ (İstanbullu)

«Mehmet İsmet Efendi» ismi ile de bilinirdi. Bilâd-ı Hamse mevâlisinden Evkaf Senedât Müdürü Birinci Muavini Mehmet Ali Efendi'nin oğlu olup 1265 h. de İstanbul'da doğmuştur. Hâfız Paşa İbtidaî Mektebinde tahsilden sonra Fatih Dersiâmlarından ve müderrislerden Talip Tevfik Efendi'den tahsili şart olan ulûmu tedris ederek 1296 h. de icâzet almıştır.

Şubat 1285'de Fetvâhâne'ye girmiş ve Haziran 1288'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Mukayyidi olmuştur. Aynı yılın sonunda da Müsevvit olmuştur. Temmuz 1293'de İ'lâmat-ı Şer'iyye Mümeyyiz Muavini olduğu gibi aynı yıl içinde de uhdesine tarîk maaşı tahsîs edilmiştir.

Mart 1294'de Meclis-i Tetkikat-ı Şer'iyye Azâsı olmuştur. Eylül 1303'de Medine-i Münevvere Mevleviyeti'ne tayin edilmiştir. Ağustos 1306'da tekrar mezkûr meclisin âzası olmuştur.

Teşrinisani 1314'de Suriye Merkez Nâibi (Kadısı) olmuş ve Mart 1319'da Haleb Kadısı olmuştur. Teşrinievvel 1321'de ikinci defa Suriye Merkez Kadısı olmuş ve Teşrinievvel 1324'de Bağdat Merkez Kadısı olmuştur.

Ramazan 1314'de İkinci rütbeden Mecidî Nişanı kendisine ihsan edilmiştir.

Muharrem 1285'de uhdesine tevcih olunan İbtidaî Hariç İstanbul Müderrisliği, Şaban 1287'de Hareket-i Hariç'e, Şevval 1291'de İbtidaî Dahil'e, Rebiulevvel 1294'de İbtidaî Altmışlı'ya terfi etmiştir. Edirne mevleviyeti yanında yukarıda geçtiği gibi Medine Mevleviyeti pâyesi tevcih edilmiştir.

Şubat 1325'de Bağdat Kadılığından ayrılmış ve 4 Mayıs 1326 (1910) tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. (Dosya nu: 1174)

İSMET NAZMİ EFENDİ (Ergirili)

Ali Efendi'nin oğlu olup h. 1270'de Ergiri'nin Palurdoz köyünde doğmuştur. Kur'an hıfzı ve yazı dersi aldıktan sonra belde müftüsü İsmail Efendi'den İskenderzâde Medresesinde okumuş, sonradan İstanbul'a gelerek Bahr-i Siyah Çifte Kurşunlu Medresede mukim olarak Dersiâm Lâz Hasan Efendi'den beyan, meani, usûl ve akâid derslerini okumuştur. Sonradan Muallimhâne-i Nüvvab'a girmiş ve şehâdetnâme almıştır.

Kânunisani 1302'de Boyabat Nâibi olmuş ve sonradan Ünye, Demirhisar, Makri (Fethiye), Akhisar, Bayındır ve Leskovik Nâibi olmuştur. Nisan 1321'de Leskovik Nâibi olmuş ve Nisan 1323'de ayrılmıştır.

1 Temmuz 1324'de vefat etmiştir. (Dosya: 205)

HACI İZZET EFENDİ

Hareket-i Dahil İstanbul Müderrislerinden olup 1266 h. senesinde doğmuştur. Teşrinievvel 1298'de ruûs imtihanını kazanmış ve Süleymaniye Camii dersiâmları arasına katılmıştır. Talebelerine icâzet vererek mucîz olmuştur.

Yirmi yedi sene Süleymaniye Camiinde talebe okutmuş ve 29 Teşrinievvel 1325'de vefat etmiştir. (Dosya nu: 891)

İZZET EFENDİ (Sürmeneli)

Ahmet Efendi'nin oğlu olup h. 1278 senesinde Sürmene'de doğmuştur. İstanbul'a gelip hususi olarak ders görmüş ve Mekteb-i Nüvvab'a girip Şaban 1305'de mezun olmuştur.

Temmuz 1304'de Osmancık Nâibi olmuş ve daha sonra Şile, Düzce, Of, Ayancık, Pazar, Vakfıkebir, Hayrabolu ve Bayburt Kazaları nâibi olmuştur.

İkinci defa olarak Teşrinisani 1327'de Of Nâibi (Kadısı) olmuş ve Kânunievvel 1330'da Muradiye Kadılığına tayini çıkmışsa da gitmemiştir. Üç yıl kadar açıkta kalmış ve muvakkaten oturduğu İnebolu'da 10 Eylül 1333 (1917) tarihinde vefat etmiştir. (Dosya nu: 929, sicil defteri, c. 5, sh: 219)

ŞEYH İZZEDDİN EFENDİ (Cebeleli)

Hazret-i Hüseyin (r.a.) sülâlesinden Şeyh Abdülkadir Efendi'nin oğlu olup Nisan 1299'da Lâzkiye'ye bağlı Cebele Kazasında doğmuş

tur. Mayıs 1313'de tahsil için Mısır'daki Camiu'l-Ezher'e gitmiştir. Ezher'de tahsilini bitirip icâzet almış ve üç yıl kadar da burada ders okutup Cebele'ye dönmüştür. Kânunievvel 1325'de Cebele Rüştiye Mektebi Dini İlimler Muallimi olmuştur. Mayıs 1326'da da Cebele Kazası Müderrisi olmuştur. **(Dosya nu: 2117)**

— A —

Adanalı — Derviş Ali Efendi -24
Akçahisarlı — İsa Efendi - 243
Aksekili — Hasan Fehmî Efendi - 74
— Hasan Hayreddin Efendi - 87
— Hasan Saadeddin Efendi - 99
Alâiyyeli — Hasan Hüsnü Efendi - 95
— İbrahim Hilmî Efendi - 223
Alucralı — İbrahim Efendi - 163
Amasralı — Hasan Hilmî Efendi - 89
Amasyalı — Halîl Efendi - 43
— Hüseyin Hüsameddin Efendi - 126
Anamurlu — Hasan Bahrî Efendi - 71
— Hasan Fehmî Efendi - 75
Ankaralı — İbrahim Hilmî Efendi - 223
Antepli — Halîl Fevzi Efendi - 50
Arapkirli — Celâleddin Efendi - 19
— Hüseyin Avni Efendi - 113
— İbrahim Edhem Efendi - 193
Araçlı — Hasan Hulki Efendi - 94
— İbrahim Kemal Efendi - 226
Ardanuçlu — İsmail Hakkı Efendi - 263
Arhavili — Dursun Efendi - 24
— Hamid Hamdi Efendi - 61
— Hasan Fehmi Efendi - 76
— Hüseyin Cemaleddin Efendi - 118

— Hüseyin Hüsnü Efendi - 126
— İbrahim Şevki Efendi - 223
— İsmail Hakkı Efendi - 263
Artvinli — Hasan Sabri Efendi - 99
Avrethisarlı — İsmail Hakkı Efendi - 263
Aybastılı — İbrahim Efendi - 163
Aydınlı — Hüseyin Hüsnü Efendi - 127
Aydoslu — Halil Hilmi Efendi - 53
Azdavaylı — Hasan Hüsnü Efendi - 95

— B —

Babadağlı — İbrahim Efendi - 163
Bağdatlı — Hüseyin Avni Efendi - 113
— İsmail Efendi - 249
— İsmail Hakkı Efendi - 264
Balıkesirli — İbrahim Efendi - 164
— İbrahim Sadık Efendi - 231
— İsmail Hakkı Efendi - 264
Baliyeli — İsmail Efendi - 250
— İsmail Efendi - 250
— İsmail Hakkı Efendi - 265
Batumlu — Bilâl Kâmil Efendi - 16
— Cafer Fahri Efendi - 17
— Eşref Efendi - 36
— Eyüb Sabri Efendi - 36
— Hasan Fehmi Efendi - 76
— Hasan Fehmi Efendi - 77
— Hasan Recep Efendi - 97
— Hüseyin Avni Efendi - 114
— Hüseyin Fehmi Efendi - 119
— Hüseyin Fikri Efendi - 120
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 127
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 128
— Hüseyin Remzi Efendi - 155
— İbrahim Edhem Efendi - 194
— İbrahim Vehbi Efendi - 234
— İlyas Fevzi Efendi - 241
— İsa Şevki Efendi - 245
— İshak Necati Efendi - 247

— İsmail Efendi - 251
— İsmail Hakkı Efendi - 265
— İsmail Hakkı Efendi - 265
— İsmail Hakkı Efendi - 266
Bergamalı — İsmail Hakkı Efendi - 266
Bergoslu — İsmail Zühtü Efendi - 298
Besnîli — Hasan Fehmi Efendi - 77
— İbrahim Hakkı Efendi - 212
Beyanabadlı — Hüseyin Efendi - 108
Beypazarlı — Hasan Sabrî Efendi - 100
— İbrahim Burhaneddin Efendi - 191
— İsmail Hakkı Efendi - 266
Beyşehirli — İbrahim Efendi - 164
Bitlisli — Hüseyin Efendi - 109
— İsmail Hakkı Efendi - 266
Bodrumlu — İsmail Efendi - 251
Bolulu — İbrahim Edhem Efendi - 194
— İbrahim Hilmi Efendi - 224
Bolvadinli — Halil Hilmi Efendi - 54
Borlu — İbrahim Efendi - 165
Bosnalı — Halil Efendi - 44
— Hamid Hamdi Efendi - 62
Boyabatlı — Halil Şükrü Efendi - 59
— Hasan Fehmî Efendi - 78
— Hüseyin Efendi - 109
— İsmail Hakkı Efendi - 267
Bozkırlı — Hüseyin Hilmi Efendi - 123
Burdurlu — Halil Hulusi Efendi - 55
— Hasan Hilmi Efendi - 89
Bursalı — İbrahim (Hakkı) Efendi - 165

— C —

Cebeleli — İzzeddin Efendi - 301
Cideli — İsmail Hakkı Efendi - 267
Cizreli — Fakirullah Mollazâde Efendi - 38
— Hasan Lâmiğ Efendi - 96
— Hüseyin Fehmi Efendi - 119

— Ç —

Çankırılı — Hasan Fehmi Efendi - 79
— İsmail Hakkı Efendi - 267
Çarşambalı — Hüseyin Hüsnü Efendi - 128
Çayelili — Halil Hakî Efendi - 52
— Hasan Fehmi Efendi - 79
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 129
Çaykaralı — İsmail Efendi - 251
Çemişkezekli — Ebubekir Sıtkı Efendi - 29
Çermikli — İbrahim Nuri Efendi - 227
— İsmail Hakkı Efendi - 268
— Halil Zarif Efendi - 60

— D —

Dadaylı — Hasan Hakkı Efendi - 86
— İbrahim Hakkı Efendi - 213
— İsmail Hakkı Efendi - 268
Dağıstanlı — Bekir Haki Efendi - 9
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 130
— İbrahim (Edhem) Efendi - 165
— İbrahim Hilmî Efendi - 224
— İlyas Veysî Efendi - 242
— İsmail Efendi - 252
Darendeli — İbrahim Efendi - 166
Dârîdreli — Hüseyin Avni Efendi - 115
Debreli — İsmail Efendi - 252
Debre-i balâlı — Cemâl Efendi - 19
Dedeağaçlı — Halil Rahmi Efendi - 57
— Hüseyin Efendi 110
Delvinalı — İsa Şevki Efendi - 246
Demircili — Hüseyin Efendi - 110
— İbrahim Edhem Efendi - 194
Demirhisarlı — Hüseyin Şem'i Efendi - 159
— İbrahim Efendi - 166
— İbrahim Edhem Efendi - 195
— İsmail Hakkı Efendi - 269
Develili — İbrahim Efendi - 166
— İbrahim Efendi - 167

— İsmail Hakkı Efendi - 269
Devrekli — Feyzullah Şükrü Efendi - 39
— İsmail Efendi - 252
— İsmail Necati Efendi - 294
Divriğili — İbrahim (Zühtü) Efendi - 167
Diyarbakırlı — İbrahim Efendi - 167
Doyranlı — İbrahim Vehbi Efendi - 234
— İsmail Efendi - 253
Dramalı — Hasan Efendi - 65
— İbrahim Efendi - 168
— İbrahim Edhem Efendi - 195
— İbrahim Hakkı Efendi - 213

— E —

Edincikli — İbrahim Vasfi Efendi - 233
Edremitli — İbrahim Hakkı Efendi - 213
Eğinli — İbrahim Hakkı Efendi - 213
— İbrahim Zühtü Efendi - 235
Eğridereli — Hasan Vehbi Efendi - 104
— Hasan Vehbi Efendi - 105
Eğridirli — Hüseyin Efendi - 111
Elâzığlı — İbrahim Hakkı Efendi - 221
Elbasanlı — İbrahim Efendi - 169
Elbistanlı — Halil Esad Efendi - 48
— Halil Kâmil Efendi - 57
— Hasan Efendi - 65
— Hüseyin Sami Efendi - 158
— İbrahim Hakkı Efendi - 215
Erbaalı — Bekir Sıtkı Efendi - 11
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 130
Erbilli — İbrahim Efendi - 169
Ercişli — Hasan Nâzım Efendi - 97
Ereğlili — Hasan Fehmi Efendi - 80
Ergirili — Besim Ahmet Efendi - 14
— İsmet Nazmi Efendi - 301
— Beyazıt Efendi - 14
— İsmail Hulusi Efendi - 293
— Derviş Efendi - 23
— Ebubekir Efendi - 26

— Halid Efendi - 42
— Halil Fehmi Efendi - 49
— Hamid Haydar Efendi - 62
— Hasan Tahsin Efendi - 101
— Hasbi Efendi - 106
— Hayreddin Efendi - 106
— Hayrullah Efendi - 107
— Hüseyin Avni Efendi - 115
— Hüseyin Fevzi Efendi - 119
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 131
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 131
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 132
— Hüseyin İbrahim Efendi - 148
— Hüseyin Nâfiz Efendi - 152
— İbrahim Edhem Efendi - 196
— İbrahim Edhem Efendi - 197
— İbrahim Edhem Efendi - 197
— İbrahim Edhem Efendi - 197
— İdris Galip Efendi - 238
— İdris Galip Efendi - 238
— İdris Galip Efendi - 239
— İshak Ruhî Efendi - 248
— İsmail Hakkı Efendi - 269
— İsmail Hulusi Efendi - 293
— İsmet Nazmi Efendi - 301
Ermenekli — Hüseyin Fehmi Efendi - 119
— İbrahim Edhem Efendi - 198
— İbrahim Hakkı Efendi - 215
Erzincanlı — Halil Efendi - 65
— İsmail Efendi - 253
Erzurumlu — Halil Fahri Efendi - 49
— Hasan Tahsin Efendi - 102
— İbrahim Efendi 172
— İsmail Hakkı Efendi - 270-271
Eskişehirli — Hasan Bahri Efendi - 72
Eskizaralı — Halil Efendi - 44
Eskicumalı — Hüseyin Avni Efendi - 115
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 133

— F —

Fatsalı — İbrahim Edhem Efendi - 198
— İsmail Efendi - 253
Fekeli — Hasan Fevzi Efendi - 84
Fenikeli — Hüseyin Hüsnü Efendi - 133
Filibeli — Hüseyin Hilmi Efendi - 123
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 133
— İbrahim Edhem Efendi - 198
Filibepazarcığılı — Hüseyin Hüsnü Efendi - 134

— G —

Garbikaraağaçlı — İsmail Hakkı Efendi - 271
Gazzeli — İbrahim Efendi - 173
Gebzeli — Hüseyin Hüsnü Efendi - 134
Gemlikli — İbrahim (Fevzi) Efendi - 173
Geyveli — İbrahim Enver Efendi - 208
— İbrahim Fahreddin Efendi - 210
— İbrahim Hakkı Efendi - 215
Giresunlu — İbrahim (Hakkı) Efendi - 174
Giritli — Hasan Rıfat Efendi - 98
Gönenli — Hasan Basri Efendi - 73
— İsmail Efendi - 254
Gördesli — İsmail Efendi - 254
Göreleli — Hasan Hilmi Efendi - 90
Göynüklü — Hilmi Efendi - 108
— İbrahim Hakkı Efendi - 216
Gümülçineli — Hasan Efendi - 66
— Hasan Hilmi Efendi - 90
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 134
— İbrahim Edhem Efendi - 199
— İbrahim Edhem Efendi - 199
— İsmail Hakkı Efendi - 271
Gümüşhaneli — Hasan Fehmi Efendi - 80
— İbrahim Edhem Efendi - 200
— İsmail Efendi - 255

— H —

Hacıoğlupazarcığılı — İsmail Hakkı Efendi - 272
Haçinli/Saimbeyli — İlyas Efendi - 240
Hadimli — Hasan Hilmi Efendi - 91
— Hasan Sabri Efendi - 100
— Hüseyin Hamid Efendi - 121
Hamidabadlı — İsmail Hakkı Efendi - 272
Harsovalı — Halil Fikri Efendi - 51
Hayfalı — İbrahim Efendi - 175
Hayrabolulu — Halil Fevzi Efendi - 51
Harputlu — Ebubekir Efendi - 26
— Hasan Tahsin Efendi - 102
— İbrahim (Rıza) Efendi - 174
— İsmail Efendi - 255
Hekimhanlı — Halil Hulusi Efendi - 56
Hemşinli — Edhem Efendi - 31
—Hüseyin Avni Efendi - 116
Hezargradlı — Hasan Şevki Efendi - 101
Hınıslı — İsa Efendi - 244
Hopalı — Hüseyin Efendi - 111
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 135
— İsmail Hakkı Efendi - 273

— İ —

İbradılı — Ebubekir Sami Efendi - 28
— Halil Haşmet Efendi - 52
— Hasan Hüsnü Efendi - 96
— Hasan Tahsin Efendi - 103
— Hilmi İsmail Efendi - 108
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 135
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 135
— İbrahim Edhem Efendi - 200
— İbrahim Edhem Efendi - 201
— İbrahim Fevzi Efendi - 212
— İbrahim Halil Efendi - 221
— İbrahim Hasib Efendi - 222
— İbrahim İhsan Efendi - 225
— İbrahim Rasih Efendi - 229

— İbrahim Rüştü Efendi - 229
— İbrahim Zühtü Efendi - 236
— İbrahim Zühtü Efendi - 236
— İsmail Hakkı Efendi - 273
İlbeylili — İbrahim Hakkı Efendi - 216
İncesulu — Hüseyin Hilmi Efendi - 124
İskilipli — İsmail Hakkı Efendi - 274
İspartalı — Hüseyin Atıf Efendi - 112
İstanbullu — Enver Kemal Efendi - 33
— Esad Efendi - 33
— Esad Efendi - 34
— Halid Efendi - 43
— Halil Sırrı Efendi - 58
— Hasan Efendi - 67
— Hasan Hayrullah Efendi - 88
— Hasan Hayrullah Efendi - 88
— Hasan Zihni Efendi - 105
— Hayri Efendi - 107
— Hüseyin Aşir Efendi - 111
— Hüseyin Haydar Efendi 122
— Hüseyin Hayri Efendi - 122
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 136
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 136
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 139
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 139
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 140
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 141
— Hüseyin Nasreddin Efendi - 151
— Hüseyin Nâfiz Efendi - 153
— Hüseyin Saadeddin Efendi - 156
— İbrahim Efendi - 175
— İbrahim (Celâleddin) Efendi - 176
— İbrahim (Senih) Efendi - 177
— İbrahim Abid Efendi - 190
— İbrahim Edhem Efendi - 202-203-204-205
— İbrahim Hakkı Efendi - 217
— İbrahim Halid Efendi - 220
— İbrahim Hıfzî Efendi - 223
— İbrahim Rüştü Efendi - 230
— İbrahim Sami Efendi - 231

— İbrahim Senih Efendi - 232
— İbrahim Şevki Efendi - 233
— İbrahim Vehbi Efendi - 234
— İbrahim Zühtü Efendi - 237
— İrfan Efendi - 243
— İsmail Abdülhalim Efendi - 260
— İsmail Asım Efendi - 261
— İsmail Esat Efendi - 261
— İsmail Hakkı Efendi - 274-275-276-277
— İsmail Rüştü Efendi - 295
— İsmail Saib Efendi - 296
— İsmail Seyfeddin Efendi - 296
— İsmail Yaşar Efendi - 297
— İsmail Zihni Efendi - 297
— İsmail Zühtü Efendi - 299
— İsmet Efendi - 300
İşkodralı — Hasan Efendi - 42
— İbrahim Sıtkı Efendi - 232
İzmirli — Halil Hilmi Efendi - 54
— İbrahim Hilmi Efendi - 205
— İsmail Hakkı Efendi - 278-279-281
İzmitli — Halil Efendi - 45
— Hasan Fehmi Efendi - 81

— K —

Kadınhanlı — İsmail Efendi - 255
Kalkandelenli — İsa Ruhi Efendi - 244
— İsmail Hakkı Efendi - 282
Kandıralı — Hâşim Efendi - 42
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 142
Karahisarışarkili — İbrahim Efendi - 177
Karahisarı Sahibli — Hüseyin Halis Efendi - 121
— İbrahim Nâfiz Efendi - 227
— İsmail Şükrü Efendi - 297
Karamanlı — İbrahim Hulusi Efendi - 225
Karapınarlı — İsmail Hakkı Efendi - 282
Kargılı — İbrahim Edhem Efendi - 205
Karinabadlı — İbrahim Efendi - 178
Karslı — İsmail Hakkı Efendi - 282

Kastamonulu — Bekir Sıtkı Efendi - 12
— Halid Nuri Efendi - 43
— İbrahim Efendi - 178
— İsmail Hakkı Efendi - 283
Kayserili — Halil Efendi - 45
— Hasan Hulki Efendi - 94
— İsmail Efendi - 256
Kemahlı — Hüseyin Hüsnü Efendi - 142
— İbrahim Hakkı Efendi - 218
Kırkkiliseli — Halil Efendi - 46
Kırşehirli — Bekir Bektaş Efendi - 9
— Hüseyin Mazhar Efendi - 151
Kozanlı — Feyzurrahman Efendi - 40
— İbrahim Edhem Efendi - 206
Konyalı — Halil Efendi - 46
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 142
Komanolu — Hayreddin Efendi - 106
Koriçeli — İsmail Hakkı Efendi - 283
Kosovalı — Bilâl Süheyl Efendi - 16
Koyulhisarlı — İsmail Hakkı Efendi - 283
Köprülülü — Hasan Fehmi Efendi - 81
Köstenceli — Hüseyin Avni Efendi - 116
— İsmail Hakkı Efendi - 284
Kudüslü — Bahaeddin Efendi - 5
Kuvayeli — İbrahim (Edhem) Efendi - 178
Kütahyalı — Hasan Tahsin Efendi - 103
— İbrahim Edhem Efendi - 206
— İsmail Efendi - 256
— İsmail Hakkı Efendi - 284

— L —

Libhovalı — İlyas Efendi - 240
Limnili — Hasan Basri Efendi - 73
Loşnalı — İbrahim (Hakkı) Efendi - 179

— M —

Malatyalı — İbrahim Behçet Efendi - 190
— İbrahim Zihni Efendi - 235
— İshak Sıtkı Efendi - 248

Manastırlı — Bahaeddin Aydın Efendi - 7
— Hasan Efendi - 67
— İbrahim (Fevzi) Efendi - 179
— İbrahim Fevzi Efendi - 212
— İsmail Hakkı Efendi - 285
— İsmail Hakkı Efendi - 285
— İsmail Zühtü Efendi - 299
Maraşlı — İbrahim Evliya Efendi - 209
Mardinli — Ebulalâ Ali Zeynelabidin Efendi - 30
— Halil Efendi - 47
Mapavrili — İsmail Hakkı Efendi - 286
Mecitözülü — Hasan Hami Efendi - 87
Menlikli — İbrahim (Şevki) Efendi - 179
— İsmail Efendi - 256
Merzifonlu — İsmail Hakkı Efendi - 286
Mesudiyeli — İbrahim (Fevzi) Efendi - 180
Metroviçeli — İbrahim Hakkı Efendi - 218
Midillili — Bekir Hâzım Efendi - 10
Midyatlı — İbrahim Efendi - 181
Mihaliccikli — Bekir Sıtkı Efendi - 12
Milâslı — Halil İbrahim Hilmi Efendi - 56
Muğlalı — Halil İbrahim Efendi - 56
Musurili — Hüseyin Zeki Efendi - 160
Muşlu — Fehim Fehmi Efendi - 38
— Halil Efendi - 47
Müretteli — Hasan Efendi - 67

— N —

Nallıhanlı — Hasan Ziyaeddin Efendi - 105
Nevrokoplu — İbrahim Efendi - 181
— İsmail Hakkı Efendi - 287
Nevşehirli — Bekir Sıtkı Efendi - 13
— Hasan Fehmi Efendi - 82
— Halil Vehbi Efendi - 60
— İbrahim Efendi - 182
— İsmail Efendi - 257
Nifli (Kemalpaşa) — İbrahim Sabri Efendi - 230

— O —

Oflu — Behram Efendi - 7
— Dursun Feyzi Efendi - 25
— Fehmi Efendi - 38
— İbrahim Efendi - 183
— Hasan Efendi - 68
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 143
— Hüseyin Nasuhi Efendi - 152
— Hüseyin Sabri Efendi - 157
— İbrahim Edhem Efendi - 206
Ohrili — Besim Sabri Efendi - 14
— İlyas Vehbi Efendi - 241
Ordulu — Hasan Hilmi Efendi - 91
— Hasan Hilmi Efendi - 91
— İbrahim Rüştü Efendi - 230
Ortaköylü — Hüseyin Hilmi Efendi - 125
— İsmail Efendi - 257
Osmancıklı — İsmail Efendi - 257
Osmanpazarlı — İsa Ruhi Efendi - 245

— Ö —

Ödemişli — İsmail Hakkı Efendi - 287

— P —

Pazarlı — Hamid Sâdi Efendi - 64
— Hamid Şükrü Efendi - 64
— Hasan Hilmi Efendi - 92
— Hasan Tahsin Efendi - 104
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 143
— İbrahim Hakkı Efendi - 224
— İsmail Hakkı Efendi - 288
Pazarköylü — İsmail Efendi - 258
Perşembeli — Hüseyin Avni Efendi - 116
Pirlepeli — İbrahim Edhem Efendi - 207
— Ekrem Memdüh Efendi - 31
Prizrenli — Hüseyin Necmeddin Efendi - 154
Plevneli — İbrahim (Rüştü) Efendi - 184

Rakalarlı — İlyas Efendi - 240
Rizeli — Cafer Sıtkı Efendi - 18
— Hamid Efendi - 61
— Hasan Atıf Efendi - 71
— Hasan Fikri Efendi - 85
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 144
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 144
— İbrahim Ferid Efendi - 211
— İbrahim Hakkı Efendi - 218
— İshak Nuri Efendi - 247
— İshak Nuri Efendi - 248
— İsmail Efendi - 258
— İsmail Hakkı Efendi - 288
Ruscuklu — Hasan Hilmi Efendi - 92
— İbrahim Hakkı Efendi - 219

Safranbolulu — Hüseyin Fevzi Efendi - 120
— İbrahim Hakkı Efendi - 219
— İsmail Necati Efendi - 294
Sakızlı — Hüseyin Rabıt Efendi - 154
— İsmail Hakkı Efendi - 289
Sarışabanlı — İbrahim Efendi - 184
Serezli — Eyüp Sabri Efendi - 37
— Halil Efendi - 48
— Hasan Basri Efendi - 74
— Hasan Hadi Efendi - 86
— İsmail Hakkı Efendi - 289
— İsmail Hakkı Efendi - 290
Seydişehirli — Hasan Fehmi Efendi - 82
— İbrahim Efendi - 185
— İbrahim Edhem Efendi - 207
— İbrahim Kâmil Efendi - 226
— İsmail Hakkı Efendi - 290
Sındırgılı — Çerkez Emin Efendi - 22
Simavlı — İsmail Efendi - 259
Sinekli-sulu — İsmail Hakkı Efendi - 291

Sinoplu — Ebubekir Lütfi Efendi - 27
— Hasan Hilmi Efendi - 92
— İbrahim Hilmi Efendi - 225
— İlyas Avni Efendi - 241
Siirtli — Behçet Efendi - 7
— İbrahim Efendi - 185
Sivaslı — Ebubekir Fikri Efendi - 27
— Hüseyin Edib Efendi - 118
— İbrahim Zühtü Efendi - 237
— İsmail Sabri Efendi - 295
Siverekli — Hamza Fehmi Efendi - 64
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 144
Sultanyerili — Hasan Tevfik Efendi - 104
Süleymaniyeli — Cafer Mahfi Efendi - 18
Sürmeneli — Hasan Fikri Efendi - 86
İsmail Hakkı Efendi - 291
— İzzet Efendi - 301
Sûrlu — Davut Efendi - 23

— Ş —

Şabanözülü — İshak Efendi - 246
Şamlı — Hamid Hayrullah Efendi - 63
— İbrahim Efendi - 186
— İbrahim Efendi - 186
Şarkikaraağaçlı — Hüseyin Sami Efendi - 159
Şavşatlı — Bilâl Efendi - 15
— Hasan Hilmi Efendi - 93
Şiranlı — İsmail Hakkı Efendi - 292
Şileli — İsmail Hakkı Efendi - 291
Şirvanlı — Hüseyin Hüsnü Efendi - 145
— İsa Efendi - 244
Şumnulu — Hasan Fevzi Efendi - 85
Şüflü — İbrahim El-Hatib Efendi - 222
— Hüseyin Hilmi Efendi - 125

— T —

Taberiyalı — Esad Eş-Şukayri Efendi - 35
Taşköprülü — Bekir Efendi - 8
— Bekir Efendi - 8

Tavaslı — İbrahim Edhem Efendi - 207
Tiranlı — İsmail Efendi - 259
Tireli — Hüseyin Kâmil Efendi - 148
Tırnovalı — Emrullah Efendi - 32
— Hasan Efendi - 68
— Hasan Efendi - 68
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 145
— İbiş Rüştü Efendi - 162
— İbrahim Efendi - 187
— İdris Sıtkı Efendi - 239
Tortumlu — Bekir Sıtkı Efendi - 13
— İbrahim Fahreddin Efendi - 210
Torullu — Hasan Hilmi Efendi - 93
Tosyalı — İsmail Efendi - 259
— İsmail Zühtü Efendi - 300
Trablusgarbh — İbrahim Efendi - 187
Trablusşamlı — Hasan Efendi - 69
— Hayreddin Efendi - 107
— İsmail Fuat Efendi - 262
— İsmail Hakkı Efendi - 292
— İsmail Kemal Efendi - 293
Trabzonlu — Hüseyin Rüştü Efendi - 156
Turgutlulu — Hasan Ali Efendi - 70

— U —

Uluborlulu — Hüseyin Avni Efendi - 117
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 145
Urfalı — Bekir Sıtkı Efendi - 14
Uşaklı — Hasan Efendi - 69
— İbrahim (Fahreddin) Efendi - 188
— İbrahim Kâzim Efendi - 226
— İsmail Efendi - 260
— İsmail Hakkı Efendi - 292

— Ü —

İnyeli — Hüseyin Hüsnü Efendi - 146
— Hüseyin Sabri Efendi - 158
— İbrahim Hakkı Efendi - 219

Üsküblü — Hasan Fehmi Efendi - 84
Üsküdarlı — Hüseyin Hüsnü Efendi - 146
— Hüseyin Hüsnü Efendi - 147

— V —

Vakfıkebirli — İbrahim Hakkı Efendi - 220
Varnalı — İsmail Hakkı Efendi - 293
Vezirköprülü — Hamdi Efendi - 61
Viçeli — Hüseyin Avni Efendi - 117
Viranşehirli — İbrahim (Fevzi) Efendi - 188

— Y —

Yafalı — Hüseyin Hüsnü Efendi - 147
Yalvaçlı — İbrahim Efendi - 188
Yanyalı — Cevdet Efendi - 21
Yarhisarlı — İbrahim Hakkı - 220
Yenihanlı — Esad Efendi - 35
Yenişehirli — Halil Hilmi Efendi - 55
— Hüseyin Şevket Efendi - 160
— İbrahim (Hakkı) Efendi - 189
Yozgatlı — Hüseyin Avni Efendi - 117
— İbrahim Edhem Efendi - 208
— İbrahim Hamdi Efendi - 222

— Z —

Zonguldaklı — Emin Sıtkı Efendi - 32
— Hasan Efendi - 70

VESİKALAR

Vekisa: 1

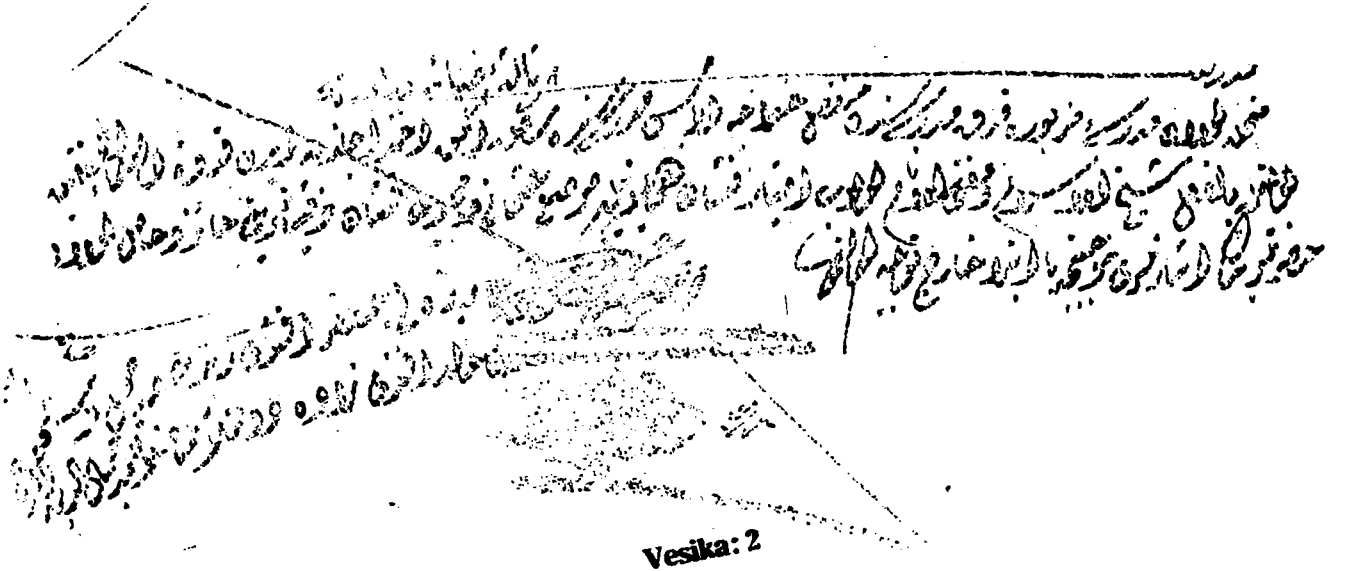

Vesika: 2

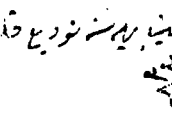

Vesika: 3

Vesika: 4

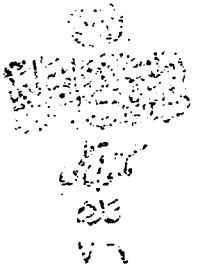

Vesika: 5

اسم	طورسونه
پدر یا اسم	یعقوب
تولدم	۱۲۹۹
محلکم	طربزون

مقام حاکم ۴۰۰ درنیوز غروشه

داعیه مدرسی سیمانیه کلدم شبه سنک ذرنجی دوره سنده تاریخ ۲۶ سنه ۱۷ سنه ۲۸ تاریخنده اجازتنامه اخذیه موفق اولدم مدرسی قانونک ماده مخصوصه سنه توفیقاً تاریخ ۲۹ سنه ۱۷ تاریخنده اعتباراً درسعام ترتیبنده شهرمزده زیاده مخصوص قلندیغی امور شرعیه و اوقاف دائره جلیه سنه دیانه صیرتی تحریر سنده مورخ ۱۷ سنه ۲۹ تاریخی و سنلی نمره لی تحریراته حایز اولدیغی و سائر محلده برقچ سنه و تخصیصاتم اولدیغی خصوصه و بیانه ایدم افندم ۱۷ سنه ۲۹

مدرسی سیمانیه ذرنجی دوره کلدم سابقی
مأذون مرحوم طربزونلی یعقوب افندی

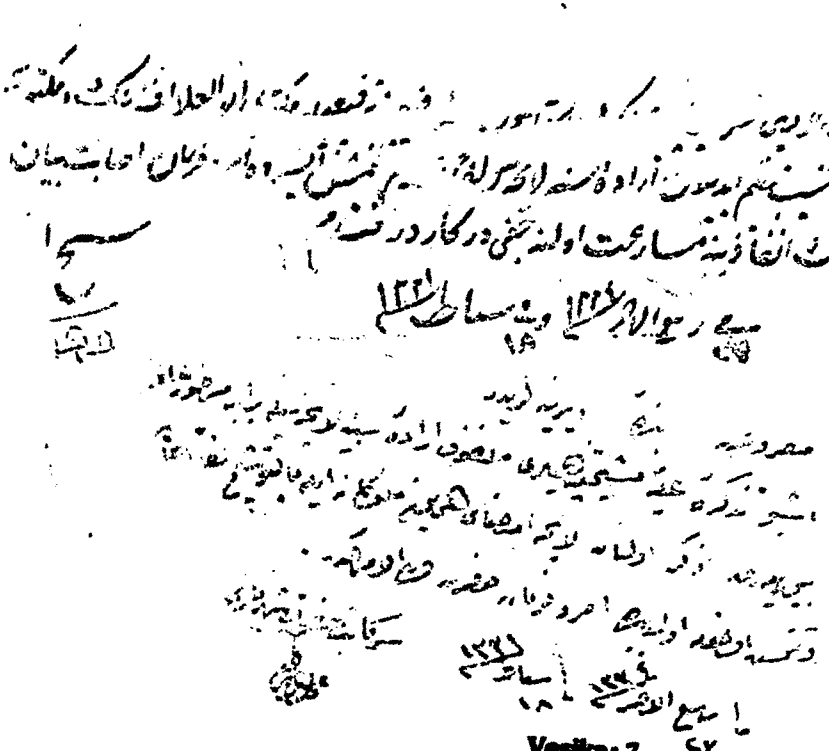

Vesika: 7

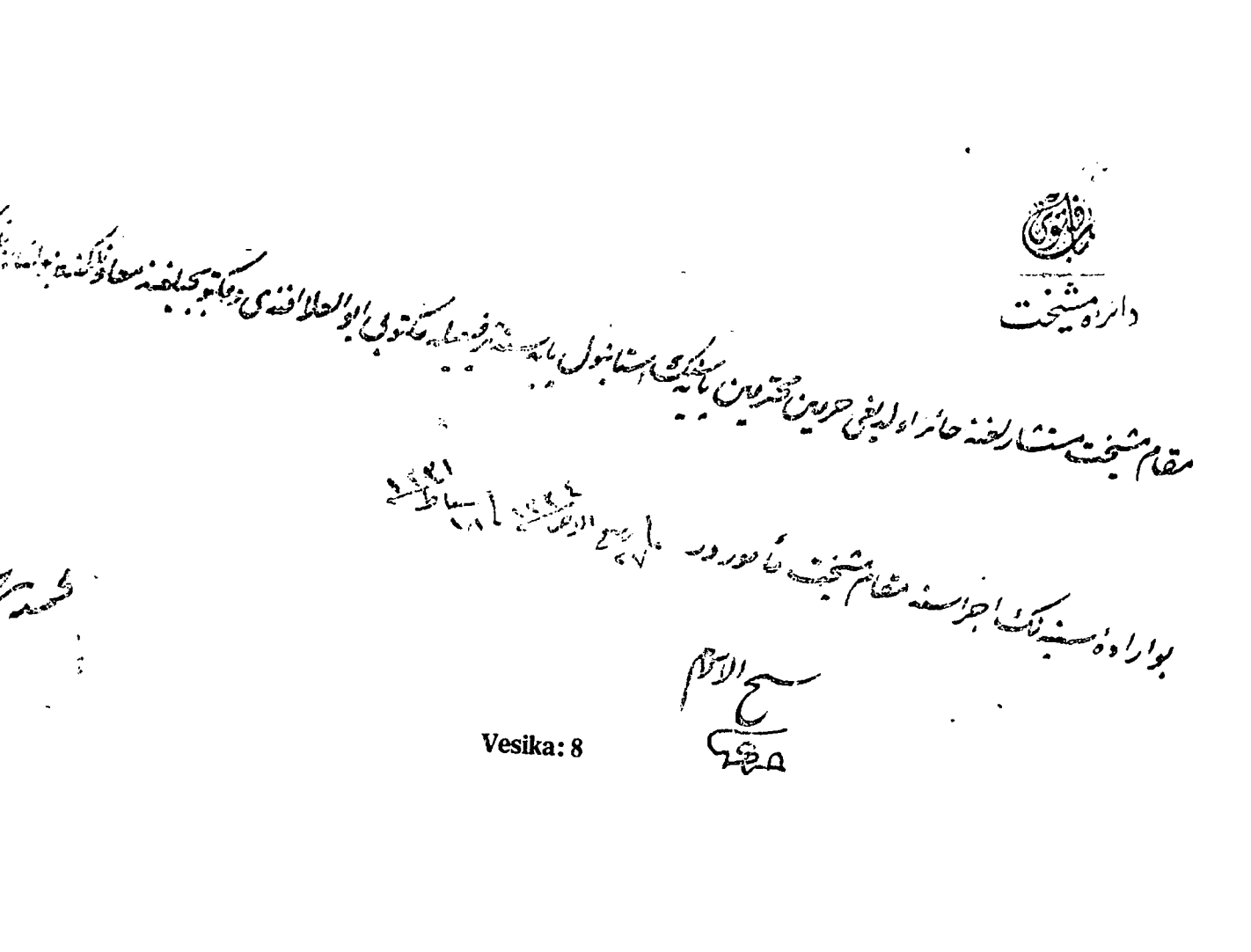

Vesika: 8

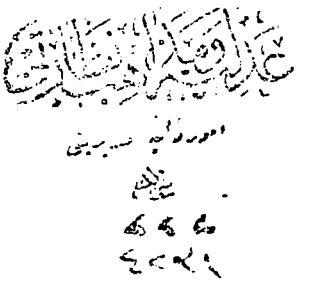

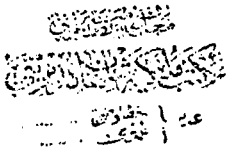

محترم افندم

مکتبه‌ٔ شاهانه‌ٔ [illegible] سنه‌سنده اوج سعادتلو عثمان افندی واقدتان واحوال مخصوصه‌ٔ طائفه‌ٔ عساکریه درکار اولدیغی اثبات واذعان عالیلرینه

بیان ایلدیکی واولوجهله تعیینی مظهر تصویب سنه‌ٔ شاهانه بیورلمسه اولباب تبلیغ کیفیت وبالرسیم خرجمه حرمت اولنور افندم

مکتب مکتبهٔ شاهانه مدیری

[illegible]

عطوفتلو افندم حضرتلری

دار الخلافة العلیه مدرسه سی مفتشی عمومیسندن دیوریکلی عبداه ضیاء الدین وبروسه لی صالح وصحن مدرسه سی مدیر عمومیسی حسین شمسی
وابتدا خارج مدرسه سی مدیر عمومیسی ارزنجانلی حسن ومدارس علیه اعاشه قلمی مدیری حسن فهمی افندیلرک عفو ارلیه مفتشی عمومیسیکه
سابق مفتشی عمومیسیدن فهمی ورجب افندیلرک وصحن مدرسه سی مدیریت عمومیه سنه مدیر سابقی علی رضا وابتدا خارج مدرسی
مدیریت عمومیه سنه مدیر سابقی عبد الصمد واعاشه قلمی مدیریته مدیر سابقی یونس بحری افندیلرک تعیینلری مناسب کبی مطالعه
اولنه رق اولبابده تنظیم اید یلن اراده سنیه لایحه سی لفا عرض وتقدیم قلنمش ایسه ده امر وفرمان همایون حضرت خلافتپناهی اعظمی
نه وجهله شرفصدور بویورمایسه حکم عالیسی انفاذ اولنور افندم ۲ صفر سنه ۱۳۲۹ برسان

شیخ الاسلام

Vesika: 11

دائره مشیخت

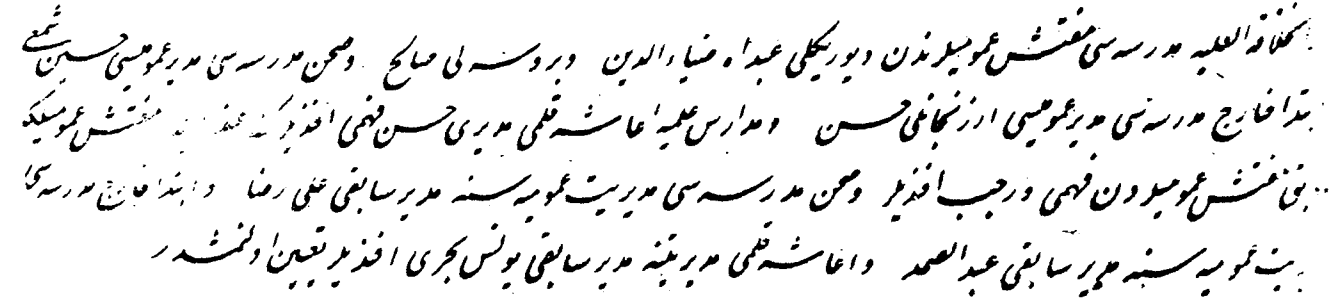

خلافة العلیه مدرسه سی منقش عمومیسندن دیوریکلی عبداه ضیاء الدین دبروسه لی صالح وصحن مدرسه سی مدیر عمومیسی حسین شمسی
ابتدا خارج مدرسه سی مدیر عمومیسی ارزنجانلی حسن ومدارس علیه اعاشه قلمی مدیری حسن فهمی افندیه تعلق منقش عمومیسکه
تعلق منقش عمومیسندن فهمی ورجب افندیلر وصحن مدرسه سی مدیریت عمومیه سنه مدیر سابقی علی رضا وابتدا خارج مدرسه سی
مدیریت عمومیه سنه مدیر سابقی عبدالصمد واعاشه قلمی مدیریته مدیر سابقی یونس بحری افندیلر تعیین اولنمشدر

اوده سنیه نک اجراسنه مشیخت مأمور در ۱۹۱۰ ۱۳۲۶

تاریخ تولد — ۱۸۹۲
سجل دوسیه نمره‌سی — ۲۷۱۲
۸۷

قوریلیا جمهوریتی دیانت الیتی‌یه ریاستنه جلیله‌سنه

محدوحمد دانشمندانه

واغلبوقا ایچون بیرحاده تاریخ بیرو ندیسی ایله اشتغال ایتمکده اولدیغم کبی تشکیلات مدارسه بر ایکی سنه‌ده تاریخ عمومی و تاریخ عثمانی و فارسی و جغرافیا و حساب و هندسه و فلسفه دیرسلرینی بلا مصرفا حاصل مذاکره ایدرم . بالخاصه مدرسه‌مزه جمعه وقتلری ایچون مخصوص اولان فنون متنوعه‌یی ده الشاء ایدرم . ایکون استانبول دارالمعلمینه بالیه و بیشیه و عالیه ادبیاتی قسملرنده و دارالفنون ادبیاتی شعبه‌سنده و مدرسة الاقتصادیه آیدوجه تحصیل ایله [illegible] ده مدت مدیده مدرسلق ایتمش اولدیغم حالده بو مدارسک هیچ بریسنده اولرقدن صوکره بر [illegible] ایدرم . بو جهتله نمونه‌کتابلرنده یازی دیرسلرینی و حساب و هندسه و توکیه تدریسی ایدرم . بو صیاده اتخاذ ایله بدیغی بولوندی بر وضعیتده قالمه‌یه آچیق کیمسه هیچ بر خالت ایچون بیله بو صیاده

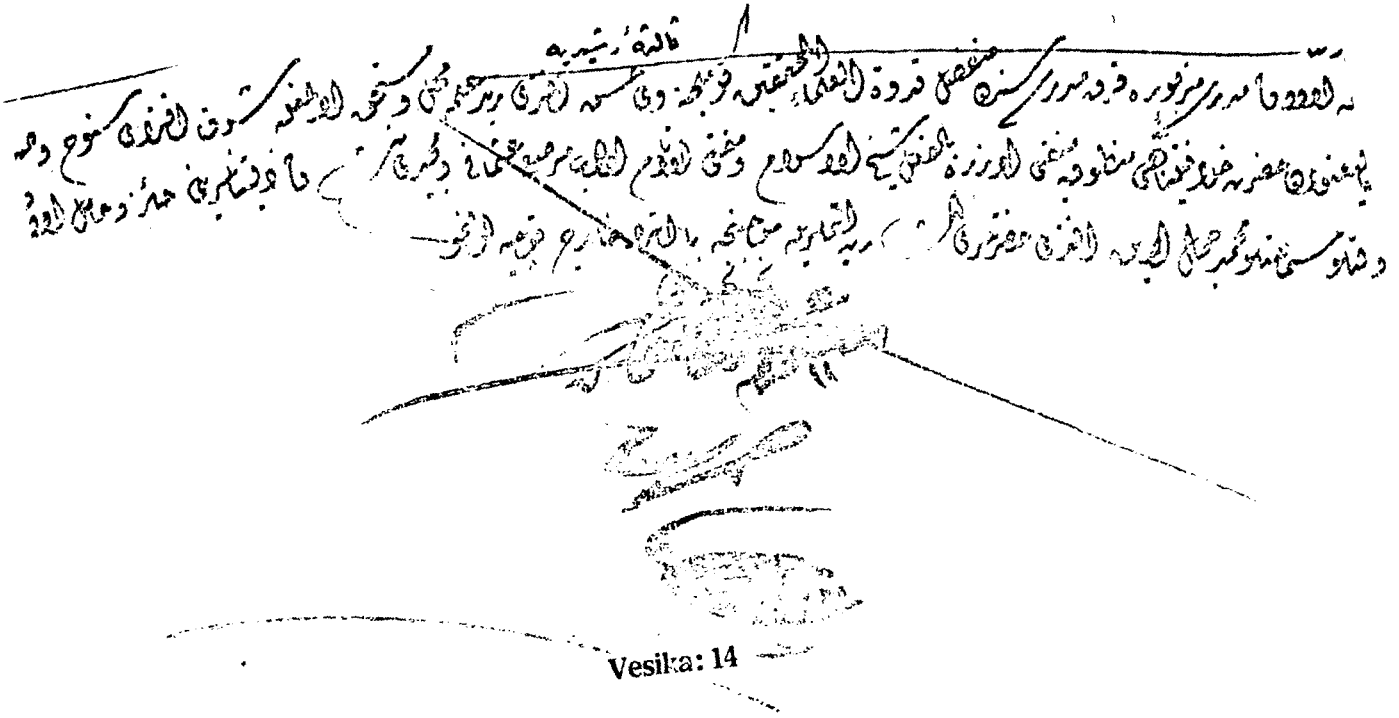

Vesika: 14

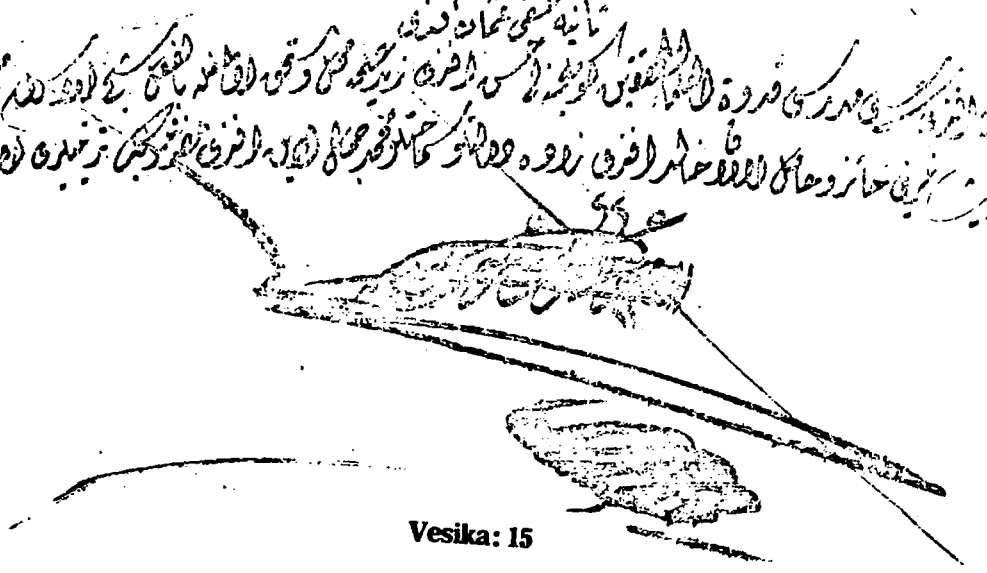

Vesika: 15

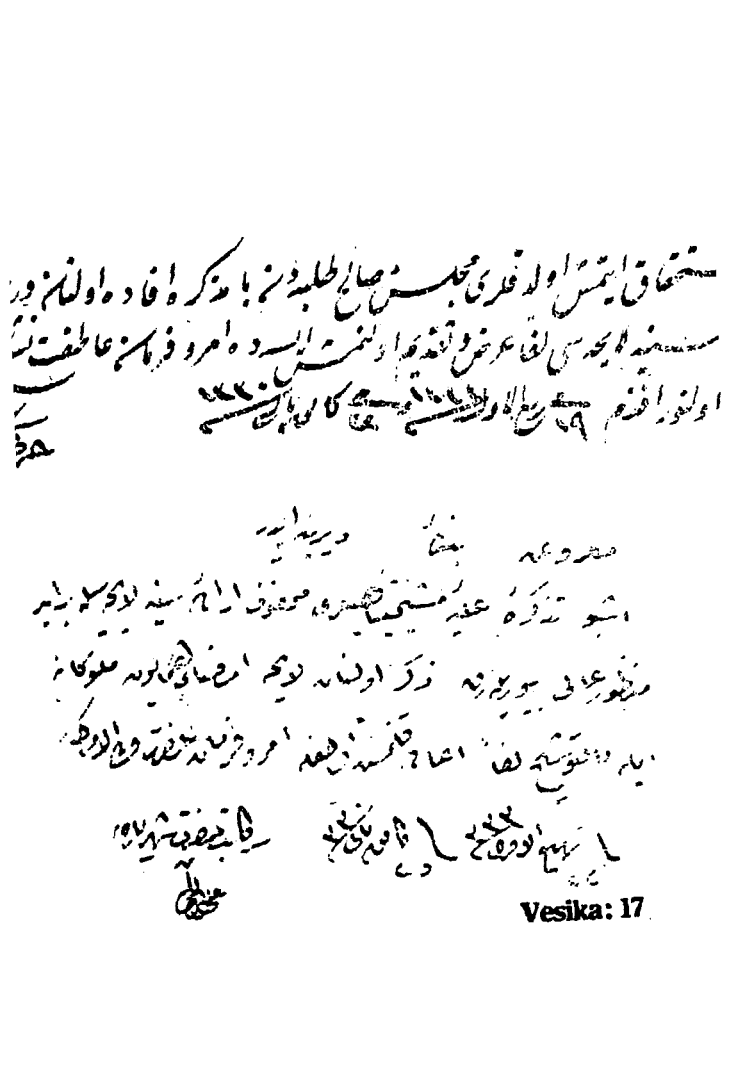

Vesika: 17

دائرهٔ مشیخت

کوتانلی محمد افشکیلی حسن طرزونی احمد حمدی آیدینلی عالم بهسینلی حسن اوغلی اسماعیل باطومی حسین عجونی الاشهرلی ا
حافظ حسین درامه لی حافظ محمود حامد قرمی احمد مرسینلی مصطفی عاقلی سلیمان سلیم تیموریلی احمد حمدی طاطایلی ح
بهسینلی اسماعیل فائز چالی اسماعیل حقی فاتسه لی یوسف ضیاالدین کسکینی محمد امین عاقلی حافظ احمد حمدی افنه یزه آ
رؤس همایونی توجیه اولنمشدر

بوارادهٔ سنیه نک اجراسنه مقام مشیخت مأمور

سلح الاسلام

Vesika: 18

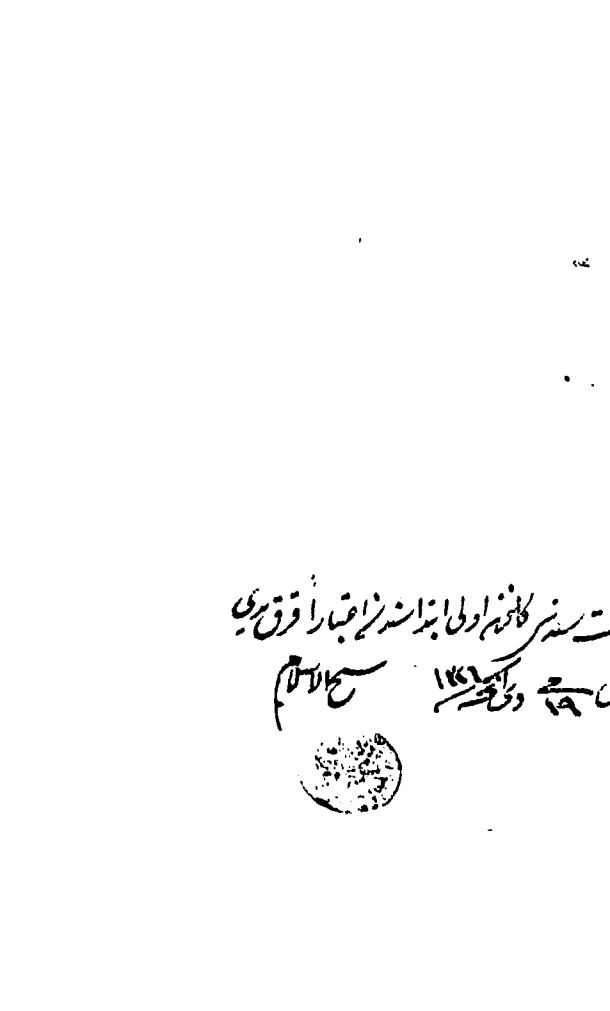

دائرهٔ مشیخت

مدرسینه کتابی کرمتلو حافظ حسن افندینک طریق معاش بیک اوچ یوز یکرمی درت
غروش ضمله شهری ایکی یوز سکسن غروشه ابلاغ قلنمش اولمغله اشبو سنه تسطیر اولنه

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذي نور قلوب العلماء بانوار معرفته وفاض عليهم من الآن بحار حكمته وجعلهم ورثة الانبياء
واملاء صحائفه والصلوة والسلام على من تشرف بعتائق العلوم والمعارف سيدنا محمد الفائق على جميع الخلائق بالعوارف وعلى آله
واصحابه الذين اندفع بهم الوساوس وبعد فلما رأيت الملا محمد حسين البليسي بصائر اولي متفاضلا على اكثر الاقران والامثال
وفائزا لله بين الاقران في هذا الزمان اجزت له في تدريس العلوم النقلية وتقرير المباحث العقلية والتفاسير والحديث السنية
والحنفية بعد ان الزمت عليه ملازمة العلم وعدم الاهمال وان اوصيه بما اوصى به وصية ولا نفوا جه عبيد الله الاحرار فقد ان ترقيا
وزيدا اوليس الفرق وصي [illegible]
بواد الادراك بعرفان وهو ان تعتقد صلى الله تعالى عليه وسلم رسولا حقا من جبر ائيل عليه السلام وهو يعتقد ان الامر كذلك
احمد بن عجيل صاحب المجاز بكلمات افاض الترمذي من شآبيب الرحمة رمضان الصالح الباب الاقتصار بالكتاب والسنة على
الشيخ عبد الملك القشاشي الحنفي الاثري وهو قرأ الاثر على الشيخ شهاب الدين احمد بن حجر الهيتمي تلميذ شيخ الاسلام
زكريا الانصاري تلميذ الحافظ ابن حجر العسقلاني تلميذ الجلال البلقيني تلميذ امير المؤمنين في الحديث شارح صحيح البخاري ابن حجر
استغفر الله اللهم انفعنا ببركات علومهم وانفعهم وفقهم وصلوا تهم وسلم بنا سالك كرامتهم آمين بحرمة سيد المرسلين والحمد لله رب العالمين وصلى الله
على سيدنا محمد وآله واصحابه وازواجه وذريته وانصاره ومن بهديهم واتبع سنتهم اجمعين يا معين

محمد
ضياء الدين ابن الشيخ
عبد الرضا الشيخ

Vesika: 21

رواياتِ علیہ عثمانیہ تذکرہ شہید

اسم شہید	پدر یا اسم خاوند	سن	صنعت و پیشہ	تاریخ ورود و تاریخ	مذہب	اخبار صادقہ
صفدر صفدر خان	متوفی ابوبکر سنڈیکٹ	۲۶	ویکوانا تجمی اداره انضمامیه ۱۹۶۵ ریسادوس	دھوبی	مسلمہ	

بالائی زاویہ سے تصویر لی گئی

[illegible] زاده قدوة العلماء المحققين السيد حسين افندي [illegible] شيخ الاسلام ومفتي الانام اولوب مرجع جديد [illegible]

[illegible]

[illegible] زاده قدوة العلماء المحققين السيد حسين افندي [illegible] شيخ الاسلام ومفتي الانام اولوب مجدد [illegible]

Vesika: 22/a

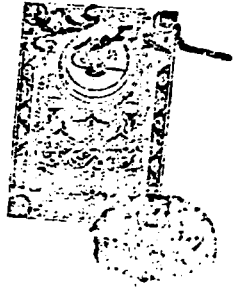

Vesika: 22/b

Vesika: 23/a

Vesika: 23/b

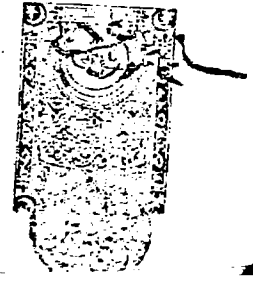

Vekisa: 24

Vesika: 25

دائره مشیخت

نایب نقیب الاشراف قائمقامی محمد رفعت افندی به ترفیعا حرمین محترمین بازپسی واداره قضائی مغنیه
از میرمایه مجردی توجیه اولنمشدر

بواراده سنیه نک اجراسنه مقام مشیخت مامور در ۱۷ ربیع الآخر ۱۳۱۹

شیخ الاسلام

Vesika: 26

حضرت عالی حضرت شیخ پاشا حضرتلرینه

باش

سماحتلو افندم حضرتلری

اوف مفتی داعیلری بروجه آتی معروضاتم اولدر که دشمان اوف حدودنه تقرب ایتدوکده طبروف فوقده قومانه ایدن عوفی
دن آلدیغم امر ایله اوف قضاسنك مکلف وغیر مکلف جمعه اهالیسنی تجهیزات عسکریه لریله حربه سوق ایتدم ودشمانی
تلفات کلیه ایله یکرکون دفع وتبدیل ایلدیکدن صکره اجرا ایدیلن فداکارلیقده بولنمیوب راحله جکلری معاش واعاشه جه ضرورت
استفسار اولنمسنه هرحیثیاتیله عرض ایلمشدم دشمانه املاك واراضیلریمی فراركاه ایدوب ایکی سنه مسافره
جکمیلر دشمانه اطرافمن احاطه ایدوب کیدوب قالدم دشمانه املاك واراضیلریمی فراركاه ایدوب ایکی سنه مسافره
قریه مزاقی ساعت مسافه وجغارغه قریه سنده صغیر الیدی اولدیغم حالده قالیم کثیر العیالم دیوبده کثیره به مستغرق
اولدیغم استیدعانامه بزی اوف بزره سوق ایتدیکم فلقنی ایرشاد وایجاب ایدن فتوای شریفلرینده وضای قالمادم کرك
جهاد وکرك خدمت مقدسه سنیه دوام اوزره اشتغال ایکی اعالم معاشلرینی آلوبده راحلریله وعائله ولایت جلیله یه مراجعت
ایتمش ایکن محروم برافقلغم مرافوعدالت اولدیغی جهتله حضرتلرینه عرض حال ایلدم باینده امر وفرمانه حضرت حضرتلرینه الامر کبیر ۱۰۱ کانون اول ۱۳۳۶

۱۰۱ کانون اول ۱۳۳۶

Vesika: 27

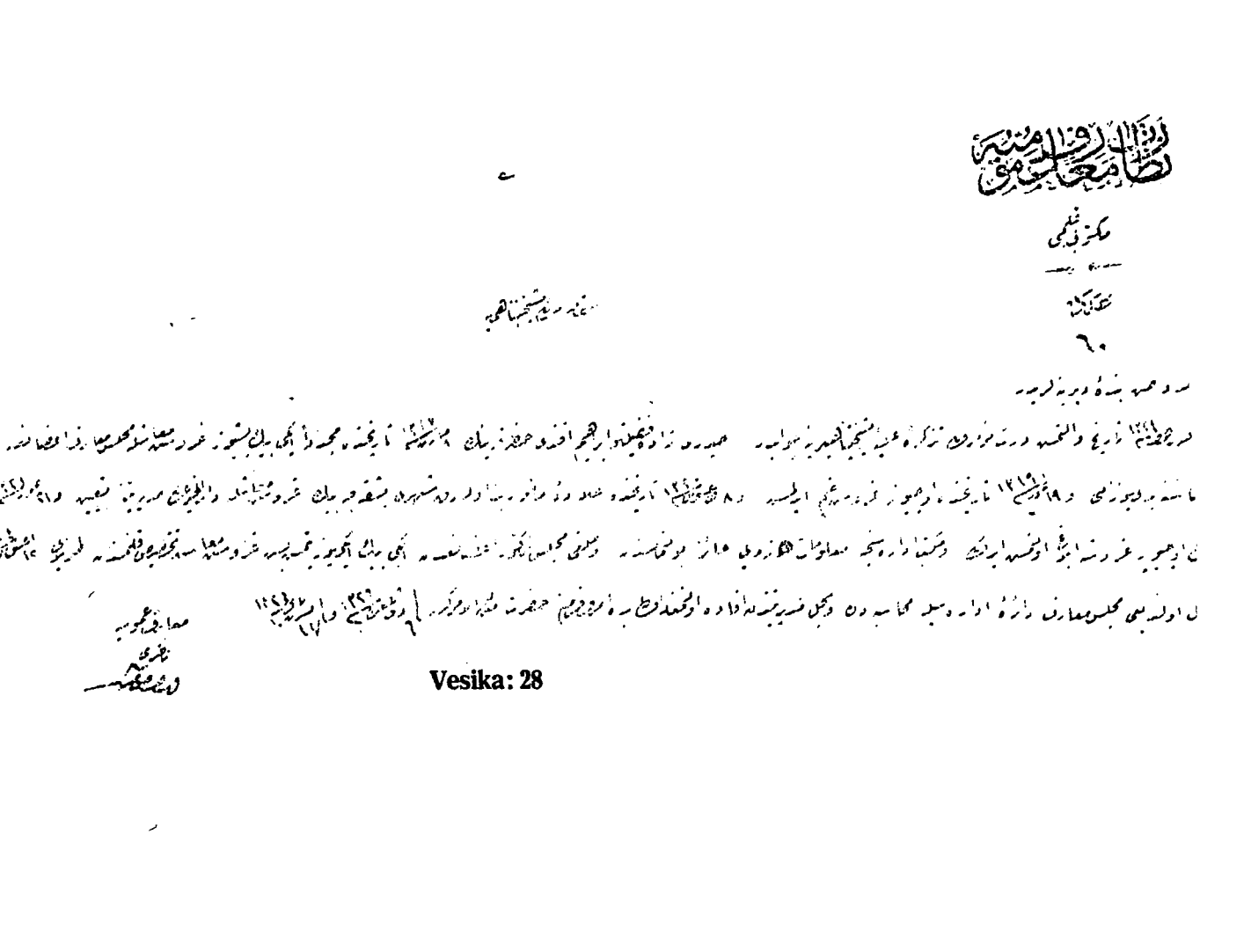

Vesika: 28

٥

حضرات حضرت شیخ الحکمہ

مدوحہ واعی زیبہ لریدہ

وقوعبدن استفسار خاطبہ جواباً عدیم وصادق نظر یتدن برسی وبحل دائرہ سنہ محول ایلی قطعہ
دائرہ نک جمیع کاغذ محل بحل عرض بجہ ترجمہ حال راعیانہ م علاوہ سی فرقت یاسندہ جواب عاجلانہ
نظریہ تحریریہ عاجزانہ اعادہ سی ویا خود حضورہ سعد قریبک خطبہ یکون بحل دائرہ سنہ امر وقوع
شہدہ اجابہ وخاطبہ اصدارہ فرمان حضرت مہ لاری کہ۔

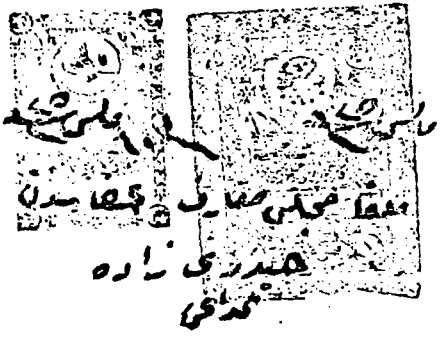

Vesika: 29/a

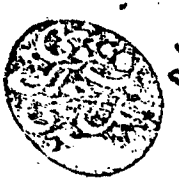

Vesika: 29/b

مکتوب قلمی

۹۸۵۹

۵۷

خلاصہ

Vesika: 30/a

١٦٥٧

انقره ولدجنده واردولوب حواله بيوريلدي استوكريا به وملحوظاتي انجمه راجعاً عرضه قرائت اولندي فصيفه خانم
توفيه اولبابه داوارهٔ وصاياسنه غيرجائز اولوب اتحاد وضاهوي بكيده ايده جك اولدي طالوندنه توقي ايتمي لزومندنه
حالنده عزل وتبديلي مقرر اولديغندنه بحكم نظارتخانه قضاسي مفتيسي ابراهيم فدوي مشديه المعروضه تزيينخانهٔ عالي تسويد
كيفيتك حواليسنه ولديته حسابايه تزيينخانه عليه بدرت ٦٠ سنه حواله بوليسي تذكره قلندي اولبابه اسردفترخانه حرفت رد

٦ ذي القعده سنه ١٢٧٥

موقعه ١٦ ذي القعده سنه ١٢٧٥

بصدم

Vesika: 30/b

جواب

بو مثلو ماده ده اولا ثبوت وبعد ثبوته امر سیاسیم اولدیغندن شریعت غرا یه سلطانه احاله ایتمشدر نورلو مجازاة
مراد ایدرلسه اویله مجازاة ایدر

باشتید درسعادتده
الکتابی ابراهیم حقی

مقرراتدی طرفندن ویریلدیه جواب

برکسه ذات دیه و دولت وملت وملت ضرر وزیانی مختصه اولوب اولکسه ذات ضرری تعلق ایتدکده شخصی مرقومک
ابقاسی هرحالده مضر والکل اسلامه بیننده فتنه وفساده بادی وباعث اولورایسه شرعاً اعدامی لازم اولور.
امالکه شخصی مذکورک بقاسنک دیه و دولت وملت وملت برحالده ضرر وزیانی اولمیه اولهورتده جزای اولمایوب
پادشاهمز افندمز حضرتلرینک امر واراده لریه مفوضه ومحولدر شخصی مرقومک اخلاف واعمالنه نظرا عدم
اولهیه صورتده مجازاة بیورلر

YILDIZ ESAS EVRAKI	
Kısım No.	15 / 10 / 32

Vesika: 31

کتاب ابتدائیه مخصوص

عدد		عدد	
۱۰۰	قرآن کریم	۱۰	حساب
۱۰۰	تجوید	۱۰	جغرافیا
۱۰۰	عیال حالک	۱۰	تاریخ وقصص انبیا
۱۰۰	صرف ثنایی واملا	۱۰	خط ثلث
۱۰۰	قرائت ترجمه	۱۰	خط رقعه

مجموع اعداد
۱۰۰۰

Vesika: 32

حجت تعلیم نامه‌یست مبنی تا کردانیدن محصل مذکور در صنف ابتدائی کتب مزبوره تحصیلی لازم حلاوه رسیدی اکمال ایلیکدن برحسب دیلکده اولوب اوزره اسبوشهادتنامه

صرفتا علیه

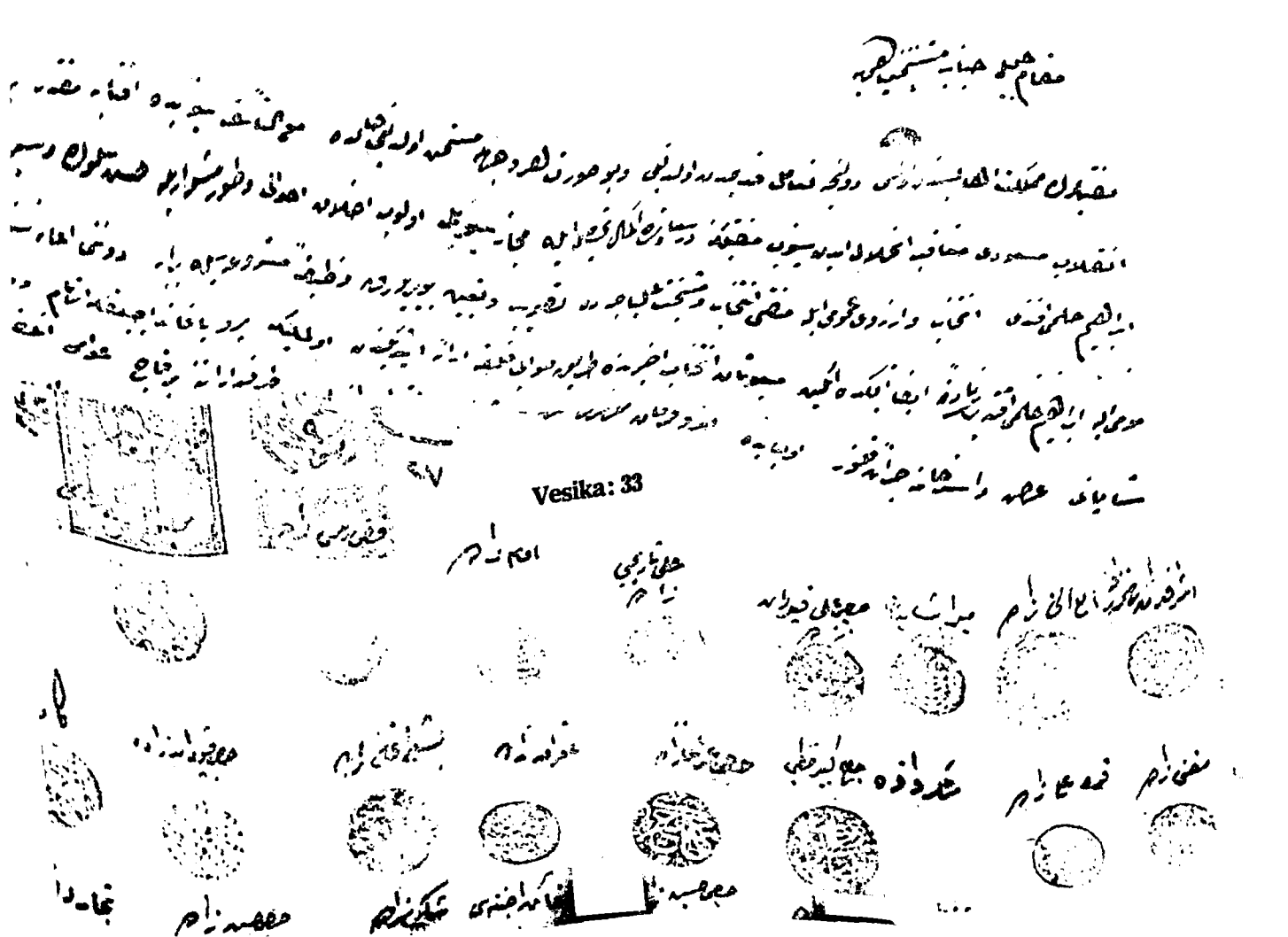

قالقاندلن قصبه سنده احمد بک مدرسی مدرسی فقها هتلو عیسی روحی افندی

قالقاندلن قضا سنده ماذون بالافتا اولان حاجی عبدالله افندینک وقوع وفاتیله منحل اولان قضاء مذکور مفتیلکنک عهده کرمه تفویضی

مجلس اداره قضا طرفندن مضبطه استدعا وقوصوه ولایتندن ارسال قلمنه بناء ایجابی اجرا اولنمغله در الاستفا ائمه حنفیه علیهم رحمة ربنا

حضرتلرنک راجح واصح اقوالیله بالافتا کتب معتبره دن تحریر نقل صریح وامضا یکزده قالقاندلن قضاسی مفتیسی اولدیغکزی تصریح الیه سکز

حرر فی الیوم الخامس والعشرین من جمادی الاولی سنه ست وعشرین وثلثمائة والف

Vesika: 34

مالیه نظارتی

مخصصات ذاتیه مدیریتی

قلمی

نمره { عمومی ۱۱۹۹۴
خصوصی ۱۵۱

در سعادت ۱۳۱۰ مایس

خلاصه

ملفوفی

عدد

Vesika: 35

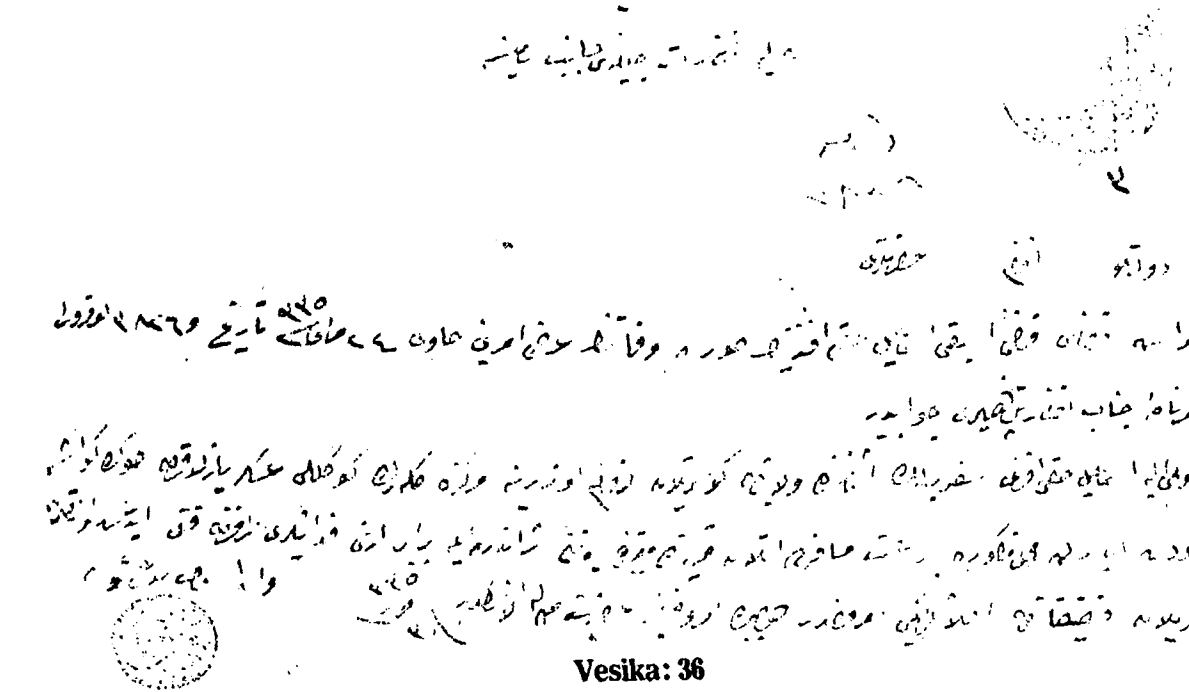

Vesika: 36

صاحب امتیاز
تحریرات قلمی

عدد

کوردوشی محمد افندی ۲۰ سنه ۲۲ مایس ۶۹

نمونه قیاس صورتیدر

اقضای موقعیت جغرافیه سی مناسبتیله حاکم نظر نده محترم طاغی اقتضا ایدرسه کوردوس مفتیسی اسماعیل افندی
قاشیو کویلرینه تعمیم خشونت ایچون لفظ انارشی نظر دقتنه آلمامی تنبیه ایدرک بولکونه قدر یابیلان فعلیات وحشیانه نک
مترتب اولدیغی تحقیقات جاریه سنه توسل ایله تحقیق ایدیلمسی مقتضای عدالت اولدیغنی بیان ایله سفر برلک اعلان ایدن
برنجی اول شرافتلی وبالخاصه علمای محترمندن معلوماتی اولمقله برابر قلبنده اجرا قلدیغنه بر قناعت ویرمیه رک اولدیغی کبی
قاچیلرینه اوزرلرینه یاپیلان هجوم وحشیانه نک اسباب موجبه سنی تحقیق ایچون حاضره تحقیقات مانع اولدیغندن کندیسی محافظه موقع ایده بیلمه دیکندن استعفا ایلدیکنی بیان
ایلدیکی کبی دیگر ایکی اعضا دخی استعفا ایلدیکلرینی بیان ایلدیلر بو وضعیت اطلاع یاب اولدقده آیروجه تحقیقات یاپمق ایچون برحزب قیلیچ یاشنی رعایه ایله محلکته ایجنده تفتیشات
ویرمه وایکنجی کوردجکندن بحث ایدیلدی اعضای واضحلاریکه محاکم وروزه اعمال نفوذی منعت قانونیه
قاتیله رعایه اوزرلرینه شرط وکویلیلرده فعلی مکتب معلمی بولنمقله برابر کوستردکی والیفا ایله قرائت کتابلرنده بولنان
رسملر طولایسیله مکتبلرده تربیه یاپمق وبایرام نمازلرنده جماعتله جهرا تکبیر وتهلیل ایتدیرمکی عنعنات
دینیه یه مخالف آیین احداثی صورتیله سلفه محاکمه یکدیکه طوتوقلرینی تکرار تعزیر نفرتی قرائنه ودوامی مأموریتی
مقتضیاتدن بولنمقله بوکره کرک تحقیقات اجراسی ایچون مفتی معاونلرینه یاداوی مأمورینک ضمام
وبرلرک برینه حسب الیاق بدایع قیمتی کتابلرده مندرجات مزبوره نک تعیینه مساعده وولایت سویلمش بن

Vesika: 37

احیه مصطفی

Vesika: 38

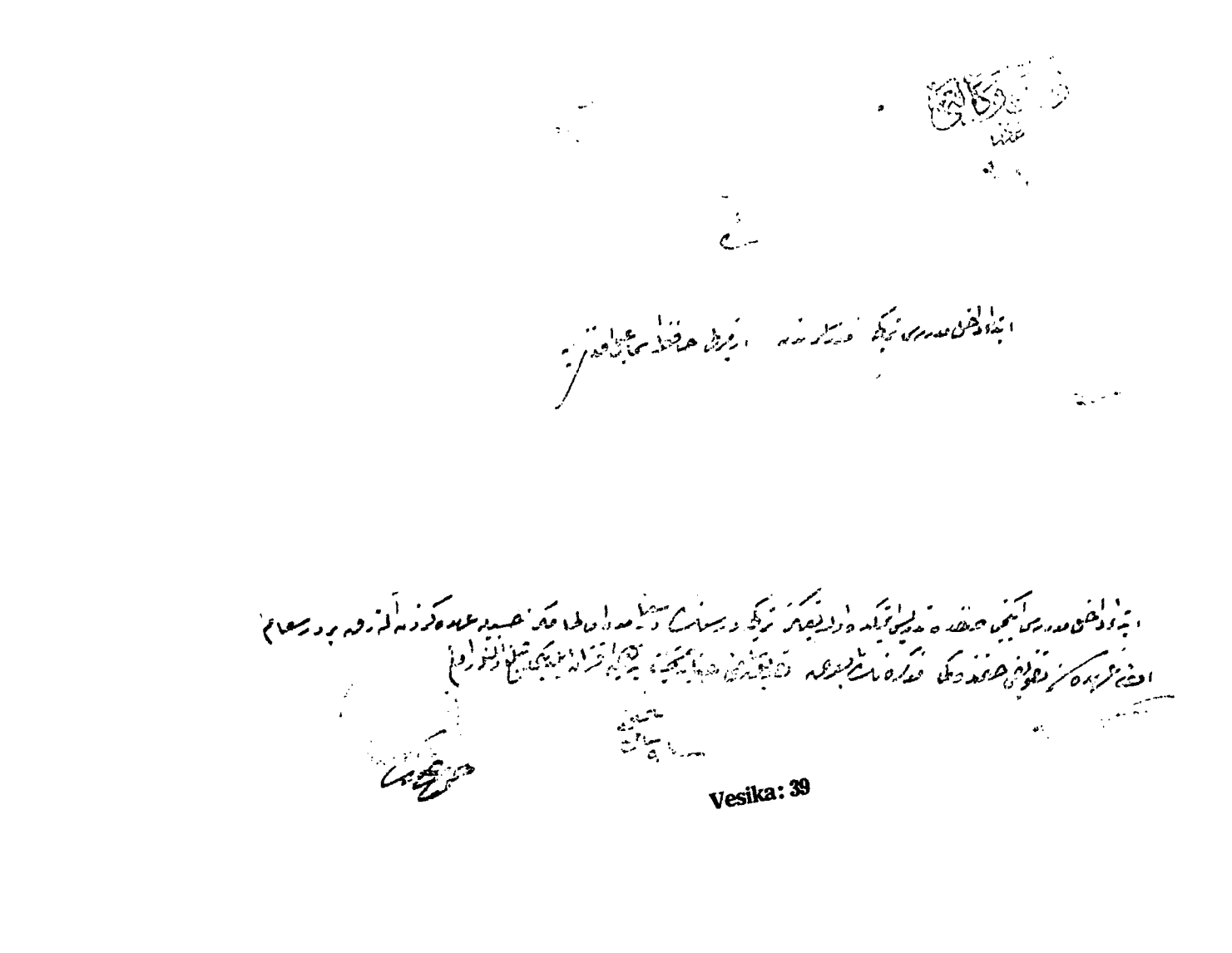

Vesika: 39